Okuyalım, anlayalım, anlatalım da
Allah yolunda olalım.

ALLAH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

Müellif
Süleymanoğlu
HÜSEYİN KALELİ

Her ayetin izahından sonra, o ayetle ilgili diğer surelerdeki ayetlerin rakamları yazılmıştır. Daha geniş bilgi isteyenler o ayetleri de okuyarak malumat sahibi olabilir. Bulması kolay olması için her cilde diğer ciltlerin fihristleri konulmuştur.

Okuyalım, anlayalım, anlatalım da
Allah yolunda olalım.

ALLAH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

Müellif
Süleymanoğlu
HÜSEYİN KALELİ

ALLÂH'IN SÖZÜ TEFSİRLERİN ÖZÜ

CİLD III

Müellifi:
Süleyman oğlu
Hüseyin KALELİ
Emekli Müftü

Yayın Kurulu:
Necati Tuncer
Bekir Tuncer
Ömer Tuncer

Redekte & Dizgi:
Hayal@Grafik

Baskı ve Cilt:
Dizgi Ofset Matbaacılık
F.Çakmak Mah. 10451 Sk. No: 4 Karatay/Konya
Tel: 0(332) 342 07 42

Basım Tarihi:
Haziran - 2012

© Copyright:
Tüm Hakları Saklıdır.

ISBN: 978-9758954-78-4

I. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
1/Fâtihâ Sûresi	..1
2/Bakara Sûresi	..11
3/Âl-i Imran Sûresi	..393

II. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
4/Nisa Sûresi	..1
5/Mâide Sûresi	..159
6/En'âm Sûresi	..251
7/A'raf Sûresi	..381
8/Enfal Sûresi	..513

III. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
9/Tevbe Sûresi	..1
10/Yûnus Sûresi	..97
11/Hûd Sûresi	..167
12/Yûsuf Sûresi	..243
13/Ra'd Sûresi	..311
14/İbrâhîm Sûresi	..349
15/Hicr Sûresi	..381
16/Nahl Sûresi	..419
17/İsrâ Sûresi	..497

IV. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
18/Kehf Sûresi	1
19/Meryem Sûresi	59
20/Tâhâ Sûresi	105
21/Enbiyâ Sûresi	161
22/Hacc Sûresi	215
23/Mü'minûn Sûresi	265
24/Nûr Sûresi	311
25/Furkân Sûresi	361
26/Şuarâ Sûresi	397
27/Neml Sûresi	455
28/Kasas Sûresi	499
29/Ankebût Sûresi	549
30/Rûm Sûresi	593

V. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
31/Lokmân Sûresi	1
32/Secde Sûresi	21
33/Ahzâb Sûresi	37
34/Sebe' Sûresi	87
35/Fâtır Sûresi	117
36/Yâsîn Sûresi	143
37/Saffât Sûresi	173
38/Sâd Sûresi	221
39/Zümer Sûresi	253
40/Ğafir Sûresi	295
41/Fussilet Sûresi	337
42/Şûrâ Sûresi	369
43/Zuhrûf Sûresi	405
44/Duhan Sûresi	443
45/Câsiye Sûresi	461
46/Ahkâf Sûresi	481
47/Muhammed Sûresi	507
48/Feth Sûresi	531
49/Hucurât Sûresi	553
50/Kâf Sûresi	569

VI. CİLD

Sûre Adı	Sayfa No:
51/Zâriyât Sûresi	1
52/Tûr Sûresi	21
53/Necm Sûresi	39
54/Kamer Sûresi	57
55/Rahmân Sûresi	77
56/Vâkıa Sûresi	101
57/Hadîd Sûresi	125
58/Mücâdele Sûresi	149
59/Haşr Sûresi	167
60/Mümtehine Sûresi	185
61/Saff Sûresi	199
62/Cum'a Sûresi	209
63/Münâfikûn Sûresi	217
64/Teğâbün Sûresi	225
65/Talak Sûresi	237
66/Tahrîm Sûresi	249
67/Mülk Sûresi	261
68/Kalem Sûresi	277
69/Hâkka Sûresi	295
70/Meâric Sûresi	309
71/Nûh Sûresi	321

Sûre Adı	Sayfa No:
72/Cinn Sûresi	331
73/Müzemmil Sûresi	345
74/Müddessir Sûresi	355
75/Kıyâme Sûresi	369
76/İnsân Sûresi	379
77/Mürselât Sûresi	391
78/Nebe' Sûresi	403
79/Nâziât Sûresi	415
80/Abese Sûresi	427
81/Tekvir Sûresi	437
82/İnfitâr Sûresi	443
83/Mutaffifîn Sûresi	449
84/İnşikâk Sûresi	459
85/Burûc Sûresi	465
86/Târık Sûresi	471
87/A'lâ Sûresi	475
88/Ğâşiye Sûresi	481
89/Fecr Sûresi	487
90/Beled Sûresi	495
91/Şems Sûresi	501
92/Leyl Sûresi	505
93/Duhâ Sûresi	511

Sûre Adı	Sayfa No:
94/İnşirâh Sûresi	515
95/Tîn Sûresi	517
96/Alak Sûresi	521
97/Kadr Sûresi	527
98/Beyyine Sûresi	529
99/Zilzâl Sûresi	535
100/Âdiyât Sûresi	537
101/Kâria Sûresi	541
102/Tekâsür Sûresi	545
103/Asr Sûresi	549
104/Hümeze Sûresi	551
105/Fil Sûresi	553
106/Kureyş Sûresi	555
107/Mâûn Sûresi	557
108/Kevser Sûresi	559
109/Kâfirûn Sûresi	561
110/Nasr Sûresi	563
111/Mesed Sûresi	565
112/İhlâs Sûresi	567
113/Felak Sûresi	569
114/Nâs Sûresi	573

DİKKAT: Önce Hadîd Sûresinin şu 16-17. âyetlerini dikkatle okuyarak bu cildimizi okumaya başlayalım.

Âyet: 16, 17

اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا
نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ ۙ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ
قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يُحْيِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ
قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾

Meâlleri:

"İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi? Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır."

"Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin. Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık."

İZAHLARI:

Zaman zaman müslümanların gevşeyeceğini, Kur'ana karşı gereken itinayı gösteremeyeceklerini bilen Allâh, bu âyeti kerimeleri ile devamlı dikkat ve titizlik halinde olmaları için kesin bir uyarıda bulunmak üzere:

1- "İman edenlerin kalplerinin Allâh'ın zikrine ve haktan inene huşu göstermesi için zaman gelmedi mi?..." buyurmuştur. Rivayete göre Medine'ye hicretten sonra orada kavuştukları bolluk ve refahın artmasıyla mü'minler arasında bir gevşemeye benzeyen haller meydana gelmiş idi. Bunun üzerine ciddiyetin devamını isteyen Allâh: "Ey mü'min kullarım! Sizin kalpleriniz Allâh'ın zikri olan Kur'âna ve hakkı beyan eden Allâh'ın indirdiği hükümlere iyice yatışıp ciddiyetle ve dikkatle sarılma zamanı gelmedi mi? Şimdiye kadar yetişip gelişmediniz mi? Canla başla hiç ara vermeden benim kitabıma bütün kalplerinizle

teslimiyet içinde sarılmanız gerekir. Kıyâmete kadar gelecek olan mü'minler de sizin gibi olmalıdırlar."

"...Önceden kitap verilenler gibi de olmasınlar. Onların üzerinden de zaman uzadı ve kalpleri katılaştı. Onlardan çoğu da fasıklardır." Önceden kendilerine kitap verilen Yahudiler ve Hıristiyanlar gibi olmasınlar. Onların üzerinden zaman geçtikçe, müddet uzadıkça gevşediler, keyiflerine, zevklerine düştüler, kitapları arzularına göre değiştirip hahamlarını, rahiplerini, papazlarını, ilahlar edindiler. Onlar da yandaşlarını artırma yarışına girerek insanların keyfine göre kitap yazdılar, hüküm kestiler. Ey mü'minler! Siz onlar gibi olmayın. Onların çoğu haktan ayrılmış fasıklardır.

Ey Müslümanlar! Düşündüğümüz zaman, devrimizde bu gevşekliği ve aldırış etmemezliği açıkça görüyoruz. Dinimize gerektiği gibi sarılmıyoruz. Kur'ânı anlama, anladığımızı tatbik etme titizliğini göstermiyoruz. Allâh'ın bu hitabı, bu kahrı, bu uyarısı bizedir. Eshâbı kiram yeteri kadar bize örnek olmuştur. Neden onlar gibi değiliz de, Hıristiyanlar ve Yahudilere aldanıyoruz.

Biz bu âyeti, benzerlerini ve bilhassa Âli Imran sûresinin 102. âyetini dikkate alarak kitabımız Kur'âna sarılalım. Aksi halde ezilmeye devam ederiz. Ahiretimizi de hüsrana uğratırız.

2- "Şüphesiz Allâh'ın, ölümünden sonra yere can vermesini iyi bilin..." Gördüğünüz gibi Allâh yeryüzünü kuruduktan sonra tekrar yeşertiyor. Böylece sizi de ölümünüzden sonra diriltecek ve hesaba çekecek. Bu ihmalliğinizi, bu gevşekliğinizi, bu aldırış etmemezliğinizi cezasız bırakmayacak.

"...Aklınız ersin diye âyetleri size açıklamıştık." Kur'ânın her âyeti, akılları çalıştıran, bilgileri artıran, gayretleri geliştiren, insanı yücelten birer Allâh kelâmıdır. Var mı iyi okuyan, var mı düşünen, var mı Allâh'ın emirlerine gereği gibi önem veren?

(Bakara 45, 74, 118. Âl-i Imran 110, 118, 199. Mâide 49, 59, 81. En'âm 43. İsrâ 109. Nûr 37. Rûm 19, 24. Ahzâb 35. Yâsin 11, 69. Zümer 22, 23. Kamer 22, 32, 40. Mücadele 18. Haşr 21. Munâfikûn 9. âyetleri de okuyalım.)

TEVBE SÛRESİ

9. Sûredir

129 veya 130 Âyettir

Medine'de nâzil olmuştur

En son inen sûredir

Bu sûre, âyetlerinin pek çoğu tevbe ile ilgili olduğu için meşhur ve mektub ismi "TEVBE"dir. Sûrenin ilk kelimesi olan "BERAE" olduğu için sûrenin bir adı da "Beraet"dir. Bunların dışında on tane daha ismi vardır.

Bu sûre, Enfal sûresinin devamı veya ayrı bir sûre olduğu hakkındaki ihtilaftan dolayı başında besmele yoktur. Bu sûrenin bir adı olan "AZAB" dan da anlaşılacağı gibi azab ve savaş ağırlıklı olduğu için başında besmele olmadığı veya Rasulullâha Cebrail'in bildirmediği Rasulullâhın da bu hususta bir beyanda bulunmadığı için besmelenin olmadığı da rivâyet edilir.

Enfal sûresinden okuyarak gelirken besmele okunmadan devam edilmesi gerekir. Bu sûrenin başından başlanarak okunması halinde ise, besmele okunup okunmamasının caiz olduğu rivâyet edilir. Bu sûrenin başka yerlerinden başlanması halinde besmele okunması ittifakla caizdir.

Hicretin dokuzuncu yılı peygamber efendimiz, Hz. Ebu Bekir'in emrinde hac kafilesini Mekke'ye gönderdikten sonra nâzil olan bu sûrenin Mekke müşriklerine tebliği ve okunması için Hz. Ali'yi yolladı. Ali R.A. Mekke'ye varınca Ebu Bekir: "Amir olarak mı yoksa memur olarak mı geldin?" dedi. O da: "Bu sûreyi tebliğe memur edildim." dedi. Ebu Bekir hacc hakkındaki hutbeyi irad ettikten sonra Arafat'a hareket edildi. Sonra bayramın birinci günü Akabe cemresi yanında bir hutbe okudu ve bu sûrenin başından otuz veya kırk âyet okuyarak tebliğatını yaptı. Arkasından devamla size şu dört şeyi duyurmaya da memurum dedi:

1- Bu yıldan sonra Kabe'ye müşrikler kat'iyyen yaklaşmayacak,

2- Çıplak olarak Kabe'yi hiçbir kimse ziyaret etmeyecek,

3- Mü'minlerden başkası cennete giremeyecek,

4- Müşrik kabileler tarafından yapılan anlaşmalar, süresinin sonuna kadar yürürlükte kalacak.

Bu sûre Müşriklere bir ihtar niteliği taşır. Hem de kesin bir ihtar. Bundan dolayı ilk âyeti kerîmede:

Âyet: 1

بَرَآءَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِۦٓ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١﴾

Meâli:

"Müşriklerden muâhede ettiklerinize, Allâh ve Rasulünden bir ihtar."

Âyet: 2

فَسِيحُوا فِى الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوٓا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِى اللّٰهِ ۙ وَأَنَّ اللّٰهَ مُخْزِى الْكَافِرِينَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Artık yer yüzünde dört ay dolaşabilirsiniz. Allâh'ı aciz bırakamayacağınızı ve muhakkak Allâh'ın kâfirleri rezil edici olduğunu da bilin."

İZAHLARI:

Mü'minlerle müşrikler arasında zaman zaman yapılan muâhedeler müşrikler tarafından sık sık bozuluyor, aralarındaki gerginlikler artıyordu. Daha sonra Mü'minler Tebuk savaşına gidince ortalığın iyice karışması üzerine Allâh bu sûreyi inzâl buyurdu. Mü'minlere kesin bir yön vermiş oldu. Böylece Müşriklere kesin ve tatbiki mecburi olan bir ihtar verildi ve:

"Müşriklerden muâhede ettiklerinize, Allâh ve Rasulünden bir ihtar." buyruldu. Ey müşrikler! Artık yeter sözünüzde durmadığınız, kalleşçe ahidlerinizi bozduğunuz için size şu kesin ihtarı yapıyoruz:

"Artık yer yüzünde dört ay dolaşabilirsiniz..." size dört ay müsaade. Dökün, düşünün, gezin, dolaşın, danışacağınız yerlere danışın. Daha başka kabilelerle görüşün. Yapacağınız hazırlıkları yapın. Savaş yapacaksanız, yapalım. İman edecekseniz îman edin, kardeş olalım. Aramızdaki bu karışıklık neticesini bulsun. Süresi dört aydan az olanları ise, bu süreyi beklemekle mükellefiz. Şuna da dikkat edin ki:

"...Allâh'ı aciz bırakamayacağınızı ve muhakkak Allâh'ın kâfirleri rezil edici olduğunu da bilin." Siz ne kadar çok ve güçlü olursanız olun. Asla Allâh'ı acze düşüremezsiniz. Hiçbir zaman O'na üstün gelemezsiniz. Tam aksine Allâhu zülcelal, kendine îman etmeyen ve karşı gelen kâfirleri rezil eder, perişan eder ve helak eder. Geçmişten ibret-

ler alın. Şu yakın geçmişiniz olan Bedir kahramanlığınızı! Bir hatırlayın. (Bakara 85, 114. Maide 33, 34, 41. En'am 134. Enfal 59, 71. Hacc 9, 51. Nur 57. Yûnus 53. Hud 20, 33. Nahl 46. Sebe 5, 38. Fâtır 44. Ankebut 22. Cin 12. Zümer 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 3

وَاَذَانٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهٖٓ اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ اَنَّ اللّٰهَ بَرِيٓءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۙ وَرَسُولُهٗ ۭ فَاِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوٓا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّٰهِ ۭ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ۙ ﴿٣﴾

Meâli:

"Allâh ve Rasulünün müşriklerden ayrı olduğu da, Haccı ekber günü Allâh ve Rasulünden insanlara bir beyandır. Eğer tevbe ettiyseniz sizin için hayırlıdır. Şâyet yüz çevirdiyseniz, Allâh'ı kat'iyyen aciz bırakamayacağınızı da bilin. Küfredenleri acıklı bir azapla da müjdele."

İZAHI:

Birinci âyeti kerîmede yapılan ihtar, bu âyeti kerîmede tefsir edilerek tekrarlanmaktadır. Bu ihtarın Haccı ekber günü olan bayramın birinci günü yapılmasına işaretle o günde Akabe cemresinde toplanan bütün insanlara duyurulması, yani müşriklerinde bulunduğu o gün Berae sûresinin okunması ve beyan edilmesi emredilmiştir. Öylece de yapılmıştır. "Haccı ekber günü" üzerinde yapılan ihtilaflarda, Arafa günü ile birinci bayram günleri üzerinde durulmuştur. İmamı Azam ile İmamı Şafinin kabul ettiği Arafa gününün "haccı ekber" olduğunu ispata çalışanların yanında, Vakfa hükmünün vakî olduğu gece, birinci bayram gününe ait olunca, Arafa vakfesinin, Müzdelife vakfesinin, Akabe cemresinin ve kurban kesme vaktinin birleştiği gün olan birinci bayram günü olduğunu kabul edenlerin sözü, âyeti kerîmenin karinesi ile de teyit edilmektedir. İmamı Malik de bunu kabul etmiştir. Ahmed ibni Hambel ise, bu hususta hadîs-i şerîfi nakledendir.

Bununla beraber Arafat'ın cumaya rastladığı zamanın "Haccı ekber" olduğu da bir gerçektir. Burada "ekber" kelimesinin "ekser" ifade

ettiği ileri sürülerek, buradaki maksadın daha kalabalık bir zamanda tebliğatın yapılması kastedilmiştir, diyenler de olmuştur. En iyi bilen Allâh'tır. Müşriklere hitaben:

"...Şâyet yüz çevirdiyseniz, Allâh'ı kat'iyyen aciz bırakamayacağınızı da bilin..." Ey müşrikler! Bu müddet içinde yine haktan yüz çevirerek küfrünüzde, şirkinizde devam ederseniz, Allâh'ı acze düşüremezsiniz. Sizi yoktan var ettiği gibi, yok etmeye de kadirdir. Bu takdirde sizinle savaşmaktan başka yol yoktur. İyi bilesiniz.

Allâh'ın hitabı Rasulüne çevrilerek, Habibim:

"...Kâfirleri acıklı bir azabla da müjdele." buyrulmuştur. Buradan maksadın, önce çetin bir savaşla cezalandırması, sonra da ahiretteki sonu gelmeyecek olan cehennem cezasıdır. Geçen âyetteki ilgili âyetleri tekrar okuyalım.

Âyet: 4

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا
وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مُدَّتِهِمْ ۚ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Ancak müşriklerden muâhede yaptıklarınız, sonra da size bir şey eksiltmeyenler ve size karşı birine arka çıkmayanlar, onlara müddetlerine kadar ahidlerini tamamlayın. Şüphesiz Allâh, müttegîleri sever."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerîmede süreleri belli olan ve o âna kadar hiçbir eksiksiz sözlerini yerine getiren ve müddetin bitimine kadar da sadakatlarında duracak olanların ahidlerinin yerine getirilmesi emir edilmektedir. Buradan ahde vefanın bir farz olduğu ve bu vefanın takvadan sayıldığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda islamdaki ciddiyetin son derece dikkat edilmesi gereken bir Allâh emri olduğu da açıkça görülmektedir. İslâmın olmadığı yerlerde böyle bir ciddiyet beklemenin boş olduğu gerçeği de açığa çıkmaktadır.

(Bakara 177; Âl-i İmran 76; Nahl 91; Ra'd 20; İsra 34; Mü'minûn 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 5

فَاِذَا انْسَلَخَ الْاَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوْهُمْ وَخُذُوْهُمْ وَاحْصُرُوْهُمْ وَاقْعُدُوْا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَاِنْ تَابُوْا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَخَلُّوْا سَبِيْلَهُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿٥﴾

Meâli:

"Haram olan aylar sıyrıldığı zaman, kendilerini nerede bulursanız müşrikleri öldürün. Onları hem yakalayın hem de hapsedin. Onları her gözetleme yerinde de (yakalamak için) oturun. Eğer tevbe ederler ve namazı kılarlar, zekatı da verirlerse, yollarını açın. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHI:

Kendilerine verilen dört ay mühlet bitince artık durmak yok. Bunların işinin bitmesi gerekir. Ya Müslüman olup kurtulacaklar ya da nerede bulunurlarsa bulunsunlar, öldürülecekler.

Onların barınacak, sığınacak yerleri dahi aranıp yakalanacaklar, hapsedilecekler. Hatta uğrak yerlerine durulup pusuya düşürülerek yakalanılacaklar. Peşleri bırakılmayacak. Ancak îman ederler, namaz kılarlar, zekat verirlerse, yolları açılacak. Gelecek 11. âyette de beyan edileceği gibi, mü'minlerin kardeşleri olacaklar. Allâh çok mağfiret edendir. Onların hatalarını bağışlar. O rahimdir onlara ahirette de rahmetini bolca verir. Bu âyete "kılınç âyeti" denilmiştir.

İmamı Ahmet'in Enes'den rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte Rasulullâh (S.A.V.): "İnsanlar Allâh'tan başka bir ilah olmadığına ve Muhammed de Allâh'ın Rasulü olduğuna şehadet edinceye, kıblemize yönelinceye, kestiğimizi yiyinceye, namazımızı kılıncaya kadar savaşmakla emrolundum..." buyurmuştur.

Buradan alacağımız, İslâm'da cihadın farz oluşu, Hakkı ayakta tutmanın çok ciddi bir vecibe oluşudur. Keyfi savaşa girmenin doğru olmadığı da göz önünde bulundurularak, insanların zararına olacak her hareketin önüne geçmek, her türlü iyiliğin yayılmasını sağlamak, her yerde, her zaman huzuru sağlamak üzere, yapılan telkinler, tebliğler, öğütler

fâide vermediği zaman, silaha sarılarak harekete geçmek, elbette kimsenin "hayır" diyemeyeceği bir teşebbüstür. İşte bu âyet bize bu yolu göstermektedir. Rasulullâhın Allâh'tan aldığı emir de budur. (Bu sûrenin 12, 14, 29, 36, 123. Bakara 190, 191, 193. Nisa 76, 89, 91. Enfal 39. âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 6

وَاِنْ اَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَاَجِرْهُ حَتّٰى يَسْمَعَ كَلَامَ اللّٰهِ ثُمَّ اَبْلِغْهُ مَاْمَنَهُ ۭ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٦﴾

Meâli:

"(Resulüm): Müşriklerden biri senden güvenlik isterse, ona güvenlik ver ki Allâh'ın kelamını dinlesin. Sonra onu güveneceği yere götür. Bu onların bilmeyen bir kavm olmasıyladır."

ÎZAHI:

Öldürülmeleri emrolunan müşriklerden biri gelse de eman dilerse, sana yaklaşsa kabul et, ona eman ver, korkusunu kaldır, rahatlasın. Hatta Allâh'ın kelamı olan Kur'ânı dinleme imkanı bulsun. Dinler, kabul eder, îmana gelirse ne güzel, şâyet yerine, evine memleketine gitmek isterse, güveneceği yere kadar da götür. Tâ ki islamın hükmünü, iyi muamelesini görsünler. Hemen olmasa bile ileride hakikati anlasınlar. Rasulullâh (S.A.V.) Müseylemetül Kezzabın gönderdiği elçiye bile -"ona inanıyorum. O peygamberdir-" dediği halde, ona dokunmamış, Yemen'e göndermiştir.

Kâfirlerin çoğu bilmeyen kimselerdir. Onların ikna edilmesi gerekir. Ama inat eder ve karşı gelir zararlı olmaları kesinleşirse o zaman da hak ettikleri karşılık verilir.

Âyet: 7

كَيْفَ يَكُوْنُ لِلْمُشْرِكِيْنَ عَهْدٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَعِنْدَ رَسُوْلِهٖٓ اِلَّا الَّذِيْنَ عٰهَدْتُّمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ فَمَا اسْتَقَامُوْا لَكُمْ فَاسْتَقِيْمُوْا لَهُمْ ۭ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِيْنَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Mescidi haramın yanında muâhede ettiklerinizden başka Allâh katında ve Rasulünün yanında müşriklerin nasıl bir ahdi olabilir? Artık size karşı doğruluk ederlerse, siz de onlara karşı doğruluk edersiniz. Şüphesiz Allâh müttegîleri sever."

İZAHI:

Yapılan ihtarın sebebi ve hikmetini açıklayan bu âyeti kerîmede, içlerinde kinlerini, düşmanlıklarını ve ahdi bozma niyetlerini taşıyan müşriklerin Allâh ve Rasulü yanında nasıl olurda ahidleri bulunurmuş? Onlar kendilerinde bir güç görünceye kadar istemeyerek sözlerinde dururlar. Kendilerinde imkanı bulur bulmaz ahidlerini bozarlar. İşte savaşacağınız müşrikler, bunlardır.

Ahidlerini bozmayan Kinane oğulları ve Damre oğulları gibi Mescidi Haramda anlaşma yaptıklarınız, sözlerinde dururlar size karşı doğruluk eder, dürüst hareket ederlerse, sizde onlara karşı iyi davranır sözünüzü bozmazsınız. Allâh müttegîleri sever.

Âyet: 8

كَيْفَ وَاِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ اِلًّا وَلَا ذِمَّةً ؕ
يُرْضُونَكُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ وَتَاْبٰى قُلُوبُهُمْ ۚ وَاَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ۚ ﴿٨﴾

Meâli:

"Nasıl olur? Eğer size üstün gelirlerse, sizin hakkınızda akrabalık da gözetmezler, ahid de. Sizi ağızlarıyla razı ederlerken kalpleri tepiyor. Onların çoğu fâsıklardır."

İZAHI:

Teaccübü tekrarlayan Allâhu Teâlâ, müşriklerin firsat aradıklarını, bu fırsatı buldukları taktirde hiçbir şey dinlemeyeceklerini, üstün geldikleri takdirde Allâh, Peygamber tanımayacaklarını, hısım akraba, gözetmeyeceklerini, yemin, ahd, söz ne varsa hepsini red edeceklerini bildiriyor ve uyanık bulunmalarını hatırlatıyor.

"...Sizi ağızlarıyla razı ederlerken kalpleri tepiyor..." buyurarak onların iç yüzünü açığa çıkarıyor. Onların ağızlarından çıkan sözleri tatlı da olsa, ikna edici de olsa, aldanmayın onların içleri bozuk. Zaten:

"...Onların çoğu fâsıklardır." Esasen kâfirlerin hepsi de fâsık olmakla beraber, çoğu tahrikçi fâsıklardır. Yapıcı değil, yıkıcı mel'unlardır. Onlara karşı çok dikkatli olun.

Âyet: 9

اِشْتَرَوْا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلاً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهٖ ؕ
اِنَّهُمْ سَآءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetleriyle az bir değer satın aldılar da O'nun yolundan men ettiler. Şüphesiz onların yapmakta oldukları şeyler ne de kötü oldu."

Âyet: 10

لاَ يَرْقُبُونَ فِى مُؤْمِنٍ اِلاًّ وَلاَ ذِمَّةً ؕ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Bir mü'min hakkında akrabalık (da) yemin de gözetmezler. Bunlar, taşkınların da kendileridirler."

Âyet: 11

فَاِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَاِخْوَانُكُمْ
فِى الدِّينِ ؕ وَنُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Eğer tevbe ederler, namazı da kılarlar, zekatı da verirler ise, artık dinde kardeşlerinizdirler. Bilenler gurubu için âyetlerimizi de açıklarız."

İZAHLARI:

Allâh'ın âyetlerini bir lokma yemek gibi azıcık bir şeye satarak ve Allâh yolundan men ederek muâhadelerini bozanların yapageldikleri şeyler, kendi haklarında ne de kötü oldu. Gördünüz mü?

Rivâyete göre Ebu Süfyan ileri gelenlere bir ziyafet vererek, yemekten sonra onlardan muâhedelerini bozmalarını istedi. Onlar da kabul

ettiler ve ahdi bozdular. Yani verdikleri sözü, yemini bir lokma gibi azıcık menfaate değişmiş oldular.

Âyetteki ifade umumidir. Yahudileri, müşrikleri içine alan İncil'deki, Tevrattaki Allâh'ın âyetlerini her zaman menfaatlerine değişen, hatta Kur'ân âyetlerini bile menfaatlerinden aşağı gören, bütün insanların kastedildiği de gözden uzak tutulmamalıdır.

"Bir mü'min hakkında akrabalık (da) yeminde gözetmezler..." buyrularak onların hiçbir şey gözetmeden, Allâh korkusu, insanlardan utanmak, komşuluk hatırı, hısım akraba düşüncesi, yemin sakıncası söz vermiş olma gaygısı gibi bağlayıcı vicdanlardan mahrumdurlar. İşte bunlar haddi aşan, taşkınların ta kendileridir. Bunlara karşı çok dikkatli olmanız ve hiç de merhamet etmemeniz gerekir. Bununla birlikte:

"Eğer tevbe ederler, namazı da kılarlar, zekatı da verirler ise, artık dinde kardeşlerinizdirler..." hakikaten tevbe ederler eski yaptıklarına dönmezler, ihlasla namazlarını kılarlar ve isteyerek zekatlarını verirlerse ve her halleriyle islama bağlılıkları görülürse, aranızdaki düşmanlık kalkmıştır. Onlar da din kardeşlerinizdir.

Görülüyor ki İslâm'da kin tutmak eski düşmanlıkları takip etmek diye bir şey yoktur. İmanla birlikte her şey biter, kardeşlik başlar.

Âyet: 12

وَاِنْ نَكَثُوٓا اَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِى دِينِكُمْ
فَقَاتِلُوٓا اَئِمَّةَ الْكُفْرِ ۙ اِنَّهُمْ لَآ اَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Ve eğer ahidlerinden sonra yeminlerini bozdular ve dininize saldırdılarsa, artık öldürün (o) küfür önderlerini. Muhakkak onlar, yeminleri olmayanlardır. Belki de onlar son verirler."

İZAHI:

Eğer müşrikler muâhedelerinden sonra verdikleri sözü yaptıkları yeminlerini bozarlarsa, muâhedenin başında bulunan asıl söz sahibi olan ileri gelenleri (Ebu Cehil gibi) öldürün. Halkı belalara sürükleyenler bu ileri gelenlerdir. Bunların yeminlerine de güvenilmez. Bunlarla savaşın ki küfürlerini bıraksınlar.

Âyet: 13

اَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوٓا اَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِاِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَءُوكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ ۭ اَتَخْشَوْنَهُمْ ۚ فَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشَوْهُ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"(Ey mü'minler): Yeminlerini bozan, Rasulü de çıkarmaya yeltenen ve ilk sefer sizinle (savaşa) başlayan onlardır. Böyle bir kavimle savaşmaz mısınız? Onlardan korkuyor musunuz? Mü'minler iseniz, kendisinden korkmanıza en hak olan Allâh'tır."

Âyet: 14

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ بِاَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِيْنَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Onlarla savaşın. Allâh onları sizin ellerinizle azaplandırsın ve rezil etsin. Onlara karşı size de yardım etsin. Mü'minler cemaatinin göğüslerini de kabartsın."

Âyet: 15

وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ ۭ وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ يَّشَاۗءُ ۭ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Ve kalplerinden öfkeyi de gidersin. Allâh dilediği kimsenin tevbesini de kabul eder. Ve Allâh, bilendir, hükmedendir."

ÎZAHLARI:

Ey mü'minler! Dikkat edin karşınızda:

1- Yeminlerini bozan muâhedelerini hiçe sayan,

2- Rasulün Mekke'den çıkmasına sebep oldukları gibi Medine'den de çıkarılmasına yeltenen,

3- Bedir harbini ilk defa başlatan bir kavm var. Bunlarla savaşmaz mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Eğer hakikaten mü'minler iseniz, yalnız Allâh'tan korkarsınız. Korkulmaya layık yalnız O'dur. O, daima sizin yardımcınızdır. Onlara muhakkak galip geleceksiniz.

Savaşın onlarla da:

1- Allâh onları sizin ellerinizle hak ettikleri şekilde azap eylesin. Bir daha doğrulamasınlar. Sonra da cehennem azabına girsinler.

2- Allâh onları alçaltsın, rezil etsin, perişan etsin,

3- Size de yardım etsin, muzaffer kılsın, gücünüzü artırsın,

4- Huzaa kavmi gibi bütün mü'minlerin içleri açılsın, gönülleri şenelsin, göğüsleri kabarsın,

5- Onların kalplerindeki öfkelerini gidersin ki her taraf huzura, sükûnete kavuşsun.

Tevbe ederlerse, Allâh dilediği kimselerin tevbelerini kabul eder, günahlarını bağışlar.

O her şeyi, herkesin her halini, içini, dışını hakkıyla bilen ve yerli yerince hüküm verendir. Geçen beşinci âyetle ilgili olan âyetlerle birlikte şu âyetleri de okuyalım:

(Bakara 114, 150. Nisa 77. Maide 3, 33, 41, 44. Zümer 26. Fussılet 16.)

Âyet: 16

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً ۚ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Yoksa Allâh, sizden cihad edenler ile Allâh'tan ve Rasulünden, mü'minlerden de başka sırdaş edinmeyenleri bilmedikçe, bırakılıvereceğinizi mi sandınız? Allâh yaptığınız şeylerden de haberlidir."

İZAHI:

Müşriklerin durumu ve tutumunu anlatması arasında, mü'minler üzerinde durarak onların ciddiyetini, samimiyetini belirtmek ve onların Allâh'ın emirlerine bağlılıklarını tazelemek üzere:

a- Onlardan cihat edenlerin istemeyerek mi, isteyerek mi, tam Allâh rızası için mi, gösteriş için mi cihat ettiklerini,

b- Allâh'a, Rasulüne ve mü'minlere karşı olan samimiyetlerini müşriklerden tam anlamıyla sıyrıldıklarını, onlardan sırdaş yani içli dışlı her şeyini açıklayacak, müslümanların sırlarını verecek hiçbir kimseyi dost edinmeyenleri, Allâh bilmedikçe başı boş sorumsuzca bırakılıvereceklerini mi sanıyorsunuz? Mü'minler her halleriyle imtihandadırlar.

(Âl-i Imran 118, 142, 179. Ankebût 2. Kıyâmet 36. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 17

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ اَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللّٰهِ شَاهِدِينَ
عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ ۭ اُولٰۗىِٕكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ ۚ
وَفِي النَّارِ هُمْ خٰلِدُوْنَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Müşriklere, –kendi aleyhlerine küfür ve şahitlik yaparlar iken– Allâh'ın mescidlerini imar etmeleri olamaz. Bunlar, amelleri boşa gidenlerdir. Onlar, ateşte de ebedi kalıcılardır."

Âyet: 18

اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ
وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ فَعَسٰٓى
اُولٰۗىِٕكَ اَنْ يَّكُوْنُوْا مِنَ الْمُهْتَدِيْنَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Allâh'ın mescidlerini ancak Allâh'a ve ahiret gününe îman eden, namazı da kılan ve zekatı veren, Allâh'tan başkasından kork-

mayan kimseler imar eder. İşte bunların hidâyete erenlerden olmaları umulur."

İZAHLARI:

Hazreti Abbas esir olduğunda kendisine söylenenlere karşı: "Bizim iyi taraflarımızı da söyleseniz ya" deyince Hazreti Ali: "Sizin iyi tarafınız olamaz" dedi. Abbas da: "Kabe'nin bakımını yaparız, örtüsünü örteriz, hacıların hizmetini yaparız, su ihtiyaçlarını temin ederiz" dedi. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu denilmektedir.

Hazreti Abbas'ın esareti Bedir savaşındadır. Bu sûrenin nüzûlü ise, Mekke'nin fethinden sonradır. Şurası muhakkaktır ki bu sûre nâzil olunca –geçen âyetlerde belirtildiği gibi- müşriklerin Kabe'ye yaklaşmamaları Hazreti Ali tarafından tebliğ edilmişti. Artık onların Kabe ile alakaları kesilmiştir. Elbette onların mescidleri imar hakları kalmamıştır. Onlar her halleriyle kendi küfürlerine kendileri şahit olmuşlardır. Onların yaptıkları hizmetler de boşa gitmiştir. Cehennemde ebedi kalacakları da tahakkuk etmiştir.

Allâh'ın mescidlerini ancak îman edip namazlarını kılan, zekatlarını veren Allâh'tan başkalarından korkmayan kimseler imar ederler. Çünkü onlar günde beş vakit namazlarını orada kılmaya çalışırlar. Maddî yönden olduğu kadar da ma'nevî yönden imar ederler. Doğru yolu tutmuş olanlar işte bunlardır.

Âyet: 19

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Haccın su hizmetini ve mescidi haramın imarını, Allâh'a ve ahiret gününe îman eden Allâh yolunda da cihad eden kimseler gibi mi yaptınız? Allâh katında denk olamazlar. Allâh da zalimler gürûhuna hidâyet etmez."

Âyet: 20

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۙ اَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللّٰهِ ۗ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"İman edenler ve Allâh yolunda malları ve canlarıyla cihad edenler, Allâh katında derece bakımından en büyük olanlardır. İşte bunlar, kurtulanların da kendileridirler."

Âyet: 21

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Onların Rableri kendisinden bir rahmet ve bir rıza ile içinde onlara devamlı hazır bir nimet bulunan cennetle müjdeliyor."

Âyet: 22

خَالِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ۗ اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Orada ebedi kalıcılardır. Şüphesiz Allâh'ın kendi katında büyük bir mükafat vardır."

İZAHLARI:

Müslim ve Ebû Davud'un Nûman ibni Beşir'den rivâyetlerine göre: "Rasulullâhın minberi yanında, O'nun eshabı ile birlikte bulunmuştum. Onlardan biri: "İslâm'dan sonra hacı sulamamdan başka hiçbir iş yapmamama aldırış etmem" dedi. Başka biri de: "Mescidi haramın imarı daha evla" dedi. Diğer biri de: "Hayır Allâh yolunda cihad, dediklerinizden daha hayırlı" dedi. Ömer de onları azarladı ve: "Rasulullâhın minberi yanında seslerinizi yükseltmeyin" dedi. Bu da cuma günü idi. Namazı kıldıktan sonra Rasulullâh'ın (S.A.V.) yanına bu ihtilafı sormak üzere girdim. Namazdan sonra O'da girdi ve sordu. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu" dedi.

Buradaki hitap münakaşa yapan mü'minleredir. Her ne kadar hac hizmetleri ve haramı şerifin bakımı hayırlı ise de hiçbir surette îmanla ve cihadla bir olamaz. Onun için:

1- "...Allâh katında denk olamazlar..." buyrulmuştur. Gerek dünya bakımından, gerekse ahiret bakımından müsâvi olamazlar. Müşriklerde bu hizmetlerle öğünürler ve çıkarlarını sağlarlardı. İslâm'da bu öğünmeler doğru değildir. Allâh bunlarla öğüne gelen müşrik zalimlere hidâyet etmez.

2- "İman edenler ve Allâh yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler, Allâh katında derece bakımından en büyük olanlardır. İşte bunlar kurtulanların kendileridirler" buyrularak hakikat daha iyi açıklanmıştır. Devamla:

3- "Orada ebedi kalıcılardır. Şüphesiz Allâh'ın kendi katında büyük bir mükafat vardır" buyurmuştur.

Bu âyetlerde cihadın önemi üzerinde te'kidle durulmuş, hiçbir zaman cihadın terk edilemeyeceği hatırlatılmıştır.

Cihad hakkında bu surede bulunan âyetlerle birlikte.

(Bakara 218. Nisa 95. Maide 54. Enfâl 72, 74, 75. Muhammed 31. Hucurât 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 23

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوٓا اٰبَآءَكُمْ وَاِخْوَانَكُمْ اَوْلِيَآءَ
اِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْاِيمَانِ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ
فَاُولَٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Babalarınızı ve kardeşlerinizi –iman üzerine küfrü sevdilerse- dostlar edinmeyin. Sizden kim de onları dost edinirse, işte bunlar, zalimlerin kendileridirler."

Âyet: 24

قُلْ اِنْ كَانَ اٰبَآؤُكُمْ وَاَبْنَآؤُكُمْ وَاِخْوَانُكُمْ وَاَزْوَاجُكُمْ

وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ ۗ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Rasulüm! "Eğer babalarınız, oğullarınız da kardeşleriniz de eşleriniz de soylarınız da kazandığınız mallarınız da kesilivermesinden korktuğunuz bir ticaret de hoşlandığınız evler de size, Allâh ve Rasulü ile O'nun yolundaki cihaddan daha sevimli ise, artık Allâh, emrini getirinceye kadar gözleyin. Allâh da fâsıklar gürûhuna hidâyet etmez" de."

İZAHLARI:

Bu iki âyet mü'minleri özünden yakalayarak azami ciddiyetle islama sarılmalarına ve asla taviz vermeden içiyle-dışıyla, sözüyle- işiyle, haliyle-hareketiyle ve bütün davranışlarıyla dinin icablarını yerine getirmelerinin yolunu göstermektedir.

İnsanın en yakını olan ve içinden bağlı bulunduğu babaları da olsa kardeşleri de olsa –eğer onlar küfrü îmana tercih ediyorlar ise– onlara olan yakınlığını keserek islama çok ciddi olarak sarılmadığı taktirde zalimlerden olduğu beyan ediliyor. Bu noktayı daha geniş tutarak Peygamberimize verdiği emirde:

1- Kucağında büyüdüğünüz yaratılmanıza sebep olan canla, başla hürmet ettiğiniz, kendilerine iyice ısındığınız babalarınız, dedeleriniz, analarınız, neneleriniz de olsa,

2- Yüreğinizden kopan, kucağınızda yetişen, üzerinde titreyerek sevdiğiniz, gözünüzden dahi ayırmak istemediğiniz canınızın bir parçası olan evladınız da olsa,

3- Aynı kökten gelen, aynı rahimden doğan, aynı kucak da yetişen, kendilerine çok bağlı bulunduğunuz ve sevdiğiniz kardeşleriniz de olsa, size her zaman destek de olsalar,

4- Birbirinize iyice kaynaştığınız, ruhunuzla cesedinizle bir bütün olduğunuz, beraberce evlat yetiştirdiğiniz, yuva kurduğunuz eşleriniz de olsa,

5- Yakınınız, akrabanız, soyunuz–sopunuz, birbirinizle öğündüğünüz, yardımlaştığınız, arkalandığınız, güvendiğiniz sülaleniz, kavminiz, kabileniz de olsa,

6- Emekler çekerek, kısarak-büzerek, üzerinde gece-gündüz demeden çalışarak kazandığınız, size huzur vereceğine inanıp güvendiğiniz, baktıkça keyiflendiğiniz mallarınız da olsa.

7- Bir çok çabalar harcayarak düzene koyduğunuz, pek çok müşteriler tutarak, sermayeler biriktirerek, kazançlar temin ederek zevkle yaptığınız, ticaretinizin kesilmesinden, iflas etmenizden korksanız da,

8- İçinde yaşadığınız, pek de hoşlandığınız, emekler çekerek zevkinize göre yaptığınız, döşeyip süslediğiniz evleriniz, saraylarınız, köşkleriniz, yurdunuz yuvanız da olsa Allâh'ı, O'nun yolu olan İslâm dinini ve bu dini bize tebliğ eden, öğreten, bize örnek olan Allâh'ın Rasulünü daha çok sevmedikçe fâsıklardan, bozgunculardan, çapulculardan olacağımızı, Allâh'ın başımıza musibetler yağdıracağını ilelebet cehennemde kalacağımızı beyan buyurmuştur.

İşte islama sarılma, islamı yaşama ciddiyetini böyle anlamalıyız, böyle yaşamalıyız. Asla gevşeklik göstermemeliyiz. Hele şu devrimizi düşünürsek, analar, babalar da unutulmuş, evlat sevgisi de kalkmış, doğum yapma bıkkınlığı içimize yerleşmiş, kazançlarımız karışmış, haramhelal sınırları kalkmış, iffet-namus anlayışı gitmiş, aile yapıları karışmış, intiharlar, anarşistler almış yürümüş... Bunların tek sebebi, Allâh yolunun bırakılmış olmasındandır. Medeniyetçilerin, ilericilerin sönük kafalarına arzolunur.

Peygamber efendimiz de bu İslâma bağlılık ciddiyetini açıklamak üzere şöyle buyurmuştur: "Canım kendi elinde olan (Allâh)a yemin ederim ki sizin biriniz kendisine babasından, oğlundan ve bütün insanlardan daha sevimlisi ben oluncaya kadar îman etmiş olamaz" Rasulullâh bu sözüyle, kendi şahsında islamın sevilmiş olacağını, aksi halde islama olan bağlılık ciddiyetinin olmayacağını, islamın kendi tebliğlerinden öğrenileceğini, beyan etmiş oluyor.

(Ankebût 8. Lokman 15. Mücadele 22. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 25

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِى مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ ۙ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ اِذْ
اَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْـًٔا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ
الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Andolsun çok yerlerde ve Huneyn günü size Allâh yardım etmiştir. Sizin çokluğunuz size kendinizi beğendirdiği zaman, sizden bir şey gideremeyişti. Yer yüzü –genişliğine rağmen– size daralmıştı. Sonra arka çevirerek dönüvermiştiniz."

Âyet: 26

ثُمَّ اَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلٰى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ
وَاَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۗ وَذٰلِكَ
جَزَاۤءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Sonra Allâh, Rasulü üzerine ve mü'minler üzerine sekinetini indirdi ve sizin göremediğiniz ordular indirdi. Küfredenleri de azaplandırdı. Bu da kâfirlerin cezasıdır."

Âyet: 27

ثُمَّ يَتُوبُ اللّٰهُ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ عَلٰى مَنْ يَشَاۤءُ ۗ
وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Sonra bunun ardından Allâh dilediği kimselerin tevbesini kabul eder. Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerîmelerde de Allâhu zülcelal, mü'minlere hitab ederek, kendisine tam güvenmelerini, tam teslim olmalarını, gönderdiği Peygam-

bere, indirdiği Kur'âna kemali ciddiyetle bağlı olmalarını sağlamak üzere kazandıkları zaferleri ancak Allâh'ın yardımıyla kazandıklarını hatırlatıyor. Bilhassa Huneyn savaşındaki çokluklarına güvendikleri için şaşırıp firar ettiklerini düşündürüyor.

Mekke'nin fethini müteakip Hevezan ve Sekıf halkının tümünün Müslümanlarla savaş yapmak üzere hareket ettikleri haberi alınınca, Rasulullâh (S.A.V.) on iki bin kişi ile onlara doğru yürüdü. Mekke ile Taif arasındaki Huneyn vadisinden geçerken, vadinin iki yakasına yerleşen ve pusu kuran Hevezan ordusu hep birden saldırıverdiler. Gafil avlanan ve daha önceleri kendilerine güvenen İslâm ordusu neye uğradığını bilemedi ve bozuldu. Ancak Peygamberimiz, yüze yakın mü'minlerle yerinden ayrılmadı. Sonra Allâh'ın yardımı yetişti. Rasulüne ve mü'minlere "sekinet", metanet, yatışkanlık, soğuk kanlılık verdi. Onların göremeyeceği fakat düşmanının korkacağı melekler ordusu indirdi. Hazreti Abbas'ın gür sesi ile çağırması üzerine Müslümanlar toplandılar ve düşman üzerine yürüdüler. Pek çokları da Müslüman oldu. Bu önemli savaşı tarih ve siyer kitaplarından okumamız da çok faydalar vardır.

Bu ihtar, müslümanların hiçbir zaman çokluğuna güvenmemeleri, ancak Allâh'a güvenmeleri ve Allâh yolunda hazırlanıp kaynaşmaları, hep birden tek yumruk halinde Allâh ve Rasulüne bağlı kalmaları içindir. Bu harpten kaçanların yaptıkları tevbelerin Allâh tarafından kabul edildiği de belirtilmiştir. Allâh, her zaman tevbeleri kabul eden, günahları bağışlayan, rahmeti ile koruyandır.

(Âl-i Imran 123, 126. Enfâl 10. Bu sûre 40, 118. Rûm 47. Ahzab 9-11. Feth 3, 4, 18, 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 28

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا۟
ٱلْمَسْجِدَ ٱلْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَـٰذَا ۚ وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ
يُغْنِيكُمُ ٱللَّهُ مِن فَضْلِهِۦٓ إِن شَآءَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Müşrikler ancak birer necistir. Artık onların bu yılından sonra Mescidi harama yaklaşmasınlar. Eğer bir fa-

kirlikten de korkarsanız, Allâh dilerse ileride kendi fazlından sizi zenginleştirir. Şüphesiz Allâh bilendir, hakimdir."

Âyet: 29

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Kendilerine kitap verilenlerden Allâh'a ve ahiret gününe îman etmeyen Allâh'ın ve Rasulünün haram kıldığı şeyleri de haram tanımayan, hak dini de din edinmeyenlerle –kendileri düşkünler olarak peşince vergi verinceye kadar– savaşın."

ÎZAHLARI:

Sûrenin başında belirtildiği gibi Ali R.A. Hacc mevsiminde bu yıldan sonra müşriklerin mescidi harama girmelerinin yasaklandığı açıklamasından sonra insanların bir kısmı:

"Bize yiyecek nereden gelecek ya?" demelerine karşı bu âyet de onlara okunmuştu. Hacc mevsiminde her taraftan mallar, yiyecekler gelir, bir pazar kurulurdu. Herkes ihtiyaçlarını bu pazardan temin ederler idi. Ama islamın ciddiyeti böyle geçici menfaatleri kabul etmezdi. Artık müşriklerin birer necis oldukları kesindir. Onların îmansızlıklarının yanında devamlı cünüp oldukları muhakkaktır. Leş gibi kokan bu kâfirler, kalpleriyle, niyetleriyle, haram helal tanımamalarıyla, içkileriyle, fuhuşlarıyla, faizleriyle, intiharlarıyla ve her şeyleri ile pis ve murdar oldukları açıktır. Bunlardan gelecek menfaat eksik olsun. Siz muhtaçlıktan korkmayın.

1- "...Allâh dilerse ileride kendi fazlından sizi zenginleştirir..." buyrulmuştur. Nitekim Allâh bol yağmurlar vererek bereketi artırmış müslümanların çoğalmasıyla, hele Yemen halkı Müslüman olunca eskisinden daha fazla bolarmıştır. Hem de çok temiz bir pazar meydana gelmiştir. Haram yiyecekler, aldatmalar, ihtikarlar kalkmış pis murdar kimselerin yerini temiz Müslümanlar almış çok canlı ve tertemiz bir mıntıka haline gelmiştir. Halen de öyledir. Allâh'a çok hamdetmemiz gerekir.

Böylece herkesin, her yerin, her işin, tertemiz oluncaya kadar, tebliğatınızı yapın kabul etmeyenlere karşı da bilhassa:

2- "Kendilerine kitap verilenlerden Allâh'a ve ahiret gününe îman etmeyen Allâh'ın ve Rasulünün haram kıldığı şeyleri de tanımayan, hak dini de din edinmeyenlerle –kendileri düşkünler olarak peşince vergi verinceye kadar– savaşın." Hepsi de hepsi ya, hele bu kendilerine İncil ve Tevrat verilen kâfirler, kitaplarını bozarak bu pis yaşantıya girmişlerdir. Onlardan ne fayda beklersiniz? Allâh'ın haram kıldığı, fuhşu, zinayı, içkiyi, faizi, ihtikarı yapan cünüp oldukları zaman yıkanmayan, ölü hayvanları yiyen bu kâfirler Allâh yoluna gelinceye kadar savaşın. İnsanları temizlemek için savaşın, aileleri düzene koymak için savaşın, zulmü kaldırmak için savaşın. Barışı sağlamak için savaşın. Çıkarlarınızı temin için değil, insanları ıslah için savaşın. Bu âyetler bize bu anlayışı veriyor.

(Bakara 190-193. Nisâ 76. Enfâl 39. Saff 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 30

وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللّٰهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ
ابْنُ اللّٰهِ ۖ ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ ۚ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ ۚ قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ ۚ أَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Ve Yahudiler: "Uzeyr Allâh'ın oğlu" dedi(ler). Hıristiyanlar da: "Mesih Allâh'ın oğlu" dedi(ler). Bu onların ağızlarıyla (olan) sözleridir. Önceden küfredenlerin sözüne benzetiyorlar. Allâh onları gebertsin. Nasıl da döndürülüyorlar?"

Âyet: 31

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَالْمَسِيحَ
ابْنَ مَرْيَمَ ۚ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلٰهًا وَاحِدًا ۚ لَا إِلٰهَ
إِلَّا هُوَ ۚ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Alimleri ile Rahiplerini ve Meryem'in oğlu Mesihi Rablar edindiler. Halbuki bir tek ilaha ibadet etmelerinden başkasıyla emrolunmadılar. Ondan başka bir ilah yoktur. O, eş tuttukları şeylerden münezzehtir."

ÎZAHLARI:

Geçen âyetlerdeki beyan edilen necislikleri üzerine bu âyetlerde inanç bozukluklarını ve bütün fenalıklarına temel olan yanlış inançları açıklayan Allâh:

1- "Ve Yahudiler: "Uzeyr Allâh'ın oğlu" dedi(ler)." Ehli kitabın "Izrâ" dediği Uzeyrin nesebi, Harun Aleyhisselamın oğlu Azar'a varır. Uzeyr miladın 457 senelerinde Babil'de oturan meşhur bir yazar ve kahin bir yahudidir. Mukaddes kitabın parçalarını toparlayarak başka dillerden de kelimeler katarak "günlerin kitapları, Azra ve Nahmiya" adlı eserleri yazdı. Yanlış da olsa devrinde halka dini bir canlılık getirdi. Bundan dolayı "Yahudi şeriatının müceddidi" şeklinde tanındı. Artık Yahudiler nazarında büyüdü, büyüdü, büyüdü. Takdis edildi ve bir çokları tarafından "Allâh'ın oğlu" diye tanındı.

2- "...Hıristiyanlar da: "Mesih Allâh'ın oğlu" dedi(ler)..." Daha önceleri "Allâh'ın oğlu" demek Allâh'ın sevgilisi anlamında kullanılır iken, sonraları Hint efsaneleri de karışınca zamanla tam anlamıyla bir inanç haline geldi. Sonra insanlardan bir kısmı buna muhalefet etti ama, Katolik ve Ortadoks kiliseleri onları Hıristiyan kabul etmedi. Kiliselerin talimatı bu yönde devam etti. Halen de ediyor:

3- "...Bu onların ağızlarıyla (olan) sözlerdir..." Aslında böyle olduğuna dair ne aklen nede naklen bir delil yoktur. Mücerred ağızlarında geveledikleri bir uydurmadır.

4- "...Önceden küfredenlerin sözüne benzetiyorlar..." Bu gibi safsatalar daha önceleri de vardı. Bunlar onlardan aldıkları ilham ile böyle yaptılar. Arab müşrikler: "Melekler Allâh'ın kızları" diyorlardı. Yine Hindistan'daki Berahimeler ve Bûzîler, Çin'de, Japonya'da, İran'da, Mısırlılar da, Yunanlılar da ve Romalılarda da: "Allâh'ın oğlu" şeklindeki inançları yaygın idi. Eskiden var olan bu tarz inanç, Hıristiyan ve Yahudilerin taklidine yol açtı. Köklü bir bilgi olmayınca her zaman bu taklitçilik devam etmiştir ve edecektir.

Devrimizde bile tam bilgi alamayan bir çok Müslümanlar, geçen devirlerdeki şirkleri taklit ediyorlar. Mum yakmalar, çapıt bağlamalar,

kabirlerden medet beklemeler, bazı şahısları mukaddes tanımalar hep bu taklitçiliğin devamıdır. Cahilliğin sonu budur.

5- "...Allâh onları gebertsin. Nasıl da döndürülüyorlar" Bu tabir bir bedduadır. Arablar arasında yaygındır. "Allâh lanet etsin, Allâh belasını versin, Allâh kahretsin" gibi bir kötü temennidir. İnsanların sapıtılmasındaki bir taaccüb ifadesi olan bu kısım, bize çok şeyler düşündürür. O devirler de bir neşir vasıtası yoktu. Herkesin yazı öğrenme, bilgi tahsil etme imkanı yoktu. Ama şimdi ne demeli? Her türlü öğrenme imkanları varken, yine de haktan bâtıla döndürülüyorlar. Bunlara daha başka, daha ağır bir beddualar bulmaya çalışsak da faydası olmaz. Hayır dua yapalım. "Allâh hidâyet versin, Allâh kötü yollarında fırsat vermesin" diyelim.

6- "Alimleri ile Rahiblerini ve Meryem'in oğlu Mesih'i Rablar edindiler..." Yahudiler hahamlarını, ileri gelen alimlerini, Hıristiyanlar da papazlarını rahiblerini tapındıkları ilahlar, tanrılar haline getirdiler. Haşa Allâh'tan beklediklerini onlardan beklemeye, Allâh'tan isteyeceklerini onlardan istemeye başladılar ve devam ettiler. Bizim aramıza da sızan bu cahillik, şeyhleri tanrı edinme şekline varan bir mukaddesleştirme şeklinde yayılıyor. Evet hocalarımızı, şeyhlerimizi severiz, hürmet ederiz, saygı gösteririz ama hiçbir zaman onların da bizim gibi birer insan olduğunu, onların da bizim kadar Allâh'a muhtaç olduğunu hatırımızdan çıkarmayız ve isteyeceğimizi yalnız Allâh'tan isteriz, beklediğimizi yalnız Allâh'tan bekleriz. Onların üzerine düşen, yalnız şeriatı -biliyorlarsa- öğretmekten öte geçmeyen bir borçtur. Kendilerine mukaddes bir pay ayırmaları, açık çok açık bir şirktir. Bu ise, ya cahillikten ya da din düşmanlığından başka bir şey değildir. Âyeti Kerîmede de beyan buyrulduğu gibi:

7- "...Halbuki bir tek Allâh'a ibadet etmelerinden başkasıyla emrolunmadılar. Ondan başka bir ilah da yoktur. O eş tuttukları şeylerden münezzehtir" Fatiha sûresinin 5. âyetini de okursak konuyu daha güzel anlarız. Kur'ânı Kerîmin temel hedeflerinin başında şirk gelmektedir. Kulluk yalnız Allâh'a yapılır, ibadet yalnız Allâh'a yapılır, güvenmek yalnız O'nadır. Yardım yalnız ondan istenir. Araya asla başka biri karıştırılamaz. Araya vasıta da konamaz. Doğrudan doğruya "Rabbena, Allâhümme" "Ey Rabbimiz, Ey Allâh'ımız" diyerek isteyeceğimizi aracısız ondan isteriz. O bize şah damarımızdan daha yakındır.

(Bakara 116. Yûnus 68. İsrâ 111. Kehf 4. Meryem 88, 91, 92. Enbiya 26. Kaf 17. Vakıa 85. İhlas 3, 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 32

يُرِيدُونَ اَنْ يُطْفُوا نُورَ اللّٰهِ بِاَفْوَاهِهِمْ وَيَاْبَى اللّٰهُ
اِلاَّ اَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Allâh'ın nurunu ağızlarıyla söndürmelerini istiyorlar. Allâh da kâfirler hoşlanmasa bile nurunu tamamlamasından başkasını men ediyor."

Âyet: 33

هُوَ الَّذِى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ
عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۙ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Müşrikler hoşlanmasa da onu bütün dinlere üstün kılması için Rasulünü hidâyet ve hak din ile gönderen O'dur."

ÎZAHLARI:

Uzeyr ile Îsâ Allâh'ın oğlu diyenler, hahamlarıyla papazları rahiblerini ilah edinenler, Allâh'ın nurunu ağızlarıyla üfürerek söndürmeye çalışan Yahudiler ve Hıristiyanlar istemeseler de Allâh onların çabalarını boşa çıkarıp nurunu tamamlayacaktır. Kur'ânını, dinini, tamamlayacaktır. İşte bunun için:

"Müşrikler hoşlanmasa da onu bütün dinlere üstün kılması için Rasulünü hidâyet ve hak din ile göndermiştir" buyrulmuştur.

Evet İslâmın dışında kalan bütün kâfirler, müşrikler, münafıklar istemeseler de, hoşlanmasalar da, engellemeye çalışsalar da Allâh Rasulünü tam hidâyet kaynağı olan Kur'ânı Kerîmle hak din olan İslâmı tebliğ etmek üzere göndermiştir. Onun önüne hiçbir kuvvet geçemeyecektir. Geçemedi de. Savaşla, fitne ile başa çıkamayan bu kâfirler durmadılar. Bir yandan da Kur'ânı bozmaya çalıştılarsa da yine başarıya ulaşamadılar. Hazreti Osman'ın ölümüne sebep olan fitne ile Hazreti Ali ve Hazreti Muaviye arasını bozan fitnenin planını hazırlayan ve bizzat işin içinde kendisi bulunan Yahudi dönmesi İbni Sebe ve avanesi olan Mecusiler de çok emekler çektiler ama yine de islamın sınırlarını genişlemesine mani olamadılar.

Onlardan ders alamayan şimdiki cahil kâfirler de başka planlar uyguluyorlar. İslâm'ı geride bırakacak, müslümanları başka yöne çevirecek, sözde medeniyetleriyle, demokrasileriyle, insan haklarıyla oyalamaya çalışıyorlar. Ama şunun farkında değiller:

Fitnede tarihi maharetleriyle bilinen Yahudi bütün dünyayı kapsayan "karakter yıkımı" planı ile önce Hıristiyan alemi başta olmak üzere bütün küfür diyarlarının erkeğinde ve kadınında şahsiyet, vakar, haysiyeti yok etti ve aile yapısı tamamen dejenere oldu. İslâm aleminde ise, pek cüz'i bir sarsıntı olsa da aile yapısı sapa sağlam ayakta. Yahudiler, islama yeniden zafer hazırlığı yapmış oldular. Kendilerini de içinden çıkamayacakları bir çukura attılar.

Evet Allâh'ın nuru olan islamı asla söndüremeyecekler. Bütün çabaları islamı güçlendirmeye yaradı ve yarayacak. Zamanların uzaması önemli değil. Nûr hakkındaki bir çok âyeti kerîmeler arasından şu âyetlerle iktifa edelim:

(Bakara 119. Enbiya 107. Fâtır 24. Feth 28. Saff 8, 9. âyetler)

Âyet: 34

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ
لَيَاْكُلُونَ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ
اللّٰهِ ۗ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنفِقُونَهَا
فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ۙ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Şüphesiz (Yahudi) alimleri ile (Hıristiyan) rahipleri insanların mallarını hakikaten bâtıl sebeplerle yiyorlar. Allâh yolundan da men ediyorlar. Altını ve gümüşü biriktiren ve onu Allâh yolunda harcamayanlar da (öyle). Hemen onları acıklı bir azab ile müjdele."

Âyet: 35

يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ

وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ ۖ هَٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Onlar cehennem ateşinde kızartılıp da onlarla alınları ve böğürleri ile sırtlarının dağlanacağı "işte bu kendiniz için biriktirdiğiniz şeyler, artık tadın biriktirmekte olduğunuz şeyleri" (denildiği) gün."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, mü'minlere hitap ederek ehli kitabı iyi anlamaları ve onların durumuna düşmemeleri tembihatını yapıyor.

"EHBAR" denilen Yahudi alimleri Hahamlar ile "RUHBAN" denilen Hıristiyan kilise ağabeyleri, yani devamlı kendilerini kiliseye feda eden, evlenmeden yuva kurmadan yalnız kilise hizmetinde bulunan ve ibadet eden kadınlar ve erkekler. Bunların erkekliği ve kadınlığı alınarak iğdiş yapılır. Cinsi münasebette bulunamazlar. Dinimizde bu haramdır. İşte bunlar, çeşitli sebeplerle insanların mallarını haksız sebeplerle yerler ve harcarlar. Bazı tuzakları şunlardır:

1- Kilise masrafları olarak aldıkları aşırı mallar ve paralar. Bunların bir kısmını harcasalar da gerisini kendilerine ayırırlar ve keyiflerine göre yerler, içerler, harcarlar.

2- Bunların her yerde sözleri geçtiği için rüşvet alırlar,

3- Peygamberler ve sâlih kimselerin kabirlerine bakım olarak onların adına topladıkları mallar ve paralar.

4- Dini yayma ve başkalarını dine davet etme giderleri olarak aldıkları mallar ve paralar.

5- Günah çıkarmak için aldıkları karşılıklar.

6- Haramı helal, helali haram yapma karşılığı olarak yaptıkları gelirler ve faizler.

7- Baskıları altında bulunan başka milletlerden aldıkları cizyeler, vergiler. Daha bir çok bahanelerle topladıkları malları ve altınları, gümüşleri yerler, içerler, keyiflerine göre harcarlardı. Tabii ki bu yollar hep bâtıl, haksız yollardır.

İşte bu menfaatlerini korumak ve devam ettirmek için halk üzerinde baskı yaparak Müslüman olmalarını engellerlerdi.

Ayrıca halk arasında ileri gelenler ve zengin olanlar, altın ve gümüşü toplayıp yığarlar, gömerler, saklarlar, muhtaçları gözetmezler, Allâh yolunda da harcamazlardı. Böyleleri Müslümanlar arasında vardı. Peygamberimize hitap ederek: Habibim!

"...Hemen onları acıklı bir azab ile müjdele" buyurmuştur. Bu azabı da şöyle açıklamıştır:

"Onlar (altınlar, gümüşler) cehennem ateşinde kızartılıp da bunlarla alınları ve böğürleri ile sırtlarının dağlanacağı: "işte bu biriktirdiğiniz (gömüp sakladığınız) şeyler. Artık tadın biriktirmekte olduğunuz şeyleri(n acısını)" denildiği gün. Rasulüm onlara vereceğin müjde işte bu.

(Bakara 174, 188. Nisâ 29, 161. Maide 44, 63. Enbiyâ 39. Kasas 76. 77. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 36

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِندَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ
يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ
الْقَيِّمُ ۚ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنفُسَكُمْ ۚ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً
كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz ayların sayısı Allâh'ın katında gökleri ve yeri yarattığı günden beri Allâh'ın kitabında on iki aydır. Onlardan dördü haramlardır. Bu dosdoğru dindir. Onlarda kendilerinize de zulmetmeyin. Sizinle hep birlikte savaştıkları gibi, müşriklerle de savaşın Allâh'ın müttegîlerle beraber olduğunu da bilin."

ÎZAHI:

Tâ İbrâhîm ve İsmâîl aleyhisselamlar devrinden beri süre gelen haram aylarını ve bu aylara riâyet edilmesi gereken hallerin yapılıp yapılmaması hakkında mü'minlere bilgi verilmek üzere:

1- "Şüphesiz ayların sayısı Allâh'ın katında gökleri ve yeri yarattığı günden beri Allâh'ın kitabında on iki aydır..." buyrulmuştur.

Allâh gökleri ve yeri yaratırken onlara, aya, güneşe ve sâir yıldızlara verdiği nizamın değişmediğini ve kıyâmete kadar da değişmeyeceği-

ni, buna göre senenin bölümleri olan ayların gök ayına göre on iki olduğunu bildirmiş ve şeri ahkamın buna göre tatbiki gerektiğine işaret buyurmuştur. Orucun, haccın, zekatın, bayramların, iddetlerin ve sâir bütün şer'i işlemlerin bu hesaba göre yapılması icab eder. Onun için:

2- "...Bu dosdoğru dindir..." buyurmuştur. Allâh'ın kurduğu dünya nizamı ile, gönderdiği İslâm dininin aynı nizamda, aynı düzende yürüyeceği, bu nizamın dosdoğru olduğu, bunu bozmanın zararlı olacağı ve iyi neticeler vermeyeceğine de dikkatler çekilmiştir.

3- "...Onlardan dördü haramlardır..." buyurmasıyla da eskiden beri süre gelen hacc ve umre mevsimlerinde emniyette olmaları için saldırmaların, tecavüzlerin yasaklandığı, herkesin de buna riâyet ettiği bu dört aydaki yasak hükmünün devam ettiği de belirtilmiştir. Bu ayları Rasulü Ekrem (S.A.V.) veda haccında teşrik günlerinin ortasında ve Mine'de verdiği bir hutbede şöyle buyurmuştur:

4- "Dikkat edin. Zaman, Allâh'ın gökleri ve yeri yarattığı gündeki yapısı gibi dönmektedir. Sene on iki aydır. Bunlardan dördü haramlardır. Üçü peşi peşine olan Zülka'de ve Zülhicce ile Muharremdir. Cemazi ile Şaban arasındaki mudar Recebidir..." bu mübarek sözü ile hem bu âyet vuzuha kavuşmuş, hem de mü'minler kesin bilgi sahibi olmuştur. "Onlarda kendilerinize zulmetmeyin" emri de yerine gelmiştir.

İslâmın gelişi ile, yalnız bu aylar değil, bütün aylar ve senelerde insanlar huzura kavuşmuş ve herkes emniyet kazanmıştır.

5- "Sizinle hep birlikte savaştıkları gibi müşriklerle de savaşın..." buyrularak bu haram aylarda müşrikler size savaş açar ve topluca size saldırırlarsa, siz de onlarla aynı şekilde topluca savaşırsınız ve Allâh'ın dinini yüceltin. Kâfirlere fırsat vermeyin.

6- "...Allâh'ın müttegîlerle beraber olduğunu da bilin" yani hiçbir zaman, Allâh'ın emirlerinden ayrılmayın. O'ndan korkun, O'na sığının, kötülüklerden sakının. Allâh'ta sizi sevsin.

(Bakara 194, 217. Maide 2, 97. Bu sûre 2, 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 37

إِنَّمَا النَّسِيٓءُ زِيَادَةٌ فِى الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا
يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِـُٔوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ

اللّٰهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللّٰهُ ۚ زُيِّنَ لَهُمْ سُوٓءُ اَعْمَالِهِمْ ۗ
وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Geciktirmek ancak küfürde bir artıştır. Onunla küfredenler şaşırtılır. Allâh'ın haram kıldığı şeyin sayısına uymaları ve Allâh'ın haram ettiği şeyi helal yapmaları için onu bir yıl helal ediyorlar bir yıl da haram yapıyorlar. Onların işlerinin kötülüğü kendilerine süslenmiştir. Allâh da kâfirler gürûhuna hidâyet vermez."

İZAHI:

Müşriklerin bir marifeti daha sergileniyor. İbrâhîm Aleyhisselamdan beri süre gelen ve Hacc-Umre ibadetlerini zamanında rahatça güvence içinde yapmaları için teşri edilmiş olan haram ayları üzerinde oynanan oyunlar.

Geçimlerini saldırılar, vurup kırmalarla temin eden Arap ileri gelenleri, üç ay peşi peşine yasak ayların bulunmasından sıkılıyorlardı. Bunun üzerine Muharrem ayının yasaklığını kaldırarak Safer ayına aldılar. Yine de dört ay sayısını koruma çabasını gösterdiler. Böylece hem çevrenin dedikodusunu önlemeye, hem de kendilerine saldırma fırsatı hazırlamaya çalıştılar. Geçen âyette de belirtildiği gibi, bu aylar üçü bir arada Zülkâde, Zülhicce, Muharrem bir de Camazi ile Şaban arasındaki Receb ayı.

Bu değişiklikle hacc zamanı da değişmiş oldu. Böylece iki yıl Zülhicce'de, iki yıl Muharramde, iki yılda Safer ayında hacc yapıyorlar, tekrar yine iki yıl Zülhicceye dönüyorlardı. Rasulullâhın veda haccı da tam zamanı olan Zülhicceye rastlamıştı. Bu değişmeler islamın gelmesiyle önlenmiş oldu ve hacc ahkamı da tam yerine gelmiş oldu.

Müşriklerin yaptıkları bu oyunlar kendilerine çok güzel bir marifet görünüyor, bununla öğünüyorlardı. Küfürlerinin arttığının farkında değillerdi. Onlar işledikleri bu büyük hatadan, iki türlü muazzam suç işlemiş oluyorlardı:

a- Allâh'ın düzenini bozuyorlar, Haccın muayyen olan vaktini değiştiriyorlar. Böylece Hacc ibadeti yapılmamış oluyordu. İbadet olmaktan çıkıyor, adet halini almış oluyordu.

b- Bu haram aylarında olsun huzura kavuşan zayıf kabileler, kendilerini toparlama imkanını kaybederek azılı kâfirlerin saldırısına uğru-

yorlar, aralarında savaş artıyor, pek çok ölümlere ve yağmalara sebep oluyordu. İslâm'ın gelmesiyle yalnız bu dört haram ayları değil, bütün aylar ve seneler huzura kavuşmuş oldu. Geçen âyeti ve ilgili âyetleri de tekrarlayalım.

Âyet: 38

يَـٰٓ اَيُّهَا الَّذينَ اٰمَنُوا مَا لَكُمْ اِذَا قيلَ لَكُمُ انْفِرُوا فى سَبيلِ اللّٰهِ اثَّاقَلْتُمْ اِلَى الْاَرْضِ ۜ اَرَضيتُمْ بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا مِنَ الْاٰخِرَةِ ۚ فَمَا مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا قَليلٌ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Size ne oldu ki: "Allâh yolunda hareket edin denildiği zaman" yere yığıldınız? Ahiretten vazgeçip dünya hayatına mı razı oldunuz? Ahiretin yanında dünya metâı azıcıktan başka değildir"

Âyet: 39

اِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا اَليمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْـًٔا ۗ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَديرٌ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Eğer hareket etmezseniz, sizi acıklı bir azapla azaplandıracak ve sizden başka bir kavme değiştirecek, O'na hiçbir şey zarar da yapamayacaksınız. Allâh her şeye de kadirdir."

İZAHLARI:

Mekke'nin fethinden Huneyn savaşından sonra Medine'ye dönünce Rumların kırk bin askerle hareket edip "Belka" denilen yere geldiği haberinin alınması üzerine Peygamberimiz S.A.V'de onlara karşı savaşa çıkma hazırlığına başladı. Harpten yeni dönen ve oldukça yıpranan Müslümanlardan bazıları ve münafıklar Havaların çok sıcak olması ve hurmaların toplama zamanının gelmiş olması bahanesi ile gevşek davrandılar ve ağır aldılar. Rasulullâh SA.V. durumun ciddiyeti, karşı tarafın kuvvetinin fazla oluşu, askerinin de çok oluşu karşısında hazırlık yaparken baya zorlandı. Bunun üzerine Hz. Osman ticaret için şama gitmek üzere

hazırladığı kervana işaretle: "Ya Rasulallâh işte şu iki yüz deve semerleriyle palanlarıyla iki yüz ukıyye de gümüş emrinizde" dedi. Rasulullâh (S.A.V.)de "Osman'a bundan sonra yaptığı zarar vermeyecektir" buyurdu. Yani hayır dua etti. Rasulullâh (S.A.V.) hazırladığı otuz bin kişilik bir ordu ile Tebuk istikametine yürüdü. Bu savaşın adı "Tebuk savaşı" oldu. Askerin ismi de de ceyşul'usre oldu. Müslümanların büyük kuvvetle kendilerine doğru yola çıktığını duyan Rum ordusu, tutunamadı ve döndü. Müslüman ordusu hiçbir tarafa zarar vermeden Medine'ye döndü.

Bu seferle iki büyük kâr meydana geldi:

a- Müslümanlar arasında ne kadar münafık varsa, belli oldu. Asıl zorluğu çıkaranlar da bunlardı. "Rumlara karşı çıkmak intihardır" diye yaygara yapıyorlardı.

b- Gerektiği taktirde Müslümanlar daha büyük kuvvetler ve daha çok sayıda ordu kuracaklarını anlamış oldular. Ayrıca bu harekatın Allâh'ın bir lütfu olduğunu da idrak ettiler.

1- "Ahiretten vazgeçip dünya hayatına mı razı oldunuz?" ihtarı ise mü'minler üzerinde derin tesirler yaptı ve orduya koşmalarına sebep oldu. Anladılar ki:

2- "...Ahiretin yanında dünya metâı azıcıktan başka değil" bu anlayışla canla başla her şeylerini bıraktılar ve "seferberliğe" katıldılar. Allâh'ın ihtarı şöyle devam etti:

3- "Eğer hareket etmezseniz, sizi acıklı bir azapla azaplandıracak ve sizden başka bir kavme değiştirecek. Ona hiçbir şey zararda yapamayacaksınız. Allâh her şeye de kadirdir" Eğer düşmana karşı çıkılmazsa Allâh onları düşmanın eliyle helak eder, yerlerine başkalarını getirir. İşte bu, onlar için çok acıklı bir dünya azabı olur. Ahiret azabı ise, daha ağır ve devamlıdır. Bundan Allâh'ın bir zararı da olmaz.

(Bu sûre 81, 87, 88, 92, 122. Âl-i Imran 14, 185. Nisâ 71, 77. Ra'd 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 40

اِلاَّ تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللّٰهُ اِذْ اَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِىَ
اثْنَيْنِ اِذْ هُمَا فِى الْغَارِ اِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لاَ تَحْزَنْ اِنَّ اللّٰهَ

مَعَنَا ۚ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا
وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ ۗ وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا ۗ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Eğer siz O'na yardım etmezseniz, Allâh da O'na yardım etmişti. Hani O'nu küfredenler çıkarmıştı da, onlar mağarada iken ikinin ikincisi iken arkadaşına: "Üzülme. Muhakkak Allâh bizimledir" diyordu da Allâh üzerine sekinetini indirdi ve O'nu göremediğiniz ordularla destekledi. Küfredenlerin sözünü de alçak yaptı. Allâh'ın kelâmı ise yüce olan odur, Allâh da azîz, hakîmdir."

ÎZAHI:

Tebuk seferi hazırlığı sırasında bazı müslümanların yere yığılarak isteksiz görülmeleri üzerine:

"Eğer siz ona yardım etmezseniz, Allâh da O'na yardım etmişti" âyeti kerîmesi ile Allâh mü'minlere Rasulün hicretini hatırlatarak o zaman nasıl yardım ettiysem yine de yardım ederim işaretini vermiştir. Aslında Allâh'ın Rasulüne yardım vâdi vardır. Fakat kıyâmete kadar mü'minlere örnek olmasının gereği için Rasulünü bu hâdiselerden geçiriyor ve müşriklerin O'nu zor duruma düşürmesi ile başlayan hadiseler şöyle gelişiyor:

1- "Müşrikler "darünnedve" denilen yerde aldıkları karara göre Rasulullâhı öldürmek üzere gece evinin etrafı sarıldı. Rasulullâh yerine Ali R.A. bırakarak evi saranların üzerine bir toprak atarak onlar uyurken çıkıp gitti. Ebu Bekr'i de yanına alarak Mekke dışına çıktı.

2- Sevr dağında bir mağaraya saklandılar. Hiç de korkusu olmadığı halde orada üç gün saklı kaldılar. Ebu Bekr'in telaşı üzerine:

"...Üzülme Muhakkak Allâh bizimledir?" diyerek onun telaşını giderdi. Kendisinin peşine düşen müşrikler, mağaranın dibine kadar geldikleri halde onları göremediler. Allâh O'nu koruyordu. Yardım ediyordu.

3- Medine'ye gitmek üzere hareket ettiler. Mekke müşriklerine Allâh O'nu yine göstermedi ve yoluna devam etti. Hiçbir zorlukla karşılaşmadan sağ-selamet Medine'ye vardı.

4- "Medine'de O'nu seven ve değerini anlayan Müslümanlar O'nu sabırsızlıkla beklerken, nihâyet kavuştular. Rasulullâh da izzet ikram içinde karşılandı. Allâh O'na böylece:

"...göremediğiniz ordularla O'nu destekledi" ve Medine'ye ulaştırdı. Devamla:

"...Kâfirlerin sözünü de alçak yaptı. Allâh'ın kelâmı ise, yüce olan odur." buyurarak müşriklerin bütün çabalarını boşa çıkardı ve onların şirk olan, küfür olan, nifak olan bütün sözlerini yerin dibine geçirdi. Kendi kelamı olan Kur'ânı, Tevhid kelimesini Şehadet kelimesini yüce kıldı ve kıyâmete kadar devamını teminat altına aldı. Çünkü:

"Allâh azîzdir, Hakîmdir" O daima yarattığı mahlukatın üzerinde hak sahibidir. Üstünlük daima kendisinindir. İstediği hükmü verir. Kimse de onu bozamaz.

Müslümanlar! Gördünüz ya. Sizin ona olan yardımınız ancak kendinizin yararınadır. Kendinizin öğrenmesi, ders alması içindir. Allâh O'na en tehlikeli anında yardımcı olduğu gibi her zaman da yardımcısıdır. O size örnek oluyor. Ona dikkatle bakın ve dediğini yapın. Fazla beklemeyin. Hemen:

Âyet: 41

انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Hafif ve ağır olarak hareket edin de mallarınızla ve canlarınızla Allâh yolunda savaşın. Bilirseniz bu sizin için hayırlıdır."

İZAHI:

Allâh'ın harbe hareket emri, çok kesin ve oldukça çetin oldu. Çünkü bu emir yediden yetmişe şeklinde hafif, ağır yani genç-ihtiyar, zengin-fakir, çekerli olan-olmayan, binitli olan-olmayan, silahı bulunan-bulunmayan, azığı olan-olmayan... hangi halde olursanız olun çıkın yürüyün emriydi.

Allâh yolunda malınızla, canınızla, varınızla, yoğunuzla bütün imkanlarınızla savaşın emri idi.

Bu hareket, bilenler için çok hayırlı bir sefer idi:

a- Müslümanlar arasında samimi olan olmayan seçimi idi. Münafık olan olmayan seçimi idi. Cesur olan olmayan seçimi idi.

b- Nâmı her tarafta duyulan müslümanların azimli olup olmadığını, güçlü olup olmadığını, sayılarının artıp artmadığını, Peygamberlerine itaat edip etmediklerini, Kur'âna uyup uymadıklarını gösteren bir hareket olacaktı.

c- Arabın dışındaki diğer büyük devletlerin de bu ciddiyeti anlamalarını gerektiren çok önemli bir hareket olacaktı.

d- Çok karışık olan Arap kabilelerinin de gözlerinin kurdunun kırılmasını, ümitlerinin kesilmesini, gerektiren bir seferberlik idi.

e- Tüm müslümanların islami harekata alışmanın ön planda olduğunu kavramaları, Allâh yolundaki cihadın evlerinden, ailelerinden, evlatlarından, mallarından, canlarından daha önemli olduğunu ve îmanlarının ancak bu yolda pekişeceğini fiilen bilmelerini icab ettiren bir teslimiyet olacaktı. Ve elhamdülillâh oldu. Devam da etti.

Âyet: 42

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ وَلَٰكِنْ بَعُدَتْ
عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ ۚ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا
مَعَكُمْ ۚ يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"(Rasulüm) Eğer yakın bir menfaat ve orta bir sefer olsaydı, elbette sana uyarlardı. Fakat onlara zorluk (ve mesafe) uzak geldi. "Eğer gücümüz yetseydi, elbette sizinle çıkardık" diye hemen Allâh'a yemin de ederler. Onlar kendilerini helak ediyorlar. Allâh da onların muhakkak kesinlikle yalancılar olduklarını biliyor."

ÎZAHI:

Rasulü Ekreme hitabeden Allâhu Teâlâ, savaşa iştirak etmek istemeyenlerin bahanelerinin ötesinde iç yüzleri meydana çıkarılıyor ve:

1- "Eğer yakın bir menfaat ve orta bir sefer olsaydı, elbette sana uyarlardı..." buyruluyor. Kolayca ele geçebilecek ganimet gibi menfaatler olsaydı ve fazla yormayacak kısa mesafelerde bir yolculuk

olsaydı, Allâh rızası için değil de kendi yararları için sana uyarlardı. Fakat:

2- "...Onlara zorluk (ve mesafe) uzak geldi..." Tebûk'un Medine'ye olan mesafesi, altı yüz on kilometre ötesi daha da uzak olduğu için zorlarına gitti. Bunların başında münafıklar geliyordu. Onlar:

3- "Eğer gücümüz yetseydi elbette sizinle çıkardık" diye hemen Allâh'a yemin de ederler..." siz savaştan döndükten sonra, güya özür dileyerek: "ne yapalım gücümüz yetmedi" gibi laflarla hatta yeminlerle sizi kandırmaya da çalışırlar. Bunların huyu böyle. Ama:

4- "...Onlar kendilerini helak ediyorlar..." dünyada yalancılıklarıyla alçalıyorlar, gözden düşüyorlar, mü'minlerin ve Allâh'ın gazabını üzerlerine çekiyorlar. Ahirette ise içinden ebediyen çıkamayacakları cehennem azabına müstahak oluyorlar.

5- "...Allâh da onların muhakkak kesinlikle yalancılar olduklarını biliyor" ve müslümanlara haber veriyor. Müsamaha ettiği için Rasulüne de şöyle hitap ediyor:

Âyet: 43

عَفَا اللّٰهُ عَنْكَ ۚ لِمَ اَذِنْتَ لَهُمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Allâh seni bağışladı (ama) samimi olanlar sana açıklanıncaya ve yalancıları bilinceye kadar onlara niçin izin verdin?"

Âyet: 44

لَا يَسْتَاْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اَنْ يُجَاهِدُوا
بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Allâh'a ve ahiret gününe îman edenler, malları ve canlarıyla savaş yapmalarından (dolayı) senden izin istemezler. Allâh da müttegîleri bilendir."

Âyet: 45

إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Senden ancak Allâh'a ve ahiret gününe îman etmeyenler ve kalpleri şüphelenip de kendileri şüpheleri içinde bocalayanlar izin ister."

ÎZAHLARI:

Rasulüm, Habibim! Niye acele ettin? İmanlarında samimi ve sadık olanlarla yalancılar ayrılıncaya kadar, onlar iyice belli oluncaya kadar beklemeden neye onlara izin verdin?

1- "Allâh'a ve ahiret gününe îman edenler, malları ve canlarıyla savaş yapmalarından (dolayı) senden izin istemezler..." Onlar müttegîlerdir. Allâh'a tam teslim olmuş, Allâh'tan çok korkan, hata yapmaktan sakınan kimselerdir.

2- "...Allâh ve müttegîleri bilendir" Onlar, Allâh'ın sevdiği kimselerdir.

3- "Senden ancak Allâh'a ve ahiret gününe îman etmeyenler ve kalpleri şüphelenip de kendileri şüpheleri içinde bocalayanlar izin isterler" Mü'min görünüp de îmanı olmayan münafıkların yapacakları bu. Onlara asla güvenilmez. Onlar kolay olan, ucunda menfaat bulunan şeylerle müslümanlara uyarlar. Her hangi bir zorluk sezdikleri şeylerde hemen bahane ararlar.

(Bu sûre 83-85, 93-96. Ahzâb 13. Nûr 62. Hucurât 15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 46

وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلَٰكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Eğer çıkmak isteselerdi elbette onun için bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allâh onların davranışlarını hoşlanmadı da kendilerini alıkoydu ve: "Oturanlarla beraber oturun" denildi."

Âyet: 47

لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَا أَوْضَعُوا
خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ ۚ وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ ۗ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Eğer içinizde çıksalardı, ancak fesat artırırlardı. Muhakkak aranızda size fitne isteyerek koşarlardı. İçinizde onların casusları da var. Allâh da zalimleri bilendir."

İZAHLARI:

Eğer o münafıklar sizinle çıkmak isteselerdi, güçleri de yeterdi. Savaş için bir hazıklık da yapabilirlerdi. Fakat Allâh onların davranışlarını, tutumlarını beğenmedi, çirkin gördü de kendilerini eğledi ve : "Oturanlarla beraber oturun" denildi. İçlerine öyle niyetler verdi. Onlar çok kötü niyetler taşıyorlardı:

1- "Eğer içinizde çıksalardı, ancak fesat artırırlardı..." Çünkü onların her biri bozguncu ustasıdır. Aranızda kötü fikirler yayarak birbirinize düşürürler veya sizi savaştan soğuturlardı. Hatta:

2- "...Muhakkak aranızda size fitne isteyerek koşarlardı..." sizin içinize fitne sokma çabası ile hızla aranızda dolaşırlar ve birbirinize laf ulaştırmaya çalışırlardı. Dikkat edin:

3- "...İçinizde onların casusları da var" Sizi dinlerler onlara ulaştırırlar. Sizin bütün sırlarınızı alırlar, onlara götürürler. Ama:

4- "...Allâh da zalimleri bilendir" onların içlerini dışlarını her hallerini ve niyetlerini Allâh pek âlâ bilir. Sizi onlardan korur.

(Âl-i Imran 118, 119. Maide 41, 42. En'âm 25. İsrâ 47. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 48

لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ حَتّٰى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللّٰهِ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Andolsun önceden de fitne aramışlar ve onlar hoşlanmadığı halde hak edip de Allâh'ın emri zahir oluncaya kadar senin (ayağını çelmek) için işler de çevirmişlerdi."

ÎZAHI:

Daha önceleri de bilhassa Uhud savaşındaki kalleşlikleri hiç unutulmayan münafıklar, bir takım dalavereler çevirerek Tebûk hareketinde de Rasulullâhı zor duruma düşürme gayreti ile fitneler aradılar. Ama hak daima üste çıktı. Onların çabaları boşa gitti. İstemedikleri halde Allâh'ın emri gelişiyor, İslâm yüceliyordu.

İslâm ordusu Tebûk mevkiinde bir müddet bekledikten sonra, düşmanın kendilerine yanaşamadığını ve Şam'a geri döndüğünü anlayan İslâm ordusunun koca Rum devletine meydan okuması anlamına gelen bu Tebûk harekatı, her tarafta büyük tesirler yaptı. İşte bu tesirler karşısında, fitne peşinde koşan münafıklar da istemeyerek paylarını aldılar.

Âyet: 49

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ ائْذَنْ لِي وَلَا تَفْتِنِّي ۖ أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا ۗ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Onlardan kimi de: "Bana izin ver de beni fitneye düşürme" diyecek. Hele bak. Zaten fitneye düştüler. Muhakkak cehennem de kesinlikle kâfirleri kuşatandır."

ÎZAHI:

Rasulullâh (S.A.V.) sefer hazırlığı yaparken münafıklardan Cedd ibni Kayse: "Ey Cedd! Bu seni beni Asfarla savaşta var mısın?" dedi. O da: "Ya Rasulallâh! Bana izin ver de beni fitneye düşürme. Vallâhi kavmim beni biliyor. Benim kadar kadınlara düşkün bir erkek yok. Beni

asfarın kadınlarını görürsem sabredemem" deyince Rasulullâh ondan yüz çevirdi ve: "Haydi sana izin verdim" buyurdu.

Bu âyeti kerîmede bunun gibi murdarları hatırlatmıştır. Bunlar zaten fitnenin içindeler. Bir de kalkmışlar Rumların sarı kadınları karşısında zinadan korktuklarını söylüyorlar. Bu da bahanenin başka bir çeşidi. Cehennem böylelerini çoktan kuşatmıştır.

Âyet: 50

اِنْ تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ ۚ وَاِنْ تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا
قَدْ اَخَذْنَآ اَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرِحُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"(Rasûlüm)! Sana bir iyilik isabet ederse, onları kötüler. Ve sana bir musibet değerse; "Önceden işimizi(n tedbirini) almışızdır" derler ve onlar sevinerek dönüverirler."

Âyet: 51

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَآ اِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَنَا ۚ هُوَ مَوْلٰينَا ۚ
وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"(Habibim)! "Allâh'ın yazdığından başkası kat'iyyen bize isabet etmez. O bizim mevlamızdır. Mü'minler de hemen yalnız Allâh'a güvensinler" de."

ÎZAHLARI:

Rasûlüm! Bu münafıklar, öyle ayarsız kimseler ki sana Müslüman göründüklerine bakma:

1- "Sana bir iyilik isabet ederse, onları kötüler..." Sen bir zafer kazanır, ganimetler alırsan veya yeni Müslümanlar senin saflarına katılırsa, içleri bulanır, canları sıkılır, kötüleşirler. Eğer:

2- "...Sana bir musibet değerse; "önceden işimiz(in tedbirini) almışızdır" derler ve onlar sevinerek dönüverirler." Onların huyu böyle. Şâyet sana Uhud harbinde olduğu gibi bir musibet gelirse, içleri açılır, sevinirler ve sana yan bakarak dönerler giderler. Hep senin başarısızlığını temenni ederler.

3- "Allâh'ın yazdığından başkası katiyen bize isabet etmez. O bizim mevlamızdır. Mü'minler de hemen yalnız ona güvensinler" de." Ey münafıklar! Biz sizin gibi değiliz. Bizim güvendiğimiz ve daima emrinde olduğumuz bir Allâh'ımız var. O bizim mevlamızdır. Daima O'na güveniriz. Bize bir musibet de verse, üzülmeyiz. Onda bir hikmet olduğunu anlarız. Biz sizi, Uhut harbindeki musibet dolayısıyla anladık. O musibetin hikmetinin sizin gibi münafıkları tanımak olduğunu ve içimizdeki sizin gibi münafıklar yüzünden bozulduğumuzu iyi anlamış olduk. Boşuna sevinmeyin. İleriyi göremiyorsunuz, başınıza geleceği bilmiyorsunuz.

(Bakara 156. Âl-i Imran 120. Nisâ 78, 79. Araf 131. Lokman 17. Hadid 22. Teğabün 11. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 52

قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَآ اِلَّآ اِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ ۖ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ اَنْ يُصِيبَكُمُ اللّٰهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهٖٓ اَوْ بِاَيْدِينَا ۚ فَتَرَبَّصُوٓا اِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Bize iki güzelliğin birinden başkasını mı gözetiyorsunuz? Biz de size Allâh'ın kendi katından veya bizim elimizle bir azabı isabet ettirmesini gözlüyoruz. Haydi bekleyin. Muhakkak biz sizinle beraber bekleyenleriz" de.

Âyet: 53

قُلْ اَنْفِقُوا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْ ۖ اِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"İsteyerek veya istemeyerek harcayın. Kat'iyyen sizden kabul olunmayacak. Muhakkak siz fâsıklar gürûhu oldunuz" de.

Âyet: 54

وَمَا مَنَعَهُمْ اَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ اِلَّآ اَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَبِرَسُولِهٖ وَلَا يَاْتُونَ الصَّلٰوةَ اِلَّا وَهُمْ كُسَالٰى وَلَا يُنْفِقُونَ اِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Harcamalarının kendilerinden kabul olunmasına elbette Allâh'a ve Rasulüne onların küfretmelerinden başkası kendilerini men etmemiştir. Onlar namaza ancak üşenerek gelirler. Yine onlar ancak istemeyerek harcarlar."

ÎZAHLARI:

Münafıklar hakkındaki beyanlar, onların iyi tanınması yolundaki rezaletler hatırlatılmaya devam edilerek:

1- "Bize (gelecek) iki güzelliğin birinden başkasını mı gözetiyorsunuz?..." Ey münafıklar! Siz bizi gözetiyorsunuz. Gözetin bakalım elinize ne geçecek? Bize ancak iki iyilikten biri gelir. Ya zafer, ya da şehitlik ve gazilik. Bunun ikisi de bizim için birer nimettir.

2- "Biz de size Allâh'ın kendi katından veya bizim elimizle bir azab isabet ettirmesini gözlüyoruz..." Siz Allâh'a ve Rasulüne inanmadığınıza göre ya kendi tarafından eski kâfirlere verdiği gibi gökten, yerden musibetler verecek veya bizim elimizle Bedir savaşında olduğu gibi tepeleneceksiniz. Biz de bunu bekliyoruz.

3- "...Haydi bekleyin. Muhakkak biz sizinle beraber bekleyenleriz" de. Siz olmayacak şeyi bekliyorsunuz. Biz de olacak hem de kesin olarak tahakkuk edecek hak neticeyi beklemekteyiz.

4- Siz "isteyerek veya istemeyerek harcayın. Kat'iyyen sizden kabul olunmayacak..." Hayır da yapsanız, aç da doyursanız, su sebili de yapsanız, yine de sizden kabul olunmayacaktır. Çünkü îmanınız yok.

5- "...Muhakkak siz fâsıklar gürûhu oldunuz" Hep bozgunculuk yapıyorsunuz, fitneler çıkarıyorsunuz, nifaklar yayıyorsunuz. Böylelerinin yaptığı iyilik de olsa, Allâh onu kabul etmez. Bunun asıl sebebi, kâfir olmalarıdır. Allâh'a ve Rasulüne îman etmediler. Namaza gelseler de istemeyerek gösteriş için gelirler. Bazı harcamalar yapsalar da korkularından ve riyakarlıklarından kerhen yaparlar. Allâh rızası için yapmazlar.

(Bu sûre 98. Bakara 217. Âl-i Imran 22. Nisâ 141-143. Maide 5. En'âm 88. Tâha 135. Mü'minûn 25. Tûr 31. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 55

فَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَلَآ اَوْلَادُهُمْ ۚ اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Artık onların malları da evladı da seni imrendirmesin. Allâh ancak onlarla kendilerini dünya hayatında azab etmesini ve onların kâfirler olarak canlarının çıkmasını istiyor."

ÎZAHI:

Rasulüm! O kâfirlerin ellerindeki malların bolluğu, evlerindeki evladın çokluğu senin tuhafına gitmesin. Onlar hepsi de dünya hayatında başlarına bela olacak, malları ganimet olarak ellerinden alınacak, çocukları da savaşta ölecek veya esir olacak. Böylece dünya azabını çekecekler. Hem onların canları, kâfirler oldukları halde çıkacak. Arkasından da kabir azabını, daha sonra da içinde ebedi kalacakları cehennem azabını çekecekler.

(Gelecek 85. âyeti ve ilgili âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 56

وَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ ۚ وَمَا هُمْ مِنْكُمْ وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Muhakkak onlar, elbette sizden olduklarına (dair) Allâh'a yemin ederler. Halbuki onlar sizden değiller. Fakat onlar (çok) korkak bir kavimdir."

Âyet: 57

لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَاً اَوْ مَغَارَاتٍ اَوْ مُدَّخَلاً لَوَلَّوْا اِلَيْهِ

وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Eğer sığınacak bir yer veya mağaralar yahud sokulacak bir koyuk bulsalar, onlar elbette hızla oraya dönerler."

ÎZAHLARI:

O malları bol, evlatları çok olan kâfirler, sizden olduklarına dair yemin de etseler, kesinlikle sizden değiller. Hem de onlar çok korkaktırlar. Öylesine hödükler ki:

"Eğer sığınacak bir yer veya mağaralar yahud sokulacak bir koyuk bulsalar, onlar elbette hızla oraya dönerler." Habibim sen endişe etme. Onlar gam, keder, üzüntü ve tasalarla gün geçiriyorlar. Çünkü İslâm yükselmeye, güçlenmeye ve yayılmaya devam ediyor.

Âyet: 58

وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ ۚ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا
وَإِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Onlardan sadakalar hakkında seni ayıplayan kimseler de var. Eğer ondan kendilerine verilirse, razı olurlar. Şâyet ondan verilmezlerse onlar o zaman da kızarlar."

Âyet: 59

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ
سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Eğer onların Allâh ve Rasulünün kendilerine verdiğine razı oldukları sabit olsaydı da: "Allâh bize yeter, yakında Allâh fazlı kereminden bize verir. Rasulü de. Muhakkak biz yalnız Allâh'a yönelenleriz" deselerdi ya."

İZAHLARI:

Rasulullâh (S.A.V.) mal bölüştürüyordu. Zulhuveysıra Temîmi geldi ve: "Adalet yap ya Rasulallâh!" dedi. Rasulullâh da: "Vah sana ben adalet yapmazsam kim yapacak ya" buyurdu. Hazreti Ömer de orada idi "Ya Rasulallâh bana izin ver de şu münafıkı öldürüvereyim" dedi. Rasulallâh da: "İnsanların, eshabımdan birini öldürttüğümü konuşmalarından Allâh'a sığınırım. Bu ve arkadaşları Kur'ân okurlar ama, boğazlarından öte geçmez. Okun yaydan fırladığı gibi dinden çıkıp fırlarlar" buyurdu. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. Öyle yapmasalar da:

"Eğer onların Allâh ve Rasulünün kendilerine verdiğine razı oldukları sabit olsaydı da: "Allâh bize yeter, yakında Allâh fazlı kereminden bize verir. Rasulü de. Muhakkak biz yalnız Allâh'a yönelenleriz" deselerdi ya." Daha hayırlı olurdu. Fakat bu münafıklar, ileriyi düşünmezler.

Âyet: 60

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا
وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَابْنِ السَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Sadakalar Allâh'tan bir farz olarak ancak fakirler ile miskinlere ve onun üzerine memur olanlara bir de kalpleri (islama) yatıştırılacaklara ve köleler ile borçlulara, ayrıca Allâh yolunda ve yolcuya verilir. Allâh da bilen ve hükmedendir."

İZAHI:

Münafıkların itirazları üzerine zekatların verilecek yerlerini belirtmek için bu âyeti kerîme nâzil olmuştur. Bu verilecek yerler:

1- Fakirler; oturacak evi veya günlük ihtiyacını temin edecek kadar işi bulunsa da, başka bir şeyi olmayanlardır. Bu fakirler arasında hangisi daha zarurette ise o öne alınarak zekat verilir.

2- Miskin; hiçbir şeyi bulunmayan muhtaç kimseler. Bunlar da yine hangilerinin durumu daha perişan ise, ondan başlayarak zekat verilir.

3- Onun üzerine memur olanlara; zekat toplamak için vazife verilmiş olan kimseler, zekatın bekçileri, idareciler, bu hizmette bulunanların hepsi. Bunların durumu ne olursa olsun, hizmetlerinin karşılığı olarak zekattan tayin edilecek miktarda verilir.

4- "Kalpleri islama yatıştırılacaklar; henüz Müslüman olmamış fakat Müslüman olmaları ümit edilen kimseler veya her hangi bir bakımdan islama yararlı olanlar, çok durgun olup merhameti çeken kimseler ve şerlerinden emin olma ihtiyacı duyulan kimseler gibilerine de zekat verilir idi. Ama islamın güçlenmesinden sonra, Hazreti Ömer'in: "İsteyen kimse îman etsin. İsteyen de küfretsin." sözünü dikkate alan İmamı Azam, bu sınıfa zekatın verilmeyeceği görüşündedir. Devirlerin değişmesiyle duruma göre davranılmasının iyi olacağını söyleyenler de vardır. En iyi bilen Allah'tır.

5- Köleler; azad olmak için ağasıyla sözleşen kölelere de zekat verilir. Kurtulmaya muhtaç olan Müslüman esirlere de verilir. Zekat ile köle veya cariye satın alınıp da azad etmek de caizdir.

6- Borçlular; Borcunu ödeyemeyecek duruma düşenlerin borçlarını ödemek için zekat verilir.

7- Allâh yolunda; bu konuda bazı ihtilaflar var ise de, en iyi olanı, İslâm ordusunun techizi, askerin bakımı, silah alımı gibi cihada yönelik masraflar için zekat verilir. Devletin ayakta kalması, borçlarının ödenmesi, sair ihtiyaçları için de verilir. Ama devletin İslâm devleti olması gerekir.

8- Yolcu; memleketinden ayrılıp da yolda muhtaç duruma düşen kimselere de verilir. Memleketinde zengin olsa da malından yararlanma imkanı yoksa, bu da fakir sayılacağından bu gibi yolculara da zekat verilir. Geniş bilgi için fıkıh kitaplarını okuyalım.

"Allâh da bilen ve hükmedendir" buyrularak her şeyi en iyi şekilde bilen Allâh zekatın da nerelere verileceğini daha iyi bilir ve ona göre hükmünü verir. Bütün hükümleri veren o olduğuna göre zekat hükmünü de yalnız O verir. Kimsenin itiraz etmeye hakkı yoktur. Zekatla ilgili âyetlerden bir kısmını alalım.

(Bakara 43, 110. Bu sûre 103. Maide 55. Meryem 55. Hacc 78. Nûr 56. Ahzab 33. Müzzemmil 20 âyetler)

Âyet: 61

وَمِنْهُمُ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ ۚ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ ۚ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Yine onlardan Peygambere eza edenler ve: "O bir kulaktır" diyenler var. Habibim! "Sizin için hayır kulağıdır. Allâh'a îman eden, mü'minlere de inanır. Sizden îman edenlere de bir rahmettir" de. Allâh'ın Rasulüne eziyet edenler ise, onlar için acıklı bir azab vardır."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerîmenin, Attab ibni Kuşeyr veya Nebtel ibni Haris hakkında nâzil olduğu rivâyet edilir. Bunlardan biri: "Muhammed, her söyleneni kabul eden bir kulaktır" demiş. Bunun üzerine bu âyet nâzil olmuştur. Nebtel ibni Haris, iri yarı, saçı–sakalı karışık, gözleri kırmızı, yanakları kara–kızıl, çirkin kılıklı birisi idi. Rasulullâh (S.A.V.) bunun hakkında: "Kim şeytanı görmek isterse, Nebtel ibni Haris'e bakıversin" buyurmuştur.

"ÜZÜN" her duyduğunu dinleyen ve kabul ediveren demektir. Bununla beraber casuslara da "üzün", "ayn" denilir. Burada münafıklar kendi sözlerini dinlemediği, dinlese de hoş görüp onlara uymadığı için alayvari bir şekilde söylemişlerdi. Buna cevap olarak:

1- "...Sizin için hayır kulağıdır..." buyrulmuştur. Ey münafıklar. Siz kendi kulaklarınızı sanıyorsunuz galiba, O'nun kulağı vardır. Ama hayır olan sözleri dinleyen kulağı vardır. O'nun kulağı, sizin gibi şerlilerin sözlerini duymaz. O sizin bozuk düzen laflarınıza kulak vermez. Siz O'nu dinler ve kabul ederseniz hakkınızda hayırlı olur. Fakat siz O'nu dinleseniz de kabul etmezsiniz. Hem de O:

2- "...Allâh'a îman eder, mü'minlere de inanır..." Çünkü mü'minler sizin gibi yalan söylemezler. Onlar Allâh yolundan ayrılmazlar, sözlerine inanılır, kendilerine güvenilir kimselerdir.

3- "...Sizden îman edenlere de bir rahmettir..." buyrularak gelin îman edin. O peygamber, alemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Siz

de îman edin ki size de rahmet olsun. O'nun tebliğ ettiği Kur'ânı dinleyin, kabul edin. O sizi hidâyete davet ediyor. Aksi halde:

4- "...Allâh'ın Rasulüne eziyet edenler ise, onlar için acıklı bir azab vardır" Siz bu gidişinizle bu azabı hak edenlersiniz.

(Ahzab 48, 53, 57, 58, 69. Hucurât 2, 3. Saff 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 62

يَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ ۚ وَاللّٰهُ وَرَسُولُهُ اَحَقُّ اَنْ
يُرْضُوهُ اِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Sizi razı etmeleri için size (gelir) Allâh'a yemin ederler. eğer mü'minler iseler, Allâh'ı ve Rasulünü razı etmeleri daha evladır."

Âyet: 63

اَلَمْ يَعْلَمُوٓا اَنَّهُ مَنْ يُحَادِدِ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ فَاَنَّ لَهُ نَارَ
جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ۭ ذٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki kim Allâh'a ve Rasulüne karşı gelirse, artık onun için elbette ebedi içinde kalacağı cehennem ateşi olduğunu bilmediler mi? İşte bu, büyük marsolmaktır."

İZAHLARI:

Münafıklardan bir grup toplandı. İçlerinde Cellas ibni Süveyd ile Vedia ibni Sabit de bulunuyordu. Yanlarında ensardan Amir ibni Kays da vardı. Buna hakaret ettiler ve: "Eğer Muhammed'in dediği hakikaten doğru ise, biz eşeklerden daha şerliyiz" dediler. Ensarlı genç onlara kızdı ve: "Vallâhi O'nun dediği haktır. Siz eşeklerden daha şerlisiniz" dedi ve hemen Rasulullâh (S.A.V.)'e dediklerini haber verdi. Rasulullâh onları çağırttı ve sordu. Onlar da amirin yalan söylediğine yemin ettiler. Amir de yemin ederek onların yalancılar olduğunu söyledi ve: "Ey Allâh'ım! Yalancıyı, doğruyu ayırmadan bizi dağıtma" demesi üzerine hemen bu âyet nâzil oldu.

Bu münafıklar korkularından yalan yere yemin ettiler. Eğer îman etselerdi, Allâh da Rasulü de razı olurdu. Bunlar:

"Şüphesiz ki kim Allâh'a ve Rasulüne karşı gelirse, artık onun için elbette ebedi içinde kalacağı cehennem ateşi olduğunu bilmediler mi? İşte bu, büyük marsolmaktır." Böylece Müslüman Amir ile münafıklar arasındaki durum açıklığa kavuşmuş oldu.

(Bu sûre 8, 74, 95, 96, 107. Nisâ 14, 62, 63. Nahl 27. Fussılet 16. Kalem 10. Mücadele 5, 14, 18, 20. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 64

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ اَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِى قُلُوبِهِمْ ۚ قُلِ اسْتَهْزِءُوا ۖ اِنَّ اللّٰهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Münafıklar, kalplerinde olan şeyi kendilerine haber veren bir sûrenin aleyhlerine indirilmesinden gocunuyorlar. "Siz alay edin. Şüphesiz Allâh gocunduğunuz şeyi çıkarandır" de."

ÎZAHI:

Münafıklar, bir yandan Peygamberimizin aleyhinde konuşurlar, bir yandan da Allâh O'na bir âyet veya sûre indirerek bildirir de rüsva olunuruz diye gocunurlardı. Hatta onlardan biri: "Hakikaten götürülsem de yüz deynek vurulsam, bizim hakkımızda bizi rüsva edecek bir şey (âyet) inmese sevinirim" dedi ve bu âyet indi.

Katâde'den rivâyet olunan bir haberde, Rasulullâh (S.A.V.) Tebûk seferine hareketi esnasında gözü önünde bazı insanları gördü ki: "Bu adam, Şam'ın saraylarının ve kalelerinin kendisine feth olunmasını mı umuyor. Vah vah..." diyorlardı. Rasulullâh (S.A.V.) de: "Tutun şunları" buyurdu. Tuttular ve getirdiler: "Böyle diyen siz misiniz?" diye sordu. Onlar da: "Ey Allâh'ın Peygamberi!" Biz ancak dalıyor ve oynuyorduk" dediler. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu:

Âyet: 65

وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ اِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۭ قُلْ اَبِاللّٰهِ وَاٰيٰتِهٖ وَرَسُوْلِهٖ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Ve elbette kendilerine sorsaydın: "Andolsun kesinlikle ancak biz dalıyor ve oynuyorduk" derlerdi. (Habibim)! "Allâh ve âyetleri hem de O'nun Rasulü ile mi alay ediyor idiniz?" de."

Âyet: 66

لَا تَعْتَذِرُوْا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ ۭ اِنْ نَّعْفُ عَنْ طَاۗىِٕفَةٍ مِّنْكُمْ نُعَذِّبْ طَاۗىِٕفَةًۢ بِاَنَّهُمْ كَانُوْا مُجْرِمِيْنَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Özür dilemeyin îmanınızdan sonra kesin küfrettiniz. Sizden bir taifeyi afvetsek dahi, muhakkak kendileri mücrimler olmaları sebebiyle bir taifeyi azab ederiz."

İZAHLARI:

İbni Ömer'den rivâyet edilen bir haberde, Tebûk savaşına giderken münafıklardan biri: "Bunların topluluğu gibi görmedim. Karınları en geniş de, dilleri en yalancı da, düşman karşısında en korkağı da bunlardır" gibi sözler söylerken, mü'minlerden bir kimse de: "Yalan söyledin. Sen münafıksın. Elbette Rasulullâh'a haber verecem" dedi. Bu durum Rasulullâh (S.A.V.)'e ulaşınca Rasulullâh ona sordu. O da: "Biz şakalaştık oyuna daldık" gibi sözler söylerken bir yandan da Rasulullâh'ın devesinin karın kolanına tutunarak, ayaklarını da taşlara çarparak yalvarıyor özür diliyordu. Münafıkların bir kısmı da buna benzer davranışlar içindeydi. Bu âyetler nâzil oldu.

Münafıkların hali bu. Bir yandan alay ederler, bir yandan da daralınca yalvarırlar, özür dilerler. Onlara şöyle söyle: Boşuna,

1- "Özür dilemeyin. İmanınızdan sonra kesin küfrettiniz..." Sizin bu alay etmeniz, oynamanız, şakalaşmanız küfürdür. Artık kâfirsiniz.

2- "...Sizden bir taifeyi affetsek dahi, muhakkak kendileri mücrimler olmaları sebebiyle bir taifeyi azab ederiz"

Bu alay edenler arasında kenara çekilip de onlara karışmayan ve îmana meyli olan Mihaşş ibni Humeyr gibilerinin afvine işaret buyrulmuş, diğerlerinin ise, azab olunacakları duyurulmuştur.

(Bu sûre 90, 94. Bakara 14, 15. En'âm 5, 10, 91. Hıcr 11. Nahl 34. Enbiyâ 41. Rûm 10, 57. Yâsin 30. Zuhruf 83. Ğafir 83. Meâric 42. Tahrîm 7. Murselât 36. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 67

اَلْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ ۘ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ اَيْدِيَهُمْ ۭ نَسُوا اللّٰهَ فَنَسِيَهُمْ ۭ اِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Erkek münafıklar ile kadın münafıklar, bir birlerindendirler, kötülüğü emrederler, iyilikleri de nehyederler. Ellerini de yumarlar. Allâh'ı unuturlar. O da onları unuttu. Şüphesiz münafıklar, fâsıkların kendileridirler."

Âyet: 68

وَعَدَ اللّٰهُ الْمُنٰفِقِيْنَ وَالْمُنٰفِقٰتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۭ هِىَ حَسْبُهُمْ ۚ وَلَعَنَهُمُ اللّٰهُ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيْمٌ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Allâh erkek münafıklar ile kadın münafıklara ve kâfirlere içinde ebedi kalacakları cehennem ateşini vaad etti. O yeter onlara. Hem de Allâh onlara lanet etti. Onlar için temelli bir azab da vardır."

İZAHLARI:

Münafıklar hakkındaki âyetler devam ediyor. Münafıkların, erkeği de kadını da birbirinin aynıdır. Hepsi de bütün kötülükleri yaparlar, yaşarlar ve emrederler. Allâh yolunda yapılacak iyilikleri ise yapmazlar, yaptırmazlar ve yapanları da engellerler, men ederler. Ellerini yumarlar, yumruklarını sıkarlar, altını yalarlar, hiç de harcamazlar. Cimrilik yapar-

lar. Her hususta onlar Allâh'ı unuturlar. Hiç düşünmezler. Allâh da onları unutur, lütfunu keser ve onlara lanet eder.

Münafıklar, kadını erkeği hepsi de fâsıktırlar. Hakka yanaşmazlar, ayrı baş çekerler. Her iyiliği bozmaya çalışırlar. Yapmazlar, yıkmaya devam ederler.

Allâh da bu münafıkların erkeğine ve kadınına, kâfirlerin de tümüne cehennem ateşini hazırlamıştır. Onların hepsini oraya dolduracak ve orada ebedi kalacaklar.

Artık orası onlara yeterlidir. Hak ettikleri de budur. Allâh lanet ettiklerine böyle yapar. Onlar o sürekli ve yerli yerince olan azabın tam sahipleridir. Azabın hepsi de onların ve onlar gibilerinindir.

(Bu sûre 105. Nisâ 61, 88, 138-145. Enfâl 49. Ahzab 1, 12, 60, 73. Feth 6. Hadid 13. Munâfikûn 1, 7, 8. Tahrim 9. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 69

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوٓا اَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَاَكْثَرَ اَمْوَالاً
وَاَوْلَادًا ۚ فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلَاقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلَاقِكُمْ كَمَا
اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِى
خَاضُوا ۚ اُولٰٓئِكَ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ
وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Sizden öncekiler gibi. Kuvvetçe sizden daha şiddetli, mal ve evlat bakımından da sizden daha çok idiler. Kendi nasipleriyle yararlandılar. Sizden önceki kendi nasiplerinden yararlananlar gibi (siz de) kendi nasiplerinizle yararlandınız ve dalanlar gibi daldınız. İşte bunlar, dünyada ve ahirette işledikleri boşa gidenlerdir. Yine bunlar, iflas edenlerin kendileridir."

İZAHI:

Ey münafıklar! Tıpkı sizden önce gelip geçen kâfirler, münafıklar gibisiniz. Onlar dinleriyle oynadılar, bozdular. Dinlerine bağlı olmadıkları halde "dindarız" dediler, yalan söylediler, menfaatlerine kapıldılar.

Hem de onlar kuvvet, mal, evlat bakımından sizden çok üstündüler. Kendilerine ayrılan nasipleri kadar, yediler, içtiler yararlandılar ve neticede helak oldular, cehennemi boyladılar.

Siz de aynı onlar gibisiniz. Onların yaptıklarını yapıyorsunuz. Kendinizi, onlar gibi felakete sürüklüyorsunuz, cehennemi boylayacaksınız.

İşte bunlar, eskiler ve yeniler, yaptıkları iyilikleri dahi boşa gitmiş olanlardır. Yine bunlar tam iflas etmiş olanlardır. Çünkü onların daldığı sapıklığa bunlar da dalmıştır. Hepsi de aynıdır.

Rasulullâh (S.A.V.): "Canım kendi elinde olana yemin ederim andolsun muhakkak sizden öncekilerin yollarına, karış karış, kulaç kulaç, arşın arşın uyacaksınız. Hatta kertenkele deliğine girseler, şüphesiz siz de oraya gireceksiniz" buyurdu.

"Onlar kim ya Rasulallâh! Ehli kitap mı?" dediler. "Ya kim?" buyurdu.

Münafıklara hitaben bu âyeti kerîmeye ve Peygamberimizin şu hadisi nebevilerine bakıp da düşündüğümüz zaman devrimizin bazı müslümanları hemen hemen o münafıkların yerini almış görünüyor.

Kendi dinlerini de unutmuş olan Hıristiyanlar ve Yahudiler ne yapıyorsa, bazı Müslümanlar da maalesef "moda" diye aynını yapıyor. Onlar soyundular çıplak geziyorlar, bizimkiler de. Onlar içki içiyorlar, bizimkiler de. Onlar fuhuş yapıyorlar, bizimkiler de. Onlar doğum yapmıyorlar, bizimkiler de. Onlar kumar oynuyorlar, bizimkiler de. Onlar faizciler, bizimkiler de. Onlar iffet ve namusu unuttular, bizimkiler de. Onlar karma karışık denize giriyorlar, bizimkiler de. Onlar kertenkele değil, yılan deliğine girseler, bizimkiler de girecekler. Tabiidir ki cehenneme de onlarla birlikte girecekler...

(Bakara 217. Âl-i Imran 116. Kasas 78. Fâtır 44. Sebe 35. Rûm 9. Ğafir 21, 82. Fussılet 15. Zuhruf 8. Muhammed 13. Kâf 36. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 70

اَلَمْ يَاْتِهِمْ نَبَاُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ
وَقَوْمِ اِبْرٰهِيمَ وَاَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ ۚ اَتَتْهُمْ

رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ ۚ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِنْ
كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Onlara, kendilerinden önceki Nuh'un ve Ad ile Semûd kavmi ve İbrâhîm'in kavmi Medyenlilerin ve alt üst gelenlerin haberi gelmedi mi? Onlara Peygamberleri açıklamalar getirmişti. Allâh onlara zulmeder olmadı. Fakat onlar kendilerine zulmeder oldular."

İZAHI:

Bu münafıklara daha önce helak edilen Nuh'un kavmi, Ad ve Semûd kavimleri, İbrâhîm'in kavmi, Nemrûd ve avenesi, Şuaybin kavmi Medyenliler, Lût'un kavmi tepe takla gelenlerin haberleri gelmedi mi ki bu nifakı sürdürüyorlar? Onların hepsine Peygamberleri, mucizeler ve Allâh'ın açık emirlerini de getirmişlerdi. Onları dinlemediler ve bu yüzden battılar gittiler.

Gelelim bu devrin münafıklarına. Sonuncu Peygamber olan Muhammed Aleyhisselam, yine sonuncu Kitap olan Kur'ânı Kerîmi getirerek geçen devirlerdeki milletlerin batma sebeplerini tebliğ etmiştir. Bunlardan ibret almayacak mısınız? Siz de onların uğradıkları akıbetlere mi uğrayacaksınız? Gününüze güvenmeyin. Gelecek günlerde neler olacağını bilmiyorsunuz. Tedbirli olun, Allâh'ın sağlam, şaşmaz olan yolunu tutun. Keyfinize...

(Bakara 57. Âl-i Imran 117. Yûnus 13, 44, 71. Hûd 100. Âraf 101, 160, 177. İbrâhîm 9. Nahl 33, 118. Şuarâ 69. Kasas 3. Kehf 13. Ankebût 40. Rûm 9. Fâtır 25. Ğafir 22, 83. Teğabün 6, 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 71

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۘ يَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ ۗ
إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Erkek mü'minler de kadın mü'minler de birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emrederler kötülükten de nehyederler. Namazı da kılarlar. Zekatı da verirler. Allâh ve Rasulüne de itaat ederler. İşte bunlar Allâh hemen kendilerine rahmet edecektir. Şüphesiz Allâh azizdir, hakimdir."

Âyet: 72

وَعَدَ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ۚ
وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ أَكْبَرُ ۚ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Allâh erkek mü'minlere ve kadın mü'minlere, içinde ebedi kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde güzel meskenler vaad etmiştir. Allâh'tan bir rıza ise, daha büyüktür. İşte bu büyük saadettir."

İZAHLARI:

Münafıkları anlattıktan sonra, onlardan tamamen farklı olan, Allâh ve Rasulünün yolunda bulunan mü'minleri anlatıyor ve onları rahmet ve cennetlerle müjdeliyor.

Erkek olsun, kadın olsun bütün mü'minler birbirlerinin kardeşleri, bir birlerinin yardımcıları, bir birlerinin yakın dostlarıdırlar. Bunların hepsi de Allâh'ın razı olacağı iyilikleri yaparlar, yaşarlar, başkalarına da tavsiye ederler, yeni yetişenlere de emrederler. Kötülüklerden kaçarlar, başkalarına da uzak kalmalarını tavsiye ederler, gerekirse men ederler.

Namazlarını kılarlar, zekatlarını verirler, oruçlarını tutarlar, güçleri yeterse hacc ibadetini de yaparlar. Kelime-i Şahadeti ve kelime-i tevhidi dillerinden düşürmezler. Her hususta Allâh ve Rasulüne itaat ederler.

Allâh'ın rahmeti ile yarlıgayacağı kimseler, işte bunlardır. Allâh azizdir. Yarattığı mahlukatın üstünüdür. Ve hepsine hakimdir. Verdiği hükümleri, yerli yerince verir.

Allâh, bütün erkek ve kadın mü'min kullarına altlarından ırmaklar akan cennetler vaad etmiştir. Hem de orada ebedi kalacaklarını açıkla-

mıştır. Adn cennetlerindeki en güzel meskenleri de onlar için hazırlamıştır. Bilhassa kendi rızası, bütün nimetlerden daha büyük, daha sevindirici, daha huzur vericidir. Böylece mü'minler her bakımdan saadete, selamete kavuşmuş ve korktukları her şeyden de kurtulmuş oluyorlar.

(Bakara 285. Nisâ 162. Enfâl 2-4, 74. Nûr 12. Ahzâb 35, 73. Mü'minûn 1-11. Hucurât 10. Muhammed 19. Feth 4, 5, 25. Hadîd 12. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 73

يَـٰٓأَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Ey Peygamber! Kâfirler ve münafıklarla savaş. Onlara karşı da sertel. Onların barınağı da cehennemdir. Dönüş yeri de ne kötüdür."

Âyet: 74

يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا ۚ وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا ۚ وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ ۚ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ ۚ وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Söylemediklerine dair Allâh'a yemin ediyorlar. Andolsun küfür kelimesini de söylediler ve İslâmlarından sonra küfrettiler. Nail olamadıkları şeye de yeltendiler. Ve ancak Allâh ile Rasulünün onları fazlı kereminden zengin etmesi ile inkar ettiler. Eğer tevbe ederlerse, kendileri için hayırlı olur. Şâyet dönerlerse, Allâh onları dünyada ve

ahirette acıklı bir azap ile azaplandıracak. Yer yüzünde onlar için bir dost ve yardımcıdan da (kimse) yoktur."

İZAHLARI:

Münafıklar ile kâfirler mü'minlere karşı ne yapacaklarını şaşırıyorlardı. Onların aleyhinde hep fırsatlar arıyorlar, içlerinde kin besliyorlardı. Bunun üzerine Allâh Rasulüne:

1- "Ey Peygamber! Kâfirler ve münafıklarla savaş. Onlara karşı da sertel..." buyurdu. Yani Habibim! Karşınızdaki kâfirlerle silah ile, içinizdeki münafıklarla da sözle cihad et.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, iç ve dış düşmanlar:

a- Dış düşmanlar, açıktan size savaş açan, her an hücumları beklenen kâfirler. Bunlar, Enfâl sûresinin 60. âyetinde belirtildiği gibi silah gücü ile savaşılması gereken düşmanlardır.

b- İçinizdeki münafıklarla savaşmak ise, silahla değil, sözle, delille, ikna ile, icabında tehdit ve korku verme ve sindirme ile savaşılır. Çünkü onlar, içlerinden kalpleri ile îman etmemiş iseler de ağızlarıyla, dilleriyle "iman ettik" diyorlar. Aynı zamanda onlar müslümanların arasında yaşadıklarından emanet sayılırlar. Onların öldürülmeleri, müslümanların aleyhinde dedikoduya sebep olur. Onun için onlara silah kullanmak doğru olmaz.

Buradan alacağımız önemli ders, bir milletin içinde kat'iyyen silah kullanmamak gerekir. İç harp en tehlikeli bir felakettir. Sebep ne olursa olsun, iç harbin çıkarılmamasına son derece dikkat edilmelidir. İç huzurun olmadığı yerde dış düşmanla da çarpışmak güçleşir.

Kâfirlerin ve münafıkların, kaçacak, sığınacak ve barınacak yerleri, her yönüyle kötü olan ve ebedi sürecek olan cehennemdir. Bununla beraber, müslümanlara yakışan ve bir vecibe olan onlara devamlı hakkı tebliğ etmektir. Hidâyet ise, Allâh'ın bileceği ve vereceği bir hususdur. Savaş halinde dahi, fırsat buldukça hakkı tebliğ gerekir. Her bakımdan örnek olmaya çalışmakta bir borçtur.

Tebûk savaşına çıkarken bir kısım münafıklar da Müslümanlar ile birlikte hareket etmişlerdi. Bunlardan sayıları on iki veya daha ziyade olan bir grup, Rasulullâhı pusuya düşürüp öldürmeyi düzenlediler ve Medine ile Tebûk arasındaki "Akabe" denilen bir vadide pusu kurdular. Bu durumu Allâh Rasulüne bildirdi. O mıntıkaya gelince, Rasulullâh'ın emri ile askere nida edildi. "Rasulullâh Akabe yolunu tutacak, siz de vadinin içinden gidin" denildi. Karanlık bir gece idi. Bu münafıklar, Rasulullâh'a saldırdılar, yüzleri de örtülü idi. Rasulullâh'ın devesi ürktü,

bazı şeyler de düştü. Rasulullâh'ın bunlara bağırmasıyla korktular ve vadide giden askerlere doğru kaçtılar ve onlara karıştılar. Rasulullâh yanındaki Ammar ibni Yaser'e veya Huzeyfe'ye: "Bunları tanıdın mı?" dedi. O'da "hayır yüzleri kapalı idi" dedi. Bunun üzerine, onları adlarını söyleyerek, filan, filan, filan diye hepsinin adını saydı ve: "Bunların niyetlerini bildin mi?" buyurdu. O'da "hayır" dedi. "Bunlar beni gafil avlayıp öldürmek istediler. Fakat Allâh bana haber verdi" buyurdu.

Sabah olunca bunları topladı ve onlara niyetlerini, ne yapmak istedikleri ve kurdukları tuzağı teker teker anlattı. Onlar ise yemin ettiler, inkara kalkıştılar. Bunun üzerine şu âyet indi:

2- "Söylemediklerine dair Allâh'a yemin ediyorlar..." Yalan yere yemin eden bu münafıklar, boşuna inkar ediyorlar:

3- "... Andolsun küfür kelimesini de söylediler ve İslâmlarından sonra küfrettiler"..." Allâh da yeminle onların islamı kabul eder görünmelerinden sonra yaptıkları küfrü ve söyledikleri her sözü yüzlerine çarptı. Onlar:

4- "...Nail olamadıkları şeye de yeltendiler..." Rasulullâhı pusuya düşürüp öldürmeye yeltendiler. Fakat nail olamadılar, başaramadılar. O'nun Allâh tarafından korunduğunu idrak edemediler. Halbuki O, yalnızdı. Bilerek onların kucağına doğru yürümüş, askeri başka yere yollamıştı. Hiçbir şey yapamadılar, yapamazlardı da. Çünkü O, Allâh'ın himayesinde idi. Bu münafıklar, daha önceleri fakir idiler. Rasulullâh onlara ganimetlerden pay vererek de durumlarını düzeltmişler muhtaçlıktan kurtulmuşlardı. Ama:

5- "...Ancak Allâh ile Rasulünün onları fazlı kereminden zengin etmesi ile inkar ettiler..." tuzak kurdular. "et iyiliği bul kemliği" ata sözü çok yerinde söylenmiş. Arap ata sözünde de: "besle köpeği yesin seni" denilmiştir. İşte bu münafıklar, bu kabilden kimseler. Şu ibret verici ve hedef tayin edici hale bakalım:

6- "...Eğer tevbe ederlerse, kendileri için hayırlı olur..." Bu münafıkların hak ettiği şey ölüm iken, kendilerine şefkat gösteriliyor ve tevbe teklif ediliyor. Tevbe ettikleri ve pişmanlık duydukları taktirde bütün suçları silinecek. Ama:

7- "...Şâyet dönerlerse, Allâh onları dünyada ve ahirette acıklı bir azap ile azaplandıracak..." Münafıklar îman etmez, tevbe etmez de eski hallerine dönerler ve öyle devam ederlerse, Allâh onları hem dünyada rezillik, perişanlık, mahçupluk içinde ve helak ederek cezalandıracak, ahirette de içinde ebedi kalmak üzere cehennemde cezalandıracak. Bu cezalardan kurtulmaları için:

8- "...Yer yüzünde onlar için bir dost ve yardımcıdan da (kimse) yoktur" güvenecekleri hiçbir şey yok. Yapa yalnız kalacaklar. Nitekim dünyadaki cezaları çektikleri görülmüş ve tarih kitaplarına işlenmiştir. Bunlardan ibret alanlara ne mutlu.

(Bu sûre 107. Âl-i Imran 80, 86, 106. Nisâ 62. Mâide 59. Araf 126. Mücâdele 14, 18. Burûc 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 75

وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللّٰهَ لَئِنْ اٰتٰينَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصّٰلِحِينَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Onlardan kimi de: "hakikaten kendi fazlından bize verirse, andolsun elbette zekatı vereceğiz ve andolsun kesinlikle Salihlerden olacağız" diye Allâh'a söz vermişti."

Âyet: 76

فَلَمّٰٓا اٰتٰيهُمْ مِنْ فَضْلِهٖ بَخِلُوا بِهٖ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Onlara kendi fazlından verince de, onunla cimrilik ettiler ve onlar yüz çevirenler olarak dönüverdiler."

Âyet: 77

فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِى قُلُوبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ يَلْقَوْنَهٗ بِمَآ اَخْلَفُوا اللّٰهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Ve, Allâh'a vaad ettikleri şeyden dönmeleri yüzünden ve yalan söyler oldukları şeyler sebebiyle, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar kalplerinde onlara bir nifak yerleştiriverdi."

Âyet: 78

اَلَمْ يَعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ وَاَنَّ

اللّٰهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Allâh'ın şüphesiz onların sırlarını ve fısıltılarını bildiğini ve elbette Allâh'ın gayıpları da çok iyi bilen olduğunu anlamadılar mı?"

İZAHLARI:

O münafıklardan öyleleri var ki, Allâh kendilerine mal verir ise, sadakalarını, zekatlarını vereceklerine dair Allâh'a söz verirler, yemin de ederler, Salihlerden olacaklarına da ahdederler. Fakat:

1- "Onlara kendi fazlından verince de, onunla cimrilik ettiler ve onlar yüz çevirenler olarak dönüverdiler." münafıklardan bir kısmı böyle söz verdiği halde, sözünde durmayarak eline geçirdiği maldan savaş için harcamadığı gibi zekatını dahi vermedi. Fukaranın yüzüne bile bakmadı. Bu âyetlerin Sa'lebe hakkında nâzil olduğu söylenir ise de, o Bedir eshabından olduğu için münafıklardan sayılamayacağı hakkında delillerin bulunduğunu söyleyenler de vardır. Doğrusu da budur. Onun zekatını vermediği bir gerçek ise de inkarından değil, cimriliğindendir. "Onun bu hali isyan olsa da, küfür olmaz" denilmiştir. En iyi bilen Allâh'tır.

Münafıklar hakkındaki başka âyetleri de dikkate alırsak, bu âyetlerin tüm münafıkları hedef aldığı anlaşılır. Nitekim:

2- "Ve, Allâh'a vaad ettikleri şeyden dönmeleri yüzünden ve yalan söyler oldukları şeyler sebebiyle kendisiyle karşılaşacakları güne kadar kalplerinde onlara bir nifak yerleştiriverdi" âyeti kerîmesi, kalplerinde gizli olan nifak ve küfür, onları dilleriyle yalana sevkettiği için "münafık" sıfatını almışlardır. Rasulullâha pusu kurarak öldürme teşebbüsleri de bunu ifade eder.

3- "Allâh'ın şüphesiz onların sırlarını ve fısıltılarını bildiğini ve elbette Allâh'ın gayıpları da çok iyi bilen olduğunu anlamadılar mı?" âyeti, ile münafıkların gizli gizli konuşmaları ve aralarında fiskos şeklindeki Müslümanlar aleyhine dedi kodu yaptıklarına işaretle, onların her halinin bilindiğini, gizli bir yönlerinin kalmadığını onlara bildirmektedir. Her devirde, her yerde ve herkesin yaptıklarının Allâh tarafından bilindiği de bu âyeti kerîme ile beyan edilmekte ve Allâh'ın ilim sıfatı da duyurulmaktadır.

(Âl-i Imran 167, 180. Nisâ 37, 63. Maide 13, 41. En'âm 25. İbrâhîm 22. Zümer 32. Muhammed 38. Hadid 24. Kıyâme 31. Münâfikûn 10. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 79

اَلَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِى الصَّدَقَاتِ
وَالَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ اِلاَّ جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ
اللّٰهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Sadakalarda fazlasıyla veren mü'minleri ayıplayanlar, güçlerinin yettiği kadarından başkasını bulamayanları da maskaraya alanlar, Allâh onları maskaraya almıştır. Onlar için bir de acıklı azap vardır."

ÎZAHI:

Buhari ile Müslim'in ibni Mes'ud'dan rivâyet ettikleri bir hadîs-i şerîfte İbni Mes'ud: "Zekat âyeti nâzil olduğunda sırtımıza alışarak götürüyorduk. Bir kimse çok bir şey verdi. Münafıklar: "Bu Murâi, gösterişçi" dediler. Biri daha geldi ve bir ölçek zekat verdi. Ona da: "Allâh bunun zekatına muhtaç değil" diye alay ettiler. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

Münafıklar, böylece çok vereni ayıpladılar. Az vereni de eğlendiler. Ama:

"...Allâh onları, maskaraya aldı..." bu âyeti kerîmeyi inzâl buyurarak onları herkese, hatta kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara maskara etti, rezil etti. Ahirette ise:

"...Onlar için bir de acıklı azap vardır." Onlar bu azaptan asla kurtulamayacaklar. Ebedi olarak bu cezayı çekecekler.

(Bakara 15, 212. En'âm 5, 10. Hûd 8, 38. Hıcr 95. Şuarâ 6. Sâffât 12-14. Enbiyâ 41. Hucurât 11. Zümer 48. Casiye 33. Kalem 11. Hümeze 1. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 80

اِسْتَغْفِرْ لَهُمْ اَوْ لاَ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ اِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ
مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللّٰهُ لَهُمْ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ

وَرَسُولِهِ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Onlar için mağfiret dilesen veya kendilerine mağfiret dilemesen, onlara yetmiş kere mağfiret dilesen, yine de Allâh onları kat'iyyen mağfiret etmez. Bu şüphesiz onların Allâh ve Rasulünü inkar etmiş olmaları sebebiyledir. Allâh fâsıklar gürûhuna da hidâyet etmez."

ÎZAHI:

Abdullâh ibni Übeyy'in oğlu Abdullâh, babası ağırlaşıp sekaret haline gelince, Rasulullâh (S.A.V.)'e gelerek: "Ya Rasulallah! Babam sekarette, onu görüp cenaze namazını da kılmanı arzu ediyorum" dedi. Rasulullâh (S.A.V.) onunla beraber gitti ve onu gördü ve gömleğini de giydirdi (kefenledi). Cenaze namazını da kıldı. Kendisine: "ona namaz mı kılarsın?" denildi. Bu soru üzerine bu âyeti okudu. Devamla: "Onlar için istiğfar ederim. Yetmiş, yetmiş, yetmiş" diye tekrarladı.

Yetmiş kelimesi bizim bildiğimiz altmış dokuzdan sonraki yetmiş değil, çokluk için kullanılan bir rakamdır. Hani bizim: "bir değil bin kere desen faydasız" dediğimiz gibidir.

Buradaki maksat, münafıklardır. Onlar için istiğfar etsen de, etmesen de, bin defa istiğfar etsen de faydasızdır. Allâh kat'iyyen onları afvetmeyecektir. Çünkü onlar Allâh ve Rasulüne îman etmediler, küfrettiler. Hem de fâsıklar idiler. Allâh fâsıklar zümresine hidâyet etmez.

(Bu sûre 113, 114. Nisâ 48, 116, 168. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 81

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ ۗ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا ۚ لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Allâh'ın Rasulünün hilafına oturmaları ile geri kalanlar sevindiler ve Allâh yolunda malları ve canları ile savaş yapmalarından

hoşlanmadılar ve: "sıcakta gitmeyin" dediler. (Onlara): "Cehennem ateşi sıcaklık bakımından daha şiddetli" de. Ah anlıyor olsalar."

Âyet: 82

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلاً وَلْيَبْكُوا كَثِيراً ۚ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Artık kazanıyor olmaları sebebiyle (görecekleri) ceza için az gülsünler de çok ağlasınlar."

İZAHLARI:

Münafıkların keyifleri yerinde idi. Rasulullâh (S.A.V.) Mü'minler ordusu ile Tebûk seferine çıktığı zaman, ottan çöpten bahanelerle sefere katılmadılar ve evlerinde oturdular. Bununla da sevindiler. Birbirlerine: "Bu sıcakta yola mı çıkılır? Oturun yerinizde." diyorlardı. Hakikaten mevsim sıcak mevsim idi. Meyvelerin, sebzelerin de olgunlaştığı bir zaman idi. Ağaç gölgeleri pek de hoş idi. Buna kıyamayan münafıklar, ayrılmak istemediler. Ama, ileriyi düşünemediler, anlayamadılar. Cehennem ateşinin, bu sıcaklar yanında milyonlarca kat daha fazla olduğunu kavrayamadılar. Hem dünyalarını, hem de ahiretlerini berbat ettiler. Bunlar:

"Artık kazanıyor olmaları sebebiyle (görecekleri) ceza için az gülsünler de çok ağlasınlar." Onlar savaştan kaçtılar da ne kazandılar? Allâh'ın lanetini kazandılar, Peygamberin inkisarını kazandılar, mü'minlerin buğzunu kazandılar, cehennemin ateşini kazandılar. Gülsünler. Ama ne kadar gülsünler? Başlarına dünya musibetleri gelinceye kadar azıcık olsun gülsünler. Ağlasınlar. Ama ne kadar ağlasınlar? Kıyâmete kadar ağlasınlar, mahşere kadar ağlasınlar, cehenneme girinceye kadar ağlasınlar, ebediyyen ağlasınlar. Artık gülme devri kapanmıştır. Durmadan ağlasınlar. Bütün devirlerdeki onlara benzeyenler de ağlasınlar.

(Âl-i Imran 120, 188. En'âm 44. Ra'd 26. Mü'minûn 53, 54. Rûm 32. Ğafir 75. Zuhruf 47. Necm 59, 60. Hadîd 23. Mutaffifin 29. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 83

فَاِنْ رَجَعَكَ اللّٰهُ اِلٰى طَآئِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَاْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ
فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِىَ اَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِىَ عَدُوًّا ۖ اِنَّكُمْ
رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ اَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Eğer Allâh seni onlardan bir taifeye döndürür de çıkmak için senden izin isteseler de: "Ebedi olarak benimle kat'iyyen çıkamazsınız. Benimle bir düşmanla da kesinlikle savaşamazsınız. Şüphesiz ki siz ilk defa oturmaya razı oldunuz. Geride kalanlarla birlikte oturun artık" de."

ÎZAHI:

Rasulüm! Allâh seni bu seferinden döndürür de o münafıklardan bir gürûha varırsan, onlara:

"...Ebedi olarak benimle kat'iyyen çıkamazsınız. Benimle bir düşmanla da kesinlikle savaşamazsınız..." de. Ey münafıklar! Bundan sonra kat'i surette savaş için veya başka bir sebeple sefere çıkamazsınız. Bir düşmanla da harbedemezsiniz. Çünkü:

"...Şüphesiz ki siz ilk defa oturmaya razı oldunuz..." Bahçelerinize, meyvelerinize, ağaçların gölgelerine kıyamadınız. Sıcaktan korktunuz. Savaşa çıkmadınız. Keyfinize baktınız. Sizden kat'iyyen hayır gelmez.

"....Geride kalanlarla birlikte oturun artık" Savaşa çıkmayan kadınlar, çocuklar, sakatlar ve hastalarla birlikte yerinizde oturun. Size ihtiyacımız yok. Siz bozgunculardınız. Sizin yararınızdan çok zararınız olur. Utanmaz, sıkılmaz münafıklar. Bu sûrenin tamamı bu âyetle ilgili. Tekrar okuyalım.

Âyet: 84

وَلَا تُصَلِّ عَلٰٓى اَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ اَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلٰى قَبْرِهٖ ۖ

اِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهٖ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Onlardan ölen birisi üzerine ebediyen namaz kılma. Kabiri üzerine de durma. Şüphesiz onlar Allâh ve Rasulüne küfrettiler ve fâsıklar olarak geberdiler."

İZAHI:

Geçen 80. âyette belirtildiği gibi münafıklardan Abdullâh ibni Übeyyin ölümünde oğlu Abdullâh'ın talebi üzerine onun hatırını kıramayarak –çünkü Abdullâh ihlaslı bir mü'min idi– babasının cenazesi ile ilgilendi, kefenledi, cenaze namazını kıldı. Hatta Hazreti Ömer'in itirazını da kabul etmemişti. Ama daha kabirden ayrılırken bu âyet nâzil oldu. Ondan sonra da kat'iyyen münafıkların ölümü ile hayatının sonuna kadar ilgilenmedi.

Âyet: 85

وَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَاَوْلَادُهُمْ ۚ اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِى الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Onların malları ve oğulları seni imrendirmesin. Allâh ancak onlarla kendilerini dünyada azaplandırmasını ve canlarını kendileri kâfirler oldukları halde helak etmesini istiyor."

İZAHI:

Geçen 55. âyetin aynısı olan bu âyeti kerîmenin tekrarında elbette bir hikmet olmalıdır. Orada münafıkların iyi yolda da olsa harcamalarının Allâh tarafından kabul olunmayacağını beyandan sonra gelmesi, burada da münafıkların ölümleriyle ilgilenmenin yasaklığından sonra zikredilmesi, biz mü'minleri ayrı ayrı düşünmelere sevketmektedir. Geçen 55. âyet de böyle.

Bilindiği gibi dünyanın her yerindeki insanların en çok önem verdikleri şeyin mal ve zenginlik olduğu bir gerçektir. Eski devirlerde evlada da mal kadar önem verilirdi. Şimdi ise, bilhassa küfür diyarında buna verilen değer yerini zevke, fuhuşa, esrara terk etti. Hakikaten insanın mala olan ihtiyacı hiçbir zaman ortadan kalkmaz. Ama her şeyde olduğu

kadar mal sevgisinin de bir ayarlanması gerekir. Kimsenin hakkına tecavüz etmeden helalinden kazanarak helal yere harcayarak, Allâh yolunda sarfederek, bununla beraber ibadetleri de ihmal etmeyerek dengeli bir şekilde yaşanırsa, mal iyidir.

Ama kâfirler, münafıklar, müşrikler gibi hak-hukuk gözetmeden helal-haram aramadan kazanılır ve içki, kumar, zina, zulüm gibi yerlere harcanırsa, işte bu mallara ne imrenilir, ne de heveslenilir. Bu mallar ergeç sahibinin başına bela olur. Allâh'ın Rasulüne olan hitabı, bizim dikkatimizi bu yöne çekmek içindir. Nitekim, böyle mal sahibi olan eski devrin bütün kâfirleri mallarıyla mat olup gitmişlerdir. Şimdikiler de kesinlikle öyle olacaklar. Gelecek devirlerdekiler de aynı kanuna tâbi olacaklar. Mallarının başlarına belalar getirdiğini görecekler. Biz Müslümanlar dikkatli olalım. Çok mal kazanalım, helalinden kazanalım, iyi olan yerlere, Allâh yolunda harcayalım.

(Bakara 155, 188. Âl-i Imran 10, 116. Nisâ 161. Mü'minûn 55. Şuarâ 88. Mâide 100. İsrâ 6, 34. Kehf 34, 46. Hadid 20. Teğabün 15. Müddesir 12. Nuh 12, 21. Fecr 20, 19. Meryem 77. Leyl 11. Kalem 13, 14. Hümeze 2, 3. Munâfikûn 4, 9. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 86

وَإِذَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَجَٰهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ ٱسْتَـْٔذَنَكَ أُولُوا الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَٰعِدِينَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

""Allâh'a îman edin ve Rasulü ile birlikte cihad edin" diye bir sûre indiği zaman da, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin isterler ve: "bizi bırak da oturanlarla beraber olalım" dediler."

Âyet: 87

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"(Onlar), geride kalanlarla beraber olmalarına özendiler. Onların kalplerine de damga vurulmuş. Artık onlar anlayamazlar."

İZAHLARI:

Münafıklardan zengin olanlar, güçleri yettiği halde, Allâh'tan; "îman edin ve Rasulü ile birlikte savaş yapın" diye bir emir gelince hemen izin istemeye kalkışırlar. Bazı bahaneler göstererek savaşa gidemeyeceklerini söylerler, evlerinde kalıp, hastalar, sakatlar, çocuklar ve kadınlar gibi sefere çıkmamak isterler.

Onların kalpleri damgalanmış. Hakkı, bâtılı, zararı, kârı anlayamazlar ve bir takım zavallılar halinde Medine'de kalan kadınlar gibi oradan ayrılmak istemezler. Ahzab 19. Muhammed 20. âyetlerini de okuyalım.

Âyet: 88

لٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۚ وَاُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ ۖ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Fakat Rasul ve yanındaki îman edenler, mallarıyla ve canlarıyla savaştılar. İşte bunlar yok mu, hayırlar onlarındır. Yine felaha erenler onlardır."

Âyet: 89

اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Allâh onlara içinde ebedi kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu, en büyük saadettir."

İZAHLARI:

Münafıklar hakkındaki açıklamalardan sonra, mü'minlere iltifat buyrularak kısaca onlara mallarıyla, canlarıyla Peygamberle birlikte Allâh yolunda savaştıkları beyan edilerek şu müjde verildi:

"...İşte bunlar yok mu, hayırlar onlarındır..." Dünya ve ahiret hayırları ki bilhassa Rahman Sûresinin 70. âyetinde de beyan edildiği

gibi hûri kızlarına işaret buyrulmuştur. Ayrıca yine içinde her türlü nimetler bulunan, hurilerin de mevcud olduğu ve içinde ebedi kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetler hazırlanmıştır. Ne mutlu bu saadete erenlere.

(Bakara 218. Enfâl 72, 74. Ahzab 35, 44. Bu sûre 20, 100. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 90

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْاَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ ۚ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Bedevi Araplardan kendilerine izin verilmesi için özür beyan edenler geldiler. Allâh'ı ve Rasulünü yalanlayanlar da oturdu. Onlardan küfredenlere yakında acıklı bir azap isabet edecektir."

İZAHI:

Medine yakınlarında bulunan Gaffar oğulları gibi bazı Arap bedeviler Rasulullâha gelerek Tebûk savaşına gitmemek için özür beyanında bulundular. Bu özürlerinde haklı ve haksız oldukları üzerindeki ihtilafların hangisinin doğru olduğuna dair kesin bir bilgi yoktur. En iyi bilen Allâh'tır.

Bir kısım Allâh ve Rasulünü inkar edenler de özür dahi beyan etmeden evlerinde oturdular ve savaşa çıkmadılar.

Bunlardan küfredenlere acıklı bir azap olduğu da beyan edildi. Pek çok âyetlerde de kâfirlerin acıklı azap görecekleri belirtilmiştir.

Âyet: 91

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ اِذَا نَصَحُوا لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ ۚ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ ۚ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Allâh ve Rasulü için ihlaslı olurlarsa, zayıflara, hastalara da harcayacakları şeyleri bulamayanlara da bir günah yoktur. İyilik yapanlara da (aleyhlerinde) bir yol yoktur. Allâh da çok mağfiret eden, rahim olandır."

Âyet: 92

وَلَا عَلَى الَّذِينَ اِذَا مَآ اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَآ اَجِدُ
مَآ اَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَاَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ
حَزَنًا اَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Kendilerini bindirmen için sana gelip de: "Sizi üzerine bindirecek şey bulamıyorum" dediğin zaman, harcayacakları bir şey de bulamadıkları üzüntüsü ile gözleri yaş akıtarak dönenlere de yok".

Âyet: 93

اِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَاْذِنُونَكَ وَهُمْ اَغْنِيَآءُ
رَضُوا بِاَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى
قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Yol, ancak kendileri zenginler oldukları halde senden izin isteyenlerin aleyhinedir. Geride kalanlarla birlikte olmalarına razı oldular. Allâh da onların kalpleri üzerini damgaladı. Artık onlar bilemezler."

İZAHLARI:

Zeyd İbni Sabit anlatıyor: "Rasulullâhın vahylerini yazıyordum. Berâe sûresini yazarken kalemi kulağıma koydum. Hemen savaşla emrolunduk. Rasulullâh (S.A.V.) de kendisine nâzil olana bakıyordu. Hemen bir âmâ geldi ve: "Ya Rasulallâh ben âmâyım. Bana nasıl olur?" dedi. Bunun üzerine bu (91.) âyet nâzil oldu.

Bu âyette de savaşa gidemeyecek kadar zayıf olanlar, hasta olanlar, harcayacak kadar bir şeyi olmayanlar, savaşa çıkmayacaklar ise de bir şart var. O da, Allâh ve Rasulüne îman ve bağlı olma ihlası, evlerinde oturdukları halde, Allâh ve Rasulüne olan bağlılıklarını ve dualarını devam ettirecekler. Ayrıca şu malumat veriliyor:

"...İyilik yapanlara da (aleyhlerinde) bir yol yoktur..." Zaten iyi olanlar için kötü yol aranmaz. İyiliklerinin karşılığı iyiliktir.

"...Allâh da çok mağfiret eden, Rahim olandır." Allâh, kendine îman edenleri, istiğfar edenleri her zaman rahmeti ile kollar ve hatalarını mağfiret eder.

Mukarri oğullarından yedi kişi Rasulullâha gelerek kendilerini bindirip savaşa götürmesini talep ettiler –kendilerinin durumu müsaid değildi– Efendimiz: "Sizi bindirecek bir şey bulamıyorum" buyurdu. Onlar da savaşa gidememe üzüntüsünden ağlayarak gözlerinin yaşıyla geri döndüler. Bunun üzerine bu 92. âyet nâzil oldu.

Enes R.A. de şöyle anlatıyor: "Rasulullâh (S.A.V.) "Medine'de öyle kimseler var ki, bir dere geçseniz de, bir yürüyüş yürüseniz de her halde onlar yanınızdadır" buyurdu. "Onlar Medineliler mi?" dediler. "Evet onları özürleri eğledi" buyurdu. Başka bir hadîs-i şerîfte de: "Onlar mükafatta size ortaktır" buyurmuştur.

Böylece savaşı isteyip de katılma imkanı bulamayan, fakirler, hastalar, özürlüler de, sevaba nail olacaklar. Yeter ki içten arzu etmiş olsunlar.

Mâli bakımdan, sıhhat bakımından güçleri yettiği halde savaşa gitmek istemeyenlere gelince, onların aleyhine bütün musibet yolları felaket yolları, cehennem yolları açık. Allah onların kalplerini en siyah mühürle mühürlemiş, en ağır damga ile damgalanmıştır. Onlar, hakkı göremezler, doğruyu bilemezler, yararlarına olanı anlayamazlar. Bunlar da münafıkların ta kendileridir.

ONUNCU CÜZÜN SONU

ONBİRİNCİ CÜZ

Âyet: 94

يَعْتَذِرُونَ اِلَيْكُمْ اِذَا رَجَعْتُمْ اِلَيْهِمْ ۚ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا
لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّاَنَا اللّٰهُ مِنْ اَخْبَارِكُمْ ۚ وَسَيَرَى
اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Kendilerine döndüğünüz zaman size özür beyan edecekler. "Hiç özür dilemeyin. Size kat'iyyen inanmayız. Sizin haberlerinizi Allâh bize bildirmiştir. Yakında Allâh amellerinizi de görecektir. Rasulü de. Sonra açığı da gizliyi de bilene döndürüleceksiniz de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber verecektir.""

Âyet: 95

سَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ اِذَا انْقَلَبْتُمْ اِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ ۖ
فَاَعْرِضُوا عَنْهُمْ ۖ اِنَّهُمْ رِجْسٌ ۖ وَمَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ ۚ جَزَاءً
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Yakında onlara döndüğünüz zaman size, kendilerinden vazgeçmeniz için Allâh'a yemin edecekler. Artık onlardan yüz çevirin. Şüphesiz onlar kesin murdarlardır. Kazanmakta oldukları şeyler sebebiyle barınacakları yer de ceza için cehennemdir."

Âyet: 96

يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ ۚ فَاِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ

لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Kendilerinden razı olmanız için size yemin edecekler. Onlardan razı olsanız bile, Allâh fâsıklar gürûhundan da kesinlikle razı olmaz."

İZAHLARI:

Tebûk seferine çıkan İslâm ordusu daha Medine'ye dönmeden münafıkların nasıl davranacağını beyan eden bu âyeti kerîmeler, müslümanların onlara karşı dikkatli olmalarını hatırlatmış ve onlara yaklaşıp konuşmamalarına işaret etmiştir. Nitekim Rasulullâh (S.A.V.) eshabına sayıları sekseni bulan münafıklarla konuşmamalarını tenbih etmiştir. Onlar da aldıkları emre göre ciddiyetlerini korumuşlardır. Münafıkların art niyetleri, îmansızlıkları, riyakarlıkları, dalaverecilikleri ve her halleriyle necasetten farksız oldukları açıklanarak, onlara yaklaşılmaması gereği duyurulmuştur.

Tebûk seferi, her ne kadar savaş yapılmamışsa da müslümanlara çok şeyler kazandırmıştır. Bilhassa îmanlarında samimi olanlarla, münafıklar gibi sahte olanların ayrımında çok yararlı olmuştur. Küfür çevresine de önemli caydırıcılık dersi verilmiştir.

Âyet: 97

اَلْأَعْرَابُ اَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَاَجْدَرُ اَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُولِهٖ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Bedevi Araplar küfür ve nifak bakımından daha da eşeddir. Allâh'ın Rasulüne indirdiğinin sınırlarını bilmemelerine daha layıktırlar. Allâh da bilen ve hakim olandır."

Âyet: 98

وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَآئِرَ ۗ عَلَيْهِمْ دَآئِرَةُ السَّوْءِ ۗ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Yine bedevi Araplardan harcadığı şeyi bir hasârâ kabul eden ve size musibetler bekleyenler de vardır. Kötü musibetler onlara olsun Allâh da işiten, bilendir."

Âyet: 99

وَمِنَ الْاَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللّٰهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ ؕ اَلَآ اِنَّهَا قُرْبَةٌ لَّهُمْ ؕ سَيُدْخِلُهُمُ اللّٰهُ فِى رَحْمَتِهٖ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Bedevi Araplardan Allâh'a ve ahiret gününe îman eden ve harcadığını Allâh katında yakınlıklar, Rasulün de dualarına vesile edinen kimseler de vardır. Dikkat edin. Muhakkak O, kendileri için bir yakınlıktır. Allâh onları yakında rahmetine koyacaktır. Şüphesiz Allâh, çok mağfiret eden, rahim olandır."

ÎZAHLARI:

Bu üç âyeti kerîmede bedevi Arapları, Allâh üç noktada beyan ediyor:

a- Bedevi Araplar küfür bakımından da, nifak bakımından da daha çetin, daha beter, daha berbat ve çok aşırı olanlar. Bunlar, dağda-bayırda, çölde, vadilerde yalnız yaşayan ve toy yetişen, her karşılaştığı zorluğu sinirle yenmeye, daima öfkeye baş vurmaya alışmış kimselerdir. Bundan dolayı şehirlerdeki kâfirler ve münafıklardan çok farklı olmaları tabiidir ve buna layıktırlar. Hoş görüye daha da muhtaçtırlar. Allâh'ın Rasulüne indirdiği Kur'ânın sınırlarını bilmeme ve gözetmeme nezaketsizliği bunlar için normaldir. Ancak onlara dikkat edilmeli, tedbirli olmalı.

b- Bu bedevi Araplar, her hangi bir sebeple Umum için, devlet için yaptıkları harcamaları angarya sayarlar, zarar bilirler. Onun yararlı yönlerini kavrayamazlar. Bundan dolayı kin tutarlar, fırsat kollarlar. İslâmi cihadda bulunanların başına, musibetler gelmesini beklerler. Böylece musibetlerin kendilerine gelmesine sebep olurlar. Bunların da bütün söylediklerini Allâh işitir ve yaptıklarını bilir.

c- Yine bu bedevi Arapların içinde umur görmüş, aklı başında şehirle münasebetleri olan sade ve temiz kalpli olanları da vardır. İşte bunlar, Allâh'a, Rasulüne ve ahiret gününe îman ederler. Allâh yolunda har-

cadıklarında sevap umarak, Rasulün duasını da bekleyerek harcarlar. Allâh bunları, rahmetine nail ettiği kulları arasına alır. Hatalarını da afveder.

(Bu sûre 101, 120, 121. Feth 11, 12, 16. Hucurât 14. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 100

وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Muhacirler ile Ensardan ileri geçen birinciler ve güzellik ile bunlara uyanlar var ya, Allâh onlardan razı olmuş, onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Onlara, içinde ebedi kalacakları altlarında ırmaklar akan cennetler de hazırlamıştır. İşte bu, büyük saadettir."

İZAHI:

Allâh'ın bu âyeti kerîme ile müjdelediği üç sınıf vardır:

a- Muhacirlerden ilk Müslüman olanlar, bunlar arasındaki dereceler ise, kısaca şöyle; Aşara-i mübeşşere başta olmak üzere ilk îman edenlerle Medine'ye ilk hicret edenler. Bunların başında Ebu Bekr gelmektedir. Allâhu azimüşşan onları bu âyeti kerîme ile açıkça müjdelerken, vay haline bu mübarek kimselerin aleyhinde atıp savuran zavallılara. Onlar Allâh'a karşı çıkan bedbahtlardır.

b- Ensardan ilk Müslüman olanlar, bunların dereceleri de kısaca şöyle; birinci Akabede îman eden yedi kişi, ikinci Akabede îman eden ikisi kadın yetmiş iki kişi, başta olmak üzere ilk îman eden Medineliler.

c- Bu muhacirler ve Ensara güzellikle, canla, başla tâbi olanlar. Elbette bunların arasında da derece farkları vardır. Kısaca şöyle diyelim; o tarihlerden itibaren kıyâmete kadar, muhacir ve Ensara uyarak onlar gibi canla başla Allâh yolunda çalışanlar, islama hizmet edenler, Kur'ân ve sünnetten ayrılmayanlar takva derecelerine göre sıralanabilir ki bu sıralamayı da ancak Allâh yapar.

Şurası da elbette hatırdan çıkmaz. Rasulullâhtan sonra Eshabı takiben gelenlere "tabiîn" denilir. Onlardan sonra gelenlere de "tebeı tabiîn" denilir. Bunlar tabi olanların ön sırasında yerlerini alırlar. Allâh hepsinden razı olsun. Bizleri de yanlarına koysun.

Allâh bunlardan razı olmuş ve müjdesini vermiştir. Onlar da Allâh'tan razı olarak gereği gibi itaat etmişlerdir.

(Bu sûre 117. Mâide sûresi 119. Mücâdele sûresi 22. Beyyine 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 101

وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ مُنَافِقُونَ ۛ وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ
مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ ۖ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ ۚ سَنُعَذِّبُهُمْ
مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ اِلٰى عَذَابٍ عَظِيمٍ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Çevrenizdeki kimselerden de Bedevi Araplardan münafıklar vardır. Medine halkından da. Nifak üzerinde alışkanlık yapmışlardır. Onları bilmezsin. Biz biliriz onları. Yakında onlara iki kere azap edecez. Sonra büyük bir azaba döndürüleceklerdir."

İZAHI:

Allâhu zülcelâl, Medine çevresinde veya bizzat Müslümanların kendi çevrelerinde ve bizzat Medine'de yaşayan ahaliden münafıklar bulunduğunu, ona göre tedbirli olmalarını haber veriyor. Hem de bu münafıkların nifakı iyi öğrenmiş, alışmış, ustalaşmış inatçılar olduğunu, bunları yalnız kendisinin bildiğini, mü'minlerin bilemeyeceğini de bildiriyor.

Ayrıca onları iki defa azaplandıracağını açıklıyor. Bu azapların neler olduğu hakkında bazı ihtilaflar var ise de, aşağı – yukarı bir birlerine yakındır. Halk arasındaki değerlerinin düşeceği, itibarlarının kalmayacağı, kimselerin yüzlerine bakmayacağı, sürünerek geberecekleri, ölülerinin ilgisiz kalacağı, kabir azabının çok ağır olacağı şeklinde yorumlar yapılmıştır.

Sonra da çok büyük ve devamlı olan cehennem azabına atılacakları beyan buyrulmuştur. Bunların dışında:

Âyet: 102

وَاٰخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلاً صَالِحًا وَاٰخَرَ سَيِّئًا ؕ
عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Yararlı bir iş ile başka kötü bir işi karıştıranlar, suçlarını itiraf eden diğerleri de var. Allâh'ın onların tevbelerini kabul etmesi umulur. Şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

ÎZAHI:

Gerek Medine'nin içinde, gerekse çevresinde günahı, sevabı, iyiyi, kötüyü birbirine karıştıran ve sonradan itiraf eden cahiller de var. Bunlar suçlarını itiraf ettiklerine göre, pişman oldukları anlaşılıyor. Olur ki Allâh bunları bağışlar. Çünkü Allâh çok bağışlayıcı ve merhametlidir.

Bu itirafçılar, Rasulullâh'a gelerek: "Ya Rasulallâh! Bizi tutan ve savaştan alıkoyan şu mallarımızdır. Bunları al da Allâh yolunda harca, bizi de kurtar" gibi tekliflerde bulundular. Rasulullâh (S.A.V.) de: "Mallarınızdan bir şey almakla emrolunmadım" buyurdu. Daha sonra şu âyet nâzil oldu:

Âyet: 103

خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ ؕ
اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ ؕ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Onların mallarından bir sadaka al. Onları temizle ve kendilerini onunla arındır ve onlara dua et. Şüphesiz senin duan onlar için bir sükûnettir. Allâh da işiten, bilendir."

Âyet: 104

اَلَمْ يَعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَاْخُذُ
الصَّدَقَاتِ وَاَنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Allâh'ın kullarından tevbeyi kabul eden ve sadakaları alanın O olduğunu, yine tevbeyi kabul eden ve rahim olanın O olduğunu bilmediler mi?"

İZAHLARI:

Zengin-fakir, zengin-devlet arasındaki kaçınılması mümkün olmayan münasebetin sağlam bir temele oturtulması ve düzenli bir şekilde kıyâmete kadar devam etmesi için Allâh'ın bu emri de İslâm dininin beş temelinden biridir. Manevî nizamın temeli namaz, ferdi nizamın temeli oruç, içtimai nizamın temeli hacc ve inanç nizamının temeli kelime-i şahadet olduğu gibi mâli nizamın temeli de zekattır. Bu temellerin hepsinin de bir biriyle sımsıkı alakalı olduğu da bir gerçektir. Birinin olmadığı yerde diğerlerinin eksik kalacağı muhakkaktır.

Allâh'ın bu zekat emri, çok kere namazla birlikte yer alır. Zekat ibadeti, hem zenginin kalbini yatıştırır, gönlüne huzur getirir, yoksullara yönünü çevirir. Hem de fakirin ihtiyacını görür, sıkıntısını giderir, zengine olan sevgisini ve itimadını artırır. Hem de ikisi arasında bir kaynaşma meydana getirir.

Allâh'ın bu emri, tevbelere yol açar, kalp temizliği, niyet arınması, hedef ayarı gibi istikametlere yöneltir. Dualara vesile olur. Allâh, bu yolda samimi olanların sözlerini işitir ve niyetlerini de bilir. Ona göre mükafatını verir. Zekat ile ilgili geniş bilgileri fıkıh kitaplarından alalım.

Her insanın bu hakikatleri bilmesi gerekir. Allâh zekat emrini boşuna vermemiştir. O'nun hiçbir emri boşuna değildir. Bunların bilinmesi ve hatalardan dolayı tevbe edilmesi lazımdır.

(Bakara 43, 83, 110, 264. Nûr 57. Hacc 78. Ahzab 35. Hadîd 18. Müzzemmil 20. âyetlerini de okuyalım. Zekat hakkında daha çok âyetler var.)

Âyet: 105

وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ ۖ وَسَتُرَدُّونَ
إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

""Yapın. Allâh sizin yaptığınızı hemen görüyor, Rasulü de, mü'minler de (görecek). Ve yakında gizliyi de açığı da görene döndürüleceksiniz de, yapmakta olduğunuz şeyleri size haber verecek" de."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, Rasulüne hitap ederek, bütün insanlara şu hakikati duyurmasını emretti.

"Yapın..." hayır, şer ne yaparsanız yapın. Yararlı, zararlı ne yaparsınız yapın. Haram helal ne yaparsanız yapın:

"...Allâh sizin yaptığınızı hemen görüyor..." Yaptığınız iyiliği de kötülüğü de daha yaparken anında hemen görüyor. Ondan hiçbir şeyi kaçıramazsınız, saklayamazsınız, gizleyemezsiniz.

"...Onun Rasulü de mü'minler de (görecek)..." Yaptıklarınızı hemen olmasa bile, hepsini olmasa bile er geç mü'minler de görecek. İmanlarına uygun olup olmadığını, günah veya sevap olduğunu anlayacaklar. Rasulü de görecek. Allâh'ın rızasına uygun olup, olmadığını bilecek. O'nun vazifesi yalnız size tebliğ etmektir. Sizi baskı altına almak değildir. Bir gün gelip:

"...gizliyi de açığı da görene döndürüleceksiniz de, yapmakta olduğunuz şeyleri size haber verecek" gizli açık her şeyi gören Allâh'a gideceksiniz. Öldükten sonra hesabınızı vermek üzere O'nun huzuruna varacaksınız. İmansız iseniz yaptıklarınız iyi de olsa, yararlı da olsa boşa gidecek. Size bir faydası olmayacak. İmanınız var ise, iyiliklerin mükafatını göreceksiniz. Kötülüklerin de cezasını çekeceksiniz. Rasulü Ekrem (S.A.V.): "Şüphesiz ki biriniz kapısı ve penceresi olmayan bir kayanın içinde de yapsa, elbette Allâh onun yaptığını ne olursa olsun insanlara çıkaracaktır" buyurmuştur.

(En'âm 73. Ra'd 9. Şuarâ 218-220. Mü'minûn 92. Secde 6. Fâtır 38. Haşr 22. Cuma 8. Teğabün 18. Cin 26. Zilzâl 7, 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 106

وَاٰخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِاَمْرِ اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَاِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Allâh'ın emri için geciktirilmiş olan diğerleri de (Allâh) onlara ya azap edecek, veya onların tevbelerini kabul edecek. Allâh da bilen, hükmedendir."

İZAHI:

Tebûk savaşına gitmeyenler üç kısma ayrılıyor:

a- Nifak üzerinde inatçı ve alışık olan münafıklar. Bunlar hakkındaki bilgiler geçen âyetlerde belirtilmiş idi.

b- Suçlarını itiraf eden ve özür dileyen mü'minler. Bunlar, mallarını Rasule teklif eden ve O'ndan dua ve istiğfar umanlar. Allâh bunların tevbelerini de kabul etmiştir. Âyet: 102.

c- Savaşa gitmeyen, özür de beyan etmeyen mü'minler. Bunların hakkında Allâh'tan bir emir gelinceye kadar, bekletildiler. Bu âyeti kerîme, bunları haber vermektedir. Gelecek 117. âyeti kerîmede bunların da tevbelerinin kabul edildiği bildirilmiştir.

Âyet: 107

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ
وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ ۚ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ
أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ ۖ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Zarar vermek ve küfretmek, mü'minler arasında da tefrika yapmak, hem de Allâh ve Rasulü ile harbeden kimseler lehine gözetlemek için mescid edindiler de: "iyilikten başkasını istemedik" diye andolsun kesinlikle yemin de edecekler. Allâh da şehadet eder ki şüphesiz onlar muhakkak yalancılardır."

Âyet: 108

لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا ۚ لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ
يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ ۚ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا ۚ

وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"(Rasûlüm) orada ebedi kıyam etme. İlk günden itibaren takva üzerine tesis edilen mescid, elbette içinde kıyam etmene daha layıktır. Orada temizlenmelerini seven erkekler vardır. Allâh da temizlenenleri sever."

Âyet: 109

اَفَمَنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى تَقْوٰى مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ
اَمْ مَنْ اَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلٰى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهٖ فِى
نَارِ جَهَنَّمَ ۗ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"Yapısını Allâh'tan bir takva ve bir rıza üzerine tesis eden kimse mi daha hayırlı, yoksa yapısını göçecek bir yarın kenarına yapıp da kendisi ile cehennem ateşi içine yıkılan kimse mi? Allâh da zalimler zümresine hidâyet etmez."

Âyet: 110

لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ الَّذِى بَنَوْا رِيبَةً فِى قُلُوبِهِمْ اِلَّآ اَنْ
تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾

Meâli:

"Onların yaptıkları yapı, kalpleri parçalanmadıkça yüreklerinde bir şüphe olmaya devam edecek. Allâh da bilendir, hakim olandır."

İZAHLARI:

Münafıkların büyük bir oyunu da Mescidi Dırarı yapmaları. Hazrec kabilesinden "Ebû Amir" denilen biri daha önceleri Hıristiyan olmuş ve ehli kitabın ilmini öğrenerek rahip olmuştu. Hıristiyanlar arasında çok da hatırlı idi.

Rasulullâh (S.A.V.)'in Medine'ye teşriflerinden sonra, Müslümanlar toplanarak bir güç meydana getirdiler. Bunun üzerine dayanamayarak

Mekke'ye kaçtı. Müşrikleri Rasulullâha ve müslümanlara karşı kışkırtarak Uhud muharebesine sebep oldu. Burada başarı gösteremeyince Rum kralı Hırakl'ının yanına kaçtı. Ondan yardım istedi. O da kabul etti, söz verdi. Bunun üzerine, Medine'deki adamlarına durumu bildiren bir mektup yazdı ve kendilerine göre bir yerleri bulunması için Mescidi Kuba yakınlarında bir mescid yapılmasını emretti. Onlar da hemen bir mescid yaptılar. Niyetleri, burada küfürlerini, nifaklarını görüşmek aynı zamanda müslümanların durumunu gözetmek idi. Mescidi yaptıktan sonra Rasulullâh'a gelerek burada namaz kılmalarını istediler. Maksatları, hilelerinin sezilmemesi idi. Bu sırada Tebuk seferi hazırlığı içinde olan efendimiz: "seferden döndükten sonra" cevabını verdi.

Tebuk seferinden dönerken Medine'ye bir günlük veya daha az bir mesafe kalınca Allâh, Cebrail'i göndererek bu âyetleri indirdi ve mescidi yapmalarının maksadını bildirdi.

Bunun üzerine Rasulullâh (S.A.V.) Malik ibni Dahşem, Ma'n ibni Adiy, Amir ibni Seken ve Hazreti Hamza'nın katili Vahşi'yi çağırdı ve: "Hemen gidin halkı zalim olan bu mescidi yıkın ve yakın" emrini verdi. Bunlar süratle Medine'ye geldiler ve Mescidi Dırarı yıktılar, yaktılar. Rasulullâh dönünce, Mescidi Dırar'ın yokluğunu gördü.

Buradan Tebûk seferine sebep olan rahib Ebu Amirin, Rum kralının yanına kaçması ve ondan yardım sözü alması olduğu anlaşılıyor. Allâh ona ve emsaline lanet etmiştir.

Bu Mescidi Dırarı yapanlar, Evs ve Hazrec kabilelerinden on kişi idi. Maksatları:

1- Rasulullâh (S.A.V.)'ın yaptığı Mescid-i Kuba'nın cemaatini bölmek ve mü'minlerin zararına faaliyet göstermek,

2- Küfrü takviye etmek, münafıkların orada namaz kılar havasını vererek namazı terk etmek,

3- Rasulullâh ve müslümanlara karşı burada hileler hazırlamak ve aralarında istişareler yapmak,

4- Mü'minlerin aralarını açarak bir birine düşürmek, içlerinden kandırabildiklerini taraflarına çekmek,

5- Müslümanların çalışmalarını, hareketlerini, teşebbüslerini gözetmek, takip etmek ve ona göre tedbir almak ve diğer münafıklara müşriklere, kâfirlere rapor vermek,

6- Mekke'den Rumlardan ve sâir yerlerden mü'minlerle harbe gelecek ordulara öncülük etmek ve onların işini kolaylaştırmak,

7- Adı mescid olan bu fitne ve nifak ocağının çeşitli yerlerde başkalarının yapılıp çoğaltılması için çalışmak, böylece müslümanların mescidini teke düşürerek onları şaşırtmak ve ileride daha çeşitli nifakların hazırlığını yapmak gibi mel'anetler yürütmek.

Bu oyunlar, daha sonraki devirlerde de oynanmıştır. Şam'da, Bağdat'ta, Kahire'de, mescitleri çoğaltarak müslümanları bölme yolunu tutmuşlar, tekkeleri ve zaviyeleri de istismar ederek fitneleri çıkarmışlardır. Bu oyunlar daha ziyade Yahudilerin ve Mecusilerin başı altından çıkmaktadır. Yahudiler halen böyle hilelere devam etmekte. Mecusiler ise, yerlerini "alevi" adı altındaki zümrelere terk ederek yok olmuşlardır. Başka İslâm düşmanları da bunlardan yararlanmaktadırlar. Bu düşmanlar tarikatları ve tasavvufları da maksatları istikametinde çoğaltmışlar ve işletmişlerdir.

Müslümanların yapacakları tek çare, Âl-i Imran sûresinin 103. ve En'âm sûresinin 153. âyetleri ve bunların ilgisi olan diğer âyetlerin gösterdiği hedeften asla ayrılmamaktır. Rasulullâh ve eshabının bu bölücülere karşı davranışlarını bütünüyle örnek almak ve onların yolunu tutmaktır. Bir yerde bölücülük varsa, orada İslâm yok, nifak vardır. Müslümanların şu veya bu bahanelerle birbirlerinin aleyhlerinde bulunmaları da bu gibi fitnelerin ta kendisidir.

Müslüman! Yeter artık şura, bura kapıldığın. Kur'âna ve sünnete, gereği gibi sarıl, tesir altında kalma. Dinini iyi öğren. Bilhassa içimize sızan nifakı, fitneyi iyi sez.

Âyet: 111

اِنَّ اللّٰهَ اشْتَرٰى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ
الْجَنَّةَ ۚ يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ
حَقًّا فِى التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ وَالْقُرْاٰنِ ۚ وَمَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهِ مِنَ
اللّٰهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِى بَايَعْتُمْ بِهِ ۚ وَذٰلِكَ هُوَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh mü'minlerden canlarını ve mallarını – kendilerine muhakkak cennet verilmekle– satın almıştır. Allâh yolunda savaşıyorlar. Öldürüyorlar da, öldürülüyorlar. (Bu ise) Tevrat'ta ve İncil ile Kur'ân'da üzerine bir hak ve bir va'ddir. Allâh'tan başka ahdine daha vefalı kimdir? Artık kendisiyle alışveriş yaptığınız (bu) satışınızla müjdelenin. Bu da, büyük saadetin kendisidir."

İZAHI:

İkinci Akabe biatında Abdullâh ibni Ravaha (R.A.) Rasulullâh (S.A.V.)'e: "Rabbin için ve kendin için dilediğin şartı yap" dedi. Efendimize de: "Rabbin için, O'na kulluk yapmanızı ve hiç bir şeyi O'na eş tutmamanızı şart koşarım. Kendim için de, kendinizi ve mallarınızdan (tehlikeyi) men ettiğiniz gibi benden de men etmenizdir. (Yani kendinizi ve mallarınızı koruduğunuz gibi beni de korumanız ve bana sahip çıkmanız)" buyurdu. "Bunu yaparsak bize ne var?" dediler. Efendimiz de: "cennet" buyurdu. Onlar da: "satışın kazancı. Ne cayarız ne de caydırmak isteriz" dediler. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

Böylece Medinelilerin verdiği söz üzerine Allâh onları ve mallarını cennet mukabilinde ihlaslı birer kul olarak kabul buyurdu ve huzuruna almış oldu. Artık onlar, Allâh yolunda da savaşacaklar, düşmanları öldürecekler, kendileri de düşmanları tarafından şehit edileceklerdi. Yapılan sözleşme bunu gerektiriyordu.

Allâhu Teâlâ da Tevrat'ta ve İncil'de olduğu gibi Kur'ânı Kerîmde de yaptığı va'dinin hak olduğunu, kendinden başka vadini tam olarak yerine getiren daha üstün birini bulunamayacağını bildirmiş ve alışverişe benzettikleri bu anlaşma ile sevinip müjdelenmelerini haber vermiştir.

En büyük kazanç, en büyük saadet, en büyük kâr da budur. Hakikaten Medineliler sözlerinde durmuşlar, Rasulullâh (S.A.V.)'i canlarından ve mallarından daha iyi korumuşlar ve bağırlarına basmışlardır. Allâh yolunda savaşmışlar, düşmanları öldürmüşler, kendileri de şehadet mertebesine ermişlerdir. Bunlardan bir çoğu da on sekiz kişiden fazlası da İstanbul'da Allâh'a kavuşmuşlardır. Biz Türkler de onları bağrımızda barındırıyoruz. Ne mutlu onlar gibi olanlara.

Bizi onlardan ayırmak isteyen, kendileri gibi kâfir yapmak isteyen nice düşmanlarımız var ki halen neslimizi bozmak için oynamadıkları oyun kalmıyor. Ama avuçlarını yalasınlar. Allâh bizi korudu ve koruyacak da.

Âyet: 112

اَلتَّآئِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّآئِحُونَ الرَّاكِعُونَ
السَّاجِدُونَ الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

Meâli:

"Tevbe edenler, ibadet edenler, hamdedenler, seyahat edenler, rukû edenler, secde edenler, iyiliği emredenler, kötülükten nehyedenler, Allâh'ın sınırlarını koruyanlar. Mü'minleri de müjdele."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerîmede mü'minlerin önemli sıfatları belirtilmekte ve onlar müjdelenmektedir. Şöyle ki:

1- Tevbe edenler; eskiden yapageldikleri kötülükleri, küfrü, şirki nifakı bırakıp, Allâh'tan mağfiret dileyerek kendilerini arındıran ve Allâh'ın seveceği hale getirmeye çalışanlar.

2- İbadet edenler; her hususta Allâh'a kulluk eden ve bütün ibadetlerini ihlasla yapanlar.

3- Hamdedenler; kendilerini emana kavuşturan, yaratan, rızıklar veren Allâh'a şükredenler, O'na rızalarını tekrarlayanlar ve O'nu övenlerdir.

4- Seyahat edenler; oruç tutanlar, savaşa gidenler, ilim öğrenmeye gidenler, ibret almaya, tecrübe edinmeye gidenler, akrabalarını ve alimleri ziyarete gidenler.

5- Rükû edenler; secde edenler, bütün şartlarıyla, rukünleriyle farz ve sünnet, hatta nafile namazlarını özenerek kılanlar.

6- İyiliği emredenler; Allâh'ın emirlerine ve Rasulün sünnetlerine uygun olan bütün iyilikleri yapanlar, başkalarının da yapmalarına çalışanlar.

7- Kötülükten nehyedenler; Allâh'ın yasakladığı ve Rasulün men ettiği her kötülüğü yapmayanlar ve başkalarının da yapmalarını engellemeye, men etmeye çalışanlar.

8- Allâh'ın sınırlarını koruyanlar; Allâh'ın haram kıldığını haram bilen ve ondan sakınan, helal kıldığını helal bilen ve ona sarılan, günahı-sevabı ayıran, zararı-yararı seçen ve riâyet eden kimseler.

İşte bunlar tam mü'minler. Rasulüm! Bu mü'minleri müjdele onlara cehennem haram, cennet mekan kılındı.

Bu âyetin her maddesi ile ilgili bir çok âyetler var ise de Ahzab sûresinin 35. âyeti hepsinin cami olduğu için bununla iktifa edelim.

Âyet: 113

مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ
وَلَوْ كَانُوٓا اُولِى قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ
اَصْحٰبُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz kendilerinin cehennem ashabı oldukları açıklandıktan sonra –yakın akraba da olsa– müşrikler için Peygamberin ve îman edenlerin mağfiret dilemeleri olmamıştır."

Âyet: 114

وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيمَ لِاَبِيهِ اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ
اِيَّاهُ ۚ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُٓ اَنَّهُ عَدُوٌّ لِلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ ۟ اِنَّ اِبْرٰهِيمَ
لَاَوَّاهٌ حَلِيمٌ ﴿١١٤﴾

Meâli:

"İbrâhîm'in babasına mağfiret dilemesi, kendisine vaad ettiği bir vaad etmekten başka da olmamıştır. Onun Allâh'ın kesin düşmanı olduğu kendisine açıklanınca da ondan sıyrıldı. Şüphesiz İbrâhîm, hakikaten çok acıyan, pek ağır başlıdır."

ÎZAHLARI:

Bu 113. âyetin nüzulü hakkında iki rivâyet vardır:

a- Rasulullâh (S.A.V.) amcası Ebu Tâlib sekarette iken yanına girdi. Ebu Cehl ile Abdullâh İbni Ebi Ümeyye de yanında idiler. Rasulullâh (S.A.V.) "Ey emmi 'la ilahe illellâh de de bununla Allâh katında sana delil getireyim" buyurdu. Ebu Cehl ile Abdullâh da "Ey Ebâ Talib! Abdulmuttalibin dininden ayrılmak mı istiyorsun?" dediler. Rasulullâh ile onlar arasında bu teklifler devam ederken Ebu Talib'in onlara son cevabı: "Abdulmuttalib'in dini üzereyim" oldu. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

b- Rasulallâh (S.A.V.) Mekke'ye giderken Asafandaki Anasının kabrine uğradı. Abdest aldı ve namaz kıldı. Anasının kabrini ziyaret ederken hem kendi ağladı, hem de yanındakileri ağlattı. Sonra: "Rabbimden anama mağfiret dilemek için izin istedim de men olundum" buyurdu. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. En iyi bilen Allâh'tır.

Buradan anlayabildiğimiz, anamız, babamız da olsa, yakın akrabalarımız da olsa, müşrik, kâfir, münafık olarak ölenlere mağfiret dilemek yoktur. Cenaze namazlarını kılmak da yoktur. Günümüzde böyle ölenlere cenaze namazı kılanlar düşünsün. Cenaze namazı kılınırken yanında kazık gibi dikilenler düşünsün.

Ali R.A.den anası, babası müşrik olarak ölen birinin onlara istiğfar ettiğini işittim de ona: "Onlar müşrik oldukları halde, anana, babana istiğfar mı ediyorsun?" dedim de: "İbrâhîm'de babası müşrik olduğu halde ona istiğfar etti ya" dedi. Bunu Rasulullâh (S.A.V.)'e anlattım. Bunun üzerine bu 114. âyet nâzil oldu.

İbrâhîm aleyhisselamın babasına istiğfarı, Meryem sûresinin 47. Mümtehine sûresinin de 4. âyetlerinde belirtilen vadinden dolayıdır. Değilse, ona da yapılan istiğfarın bir faydası yoktur. Daha sonra da, Allâh'ın düşmanı olarak öldüğü açığa çıkınca da, İbrâhîm Aleyhisselam ondan vazgeçti.

İbrâhîm Aleyhisselam çok cana yakın, çok acıyan, çok dua eden Allâh'a çok yalvaran, ağırbaşlı, yumuşak huylu, çok sabırlı bir Peygamber idi.

Bu âyetlerden anlaşılacağı üzere, kâfir olarak ölenlere dua etmek, istiğfar etmek "Allâh rahmet eylesin" demek caiz değildir. Arkalarından hayır, hasenat yapmak da doğru değildir.

Âyet: 115

وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ حَتّٰى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ ۚ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

Meâli:

"Allâh bir kavme hidâyet ettikten sonra, onlara sakınacakları şeyleri açıklamadıkça, onların sapıklığı için (hükmeder) olmadı. Allâh şüphesiz her şeyi bilendir."

Âyet: 116

اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ يُحْيِ وَيُمِيتُ ۚ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki Allâh, göklerin ve yerin mülkiyeti yalnız O'nundur. Yaşatır ve öldürür. Allâh'tan başka da sizin için dosttan ve yardımcıdan (bir şey) yoktur."

İZAHLARI:

Kendileri için istiğfar edilmesi yasaklananlara önceden bütün hakikatler açıklanmıştır. Sakınmaları gereken ne varsa, hepsi de beyan edilmiştir. Allâh onlara doğrudan zulüm de etmemiştir. Onlar bunu hak etmişlerdir. Onlara istiğfarın bir yararı da yok.

Şunu da iyi bilin ki Allâh muhakkak surette her şeyin hakimi ve sahibidir. Göklerin ve yerin mülkiyeti yalnız kendisinindir. Başka hiçbir ortağı da yoktur. Yaratan da O'dur, yaşatan da O'dur. Öldüren de O'dur, diriltecek olan da O'dur.

Allâh'tan başka hiçbir kimsenin dostu da yoktur, yardımcısı da yoktur.

(Bakara 107. Âl-i Imran 156. Maide 17, 18, 120. Yûnus 56. Araf 158. Mü'minûn 80. Ğafir 68. Duhân 8. Hadîd 2. Mülk 1. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 117

لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِينَ
اتَّبَعُوهُ فِى سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ
مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ ۖ اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾

Meâli:

"Andolsun Allâh Peygamberin tevbesini kabul buyurdu. Onlardan bir grubun kalpleri kayayazdıktan sonra, zorluk zamanında O'na tabi olan muhacirler ile ensarın da sonra tevbelerini kabul buyurdu. Şüphesiz O, onlara çok şefkatli pek merhametlidir."

İZAHI:

Geçen 43. âyette, Rasulüne hitap eden Allâhu Teâlâ bu âyetle gönlünü alarak tevbesini kabul ettiğini ve Tebûk seferindeki o sıkıntılı günde hemen hemen kalpleri bozulacak kadar daralan ve fakat yine de Rasulullâh (S.A.V.)'e tâbi olan muhacirler ve ensarın da sevinmelerini sağlayan tevbelerini kabul müjdesi bakımından bu âyeti kerîme, mü'minlere adeta bayram yaptırmıştır.

Kendisine o Tebûk seferinin sıkıntısını soranlara Ömer R.A. durumu şöyle anlatır: "Çok sıcak bir mevsimde Rasulullâh (S.A.V.) ile Tebûk savaşına çıkmıştık. Bir yere indik. Öyle bir susuzluğa yakalandık ki boyunlarımız parçalanacak sandık. Hatta bazılarımız devesini kesip de ciğerini sıkarak çıkanı içme, kalanını da ciğerde bırakmayı düşündü. Bu arada Ebu Bekir R.A. Peygamberimizin dua etmesini istedi. Efendimiz ellerini kaldırdı ve Allâh'a yalvardı. Daha ellerini indirmeden gökten yağmur boşandı ordu bütün su ihtiyacını aldı. Bundan dolayı bu orduya: "Ceyşül 'usra" denildi. Hem bu sefere çıkarken maddî sıkıntılar çok oldu, hem de böyle susuzluk sıkıntısı oldu. Buna rağmen Müslümanlar yılgınlık göstermediler.

Âyet: 118

وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا ۖ حَتّٰٓى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ
بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوٓا اَنْ لَا مَلْجَا

مِنَ اللّٰهِ اِلَّآ اِلَيْهِ ۚ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا ۚ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

Meâli:

"Geri bırakılan üçünün de. Yer yüzü genişliğine rağmen onlara dar gelmiş ve kendilerine nefisleri sıkıntı vermiş hatta Allâh'tan kendisine sığınacak bir yer olmadığını sanmışlardı. Sonra dönmeleri için onların da tevbelerini kabul buyurdu. Şüphesiz ki Allâh tevbeleri çok kabul edenin kendisidir."

Âyet: 119

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

Meâli:

"Ey îman edenler! Allâh'tan korkun ve sadıklarla beraber olun."

İZAHLARI:

Geçen 106. âyeti kerîmede Allâh'tan gelecek bir emir için beklетilenlerin de tevbelerinin kabulüne dair bu âyet nâzil olmuştur. Bunlar, Ka'b ibni Malik, Hilal ibni Ümeyye ile Mirara ibni Rabi.

Ka'b ibni Malik başından geçenleri üzülerek anlata anlata bitiremez. Şöyle özetleyebiliriz. Bütün Müslümanlar Rasulullâh (S.A.V.) ile birlikte Tebûk savaşına gittiler. Biz bu sefere katılamadık. Ama içimize de ilimedi. Üzüntü içindeydik. Rasulullâh (S.A.V.) Tebuk savaşından dönünce, yüzüne bakacak halde değildik. Bu seferden geri kalanlar hakkında inen âyetler çok ağırdı. Bizim hakkımızda bir açıklama da yoktu. Yer yüzü bu kadar geniş olmasına rağmen, bize dar geliyor, içimiz sıkılıyor, kimsenin yanına varamıyoruz, kendi kendimizi bunalıma sürüklüyoruz. Ne yapacağımızı bilmiyorduk. Aradan kırk gün kadar geçmişti. Kadınlarımıza yanaşmamakla da emrolunduk. Elli gece tamamlanınca "sel'a" tepesinden "müjde ey Ka'b ibni Malik" diye bir nida duydum. Hemen secdeye kapandım. Hakikaten Rabbimin âyette anlattığı gibiydim. İyice daralmıştım. Müjdeler birbirini takip etti. Rasulullâh (S.A.V.)'in yanına vardım o da mescidde oturuyor, etrafında da Müslümanlar bulunuyordu. Talha ibni Abdullâh kalktı bana doğru koşarak geldi elimi sıktı ve: "Seni tebrik ederim. Allâh tevbeni kabul etti" dedi. Onu hiç unutamam. Rasulullâh da ay ışığı gibi nurlanarak "Müjde ey Ka'b! Anadan

doğalı böyle hayırlı bir gün oldu sana" buyurdu ve bize âyeti kerîmeyi okudu.

Bu hadise, kıyâmete kadar gelecek bütün müslümanlara büyük bir ibret, çok geniş bir derstir. Öğrenene, alana. Onun için:

"Ey îman edenler! Allâh'tan korkun ve sadıklarla beraber olun" buyrulmuştur. Hakikaten Allâh'ın mü'minlere olan bu hitabı çok dikkat çekicidir. Daima Allâh'ın emrinden ayrılmayan sadık, doğru, samimi kimselerle beraber olmamız, onlardan ayrı baş çekmememiz emrediliyor. Allâh'tan korkmamız, O'na sığınmamız, O'nun emrine tam girmemiz ve her halimizle O'nun yolunda olmamız emredilmiştir. Allâh'ın bu emri çok önemli ve çok bağlı kalmamızı gerektiren bir emirdir.

Şu âyetleri de okursak konuyu daha iyi anlarız:

Âyet: 120

مَا كَانَ لِاَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ اَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِاَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَاٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَلَا يَطَئُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوٍّ نَيْلًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

Meâli:

"Medine halkı ve çevresindeki bedevi Araplardan olan kimseler için Allâh'ın Rasulünden geri kalmaları (uygun) olmadı. Kendilerini onun kendisinden de ayıramazlar. Ki, işte bu ancak onların elbette Allâh yolunda kendilerine bir susuzluk ile bir yorgunluk ve bir açlık yine kâfirleri öfkelendirecek bir yere basmaları, hem de bir düşmandan bir kâra kavuşmaları ile kendilerine bir salih amel, bunun sebebi ile yazılırdı. Şüphesiz Allâh iyilik edenlerin mükafatını zayi etmez."

Âyet: 121

وَلَا يُنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا اِلَّا

كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢١﴾

Meâli:

"Allâh yapmakta oldukları şeyler sebebiyle kendilerine mükafat vermesi için ancak büyük – küçük bir nafaka harcamaları ve bir vadi geçmeleri gerekirdi."

ÎZAHLARI:

Tebûk seferine çıkmayan ve kendilerini Rasulullâhtan daha kıymetli tutan Medine halkı ve Müzeyne, Cüheyne, Eşca 'Gıfâr ve Elsem gibi Medine çevresindeki bedevi Arap kabilelerini hedef alan bu âyeti kerîmede kıyâmete kadar gelecek bütün mü'minlere çok büyük bir ders ve hatırlatma var. Allâh yolunda:

1- Allâh'ın Rasulünü kendilerinden daha önce düşünmedikçe, O'nu canlarından daha üstün tutmadıkça, O'na gereği gibi itaat etmedikçe.

2- Susuzluk sıkıntısı çekmedikçe, sıcakta yanıp kavrulmadıkça ağzı – dili kuruyup hayattan ümidini kesmedikçe.

3- Açlıktan canı kesilmedikçe, karnı bağırsağı bir birine yapışmadıkça, hayattan ümidini kesip Allâh'a yalvarmadıkça.

4- Kâfirleri kızdıracak, şaşırtacak, ümitlerini kesecek şekilde topraklarına ayak basıp fetihler yapmadıkça.

5- Düşmanı mağlup edip, cesetlerini sermedikçe, esirler alıp perişan etmedikçe, ganimetler alıp kârlanmadıkça.

6- Küçük-büyük, az-çok bir mal, para, benzeri şeyler harcamadıkça, savaş giderleri veya umumun yararına bir harcama yapmadıkça.

7- Dere-tepe, Dağ-bayır, orman-ova aşmadıkça, ırmak-çay geçmedikçe, göl-deniz, dalga-köpük bunalımı görmedikçe.

Salih amel, yararlı iş yapmış olamaz. Kendilerini, cehennem ateşinden kurtaracak bir sevab yazılmaz. Ahiret saadetine kavuşamazlar, hurilerle evlenemezler.

Fakat bunları yapanlara Allâh yaptıklarının mükafatını asla zayi etmez. Onların yaptıkları güzel amellerden daha güzelini verir. Onları, içinde ebedi kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. Hurilerle evlendirir.

(Bakara 202. Âl-i Imran 119, I71, 109, 195. Hud 115. Yûsuf 56, 90. Hıcr 48. Kehf 30. Fâtır 35. Ahzab 25, 27. Feth 25. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 122

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَآفَّةً ۚ فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِى الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٢٢﴾

Meâli:

"Mü'minlerin hep bir olarak savaşa gitmelerine lüzum kalmadı. Onlardan her bir fırkadan bir taife din hakkında iyi bilgi öğrenmeleri ve kendilerine döndükleri zaman, kavimlerini uyarmaları için gitmeli. Olur ki onlar sakınırlar."

İZAHI:

Bu âyeti kerîme, savaş hükümlerini tamamlamak için gelmiştir. İbni Abbas'tan rivâyete göre, savaşa katılmayıp geride kalanlar hakkındaki şiddet artırılınca; "Bizden hiç biri kalmadan savaşa çıkacak." Dediler ve böylece yaptılar. Rasulullâh da Medine'de yapa yalnız kaldı. (Savaşa gidenlere talimatını verdi ve kendisi kaldı). Bunun üzerine bu âyeti kerîme nâzil oldu.

Âyetin açıklaması şöyle: Müslümanlar çoğaldı. Aralarında dini iyi bilen elemanlara ihtiyaç duyuluyordu. Bilhassa savaşların peş peşe gelmesi, hususi yetişmeleri engelliyordu. Tarih boyunca kıyâmete kadar da bu ihtiyacın devam edeceğini bilen Allâhu Teâlâ, bu âyeti inzâl buyurarak hem günlük durumu ayarlamak, hem de ileriye yönelik önemli bir hükmü vermek lütfunda bulundu.

Böylece kabiliyetli bazı mü'minler, Medine'de Rasulullâh ile beraber kalacak, dini iyice öğrenecekler, savaşa gidenler dönünce onlara öğretecekler. Her büyük kabileden birkaç kişilik guruplar kalacaktı ve öyle oldu.

Bu âyeti kerîmeden Kur'ân esasına dayanan bütün ilimlerin öğrenilmesinin her erkek ve kadına farz olduğu anlaşılmaktadır. Fıkıh ve akâid kitablarında geniş yer alan bu husus iki noktada kısa olarak anlatılabilir:

a- Farzı ayın olan; yani herkesin öğrenmesi farz olan ilimler. Akâid, yani inançlarla ilgili olan bilgiler ile ibadet ve ahlaka dair olan bilgilerin her erkek ve her kadın tarafından öğrenilmesi bir farzı ayındır.

b- Farzı kifaye olan; bazı kimseler tarafından öğrenildiği takdirde başkalarının öğrenmesi zaruri değildir. Mesela hukuk ilmi, tıp ilmi, idari ve askeri ilimler, sanatlarla ilgili ilimler bu kabîldendir. Bir millet için bu ilimlere de çok önem verilmelidir. Aksi halde başka milletlere, bilhassa düşmanlara karşı güç kazanma, top yekun gelişme bakımından zayıf düşmek, çok tehlikelidir.

(Bakara 129, 239. Âl-i Imran 7, 18, 164. Nisa 113. İsra 37. Ankebut 43. Fâtır 28. Zümer 9. Rahman 2, 4. Cuma 2. Alak 1, 3-5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 123

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ
وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً ۚ وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

Meâli:

"Ey îman edenler: "Kâfirlerden size yakın gelenlerle savaşın ve sizde bir sertlik, haşinlik bulsunlar. Şüphesiz Allâh'ın müttegîlerle beraber olduğunu da bilin."

ÎZAHI:

Bu âyeti kerîme ile Allâhu Teâlâ, mü'minlere savaş planı veriyor ve:

1- "...Kâfirlerden size yakın gelenlerle savaşın..." emrini veriyor. Bu emirle en yakın olanların mağlup edilmesi, daha sonrakilere yönelinmesi, onlardan sonra da uzaklara doğru açılınması gerektiğine işaret buyuruyor. Yakınların işi bitirilmeden uzaklara çatılırsa yakında bulunanlar, arkadan vururlar, müslümanları tehlikeye düşürürler. Harp nizamında önce askeri iyi yetiştirmek, içindeki nifakçıları, korkakları, beceriksizleri ayırmak, kalanlarla savaşın gerektirdiği şekilde harbe girmek vardır. Silah hazırlığı ise, günün imkanlarını sonuna kadar kullanarak hazırlanmak bir zarurettir.

2- "...Sizde bir sertlik, haşinlik bulsunlar..." tembihi ile de düşmana ümit verecek, onun cesaretini artıracak şekilde gevşeklik, aldırış etmemezlik, ağır almak gibi bir hal göstermeyin. Onu korkutacak,

caydıracak, ümidini kıracak şekilde sert, cesur, haşin ve azimli olun ki, karşınızda dayanamasın. Bununla beraber, aldığınız esirlere, çocuklara, kadınlara, yaşlılara iyi davranın. Onların islama ısınmalarını, güvenmelerini sağlayacak iyi örnekler verin anlamına işaret eden şu emre de dikkat edelim:

3- "...Şüphesiz Allâh'ın müttegîlerle beraber olduğunu da bilin." Görülüyor ki savaşta dahi takvanın bırakılmaması gerekiyor.

(Bakara 190, 193, 217, 244. Nisâ 76, 84. Bu sûre 14, 29, 36, 73. Enfâl 45. Tahrîm 9. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 124

وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ اَيُّكُمْ زَادَتْهُ هٰذِهٖٓ اِيمَانًا ۚ فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَزَادَتْهُمْ اِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾

Meâli:

"Bir sûre indirildiği zaman da, onlardan kimi de: "Bu hanginizin îmanını artırdı?" der. İman edenler ise, işte onların –kendileri müjdelenerek- îmanlarını artırmıştır."

Âyet: 125

وَاَمَّا الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا اِلٰى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾

Meâli:

"Kalplerinde hastalık bulunanlara gelince de, işte onların mundarlıklarına bir murdarlık ekler ve onlar kâfirler olarak geberirler."

Âyet: 126

اَوَلَا يَرَوْنَ اَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِى كُلِّ عَامٍ مَرَّةً اَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٢٦﴾

Meâli:

"Muhakkak onların her yıl bir kere veya iki kere imtihan olunduklarını görmüyorlar mı? Sonra da tevbe etmiyorlar, hem de kendileri düşünmüyorlar da."

Âyet: 127

وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ ۜ هَلْ
يَرٰيكُمْ مِنْ اَحَدٍ ثُمَّ انْصَرَفُوا ۜ صَرَفَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ
بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

Meâli:

"Yine bir sûre indirildiği zaman, birbirlerine baktılar da: "Sizi biri görüyor mu?" dediler. Sonra çekip gittiler. Muhakkak onların anlamayan bir zümre olmaları sebebiyle Allâh onların kalplerini çeviriverdi."

İZAHLARI:

Münafıkların, kâfirlerin Kur'âna karşı davranışlarından bir kısmı daha haber veriliyor.

Kur'ânı Kerîmden her hangi bir sûre nâzil olunca, onlardan orada bulunanlar, birbirlerine: "Bu hanginizin îmanını artırdı?" diye alayvari sorular açıyorlar.

İman edenlere gelince, onlar sevinçlerinden birbirleri ile müjdeleşirler, şenelirler, onu ezberlemeye çalışırlar, anlamaya uğraşırlar, başka mü'minlere de ulaştırırlar.

Kalplerinde küfür, nifak, haset, fitne, şüphe gibi hastalıklar bulunanlar da, onların bu murdar hastalıklarına bir de yenisi eklenir, iyice çıldırırlar ve onlar, birer kâfir olarak geberirler giderler. Giderler ama nereye? Kabir azabı görmeye, daha ileride de cehennem azabı görmeye giderler.

Bunlar görmüyorlar mı? Her sene bir veya iki kere musibetle karşılaşıyorlar. Ya açlık, kuraklık ya da harp musibetleri kendilerini ziyaret ediyor. Hala bunları anlayıp da tevbe etmiyorlar, pişman olmuyor, îman etmiyorlar. Düşünüp ibret de almıyorlar.

Yine onların yanında bir sûre indiği zaman gözlerini kırparak birbirlerine bakıyorlar alay ederek: "Sizi biri görüyor mu?" yani "Peygam-

ber veya mü'minlerden biri görüyor mu?" deyip oradan def olup gidiyorlar. Gitsinler:

"...Muhakkak onların anlamayan bir zümre olmaları sebebiyle Allâh onların kalplerini çeviriverdi." Oradan gittiler ama Allâh'tan kaçamadılar. Allâh onların kalplerini küfre, nifaka, fitneye çevirdi. Onların kalplerini damgaladı. Artık onlar cehennem ateşinde yanmaktan başka bir işe yaramazlar.

Âyet: 128

لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

Meâli:

"Andolsun size kendinizden bir peygamber gelmiştir. Sizin sıkıntıya düşmeniz ona zor gelir. Size karşı haristir. Mü'minlere çok şefkatli, merhametlidir."

Âyet: 129

فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

Meâli:

"(Habibim) Eğer yüz çevirirlerse: "Bana Allâh yeter. O'ndan başka ilah da yoktur. Ancak O'na güvendim. Hem de O, arşı azimin Rabbidir" de."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ bütün mü'minlere hitap ederek ve yeminle teyit ederek Rasulünü şöyle tanıtıyor:

"Ândolsun size kendinizden bir peygamber gelmiştir..." yani bu peygamber melek değildir, sizin gibi bir insandır, kendi cinsinizdendir. Emine'den doğma Abdullâh'ın oğludur, Abdulmuttalibin torunudur. İsmâîl Aleyhisselamın neslindendir. O sizi ve bütün mü'minleri çok sever, üzerinize titrer. Son derece düşünür:

"...Sizin sıkıntıya düşmeniz, O'na zor gelir..." âdeta sizinle birlikte sıkılır, üzülür, merak eder:

"...Size karşı haristir..." Size çok düşkündür, size son derece kanat gerer, korumaya çalışır, Allâh'a da sevdirmeye uğraşır.

"...Mü'minlere çok şefkatli, merhametlidir" Bütün mü'minlere babalarından, analarından daha şefkatli, daha merhametli, daha yakınlık gösteren ümmetim, ümmetim diye onlara can atan bir peygamberdir. Kâfirler, müşrikler, münafıklar O'nu anlamak istememişlerdir. Habibim:

"Eğer yüz çevirirlerse; "Bana Allâh yeter" de. Senin onlara karşı, îman etmeleri için çabaladığını biliyorum. Onlar ne yaparlarsa yapsınlar. Ben seninleyim. Onlar sana bir şey yapamazlar. Ancak ne ederlerse kendilerine ederler.

"...O'ndan başka ilah da yoktur..." de. Gökleri, yeri, bunlarda bulunan her şeyi yaratan, kulluk ve ibadet yapmamıza layık olan yalnız Allâh'tır de. Bundan başka "ilahlar" dediğiniz şeyler, sizin uydurmanızdır. Bunların aslı-astarı yoktur de. Ben ancak bir olan kemal sıfatlarla muttasıf olan, noksan sıfatlardan münezzeh olan Allâh'a güvenirim:

"...Hem de O, arşı azimin Rabbidir" de. Arşı azim, şu gelecek Yûnus sûresinin üçüncü âyetinde belirtildiği gibi, bütün işleri tedvir ettiği, idare ettiği, emirler verdiği bütün alemlerin merkezi olan bir makamı azimdir. Burası O'nun mekanı da değildir. Çünkü mekana muhtaç olmayan, ihtiyaçtan münezzeh olan bir Allâh'tır.

(Âl-i Imran 144, 164. Maide 41. Araf 54. Hud 7. Ra'd 2. İsra 42. Tâhe 5. Enbiyâ 22. Mü'minûn 86, 116. Furkân 59. Neml 26. Secde 4. Zümer 75. Ğafir 7, 15. Zuhruf 82. Ahzab 21, 40. Feth 29. Saff 6. Hadîd 4. Hâkka 7. Tekvîr 19-22. Burûc 14-16. âyetlerini de okuyalım.)

TEVBE SÛRESİNİN SONU

YÛNUS SÛRESİ

10. Sûredir

109 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

Tevbe sûresi Rasulü Ekremin evsafı ile bitti.

Bu surede Rasule karşı çıkanlara cevapla başladı.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓرٰ ۚ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾

Meâli:

"Elif lâm râ. Bunlar hakim olan kitâbın âyetleridir."

Âyet: 2

اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا اَنْ اَوْحَيْنَآ اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ اَنْ
اَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ
عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ قَالَ الْكَافِرُونَ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Onlardan bir Ere; "İnsanları uyar, îman edenlere de şüphesiz kendileri için Rableri katında bir sadakat mükafatı olduğunu müjdele" diye vahyetmemiz, insanlara tuhaf mı oldu ki, kâfirler: "Muhakkak bu, elbette açık bir sâhirdir" dedi(ler)."

İZAHLARI:

Geçen sûrelerde de söylenildiği gibi (Elif, lâm, ra)yı "Allâh bilir" deyip geçiyoruz.

Allâhu zülcelâl, Muhammed Aleyhisselamı peygamber olarak gönderince, Mekke müşrikleri: "Allâh, bir beşerin kendi rasulü olmasından daha büyüktür" dediler. Yani; "O büyük Allâh bir beşeri mi göndermiş?" demeleri üzerine bu âyeti inzâl buyurmuştur.

O itirazcı kâfirlerin tuhafına mı gidiyor bu? Elbette bu itirazcıları yaratan Allâh, onların cinsinden onları uyaracak, onlara Allâh'ın âyetlerini tebliğ edecek bir kimseyi de yaratmaya, Peygamber yapmaya da kadirdir. Ona her hükmü açıklayan bir kitap indirmeye de kadirdir. Onun için:

"...Bunlar hakim olan kitabın âyetleridir" buyurmuştur. Bu kitap Kur'ânı Kerîmdir. O'nun âyetleri, insanların muhtaç olduğu her hükmü, açık açık bildirir. İman, ibadet, hukuk, ahlak gibi bütün hükümler eksiksiz bu kitaptadır. Buna mı teaccüb ediyorlar? Biz o Peygamberi kendilerini ve bütün insanları uyarması, hakka davet etmesi, onlara hakikatleri tebliğ etmesi için gönderdik. Buna mı hayret ediyorlar? İman edenleri, Rableri katında bulunan doğruluk makamı ile müjdelemek için gönderdik. Buna mı hasetleniyorlar? Biz o Peygamberi mucizelerle gönderdik. Buna mı dayanamıyorlar da:

"...Muhakkak bu, elbette açık bir sâhirdir" diyorlar. Sihirle mucizeyi fark edemeyecek kadar cahil olduklarını ispatlıyorlar. Yoksa inatlarını mı belirtmek istiyorlar?

(Âl-i Imran 58. Araf 63, 69. Hûd 1. Yasin 2. Sâd 4. Kâf 2. Lokman 2. Necm 59, 60. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 3

اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ ۭ مَا مِنْ شَفِيْعٍ اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ اِذْنِهٖ ۭ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوْهُ ۭ اَفَلَا تَذَكَّرُوْنَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arş üzerine istiva edendir. İş(ler)i tedbir ederek. Ancak onun izninden sonra şefaatçiden (kimseler) olabilir. İşte bu Allâh, sizin Rabbinizdir. Artık O'na kulluk edin. Hâlâ düşünemiyor musunuz?"

İZAHI:

Umumi olarak bütün insanlara hitap ederek kendini tanıtan Allâhu zülcelal:

"Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arş üzerine istivâ edendir..." buyuruyor. Hiçbir yardımcıya ihtiyaç duymadan yalnız kendi iradesiyle, kendi kudretiyle hiçte zorluk duymadan gökleri ve oralarda olanları, yerleri ve burada bulunanları altı günde yaratmıştır.

Altı gün üzerinde ihtilaflar çoktur. Hiç biri de kesin değildir. Bu bir zaman anlamıdır. Bunu ancak Allâh kendisi bilir. Bu bize bir haberdir. Aczimizi hatırlatmıştır.

"Arş üzerine istivâ etmesi" de yine ihtilaf konusudur. Kesin bir ifadeye varamamakla beraber, yarattığı bütün mahlukatın hakimiyeti üzerinde karar kılması, hiç bir varlığı Allâh'ın kararından emrinden çıkamaması, O'nun idaresi altında, O'nun dilediği halde bulunmasıdır denilebilir.

"...İş(ler)i tedbir ederek..." cümlesi de bu anlayışı takviye eder. "tedbir" önünü-sonunu, her yönünü bilerek, aksatmadan, işine hiçbir varlığı karıştırmadan, yalnız kendi iradesi ile idare etmesidir.

O'nun işine hiçbir kimsenin karışamayacağı, kendisinin dahi yardımcı istemeyeceği, buradan açıkça anlaşılır. Hatta:

"...Ancak O'nun izninden sonra şefaatçiden (kimseler) olabilir" buyurmak suretiyle âyetül-kürside de belirtildiği gibi kimse O'nun izni olmaksızın şefaatçi olamayacağını beyan eder. Bundan sonra da:

"...İşte bu Allâh, sizin Rabbinizdir. Artık O'na kulluk edin" buyurur. Putlara, yıldızlara, aya, güneşe, insanların hiç birine değil yalnız Allâh'a kulluk edin, yalnız O'na ibadet edin, yalnız O'ndan yardım isteyin, yalnız O'na güvenin. Araya başkalarını asla karıştırmayın, kimseyi vasıta yapmayın. İhlasla O'na kulluk yapın.

"...Hala düşünmüyor musunuz?" Azıcık düşünseniz Allâh'la aranıza başkalarını sokmazsınız. Allâh'a yaklaşmak için kimsenin aracı olmasını istemezsiniz. Bilhassa Fatiha sûresinin 5. âyetini hatırdan çıkarmazsınız.

(En'âm 102. Araf 54. Ra'd 2. Taha 5. Furkan 59. Secde 4, 5. Hadîd 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 4

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا ۖ وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا ۚ إِنَّهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ
ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
بِالْقِسْطِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ
أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Toplu olarak hepinizin dönüşü ancak O'nadır. Hakk olarak Allâh'ın vâ'di. Şüphesiz O, yaratmaya başlar. Sonra da îman eden ve yararlı işler yapanları adaletiyle mükafatlandırması için çevirecektir. Küfredenler ise, küfretmekte oldukları şeyler sebebiyle onlar için kaynar sudan bir içki ve acıklı bir azap vardır."

İZAHI:

Siz düşünmezseniz düşünmeyin. Hepinizin dönüşü yalnız Allâh'adır. Bunu O va'detmiştir, vâdi de haktır. Hakkı tahkik eden de O'dur. Şüphesiz O, yaratmaya başlar. Kimseye danışmadan başlar. Nasıl isterse, öyle yaratır, yaşatır, öldürür, yine istediği gibi. Daha sonra dilediği zaman diriltir. Eski haline çevirir. İman edenler ve Allâh'ın rızasına uygun yararlı işler yapanları adaletiyle mükafatlandırır, cennetine koyar.

İman etmeyen kâfirleri ise, gazabı ile cehenneme koyar. Orada onlara da kaynar irinler içirir, acıklı azaplar tattırır. İşte küfrün karşılığı da budur. Onlar, Rasule vahy geldi diye şaşıra dursunlar. Kur'âna karşı sırıta dursunlar.

(Âl-i Imran 55. Mâide 48, 105. Nisâ 122. En'âm 60, 70, 164. Bu sûre 23, 34, 55. Hûd 4. Neml 64. Ankebût 8, 19. Lokman 9, 15, 33. Zümer 7. Rûm 6, 11, 27. Fâtır 5. Sâd 55-57. Duhan 43-49. Vakıa 41-55. Nebe 24, 25. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 5

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ
مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۚ مَا خَلَقَ اللَّهُ

ذٰلِكَ اِلاَّ بِالْحَقِّ ۚ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Güneşi aydınlatan ayı da ışık yapan, yılların sayılarını ve hesabı bilmeniz için ona (aya) menziller ayarlayan O'dur. Allâh bunları ancak haklı olarak yaratmıştır. Bilecek bir kavim için âyetlerini tafsil eder."

Âyet: 6

اِنَّ فِى اخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz gece ile gündüzün ihtilafında ve Allâh'ın göklerde ve yerdeki yarattığı şeylerde sakınan kavim için elbette âyetler vardır."

İZAHLARI:

Hususiyle Rasulullâha vahy gelmesine karşı çıkan Mekke müşrikleri, umumi ile de kıyâmete kadar gelecek inkarcıların dikkatlerini çekmesi için devamlı ışığında yaşadıkları, sıcağında ısındıkları güneş ile gecelerin bir kısmında aydınlığından faydalandıkları, ayları, günleri, haftaları, yılları hesapladıkları ayı yarattığını hatırlatıyor. Ayrıca ayın menzillerini, yani her gün değişen derecelerini şaşmaz bir şekilde taktir edip ayarladığını bildiriyor. İsteseydi onu da güneş gibi belli bir yörüngede devam ettirirdi. Çok hassas bir ayar yapmış ki hiç şaşmadan aynı şekilde küçülüyor ve büyüyor. Güneşle olan alakası da belirli bir düzende devam ediyor. Bunun geniş îzahını da astronomi kitaplarından öğrenelim.

Gece ile gündüzün birbirini takip etmesi de ayrıca güneş üzerindeki merakımızı uyandırıyor. Bunun da çok düzenli bir hesabı var. Göklerde ve yerde bulunan yıldızlar, güneş, ay ve diğer gezegenleri araştırma ve yerde bulunan madenler, sular, topraklar, petroller kömürler gibi varlıkları araştırma ve bunlardan yararlanma uyarısı yapıyor. Bu âyetlerde bizim başlıca iki türlü yararlanmamıza işaret buyrulmaktadır:

a- Göklerde ve yerdekilere bakarak bunların yaratıcısını anlamak ve ona îman ederek onun gösterdiği hak yoldan yürüyüp saadete erişmek. Hem dünya selameti ve huzuru, hem de ahiret saadeti ve sonsuz nimetlere kavuşmak.

b- Dünyada kaldığımız ve yaşadığımız sürece göklerde olanları ve yerde bulunanları araştırıp öğrendiğimiz nisbette ilerleriz, dünya huzuruna kavuşuruz.

Şurası da bir gerçek ki bu iki maddenin ikisinin de birden yürümesi şarttır. Birinin ihmali diğerini zararlı hale getirir. Hele îmanın ihmali, dünyayı da musibetlere çevirir, ahireti de sonu gelmez bir ceza yeri yapar.

Evet "astronomi, jeoloji ve biyoloji" denilen felekiyat, yer bilimleri ve hayvanlar bitkiler hakkındaki bilgilerimizin artması yanında îman, ibadet, ahlak ve İslâm hukuku hakkındaki bilgileri de öğrenirsek, kendimizi tamamlamış oluruz. Aksi halde her şey tersine döner.

(En'âm 96. Araf 54. Tevbe 36. Ra'd 2. İbrâhîm 33. Nahl 12. Enbiyâ 33. Hacc 18. Ankebût 61. Lokmân 29, 30. Fâtır 13. Yasin 37-40. Zümer 5. Fussılet 38. Rahmân 5. Nûh 15, 16. İsrâ 12. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 7, 8

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَاطْمَأَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ﴿٧﴾
أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz bize kavuşacağını ummayanlar ve dünya hayatına razı olup da ona güvenenler ve âyetlerimizden gafiller olan onlar, işte bunlar kazanmakta oldukları şeyler sebebiyle onların sığınacak yeri ateştir."

İZAHLARI:

O göklerden, yerden ve bunlarda bulunanlardan ibret alıp îman etmeyenler, bizimle karşılaşacaklarını ummayan, dünya hayatına razı olup da ona güvenen ve orada ebedi kalacaklarını sanan, bizim âyetlerimizden de gafil olanlar, işte bunların sığınacak, barınacak, ebedi kalacakları yerleri cehennem ateşidir. Onların kazandıkları şeyler, kendilerini buraya götürür.

(En'âm 31, 32. Araf 51. Bu sûre 45. Rûm 45. Secde 10. Mü'minûn 33. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 9

اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِاِيمَانِهِمْ ۚ
تَجْرِى مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهٰرُ فِى جَنّٰتِ النَّعِيمِ ﴿٩﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar, onların Rabbi îmanları sebebiyle kendilerine hidâyet verir. Onlar, nimetli cennetlerdedirler. Altlarından ırmaklar akar."

Âyet: 10

دَعْوٰيهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلٰمٌ ۚ
وَاٰخِرُ دَعْوٰيهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Onların oradaki duaları: "Allâh'ım sen münezzehsin" onların oradaki tahıyyetleri de: "Selâmdır" onların dualarının sonu da: "Âlemlerin Rabbi olan Allâh'a hamdolsun" demektir."

ÎZAHLARI:

Geçen 7, 8. âyetlerde ehli küfrün yerini anlattıktan sonra, ehli îmanın yerini de (şu 9 ve 10.) âyeti kerîmelerde beyan buyurmuştur. Onların yeri, altından ırmaklar akan ve içinde ebedi kalacakları cennetlerdir.

Onlar bir şey arzu ettiklerinde "sübhanellâh" derler, hemen istekleri yerine gelir. Sonra da "elhamdülillâh" derler. Bunun tafsili için şu âyetleri de okuyalım:

(Araf 43. Ra'd 23, 24. İbrâhîm 23. Hıcr 45, 46. Nahl 31, 32. Furkân 75, 76. Neml 59. Sebe' 1. Ahzab 44. Kâf 33-35. Vakıa 10-40. âyetler)

Âyet: 11

وَلَوْ يُعَجِّلُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ
اِلَيْهِمْ اَجَلُهُمْ ۭ فَنَذَرُ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاۗءَنَا
فِيْ طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُوْنَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Eğer Allâh insanlara hayrı acele istedikleri gibi şerri çabuklaştırsaydı, elbette onların ecellerine hükmolunurdu. Artık bize kavuşmayı ummayanları azgınlıkları içinde bırakırız, çabalasınlar, (yüzebildikleri kadar) yüzsünler."

ÎZAHI:

Enbiyâ sûresinin 37. âyetinde de belirtildiği gibi insanın yaratılışında bir acelecilik vardır. Hemen her istediği şeyin çabukça oluvermesini ister. İleriyi düşünmeden, istediği şeyin kendi zararına mı, kârına mı olduğunu anlamadan ivedilikle onu ister. Bu gibi haller, daha çok cahillerde görülür. İmansızlık cehaletin başı olduğu için kâfirlerin aceleciliği daha fazladır.

Bazı kimseler, evladına, malına, komşusuna veya başka birine kızdığı zaman hemen beddua eder, bir an evvel helakını ister. Eğer Allâh'ta onun gibi acele etse, hemen helak ediverir. Fakat Allâh merhametlidir, acele etmez, onun isteğini geciktirir. İstenilen şerlerin gecikmesini, tevbe edilip vazgeçilmesini sever. Onun için:

"...Artık bize kavuşmayı ummayanları azgınlıkları içinde bırakırız, çabalasınlar, (yüzebildikleri kadar) yüzsünler" buyurmuştur. İsteseler de istemeseler de kendi huzuruna gelecek olan bu sabırsızlar, aldandıkları bu dünyada suda yüzercesine battıkları bataklıklarda yüzerler. Sonunda varacakları yer olan Allâh'ın huzuruna varırlar. Hak ettikleri cezayı da alırlar.

(En'âm 58. Araf 150. Ra'd 6. İsra 11, 18. Hacc 47. Nahl 1. Şuarâ 24. Neml 46, 72. Kehf 58. Ankebût 53, 54. Saffat 176. Sâd 16. Ahkâf 24, 35. Zariyat 14. İnsân 27. Kıyame 16. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 12

وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنْبِهٖٓ اَوْ قَاعِدًا اَوْ قَآئِمًا
فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَاَنْ لَّمْ يَدْعُنَآ اِلٰى ضُرٍّ مَّسَّهُ
كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِيْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"İnsana bir zarar dokunduğu zaman da yan yatarak veya otururak yahud dikilerek bize dua eder. Kendisinden zararını kaldırdığımızda da sanki kendisine dokunan zarar için bize dua etmemiş gibi geçip gidiverdi. Böylece aşırıcılara yapmakta oldukları şeyler süslenmiştir."

İZAHI:

İmansız insanlar, kendilerine yangın, su baskını, denizde dalgaya tutulma gibi bir musibetle karşılaştıkları zaman yatıyorlarsa yatarken, oturuyorlarsa otururken, ayaktalarsa ayakta dikilirken dua ederler, musibetten kurtulmaları için Allâh'a yalvarırlar. Allâh o musibeti giderince de hemen eski hallerine dönerler, şirklerine, küfürlerine, nifaklarına devam ederler. Böylelerine yapa geldikleri küfür icapları süslenir cazibeli görünür.

Devrimizdeki filmciler, tiyatrocular, şarkıcılar, içkiciler, kumarcılar, uyuşturucular, faizciler, fuhuşçular, medeniyetçiler gibi.

(En'âm 43, 122. Âl-i Imran 14. Arâf 135. Enfâl 48. Tevbe 37. Ra'd 33. Nahl 54, 63. Neml 24. Mü'minûn 75. İsrâ 67. Fâtır 8. Ğafir 37. Rûm 33. Zümer 8, 49. Fussılet 51. Muhammed 14. Zuhruf 50. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 13

وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا الْقُرُوْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوْا ۙ وَجَآءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ وَمَا كَانُوْا لِيُؤْمِنُوْا ۭ كَذٰلِكَ نَجْزِى
الْقَوْمَ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Andolsun sizden önceki asırlarda (yaşayanları), kendilerine peygamberleri açık deliller getirdiği halde zulmettikleri zaman helak ettik. İman edecekler de değillerdi. Mücrimler gürûhunu böyle cezalandırırız."

Âyet: 14

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَآئِفَ فِى ٱلْأَرْضِ مِنۢ بَعْدِهِمْ لِنَنظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Sonra onların ardından –nasıl yapacağınıza bakmamız için– yer yüzünde sizi halifeler yaptık."

İZAHLARI:

Hususiyle Mekke müşriklerine, umumi ile de kıyâmete kadar gelecek müşrik, münafık bütün kâfirlere hitap ederek geçen devirlerdeki helak edilenleri hatırlatıyor. Helak etme sebebini de kendilerine gelen Peygamberler, açık açık mucizeler, âyetler getirdikleri halde îman etmeyişleri ve zulmedişlerini göstermiştir. İman etmeyecekleri de iyice anlaşılınca helakı hak etmiş oldular. Bunun için:

"...Mücrimler gürûhunu böyle cezalandırırız" buyurmuştur.

Ey kâfirler! Onlar gibi olur da son Peygamber olan Muhammed'e ve O'na indirilen Kur'âna îman etmezseniz, sizin de sonunuz onlar gibi olacaktır. Bakın:

"Sonra onların ardından –nasıl yapacağınıza bakmanız için– yer yüzünde sizi halifeler yaptık" Devamlı size bakıyoruz ey insanlar! Bildiğiniz gibi inat eden Mekke ve diğer yerlerdeki kâfirleri de müslümanların kılınçları ile helak ettik. Siz de inatlaşırsanız, helakınız için başka sebepler hazırlamaya gücümüz yeter.

Sahihi Müslim'de Peygamberimiz şöyle buyuruyor: "Şüphesiz dünya tatlı ve renklidir. Muhakkak Allâh sizi helak ettiklerinin yerine getirmiştir. Ne yapacağınıza bakar. Artık dünya(nın cazibesi)nden ve kadınlardan sakının. Çünkü İsrail oğullarının ilk fitnesi, kadınlardan olmuştur.

Rasulullâh (S.A.V.)'in bu mübarek sözüne bakarsak, devrimizdeki kadınların yetişme tarzı, yine Yahudilerden kaynaklanan şuurlu bir ahlak

bozukluğunun hedeflendiğini görürüz. Dünyanın aldatıcı pek çok şeylerinin yanında şehvet yer almaktadır. Şehvetin körüklenmesi de ancak kadınların açılıp utanmalarının kaldırılması ile olur. Dini bağlar da koparıldığında bunun önüne geçilmez hale gelir. Yurdumuzda ve dünyanın her yerinde bu oyunun oynandığının gözden kaçmaması gerekir.

Dünya hakimiyetini hedefleyen İsrailliler, diğer hilelerinin yanında şehvet körüklemesini daha da ileri götürmeye çalışıyorlar. Küfür diyarında bu konuda yüzde yüz başarıya ulaşan Yahudiler, İslâm diyarında da hayli ilerleme kaydettiler. Ama İslâm alemindeki yeniden uyanma, bu oyunu yahudinin başına geçirecek ve helakına sebep olacak. Buna kesin gözüyle bakmak da yerinde olur. Allah kerim.

(En'âm 6. Araf 4, 69, 74. İsra 17. Kehf 59. Meryem 74, 98. Tâha 128. Enbiya 6, 95. Hacc 45. Şuarâ 139. Kasas 43, 58. Secde 26. Fâtır 39. Yasin 31. Sâd 3. Zuhruf 8. Ahkâf 27. Kaf 36. Kamer 51. Duhân 37. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 15

وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ ۙ قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ
لِقَآءَنَا ائْتِ بِقُرْاٰنٍ غَيْرِ هٰذَآ اَوْ بَدِّلْهُ ۭ قُلْ مَا يَكُوْنُ لِيْٓ
اَنْ اُبَدِّلَهٗ مِنْ تِلْقَاۗيِٕ نَفْسِيْ ۚ اِنْ اَتَّبِعُ اِلَّا مَا يُوْحٰٓى اِلَيَّ ۚ
اِنِّىْٓ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّيْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Onlara âyetlerimiz açık açık okunduğu zaman, bizimle karşılaşmayı ummayanlar: "bundan başka bir Kur'ân getir veya onu değiştir" dediler. Kendi tarafımdan onu değiştirmem, benim için olamaz. Bana vahyolunandan başkasına uyamam. Şüphesiz ben Rabbime isyan edersem büyük günün azabından korkarım" de."

Âyet: 16

قُلْ لَّوْ شَاۗءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُهٗ عَلَيْكُمْ وَلَآ اَدْرٰىكُمْ بِهٖ ۡ
فَقَدْ لَبِثْتُ فِيْكُمْ عُمُرًا مِّنْ قَبْلِهٖ ۭ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿١٦﴾

Meâli:

""Eğer Allâh dileseydi onu size okumazdım. Onu size bildirmezdi de. Ondan önce içinizde bir ömür eğleştim. Aklınız ermiyor mu?" de."

İZAHLARI:

Yine hususiyle Mekke müşriklerinden söz ediliyor ve kendilerine Rasulümüz tarafından âyetlerimiz açık seçik okunduğu zaman yaşarken bile huzurumuzda olduklarının farkında olmayan ve öldükten sonra hesap vermek üzere karşımıza çıkacaklarını ummayan, inanmayan müşrikler, Rasule seslenerek:

1- "...Bundan başka bir Kur'ân getir veya onu değiştir" dediler. Putlarından, şirklerinden, küfürlerinden, sapıklıklarından bahseden Kur'ânı bırak. Bize başka bir Kur'ân getir. Veyahut bizim beğeneceğimiz şekilde değiştir. Küstahlığına kalkıştılar. Her şeyi Rasul kendi yapıyor, kendi söylüyor havasını estirmeye çalıştılar. Bunlara cevap olmak üzere Allâh Rasulüne şöyle emir veriyor ve Rasulüm:

2- "...Kendi tarafımdan onu değiştirmem, benim için olamaz. Bana vahyolunandan başkasına uyamam. Şüphesiz ben Rabbime isyan edersem büyük günün azabından korkarım" de. Ki onların senin kendindenmiş gibi hava estirmeleri, çevrede çürüsün. Rasulün vazifesinin benim âyetlerimi tebliğden ibaret olduğunu anlasınlar.

3- "Eğer Allâh dileseydi onu size okumazdım. Onu size bildirmezdim de. Ondan önce içinizde bir ömür eğleştim. Aklınız ermiyor mu?" de. Emri ile de iradenin tamamen Allâh'ta olduğunu, O'nun dilemesiyle âyetlerin okunduğunu, O'nun dilemesiyle Rasulün gönderildiğini, O'nun dilemesiyle îmana davet edildiğini beyan ediyor. O dilemeseydi, kendilerinin hiçbir şeyden haberleri de olmazdı.

Rasulünün kırk yıl gibi uzun zaman aralarında yaşadığını bu müddet içinde "muhammedünil emin" diye tanındığını, asla yalan söyleyemeyeceğini biliyorlar. Bu uzun zaman içinde bir Peygamberlik iddiasında bulunmadığı, bir âyet duyurusu içinde olmadığı da sabittir. Neden bunu düşünmüyorlar? Hala akılları işlemiyor mu? Bu inatlarından vazgeçmeyecekler mi?

(Âl-i Imran 101. Enfal 31. Meryem 73. Hacc 72. Mü'minûn 66. 105. Lokman 7. Sebe 43. Casiye 8, 25, 31. Ahkâf 7. Kalem 15. Mutaffifin 13. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 17

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ
بِاٰيَاتِهٖ ؕ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُوْنَ ﴿۱۷﴾

Meâli:

"Artık Allâh'a karşı yalan iftira eden veya O'nun âyetlerini yalanlayan kimseden daha zalim kimdir? Şüphesiz ki mücrimler asla kurtuluşa eremez."

İZAHI:

Müseylemetül-kezzab gibi Allâh'a karşı yalan uyduran, müşrikler gibi Allâh'ın âyetlerini yalanlayan kimselerden daha zalim kimler olabilir? Bütün müşrikler, münafıklar ve kâfirler bu hükme tabidirler.

(En'âm 21, 93, 144, 157. Araf 37. Hûd 18. Kehf 15, 57. Ankebût 68. Saff 7. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 18

وَيَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُوْلُوْنَ
هٰٓؤُلَآءِ شُفَعَآؤُنَا عِنْدَ اللّٰهِ ؕ قُلْ اَتُنَبِّئُوْنَ اللّٰهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى
السَّمٰوٰتِ وَلَا فِى الْاَرْضِ ؕ سُبْحَانَهٗ وَتَعٰلٰى عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿۱۸﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka kendilerine zarar vermeyen, yine kendilerine yararı da olmayan şeylere tapıyorlar ve: "Bunlar Allâh katında bizim şefaatçilerimiz" diyorlar. (Habibim)! "Allâh'a göklerde ve yerde bilmediği şeyi mi haber veriyorsunuz? O, eş tuttukları şeylerden münezzehtir ve yücedir" de."

Âyet: 19

وَمَا كَانَ النَّاسُ اِلَّآ اُمَّةً وَّاحِدَةً فَاخْتَلَفُوْا ؕ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ فِيْمَا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿۱۹﴾

Meâli:

"İnsanlar bir tek ümmetten başka değil idi de ihtilaf ettiler. Eğer Rabbinden geçmiş bir söz olmasaydı, elbette kendisinde ihtilafa düştükleri şey hakkında aralarında hüküm verilmişti."

İZAHLARI:

Müşrikler, "bunlar bize şefaat edecek" diye elleriyle yaptıkları taştan, ağaçtan, madenden olan putlara tapıyorlar veya bunun gösterdiği yoldan gidersek ilerleriz gibi hayallerle Allâh'tan, Allâh'ın yolundan uzaklaşıyorlar. Müşrikler, Taif'de bulunan "lat" dedikleri bir kayaya değer verirler ve: "Bu bizi Allâh'a yaklaştıracak" diye ondan meded beklerlerdi. Kureyşliler de "Uzza" dedikleri bir ağaca taparlar "bu bizi Allâh'a yaklaştıracak" derler idi. Buna benzer bir çok yerlerde aya, güneşe, yıldızlara, yılana, sığıra ve bazı insanlara değer vererek kendilerini Allâh'a yaklaştıracaklarını sanırlar: "Bize şefaat edecek derlerdi. Devrimizdeki bazı müslümanların mum yaktıkları, bez parçası bağladıkları veya "şeyh bizi Allâh'a yaklaştıracak" dedikleri gibi. Şeyhi Allâh'a kim yaklaştıracak? Bunu düşünmezler. Bunlar sanki Allâh'a bilmediğini haber veriyorlar. Allâh "yalnız bana kulluk yapın, yalnız benden isteyin" buyururken, bunlar da "sen bilemezsin biz sana vasıtasız varamayız" dercesine Allâh'a eş tutuyorlar.

1- "...O, eş tuttukları şeylerden münezzehtir ve yücedir" buyurarak onların şirklerini açığa vuruyor. Aslında:

2- "İnsanlar bir tek ümmetten başka değil idi de ihtilaf ettiler..." insanların hepsi de bir ademden üreme, aynı cinsten, aynı ırktan olan bir tek Allâh'a kulluk yapmakla emrolunan bir ümmet idi. Sonradan ayrı ayrı kendi uydurdukları bir takım inançlara bölündüler. Aralarında çıkan menfaat perestler onları böylece çeşitli şirklere Ayırdı. Halen de bu kadar açık âyetlere rağmen bir takım teviller ile şirke dalıyorlar, parçalanıyorlar.

3- "...Eğer Rabbinden geçmiş bir söz olmasaydı, elbette kendisinde ihtilafa düştükleri şey hakkında aralarında hüküm verilmişti" buyrularak, bunlara verilecek cezanın ahirette, cehennemde olduğuna dair Allâh'ın ezelden verdiği söz olmasaydı, taktiri böyle olmasaydı bunlara hemen hüküm verilir, cezalarını bulurlardı. Bunlar bilseler, dünyada da ceza görüyorlar. Fakat anlamıyorlar. Bildiklerinden vazgeçmiyorlar.

(Bakara 213. Maide 48, 76. En'âm 94. Arâf 188. Bu sûre 49. Hûd 118. Ra'd 16, 33. Nahl 93. Tâha 89. Enbiya 92. Mü'minûn 52. Furkan 3. Kasas 68. Yâsin 83. Saffat 159, 180. Zuhruf 33, 82. Rûm 13. Şûra 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 20

وَيَقُولُونَ لَوْ لَآ أُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۚ فَقُلْ اِنَّمَا الْغَيْبُ لِلّٰهِ فَانْتَظِرُوا ۚ اِنِّى مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ۚ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Ve O'na onun Rabbinden bir mucize indirilse ya" derler. Artık "gayb ancak Allâh'ındır" hemen bekleyin. Şüphesiz ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim" de."

İZAHI:

İnatçı Mekke müşrikleri, Rasulullâh (S.A.V.)'in getirdiği âyetleri kabul etmemekte direnmeleri ve yeni yeni itirazlar ileri sürmeleri örneklerinden biri de:

1- "Ve O'na onun Rabbinden bir mucize indirilse ya..." derler. Şu Mekke dağları düzlense, yerinde bağlar, bahçeler olsa, Mûsâ'nın asası gibi, Nuh'un gemisi gibi, Salih Aleyhisselamın devesi gibi daha başka mucizeler verse ya, Rabbin? Şeklinde sözde teklif getirdiler. Bu, yersiz bir bahaneden ibaret olan teklife karşı:

2- "...Artık gayb ancak Allâh'ındır. Hemen bekleyin. Şüphesiz ben de bekleyenlerdenim" de. Emrini veren Allâhu azimüşşan, onları ilerde vereceği musibet işareti ile tehdit etmiştir. Nitekim Bedir musibetini takiben Fetihe kadar ve daha sonraki verdiği musibetlerle onları yok edip cehenneme gönderdi. Bu itirazcıların daha neler söylediklerini, ne cevap aldıklarını şu âyetlerden öğrenelim:

(En'âm 7, 8, 37, 111, 157, 158. Araf 71. Bu sûre 102. Hûd 12, 122. Ra'd 7, 27. Hıcr 14, 15. Furkân 7, 8, 10, 21, 32. İsrâ 90, 95. Kehf 55. Ankebût 50. Zuhruf 31. Tûr 44, 45. âyetler)

Âyet: 21

وَاِذَآ اَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُمْ اِذَا لَهُمْ مَكْرٌ فِىٓ اٰيَاتِنَا ۚ قُلِ اللّٰهُ اَسْرَعُ مَكْرًا ۚ اِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Kendilerine bir zarar dokunduktan sonra, insanlara bir rahmet tattırdığımız zaman, hemen âyetlerimiz hakkında onların bir hilesi oluvermiştir" hile bakımından Allâh daha serîdir" de. Şüphesiz elçilerimiz yaptığınız hileleri yazıyorlar."

ÎZAHI:

Buhari ve Müslim'in Abdullâh ibni Mes'ud'dan rivâyet ettikleri, bir hadîs-i şerîfte şöyle anlatılıyor: "Yûsuf Aleyhisselamın zamanındaki gibi şiddetli bir kuraklık oldu. Mekke ve çevresi kahatlığa uğradı ki kemikleri ve ölü hayvanları bile yediler. Açlığın tesirinden gökle yerin arasını dumanlı görüyorlardı. Ebu Süfyan Rasulullâha geldi ve: "Ey Muhammed! Sen bize gelir akrabaya yakınlık tavsiye edersin. İşte senin kavmin açlıktan helak olmuştur. Onlar için dua ediver" dedi. Rasulullâh dua buyurdu. Yağmur yağdı, bu kahatlıktan kurtuldular! Bunu gördükleri halde yine eski hallerine devam ettiler. Allâh'ın âyetlerine ve Rasulüne karşı tecavüzlerini sürdürdüler. Açlıktan şaşıran bu kâfirler, karınları doyar doymaz hemen birden bire azgınlıklarına dönüverdiler. Habibim! Söyle onlara:

1- "...Hile bakımından Allâh daha serîdir..." Siz çabucak eski hilelerinize dönüverdiniz. Ama Allâh bu hilelerinizi başınıza geçirmekte daha çabuktur.

2- "...Şüphesiz elçilerimiz yaptığınız hileleri yazıyorlar" her ne yaptıysanız kirâmen kâtibin olan melekler hepsini anında yazıyor, tesbit ediyor. Elbette bunların karşılığı olan cezaları göreceksiniz.

(Âl-i Imran 54. En'âm 61, 123, 124. Araf 99. Hûd 9, 10. Ra'd 42. Nahl 26, 45, 127. Neml 50, 70. İbrâhîm 46. Enfâl 30. Rûm 36. Şûrâ 48. Fussılet 50. Zuhruf 80. Nûh 22. İnfitar 10-12. Târık 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 22

هُوَ الَّذِى يُسَيِّرُكُمْ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۖ حَتّٰٓى اِذَا كُنْتُمْ
فِى الْفُلْكِ ۚ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا بِهَا جَآءَتْهَا
رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَآءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوٓا اَنَّهُمْ

أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ أَنْجَيْتَنَا
مِنْ هَٰذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Sizi karada ve denizde yürüten O'dur. Hatta gemilerde olduğunuz ve güzel bir yel ile onlarla yüzdükleri ve bununla sevindikleri zaman, onlara şiddetli bir rüzgar eser ve onlara her taraftan dalgalar gelir ve hakikaten kendilerinin kuşatılmış olduğunu sandıkları anda din yalnız O'nundur diye ihlaslılar olarak: "Eğer bundan bizi kesinlikle kurtarırsan andolsun, elbette şükredenlerden olacağız" diye Allâh'a dua ederler."

Âyet: 23

فَلَمَّا أَنْجَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ ۗ يَا
أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ ۖ مَتَاعَ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Onları kurtarınca da hemen onlar yer yüzünde haksız yere azgınlaşıyorlar. Ey insanlar! Azgınlığınız ancak kendi aleyhinizedir. Dünya hayatının metâı için. Sonra dönüşünüz ancak bizedir. Yapmakta olduğunuz şeyleri de size haber vereceğiz."

İZAHLARI:

Kara yolculuğu ve deniz yolculuğu şimdi de hava yolculuğu zaruri hale gelmiştir ki bu yolculuklar, emniyet ister, huzur ister, başarı ister. Bunun için insanların aldığı tedbirler, bir yere kadar geçerli ve yararlı olabilir. Asıl emniyet, asıl huzur Allâh'ın iradesindedir. İşte size bu sefer imkanlarını veren, yalnız sizi yaratan Allâh'tır.

Bir deniz seferine çıkıldığı zaman, hava iyi olur, rüzgar iyi eser, gemi de seyrine rahat devam ederse, yolcular neşeli ve keyifli olurlar. Ama Allâh hava şartlarını değiştirir bir fırtına çıkarır, dalgalar birbirini kovalamaya başlar, tehlike baş gösterirse, işte şimdi başka çareleri kalmayan, tedbirleri tükenen ve batmayı göz önüne getiren yolcular ister istemez Allâh'a yönelir ve yalvarmaya başlarlar, yeminle, te'kidle: "Eğer

bundan bizi kesinlikle kurtarırsan andolsun, elbette şükredenlerden olacağız" diye dua ederler. Fakat:

"Onları kurtarınca da hemen onlar yer yüzünde haksız yere azgınlaşıyorlar..." o tehlikeyi, o sıkıntıyı çar çabuk unuturlar taşkınlıklarına yeniden başlarlar. Hakkı ayaklar altına alırlar. Ama onların aşırılıkları yalnız kendi aleyhlerinedir. Bunların bu sapıklıkları sadece dünya menfaatinden ibarettir. Sonra dönüşleri ancak Allâh'adır. O kendilerine gereken haberi verecektir. Vereceği haber de cehennem azabıdır.

(Bakara 164. Araf 33. Nahl 90. En'âm 97, 146. İbrâhîm 32. Hacc 65. İsrâ 67. Ankebût 65. Lokman 32. Rahman 24. âyetlerin de okuyalım.)

Âyet: 24

اِنَّمَا مَثَلُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَآءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَآءِ فَاخْتَلَطَ
بِهٖ نَبَاتُ الْاَرْضِ مِمَّا يَاْكُلُ النَّاسُ وَالْاَنْعَامُ ؕ حَتّٰٓى اِذَآ اَخَذَتِ
الْاَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ اَهْلُهَآ اَنَّهُمْ قٰدِرُوْنَ عَلَيْهَآ ۙ
اَتٰيهَآ اَمْرُنَا لَيْلًا اَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنٰهَا حَصِيْدًا كَاَنْ لَّمْ تَغْنَ
بِالْاَمْسِ ؕ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Dünya hayatının misali, ancak gökten indirdiğimiz su gibidir ki insanların ve hayvanların yiyeceğinden yer bitkileri kendisiyle karışmıştır. Öyle ki yer süsünü alıp zinetlendiği ve ora halkının ona kadir olduklarını sandığı zaman, emrimiz oraya gece veya gündüz gelmiştir. Ve orayı, sanki dün de yokmuş gibi biçilmiş yaptık. Böylece düşünen bir kavm için âyetlerimizi tafsil ederiz."

Âyet: 25

وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا اِلٰى دَارِ السَّلٰمِ ؕ وَيَهْدِىْ مَنْ يَّشَآءُ
اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Allâh da selam yurduna davet ediyor ve dileyeceği kimseyi dosdoğru yola iletiyor."

ÎZAHLARI:

Bu âyeti kerîmede bir yandan sırf dünya hayatına örnek verilirken diğer yandan Allâh'ın dünya üzerindeki kudreti gösterilmektedir.

Ahiret hesaba katılmadan, orası için yapılacak hazırlıklar dikkate alınmadan îmansız, ibadetsiz, ahlaksız yaşamanın –bütün imkanlara sahip de olunsa- bir anda yok oluvereceğini şu örnekle canlandırıyor:

Gökten indirdiğimiz yağmur suyunun toprağa karışması sonucu bütün bitkilerin canlanarak yeşermesi, yer yüzünün bakmalarla doyulmayacak bir güzelliğe bürünmesi, burada yaşayanların da ebedi böyle kalacağı ve hem de kendilerinin bunu böylece sürdürmeye güçlerinin yeteceği zannına varmaları anında Allâh'ın bunları yok etme emri gündüz veya gece geliverir. Sanki dün hiç yokmuş gibi Allâh onu seriverir. İşte sırf dünyaya bağlı olanların ahireti düşünmeyenlerin hali tıpkı böyledir. Onların dünyaları veya kendileri bir anda yok oluverecektir. İşte:

"...Böylece düşünen bir kavim için âyetlerimizi tafsil ederiz" Herkesin anlayacağı şekilde açıklar ve anlatırız. Taki ibret alasınız. Şunu da iyi bilin ki:

"Allâh da selam yurduna davet ediyor ve dileyeceği kimseyi dosdoğru yola iletiyor" Allâh gönderdiği Peygamberi ve indirdiği Kur'ân ile sizi selam yurdu olan, saadet yeri olan cennete davet ediyor. Bu daveti kabul edip îman edenler ve yararlı işler yapanlar dosdoğru yola iletilmiş olanlardır. Allâh'ın dileği budur. Kabul etmeyenler ise bu dosdoğru yoldan mahrum olanlardır. Dilemediği de bunlardır.

(Bakara 26, 221. Âl-i Imran 117. İbrâhîm 10, 18. İsra 89. Kehf 45, 54. Ankebût 41. Rûm 58. Zümer 27. Hâdid 20. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 26

لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا الْحُسْنٰى وَزِيَادَةٌ ۖ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ
وَلَا ذِلَّةٌ ۖ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۚ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"İyilik, güzellik yapanlara daha iyisi, daha güzeli ve bir de ziyadesi vardır. Onların yüzlerini bir toz ve bir zillet de kaplamaz. İşte bunlar cennetliklerdir. Onlar orada ebedi kalıcılardır."

ÎZAHI:

Enes R.A.'den rivâyet olunan bir hadisi nebevide, bu âyet kendisine sorulduğunda: "Hüsna, cennettir. Ziyade de Allâh'a bakmaktır" buyurdu.

İmamı Ahmet'in Suhayb R.A.den rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte de, Rasulullâh (S.A.V.) bu âyeti kerîmeyi okudu ve: "Cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme girdikten sonra bir münadi nida eder: "Ey ehli cennet! Şüphesiz sizin için Allâh katında bir görüşmeniz var. Onu size lütfetmek istiyor" diyecek. Onlar da: "O nedir. Mizanımızı ağır getirmedi mi? Yüzümüzü ağartmadı mı? Cennete koyup ateşten korumadı mı?" diyecekler. O da: "perdeyi açıp O'na bakacaklar. Vallâhi kendisine bakmaktan başka onlara daha sevimli bir şey vermemiştir" buyurdu.

Bu âyet ve hadîs-i şerîflerden, îman edip Allâh'ın razı olacağı ve beğeneceği güzel işler yapan mü'minlere daha güzel ve devamlı olan cennet verileceği gibi ziyade olarak da onların içini açacak, çokça sevindirecek, bütün nimetlerden daha üstün olacak kendi cemalini göstermesi olacaktır.

Cennetliklerin yüzlerine toz bile konmayacak, horluk hakirlik diye asla bir şey görmeyecekler. İşte cennetlikler bunlardır. Orada ebedi kalacaklar.

(Nisa 95, 173. Ra'd 18. Kehf 88. Nûr 38. Fâtır 30. Şûra 26. Necm 31. Hadid 10. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 27

وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا ۙ وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۖ
مَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ ۚ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ
اللَّيْلِ مُظْلِمًا ۚ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Kötülük kazananlara da, bir kötülüğün cezası onun bir mislidir. Kendilerini bir de zillet kaplayacaktır. Onlar için Allâh'tan bir koruyucu da yoktur. Onların yüzleri sanki karanlık geceden birer parçalara bürünmüş gibi. İşte bunlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedi kalıcılardır."

ÎZAHI:

Kâfirlerin durumu da böyle. Allâh yine merhametli, Mü'minlerin yaptıkları sevapları katlarken, kâfirlerin yaptıklarını katlamadan bir misliyle cezalandırıyor. Bütün kötülükleri ve rezaletleri gözleri önüne serilen kâfirleri bir de zillet kaplar. Artık onları kurtaracak hiçbir varlık da yoktur.

Bunları sanki karanlık gecelerin zulmetleri kaplıyor, yüzleri birer zindan kesiliyor. İşte cehennemlikler bu bedbahtlardır.

Âyet: 28

وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ
اَنْتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ ۚ فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ
اِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Onların hepsini toplayacağımız gün sonra da şirk edenlere: "Siz ve ortaklarınız yerinizde kalın" diyeceğiz. Artık onların aralarını ayırdık. Onların ortakları da: "Siz bize tapmıyordunuz" (dediler)."

Âyet: 29

فَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اِنْ كُنَّا عَنْ
عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Artık bizim aramızla sizin aranızda şahit olarak Allâh yeter. Sizin ibadetinizden elbette biz gafillerdik (dediler)"

Âyet: 30

هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَّآ أَسْلَفَتْ وَرُدُّوٓا إِلَى اللَّهِ
مَوْلَىٰهُمُ الْحَقِّ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Orada herkes önceden yaptığı şeyin imtihanını verecek. Onların hak dostları olan Allâh'a döndürülmüşlerdir. İftira etmekte oldukları şeyler de kendilerinden uzaklaşmıştır."

İZAHLARI:

Onların hepsini, cinlerden insanlardan olan mü'minleri ve kâfirleri toplayacağımız gün, şirk edenlerle şirk ettikleri şeyleri bir araya getirip: "Siz ve ortaklarınız yerinizde kalın" deriz. Siz beraberce hesap vereceksiniz. Buradan ayrılmayın bakalım. Aralarını da ayırırız. Ortakları konuşmaya başlar ve:

1- "...Siz bize tapmıyordunuz" derler. Siz kendi havanıza, kendi uydurmalarınıza, kendi menfaatlerinize tapıyordunuz. Bizim bir şeyden haberimiz de yoktu cevabını verirler. Sonra :

2- "Artık bizim aramızla sizin aranızda şahit olarak Allâh yeter. Sizin ibadetinizden elbette biz gafildik" derler. Bizim yaratılışımız sizin halinizi anlamaya müsait değil. Biz şuursuzuz. Ama siz bizden de şuursuzmuşsunuz...

3- "Orada herkes önceden yaptığı şeyin imtihanını verecek..." Allâh'a kulluk yapanlarla putlara tapanlar, iyilik yapanlarla kötülük yapanlar, harama sapanlarla helale sarılanlar dünyadaki yaptıklarının hesabını verecekler. Hepsi de:

4- "...Onların hak dostları olan Allâh'a döndürülmüşlerdir..."

Batıl olan sözde dostlarından ayrılıp hakiki dostları olan Allâh'ın huzuruna vardılar. Elbette ona gerekli hesabı verecekler ve cehennemi boylayacaklar.

5- "...İftira etmekte oldukları şeyler de kendilerinden uzaklaşmıştır..." O putlar, heykeller, taşlar, kayalar, ağaçlar, şeyhler, şeytanlar yok, şefaat umdukları ne varsa hepsi de gitmiş. Allâh'la başbaşalar. İtiraz etme, özür dileme, kaçma, kurtulma imkanları da yok.

(Nisa 172. En'âm 22, 24, 94, 128. Araf 53. Hûd 21. Tâha 102. İsrâ 96, 97. Meryem 68. Nahl 86, 87. Neml 83. Furkan 17. Kasas 75. Sebe 40. Ğafir 17. Fussılet 48. Casiye 22. Müddessir 38. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 31

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ اَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ ؕ فَسَيَقُولُونَ اللّٰهُ ۚ فَقُلْ اَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Sizi gökten ve yerden rızıklandıran kim? Yahut işitme ve görmelere sahip olan kim? Ölüden diriyi çıkaran ve diriden de ölüyü çıkaran kim? İşi tedbir eden kim?" de. Hemen: "Allâh" diyecekler. Eh: "(Allâh'tan) korkmuyor musunuz?" de."

Âyet: 32

فَذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ ۚ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ اِلَّا الضَّلٰلُ ۚ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"İşte bu, hakikaten Rabbiniz olan Allâh'tır. Artık haktan sonra sapıklıktan başka ne vardır? Peki nasıl harcanıyorsunuz?"

Âyet: 33

كَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوٓا اَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Böylece, şüphesiz onların îman etmeyecek olmaları ile (haktan) çıkanlara karşı Rabbinin sözü tahakkuk etmiştir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, müşrikleri itirafa çekmek üzere Rasulüne bu emri verdi. Habibim sor onlara:

1- "Sizi gökten ve yerden rızıklandıran kim?..." Ey inkarcılar! Düşünün. Sizin yaşamanız için gökten indirdiği yağmurlarla ve yerin yetiştirdiği gıda maddeleriyle sizi doyuran, rızıklandıran kimdir?

2- "...Yahut işitme ve görmelere sahip olan kim?..." söyleyin bakalım. İşittiğiniz kulakları, gördüğünüz gözleri yaratan bunların asıl sahibi olan kim? O kulakların, o gözlerin yer aldığı, kafayı ve bütün gövdeyi yaratan kim?

3- "...Ölüden diriyi çıkaran ve diriden de ölüyü çıkaran kim?" Ölü halinde olan kupkuru yerden dipdiri bitkileri kim çıkarıyor. Dip diri olan yeri kurutup ölü hale gelen yeri, kim bu hale getiriyor? Bu hali, bütün mahlukatta açıkça görüyorsunuz. Bunu yapan kim?

4- "...İşi tedbir eden kim?..." Göklerde ve yerde sayamayacağımız kadar işler oluyor. Bu işleri, bu hareketleri, yürüten, idare eden, var eden, yok eden, insanları ve diğer hayvanları öldüren yenilerini yaratan, bütün bitkileri kurutan, yenilerini yaratan bu işleri eviren çeviren kim? İşte bunların cevabında:

5- "Allâh" diyecekler. Başka da bir diyecekleri yok. Şimdiki kâfirler: "tabiat" diyorlar. "Buna ne denilir?" diyecek olursanız. Düpedüz "cahillik" deriz. Çünkü "tabiat" kelimesinin baskı ile şekil verme anlamına geldiğini bilemeyen, Allâh'ın taktir ettiği ve verdiği şekil manasında olduğunu anlamayan bu cahiller, başka ne desin?

6- "...Eh (Allâh'tan) korkmuyor musunuz?" de. Hem "Allâh" dersiniz, hem de ona eş tutar veya inkar edersiniz. Bir gün sizin canınızı alacak ve karşısına çıkacaksınız. Hâlâ sakınmayacak mısınız?

7- "İşte bu, hakikaten Rabbiniz olan Allâh'tır..." Sizi yaratan, besleyen, büyüten, düşünecek akıl veren, bir gün huzuruna çıkacağınız Allâh'tır.

8- "...Artık haktan sonra sapıklıktan başka ne vardır?..." Hak bu olunca geriye bâtıldan, sapıklıktan başka ne kalır? İşte siz bu bâtıla, bu sapıklığa sarılmış kimselersiniz.

9- "...Peki nasıl harcanıyorsunuz?" Sizi bozuk para gibi harcıyorlar, haktan döndürüp bâtıla çeviriyorlar. Sizi dosdoğru Allâh yolundan döndürüyorlar, sapık supuk şeytan yoluna çeviriyorlar. Ama bunlar kimler? Şeytan başta olmak üzere ona uyan menfaat düşkünleridir.

10- "Böylece, şüphesiz onların îman etmeyecek olmaları ile (haktan) çıkanlara karşı Rabbinin sözü tahakkuk etmiştir" Haktan ayrılan, îmandan çıkan, îman etmeyecekleri de iyice belli olanlara karşı Allâh'ın "Fâsıklara hidâyeti yoktur" sözü tahakkuk etmiştir.

(Bu sûre 96. Bakara 20. En'âm 95, 102. Hûd 20. Nahl 78. İsrâ 36. Mü'minûn 78, 80. Ra'd 2. Secde 5, 9. Neml 64. Sebe 24. Fâtır 3. Rum 19. Zümer 6, 71. Ğafir 62, 64. Mülk 21, 23. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 34

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۚ قُلِ اللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Ortaklarınızdan yaratmaya başlayıp da sonra onu (eski haline) çevirecek kimse var mı?" de. Yine: "Yaratmaya başlayıp da onu (ilk haline) çevirecek yalnız Allâh'tır. Artık nereye, nasıl döndürülüyorsunuz?" de."

Âyet: 35

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَآئِكُمْ مَنْ يَهْدِٓى اِلَى الْحَقِّ ۚ قُلِ اللّٰهُ يَهْدِى لِلْحَقِّ ۚ اَفَمَنْ يَهْدِٓى اِلَى الْحَقِّ اَحَقُّ اَنْ يُتَّبَعَ اَمَّنْ لَا يَهِدِّٓى اِلَّآ اَنْ يُهْدٰى ۚ فَمَا لَكُمْ ۖ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Ortaklarınızdan hakka hidâyet edecek kim var?" de. Yine: "hakka sevkedecek ancak Allâh'tır. Artık hakka hidâyet eden mi uyulmaya daha haklı yoksa hidâyet verilmedikçe hidâyetlenemeyen mi? Peki size ne oluyor? Nasıl hükmediyorsunuz?" de.

Âyet: 36

وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلَّا ظَنًّا ۚ اِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِى مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Onların çoğu zandan başkasına uymaz. Muhakkak zan, haktan bir şeye (karşı) müstağni kalamaz. Şüphesiz Allâh yapacakları şeyleri bilendir."

İZAHLARI:

Kâfirlerin iddialarını iptal ederek yerine hakkı ispat etmesi için onlara şu soruları sormasını emrediyor.

1- "(Rasulüm)! "Ortaklarınızdan yaratmaya başlayıp da sonra onu (eski haline) çevirecek kimse var mı?" de." Yani ey müşrikler! Sizin Allâh'a eş tuttuğunuz putlardan, her hangi bir şeyi yaratmaya başlayarak onun bütün uzuvlarını tamamlayıp, ruh verip, yaşattıktan sonra onu eski yokluk haline çevirecek, yokluk halinden varlık haline döndürecek kimse var mı? Diye onlara sor bakalım. Ne diyebilecekler? Onlar buna cevap veremezler. Cevabı da sen ver:

2- "...Yaratmaya başlayıp da onu (ilk haline) çevirecek yalnız Allâh'tır..." dersin. Hayvanları ve bitkileri her şeyi yaratan, yokluktan varlığa, varlıktan yokluğa, tekrar varlığa çeviren yalnız O'dur. Sizin taptığınız şeyleri de yaratan, yok eden O'dur.

3- "...Artık nereye, nasıl döndürülüyorsunuz?" Sizi haktan kim döndürüyor? Bunu neye anlamıyorsunuz? Şeytan ve ona uyan menfaat düşkünlerini tanımıyor musunuz? Sizi içinizden, kalbinizden, gönlünüzden kurcalayan, kötülükleri iyi gösteren şeytandan haberiniz yok mu? Sizin karşınıza çıkıp yaldızlı laflarıyla kandıran, iki ayaklı şeytandan daha beter olanların farkında değil misiniz?

4- "Sizin ortaklarınızdan hakka hidâyet edecek kim var?..." Allâh'a ortak yaptığınız, putlar, yıldızlar, ay, güneş bazı insanlardan şaşmaz yolu gösterecek, Dünya ve ahiret yararına olacak doğru yola sevk edecek neyiniz var? Gösterin. Bunların hepsini yaratan Allâh değil mi? Habibim bunlar, bunun cevabını da veremezler. Söyle onlara:

5- "...Hakka sevkedecek ancak Allâh'tır..." Allâh gönderdiği peygamberlerle, indirdiği kitaplarla hak yolu, doğru yolu bildirir, hidâyet verir. Taptığınız şeyler bunu yapamaz. Sor onlara:

6- "...Artık hakka hidâyet eden mi uyulmaya daha haklı, hidâyet verilmedikçe hidâyetlenemeyen mi? ..." düşünün bakalım ey müşrikler! Haklı kim? Yaratmasıyla, akıl vermesiyle, peygamber göndermesiyle, kitap indirmesiyle insanlara hidâyeti gösteren, öğreten, öğrenme kabiliyetini veren Allâh mı kendisine uyulmaya daha layık, yoksa kendisine hidâyet verilmedikçe yolunu bulamayan, hidâyete eremeyen, şaşkın-

lıktan kurtulamayan mı daha haklı, daha layık? Söyleyin. Buna da cevap veremezsiniz. Veya "Allâh" demek zorundasınız.

7- "...Peki size ne oluyor? Nasıl hükmediyorsunuz?" Bunlar bizi Allâh'a yaklaştıracak hükmünü nereden buluyorsunuz? Siz bu evhama nasıl kapılıyorsunuz? Bunu size kim öğretiyor? Hangi hayalin peşindesiniz? Anlatın. Rasulüm:

8- "Onların çoğu zandan başkasına uymaz. Muhakkak zan, haktan bir şeye (karşı) müstağni kalamaz..." Onlar kesin ve sağlam bilgi sahipleri olmadıkları için zann ile, tahminle, efsane ile hareket ederler. İnançları bu yönde yanılır. Bilindiği gibi zanlar, tahminler, hayaller insanı hakka muhtaç olmaktan kurtaramaz. Bunlara kapılanlar, hakikatlerden uzaklaşırlar, bâtıllarla başlarına belalar bulurlar. Ahirette de cehennemi boylarlar.

9- "...Şüphesiz Allâh yapacakları şeyleri bilendir" Onların yaptıkları, yapıyor oldukları ve yapacakları her şeyi en iyi bilendir.

(Âl-i Imran 154. En'âm 116, 148. Neml 64. Ankebût 19. Sebe 49. Rûm 11, 27, 40. Sâd 27. Feth 6, 12. Necm 23, 28. Bürûc 13. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 37

وَمَا كَانَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ اَنْ يُفْتَرٰى مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ
تَصْدِيقَ الَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَارَيْبَ
فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Bu Kur'ânın Allâh'tan başkası tarafından uydurulması (mümkün) değildir. Fakat kendi önündekinin tasdiki ve kitabın tafsilidir. Âlemlerin rabbindendir. Kendisinde asla şüphe yoktur."

Âyet: 38

اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ قُلْ فَاْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا
مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Yoksa: "Onu uydurdu mu?" diyorlar. (Rasulüm)! "Öyle ise, eğer doğrular iseniz onun gibi bir sûre getirin. Allâh'tan başka gücünüz yettiği kimseleri de çağırın" de."

Âyet: 39

بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ ۚ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Hayır. Onun bilgisini kuşatamadıkları şeyi yalanladılar. Daha kendilerine onun tevili de gelmemiştir. Onlardan öncekiler de böylece yalanlamıştı. İşte bak. Zalimlerin sonu nasıl oldu?"

Âyet: 40

وَمِنْهُم مَّن يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُم مَّن لَّا يُؤْمِنُ بِهِ ۚ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Onlardan ona îman eden kimseler de var, onlardan ona îman etmeyen kimseler de var. Senin Rabbin de müfsidleri en iyi bilendir."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerîmelerde Kur'ânı Kerîme yönelik fevaranlar cevaplandırılıyor:

1- "Bu Kur'ânın Allâh'tan başkası tarafından uydurulması (mümkün) değildir..." Kur'ânı Kerîmin, harfleri, kelimeleri, cümleleri, belagatı, az sözle çok geniş manalar taşıması, bütün devirlere, bütün insanlara hitap etmesi ve uygun olması, zamanların geçmesi ile daha da yenilenmesi gibi sayılmakla bitmeyecek hususiyetleri karşısında "uydurmadır" demek, çok açık bir cahilliktir. Kur'ândan uzaklık ve habersizliktir. Onu tebliğ eden Rasul de insanlardan birisidir. Onun da kendiliğinden söylemiş olması, asla mümkün değildir. Kur'ân tamamen Allâh'ın kelamıdır. Hem de daha önce gelen kitapları ve peygamberleri tasdik eden ve onların bozulmuş kısımlarını yenileyen bir Allâh kelamıdır. Onda asla şüphe yoktur. O:

2- "...Âlemlerin Rabbindendir" Âlemleri yaratan Allâh, onların hepsini dikkate alarak, hepsine yararlı olacağını bilerek kelamını Rasulüne indirmiştir.

3- "Yoksa: "onu uydurdu mu?" diyorlar" Kâfirlerin iddiaları, Rasulün uydurduğu üzerindedir. Hiç mi düşünmüyorlar? Kırk sene gibi uzun bir devre aralarında yaşadı ve "güvenilen Muhammed" diye tanındı. Böyle bir zatın uydurması mümkün mü? Ne hacet bir onlara, bir de Kur'âna bakıldığında hemen onların çok inatçı cahiller olduğu anlaşılıverir. Devrimizde de öyle. Bir Kur'âna bakalım, anlayalım, bir de ona karşı çıkanlara bakalım. Hemen onların beyinsiz cahiller olduğunu anlayıveririz. Ne kadar tahsilli olurlarsa olsunlar, durum değişmez. Cahilliğin içinde bocaladıkları görülür. Rasulüm! Onlara:

4- "...Öyle ise eğer doğrular iseniz, onun gibi bir sûre getirin. Allâh'tan başka gücünüzün yettiği kimseleri de çağırın" Siz doğru olduğunuzu iddia ediyorsanız, haydi Kur'ânın sûrelerinden birisi gibi bir sûre getirin. Siz de o Rasulün yetiştiği yerde yetiştiniz. Üstelik sizin maddî imkanlarınız daha çok. Haydin bütün gücünüzü kullanarak Allâh'tan başkalarını da çağırın. Hep birlikte çalışın. Bir sûre söyleyin. Rasulüm! Onlar cahiller:

5- "Hayır. Onun bilgisini kuşatamadıkları şeyi yalanladılar..." Kur'ânın bilgisini bilmedikleri, kavrayamadıkları için körü körüne yalanladılar. İnatlarından Kur'ânı dinlemiyorlar, öğrenmiyorlar, bir türlü yanaşmıyorlar.

6- "...Daha kendilerine onun tevili de gelmemiştir..." Kur'ânın asıl gayesi, hedefi de onlara açıklanmamıştır. Çünkü yanaşmıyorlar.

7- "...Onlardan öncekiler(de) böylece yalanlamıştı..." Diğer peygamberler devrinde de böyle yalanlamışlardı. İleride de böyle yalancılar olacak. Hepsi de cehennemde toplanacaklar. Habibim üzülme:

8- "...İşte bak. Zalimlerin sonu nasıl oldu." Bilhassa Nuh Aleyhisselam devrinden bu yana nice kâfirler, yalanlayıcılar helak oldu. Bunların olacağı da onlar gibi. Gelecekteki kâfirler de bunlar gibi olacak. Bununla beraber:

9- "Onlardan O'na îman eden kimseler de var, onlardan O'na îman etmeyen kimseler de var..." Gecikseler de Kur'ânı anlayıp îman edenler ve ileride îman edecekler de olacak. Her devirde îman edecekler de olacak, îman etmeyecekler de bulunacak. Her zaman:

10- "...Senin Rabbin de müfsidleri en iyi bilendir" Habibim! Senin de bildiğin ve inandığın gibi Rabbin olan Allâh müfsidleri, boz-

guncuları, fesatçıları, fitnecileri, yalancıları, hilecileri en iyi şekilde bilmektedir. Elbette onlar yaptıklarının karşılığını göreceklerdir.

(Bakara 2, 23. Nisâ 82. Tevbe 124, 127. Hûd 13. İsrâ 88, 89. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 41

وَاِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِى عَمَلِى وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ ۚ اَنْتُمْ بَرِيٓـُٔونَ
مِمَّآ اَعْمَلُ وَاَنَا بَرِىٓءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ve eğer seni yalanlarlarsa, hemen: "Benim amelim banadır, sizin işiniz de sizedir. Benim yapıyor olduğum şeylerden siz uzaksınız, sizin yapıyor olduğunuz şeylerden de ben uzağım" de."

Âyet: 42

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ ۚ اَفَاَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ
كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Onlardan seni dinleyen kimseler de var. Akılları da ermez olurlarsa, artık (bu) sağırlara sen mi duyuracaksın?"

Âyet: 43

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَ ۚ اَفَاَنْتَ تَهْدِى الْعُمْىَ وَلَوْ
كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Yine onlardan sana bakan kimseler de var. Hele görmüyor olurlarsa, artık körlere sen mi yol göstereceksin?"

Âyet: 44

اِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْـًٔا وَلٰكِنَّ النَّاسَ

أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh insanlara bir şeyle zulmetmez. Fakat insanlar ancak kendilerine zulmederler."

ÎZAHLARI:

Habibim sen tebliğe devam et:

1- "Eğer seni yalanlarlarsa, Hemen: "benim amelim banadır, sizin işiniz de sizedir..." de. Benim îmanım, ibadetlerim, doğruluklarım, yaptığım bütün iyiliklerim banadır. Bunların mükafatını Allâh bana verecektir. Sizin işlediğiniz zulümler, küfürler, şirkler, her türlü kötülükler de sizedir. Allâh bunların cezasını da size verecektir. Hem ne hacet. Birbirimizle neye uğraşalım:

2- "...Benim yapıyor olduğum şeylerden siz uzaksınız, sizin yapıyor olduğunuz şeylerden de ben uzağım" dersin. Habibim tebliğini yap. Onlarla uğraşma. Kendine yakışan vakarla, ben sizden uzağım, siz de benden uzaksınız, benim yaptığım ibadetlere siz yanaşmazsınız, sizin yaptığınız şirklere de ben yaklaşmam. Ben de siz de yaptıklarımızın karşılığını elbette görecez, diye olgunca onlardan uzaklaşırsın. Şunu da bil ki:

3- "Onlardan seni dinleyen kimseler de var..." Fakat sesini, okuduğun kelimeleri işitseler de duymazlar, anlamak istemezler, onların içlerine sinmez:

4- "...Akılları da ermez olurlarsa, artık (bu) sağırlara sen mi duyuracaksın?" Allâh'ın verdiği akıllarını kullanmayıp da zanlarının vehimlerinin, hayallerinin peşinde olan bu müşrikler, sağırdan, körden, budaladan daha beterdirler. Dahası var:

5- "...Yine onlardan sana bakan kimseler de var..." Gözleriyle sana bakıyorlar. Cismini görüyorlar. Ama maksadını göremiyorlar, gösterdiğin şaşmaz yolu göremiyorlar:

6- "Hele görmüyor olurlarsa, artık körlere sen mi yol göstereceksin?" Sana düşen sadece tebliğdir. Evet onlar maddî olan şeyleri görüyorlar, işitiyorlar. Ama ma'nevî olan hakikatleri göremiyorlar. Senin zorlaman, üzülmen sadece seni yorar. Bırak onları çekecekleri cezalara hazırlansınlar.

7- "Şüphesiz Allâh insanlara bir şeyle zulmetmez. Fakat insanlar ancak kendilerine zulmederler" Yaptıkları fenalıklar yüzünden

dünyada da huzurlu yaşayamazlar, musibetten musibete çarpılırlar. Ahirette de ebediyen yanmaya, zulüm görmeye devam ederler.

(Bakara 18, 57, 139, 171. Âl-i Imran 117, 184. Nisa 40. Enâm 19, 147. Araf 160. Hûd 35, 54. Tevbe 70. Nahl 33, 118. Şuara 216. Kasas 55. Ankebût 40. Rûm 9, 53. Şûrâ 15. Muhammed 20, 23. Zuhruf 40. Mümtehine 4. Kâfirûn tamamı. Bu âyetleri de okuyalım.)

Âyet: 45

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ ۚ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Onları toplayacağı gün de sanki gündüzden bir saatten başka eğlenmemişler gibi. Aralarında tanışacaklar. Allâh'la karşılaşmayı yalanlayanlar ve hidâyette olmayanlar hüsrana uğramışlardır."

ÎZAHI:

Dünyayı bitmeyecek ve sürüp gidecek sanan kâfirler, mahşerde toplandıkları gün, dünyada gündüzün bir anı kadar eğleşip yaşadıklarını sanacaklar. Yakınları ile de tanışacaklar. Birbirlerinin durumunu anlayacaklar. Ama kimsenin kimseye yararı da olmayacak. Artık bu yalanlayıcılar Allâh'ın karşısına çıkacaklarını inkar ettikleri ve hidâyete ermedikleri için zararın en çetinine uğramışlardır.

(En'âm 31. Tâha 103, 104. Mü'minûn 112-114. Rûm 55. Ahkâf 35. Naziât 46. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 46

وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onlara vaad ettiğimizin bazısını hakikaten sana göstersek, veya seni muhakkak alsak da, onların dönüşü de ancak bizedir. Sonra yaptıklarına Allâh şahittir."

Âyet: 47

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ ۚ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ
بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Her ümmetin de bir Peygamberi vardır. Kendilerine Peygamberleri geldiği zaman da –onlar zülmolunmayarak– aralarında adaletle hükmolundu."

ÎZAHLARI:

Habibim! Onlara vaad ettiğimiz azabı, senin sağlığında sana göstersek, intikam aldığımızı görsen de, hakikaten seni ondan önce alsak da farkı yok. Onların dönecekleri yer ancak benim huzurumdur.

"Her ümmetin de bir Peygamberi vardır. Kendilerine Peygamberleri geldiği zaman da –onlar zülmolunmayarak– aralarında adaletle hükmolundu." Rasulüm senden önce geçen her milletin bir Peygamberi var idi. Onlar da benim hükümlerimi tebliğ ettiler. Aralarında adaletle hükmettiler. Asla zulmetmediler. Onlar geldi geçti. Siz de geçeceksiniz. Ama kimsenin yaptığı yanına kalmayacak.

(Bakara 134, 141. Araf 34. Ra'd 30, 40. Nahl 36. Mü'minûn 44, 93, 95. Ğafir 77, 78. Zuhruf 41-43. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 48

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Ve "Doğrular iseniz, bu va'd ne zaman?" derler."

Âyet: 49

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ

لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ ۖ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"(Rasulüm): "Allâh dilemedikçe kendim için bir zarara ve bir yarara sahip olamam. Her ümmetin bir eceli vardır. Onların eceli geldiği zaman, bir an bile geciktiremezler de, öne de alamazlar" de."

Âyet: 50

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا
يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"(Habibim)! "O'nun azabı size gece veya gündüz geliverirse (ne dersiniz?) mücrimler ona neye acele ediyorlar?" de."

Âyet: 51

أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ ۚ آلْآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Vakı olduktan sonra mı ona îman edeceksiniz? Ona acele ettiğiniz halde şimdi mi(iman ettiniz denilir)?"

Âyet: 52

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ ۚ هَلْ تُجْزَوْنَ
إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Sonra zulmedenlere: "Ebedi azabı tadın. Kazanmakta olduğunuz şeylerden başkasıyla mı cezalanıyorsunuz?" denilir."

İZAHLARI:

Müşriklere, şirklerinden, küfürlerinden dolayı azap olunacakları veya musibetlere çarpılacakları hatırlatılınca:

1- "Doğrular iseniz, bu va'd ne zaman?" derler. İnkar ve alay vari sorularda bulunurlar. Kendilerine verilen haberleri hiçe sayarlar. Allâhu Teâlâ da Rasulüne hitaben:

2- "Allâh dilemedikçe kendim için bir zarara ve bir yarara sahip olamam..." de. Emrini verdi. Yani ben de sizin gibi bir insanım. Ancak Allâh'tan aldığımı size tebliğ ediyorum. Şunu iyi bilin ki:

3- "...Her ümmetin bir eceli vardır. Onların eceli geldiği zaman bir an bile geciktiremezler de, öne de alamazlar" de. Elbette sizin de eceliniz gelecek sona ereceksiniz. Acele etmeyin. Geçmiş milletleri bir hatırlayın. Siz de tıpkı onlar gibi olacaksınız. Habibim! Onlara:

4- "O'nun azabı size gece veya gündüz geliverirse ne dersiniz?..." Neye acele ediyorsunuz? Geleceğini size haber mi verecek? Siz gece uyurken veya gündüz işlerinize daldığınızda geliverirse, ne yapacaksınız? Tuhaf şey:

5- "...Mücrimler ona neye acele ediyorlar?" de. Nasıl olsa gelecek. Acele etmelerine lüzum yok. Onlar acele etmiyorlar. Alay ediyorlar. İşte o alay edenlere verilecek ciddi cevap şöyledir. Ha onlara:

6- "Vaki olduktan sonra mı ona îman edeceksiniz?..." de. Beklediğiniz ve acele ettiğiniz, vadini aldığınız azap geldiği zaman mı îman edeceksiniz? Size şöyle demezler mi:

7- "...Ona acele ettiğiniz halde şimdi mi (iman ettiniz)?..." Gülünç haliniz var. İmanın kabul edilmeyeceği zamanı mı **bekliyorsunuz. Onlar, böyle bir şey beklemiyorlar. İstihza ediyorlar, eğleniyorlar. Ama bunlara böyle ciddi cevaplar verilmiştir.**

8- "Sonra zulmedenlere: "Ebedi azabı tadın. Kazanmakta olduğunuz şeylerden başkasıyla mı cezalanıyorsunuz?" denilir. Bu hem kendilerine hem de başkalarına zulmedenler, ebedi içinde kalacakları, bir an bile nefes almayacakları azaba atılınca "tadın" bakalım bol bol hani acele eder gibi Peygamber ve mü'minlerle alay ediyordunuz. Bu azabın dünyevi kısmını Bedir'de başlayarak tattılar. Ahiret kısmı ise, Allâh'ın vaad ettiği gibi elbette tahakkuk ediyor. Şimdilik kabir azabı, kıyâmet kopunca da öteki devam edecek.

(Araf 24, 188. Hacc 47. Şuarâ 204. Neml 71. Ankebût 53, 54. Sebe 29. Yasin 48. Ahkâf 24. Zariyat 14, 59. Mülk 25. Cinn 21. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 53

وَيَسْتَنْبِـُٔونَكَ اَحَقٌّ هُوَ ۭ قُلْ اِى وَرَبِّىٓ اِنَّهٗ لَحَقٌّ ۭ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"O, hak mı? Diye senden haber isterler "evet Rabbime yemin ederim ki şüphesiz o elbette haktır. Siz de acze düşürenler değilsiniz" de."

Âyet: 54

وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِى الْاَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهٖ ۭ وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ ۚ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Eğer şüphesiz yerde bulunan her nefsin zulmettiği sabit olsaydı, elbette onu feda ederlerdi. Azabı görünce de pişmanlığı gizlerlerdi. Ama, onlar zülmolunmayarak aralarında adaletle hükmolundu."

İZAHLARI:

Rasulüm! Dünya ve ahirette azap göreceklerini tebliğ ediyorsun. Sana bunun hak olup olmadığını soruyorlar ve cevap istiyorlar. Habibim:

1- "...Evet Rabbime yemin ederim ki şüphesiz O, elbette haktır..." de. Onların sormalarına da gerek olmadığını idrak etmelilerdi. Çünkü kendilerinin yoktan yaratılışlarını, yaşamalarını, ölümlerini, ellerinde olmayan pek çok hadiselerin olduğunu düşünselerdi, Allâh'ın vadinin hak olduğunu anlarlar ve inanırlardı. Onlara şunu da söyle:

2- "...Siz de acze düşürenler değilsiniz" Ki, Allâh'ı acze düşürüp, göreceğiniz azaptan kurtulasınız. Elbette vadolunduğunuz cezayı göreceksiniz. Habibim:

3- "Eğer şüphesiz yerde bulunan her nefsin zulmettiği sabit olsaydı, elbette feda ederlerdi..." bu kâfirler, müşrikler, münafıklar kendilerini cehennem azabından kurtarmak için bütün varlıklarını harcasalar,

hatta yer yüzündeki her şey, bunların olsa da bu yolda harcasalar, yine de kendilerini kurtaramayacaklardır. Onlar:

4- "...Azabı görünce de pişmanlığı gizlerlerdi..." Bunlar azabı görür görmez, daha önce yaptıklarına pişman olacaklar. İşte bu pişmanlıklarını gizlemek zorunda olsalar da, bütün halleri, pişmanlıklarını açıklamak mecburiyetinde bırakacaktır. Bunlara verilecek cezalara dair hüküm de:

5- "...Onlar zülmolunmayarak aralarında adaletle hükmolundu." Onlarla hasımları olan mü'minler arasında Allâh adaletle hüküm vermiştir. Mü'minler îmanlarının, ibadetlerinin, ahlaklarının, faziletlerinin, her hususta Allâh'a itaatlerinin karşılığı olan cennete girmeleri hükme bağlanırken, kâfirler de îmansızlıkları, ibadetsizlikleri, isyanları, ahlaksızlıkları sebebiyle aleyhlerinde adaletle hüküm verilmiş ve cehennemi boylamışlardır. Bunlar da bu cezayı almakla asla zulmolunmamışlardır. Kendilerine zulmü, kendileri yapmıştır.

(Âl-i Imran 91. En'âm 134. Mâide 36. Tevbe 2, 3. Hûd 20, 33. Ra'd 18. Nahl 46. Ankebût 22. Sebe 33. Zümer 47, 51. Şûrâ 31. Ahkâf 32. Maaric 11-14. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 55

اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ اَلَآ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ
حَقٌّ وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Dikkat edin! Göklerde ve yerde olan (her) şey kesinlikle yalnız Allâh'ın değil mi? Şüphesiz Allâh'ın vadi hak değil mi? Fakat onların çoğu bilemezler."

Âyet: 56

هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"O diriltir ve öldürür. Hem de ancak O'na döndürüleceksiniz."

İZAHLARI:

Ey insanlar: Dikkat edin, iyi düşünün. Göklerde ve yerde bulunan her şeyi yaratmadı mı? Her varlık yalnız O'nun değil mi?

Allâh'ın vadi hak değil mi? Rasûlü ile duyurduğu, cennet, cehennem, mahşer, hesap, azab, mükafat hak değil mi?

Rasûlüm onların çoğu bilemezler. Kur'âna kulak vermezler. Onu hiçe sayarlar. Onun için bir şey öğrenemezler. Cahillerdir.

Her şeyi O yaratır. O yaşatır ve o öldürür. Sonra yine hepinizi o diriltecek. O hesaba çekecek. Uyanın. Aklınızı toparlayın.

(Bakara 28, 107, 117. Âl-i İmran 109, 156, 189. Maide 17, 18, 40, Tevbe 116. Mü'minîn 80. Nûr 42, 64. Gafir 68. Rûm 40. Duhan 8. Hadîd 2, 5. âyetlerini de okuyalım. Bu konuda âyet çoktur.)

Âyet: 57

يَـٰٓأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَآءٌ
لِمَا فِى الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Ey insanlar! Rabbinizden size bir öğüt, göğüslerde olana da şifa, Mü'minlere de bir hidâyet ve rahmet gelmiştir."

Âyet: 58

قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا ۖ هُوَ
خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"(Rasûlüm): "Ancak Allâh'ın fazlı ile ve rahmeti iledir. İşte bununla sevinsinler. O, toplayacakları şeylerden daha hayırlıdır" de."

İZAHLARI:

Allâhu azîmüşşan, âyetin indiği andan itibaren kıyâmete kadar gelecek olan bütün insanlara hitabederek:

"Ey insanlar! Rabbinizden size bir öğüt, göğüslerde olana da bir şifa, Mü'minlere de bir hidâyet ve rahmet gelmiştir" buyurmuştur. Burada insanların muhtaç olduğu dört önemli nokta belirtilmiştir. Bu noktaları dikkatle okuyalım:

1- "Meviza" Kur'ânı Kerîmin îman başta olmak üzere Allâh'ın bütün emirlerinin tutulması, nehiylerinden kaçılması hakkındaki nasîhat ve öğütlere dair âyetlerine dikkatler çekilmiştir. Peygamber Efendimiz de "Din, nasîhattir. Dîn nasîhattır. Dîn nasîhattir" diye üç defa tekrarlayarak "öğüt" üzerinde ısrarla durmuştur. Esasen Kur'ânın tümü öğüttür. Çünkü öğüt, her konu ile ilgilidir. Öğüt, insanı muhtaç olduğu konularda uyaran bir tavsiyedir. İçini açan, şüphesini gideren, aklı toparlayan bir telkindir.

2- "Şifa" İnsanlar, şeytanın veya şeytana uyanların tesiriyle kalblerinde, gönüllerinde yerleşen kötü niyet ve kuruntularla kendi aleyhlerine çalışırlar. İşte bu, çok çetin bir hastalıktır. Bu hastalığın şifası, devası, tedavîsi ancak Kur'ânın beyan ettiği yolu kavrayıp, anlayıp ona sarılmaktır. Bu hastalığın başında îmansızlık gelir. Şirk, nifak, hased, haksız kazanç, faiz, ihtikar, içki, kumar, fuhuş, uyuşturucular gibi şeyler bu hastalığın belirtileridir. İşte Kur'ân-ı Kerîm bunların tümüne şifadır.

3- "Hidâyet" Dosdoğru, hiç şaşmaz, gideceğin yere yanıltmadan götüren yol demektir. Bu, îmandan sonra başlar. İbadetle, ahlak, fazilet, hukuk ve muamelat ile devam eder. Dünya huzurundan sonra cennete ulaşır.

4- "Rahmet" Bu ise yalnız Allâh'ın bir lütfüdür. Buda iki kısımdır:

a- Dünyada îman eden ve etmeyen bütün insanlara ve diğer mahlûkata olan rahmetidir. Hiçbir varlığı seçmeden devamlı olarak verdiği rahmettir. Yaratılmaları, rızıklandırılmaları, yaşatılmaları birer rahmettir.

b- Hem dünyada, hem de ahirette lütfettiği, "rahmet"dir ki bu rahmet, mü'minlere mahsustur. Dünyadaki diğer varlıklarla birlikte verdiği rahmetin yanında en üstün olan rahmettir. Bu da "KUR'ÂNI KERİMDİR". Bu âyeti kerîmedeki "Rahmet" kelimesinden maksad da budur. Her îman eden bu rahmetten nasîbini almıştır ve alacaktır. Habibim :

"Ancak Allâh'ın fazlı ile ve rahmeti iledir. İşte bununla sevinsinler. O, toplayacakları şeylerden daha hayırlıdır." de.

Bunların hepsi Allâh mecbûr olduğu için değil, fazlı kereminden ve rahmeti ilahîsindendir. O'nun lütfuna mahzar olmanın yolu îmanla başlar, Allâh'a her bakımdan kulluk yapmakla devam eder.

(Bakara 64, 66, 275. Âl-i Imran 138. Maide 46. Araf 145. Hûd 120. Nahl 125. Nûr 34. İsra 82. Fussılet 44. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 59

قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا ۭ قُلْ آٰللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ اَمْ عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُوْنَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"(Rasûlüm): "Allâh'ın size indirdiği rızıktan, ondan haram ve helal yaptınız. Haber verir misiniz?"de. Size Allâh mı izin verdi? Yoksa Allâh'a iftira mı ediyorsunuz?"de."

Âyet: 60

وَمَا ظَنُّ الَّذِيْنَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Allâh'a karşı iftira edenlerin kıyâmet günündeki zanları nedir? Şüphesiz ki Allâh, insanlara karşı elbette fazîlet sahibidir. Fakat onların çoğu şükretmezler."

İZAHLARI:

Habibim! Allâh'ın verdiği nîmetlerin kimini haram, kimini de helal kılan müşriklere söyle:

1- **"Allâh'ın size indirdiği rızıktan, ondan haram ve helal yaptınız. Haber verir misiniz?" de.**" Ey müşrikler! Allâh'ın verdiği nîmetlerin bir kısmına "haram" dediniz, bazısına da "helal" dediniz. Bunu neye, hangi delîle dayanarak yaptınız? Söyler misiniz? de. Habîbim:

2- **"...Size Allâh mı izin verdi? Yoksa Allâh'a iftira mı ediyorsunuz?" de.**" Allâh izin vermeyeceğine göre, Açıkça iftira ediyorsunuz.

Onlar ne zannediyorlar ki? Kıyâmet gününde başı boş bırakılacaklarını mı sanıyorlar? Dünyada yaptıkları, "imansızlıklar, şirkleri, zulümleri yanlarına mı kalacak zannediyorlar? Bu iftiracılar, elbette yakalarını ele verecekler.

3- **"..... Şüphesiz Allâh, insanlara karşı elbette fazîlet sahibidir. Fakat onların çoğu şükretmezler."** Dünyada onlar Allâh'a karşı iftiralar uydururlarken, şirk yaparken, zulmederken Allâh hemen cezalarını vermez. Pişmanlıkları ve tevbeleri için mühlet verir. Çünkü O, Fazîlet ve rahmet sahibidir. Ama onların çoğu bunu bilemez ve şükretmez.

(Bakara 243. Âl-i İmran 93, 94. Maide 103. En'am 138, 139, 140, 143, 144, 148, 150. Araf 32. Tevbe 37. Nahl 35, 56, 116. Neml 73. Ankebût 13. Ğafir 61. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 61

وَمَا تَكُونُ فِى شَأْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا اِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ ۚ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَآءِ وَلَآ اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْبَرَ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Bir işte olmayasın ve ondan dolayı Kur'ândan okumayasın, bir iş yapmayasınız da ona daldığınız zaman, size şahid olmayalım (Bu imkansızdır). Gökte ve yerde zerre ağırlığınca onlardan küçük de değil, büyük de değil senin Rabbinden gizlenemez. Ancak açık bir kitabtadır."

İZAHI:

(Rasûlüm): Sen her hangi bir şahsî veya umûmî işte meşgul olsan da, bunları açıklamak üzere Kur'ândan bir sûre veya âyet okuyor olsan da ve her hangi bir işle meşgul olsanız da siz ona daldığınız zaman her halde ben sizin yanınızdayım. Sizin üzerinizde şahid olurum. Benden hiçbir şeyi gizleyemezsiniz.

Yine göklerde ve yerde zerre, en küçük sarı karınca ağırlığı kadar, daha küçük mikroplar veya daha büyük mahlûkat da olsa senin Rabbinden uzak kalamaz, saklanamaz, gizlenemez. Hepside açık bir kitapta yazılıdır. Zamanı gelince kendileri de görecekler.

(Bu âyetle ilgili pek çok âyetlerden bir kısmı ile iktifa edildi: Bakara 33, 77, 255. Âl-i Imran 93. Maide 97, 117. En'âm 3, 73. Tevbe 78.

Hûd 5. Nahl 19, 23. Hacc 17. Taha 7, 46, 110. Sebe 3, 47, 48. Fâtır 38. Fussılet 53. Hucurat 16, 18. Mücadele 6. Burûc 9. Zilzal 7, 8. âyetler.)

Âyet: 62, 63

اَلَآ اِنَّ اَوْلِيَآءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾
اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Dikkat edin. İman eden ve sakınır olan Allâh'ın dostlarına hiç şüphesiz onlara bir korku yoktur. Onlar, üzülmeyecekler de."

Âyet: 64

لَهُمُ الْبُشْرٰى فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ
لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Onlara dünya hayatında ve ahirette müjde vardır. Allâh'ın sözlerinde bir değişiklik yoktur. İşte bu, büyük saadetin kendisidir."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerîmelerde Allâh mü'min ve mütteki olan dostlarını müjdeliyor. Onlar için asla kabir azabı, mahşer sıkıntısı, cehennem korkusunun olmadığını ve üzüntülerinin de olmayacağını haber veriyor. İmanları sağlam olan ve Allâh'ın emrine tam giren O'na sığınıp himayesinde korunan, haramlardan tam kaçan, helallere iyi sarılan, ibadetlerini dikkatle yapan, Allâh'ın emrettiği şekilde zikirleri yapan, Kur'ânı Kerîmi, anlayarak okumaya devam eden, Allâh yolunda bilgilerini artırmaya çalışanlara "müttegîler" denilir. İşte bunlar, Allâh'ın velî kullarıdır. Himayesine aldığı dostlarıdır.

"EVLİYA", "VELİ"nin cemidir (çoğuludur). Her îman eden müttegî kimseler, Allâh'ın velîsidir. Dostudur. Aralarında amellerine göre derece farkları olsa da, hepsi de evliyadır. Bazıları arasında iyi bilinmeyen bu husus, yanlış telakki edilerek, veliliğin bazı tanınmış kimselere hasredildiği görülür. İyi bilinip anlaşılmalıdır ki Allâh'ın dostluğunu hiçbir kimsenin kendi inhisarına alma hakkı yoktur. Ve hiçbir kimsenin de veliliği bazı kimselerin inhisarına verme hakkı da yoktur. Bu konuda

yayın yapmak, şöhret yaymak, tanıtma yoluna gitme de yoktur. Kerametin hak olduğu bir gerçek olmakla beraber bunun duyurulması için çalışmak da caiz değildir. Hatta keramet ehli, kendisindeki kerametin farkına vardığında, onu en iffetli kadının en müstehcen yerini korumaya dikkat ettiği gibi kerametini gizlemekle mükelleftir. Bu asla istismar konusu olmamalıdır. Böyle keramet sahiplerinin farkına varıldığında da ondan hiçbir meded beklenemez. Ancak onun kerametinin devamı için Allâh'a dûa edilir.

Devrimizde bu gibi hususlar istismar edilerek menfaatler sağlanıyor. Bunun bir küfür ve şirk olduğu da hatırdan çıkarılmamalıdır.

Din düşmanlarının Müslümanları bölmek, bir birine düşman etmek için bu konuya burunlarını soktukları da bir vakıadır. Hatta bol paralar harcayarak birer müessese haline getirdikleri, adamlar yetiştirdikleri ve birer casusluk yuvası haline döndürdükleri de bilinen ve sezilen gerçeklerdendir. Allâh korusun.

1- **"Onlara dünya hayatında ve ahirette müjde vardır.."** Allâh'ın dostu olabilen ehli îman dünya hayatında huzurla yaşama, düşman korkusundan kurtulma, Allâh'ın bol nîmetlerine kavuşma müjdesi aldığı gibi, ahirette de içinde ebedî kalacağı altından ırmaklar akan cennetler müjdesi almıştır.

2- **".... Allâh'ın sözlerinde bir değişiklik yoktur..."** Allâh'ın vadi haktır. O asla vadinden dönmez. Mü'minlere vaat ettiği cennetlere koyma sözü kat'iyyen değişmez.

3- **"...İşte bu, büyük saadetin kendisidir."** Elbette Mü'minlerin bu müjdeyi alması, çok büyük bir selamet ve saadettir.

(Bakara 25, 112, 257, 274, 262, 277. Âl-i Imran 68, 102, 179. Maide 55, 56, 69, 88. Araf 35, 49, 196. En'âm 34, 48, 115. Enfal 34. Kehf 27. Neml 53. Zümer 3, 17. Şûra 9. Zuhruf 68, 69. Fussılet 18, 30, 31. Ahkâf 13. Casiye 19. Zariyat 15. Tûr 17. Kamer 54. Hadîd 12. Tahrîm 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 65

وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ ۘ اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا ۭ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Onların sözü seni üzmesin. Şüphesiz bütün üstünlük yalnız Allâh'ındır. İşiten, bilen O'dur."

Âyet: 66

اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ ۗ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُرَكَآءَ ۗ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Uyanın! Şüphesiz göklerde olan kimseler ve yerde bulunan kimseler yalnız Allâh'ındır. Allâh'tan başkasına tapanlar bile ortaklara tâbi olmuyorlar. Zandan başkasına uymuyorlar. Yine onlar ancak yalan söylüyorlar."

Âyet: 67

هُوَ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۗ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"İçinde sakin olmanız için geceyi, gündüzü de gösteren olarak size yaratıveren O'dur. Şüphesiz işitenler topluluğu için bunlarda deliller vardır."

İZAHLARI:

Rasûlüm! Müşriklerin sözleri seni üzmesin. Şüphesiz üstünlük yalnız Allâh'ındır. Kahhar, Cebbar sıfatlarıyla da muttasıf olan Allâh, onları kahredecek, burunlarını sürtecektir. Onların her sözünü işiten ve niyetlerini de bilen O'dur.

Göklerde olan kimseler, yerde bulunan kimseler muhakkak sûrette yalnız Allâh'ın değil mi? Gözlerini açsalar ya. Burada "kimseler"den maksat, başta melekler olmak üzere, başka gezegenlerde insan olma ihtimalini de akla getiriyor. Olabilir. Allâh kadirdir.

Bu müşriklerin yalvarıp taptıkları şeylere hakîkaten tâbi olmuyorlar. Çünkü o ortaklarının hiçbir şeyden haberi olmaz. O halde bu müşrikler:

".. Zandan başkasına uymuyorlar..." Onların içlerine yerleşmiş olan zanları, hayalleri ve vehimlerinden başka bir şeye uymuyorlar. Tabî oldukları sadece zanları ve hayalleridir. Aynı zamanda:

"...Yine onlar, ancak yalan söylüyorlar." Onların dayandıkları, tutundukları yalandan başka bir şey değildir.

Müşriklerin mumu tez sönecek, onlar asla umduklarına kavuşamayacaklar, bizzat kendileri silinip gidecekler. Cehennemi boylayacaklar. Habibim: üzülme, endîşe etme, müsterih ol, teblîğe devam et.

İstirahat edip dinlenmeniz için karanlık olan geceyi, çalışıp rızık kazanmanız için aydınlık olan gündüzü yaratan O'dur. Bunlarda âyetlerimizi işiten, akıllarını işleten bütün insanlar için deliller, ibretler, alacakları dersler vardır. (Âl-i Imran 176. Nisan 139. Maide 41. En'âm 116, 148. Nahl 127. Hacc 71. Meryem 93. Enbiya 19. Ra'd 15. İsra 55. Neml 70, 86, 87. Kasas 73. Lokman 23. Fâtır 10. Yasîn 76. Rûm 26. Necm 23, 28. Münafıkun 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 68

قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ ۖ هُوَ الْغَنِيُّ ۖ لَهُ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۖ اِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهٰذَا ۖ
اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

""Allâh oğul edindi." dediler. Hâşâ O, münezzehtir. Zengin olan O'dur. Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar yalnız O'nundur. Yanınızda buna dair bir delil de yoktur. Allâh'a karşı bilemeyeceğiniz şeyi mi söylüyorsunuz?"

Âyet: 69

قُلْ اِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ۖ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"(Rasûlüm): "Şüphesiz Allâh'a karşı yalanı uyduranlar onmayacaklar" de."

Âyet: 70

مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Dünya da bir metadır. Sonra onların dönüşü ancak bizedir. Sonra küfreder oldukları sebebiyle onlara şiddetli azabı tattıracağız."

İZAHLARI:

Hıristiyanlar, Îsâ'yı, Yahûdîler Uzeyri, müşrikler de melekleri "Allâh evlat edindi" dediler. Bu bir iftiradır. Yalandır. Hâşâ Allâh münezzehtir. Yarattığı şeye muhtaç değildir. O, zengindir. Göklerde olan ve yerde bulunan her şey yalnız O'nundur. O yaratmıştır. Bunca varlıkları yaratan Allâh, neye muhtaç ki evlada muhtaç olsun. Onların yanında safsataya dair hiçbir delilleri de yoktur ve olamaz da. Onlar Allâh'a karşı hiçbir bilgiye dayanmadan yalan söylüyorlar. Habibim onlara :

1- **"Şüphesiz Allâh'a karşı yalan uyduranlar, onmayacaklar." de.** Senin bu haberin, olur ki onları uyarır. Uyanmazlarsa, elbette çökecekler, helak olacaklar, cehennemi dolduracaklardır. Onların çabaları, belki:

2- **"Dünya da bir metadır"** geçici bir menfaat olabilir. Ama hiç bir zaman devamlı olamaz. Çünkü:

3- **"..... Sonra onların dönüşü ancak bizedir."** Biz onların yaptıklarının karşılığı olan cezayı elbette vereceğiz. Onların sadece cezaları devam edecektir. Hem de cehennemde devam edecektir. Çok acıklı olan cehennem azabı, onların ebedî kalacakları tek yerdir. Küfürlerinin kazancı, işte budur. Devrimizin kâfirleri de onların yanına süratle gidiyorlar. Onları şeytanlar uğurluyor.

(Bakara 116. Nisa 50, 171. Maide 103. En'am 101. Nahl 116, 117. İbrâhîm 30. İsra 111. Kehf 4. Enbiya 26. Furkan 2. Mü'minûn 91. Meryem 35, 88, 91, 92. Zümer 4. Zuhruf 81. Cin 3. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 71

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ نُوحٍ ۘ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنْ كَانَ كَبُرَ
عَلَيْكُمْ مَقَامِىْ وَتَذْكِيْرِىْ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَعَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ
فَاَجْمِعُوْٓا اَمْرَكُمْ وَشُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ اَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً
ثُمَّ اقْضُوْٓا اِلَىَّ وَلَا تُنْظِرُوْنِ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Onlara Nûh'un haberini de oku. Hani kavmine: "Ey kavmim! Size makamım ve Allâh'ın âyetlerini hatırlatmam ağır geliyorsa, artık ben ancak Allâh'a güvendim. Siz de ortaklarınızla beraber iş birliği yapın. Sonra işiniz size dunuk karışık olmasın. Daha sonra bana hükmedin. Bana (acımaya) da bakmayın" demişti. Devamla:"

Âyet: 72

فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ ۭ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلَى
اللّٰهِ ۙ وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُوْنَ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Eğer yüz çevirdiyseniz, sizden bir ücret de istememiştim. Benim ücretim ancak Allâh'a aittir. Müslümanlardan olmamla da emrolundum." (dedi.)"

Âyet: 73

فَكَذَّبُوْهُ فَنَجَّيْنٰهُ وَمَنْ مَّعَهٗ فِى الْفُلْكِ وَجَعَلْنٰهُمْ خَلٰٓئِفَ
وَاَغْرَقْنَا الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا ۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِيْنَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Yine de onu yalanladılar da onu ve yanındaki kimseleri gemide kurtardık ve onları halîfeler yaptık. Âyetlerimizi yalanlayanları da batırdık. Bak uyarılanların akıbeti nasıl oldu?"

İZAHLARI:

Rasûlüm: Sana karşı çıkan Mekke müşriklerine Nûh'un haberini oku. Bundan kıyâmete kadar gelecek insanlar da ibret alsın. Nûh kavmine :

1- "...Ey kavmim! Size makamın ve Allâh'ın âyetlerini hatırlatmam ağır geliyorsa, Artık ben ancak Allâh'a güvendim..." Nuh Aleyhisselam, kavmini dîne her davet edişinde, kendisine karşı çıkıyorlar ve O'nu sinirlendirici davranışlarda bulunuyorlardı. İçlerinde böyle bir söz sahibinin olmasını istemiyorlardı. Allâh'ın emirlerini teblîğde azimli ve sabırlı olan Nûh Aleyhisselam, onların bu tutumuna karşı hiç de kararını bozmadan, aldırış etmeden onlara : "Benim aranızda bulunmam, Allâh'ın âyetlerini okumam, sizi hakka davet etmem canınızı sıkıyor, size ağır geliyor, zorunuza gidiyorsa, ben sizden çekinmiyorum, korkmuyorum. Yalnız Allâh'a güveniyorum." O benim yardımcımdır:

2- "...Siz de ortaklarınızla beraber iş birliği yapın. Sonra işiniz size dunuk, karışık olmasın. Daha sonra da bana hükmedin. Bana (acımaya) da bakmayın" dedi. Onlara meydan okudu. Bütün akıllılarınız, ileri gelenleriniz, toplanın. Allâh'a eş tuttuğunuz ortaklarınızı da çağırın. Hepiniz işbirliği yapın. Hatta bana karşı tutacağınız işte bir karışıklık kalmasın, muğlak bir yeri olmasın, bir dunukluk, anlaşılmaz bir noktası olmasın. Açıkça bana yapacağınızı yapın. Hakkımda vereceğiniz hükmü verin. Beni düşünmeyin, acımayın, geri de durmayın. Hiç merhamet de etmeyin" diye kesin olarak azmini açıkladı. Devamla :

3- "Eğer yüz çevirdiyseniz, sizden bir ücrette istememiştim. Benim ücretim Ancak Allâh'a aittir. Müslümanlardan olmamla da emrolundum." (dedi). Ben size Allâh'ın emirlerini tebliğ ettim. O'nun şaşmaz yolunu gösterdim. Siz de beni dinlemediniz. Yüz çevirip bâtıl yolunuza döndünüz. Hem de ben sizden ne bir takdîr, ne bir ücret, ne de bir mükafat istemedim. Ummadım da. Çünkü benim mükafatımı Allâh verecek. Her nîmeti yalnız O'ndan umuyor, O'ndan bekliyorum.

Hem de ben Müslümanlardan olmamla, onlarla birlikte olmamla, onlarla beraber Allâh'a teslîm olmamla emrolundum. Allâh'ın bu emrinden asla ayrılmam. Bunu da iyi bilin.. Fakat ne çare:

4- "Yine de O'nu yalanladılar da, O'nu ve yanındaki kimseleri gemide kurtardık ve onları halîfeler yaptık..." Kendini dinlemeyen Nûh Aleyhisselamın kavmi O'nu yalanlamaktan vazgeçmediler. İnatlarında devam ettiler. Biz de daha önce verdiğimiz emirle yaptığı gemiye bindirerek Nuh'un yanında bulunan Müslümanlarla birlikte kurtarıp selamete çıkardık. Hem de onları, insan neslinin devamı ve benim emirlerimi teblîğ etmeleri için halîfeler yaptık. Öteki:

5- "...Âyetlerimizi yalanlayanları da batırdık..." Nûh Aleyhisselamın îman etmeyen oğlu da dahil olmak üzere hepsini sularda boğarak batırdık ve yok ettik. Habibim :

6- "...Bak. uyarılanların akıbeti nasıl oldu?" Kendilerine her şey açıklanarak korkulu yönleriyle, müjdeli taraflarıyla anlatıldığı halde, gerekli uyarılar yapıldığı halde yine şirklerinde, hakkı yalanlamalarında ısrar ettikleri için sonları nasıl oldu? Sularda boğularak batıp gittiler. Kurtuldular mı? Hayır. Daha büyük ve devamlı olan cehennem azabına başladılar.

(Âraf 59-64. Tevbe 70. Hûd 25-41, İsra 3, 17. Meryem 58. Furkan 37. Şuarâ 105-121 Mü'minûn 23-31. Ankebût 14, 15. Sâffât 75-82. Nûh 1-28. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 74

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلاً اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَآؤُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ ؕ كَذٰلِكَ
نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Sonra onun ardından kavimlerine (başka) peygamberler gönderdik de onlara açık mucizeler getirdiler. Fakat önceden onu yalanladıkları şeylere inanmaları için (razı) olmadılar. Böylece aşırıcıların kalplerini damgalarız."

ÎZAHI:

Nuh Aleyhisselamdan sonra yeniden üreyen ve çoğalan insanlara da peygamberler gönderildi. Her biri de doğruluğunu tasdik için mucizeler getirdi. Fakat alışageldikleri yalanlamalarından ayrılmayarak îman etmeye yanaşmadılar. Bundan dolayı Allâhu Teâlâ:

"...Böylece aşırıcıların kalplerini damgalarız" buyurdu. Bunlar, cüz'i iradelerini kötüye kullandıkları için, külli irade sahibi olan Allâh onların arzusu yönünde kalplerini dondurur. Adeta mühürler.

(Bakara 87, 213. Âl-i Imran 144, 183, 184. Nisâ 165. En'âm 34, 130. Âraf 43, 100, 101. Hûd 120. Ra'd 38. İsrâ 15. Nahl 35, 36. Tevbe 87. Fâtır 4. Zümer 71. Fussılet 14. Rûm 47, 59. Ğafir 35. Münafikûn 3. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 75

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى وَهٰرُونَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهٖ
بِاٰيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Sonra onların ardından Mûsâ ile Harun'u âyetlerimizle ve ileri gelenlerine gönderdik. Fakat kibirlendiler, zaten mücrimler sürüsü idiler."

Âyet: 76

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوٓا اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Tarafımızdan kendilerine hak gelince de: "Muhakkak bu elbette açık bir sihirdir" dediler."

Âyet: 77

قَالَ مُوسٰٓى اَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ ۖ اَسِحْرٌ هٰذَا ۖ
وَلَا يُفْلِحُ السّٰحِرُونَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Mûsâ da: "size gelince hak için mi söylüyorsunuz? Bu sihir mi? Halbuki sihirbazlar onmazlar""

Âyet: 78

قَالُوٓا۟ أَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ ءَابَآءَنَا وَتَكُونَ لَكُمَا
ٱلْكِبْرِيَآءُ فِى ٱلْأَرْضِ ۖ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

""Babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeyden bizi çevirmek ve saltanat bu yerde ikinizin olması için mi bize geldiniz? Biz de size inananlar değiliz" dediler."

İZAHLARI:

Nuh Aleyhisselamdan sonraki Peygamberlerden daha sonra Mûsâ ile Harun'u, çok azan ve zulümler yapan Firavn ve yardakçılarına gönderen Allâhu zülcelal:

1- "...Fakat kibirlendiler. Zaten mücrimler sürüsü idiler" buyurmuştur. Halkını ezen ve hakkı tanımayan bu zalimler, böbürlendiler, kafalarını kaldırdılar, Peygamberleri ve onların tebliğatını kabul etmediler. Bunlar, haddi zatında devamlı zulüm yapan suç işleyen mücrimlerdir.

2- "Tarafımızdan kendilerine hak gelince de: "Muhakkak bu elbette açık bir sihirdir" dediler." Mûsâ Aleyhisselam ile Harun Aleyhisselamı onlara hak olan Tevratla birlikte gönderen Allah'tır. İşte buna "sihir" diyorlar. Sihir, onların dar kafalarında büyüyen bir büyüdür. İtirazları da bundan ibarettir.

3- "Mûsâ da: "Size gelince hak için mi söylüyorsunuz?..." dedi. Siz hakka itiraz için, hakkı hiçe saymak için mi "sihir" diyorsunuz?

4- "Bu sihir mi?..." Hak ile bâtılı, tevrat ile sihiri, mucize ile sihiri bir mi tutuyorsunuz? Bakın:

5- "...Halbuki sihirbazlar onmazlar" Sihir gelir geçer. Ama hak devamlıdır. Sihir mağlup, ama hak daima galiptir. Sihir yapanlar, umduklarına kavuşamazlar, korktuklarından emin olamazlar. Ama hakka sarılanlar, zaferden zafere saadetten saadete kavuşurlar. Firavuncular:

6- "Babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeyden bizi çevirmek ve saltanat bu yerde ikinizin olması için mi bize geldiniz? Biz de size inananlar değiliz" dediler. Babalarının tuttuğu yanlış ve bâtıl yoldan ayrılmak istemeyenler, ellerindeki çirkin menfaatin gitmesinden endişe ediyorlar. Bu sözleri söyleyenler halk değil firavunun yakınları ve yardakçılarıdır. İman ederlerse, makamları ellerinden gidecek diye ödleri kopuyor. Burası ile ilgili âyetler gelecek âyetlerden sonra yazılacak.

Âyet: 79

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِى بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Firavun da: "Bütün usta sihirbazları bana getirin" dedi."

Âyet: 80

فَلَمَّا جَآءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰٓ اَلْقُوا مَآ اَنتُم مُلْقُونَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Sihirbazlar gelince de Mûsâ onlara: "Siz atacağınızı atın" dedi."

Âyet: 81

فَلَمَّآ اَلْقَوْا قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئْتُم بِهِ السِّحْرُ ۖ اِنَّ اللَّهَ
سَيُبْطِلُهُۥٓ ۖ اِنَّ اللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Onlar atınca da Mûsâ: "Kendisini getirdiğiniz şey sihirdir. Şüphesiz Allâh onu hemen iptal edecek. Allâh müfsitlerin işini ıslah etmez" dedi."

Âyet: 82

وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِۦ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Ve mücrimler hoşlanmasa da Allâh kendi sözleriyle hakkı tahkik edecektir."

İZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam ve Harun Aleyhisselam, firavun yakınlarıyla ileri-geri konuşmalarından sonra:

1- "Firavun da: "Bütün usta sihirbazları bana getirin" dedi." Yani iki kişinin karşısına bir çok usta sihirbazları çıkarmak üzere emir verdi.

2- "Sihirbazlar gelince de Mûsâ onlara: "Siz atacağınızı atın" dedi." Sihrinizle ilgili neyiniz varsa atın ve göstereceğinizi gösterin dedi.

3- "Onlar atınca da Mûsâ: "Kendisini getirdiğiniz şey sihirdir. Şüphesiz Allâh onu hemen iptal edecek. Allâh müfsitlerin işini ıslah etmez" dedi." Sizin getirdiğiniz şey uydurma olan bir ustalıktır. Nihâyet geçici olan bir gösterişten ibarettir. Ama benim getirdiğim ise Allâh'ın lütfü olan hak bir mucizedir. Şimdi göreceksiniz Allâh onların bâtıl olduğunu meydana çıkaracaktır. Allâh bâtıla sarılan müfsitleri kazandırmaz. Onları rüsva eder haberini verdi. Ve:

4- "Mücrimler hoşlanmasa da Allâh kendi sözleriyle hakkı tahkik edecektir." dedi. Allâh hakkın hak olduğunu, bâtılın da bâtıl olduğunu kendi sözleri olan âyetleriyle, peygamberine verdiği mucizeleriyle ispat edecektir. Kâfirler beğenmese de, hoşlanmasa da bu tahakkuk edecektir.

(Araf 103-136. Taha 49- 70. Şuarâ 16-51. Kasas 36-39. İsrâ 101, 102. Mü'minûn 46-49. Ğafir 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 83

فَمَآ اٰمَنَ لِمُوسٰٓى اِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّنْ قَوْمِهٖ عَلٰى خَوْفٍ مِّنْ فِرْعَوْنَ
وَمَلَا۟ئِهِمْ اَنْ يَّفْتِنَهُمْ ۭ وَاِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِى الْاَرْضِ ۚ وَاِنَّهٗ
لَمِنَ الْمُسْرِفِيْنَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Firavun ve yakınlarının onlara baskı yapacağı korkusuyla, Mûsâ'ya kavminin bir zürriyetinden başkası îman da etmedi. Şüphesiz Firavun da o yerde elbette azgındır ve muhakkak o, hakikaten aşırılardandır."

İZAHI:

Mûsa Aleyhisselama îman edenler, sadece kendi kavminden İsrail oğullarında belli bir zürriyettir. Firavun ve yakınlarının tehdit etmeleri, baskı yapmaları korkusuyla îmana yanaşmadılar. Veya açığa çıkamadılar. Çünkü Firavun bu diyarda çok azgın ve pek aşırı can alıcı, merhametsizdi.

(Bakara 49. Araf 127, 141. İbrâhîm 6. Kasas 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 84

وَقَالَ مُوسٰى يَا قَوْمِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوٓا اِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Mûsâ da kavmine: "Ey kavmim! "Eğer Müslümanlar iseniz, Allâh'a îman ettiyseniz, artık yalnız O'na güvenin" dedi."

Âyet: 85

فَقَالُوا عَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْنَا ۚ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ۙ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"(Onlar) da: "Yalnız Allâh'a güvendik. Ey Rabbimiz! Bizi zalimler gürûhuna bir fitne yapma" dediler."

Âyet: 86

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Ve bizi kâfirler zümresinden rahmetinle kurtar"

ÎZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam, bir yandan Firavun ve elemanlarıyla uğraşırken bir yandan da İsrail oğullarından îman edenlere:

1- "...Ey kavmim! Eğer Müslümanlar iseniz, Allâh'a îman ettiyseniz artık yalnız O'na güvenin" dedi. Böylece kavminin îmanlarında ciddi olmalarını, yalnız Allâh'a güvenerek korkmamalarını, bir bütün halde güç kazanmalarını temine çalıştı. Onlar da:

2- "Yalnız Allâh'a güvendik..." diye Mûsâ'ya söz verdiler ve:

3- "...Ey Rabbimiz! Bizi zalimler gürûhuna bir fitne yapma" dediler. Allâh'a yalvardılar bir fitneye düşmemelerini, daha kötü bir zulüm görmemelerini istediler. Dualarına devamla:

4- "Ve bizi kâfirler zümresinden rahmetinle kurtar" Diyerek Mısır'dan uzaklaşmalarını, selamete ermelerini dilediler.

(Araf sûresinin 128, 129. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 87

وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰى وَاَخِيهِ اَنْ تَبَوَّاٰ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Mûsâ ve kardeşine: "Mısır'da kavminize evler hazırlayın ve evlerinizi mescit yapın, namazı da kılın, mü'minleri de müjdele" diye vahyettik."

ÎZAHI:

Firavun ve yardakçıları, Mûsâ ve kavminin namaz kılmalarını yasaklayınca, Allâh'ın vahyi ile halka evlerini kıbleye yönelik bir namazgah yapmalarını ve namazlarını evlerinde kılmalarını bildirdi ve öyle yaptılar. Kıble Kâbe mi, Kudüs mü? Bunun üzerinde ihtilaflar var ise de kesin bir açıklık yok. En iyi bilen Allâh'tır.

Vahiyde müjde emri de olduğuna göre, dualarının kabul olduğuna ve Firavun'un zulmünden kurtulacaklarına işaret edilmektedir. Öyle de oldu ve kurtuldular.

Âyet: 88

وَقَالَ مُوسٰى رَبَّنَآ اِنَّكَ اٰتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَاَهُ زِينَةً وَاَمْوَالًا فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۙ رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ ۚ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلٰٓى اَمْوَالِهِمْ وَاشْدُدْ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيمَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Ve Mûsâ: "Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen Firavuna ve ileri gelenlerine dünya hayatında senin yolundan saptırmaları için zinet ve mallar verdin. Ey Rabbimiz! Onların mallarını mahvet. Kalplerini de sık. Artık acıklı azabı görünceye kadar îman etmeyecekler" dedi."

Âyet: 89

قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ
الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Duanız kabul edilmiştir. Artık dosdoğru olun. Bilmeyenlerin yoluna kat'iyyen uymayın" buyurdu.

İZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam ve kardeşi Harun'un pek çok çabalarına rağmen zevke safaya dalan, çok zengin, günün en değerli zinetlerine, süslerine sahip, çiftlikler, araziler ve pek çok mal sahibi olan firavun ve elemanları, büyük bir gurur, kibir, inat ve saltanat içinde tuğyanlarına devam ederken Mûsâ Aleyhisselam Allâh'a yönelerek duaya başladı. Kardeşi Harun Aleyhisselam da "Amin" diyerek duaya iştirak etti:

1- "Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen Firavuna ve ileri gelenlerine dünya hayatında senin yolundan saptırmaları için zinet ve mallar verdin..." Onları da, malları da yaratan sensin. Elbette onları imtihan için, seni tanımaları için verdin. Ama tanımayanlara da bir helak sebebi yapacağını biliyoruz. Artık sırası gelmiştir:

2- "...Ey Rabbimiz! Onların mallarını mahvet..." ki güvenecek şeyleri kalmasın. Malların kendilerinin olmadığını da anlasınlar.

3- "...Kalplerini de sık..." da huzurları bozulsun, kibirleri kırılsın, zevkleri tersine dönsün. Onlar:

4- "...Artık acıklı azabı görünceye kadar îman etmeyecekler" dedi. Onlar hakikaten dünyanın acıklı azabı olan denizde boğularak batıncaya kadar îman etmediler. Firavun tam batarken îman etti ise de iş işten geçti. İmanı kabul olunmadı.

Nihâyet Allâhu azimüşşan dualarını kabul etti ve:

5- "Duanız kabul edilmiştir. Artık dosdoğru olun. Bilmeyenlerin yoluna kat'iyyen uymayın" buyurdu. Allâh'ın verdiği cevapta çok önemli üç nokta vardır:

a- "Dualarının kabul olması." Elbetteki dualarının kabul buyrulması, onların Firavuna karşı zafer kazanacaklarının garantisidir. Beni İsrail'in de kurtulacaklarının bir müjdesidir. Allâh'ın vadi haktır. Her halde vadini yerine getirir.

b- "Dosdoğru olmaları." Allâh'ın onlara verdiği bu emir kesindir. Bu emir yerine gelmediği taktirde zaferi hak etmemiş olacaklardır. Esasen her ikisi de Allâh'tan aldıkları emir üzerine Firavuna geldiler, onu dine davet ettiler. Onların bu yolları dosdoğrudur. Buna devam emrini almış oluyorlar.

c- "Bilmeyenlerin yoluna uymayın." Hakkı bilmeyen, Allâh'ı tanımayan, Peygamberleri anlamayan îmansızların bâtıl, sapık yollarına kat'iyyen uymayın. Hiçbir noktada onlara meyletmeyin. Bu ciddiyetle Allâh'ın yoluna sarılın ve tebliğe devam edin. Böylece Allâh Peygamberlerine gereken talimatı vermiş oluyor. Bu emirler aynı zamanda bize ve kıyâmete kadar gelecek mü'minleredir.

(Bakara 168, 186, 208. Âl-i Imran 195. Enfâl 9. En'âm 142, 153. Enbiyâ 76, 84, 88, 90. Mâide 77. Hûd 112. Ğafir 60. Şûrâ 15. âyetlerine de bakalım.)

Âyet: 90

وَجَاوَزْنَا بِبَنِيٓ إِسْرَٰٓئِيلَ ٱلْبَحْرَ فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُۥ بَغْيًا
وَعَدْوًا ۖ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَدْرَكَهُ ٱلْغَرَقُ ۙ قَالَ ءَامَنتُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا
ٱلَّذِىٓ ءَامَنَتْ بِهِۦ بَنُوٓا۟ إِسْرَٰٓئِيلَ وَأَنَا۠ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"İsrail oğullarını da denizden geçirdik. Firavun ile askeri de zulmetmek ve saldırmak için peşlerine düştü. Nihâyet kendisine boğulma anı gelince: "İsrail oğullarının kendisine îman ettiğinden başka ilah olmadığına kesinlikle îman ettim. Ben de Müslümanlardanım" dedi."

Âyet: 91

آلْـٰٔنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Şimdi mi? Halbuki önce isyan etmiştin ve müfsitlerden olmuştun."

Âyet: 92

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ اٰيَةً ۚ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ اٰيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Bu gün de, seni arkandaki kimselere ibret olman için bedeninle kurtaracağız. Şüphesiz insanlardan çoğu da âyetlerimizden hakikaten gafillerdir."

İZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam, kavmini toparladı, hazırladı, bir gece Mısır'dan Kudüs'e doğru hareket etti. Bunu haber alan Firavun hemen askerini topladı, silahlandırdı, ve İsrail oğullarını takibe başladı. Mûsâ Aleyhisselam denize varınca Allâh asasını vurmasını emretti. Asayı vurmasıyla deniz açıldı. Geçerlerken, Firavun da arkalarından onlara yaklaştı. İsrail oğullarının tam arkası kurtulurken, Firavun'un ordusunun arkası da denize girmiş oldu. Bu arada Allâh'ın emri ile deniz kavuştu ve Firavun ordusunun tamamı boğuldu. Kurtulan olmadı. Firavun tam boğulurken içinden veya diliyle:

1- "İsrail oğullarının kendisine îman ettiğinden başka ilah olmadığına kesinlikle îman ettim. Ben de Müslümanlardanım" dedi." Felaket başına gelince, Mûsâ'nın büyük mucizesini görüp anlayınca, hakikati kavrayıverdi. Ama ne fayda? Bu arada Allâhu Teâlâ veya Firavun kendi kendine:

2- "Şimdi mi?" dedi. Şimdi mi îman ettin önceden niçin îman etmedin. Mûsâ'nın tebliğatına neden kulak vermedin?

3- "...Halbuki önce isyan etmiştin. Müfsitlerden olmuştun" Burada müfessirlerin bazısı bu sözleri Firavunun kendi kendine kahren söylediğini kabul ederler. Ama şu gelecek âyetin karinesi, Allâh'ın kelamı olduğu yönündedir. Âyeti kerîme:

4- "Bu gün de, seni arkandaki kimseler ibret alması için bedeninle kurtaracağız..." buyurmuştur. Yani ey inatçı Firavun, senin ruhunu aldıktan sonra cesedini denizin kenarına atacaz. Her gören senin mutlaka geberdiğini görecek, ne hale düştüğünü anlayacak ve ibret alacak.

İsrail oğullarının içinde onun ölmezliğine inanmış, onun korkusunu hâlâ içinden atamamış kimseler de vardı. İşte bunlar da onun leşini gördüler ve içlerinden korkularını attılar. Firavunun bu hali, hakikaten etrafa yayılmış ve bundan dersler alınmıştır.

İngilizlerin bulduğu ceset onun mu? Değil mi? Bunun üzerinde kesin bir şey söylenemez. En iyisini bilen yalnız Allâh'tır.

5- "...Şüphesiz insanların çoğu da âyetlerimizden hakikaten gafillerdir" O devirlerdeki insanlar gafillerdi. Ya şimdikiler? Daha gafiller. İbret alacak, ders alacak çok şeyler var. Ama körler, göremezler. Sağırlar, işitemezler. Beyinsizler, akılları da çalışmaz. Sanat diye şarkıyı, zevk diye içkiyi, kazanç diye kumarı – faizi, medeniyet diye çıplaklığı, fuhşu yayarlar ve desteklerler. Bunların gafleti de bir başka. Allâh ıslah eylesin.

(Bakara 49, 50. Araf 141. Enfâl 54. İbrâhîm 6. Tâha 77-80. Şuarâ 60-67. İsrâ 103. Kasas 40. Duhân 30, 31. Müzzemmil 16. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 93

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِيٓ إِسْرَٰٓئِيلَ مُبَوَّأَ صِدْقٍ وَرَزَقْنَٰهُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ ۚ فَمَا ٱخْتَلَفُوا۟ حَتَّىٰ جَآءَهُمُ ٱلْعِلْمُ ۚ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِى بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُوا۟ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Andolsun İsrail oğullarını güvenilir bir yurda yerleştirdik. Onları temizlerinden de rızıklandırdık. (Fakat) kendilerine ilim gelinceye kadar da uyuşamamazlığa düşmemişlerdi. Şüphesiz Rabbin kıyâmet gününde –kendisinde uyuşamaz oldukları şeyler hakkında– aralarında hükmedecektir."

İZAHI:

Firavunların elinden uzun zaman zulüm gördükten sonra kurtardığımız ve yer yüzünün en iyi en verimli olan topraklarına (bu günkü Mısır, Ürdün nehrinin çevresi ile Şam'a kadar olan yere) yerleştirdiğimiz bu iyilik bilmez İsrail oğulları, birbirlerine düştüler. Haktan ayrıldılar. Firavun baskısı altında iken, kendi aralarında bir şey yoktu. Birbirlerine tutunmak zorunda idiler. Firavundan kurtulup da selamete çıkınca, Allâh'ın kendilerine lütfettiği peygamberin ve Tevrat kitabının kıymetini ayaklar altına aldılar. Sen-ben davasına düştüler. Nihâyet bir putun dibinde bulunan ve büyüyüp kumandan olan "buhtunasr" denilen zalim bunların başına bela oldu ve perişan etti. Daha sonra da kurmaya çalıştıkları devletler yine kendi aralarında geçimsizlik yüzünden başkaları tarafından yok edildi. En son yine toparlanmaya çalışırlarken İslâm ordularına kurban oldular. Aradan on dört asır geçtikten sonra, müslümanların duraklamasından yararlanarak şimdiki İsrail devletçiğini devşirmek üzereler. Ama aralarındaki anlaşamamazlık huyu bitti mi? Hayır. Asla. Daha önceleri İsrail ordusunun başında bulunmuş ve pek çok Müslüman kanı dökmüş olan İzak Rabin'in kendileri tarafından öldürülmüş olduğu haberi yayıldı. Bu tesadüf âyeti kerîmenin hikmetli beyanı hakkında bana büyük ders vermiştir.

Bu Yahudiler arasında ırsi olarak şimdiye kadar gelmiş olan anlaşamamazlığın devam ettiğini görmek, onların bu yerde de asla tutanamayacaklarının delili olsa gerek.

Hahamların ayrı ayrı yerlerde kendilerine göre eleman yetiştirmeye çalışmaları, idarecilerin de bir uyumsuzluk içinde bulunmaları, onların içlerinde tutuşan ve söndürülmesi mümkün olmayan bir yangının başlangıcı da olabilir.

"...(Fakat) kendilerine ilim gelinceye kadar da uyuşmamazlığa düşmemişlerdi..." buyrulması, işte bu hakikati açıklıyor. Kendilerine ilim, Tevrat'ın gelmesiyle verilmiş, Mûsâ Aleyhisselamın tebliği ve örnek olması ile başlamıştır. Mûsâ Aleyhisselam ile Harun Aleyhisselamı zor durumda bırakan, ayrı ayrı baş çekerek parçalanan bu tîneti bozuk insanlar, tarihin bilinen devrelerinde hiçbir yerde tutunamamışlar, yerleşememişlerdir. Şimdiki yerlerinde de ancak Müslüman olurlarsa belki tutunurlar. Değilse asla.

Bunların bu geçimsizlik hastalığı bize de sıçradı. Ama biz dinimize sarıldığımız müddetçe bu hastalık aramızda yer bulamayacak.

"...Şüphesiz Rabbin kıyâmet gününde –kendisinde uyuşamaz oldukları şeyler hakkında– aralarında hükmedecektir" buyrulmasıyla

dünyada kendilerine "zillet ve meskenet damgası vurulduğu" gibi ahirette de cehennem damgası vurulacaktır.

(Bakara 40-61, 90-93, 211. Âl-i Imran 112. Nisâ 154. Araf 142-155, 160-163. İsrâ 4-8. Tâha 80-97. Şuarâ 197. Neml 76. Ğafir 53. Casiye 16, 17. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 94

فَانْ كُنْتَ فى شَكٍّ مِمَّآ اَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ فَسْئَلِ الَّذينَ يَقْرَؤُنَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ ۚ لَقَدْ جَآءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Sana indirdiğimiz şeylerden şüphede idiysen, senden önce kitabı okuyanlara da sor. Andolsun rabbinden sana hak gelmiştir. Artık kat'iyyen şüphe edenlerden olma."

Âyet: 95

وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الَّذينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Kat'iyyen Allâh'ın âyetlerini yalanlayanlardan da olma ki, hüsrana uğrayanlardan olmayasın."

Âyet: 96, 97

اِنَّ الَّذينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٦﴾
وَلَوْ جَآءَتْهُمْ كُلُّ اٰيَةٍ حَتّٰى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيمَ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Üzerlerine Rabbinin sözü kesinlikle tahakkuk etmiş olanlar, kendilerine her âyet gelse de, acıklı azabı görünceye kadar îman etmezler."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerîmelerde hitap, her ne kadar Peygamber Efendimize ise de, asıl hedef başkalarıdır. Kur'ân belağatının bir gereğidir. Allâhu Teâlâ, Peygamber olarak yarattığı ve ona Sıdk, Emanet, fetanet, Tebliğ, İsmet gibi asla şüpheye düşmeyecek sıfatları verdiği, aynı zamanda: **"Seni ancak âlemlere bir rahmet olarak gönderdik"** dediği bir zatın şüpheye düşmesi, olur şey mi?

Öyle ise, burada Allâh'ın maksadı nedir? Buradan şu hususları anlayabiliriz:

a- Başkalarına soracağı bu önemli soruyu, Rasulüne sorarak onların dikkatini çekmek ve kulak kabartmalarını sağlamak.

b- Kur'ânda beyan ettiği kıssaların her birinde bütün insanların ibret alacakları ve bir çok hatalara düşmelerini önleyecek ders almaları için "bu hikayeye ne lüzum" var şüphesine düşmemeleri.

c- Bu kıssaların tebliğine çok önem vererek tebliğini yapması icap ettiğini bilmesi.

d- Kur'ânın her hükmünde olduğu gibi, geçmiş devirlerdeki olan bitenlerin öğrenilmesi ve öğretilmesi gereğine işaret buyrulmuş olması.

e- Kur'ândan önce gelen kitapları okuyanların içinden Müslüman olanlara sorularak, eskiden yapılan hataların iç yüzünün öğrenilmesi gibi nice hikmetler vardır.

Habibim! Senin tebliğ ettiğin ahkamdan ve hadiselerden şüphe edenlere söyle:

"Eğer bana indirilen şeylerde ve benim Peygamberliğimde şüpheniz varsa, kitap ehlinden îmanlı ve insaflı olanlara sorun. Onlardan gerekli cevabı alırsınız. Boşuna şüphelilerden olmayın. Sizden öncekiler gibi Allâh'ın âyetlerini yalanlayanların durumuna düşüp de hüsrana uğramayın." şeklinde anlaşılır.

"Üzerlerine Rabbinin sözü kesinlikle tahakkuk etmiş olanlar, kendilerine her âyet gelse de, acıklı azabı görünceye kadar îman etmezler." Buyurmasıyla da asıl hitabın hedefinin kâfirler olduğu daha iyi anlaşılır. Şüphe yayanların kâfirler, müşrikler olduğu ve onların acıklı azabı görmedikçe îman etmeyecekleri haber verilmiştir. Onlara Allâh'ın "azap" sözü, gerçekleşmiştir. Onun vadi haktır.

(Bu sûre 33, 104, 105. Nisâ 157. Hûd 62, 110, 119. İbrâhîm 109. Neml 66. Sebe' 21, 54. Sad 8. Ğafir 34. Fussılet 45. Şûra 14. Duhân 9. Zümer 19, 71. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 98

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ اٰمَنَتْ فَنَفَعَهَآ اِيمَانُهَآ اِلَّا قَوْمَ يُونُسَ ؕ لَمَّآ اٰمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلٰى حِينٍ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"(Halkı) îman edip de, îmanları kendilerine fâide veren bir belde olsaydı ya. Ancak Yûnus'un kavmi (var). Onlar îman edince, dünya hayatındaki hor hakirlik azabını kendilerinden kaldırdık ve onları bir zamana kadar yararlandırdık."

İZAHI:

Geçen bütün devirlerde yaşayan ve köyler şehirler kuran insanlara gelen Peygamberlere tümüyle îman eden, hiçbir yerleşim yeri olmadığı, ancak Yûnus Aleyhisselamın kavminin azabı görünce tümüyle îman ettiği hatırlatılmaktadır.

"(Halkı) îman edip de, îmanları kendilerine fâide veren bir belde olsaydı ya..." Nuh Aleyhisselam devrinden Yûnus Aleyhisselam zamanına kadar geçen devirlerde hiçbir millet tümüyle îman edip de felaketlerden kurtulmuş değildir. Firavun gibi son anında inanmış olanların da îmanları bir yarar sağlamamıştır. Helak olup gitmişlerdir. Aralarındaki bazı îman edenler kurtulmuş ise de kâfir olanların hiç biri kurtulamamıştır.

Ancak Yûnus Aleyhisselamın kavmi, kendilerine haber verilen felaketin geldiğini, kendilerine yaklaştığını görünce, hep birden inanmışlar, tevbe etmişler, küçük-büyük, kadın-erkek, genç-yaşlı hep birden Allâh'a yalvarmaları üzerine Allâh o felaketi onlardan uzaklaştırmış ve onlara belli bir zamana kadar yaşamalarına izin vermiştir.

Buradan alacağımız ders, musibetler gelmezden önce Allâh'a îman ederek, O'nun emrettiği şekilde yaşamamızdır. Felaket geldikten sonraki pişmanlığın yararı olmayacağını bilmemiz gerekir.

Araştırdığımız zaman, eski milletlerin helakına sebep olan her şey devrimizde, bilhassa küfür ülkelerinde fazlasıyla mevcuttur. Her an helakları beklenebilir.

Biz Müslümanlar arasında da bu helak sebepleri belirmiş ise de elhamdülillâh hakka dönüş artmaya başlamıştır. İnşallâh bizden uzak kalır.

(En'âm 158. Araf 94. Hıcr 4. Hacc 45, 48. Enbiyâ 6. Şuarâ 208. Kasas 58, 59. Secde 29. Ğafir 85. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 99

وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَاٰمَنَ مَنْ فِى الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا ۭ اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتّٰى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Senin Rabbin dileseydi, yer yüzündeki kimseler onların hepsi topluca elbette îman ederlerdi. (Artık) insanları mü'minler olmaları için mi zorluyorsun sen?"

Âyet: 100

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Allâh'ın izni olmadıkça kimsenin, îman etmesi mümkün değildir. Akıllarını erdirmeyenler üzerine de murdarlığı kaplar."

ÎZAHLARI:

Rasulüm! Eğer senin Rabbin dileseydi insanların hepsini de îman edecek kabiliyette yaratır, ister istemez îman ederlerdi. Ama onlara verdiği cüz'i bir irade ile serbest bıraktı. Mecbur tutmadı. Ta ki itiraz edemesinler. Diğer mahlukata bir bakın. Yaratılışları dışına çıkma imkanları yok. Ama insan öyle mi? İnsan onların yararlıları kadar daha fazla yararlı, zararlıları kadar daha fazla zararlıdır. Yararlı olmakta da, zararlı olmakta da serbesttir. İsteyen îman etsin, isteyen îman etmesin. İşte bu kabiliyeti bize verdi.

İman etmeleri için senin onları zorlaman fayda vermez. Sana bu hakkı vermedim. Sana yalnız tebliğ emri verdim.

"Allâh'ın izni olmadıkça kimsenin îman etmesi mümkün değildir" senin zorlaman faydasızdır. Senin elinde değildir. O ancak benim elimdedir. Onların cüz'i iradelerini sarfetmeleri yönünde ben kolaylık veririm.

"...Akıllarını erdirmeyenler üzerine de murdarlığı kaplar" Allâh'ın onlara verdiği akıllarını yerinde kullanmayanları, cüz'i iradelerini de îman yolunda kullanmayanların üzerine hoşlanmayacakları murdarlık yükleyecektir.

(Bakara 272. En'âm 35, 66, 107, 135, 159. Hûd 118. Nahl 93. Kasas 56. Şûrâ 8. Ğaşiye 21, 22. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 101

قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ؕ وَمَا تُغْنِى الْاٰيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Göklerde ve yerde neler var? Bir bakın" de. Âyetler ve uyarılar îman etmeyen kavime fayda vermez."

Âyet: 102

فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ ؕ قُلْ فَانْتَظِرُوا اِنِّى مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Kendilerinden önce geçenlerin günleri gibisinden başkasını mı bekliyorlar? "Artık bekleyin. Şüphesiz sizinle birlikte ben de bekleyenlerdenim" de."

Âyet: 103

ثُمَّ نُنَجِّى رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا كَذٰلِكَ ۚ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Sonra Peygamberlerimizi ve îman edenleri kurtarırız. Böylece üzerimize düşen bir hak olarak mü'minleri kurtarırız."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ Peygamberimize hitap ederek, söyle onlara:

1- "...Göklerde ve yerde neler var? Bir bakın" de. Güneşe, aya, yıldızlara, havaya, rüzgarlara, aydınlıklara, karanlıklara, yer yüzüne, dağlara, ovalara, meyvelere, sebzelere, yerde sürünen, yürüyüp koşan, gökte uçan hayvanlara, denizlere, buralarda bulunan sayısız hayvanlara iyi bir bakın. Bunları kim yaratır? Kim besler? Kim yaşatır? Kim yok eder, yerlerine başkalarını kim getirir. Bir düşünseniz ya, diyerek hatırlat Habibim. Ama:

2- "...Âyetler ve uyarılar îman etmeyen kavime fayda vermez" Göklerde ve yerde bulunan her şey birer âyet, Allâh'ın varlığına birer delildir. Fakat îmansızlara ne bu deliller ne de kendilerine gönderdiğimiz uyarıcı Peygamberler fayda vermez. İmanın olmadığı kalpler, sahiplerine ne fayda verecekler? Onlar:

3- "Kendilerinden önce geçenlerin günleri gibisinden başkasını mı bekliyorlar?..." Daha önce geçenler de günlerini öyle inkarla, yalanlamakla, ahlaksızlıkla, küfürle, şirkle nifakla geçirmişler ve helak olup gitmişlerdir. Bunların bekledikleri de başka ne olabilir? Bunlar da onlar gibi olacaklar. Bunlara:

4- "...Artık bekleyin. Şüphesiz sizinle birlikte bende bekleyenlerdenim" de. Onlara: "Sizin bekleyeceğiniz şey felaket olarak gelecek. Onu görüp helak olacaksınız. Benim bekleyeceğim şey de, elbette zafer saadet olarak gelecek ve göreceğim. Daha sonra sizin beklediğiniz cehennemi bulacaksınız, ben de cenneti bulacağım. Aramızdaki fark bu.

5- "Sonra Peygamberlerimizi ve îman edenleri kurtarırız..." Sizi helak etmek üzere gönderdiğimiz musibetlerle siz helak olursunuz ey kâfirler!... Peygamberlerimizle mü'minleri kurtarırız.

6- "...Böylece üzerimize düşen bir hak olarak mü'minleri kurtarırız" Bana îman eden, benim yolumdan ayrılmayan mü'minlere vadim vardır. Bu vadimi yerine getirmek elbette benim şanımdandır.

(Bakara 210. En'âm 158. Âraf 64, 71, 72, 83, 185. Bu sûre 20. Hûd 58, 66, 94, 122. Enbiyâ 71, 74, 76, 88. Meryem 72, Ğaşiye 17-21. Şuara 118, 119. Rûm 47. Fussılet 18. Kâf 6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 104

قُلْ يَـٰٓ اَيُّهَا النَّاسُ اِنْ كُنْتُمْ فِى شَكٍّ مِنْ دِينِى فَلَآ اَعْبُدُ
الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ اَعْبُدُ اللّٰهَ الَّذِى
يَتَوَفّٰيكُمْ ۖ وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Ey insanlar! Benim dinimden bir şüphede iseniz, Allâh'tan başka taptıklarınıza da tapmam. Ancak sizi öldürecek olan Allâh'a kulluk ederim. Mü'minlerden olmamla da emrolundum" de."

Âyet: 105

وَاَنْ اَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۖ وَلَا تَكُونَنَّ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Ve: "Yüzünü bir hanîf olarak dine çevir. Kat'iyyen müşriklerden de olma.""

Âyet: 106

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۖ
فَاِنْ فَعَلْتَ فَاِنَّكَ اِذًا مِنَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka sana yararı olmayacak, zararı da dokunmayacak şeye de tapma. Eğer (bunu) yaparsan, artık şüphesiz sen zalimlerden olursun"

Âyet: 107

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِنْ يُرِدْكَ
بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ ۚ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۚ
وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Ve eğer Allâh sana bir zarar dokundurursa, onu kendisinden başka kaldıracak da yoktur. Yine sana bir hayır dilerse, O'nun fazlını reddedecek de yoktur. Onu kullarından dileyeceği kimseye eriştirir. Hem de O, çok mağfiret eden, rahim olandır."

ÎZAHLARI:

Ey Rasulüm! Bu inatçı müşriklere de ki:

1- "Ey insanlar! Benim dinimden bir şüphede iseniz, Allâh'tan başka taptıklarınıza da tapmam..." Benim dinimde şüphelenecek ne var? Asıl şüphelenilecek olan sizin taptıklarınızdır. Putlara, taşlara tapıyor onlardan medet bekliyorsunuz. Bunlardan şüphelenmiyorsunuz da sizi ve bütün kainatı yaratan Allâh'ın dininden mi şüpheleneceksiniz? Hiç mi düşünmüyorsunuz? Beni de kendi şüphenize düşürmek istiyorsanız, ben yalnız Allâh'a kulluk yapar, yalnız O'na ibadet ederim. Sizin taptığınız putlara tapmam. Sizin gibi beyinsiz değilim. Ben:

2- "...Ancak sizi öldürecek olan Allâh'a kulluk ederim..." sizi yaratan ve öldürecek olan Allâh'a, kulluk ederim. Şunu da iyice bilin ki:

3- "...Mü'minlerden olmamla da emrolundum" de. Ben daima Allâh'a îman eden ve O'nun yolundan ayrılmayan mü'minlerden olmamla, onlarla beraber olmamla emrolundum. Bu emri bana Allâh verdi. Hem de:

4- "Yüzünü bir hanîf olarak dine çevir. Kat'iyyen müşriklerden de olma" diye emrolundum. Benim yüzüm, yönüm, kalbim Allâh'ın dinindedir. Sizin gibi müşriklerden olmam asla mümkün değildir. Ben bütün bâtıl dinlerden, şirkten, küfürden uzak, yalnız Allâh'a teslim olan bir Müslüman olarak yönümü yalnız gökleri ve yeri yaratan Allâh'a çevirdim. Ben şundan da men edildim:

5- "Allâh'tan başka sana yararı olmayacak, zararı da dokunmayacak şeye de tapma. Eğer (bunu) yaparsan, artık şüphesiz sen zalimlerden olursun" Men olunduğum bu faydasız, zararsız, kendini

dahi koruyamayan taşlara, ağaçlara ,madenlere değer verecek kadar beyinsiz değilim. Bunu yaparsam, sizin gibi zalimlerden olurum. Bakın Allâh bana ne haber veriyor:

6- "Eğer Allâh sana bir zarar dokundurursa, onu kendisinden başka kaldıracak da yoktur..." Allâh'tan gelecek zelzeleler, fırtınalar, yangınlar, seller, hastalıklar, ölümler... Bunların önüne kim geçebilir? Bunları yapan da Allâh, durduracak olan da Allâh.

7- "...Yine sana bir hayır dilerse, onun fazlını reddedecek de yoktur..." Allâh'ın verdiği sıhhati, aklı, gücü, kuvveti, rızıkları, yağmuru, kim ortadan kaldırabilir? Size gelecek felaketlerin önüne geçemeyeceğiniz gibi bana gelen Peygamberliği, Kur'ânı Kerîmi, kavuşacağımız zaferi de çeviremezsiniz. Allâh:

8- "...Onu kullarından dileyeceği kimseye eriştirir..." Allâh fazlı keremini kullarının arasında dilediğine verir. O'nun bize verdiği en üstün keremi, İslâm dinidir. Siz de îman ederseniz bu faziletten siz de nasibinizi alırsınız.

9- "...O, çok mağfiret eden, Rahim olandır" Sizi de mağfiret eder, Rahmetini size de ihsan eder.

(Bakara 23, 112. Âl-i Imran 20. Nisâ 125. En'âm 17, 79. Hûd 110, 62. İbrâhîm 9, 10. Neml 66. Kasas 88. Şuarâ 213. Lokman 22. Ğafir 34. Sâd 8. Sebe 21, 54. Fussılet 45. Şurâ 14. Rum 38. Duhân 9. Cinn 18. Kâfirûn 1-6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 108

قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ ۚ فَمَنِ
اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ
عَلَيْهَا ۚ وَمَآ اَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيْلٍ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Ey insanlar! Rabbinizden size hak gelmiştir. Artık hidâyete eren kimse, ancak kendisi için hidâyete erer. Kim de saparsa, yine ancak kendi aleyhine sapar. Ben üzerinizde bir vekil de değilim" de."

Âyet: 109

وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَاصْبِرْ حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ ۚ
وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"(Habibim)! "Sana vahyolunana da uy ve Allâh hükmedinceye kadar sabret. Hem de O, hükmedenlerin en hayırlısıdır."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, Rasulüne hitap ederek Kur'ân-ı Kerîmin bütün insanlara tebliğini emretmiştir.

Bu tebliğden sonra artık kimler Kur'ân'a îman eder, onunla amel ederse, dünya ve ahiret kendi yararlarınadır. Kimler de ondan yüz çevirir saparsa, onların zararlarınadır. Peygambere düşen sadece tebliğdir. O kimsenin kefili, koruyucusu, zorlayıcısı değildir.

O da kendisine vahyolunana tâbi olmakla mükelleftir. Karşılaştığı hadiselere de Allâh'tan hüküm gelinceye kadar sabretmekle memurdur. Çünkü Allâh hüküm vereceklerin en hayırlısıdır.

Bu hitaplar, Rasule ve onun zamanındaki insanlara münhasır değildir. Kıyâmete kadar gelecek bütün insanları ilgilendirir.

(Bakara 21. Nisa 1, 170, 174. Maide 105. En'âm 50, 106. Âraf 158, 203, 30. Bu sûre 15, 23, 57. Hûd 45. Hacc 1, 49. İsrâ 15. Nûr 54. Neml 92. Zümer 41. Ahzâb 2. Fussılet 6. Ahkâf 9. Tîn 8. âyetlerini de okuyalım.)

YÛNUS SÛRESİNİN SONU

HÛD SÛRESİ

11. Sûredir

123 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

Yûnus sûresinden sonra nâzil olan bu sûre, onun devamı demek olur.

Daha ziyade itikat konularını işler ve ibret veren kıssaları ihtiva eder.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓرٰ ۚ كِتَابٌ اُحْكِمَتْ اٰيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ
حَكِيمٍ خَبِيرٍ ﴿١﴾

Meâli:

"(الر) Âyetleri, hakim, habir tarafından muhkem kılınan sonra tafsil olunan bir kitaptır."

Âyet: 2

اَلَّا تَعْبُدُوٓا اِلَّا اللّٰهَ ۜ اِنَّنِى لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾

Meâli:

"Allâh'tan başkasına ibadet etmeyiniz diye. Şüphesiz ben size O'nun tarafından (gönderilen) bir uyarıcı ve bir müjdeciyim."

Âyet: 3

وَاَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا اِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا
اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِى فَضْلٍ فَضْلَهُ ۜ وَاِنْ تَوَلَّوْا
فَاِنِّٓى اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ ﴿٣﴾

Meâli:

"Yine Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra ona tevbe edin ki sizi güzel bir nimetle, belirli bir süreye kadar nimetlendirsin ve her fazilet sahibinin fazlını versin diye. Ve eğer yüz çevirirseniz, artık şüphesiz ben size büyük günün azabından korkarım."

Âyet: 4

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Dönüşünüz ancak Allâh'adır. Hem de O, her şeye kadirdir."

İZAHLARI:

(الر) Bu harflerin manasını yalnız Allâh bilir.

"Hakim" Her şeyi en iyi bilen yanılmadan hiç bozulmayacak hükmü veren, en derin hikmetlerin sahibi olandır.

"Habir" Her şeyden haberi olan, kendisinden asla gizli bir şey bulunmayan, her şeyden anında bilgi sahibi olandır.

İşte Rasulüne indirdiği kitabın âyetlerini "Muhkem" kılan yani asla bozulmayacak, değiştirilemeyecek, emsali bulunamayacak bir mucize yapan ve "tafsil" eden yani her hükmü birbirinden ayıran, hükümsüz bir şey bırakmayan, her ihtiyaca cevap veren Allâh'tır.

1- "Allâh'tan başkasına ibadet etmeyiniz" diye gönderdiği bir kitaptır. Ondan başkasına kulluk yapmayın, diye muhkem kıldığı, tafsil ettiği bir kitaptır.

2- "...Şüphesiz ben size O'nun tarafından (gönderilen) bir uyarıcı ve müjdeciyim" sizi uyarmak, korkutmak, hakka davet etmek ve müjdeler vermek için gönderilen bir Peygamberim.

3- "Yine Rabbinizden mağfiret dileyin..." diye muhkem kıldığı ve tafsil ettiği bir Kur'ân-ı Kerîmdir.

4- "...Sonra O'na tevbe edin ki sizi güzel bir nimetle belirli bir süreye kadar nimetlendirsin..." Dünya ve ahiret nimetlerini ihsan etsin diye muhkem kıldığı ve tafsil ettiği bir Allâh kelamıdır o.

5- "...Her fazilet sahibinin faziletini versin..." diye muhkem kıldığı ve tafsil ettiği bir kitabı mübindir o. Her ilim, îman, ibadet, güzellik ahlak sahibinin mükafatını vermesi için bu kitabı muhkem, mufassal kılmıştır.

6- "...Eğer yüz çevirirseniz, artık şüphesiz ben size büyük günün azabından korkarım" Ey insanlar! Ben size bu muhkem kitabı tebliğ ediyorum. Kabul etmez de yüz çevirirseniz, küfrünüzde, şirkinizde devam ederseniz, size çatacak olan, içine atılacağınız o büyük mahşer gününün hesabından sonraki cehennem azabından korkuyorum.

7- "Dönüşünüz ancak Allâh'adır..." Başka kaçacak yeriniz yok. Sizi O yarattı. Ancak O'na hesap vereceksiniz.

8- "...Hem de O her şeye kadirdir" O'nun gücünün yetmeyeceği hiçbir şey yoktur. Sizi yarattığı gibi öldürür. Öldürdüğü gibi diriltir. Yaşattığı gibi de yakar. Şimdiki bu fırsatları kaçırmayın. İman edin.

(Bakara 119. Âl-i Imran 7. Mâide 15, 48, 105. Âraf 188. Bu sûre 26, 52, 90. Yûsuf 1, 40. Ra'd 1. İbrâhîm 1. Hıcr 1. İsrâ 23, 105, 106. Kehf 1, 2. Zümer 1, 2, 41. Ğafir 2, 3. Fussılet 2-4, 14. Duhân 2-6. Casiye 2. Ahkâf 2. Vakıa 77-80. Zuhruf 2-4. Sebe 28. Ahzâb 45. Feth 8. Nûh 10. Müzzemmil 20. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 5

اَلَآ اِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ ۗ اَلَا حِينَ
يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ ۙ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ۚ
اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

Meâli:

"Dikkat edin. Şüphesiz onlar, ondan gizlemeleri için göğüslerini katlıyorlar. Bilin ki onlar elbiselerini büründükleri zamanda gizleyecekleri şeyleri ve açıklayacakları şeyleri de biliyor. Muhakkak O, göğüsleri en iyi bilendir."

İZAHI:

Bu âyeti kerîmenin nüzûlüne sebep olan rivâyetlerden biri, Ahnes ibni Şürayk tatlı dilli, güler yüzlü, hoş görüntülü birisiydi. Rasulullâh (S.A.V.)'i gördüğü ve onunla karşılaştığı zaman, yağlı ballı çok tatlı konuşur. Fakat içindeki kini, buğzu, düşmanlığı gizlemek için kıvranırdı. İşte bunun, içinde gizlediğini çıkarmak için bu âyet nâzil oldu.

Bir rivâyet de bazı münafıklar: "Bizi görecek de dine davet edecek" diye kendilerini belli etmemek için eğilirler, bükülürler sırtlarını

dönerler, başlarını örterler bilinmemeye çalışırlardı. Bunların niyetlerini meydana çıkarmak için bu âyet nâzil oldu.

Bizim Türkçe'mizde "göğüslerini katlıyorlar" tabiri yoktur. Bunun yerine " kısılıp bükülüyor" "ağzı başka, karnı başka", "yan çiziyor" gibi tabirler kullanılır, yani içindeki kötü niyeti saklamak için yaptıkları çabalar. İşte bunu Allâh'tan ve Rasulünden gizlemeye çalışıyorlar. Ama:

1- "...Bilin ki onlar elbiselerini büründükleri zamanda gizleyecekleri şeyleri ve açıklayacakları şeyleri de biliyor..." buyruluyor. Tanınmamaları için geniş bürgülerini başlarından aşağı örtüyorlardı ve kendilerini Peygamberden gizliyorlardı, Allâh'tan gizleyemeyeceklerinin farkında değillerdi. Onların bu hallerini Allâh da Rasulüne bildiriyordu. Çünkü:

2- "...Muhakkak O, göğüsleri en iyi bilendir" Allâh şüphesiz herkesin içindeki en gizli şeyleri dahi bilendir. Bu âyetten şu ibreti almalıyız: Bazı kimseler, ayıplanacak şeyleri bir birlerinden gizlemeye çalışırlar. "Beni burada kimse görmesin", "hocamız tanımasın", "anam babam görmesin" gibi kendini kötü tanıtmamak için çaba harcarlar. Halbuki kendilerinin yaptıkları rezaleti Allâh pek âlâ görüyor ve biliyor.

En önemlisi de, içi kâfir olduğu halde bunun bilinmemesine, kendini Müslüman göstermeye çalışmaktır. Pek çokları: "müslümanım" dediği halde, "şeriatı istemem" der. Bazıları da: "Allâh affeder be" diyerek avutmaya çalışır. Bunların misalleri çoktur. Dikkatli olmamız gerekir.

(Âl-i Imran 29, 118, 119, 154. Nisâ 108. Mâide 7. Enfâl 43. Neml 74, 75. Kasas 69. Ankebût 10, 11. Lokman 23. Fâtır 38. Zümer 7. Ğafir 19. Teğabün 4. Mülk 13, 14. Nûh 7. âyetlerini de okuyalım.)

ONBİRİNCİ CÜZÜN SONU

ONİKİNCİ CÜZ

Âyet: 6

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِى الْاَرْضِ اِلاَّ عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ؕ كُلٌّ فِى كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦﴾

Meâli:

"Yerde yürüyen(ler)in rızkı yalnız Allâh'a aittir. Onların eğleşecek yerini de ayrılacak yerini de bilir. Hepsi açıklayan bir kitaptadır."

İZAHI:

Allâh'ın yarattığı canlılar, başlıca iki kısma ayrılır:

a- Görünmeyenler: İnsanların göremedikleri, ancak aletle görülebilen mikroplar ve onunla da görülemeyen cinler. Bunların hepsi yaratılan, yaşayan ve ölen hareketli canlılardır.

b- Görülebilenler: En küçük sarı karıncadan, file kadar bütün canlılar. Bunların karada yaşayanları, toprak altında olanlar, havada uçanlar, hepsi de hareketli canlılardır. Devamlı suda yaşayan, hem suda, hem de karada yaşayanlar da vardır. Sayılarını bırak, cinslerini bile saymak mümkün değildir.

Bunların hepsini yaratan Allâh olduğu gibi rızıklarını da veren yalnız Allâh'tır. Bunların eğleşip, yaşadıkları yerleri bilen Allâh'tır. Ayrılıp gittikleri yerleri de bilen yine yalnız Allâh'tır.

Bunların üreme tarzlarını, rahimlerde, yumurtalarda, uzayıp kopma şekillerinde, daha bilemediğimiz şekillerdeki üremelerini, ölüm şekillerini ve her hallerini en iyi bilen ancak Allâh'tır.

"...Hepsi açıklayan bir kitaptadır" buyrularak levh-i mahfuza işaret edilmiştir. Keyfiyetini de yalnız O bilir.

Günümüzdeki araştırmalar, bunu bir ilim konusu haline getirerek epeyce bir mesafe alınmış ise de, elde edilen bilgiler tamamının yanında göremeyeceğimiz kadar küçük bir noktadan öte geçmez. Aczimizi bilip teslimiyetimizi artırmalıyız. Biyoloji kitaplarından da faydalanmalıyız.

(Bakara 164. En'âm 38, 98. Nûr 45. Ankebût 60. Lokman 10. Şûra 29. Câsiye 4. Fâtır 28. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 7

وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ وَّكَانَ عَرْشُهٗ عَلَى الْمَآءِ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَلَئِنْ قُلْتَ اِنَّكُمْ مَّبْعُوْثُوْنَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُوْلَنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"O'nun arşı üzerinde iken amel bakımından hanginiz daha güzel diye sizi imtihan etmesi için gökleri ve yeri altı günde yaratan da O'dur. Andolsun: "öldükten sonra muhakkak siz dirilmişler olacaksınız" desen, yemin olsun küfredenler: "Bu açık bir sihirden başkası değildir" derler."

Âyet: 8

وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِلٰٓى اُمَّةٍ مَّعْدُوْدَةٍ لَّيَقُوْلُنَّ مَا يَحْبِسُهٗ ۗ اَلَا يَوْمَ يَاْتِيْهِمْ لَيْسَ مَصْرُوْفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Yine andolsun onlardan azabı sayılı zamana geciktirsek, yemin olsun kesinlikle: "Onu tutan ne?" diyecekler. Dikkat edin. Onlara gelecek gün kendilerinden vazgeçilmiş değildir. Kendisiyle alay etmekte oldukları şey onları kuşatacaktır."

İZAHLARI:

1- "Amel bakımından hanginiz daha güzel diye sizi imtihan etmesi için..." Allâhu Teâlâ yarattığı mahlukat arasında imtihan etmeye elverişli olarak insanı yaratmıştır. Yaratılışının tümü, aklı ve bedeninin yapısı, imtihana göre ayarlanmıştır. İşte böyle bir varlığı yaratmazdan önce onun yaşayacağı bir yerin yaratılmasını irade eden Allâh:

2- "...Gökleri ve yeri altı günde yaratmıştır..." Altı gün, bizim bildiğimiz bu günlerin benzeri mi? Yoksa başka onun bildiği gün mü?

Sorusu akla gelir. Henüz gökler ve göklerde olan güneş yok iken günümüze göre bir hesap yapmak mümkün değil. Öyle ise, "altı gün" tamamen Allâh'ın bileceği bir zaman dilimidir. Veya bize hitap ettiğine göre, bizim anlayacağımız zaman anlayışı ile haber vermiştir. Bunun üzerindeki ihtilaflara, rivâyetlere girmenin yararı olmayacağı, sanılmıştır. Bize yararı olacak yaşadığımız günleri Allâh'ın emri üzerinde değerlendirmekten başka çıkar yolumuz yok.

3- "...Arşı da su üstünde idi..." "Gökleri ve yeri yaratmazdan önce hakimiyeti, saltanatı, idaresi su üstünde idi." anlayışı ağırlık kazanmıştır. Fakat "su" hakkında da nasıllığı bir türlü idrakimizi yatıştıramıyor. Her çaba sarfeden müfessirin, ifadelerinde aczine işaret eden yorumlarını görüyoruz. Allâh hepsinden razı olsun. Hele bu kısım tamamen Allâh'ın bileceği bir hususdur. Bize düşen, her varlığın yaratıcısı Allâh olduğuna tam îman etmek ve aczimizin idraki içinde O'nun emrinden ayrılmamaktır.

Habibim! Bu haberleri tebliğe devam ederken îman edenler olacağı gibi, inanmamakta direnenler de olacaktır. İşte bu îman etmeyenlere:

4- "...Öldükten sonra muhakkak siz dirilmişler olacaksınız" desen, yemin olsun ki küfredenler "Bu açık bir sihirden başkası değildir" derler. Habibim! Onlar, elbette kendileri için kazandıkları cezayı görecekler:

5- "Yine andolsun onlardan azabı sayılı zamana geciktirirsek, yemin olsun kesinlikle: "Onu tutan ne" diyecekler" Habibim! İşte bunların inadı ve itirazları böylece devam edecektir. Ama:

6- "...Dikkat edin. Onlara gelecek gün kendilerinden vazgeçilmiş değildir. Kendileriyle alay etmekte oldukları şey onları kuşatacaktır" onlar, alay ettikleri şeyler sebebiyle hak ettikleri cezayı kesinlikle görecekler. Hem de kendilerini çepe çevre kuşatmış olarak görecekler. İçinde bulundukları cezadan kurtulmaları asla mümkün olmayacaktır.

(En'âm 29. Âraf 54. Yûnus 3. Ra'd 2. Nahl 34. İsrâ 49, 98, 99. Kehf 7. Enbiyâ 41. Mü'minûn 37, 82, 86. Secde 4. Furkan 59. Zümer 48. Ğafir 83. Sâffât 15-17. Câsiye 33. Vakıa 47-50. Hadîd 4. Teğabün 7. Mülk 2. Mutaffifin 4-6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 9

وَلَئِنْ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ
اِنَّهُ لَيَئُوسٌ كَفُورٌ ﴿٩﴾

Meâli:

"Ve andolsun insana tarafımızdan bir rahmet tattırsak sonra onu kendisinden çekiversek, muhakkak o, elbette çok ümitsiz, pek nankördür."

Âyet: 10

وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ
عَنِّى ۚ اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Yine andolsun kendisine dokunan zarardan sonra bir hayır tattırsak, yemin olsun elbette: "benden kötülükler gitti" der. Şüphesiz o, hakikaten sevinçli, çok böbürlüdür."

Âyet: 11

اِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۚ اُولَٰئِكَ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١١﴾

Meâli:

"Ancak sabredenler ve yararlı işler yapanlar, işte bunlar, kendileri için bir mağfiret ve büyük bir mükafat vardır."

İZAHLARI:

Bu âyeti kerîmelerde insanların karakterlerine, gönül yapılarına işaretle kesin örnekler vermekte:

1- "Ve andolsun insana tarafımızdan bir rahmet tattırsak sonra onu kendisinden çekiversek, muhakkak o, elbette çok ümitsiz, pek çok nankördür" buyurmaktadır. İnsan sıhhat, saadet, selamet, nimetler gibi kendilerine rahmetimiz her an ihsan edildiği halde, bunu umursama-

yanlardan bir ara ondan rahmetimizi kaldırıversek, hemen ye'se düşer, ümitsizliğe boğulur ve nankörlüğü sırıtır.

2- " Yine andolsun kendisine dokunan zarardan sonra bir hayır tattırsak, yemin olsun elbette: "benden kötülükler gitti" der..." Allâh'ı hatırlamaz, şükretmez, kötülüğü kimin giderdiğini düşünmez. Hemen: "Şüphesiz o, hakikaten sevinçli, çok böbürlüdür" daha önce acınan, üzülen, ümidini kesen, Allâh'a yalvarmayan bu karaktersiz, musibet kaldırılınca birden bire şımarır, azar, gururlanır.

Her devirde olduğu gibi devrimizde de böyle sap tutmazlar çoğaldı. Dinsiz yetişen nesilde böyle şahsiyetsiz, bulunca şımaran, kaybedince çıldıran, hatta intihar eden ayarsızlar gittikçe artmaktadır. Medeniyetleriyle öğünenlerin yetiştirdikleri nesil bu.

Ama îman eden, Rasulullâhı örnek alan, Allâh'ın yanılmaz emirlerine sarılan, men ettiği zararlılardan kaçınanlara gelince:

3- "Ancak sabredenler ve yararlı işler yapanlar, işte bunlar, kendileri için bir mağfiret ve büyük bir mükafat vardır" Allâh ve Rasulü yolunda yetişen, olgunlaşan, metanet kazanan mü'minler, karşılaştıkları musibetlerden üzüntüye düşmezler, şaşırmazlar, sabırlı, metanetli olurlar. Allâh'tan ümitlerini kesmezler, hep O'na güvenirler. Musibet gidince de Allâh'tan bilirler, O'na şükrederler, şımarmazlar, böbürlenmezler, azmazlar.

(Bakara 177, 214. Âl-i Imran 120, 134, 186. En'âm 42-44. Yûnus 21, 22. Hıcr 55, 56. Yûsuf 87. Nahl 42. Mü'minûn 53, 54. Ankebût 23. Rûm 32, 36. Şurâ 48. Mümtehine 13. Fussılet 51-59. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 12

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ
أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ ۚ
إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ ۚ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿١٢﴾

Meâli:

""Ona bir hazine indirilseydi veya yanında bir melek gelseydi" demeleri ile sana vahyolunanın bazısını terk eden olabilirsin ve

onunla göğsün daralır (ümidindeler). Sen ancak bir uyarıcısın. Allâh da her şeye vekildir. "

Âyet: 13

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Yoksa: "Onu uydurdu" mu diyorlar? "Haydin onun gibi uydurulmuş on sûre getirin. Doğrular iseniz Allâh'tan başka gücünüzün yettiği kimseleri de çağırın" de."

Âyet: 14

فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ وَأَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"(Çağırdıklarınız) size cevap veremedilerse, ancak Allâh'ın ilmi ile indirildiğini ve şüphesiz ki O'ndan başka ilah olmadığını da bilin. Artık siz Müslümanlar mısınız?"

İZAHLARI:

Mekke müşriklerinin ileri gelenleri: "Ey Muhammed! Eğer Peygamber isen Mekke dağlarını altın yap" dediler. Başkaları da: "Senin peygamberliğini tasdik edecek Melekler getir bize" dedi. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

Müşrikler her fırsatta Peygamberimizi şaşırtmak, susturmak, bunalıma sürüklemek, davasından vazgeçirmek rolü oynadılar. Bu tutumları ile hedeflerine ulaşacaklarını ümit ediyorlar idi. Hiç olmazsa bazı âyetleri bıraktıracaklarını umuyorlardı. Fakat Allâh, Rasulünü hem koruyor, hem cesaretini artırıyor, hem de onların yapmak istediklerini bildiriyordu. İşte:

1- "Ona bir hazine indirilseydi veya yanında bir melek gelseydi" demeleri, onların bu art niyetlerini, bozuk fikirlerini ifade ediyor. Buna rağmen Rasulü Ekrem (S.A.V.) hiçte ciddiyetini bozmayarak Allâh'ın şu hitabını eksiksiz yerine getiriyor:

2- "...Sen ancak bir uyarıcısın" Allâh'ın âyetlerini tebliğe devam ediyor, kemali ciddiyetle uyarmaya devam ediyor ve biliyordu ki:

3- "...Allâh da her şeye vekildir" kendisi sorumlu değildir. Elbette vadini yerine getirecektir. Allâhu zülcelal devamla:

4- "Yoksa onu uydurdu" mu? Diyorlar" buyurarak kâfirlerin kendi aralarındaki: "bunu kendisi uyduruyor. Allâh'la bir alakası yok" diye cahilleri kandırmaya çalıştıklarına işaretle Rasulünü haberdar ediyor ve ey Habibim onlara:

5- "...Haydin onun gibi uydurulmuş on sûre getirin. Doğrular iseniz Allâh'tan başka gücünüzün yettiği kimseleri de çağırın" de. Onların bu sûreleri getirmeye güçlerinin yetmeyeceğini ve kendilerine bu hususta yardım edecek kimselerin de olmadığını bilen Allâh:

6- "...(çağırdıklarınız) size cevap veremedilerse, ancak Allâh'ın ilmi ile indirildiğini ve şüphesiz O'ndan başka ilah olmadığını da bilin..." de. Onlara acizliklerini hatırlat. Kurdukları fitne düzeninin bir tesiri olmayacağını hatırlat. Yine ciddiyetle:

7- "...Artık siz Müslümanlar mısınız?" diyerek onları hakka davet et. Azmini kıramadıklarını da anlasınlar. Böylece kaçacak yerlerinin olmadığını, İslâm aleyhine bir delil bulamayacaklarını da kavrasınlar.

(Bakara 23, 24, 119. Nisâ 81, 132, 171. En'âm 8, 102. Âraf 2. Hıcr 97. Nahl 127. Neml 70. Furkan 7, 8, 56. Hacc 49. Yûnus 38. Enbiyâ 108. İsrâ 65, 105. Ankebût 50. Sebe 28. Fâtır 23, 24. Zümer 62. Sâd 70. Muhammed 20. Ahzab 45. Feth 8. Mülk 26. Ğaşiye 21, 22. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 15

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Kim dünya hayatını ve zinetini isterse, onlara orada amellerini veririz. Onlar orada eksikliğe de uğratılmazlar."

Âyet: 16

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا النَّارُ ۖ وَحَبِطَ

مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Ahirette kendilerine ateşten başka bir şey olmayanlar, işte bunlardır. Yaptıkları şeyler, orada boşa gitmiştir. Yapmakta oldukları şeyler de bâtıldır."

İZAHLARI:

Yalnız dünya hayatını düşünenler, yalnız dünya zevkini, dünya süsünü isteyenler, hayat sandıkları içkiler, fuhuşlar, oyunlar, erkek-kadın kucak kucağa gelerek dans yapmalar gibi şeyler ile ömürlerini geçiren kimselere istedikleri dünyada eksiksiz verilir. Ama:

"Ahirette kendilerine ateşten başka bir şey olmayanlar, işte bunlardır..." Onlar ahirete inanmadıkları, yalnız dünyaya inandıkları için dünyada nasiplerini almışlardır. İnanmadıkları ahiretten olan nasipleri de, yalnız ateştir. Hem de içinde ebedi kalacaklardır.

Dikkat edersek, devrimizde işte bu zihniyet canlandırılmak isteniyor. Bu yolda çabalar harcanıyor. Fakat Müslümanlar bunu anlıyor ve kendini geleceğe hazırlıyor, bu kuru düşünceler Allâh'ın izni ile silinecektir. Allâh bakidir. Onun yolu da kıyâmete kadar devamlıdır. Bu boş zihniyet şüphesiz, geçmiş devirlerde olduğu gibi tarihe ve cehenneme gömülecektir.

(Bakara 86, 175, 212. Âl-i Imran 14. Nisâ 44, 134. İsrâ 18, 19. Şûra 20. Lokman 6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 17

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۚ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ ۚ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ ۚ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Ve Rabbinden bir açıklama üzerinde olan, onu kendisinden bir şahidin izlediği, ondan önceden de bir önder ve bir rahmet olarak inen Mûsâ'nın kitabı da bulunan kimse mi? İşte bunlar ona îman ediyorlar. Gruplardan onu inkar eden kimse de, artık ateş onun vaat edilmiş yeridir. Ondan şüphede olma. Muhakkak O, rabbinden vaad edilen haktır. Fakat insanların çoğu da îman etmezler."

ÎZAHI:

O yalnız dünya hayatına saplananlar mı haklı, yoksa:

1- "Ve Rabbinden bir açıklama üzerinde olan, onu kendisinden bir şahidin izlediği, ondan önceden de bir önder ve bir rahmet olarak inen Mûsâ'nın kitabı da bulunan kimse mi?..." daha haklı.

Geçen 12. ve 13. âyetlerde de belirtildiği gibi Rasulullâh (S.A.V.)'e karşı sırıtanlar, Kur'ânı kendi uydurdu diyenler, sadece dünya hayatını ve zinetlerini, zevk sandıkları şeyleri benimseyenler ve Kur'ân sûrelerinden bir benzerini getiremeyenler, hep kendilerini haklı çıkarmaya çalışırlar. Ama ellerinde bir delilleri de bulunmayan bu dilleri yalanla dolu kâfirlere karşı, Allâhu Teâlâ bu âyeti kerîme ile gerekli cevabı veriyor.

Elinde Allâh tarafından gelen bir mislini getirmeye güçlerinin yetmediği açık Kur'ânı Kerîm bulunan, başka mucizeleri de olan, yine bunun ardından Kur'ânı getiren Cebrail gibi şahidi bulunan, ayrıca bir önder ve rahmet olarak Mûsâ Aleyhisselama inen Tevrat kitabının da geleceğini haber verdiği bu Peygamberi mi inkar ediyorlar?

O devirdeki mü'minler, Tevrat'a îman eden mü'minler:

2- "...İşte bunlar ona îman ediyorlar..." Ta o devirde en son gelecek olan Muhammed Aleyhisselama ve ona inecek Kur'âna îman ediyorlardı. Size ne oluyor ki karşı çıkıyorsunuz ey Mekke kâfirleri ve kıyâmete kadar gelecek kâfirler? Habibim! bak:

3- "...Gruplardan onu inkar eden kimse de, artık ateş onun vaad edilmiş yeridir..." Peygamberi ve ona inzâl buyrulan Kur'ânı inkar edenlerin vaad edilen yeri yalnız ateştir. Rasulüm:

4- "...Ondan şüphede olma..." Bütün insanlar da şüphe etmesinler ki o kâfirler Allâh'ın vaad ettiği cehennem ateşine girecekler.

5- "...Muhakkak o, Rabbinden vaad edilen haktır..." Kesinlikle gerçek olan bu va'd senin rabbinin vadidir. O, vadinden ayrılmaz.

6- "...Fakat insanların çoğu da îman etmezler" Kendilerine verilen aklı kullanıp da, o aklı ve kendilerini yaratanı düşünüp îman etmeleri gerekirken, kendilerini beyinsizleştiren geçici menfaatlerden dolayı cehenneme sürükleniyorlar. Bunlar, kendi zulümlerini hazırlayan insafsız zalimlerdir.

(Nahl 106-110. Secde 18-20. Zümer 22. Muhammed 14. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 18

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ؕ اُولٰٓئِكَ يُعْرَضُوْنَ
عَلٰى رَبِّهِمْ وَيَقُوْلُ الْاَشْهَادُ هٰٓؤُلَآءِ الَّذِيْنَ كَذَبُوْا عَلٰى رَبِّهِمْ ۚ
اَلَا لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظّٰلِمِيْنَ ۙ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Allâh'a karşı yalan uyduran kimselerden daha zalim de kimdir? İşte bunlar, Rablerine arzolunacak. Şahidler de: "Rablerine karşı yalan söyleyenler işte bunlardır" diyecekler. Dikkat edin. Allâh'ın laneti zalimlere değil mi?"

Âyet: 19

اَلَّذِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَيَبْغُوْنَهَا عِوَجًا ؕ وَهُمْ
بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كٰفِرُوْنَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh'ın yolundan saptıranlar ve ona eğrilik arayanlar. Hem de onlar, ahireti inkar edenlerin kendileridirler."

Âyet: 20

اُولٰٓئِكَ لَمْ يَكُوْنُوْا مُعْجِزِيْنَ فِى الْاَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ
مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَآءَ ؕ يُضٰعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ ؕ مَا

كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"İşte bunlar, yer yüzünde acze düşürenler olmadılar. Onların Allâh'tan başka dostları da yoktur. Onlara azap katlanacak. İşitmeye güçleri yetmez idiler. Göremiyorlar idiler de."

Âyet: 21

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Bunlar, kendilerine çok zarar edenlerdir. Uydurmakta oldukları şeyler de kendilerinden saptı."

Âyet: 22

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Ahirette en zararlılar kendileri (yani) onlar olduğunda şüphe yoktur."

İZAHLARI:

Allâh'la kendi aralarına putlar gibi bir takım vasıta uyduranlar, Allâh'a oğul isnat edenlerin bu uydurmaları Allâh'a karşı birer iftiradır. Artık:

1- " Allâh'a karşı yalan uyduran kimselerden daha zalim de kimdir?..." Bizzat kendileri Allâh'a karşı iftira ettikleri halde, "Rasulün Kur'ânı kendi uydurdu" deme cesaretinde bulunan bu kâfirlerden daha zalim kim olabilir.

2- "...İşte bunlar, Rablerine arzolunacak..."Allâh'ın huzuruna hesap vermek üzere çıkarılacaklar.

3- "... Şahidler de:" "Rablerine karşı yalan söyleyenler işte bunlardır" diyecekler. Melekler Peygamberleri, onları tanıyan Salih kimseler ve bizzat kendi elleri, ayakları, dilleri ve bütün bedenleri onların yalancılığına ve Allâh'a karşı iftira ettiklerine şahitlik yapacaklardır.

4- "...Dikkat edin Allâh'ın laneti zalimlere değil mi?" İşte hem kendilerine hem de başkalarına zulmeden bu kâfirler Allâh'ın lanetine uğrayacaklar rahmetinden kovulup cehenneme atılacaklar. Bunlar:

5- "...Allâh'ın yolundan saptıranlar ve ona eğrilik arayanlar..." Kendileri saptıkları gibi başkalarını da Allâh yolundan saptıranlar ve Allâh'ın yolunda bozukluk eğrilik arayanlar ve bu maksatla Kur'an aleyhinde çaba harcayanlardır.

6- "...Hem de onlar ahireti inkar edenlerin kendileridir." Dünyada yaptıklarının yanlarına kalacağını sanan bu kâfirler ahireti mahşeri hesabı, sıratı, cenneti, cehennemi de inkar ederler.

7- "...İşte bunlar yeryüzünde acze düşürenler olmadılar..." Kendilerini güçlü sanan bu kâfirler, dünyada hiçbir yerde Allâh'ı, Peygamberleri ve mü'minleri acze düşürüp mağlup edemeyenler aksine kendileri mağlup oldular.

8- "...Onların Allâh'tan başka dostları da yoktur..." Allâh onların dostu olmadığına göre, onları Allâh'ın azabından kurtaracak başka dostları da yok. Onların dünyalık dostları olan şeytanlar ve diğer kâfirler de kendi dertlerine düşmüşlerdir.

9- "...Onlara azap katlanacak..." Kaçacak sığınacak yerleri kalmayan bu inatçı kâfirlerin azabı çeşitlenerek kat kat artacak. Biri bitmeden öteki gelerek katmerlenecektir. Çünkü onlar:

10- "...İşitmeye güçleri yetmez idiler. Göremiyorlar idiler de." Kuran okunduğu zaman kendilerini hakka davet eden Allâh kelamını dinlemeye bir türlü yanaşmıyorlardı. Sanki güçleri yetmiyormuş gibi bir halleri vardı. İnatları onları bu hale düşürmüş idi. Gözleri de Allâh'ın Rasulünü ve Kur'ân-ı Kerîmi görmek istemiyor idi. Körlerden daha çok kör idiler. Nice körler îman ettiği halde bu bakar körler îman etmediler.

11- "...Bunlar kendilerine çok zarar edenlerdi..." Hem dünyada hem de ahirette çektikleri, çekecekleri cezaların sebeplerini hazırlayarak kendilerine zararlar, büyük hüsranlar yapmış oldular.

12- "...Uydurmakta oldukları şeyler de kendilerinden saptı." Putları, aracıları, şeytanları, iftiraları ile araları tamamen kesildi. Onları bir daha görmemek üzere ayrıldılar ateşle baş başa kaldılar. Elbette:

13- "...Ahirette en zararlıların kendileri, (yani) onlar olduğunda şüphe yoktur." Kim ne eder kendine eder. İşte kâfirler de kendilerine en büyük zararı hazırlamışlardır. Bunda kimsenin şüphesi yoktur. Kendileri dahi bunda şüphe edemezler. Çünkü yaptıkları ve aldıkları cezalar ile iç içeler.

(Bakara 18, 171. Âl-i Imran 99. En'am 12, 20, 21, 93, 144, Âraf 37, 45, 53, Yûnus 17, İbrâhîm 3, Nur 57, Nahl 109. Neml 5, Ankebut 22, 68, Ğafir 51, Zümer 15, Şura 31, 45 Saff 7. âyetlerini de okuyalım)

Âyet: 23

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ ۙ
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz îman edip de yararlı işler yapanlar ve Rabble-rine boyun eğenler işte bunlar cennetliklerdir. Onlar orada ebedi kalanlardır."

Âyet: 24

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ ۚ
هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Bu iki fırkanın misali kör ve sağır ile gören ve işiten gibidir. Örnek olarak denk olurlar mı hiç de düşünmüyor musunuz?"

İZAHLARI:

İnkârcı zalimleri ve akıbetlerini anlattıktan sonra, îman edenleri ve neticelerini beyan etti ve bu iki zümrenin aralarındaki farkı bir örnekle açıklayarak bizi düşünmeye yöneltti.

Hakikaten düşünenler bu örnekten büyük ibretler alırlar. Görmeyen kimseler, bütün varlıkların şekillerini, renklerini görüp bilme imkanından mahrum olduğu gibi, işitmeyen sağır kimseler seslerin güzelini, daha güzelini, çirkinini, daha çirkinini, çeşitli hayvanların seslerini duyup ayıramadıkları bir yana, konuşmaları, söylenen sözlerin manalarını, taşıdığı bilgileri duyup anlamaktan mahrumdurlar. İşte gözleri kulakları olduğu halde, Kur'âna bakmayan onu dinlemeyenler de yararlarına olan her şeyden kör kütük mahrumdurlar. Ayrıca, körlere ve sağırlara îmanlarına göre ceza olmazken, bunlara çok ağır ve devamlı cezalar vaad edilmiştir.

(Bakara 25, 171, 277. Nisâ 57, 122. Âraf 176, 177. Yûnus 9, 10. Ra'd 29. İbrâhîm 18, 24-26. Nahl 76. İsra 9, Kehf 30, 31, 107, 108. Meryem 96, Nur 35. Ankebut 41. Lokman 8, 9. Fussilet 8, Buruc 11. Zümer 29. Cuma 5. Beyyine 7. âyetlerini de okuyalım. Daha çok âyet vardır.)

Âyet: 25, 26

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ اِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢٥﴾
اَنْ لَا تَعْبُدُوٓا اِلَّا اللّٰهَ اِنِّٓى اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ
يَوْمٍ اَلِيمٍ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Andolsun Nuh'u da kavmine gönderdik de. Şüphesiz ben: "Allâh'tan başkasına tapmayın. Hakikaten ben size karşı acıklı günün azabından korkuyorum." diye sizin için açık bir uyarıcıyım. (dedi)."

Âyet: 27

فَقَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهٖ مَا نَرٰيكَ اِلَّا بَشَرًا
مِثْلَنَا وَمَا نَرٰيكَ اتَّبَعَكَ اِلَّا الَّذِينَ هُمْ اَرَاذِلُنَا بَادِىَ الرَّاْىِ ۚ
وَمَا نَرٰى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Kavminden küfreden ileri gelenler: "Seni bizim gibi bir beşer olmaktan başka görmüyoruz. Bizim basit görüşlü aşağı tabakamız olanlardan başka sana uyanları da görmüyoruz. Bize karşı sizin bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Hem de sizi yalancılar sanıyoruz." dediler."

Âyet: 28

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّى وَاٰتٰينِى رَحْمَةً
مِنْ عِنْدِهٖ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ اَنُلْزِمُكُمُوهَا وَاَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Ey kavmim! Rabbimden bir beyyine üzerinde isem ve kendi katından bana bir rahmet getirdi de size görülmedi ise görüşünüz nedir? Siz onu hoşlanmadığınız halde sizi ona zorlayacak mıyız dedi."

Âyet: 29

وَيَا قَوْمِ لَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالاً ۖ اِنْ اَجْرِىَ اِلاَّ عَلَى اللّٰهِ وَمَآ اَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ اٰمَنُوا ۖ اِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَلٰكِنِّىٓ اَرٰيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Yine "Ey kavmim! ona karşılık sizden bir mal da istemiyorum. Benim mükafatım ancak Allâh'a aittir. Ben îman edenleri kovan da değilim. Şüphesiz onlar Rablerine kavuşanlardır. Fakat ben sizi cahillik eden bir kavm görüyorum.(dedi)"

Âyet: 30

وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِى مِنَ اللّٰهِ اِنْ طَرَدْتُهُمْ ۖ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Yine "Ey kavmim! Onları kovarsam, Allâh'tan beni kim koruyabilir. Hala düşünmeyecek misiniz? (dedi)"

Âyet: 31

وَلَآ اَقُولُ لَكُمْ عِنْدِى خَزَآئِنُ اللّٰهِ وَلَآ اَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَآ اَقُولُ اِنِّى مَلَكٌ وَلَآ اَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِىٓ اَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللّٰهُ خَيْرًا ۖ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا فِىٓ اَنْفُسِهِمْ ۖ اِنِّىٓ اِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Size "Allâh'ın hazineleri yanımdadır" da demiyorum. Gaybı da bilemem. Şüphesiz ben "meleğim" de demiyorum. "Gözlerinizin hakir gördüklerine, Allâh onlara kat'iyyen bir hayır vermeyecek."

dahi demiyorum. Onların içlerindeki olan şeyleri en iyi bilen yalnız Allâh'tır öyleyse, şüphesiz ben elbette zalimlerden olurum."

Âyet: 32

قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا
بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

""Ey Nuh! Hakikaten bizimle uğraştın. Cidalimizi de artırdın. Artık doğrulardan isen, haydi getir bize vaad ettiğini." dediler."

Âyet: 33

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

""Onu size ancak Allâh dilerse getirir. Siz de acze düşürenler değilsiniz " dedi."

Âyet: 34

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ
يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Allâh sizi azdırmak istemiş ise, size öğüt vermek istesem de benim öğüdüm size fâide vermez. O rabbinizdir. Ve ancak ona döndürüleceksiniz."

İZAHLARI:

Son peygamber olan Rasulü Ekrem (S.A.V.)'e ta geçmişten ve ilk müşriklere peygamber olarak gönderilen Nuh aleyhisselamdan başlayarak o devirlerin mücadelelerini bildiriyor. İnsan fıtratının her devirde başlıca ikiye ayrıldığını, birinin hakka teslim olması yanında, diğerinin hakka karşı olduğuna işaret buyuruyor.

Bu esası dikkate alarak tebliğini yapmasını, baskıya baş vurmadan delillerini açıklamasını, hakikatleri duyurmasını öğretiyor.

1- "And olsun Nuh'u da kavmine gönderdik.." buyurarak, ilk olarak şirke saplanan, putlara tapan kavmine:

2- "...şüphesiz ben, Allâh'tan başkasına tapmayın..." "Putlar, sizi kendinizi yaratan Allâh'tan uzaklaştırıyor. Bunları bırakın Allâh'a kulluk yapın, ibadet edin." diye,

3- "...hakikaten ben size karşı acıklı günün azabından korkuyorum..." "Kesinlikle gelecek olan kıyâmet günü herkesin ameline göre karşılık alacağı, kâfirlerin, müşriklerin, münafıkların cehennem azabını tadacağı gün, sizin de onların arasında bulunacağınızdan korkuyorum" diye,

4- "...sizin için açık bir uyarıcıyım." "O günü hatırlatarak size korkunçlu haberi iletiyorum. O gün gelmezden önce iman edin. Yaratıcınız olan Allâh'a kulluk yapın ki selamete eresiniz." demesi üzerine:

5- "kavminden küfreden ileri gelenler"

I- "Seni bizim gibi bir beşer olmaktan başka görmüyoruz." "Sen bizim gibi bir insansın. Nasıl olur da bize yol göstermeye kalkarsın. Biz bu insanların ileri gelenleri olalım da, senin emrine mi girelim? Bize bu yakışır mı?"

II- "Bizim basit görüşlü aşağı tabakamız olanlardan başka sana uyanları da görmüyoruz..." "Bizim işçilerimiz, hizmetçilerimiz, çiftçilerimiz, çobanlarımız durumunda olan akılları ileriye ermeyen, görüşleri işe yaramayan bir şeyden anlamayanlar sana tâbi oluyorlar."

III- "Bize karşı sizin bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz..." "Halk içinde üstün olan sözü geçen, herkese yön veren biziz. Sizin ne üstünlüğünüz var? Sen ve sana uyanlar, bizim ayarlarımız değilsiniz."

IV- "Hem de sizi yalancılar sanıyoruz, dediler." "Sen peygamberliğinde, onlar da seni tasdik etmekte hep yalancılar olduğunuzu sanıyoruz" diye büsbütün Peygambere karşı çıkanlara Nuh aleyhisselam:

6- "Ey kavmim! Rabbimden bir beyyine üzerinde isem ve kendi katından bana bir rahmet getirdi de size görülmedi ise görüşünüz nedir?.." "Bana haber verir misiniz? Bakın. Rabbim bana bir beyyine yani hakkı açıklayan, gerçeği ortaya koyan bir hikmet vermiştir. Ayrıca bizzat kendi tarafından bir rahmet, yani Peygamberlik lutfetmiştir. Bunları siz görüp anlayamadıysanız, bunlar size gizli kaldı ise, bana cevap verin. Güzel güzel konuşalım."

7- **"... Siz onu hoşlanmadığınız halde sizi ona zorlayacak mıyım?"** "Görüyorsunuz, sizi zorlamıyorum. Sadece söylüyor ve duyuruyorum. Siz ise bana hırçın davranıyorsunuz. Bu neden? Söyler misiniz?"

Bütün dinlerde olduğu gibi Nuh Aleyhisselam devrinde atılan bu zorlamama temeli, bizim dinimizde de aynıyla devam etmektedir. Bir saldırı olmadıkça, zorla îman ettirmek üzere kâfirlere baskı yapılmaz..(Enam suresi 66. Yûnus suresi 108. âyetler ve onlarla ilgili âyetleri okuyalım.) Nuh Aleyhisselam, devamla:

8- "Ey kavmim! Ona karşılık sizden bir mal da istemiyorum. Benim mükafatım ancak Allâh'a aittir.." diye, onlara bir minneti olmadığını, hakka daveti karşılığı olarak bir ücret istemediğini bildiren Nuh Aleyhisselam, yalnız Allâh'a yöneldiğini, isteyeceğini ancak ondan istediğini, istenecek başka yer olmadığını da onlara duyurmuştur.

Nuh aleyhisselama karşı bir cevap bulamayan kavmi, "yanındaki sana uyan düşük kimseleri kovarsan sana yaklaşırız, biz onların yanına yakışmayız, buna tenezzül etmeyiz." gibi itirazlarına karşı:

9- "... Ben îman edenleri kovan da değilim..." "Ben sizin gibi gururlu, böbürlü biri değilim. Onları da Allâh yarattı. Onlar da sizin, bizim gibi insanlar. Aramızda hiçbir fark yoktur." Hem:

10- "... Şüphesiz onlar Rablerine kavuşanlardır.." "Onlar îman etmeleriyle, kendilerini yaratananın yoluna kavuşmuşlar, onun rızasını almışlardır. Ben onları nasıl kovarım?"

11- "...Fakat ben sizi cahillik eden bir kavm görüyorum." dedi. "Siz cahil kimselersiniz. İnsanı ve onu yaratanı bilmeyen, insanın yaratılışındaki değeri hiç de anlamayan cahillersiniz." Bakın:

12- "Ey kavmim! Onları kovarsam, Allâh'tan beni kim koruyabilir? Hala düşünmeyecek misiniz?" "Sizin cahilliğiniz, bu düşüncesizliğinizden bellidir. Kovun dediğiniz kimseleri Allâh yarattı. Onlar Allâh'ın himayesindedirler. Allâh'tan beni kimler koruyabilir? Sonra benim onun emrinden ve yolundan ayrılmamı asla beklemeyin."

13- "Size: "Allâh'ın hazineleri yanımdadır" da demiyorum..." "Sizi boş vaadlerle kandırmakta olduğumu sanmayın. Ciddi tebliğler ile sizi uyarmaya çalışıyorum. Peygamberliğimin de gereği budur."

14- "...Ğaibi de bilemem...""Allâh'ın bildirdiğinden başkasını bilemem. Size gaibden haber vermiyorum. Ancak Allâh'ın emirlerini tebliğ ediyorum."

15- "...Şüphesiz ben meleğim de demiyorum." "Ben sizin gibi bir insanım. Melek olduğumu iddia etmiyorum."

16- "...Gözlerinizin hakir gördüklerine, Allâh onlara katiyyen bir hayır vermeyecek "dahi demiyorum." Diyemem de. "O sizin beğenmediğiniz, gözlerinizin hor hakir gördüğü kimselere "Allâh bir hayır

vermesin." dememi istiyorsanız, asla ben böyle bir şey söyleyemem. Allâh onlara hayırların en hayırlısı olan İMANI vermiştir. Onlardan bu hayrı kimse alamaz."

17- "...Onların içlerindeki olan şeyleri en iyi bilen yalnız Allâh'tır..." "O sizin beğenmediğiniz kimselerin kalplerindekini siz bilemezsiniz. Onu ancak Allâh bilir. Sizin "basit görüşlü" dediklerinizin içlerindeki îmanı, düşünceyi, Allâh'a olan, teslimiyetlerini siz bilemezsiniz. Asıl basit görüşlü sizsiniz. İleri görüşlü de onlar."

18- "...Öyle ise, şüphesiz ben elbette zalimlerden olurum." "Eğer ben onların onlar hakkında istediklerinizi söylersem, elbette zalimlerden olurum. Ben zulmün kaldırılması için gönderilen bir peygamberim. Onları hakir görmekle sizler zalimlersiniz," deyince onlar:

19- "..."Ey Nuh! Hakikaten bizimle uğraştın. Cidalimizi de artırdın. Artık doğrulardan ise, haydi getir bize vaad ettiğini" dediler." Kâfirler başa çıkamayınca; "bizimle çok deliller getirerek mücadeleyi uzattın. Vaad ettiğin cezalar ne ise durmadan haydi getir." diye israr ettiler hâlâ inanmıyorlar, yalancılıkla itham ediyorlardı. O da:

20- "Onu size ancak Allâh dilerse getirir." Dedi. "O istediğiniz musibeti getirmek benim elimde değil. Onu getirecek olan Allâh'tır. Dilerse, dilediği zaman O getirir ve görürsünüz. Sizin alaylı isteğiniz elbette yerine gelecek. İstemeseniz de yine gelecek. Acele etmeyin."

21- "...Siz de acze düşürenler değilsiniz." dedi. "Kendinizdeki gördüğünüz varlık kendinize karşı gelecek azaba karşı Allâh'ı aciz bırakamaz. O her şeye kadirdir. Dilediğini o anda yapar."

22- "Allâh sizi azdırmak istemiş ise, size öğüt vermek istesem de benim öğüdüm size fâide vermez. O rabbinizdir. Ve ancak O'na döndürüleceksiniz." Allâh sizin azgınlığınıza izin vermiş ise ki öyle görünüyor. Ben ne kadar nasihat etsem, size tesir etmez. Allâh sizin Rabbinizdir. Kaçacak yeriniz yok. Ancak O'nun huzuruna dönüp hesap vereceksiniz. Boşuna uğraşmayın.

İlgili âyetler, 48. âyetin îzahından sonra...

Gelecek 35. âyeti kerîme, Nûh aleyhisselamın kıssası arasında yer alarak hem inkarcıların tutumunu açıklamış, hem de kıssanın daha iyi takip edilmesine, zihinlerde iyice yerleşmesine işaret vermiştir. Mekke müşriklerinin mukadder sorularını da cevaplandırmıştır.

Âyet: 35

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ ۖ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا
بَرِيٓءٌ مِّمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Yoksa: "Onu uydurdu" mu diyorlar? "Onu uydurdu isem, artık günahım banadır. Ben de sizin işlediğiniz günahtan beriyim" de."

İZAHI:

Habibim! Senin anlattığın Nuh'un kıssasını da mı "uydurdu" diyorlar? Yoksa seninle bu konuda da mı alay ediyorlar? Sen ciddiyetini bozmadan onlara şu cevabı ver:

"...Onu uydurdu isem, artık günahım banadır. Ben de sizin işlediğiniz günahtan beriyim" de. "Ben aranızda bir yalancı olarak mı tanındım ki onu uydurayım. Bizzat sizin bu sözünüz uydurmadır. Şâyet sizin dediğiniz gibi bilfarz uydurmuş isem günahı bana aittir. Sizin bu davranışlarınızla işlediğiniz günahtan ben uzağım. Siz kendi derdinize, yanın."

(Bu sûre 13. Yûnus 38. Enbiya 5. Furkan 4. Secde 3. Âhkaf 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 36, 37

وَأُوحِيَ إِلٰى نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ ءَامَنَ فَلَا
تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا ۚ إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

""Şüphesiz ki îman etmiş olan kimselerden başka kavminden (hiç biri) kat'iyyen îman etmeyecek. Artık yapmakta oldukları şeylere üzülme. Gemiyi de bizim himayemizle ve vahyimizle yap. Zulüm edenler hakkında da bana hitap etme. Şüphesiz onlar batmışlardır" diye Nûh'a vahyolundu."

Âyet: 38

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ ۚ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Gemiyi yaparken kavminden olan bir zümre kendisine her uğradıkça da onunla alay ediyorlardı. (O da): "Bizimle alay ediyorsanız, kesinlikle biz de –sizin alay ettiğiniz gibi– sizinle alay edeceğiz" dedi."

Âyet: 39

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Kendisini rezil edecek azabın ve üzerine inecek devamlı azabın kime geleceğini de ileride bileceksiniz."

Âyet: 40

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ ۙ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ ۚ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Nihâyet emrimiz gelip fırında kaynadığı zaman: "Ona her birinden ikişer çift ve ehlin ile îman eden kimseleri yükle. Ancak aleyhinde sözü geçen kimseler değil. Kendisiyle birlikteki azınlıktan başkaları da îman etmemişti."

Âyet: 41

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِيهَا وَمُرْسَاهَا ۚ

اِنَّ رَبّى لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤١﴾

Meâli:

""Ona binin. Onun yüzmesi ve durması, Allâh'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim elbette çok mağfiret eden, rahim olandır" dedi."

Âyet: 42

وَهِىَ تَجْرِى بِهِمْ فِى مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادٰى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِى مَعْزِلٍ يَا بُنَىَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

""O da, onlarla dağlar gibi dalgalar içinde yüzüyordu. Nuh ayrı yerdeki oğluna: "Ey oğulcuğum! Bizimle bin ve kâfirlerden olma" diye çağırdı."

Âyet: 43

قَالَ سَاٰوِى اِلٰى جَبَلٍ يَعْصِمُنِى مِنَ الْمَاۤءِ ؕ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ اِلَّا مَنْ رَحِمَ ۚ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"(O da): "Hemen beni koruyacak bir dağa sığınırım" dedi. Nuh da: "Allâh'ın emrinden bugün bir koruyucu yoktur. Koruduğu kimse başka" dedi. Ve aralarına dalgalar girdi ve boğulanlardan oldu."

Âyet: 44

وَقِيلَ يَاۤ اَرْضُ ابْلَعِى مَاۤءَكِ وَيَا سَمَاۤءُ اَقْلِعِى وَغِيضَ الْمَاۤءُ وَقُضِىَ الْاَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِىِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

""Ey yer; suyunu yut! ve ey gök; suyunu kes!" denildi. Su da çekildi, iş de bitirildi. Ve cûdinin üzerinde durdu. Zalimler gürûhuna da "uzaklık" denildi."

Âyet: 45

وَنَادٰى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ اِنَّ ابْنِى مِنْ اَهْلِى وَاِنَّ وَعْدَكَ
الْحَقُّ وَاَنْتَ اَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Nûh da Rabbine nida etti ve: "Ey Rabbim! Şüphesiz oğlum benim ehlimdendi, elbette senin va'din de haktır. Sen, hakimlerin de en üstün hakimisin" dedi."

Âyet: 46

قَالَ يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ ۚ اِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ۖ
فَلَا تَسْئَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ ۖ اِنِّى اَعِظُكَ اَنْ
تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

""Ey Nûh! Şüphesiz o, ehlinden değildir. Hakikaten o, yararlı olmayan bir iştir. Artık hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Şüphesiz ben cahillerden olmanı men ederim" buyurdu."

Âyet: 47

قَالَ رَبِّ اِنِّى اَعُوذُ بِكَ اَنْ اَسْئَلَكَ مَا لَيْسَ لِى بِهٖ عِلْمٌ ۖ
وَ اِلَّا تَغْفِرْ لِى وَتَرْحَمْنِى اَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Hakkında benim bir bilgim olmayan şeyi sana sormamdan sana sığınırım. Eğer bana mağfiret etmez ve bağışlamazsan, hüsrana uğrayanlardan olurum" dedi."

Âyet: 48

قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ ۚ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾

Meâli:

""Ey Nûh! Benden sana ve yanında bulunan kimselerden olan ümmetlere bir selam ve bereketlerle in" denildi. Bir takım ümmetler de var ki onları şimdi yararlandıracaz. Sonra onlara bizden acıklı bir azab dokunacak."

Âyet: 49

تِلْكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ ۖ مَا كُنتَ تَعْلَمُهَا أَنتَ وَلَا قَوْمُكَ مِن قَبْلِ هَٰذَا ۖ فَاصْبِرْ ۖ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"İşte bunlar bundan önceden kavmin de, sen de bilmediğin sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Artık sabret. Şüphesiz akıbet, müttegîlerindir."

ÎZAHLARI:

1- Allâhu Zülcelal hususi ile Resulu Muhammed (S.A.V.)'e ve devrindeki insanlara, umumi ile de kıyâmete kadar gelecek insanlara çok önemli dersler almaları ve hayatlarını ona göre değerlendirmeleri için verdiği örneklerden

a) Adem aleyhisselamın oğulları Habil ve Kabildir.

b) Nuh aleyhisselam ve kavmidir. Geçen 25. âyetten başlayarak oldukça geniş bilgiler veren Rabbimizin bizi ne kadar sevdiğini iyi anlamamız, bu kıssadan alacağımız bilgilerin 1. maddesidir.

2- Allâh lütfü kereminden insanları uyarması için başta Adem Aleyhisselam olmak üzere, ikinci olarak Nuh Aleyhisselamı göndermiştir. Böylece Peygamberlere olan ihtiyacımızı kendi ihsanı ile karşılamıştır.

3- Yalnız kendisine kulluk yapmamızı, ancak ona ibadet etmemizi başkalarının peşinde şaşırmamızı emretmiştir.

4- Her devirde bulunabilecek ileri gelen makam ve söz sahiplerinin Allâh yoluna karşı çıkabilecekleri, büyük zararlara sebep olabilecekleri onlara uyulmaması gerektiği dersini vermiştir.

5- Bu saptırıcı insanlara karşı yeterli bilgi sahibi olarak onların tesiri altında kalmadan onlara gereken cevabı verecek şekilde yetişmiş olmamızın gereğine işaret buyurmuştur.

6- Hiçbir kimseyi baskı altına almadan, zorlamadan, güzellikle hak yoluna davet etmemizi, bu hususta en güzel örneği vermemizi, Peygamberlerin yaptığı gibi hareket etmemize de dikkatimizi çekmiştir.

7- Halkı hakka davet ederken maddeye, menfaate, şana, şerefe düşkün olmamamızı, mükafatımızı yalnız Allâh'tan ummamızı istemiştir.

8- İnsanlar arasında fark gözetmeden hepsine değer vermemizi, hele îman edenlere çok yakınlık gösterip kardeşliğimizi ispatlamamızı emretmiştir.

9- İmansızlarla yaptığınız mücadeleyi uzatmadan az ve öz olarak tatlıya bağlamamızı, asla sinire kapılmamamızı istemiştir.

10- Din düşmanlarının hak ettikleri cezanın yalnız Allâh tarafından verileceğini, onlara sık sık hatırlatılması ile yetinilmesi, onlarla kavgaya münakaşaya girişilmemesi, ileride yine görüşülebilecek bir davranış gösterilmesinin lüzumuna işaret buyurmuştur.

11- Öğüt vermenin yararı olmayacağı yerde ısrarlı olmadan vakarlıca, olgunca oradan ayrılınmasını emretmiştir.

12- Dine karşı olanların iftiraları ve yalanlamaları karşısında alay da etseler ciddiyetle iknaya çalışılmasını hatırlatmıştır.

13- İrşadlarımızın, hakka davetlerimizin, telkinlerimizin fâide vermediği zamanlarda, üzülmemeye, tasalanmamaya, sinirlenmemeye dikkat etmemizi emretmiştir.

25. Âyetten itibaren 35. 36. âyetlere kadar alacağımız bilgileri sıraladıktan sonra meallerini verdiğimiz 37. âyetten itibaren gelecek âyetlerin îzahlarına devam edelim:

Allâhu Teâlâ Nuh aleyhisselama yepyeni bir emir veriyor:

1- "Gemiyi de bizim himayemizle ve vahyimizle yap..." seni ve mü'minleri kurtarmak, hayvanattan da bir kısmını kurtarmak üzere bir gemi yap. Bu gemiyi yaparken seni korumak ve gemi yapımında muhtaç olduğun bilgi ve malzemeleri vahyimizle sana öğretecez. Hiç hata etmeden gemiyi yapacaksın.

2- "... Zulüm edenler hakkında da bana hitab etme. Şüphesiz onlar batmışlardır." Kavminden o îman etmeyen, sizinle alay eden zalimlerin hepsini batırıp cehenneme gönderecem.

Nuh aleyhisselam, mü'minlerle birlikte gemiyi yaparken:

3- "...kavminden olan bir zümre, kendilerine her uğradıkça da onunla alay ediyorlardı..." Nuh'un karada gemi yaptığını gören müşrikler "sen delisin, karada gemi mi yürür?" gibi laflarla onunla eğleniyorlar, gülüşüyorlardı. Nuh aleyhisselam da:

4- "Bizimle alay ediyorsanız, kesinlikle biz de –sizin alay ettiğiniz gibi– sizinle alay edeceğiz" dedi. Biz gemiye binip sular üzerinde yüzüp giderken, siz de çığlıklar içinde boğulurken sizinle alay edip, kurtulduğumuza şükredeceğiz. Nuh Aleyhisselam devamla:

5- "... Kendisini rezil edecek azabın ve üzerine inecek devamlı azabın kime geleceğini de ileride bileceksiniz." Diyerek onların başına gelecek ağır musibeti haber verdi.

6- "Nihâyet emrimiz gelip fırında kaynadığı zaman.." Onları helak etme ve mü'minleri kurtarma, yerden suların kaynaması, göklerden yağmurun boşanması emrimiz gelince, "fırında kaynadığı zaman." Fırın ve kaynaması hakkında müfessirlerin çok çeşitli anlayışları vardır. Bunlardan uygun bulduğum ikisini buraya alalım.

a- Mecazi manada yerlerin yanan fırın üzerindeki kaynayıp taşan sular gibi yer yüzünün her yerinden sular fışkırması başlayınca, insanların da telaşa düşüp birbiriyle kaynaşmaya başladığı zaman.

b- Hakiki manada Allâh'ın vahyi ile gemide yapılan bir "ocak" veya "fırın" veya "tandır" diyebileceğimiz su ısıtmak için yapılan yer. Bunun üzerinde depolanmış suyun kaynaması ile buharlaşması, geminin de bu "islim" denilen buharla yürüdüğü zaman:

7- "...Ona her birinden ikişer çift ve ehlin ile îman eden kimseleri yükle.." dedik. Yani "Bütün hayvan çeşitlerinden biri erkek diğeri dişi olmak üzere ikişer tane al, vapura bindir. Aile halkını ve îman edenleri de bindir." emrini verdik.

8- "...Ancak aleyhinde sözü geçen kimseler değil..." Yani batacakları, helak olacakları hakkında söz verilenleri bindirmezsin.

9- "...Kendisiyle birlikteki azınlıktan başkaları da îman etmemişti." Azınlıkta olan bu îman edenlerin sayıları hakkında kesin bi rakam yok. sekiz kişi, atmış kişi gibi rivâyetler var ise de kesin değil. Sayılarını ancak Allâh bilir.

Geminin büyüklüğü üzerinde de kesin olmayan şu rivâyetler vardır: Boyu 300, eni 50, yüksekliği 30 zira. İbni Abbas böyle demiş. Hasan Basri de: Boyu 1200, eni 600, üç katlı olduğunu söylemiş ise de hakikatını yine Allâh'tan başkası bilemez. "Zira" bir kol boyudur. Takriben 68, 70 santimdir. Sac ağacından (Hindistan'da olan bir ağaç) yapıldığı söylenir. Yine de Allâh bilir.

10- "Ona binin. Onun yüzmesi ve durması, Allâh'ın adıyladır..." dedi. Gemiye binin ve Allâh'a güvenin. Onun yüzüp gitmesi ve varıp durması Allâh'ın izniyle, O'nun koruması iledir. Buradan şu manayı almak da yerinde olur: "Bismillâhi mecrâhâ ve mürsâhâ" diyerek binin, yani başlangıcından sonuna kadar Allâh'ı anarak biniyoruz. Her anımız giderken ve dururken Allâh'ın zikriyledir.

11- "... Şüphesiz Rabbim elbette çok mağfiret eden, rahim olandır" dedi. Allâh, îman edenleri bağışlar ve rahmeti ile esirger. Her zaman bu ümitle yaşayın.

12- "O da, onlarla dağlar gibi dalgalar içinde yüzüyordu..." Gemi hareket etti ve üzerindekilerle çok büyük, dağlar gibi olan dalgalar arasında yüzmeye başlayınca:

13- "... Nuh da ayrı yerdeki oğluna " Ey oğulcuğum! Bizimle bin de kâfirlerden olma." Diye çağırdı. Mü'minlerden ayrı baş çeken ve bir kenara çekilip gemiye yanaşmayan oğluna îman edip gemiye binmesi için çağırdı ise de îman etmeyen oğlu:

14- "Hemen beni koruyacak bir dağa sığınırım..." dedi. Kurtulma yolunu dağa sığınmakta arayan dar düşünceli îmansız, dağların da su altında kalacağını bilmiyordu. Çünkü babasının verdiği habere o da ötekiler gibi inanmamıştı.

15- "...Nuh da "Allâh'ın emrinden bugün bir koruyucu yoktur.." dedi ise de fayda vermedi.

16- "...Ve aralarına dalgalar girdi ve boğulanlardan oldu." Bunlar karşılıklı söz ederken sular yükseldi, birbirlerini göremez oldular. İş işten geçti, hepsi de helak oldular gittiler. Nihâyet:

17- ""Ey yer; suyunu yut! ve ey gök; suyunu kes!" Denildi. Su da çekildi.." ve azaldı. Allâh'ın iradesi ve verdiği emirle sular eski halini aldı. Ve:

18- "...İş de bitirildi.." Hak eden kâfirlerin helakı ve mü'minlerin selamete ermesiyle Allâh'ın vad ettiği hakikat yerini buldu ve iş bitirilmiş oldu. Vapur da:

19- "...Cudi'nin üzerinde durdu..." Geminin işi bitti. Cudi dağının üzerine duran vapurdan indiler, hayvanlar da salıverildi. Böylece insanlık ve hayvanlar alemi yenilenmeye başlamış oldu.

20- "...Zalimler gürûhuna da: "Uzaklık" denildi." Allâh'ın rahmetinden, dünya hayatından, tevbe etme imkanından, cennete girme fırsatından da uzak olun, mahrum olun, cehenneme kadar gidin denilmiş oldu. Bu arada:

21- "Nuh da Rabbine nida etti ve: "Ey Rabbim! Şüphesiz oğlum benim ehlimdendi, elbette senin vadin de haktır. Sen, hakimlerin de en üstün hakimisin." dedi. Nuh aleyhisselam, oğlunu çağırmasının hemen peşinden Allâh'a yalvararak oğlunun kendi ehlinden olduğunu onun da gemiye binmesi gerektiğini, bu hususta vadettiğini, hükmün ancak kendisinde olduğunu ve oğlunun da gemiye binmesi için hüküm vermesini istedi ise de, Allâh'ın kendisine verdiği cevap:

22- "Ey Nuh! Şüphesiz o, ehlinden değildir. Hakikaten o, yararlı olmayan bir iştir.." buyurdu. Yani, îman etmeyenler senin ehlinden olamaz. Senin bana yalvarman da yararlı bir şey değildir. Boşunadır.

23- "...Artık hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Şüphesiz ben cahillerden olmanı men ederim." Buyurdu. "Oğlunun hakkında senin bilgin yok. Onu ben bilirim. Senin bana yalvarman bilgisizliğinin ifadesidir. Böyle yapma." emrine karşılık Nuh aleyhisselam:

24- "Ey Rabbim! Hakkında benim bir bilgim olmayan şeyi sana sormadan sana sığınırım..." dedi. Ya Rabbi! Ben hata etmişim. Baba şefkatı ile sana yalvardım beni bağışla.

25- "...Eğer bana mağfiret etmez ve bağışlamazsan, hüsrana uğrayanlardan olurum." Dedi. "Senden mağrifet isteyenleri bağışlayacak sensin. Beni afvet ya Rabbi." diye yalvardı. Allâh tarafından:

26- "Ey Nuh! Benden sana ve yanında bulunan kimselerden olan ümmetlere bir selam ve bereketlerle in." denildi. Gemi Cudi dağında durunca, Allâh Nuh aleyhisselam ve yanındakilere selametle ve bereketlerle inmelerini emretti. Siz selamete erdiniz. Ama:

27- "...Bir takım ümmetler de var ki onları şimdi yararlandıracağız. Sonra bizden acıklı bir azap dokunacak." buyurarak Nuh'tan sonra çoğalacak nesillerden şirke saplananlara dünya nimetlerinden yararlandıracağını, sonra da acıklı azaba uğratacağını beyan etti. Bu haberlerden sonra da Rasulü Ekrem (S.A.V.)'e hitap ederek:

28- "İşte bunlar, bundan önceden kavmin de, sen de bilmediğin, sana vahyettiğimiz ğayp haberlerindendir" Habibim! Daha önce-

leri sen de kavmin olan Mekke halkı da bunları bilmiyordu. Bunu sana ben bildiriyorum. Sana "uydurdu" diyenler de tıpkı o batırdığımız müşrikler gibiler. Onlar da bir başka felakete hazırlansınlar.

29- "...Artık sabret. Şüphesiz akıbet müttegîlerindir" O müşriklerin hırçınlıklarına karşı metanetli ol. Telaşa düşme. Tasalanma. Zafer, selamet ve saadet müttegîlerin olacaktır. Nuh'un sabredip selameti bulduğu gibi, siz de muhakkak selamete ereceksiniz.

Bu kıssanın ikinci kısmından alacağımız dersler de şöyle:

a- Allâhu zülcelal bizzat kendi nezareti altında verdiği vahiylerle gemi san'atını Nuh Aleyhisselama öğretmiştir. Bize de onun gibi san'ata sarılmamıza, bilmediklerimizi öğrenmemize işaret buyurmuştur. Sanayi hakkındaki bilgilerin Allâh'ın rızasına uygun olduğu da anlaşılmaktadır.

b- Allâh yolunda bulunanlarla alay etmenin her halde cezasız kalmayacağı dersini vermiştir.

c- Allâh dilerse, Nuh Aleyhisselamın kavminde olduğu gibi, bütün insanları yok edip yenilerini üretme kudretine sahip olduğunu fiilen bize göstermiştir.

d- Bineceğimiz her vasıtaya Allâh'ın adını anarak, besmele çekerek, Allâh'a güvenerek, ona sığınarak binmemizi hatırlatmıştır.

e- Nuh'un oğlu gibi dağlara değil, daima karşılaşacağımız bütün musibetlerde Allâh'a sığınmamızı öğretmiştir.

f- Gökten inen yağmurların, yerden çıkan suların Allâh'ın iradesi ve kudretiyle olduğunu, dilerse çoğaltıp, dilerse azaltacağını yine dilerse yok edebileceğini bilmemizi istemiştir.

g- Aklımızın ermediği, hakkında bilgimiz olmayan şeyler üzerinde ısrar etmememizi emretmiştir.

h- Evlat şefkatimizi yerinde kullanmamızı ve evladımızın îmanlı yetişmesine gayret etmemize işaret buyurmuştur.

ı- Aile yapısı içinde bulunan her ferdin îmanlı olması, aksi halde îmansızların ailede yeri olmadığına dikkatimizi çekmiştir.

i- Geçmiş milletler hakkında tarihi bilgiye sahip olmamızı, bu bilgilerin yararlı ve zararlı yönlerini anlayarak zararlıyı bırakmak, yararlıya sarılmak gerektiğini tenbih etmiştir. Daha başka dersler almak üzere şu âyetleri de okuyalım:

(Yûnus 71-73. Şuara 105-121. Saffat 75-82. Zariyât 46. Necm 52. Nûh 1-28. Âraf 59-64. Mü'minûn 23-30. Ankebût 14, 15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 50

وَاِلٰى عَادٍ اَخَاهُمْ هُودًا ۘ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ
مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۘ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُفْتَرُوْنَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Âde'de onların kardeşi Hud'u (gönderdik). "Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin. Ondan başka sizin bir ilahınız yok. Siz iftiracılardan başka değilsiniz" dedi."

Âyet: 51

يَا قَوْمِ لَآ اَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا ۘ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلَى الَّذِىْ
فَطَرَنِىْ ۘ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Ey kavmim! O'na karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Ücret beni yaratandan başkasına ait değildir. Aklınız da ermiyor mu?"

Âyet: 52

وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوْا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوْبُوْٓا اِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَآءَ عَلَيْكُمْ
مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً اِلٰى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِيْنَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Yine: "Ey kavmim! Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra ona tevbe edin ki, size göğü bolluk olarak göndersin ve sizin kuvvetinize kuvvet katıp sizi artırsın. Mücrimler olarak da dönüvermeyin.""

Âyet: 53

قَالُوْا يَا هُوْدُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِىْٓ اٰلِهَتِنَا
عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِيْنَ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Ey Hûd! Bize açık bir mucize getirmedin. Biz senin sözünle de ilahlarımızın terk edicileri değiliz. Biz sana îman ediciler de değiliz" dediler.

Âyet: 54, 55

اِنْ نَقُولُ اِلَّا اعْتَرٰيكَ بَعْضُ اٰلِهَتِنَا بِسُوٓءٍ ۭ قَالَ اِنِّىٓ
اُشْهِدُ اللّٰهَ وَاشْهَدُوٓا اَنِّىْ بَرِيْٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُوْنَ ۙ ﴿٥٤﴾
مِنْ دُوْنِهٖ فَكِيْدُوْنِىْ جَمِيْعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُوْنِ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Ancak: "İlahlarımızın bazısı seni kötülükle çarpmış" deriz. Şüphesiz ben Allâh'ı şahit ediyorum. O'ndan başka şirk ettiğiniz şeylerden kesinlikle beri olduğuma da siz şahit olun. Artık bana toplu olarak hile yapın. Sonra beni (acımaya da) bakmayın" dedi."

Âyet: 56

اِنِّىْ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبِّىْ وَرَبِّكُمْ ۭ مَا مِنْ دَاۗبَّةٍ اِلَّا هُوَ
اٰخِذٌۢ بِنَاصِيَتِهَا ۭ اِنَّ رَبِّىْ عَلٰي صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz ben Rabbim ve Rabbiniz olan Allâh'a güvendim. Hareketli bir canlı yoktur ki onun perçeminden tutan ancak O'dur. Muhakkak Rabbim dosdoğru bir yol üzeredir."

İZAHLARI:

Allâh Teâlâ yine geçmiş devirlerdeki bir Peygamberle kavmi arasında geçen hadiseyi önemine binaen bize naklediyor ve ibret almamızı, ona göre kendimizi ayarlamamızı istiyor.

Arapça konuşan, Araplardan ilk Peygamber olduğu rivâyet edilen Hûd Aleyhisselam, kendi sülalesinden olan Ad kavmine Peygamber olarak gönderilmiş ve:

1- "...Ey kavmim! "Allâh'a kulluk edin. Ondan başka sizin bir ilahınız yok. Siz iftiracılardan başka değilsiniz" dedi. Sizin kulluk yapacağınız, ibadet edeceğiniz yalnız Allâh'tır. Tanrı dediğiniz şeyler,

sizin ve sizden öncekilerin uydurup iftira ettiği şeylerdir. Aslı astarı olmayan şeylere değer vermeyin. Allâh'tan başka bir ilah yok. Boşuna kendinizi aldatmayın, telkinini yaptı ve devamla:

2- "Ey kavmim! Ona karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Ücretim beni yaratandan başkasına ait değildir. Aklınız da ermiyor mu?" diyerek, onlardan bir menfaat beklemediğini, mükafatını yalnız Allâh'tan beklediğini açıkladı ve onları akıllarını işletmeye davet etti.

3- "Yine: "Ey kavmim! Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra O'na tevbe edin ki, size göğü bolluk olarak indirsin ve sizin kuvvetinize kuvvet katıp sizi artırsın..." nasihatini yaptı. Siz şirk yoluyla Allâh'tan uzaklaşanlarsınız. O'na îman edin, şirki bırakın, bu yanlış yoldan Allâh'ın yoluna dönün, tevbe edin de Allâh size bol bol yağmur versin, sütleriniz, çoğalsın, rızkınız bolarsın, nimet üstüne nimet versin, güçlenin, huzurla yaşayın. Beni dinleyin de:

4- "...Mücrimler olarak da dönüvermeyin" Siz günahkarlar olduğunuzu bilin, hatalarınızı anlayın da bu halinizle fenalıklara dönüvermeyin. Deyince:

5- "Ey Hûd! Bize açık bir mucize getirmedin..." O kadar tebliğat ve nasihatten sonra inatlarında ısrar ederek inkara yöneldiler.

6- "...Biz senin sözünle de ilahlarımızın terk edicileri değiliz. Biz sana îman ediciler de değiliz" dediler. Böylece içlerindeki pisliği çıkardılar. Yine devamla:

7- "Ancak: "ilahlarımızın bazısı seni kötülükle çarpmış" deriz. Şeklinde kötülemeye devam ettiler. Seni putlarımız çarpmış da deli, dolu konuşuyorsun diye eğlenceye aldılar. O da:

8- "...Şüphesiz ben Allâh'ı şahit ediyorum. O'ndan başka şirk ettiğiniz şeylerden kesinlikle beri olduğuma da siz şahit olun..." dedi. "Bizim bu halimizi iyi bilen ve gören Allâh, benim şahidimdir. Allâh'ı bırakıp da saplandığınız, O'na eş tuttuğunuz şeylerden benim uzak olduğuma, onlarla bir alakam olmadığına da siz şahit olun" diye sözünü hak yolunda perçinledi. Devamla:

9- "...Artık bana toplu olarak hile yapın. Sonra beni (acımaya da) bakmayın" dedi. Yani sizden hiç korkum yok. Hepiniz bir araya gelin. Bütün hilelerinizi, tuzaklarınızı, yapabileceğiniz neyiniz varsa yapın. Beni hiç düşünmeyin, acımayın, merhamet etmeyin, mühlet de vermeyin diye meydan okudu ve:

10- "Şüphesiz ben, Rabbim ve Rabbiniz olan Allâh'a güvendim..." Beni koruyacak da O. Bana yardım edecek de O. Sizi helak edecek de O.

11- "...Hareketli bir canlı yoktur ki onun perçeminden tutan ancak O'dur..." Yer yüzünde yaşayan ve hareket eden ne kadar canlı varsa –mikroplardan fillere kadar– hepsini O yarattığı gibi alınlarındaki perçemlerinden yakalayıp canlarını alacak olan yalnız Allâh'tır. İşte sizin o kirli alnınızdan tutup cehenneme atacak da O'dur.

12- "...Muhakkak Rabbim dosdoğru yol üzeredir" Hiç şüphe etmeyin ki Rabbimin yolu doğrudur. Bizi o yola davet ediyor.

Kıssanın bu kısmından alacağımız dersler de şöyle:

a- Ancak Allâh'a kulluk yapmamız, yalnız O'na ibadet etmemiz, O'ndan başka bir ilah olmadığını bilmemizi emretmiştir.

b- Yaratanımız olan Allâh yolunda menfaatlerimizi öne almamamız gerektiğini bildirmiştir.

c- Allâh'tan devamlı mağfiret dilememizi, hatalarımızdan tevbe edip, hakka dönmemizi, ancak O'na güvenmemizi işaretlemiştir.

d- Allâh'ın yoluna bağlılığımız nisbetinde bol yağmurlar vereceği ve yer yüzünde bereketlerin çoğalacağı haberini vermiştir.

e- Kâfirlerin ve düşmanların şuursuzca inatçı olduklarını ve sonunda mağlup olacaklarını bize haber veriyor.

f- Batıl inançları olanların "putları çarptı" diyerek ne kadar beyinsiz olduklarını bize duyurmuştur.

g- Hakka olan bağlılığımızdaki sarsıntısız olduğumuza düşmanların dahi şahit olmasını sağlama yolunu göstermiştir.

h- Devamlı surette Allâh'a güvenmeye önem vermemizi istemiştir. Kıssalardan ders almaya devam edelim.

Âyet: 57

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ ۚ وَيَسْتَخْلِفُ
رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ ۖ وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا ۚ إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Ve yüz çevirirseniz, artık kendisiyle size gönderildiğimi kendinize tebliğ etmişimdir. Rabbim de yerinize sizden başka bir kavim getirecek. Ona bir şeyle de zarar veremeyeceksiniz. Şüphesiz Rabbim, her şeyi koruyandır."

Âyet: 58

وَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا ۚ
وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Emrimiz gelince de, Hûd ile yanındaki îman edenleri tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Onları ağır bir azaptan da kurtardık."

Âyet: 59

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِاٰيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوٓا
اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"İşte bunlar da Âddır. Rablerinin âyetlerini inkar ettiler Rasulüne de isyan ettiler ve her inatçı zorbanın emrine uydular."

Âyet: 60

وَاُتْبِعُوا فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ اَلَآ اِنَّ عَادًا
كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۗ اَلَا بُعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Ve bu dünyada lanete tabi tutuldular, ahirette de. Dikkat edin. Şüphesiz Âd, Rablerine küfrettiler. Bakın, Hûd'un kavmi Âd'e uzaklık oldu."

İZAHLARI:

Nûh Aleyhisselam kavmine:

1- "Yüz çevirirseniz, artık kendisiyle size gönderildiğimi kendinize tebliğ etmişimdir..." diyerek vazifesini yapmış olduğunu Allâh'ın emirlerini kendilerine tebliğ ettiğini, bundan sonrasını da kendilerinin düşünmesini anlattı. Ayrıca:

2- "...Rabbim de yerinize sizden başka bir kavmi getirecek..." Sizi helak edecek ve yerinize başkalarını getirecek. Siz de:

3- "...O'na bir şeyle de zarar veremeyeceksiniz..." Çok güvendiğiniz kuvvetinizle Allâh'a asla bir zarar veremeyecek, O'na karşı gelemeyeceksiniz. Hem de:

4- "...Rabbim her şeyi koruyandır." Sizi helak ederken bizi koruyacaktır. Nitekim çok şiddetli bir rüzgarla helak etmek üzere:

5- "Bizim emrimiz gelince de, Hûd ile yanındaki îman edenleri tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Onları ağır bir azaptan da kurtardık" buyurmuştur. Helak olan Âd kavmi böylece dünya felaketini tatmış oldu. Ahiret cezaları da kabirden başlayarak devam edecek. Ama Hûd Aleyhisselam ile îman edenler, dünya musibetinden kurtarıldıkları gibi, çok ağır olan ahiret azabından da kurtarılmışlardır.

6- "İşte bunlar da Âd'dir..." Allâh'a ve Rasulüne karşı gelen, kendilerini beğenen kabadayılardır. Helak oldular gittiler. Çünkü:

7- "...Rablerinin âyetlerini inkar ettiler. Rasülüne de isyan ettiler..." de bunun cezasını çektiler. Daha da ebedi olarak çekecekler. Onlar Allâh'ı bırakıp:

8- "...Her inatçı zorbanın emrine uydular" İleri gelenlerin baskısına, zülmüne boyun eğdiler, onlarla birlikte Allâh'ın âyetlerini hiçe saydılar, Rasulüne de kafa kaldırdılar. Hak ettiklerini de buldular. Belalarına kavuştular. Ve:

9- "Bu dünyada lanete tabi tutuldular..." Allâh'ın himayesinden uzaklaştırıldılar, felakete sürüklendiler, defolup gittiler.

10- "...Ahirette de..." Yine cennetten uzaklaştırıldılar. Cehenneme atıldılar.

11- "...Dikkat edin. Şüphesiz Âd Rablerine küfrettiler..." Ey insanlar! Dikkatle düşünün. Ad kavmi Allâh'a küfretti. Hak ettiğini buldu. Siz de onlar gibi olursanız şüphesiz, sizin de olacağınız onlar gibi. İyi:

12- "...Bakın Hud'un kavmi Âd'e uzaklık oldu" îmandan, itaatten uzaklaşan bu kavim, Allâh'ın rahmetinden, himayesinden de uzaklaş-

tı. Cennet nimetlerinden de uzaklaşıp cehenneme gitti. Haberiniz olsun ey kıyâmete kadar gelecek olanlar!

Bu kısımdan anlayacağımız dersler de şöyle:

a- Hak yoluna davet ettiğimiz kimseler yüz çevirdikleri taktirde, kızmadan, üzülmeden sadece tebliği yapıp gerisini Allâh'a havale etmemize işaret buyurulmuştur.

b- Geçmiş devirlerde Allâh'a isyan edenleri helak ederek yerlerine başkalarını getirdiğini bize haber veriyor ve onlardan ibret almamıza, onların akıbetine uğramamamıza dikkatimizi çekiyor.

c- Başımıza musibetler geldiğinde, Allâh'a güvenmemizi, O'ndan ümidimizi kesmememizi hatırlatıyor.

d- Allâh'ın âyetlerini inkar edenler, Rasulüne isyan edenlerin Allâh yolundan sapanların tesiri altında kalanların dünyalarının da, ahiretlerinin de, lanetle sonuçlanacağını bildiriyor. Onlar gibi olmamamızı hatırlatıyor.

(Âraf 65-72. Şuarâ 123-139. Fussılet 15, 16. Ahkaf 21-26. Zariyat 41, 42. Kamer 18-21. Hakka 6-8. Necm 50. Fecr 6-8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 61

وَاِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا ۘ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا لَكُمْ
مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۘ هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِنَ الْاَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا
فَاسْتَغْفِرُوهُ ثُمَّ تُوبُوٓا اِلَيْهِ ۘ اِنَّ رَبِّى قَرِيبٌ مُجِيبٌ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Semûd'a da kardeşleri Salih'i (gönderdik). "Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin. Sizin için ondan başka bir ilah yoktur. Sizi, yerden o yarattı ve orada yaşamanızı istedi. Artık ondan mağfiret dileyin. Sonra ona tevbe edin. Şüphesiz Rabbim yakındır, kabul edendir" dedi."

Âyet: 62

قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هٰذَآ اَتَنْهٰينَآ اَنْ نَعْبُدَ

مَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَا وَاِنَّنَا لَفِى شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَآ اِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٦٢﴾

Meâli:

""Ey Salih! Bundan önce içimizde beğenilmiş idin. Babalarımızın tapa geldikleri şeylere tapmamızdan bizi men mi ediyorsun? Halbuki hakikaten biz, kendisine davet ettiğin şeyden cidden tereddütlü bir şüphe içindeyiz" dediler."

Âyet: 63

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّى وَاٰتٰينِى مِنْهُ
رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِى مِنَ اللّٰهِ اِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِى
غَيْرَ تَخْسِيرٍ ﴿٦٣﴾

Meâli:

""Ey kavmim! Rabbimden açık bir mucize üzerinde idiysem ve tarafından bana bir rahmet verdiyse, görüşünüz nedir? Kendisine isyan edersem, Allâh'tan beni kim koruyabilir? Bana zarardan başka artırmazsınız" dedi."

Âyet: 64

وَيَا قَوْمِ هٰذِهِ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوهَا تَاْكُلْ فِى اَرْضِ
اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوٓءٍ فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Ve: "Ey kavmim! İşte bu size bir mucize olarak Allâh'ın dişi devesi. Artık onu bırakın Allâh'ın arzında yesin. Ve ona kötülükle dokunmayın da sizi yakın bir azap yakalamasın.""

Âyet: 65

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِى دَارِكُمْ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ ذٰلِكَ
وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Ama onu kestiler de: "Yurdunuzda üç gün yararlanın. İşte bu yalanlanmayan bir va'ddir" dedi."

Âyet: 66

فَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ
مِنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ ۗ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Emrimiz gelince de Salih'i ve yanındaki îman edenleri tarafımızdan bir rahmetle (helaktan) ve o günün zilletinden kurtardık. Şüphesiz senin Rabbin kuvvetli üstün olandır."

Âyet: 67

وَاَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا فِى دِيَارِهِمْ
جَاثِمِينَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Zulmedenleri de Sayha yakalayıverdi de yurtlarında çökenler oluverdiler."

Âyet: 68

كَاَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا ۗ اَلَآ اِنَّ ثَمُودَا كَفَرُوا رَبَّهُمْ ۗ
اَلَا بُعْدًا لِثَمُودَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Sanki orada gönenmemişler. Dikkat edin. Şüphesiz Semûd Rablerine küfrettiler. Bakın Semûd'e uzaklık (taktir edilmiştir)."

İZAHLARI:

Yine Allâhu Teâlâ tüm insanlara ibret almaları ve hataya düşmemeleri için bir kıssayı daha naklediyor.

Çok azmış, insanlık sınırlarını da aşmış olan Semud kavmine kendi aralarından Salih Aleyhisselamı göndermiş, o da yalnız Allâh'a kulluk

yaparak, O'nun emir ve nehiylerini kabul ederek tuğyanlarından vazgeçmelerini istemiştir. Ayrıca kendilerine şu hakikati duyurmuştur.

1- "...Sizi yerden O yarattı ve orada yaşamanızı istedi..." Siz kendi kendinize oluşmadınız. Sizi yerdeki topraktan yaratan ve o toprak üzerinde yaşamanıza imkan veren O'dur. Bunu iyi düşünün ve aklınızı erdirin de O'ndan af dileyin, tevbe edin tam O'nun yoluna dönün ki kurtulasınız.

2- "...Şüphesiz Rabbim yakındır, kabul edendir" "Allâh size uzak değil, tevbelerinizi kabul eder." haberini vermiş ise de:

3- "Ey Salih bundan önce içimizde beğenilmiş idin..." Halk arasında her halinle beğenilen, sevilen, bu kavme yararlı olacağın ümidini taşıdığımız birisi idin. Ama şimdi:

4- "Babalarımızın tapageldikleri şeylere tapmamızdan bizi men mi ediyorsun?..." dediler. Babalarımız, atalarımız bu putlara tapagelmişler. Biz de onların yaptıklarını yapıyoruz. Bu mu senin yapacağın?

5- "...Halbuki hakikaten biz, kendisine davet ettiğin şeyden cidden tereddütlü bir şüphe içindeyiz" dediler. "Aramızda bir vasıta olmadan doğrudan doğruya görmediğimiz bir Allâh'a kulluk etmekte şüpheliyiz. Putlarımız bize Allâh'ı hatırlatıyor, onlar bize şefaatçi olacaklar. Senin teklifini kabul edemeyiz" diye itiraz ettiler. Salih Aleyhisselam da:

6- "Ey kavmim! Rabbimden açık bir mucize üzerinde idiysem ve tarafından bana bir rahmet verdiyse, görüşünüz nedir?..." Ben size gâyet açık bir mucize gösterirsem, Allâh'ın bana bir rahmet olarak verdiği Peygamberliğimi ispat edersem ne dersiniz? Söyleyin. Sizin gibi olur da:

7- "...Kendisine isyan edersem, Allâh'tan beni kim koruyabilir? Bana zarardan başka artırmazsınız" dedi. Siz kendiniz zarardasınız, benim zararımı da artırmaya çalışıyorsunuz. Allâh'a karşı bana asla bir yardımcı yoktur.

8- "Ey kavmim! İşte bu size bir mucize olarak Allâh'ın dişi devesi. Artık onu bırakın. Allâh'ın arzında yesin ve ona kötülükle dokunmayın da sizi yakın bir azap yakalamasın." "Bu deve gördüğünüz gibi diğer develerden farklı. Bu benim size gösterdiğim bir mucizedir. Buna dokunmayın istediği yerde yesin, içsin. Dokunacak olursanız hemen sizi çabuk bir azap yakalar." haberini verdi.

9- "Ama kestiler de: "Yurdunuzda üç gün yararlanın. İşte bu, yalanlanmayan bir va'ddir." dedi. Salih Aleyhisselamın tenbih ettiği halde ona inanmadılar. İnatlarından ona iddia, devenin ayaklarını keserek öldürdüler. Salih Aleyhisselam da onlara: "Üç gün daha dünyada yaşadığınız yerde yararlanın. İşte bu kendinizin hazırladığı bir süredir. Bunu da yalanlayamazsınız. Allâh'ın vadi yerine gelecektir" haberini verdi. Allâhu Teâlâ şöyle buyurdu:

10- "Emrimiz gelince de, Salihi ve yanındaki îman edenleri tarafımızdan bir rahmetle (helaktan) ve o günün zilletinden kurtardık" Onları helak etme emrimiz gelince, onların dinlemediği Salih aleyhisselamla îman edenler kurtarılmıştır.

11- "Zulmedenleri de sayha yakalayıverdi de yurtlarında çökenler oluverdiler" Kendilerine zulmeden bu müşrikleri çılgın bir ses, zelzele ve şimşekler sardı. Bir anda çöküverdiler, serildiler kaldılar.

12- "Sanki orada gönenmemişler..." hiç yaşamamışlar, nimetlerden faydalanmamışlar. Birden bire yok oluverdiler.

13- "...Dikkat edin. Şüphesiz Semûd, Rablerine küfrettiler..." Dikkat edin ders alın, ibret alın, aklınızı çalıştırın. Semûd kavmi küfrettiği, şirk yaptığı Peygamberlerini dinlemediği için bir anda helak oldu. Siz de onlar gibi olmayın.

Onlar, dünyadan, bol nimetlerden, Allâh'ın rahmetinden uzaklaşıp gittiler. Gittiler ama nereye? Önce kabir azabına, sonra da cehenneme... Buradan alacağımız ders de geçen Nûh ve Hûd aleyhisselamların kavimlerinden aldığımız derslere benzer.

(Âraf 73-79. İsrâ 59. Şuarâ 141-159. Neml 45-53. Fussılet 17, 18. Zariyat 43-45. Kamer 23-32. Hakka 5. Fecr 9. Şems 11-15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 69

وَلَقَدْ جَآءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوا سَلٰمًا ۭ قَالَ سَلٰمٌ فَمَا لَبِثَ اَنْ جَآءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Andolsun (melek) elçilerimiz İbrâhîm'e müjde getirdiler "selam" dediler. (o da) "selam" dedi. Ve kızartılmış bir buzağı getirmesi gecikmedi."

Âyet: 70

فَلَمَّا رَآٓ اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً ؕ
قَالُوا لَا تَخَفْ اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمِ لُوطٍ ؕ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Ellerini, ona ulaşmıyor görünce, onları yadırgadı ve onlardan bir korku hissetti. (Onlar da: "Korkma. Muhakkak biz Lût'un kavmine gönderildik" dediler."

Âyet: 71

وَامْرَاَتُهٗ قَآئِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِاِسْحٰقَ ۙ وَمِنْ
وَّرَآءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوبَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Karısı da ayakta idi ve güldü. Hemen ona İshâk'ı, İshâk'ın ardından da Yakûb'u müjdeledik."

Âyet: 72

قَالَتْ يٰوَيْلَتٰٓى ءَاَلِدُ وَاَنَا عَجُوزٌ وَّهٰذَا بَعْلِى شَيْخًا ؕ
اِنَّ هٰذَا لَشَىْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾

Meâli:

""Ah keşke. Ben bir yaşlı iken şu kocam da ihtiyar olduğu halde doğuracam mı? Şüphesiz bu cidden tuhaf bir şeydir" dedi."

Âyet: 73

قَالُوٓا اَتَعْجَبِينَ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحْمَتُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهٗ عَلَيْكُمْ
اَهْلَ الْبَيْتِ ؕ اِنَّهٗ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾

Meâli:

""Allâh'ın emrine mi şaşıyorsun? Allâh'ın rahmeti ve O'nun bereketleri siz ev halkınadır. Şüphesiz o öğülen kerem sahibidir" dediler."

Âyet: 74

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ اِبْرٰهِيمَ الرَّوْعُ وَجَآءَتْهُ الْبُشْرٰى
يُجَادِلُنَا فِى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"İbrâhîm'den korku gidip, kendisine müjde de gelince, Lût'un kavmi hakkında bizimle mücadele ediyor."

Âyet: 75

اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَحَلِيمٌ اَوَّاهٌ مُنِيبٌ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Hakikaten İbrâhîm cidden yumuşak tabiatlı, içi yanık, Allâh'a dönüktür."

Âyet: 76

يَآ اِبْرٰهِيمُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا ۚ اِنَّهُ قَدْ جَآءَ اَمْرُ رَبِّكَ ۚ
وَاِنَّهُمْ اٰتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Ey İbrâhîm! Bundan vaz geç. Şüphesiz ki senin rabbinin emri gelmiştir. Muhakkak onlar, kendilerine red olunmayacak bir azap gelicidir."

İZAHLARI:

Bir başka haber de İbrâhîm Aleyhisselama evlat müjdesi. Bilindiği gibi İbrâhîm Aleyhisselamın ilk eşinden çocuğu olmamıştı. Karı-koca ikisi de yaşlanmışlardı. Allâh'ın bir lütfü olacaktı ki Lût Aleyhisselamın kavmini batırmak üzere gönderdiği meleklerin İbrâhîm Aleyhisselama uğrayıp İshâk'ı müjdelemelerini emretti. Bu müjdenin kesin olduğuna dair âyete yeminle başladı. Geldiler ve:

1- "Selam" dediler. O da:

2- "Selam" dedi. Burada belagat icabı sözü kısaltma "icaz" yapma yönü tercih edilmiş oldu. "Selamün aleyküm ve aleyküm selam" anlamındadır. Böylece bir birbirlerine duada bulundular. İbrâhîm Aleyhisselamın misafirlere karşı cömertliği de bilinen bir gerçektir. Hemen:

3- "...Kızarmış bir buzağı getirmesi gecikmedi" Fakat:

4- "Ellerini, ona ulaşmıyor görünce, onları yadırgadı ve onlardan bir korku hissetti..." Onların melekler olduğunu bilmeyen İbrâhîm Aleyhisselam, onların yemediğini görünce, bu gelişin iyi alemet olmadığı zannı ile yadırgadı ve içinde bir korku duygusu başladı. Bunu anlayan melekler de:

5- "...Korkma. Muhakkak biz Lût'un kavmine gönderildik" dediler. Asıl gelişlerinin sebebinin iyice çapkınlaşan Lût kavmini batırmak olduğuna ve bulundukları bu aileye de İshâk'ı müjdelemek için uğradıklarını işaretlediler. Bu arada hizmet etmekte olan:

6- "Eşi de ayakta idi ve güldü. Hemen ona İshâk'ı, İshâk'ın ardından da Yakûb'u müjdeledik" Cümlede taktim, te'hir vardır ki önemine binaen "eşi de ayakta idi ve güldü" sözü öne alındı. Bizim anlayacağımız şekilde cümle şöyledir: "Ona İshâk, İshâk'ın ardından da Yakûb'u müjdeledik. Karısı da ayakta idi güldü." Bu müjdeyi duyunca gülüverdi. Ve:

7- "Ah keşke. Ben bir yaşlı iken şu kocam da ihtiyar olduğu halde doğuracam mı? Şüphesiz bu cidden tuhaf şeydir" dedi. Yaşları ilerledikleri için aldıkları bu önemli ve sevindirici haber karşısında ümitsizlik ve sevinç karışımı gülmek, şöyle cevaplandırıldı:

8- "Allâh'ın emrine mi şaşıyorsun? Allâh'ın rahmeti ve O'nun bereketleri siz ev halkınadır. Şüphesiz O, öğülen kerem sahibidir" dediler. Allâh'ın her şeye kadir olduğunu bilen siz Peygamber ailesi olarak şaşmamanız gerekir. Allâh'ın Adem'i anasız ve babasız yarattığını ve Îsâ'yı da babasız yarattığını biliyorsunuz. Siz ise ana ve baba olarak varsınız. Allâh size neye ihsan etmesin? Kesinlikle ümitlenin.

9- "İbrâhîm'den korku gidip kendisine müjde de gelince. Lût'un kavmi hakkında bizimle mücadele ediyor" Çünkü:

10- "Hakikaten İbrâhîm cidden yumuşak tabiatlı, içi yanık, Allâh'a dönüktür" İbrâhîm Aleyhisselam çok ağır başlı, merhametli, içi sızlayan, Allâh'a tam yönelmiş bir peygamber idi ki Lût'un kavmine içi

sızladı dayanamadı. Lût da kendisinin yeğeni idi. Bu kısmı Ankebût sûresinin 31-33. âyetlerini okuyarak daha iyi anlayalım.

11-"Ey İbrâhîm! Bundan vazgeç. Şüphesiz ki senin Rabbinin emri gelmiştir. Muhakkak onlar, kendilerine red olunmayacak bir azap gelicidir" Buyrularak, Lût kavminin kesinlikle helak edileceği haberi verilmiştir.

(Hıcr 51-59. İbrâhîm 39. Meryem 49. Enbiyâ 72. Ankebût 27. Saffat 100-113. Zariyât 24-31. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 77

وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا
وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Elçilerimiz Lût'a gelince de onlarla endişelendi onlarla güç bakımından da daraldı ve: "bu zor bir gündür" dedi."

Âyet: 78

وَجَآءَهُۥ قَوْمُهُۥ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ۚ
قَالَ يَٰقَوْمِ هَٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِى هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا
تُخْزُونِ فِى ضَيْفِى ۖ أَلَيْسَ مِنكُمْ رَجُلٌ رَّشِيدٌ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Kavmi de kendine doğru koşarak ona geldi. Önceden de kötülükleri işliyor idiler. (Lût): "Ey kavmim şunlar kızlarım. Onlar sizin için daha temiz. Artık Allâh'tan korkun da misafirlerimin (yanında) beni rezil etmeyin. Sizden aklı başında bir kimse yok mu?" dedi."

Âyet: 79

قَالُوا۟ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِى بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ ۖ وَإِنَّكَ
لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ ﴿٧٩﴾

Meâli:

""Andolsun kızlarında bize bir hak olmadığını bilmiştin. Ve şüphesiz sen ne istediğimizi elbette biliyorsun?" dediler."

Âyet: 80

قَالَ لَوْ اَنَّ لِى بِكُمْ قُوَّةً اَوْ اٰوِى اِلٰى رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾

Meâli:

""Eğer hakikaten benim size karşı bir kuvvetim olsaydı veya sağlam bir yere sığınabilseydim" dedi."

Âyet: 81

قَالُوا يَا لُوطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوٓا اِلَيْكَ فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ الَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ اِلَّا امْرَاَتَكَ ۭ اِنَّهٗ مُصِيْبُهَا مَآ اَصَابَهُمْ ۭ اِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ ۭ اَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

Meâli:

"(Melekler): "Ey Lût! Biz cidden Rabbinin elçileriyiz. Kat'iyyen sana yanaşamazlar. Hemen gecenin bir kısmında ehlinle yürü. Sizden hiç biri geriye bakmasın. Karın değil. Muhakkak ki onlara isabet edecek şey, ona da çarpıcıdır. Şüphesiz onların zamanı sabahtır. Sabah yakın değil mi?" dediler."

Âyet: 82, 83

فَلَمَّا جَاۗءَ اَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّنْ سِجِّيْلٍ ۙ مَّنْضُوْدٍ ﴿٨٢﴾ مُّسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ ۭ وَمَا هِىَ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ بِبَعِيْدٍ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Emrimiz gelince de üstünü altına getiriverdik ve Rabbin katında damgalanmış olarak istif edilmiş balçıktan pişirilmiş taşları üzerlerine yağdırdık. Bunlar, zalimlerden uzak da değildir."

İZAHLARI:

Çok önemli bir ibret levhası daha. İbrâhîm Aleyhisselamı müjdeleyen melekler hakkında:

1- "Elçilerimiz Lut'a gelince de onlarla endişelendi, onlarla güç bakımından da daraldı ve: "Bu zor bir gündür" dedi. Melekler Lût Aleyhisselama gelince, Kavminin ne olduğunu bilen, meleklerin de genç oğlanlar kılığında olduğunu görünce şaşırdı, daraldı, ne yapacağını bilemez halde, kendi kendine:

2- "...Bu zor bir gün" dedi. Bu arada hemen:

3- "Kavmi de kendine doğru koşarak ona geldi. Önceden de kötülükleri işliyor idiler..." Lût'un genç misafirlerini gören ahlaksız kavmi, alışageldikleri erkeklerin birbirleriyle yaptığı fuhşun şehvetiyle Lût'un yanına üşüştüler. Bunu gören Lût Aleyhisselam:

4- "...Ey kavmim! Şunlar kızlarım. Onlar sizin için daha temiz. Artık Allâh'tan korkun da misafirlerimin yanında beni rezil etmeyin. Sizden aklı başında bir kimse yok mu?" dedi. Gelen ahlaksızların karşısına çıkarak; "İşte şu kızlarım yerinde olan kadınlarınız sizin için daha iyi, daha temizdir. Şehvetinizi onlarla tatmin edin. Allâh'tan korkun da misafirlerimin iffetiyle, şerefiyle oynayarak beni rezil, mahcup etmeyin. Sizin içinizde insaflı, merhametli, aklı başında biri yok mu? Ki sizi vazgeçirsin." diye mücadele ettiyse de onu dinlemediler ve:

5- "Andolsun kızlarında bize bir hak olmadığını bilmiştin ve şüphesiz sen ne istediğimizi elbette biliyorsun?" dediler. "Bizim gözümüz, gönlümüz senin kızlarında değil. Bizim ne istediğimizi pek âlâ biliyorsun. Biz istediğimizi yapacaz" şeklinde direndiler. Bunların bu tutumu karşısında yalnız kalan Lût Aleyhisselam:

6- "Eğer hakikaten benim size karşı bir kuvvetim olsaydı veya sağlam bir yere sığınabilseydim" dedi. Çünkü yalnızdı. Kendisine yardım edecek, kuvvet sağlayacak kimseler olmadığı için bu temennide bulundu. Kaçacak, kurtulmak için sığınacak, barınacak bir yer de yoktu. Büsbütün çaresiz kalmıştı. İşte bu sırada misafirler:

7- "Ey Lût! Biz cidden Rabbinin elçileriyiz. Kat'iyyen sana yanaşamazlar..." Hiç korkma, telaşlanma. Biz Rabbin tarafından gönderilen melekleriz. Onları helak etmeye geldik. Sen:

8- "Hemen gecenin bir kısmında ehlinle yürü..." aile halkını ve mü'minleri yanına al yürü, şehirden uzaklaş. Hem de sakın:

9- "...Sizden hiç biri geriye bakmasın..." Yani dikkat edin gözünüz geride kalmasın. Evimiz, eşyamız, ne olur diye düşünmesin, hemen uzaklaşmaya bakın. Ama:

10- "...Karın değil! Muhakkak ki onlara isabet edecek şey, ona da çarpıcıdır..." O ahlaksız olan ve misafirlerin geldiğini de haber veren, o pis adamlara yardımcı olmaya çalışan karın da onlarla birlikte helak olacak. Onların başına gelen o kadının başına da gelecek.

11- "...Şüphesiz onların zamanı sabahtır. Sabah yakın değil mi?" dediler. Ey Lût şunu da bilki, onların helak olma zamanı bu sabahtır. Sabah da elbette yakındır. Merak etme... Sabah olup da:

12- "Emrimiz gelince de üstünü altına getiriverdik..." Sabah olurken yaşadıkları mel'anet yeri olan şehirlerinin üstü altına getiriliverdi. Tabiidir ki o murdarlar da yerin dibine geçti. Ayrıca:

13- "...Rabbin katında damgalanmış olarak istif edilmiş, balçıktan pişirilmiş taşları üzerlerine yağdırdık..." Allâh tarafından kime hangi taşın düşeceğine dair işaretlenmiş, damgalanmış taşlar ki, bu taşlar, balçıktan yoğurulmuş, hazırlanmış ve cehennem ateşinde pişirilmiş taşları da üzerlerine yağdırdık.

14- "...Bunlar, zalimlerden uzak da değildir" Bu cümle, Mekke müşrikleri dahil kıyâmete kadar gelecek bütün insanları kapsayan bir haber vermektedir. Bu batan şehir ve musibetler, îmansız ve zalimlere uzak değildir. Onlarla da iç içedir. Bu bir an meselesidir. Her devirde, her yerde ve her an beklenebilir.

(Araf 80-84. Hıcr 58-76. Enbiyâ 74, 75. Şuarâ 160-174. Neml 54-58. Ankebût 28-35. Zariyât 32-37. Kamer 33-39. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 84

وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۘ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ مَا
لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۘ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ اِنِّىٓ
اَرٰىكُمْ بِخَيْرٍ وَّاِنِّىٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Medyen'e de kardeşleri Şuaybi (gönderdik). "Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin. Ondan başka sizin bir ilahınız yoktur. Ölçeği ve

tartıyı da eksiltmeyin. Şüphesiz ben sizi bir hayırla görüyorum. Muhakkak ben size (gelecek) kuşatan bir günün azabından korkuyorum."

Âyet: 85

وَيَا قَوْمِ اَوْفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا
النَّاسَ اَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Yine: "Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle yapın. İnsanları yani onların eşyalarını eksiltmeyin. Yer yüzünde fesatçılar olarak da bozgunculuk yapmayın."

Âyet: 86

بَقِيَّتُ اللّٰهِ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۚ وَمَآ اَنَا
عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Mü'minler iseniz, Allâh'ın bıraktığı sizin için daha hayırlıdır. Ben üzerinizde bir bekçi de değilim."

Âyet: 87

قَالُوا يَا شُعَيْبُ اَصَلٰوتُكَ تَاْمُرُكَ اَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ اٰبَآؤُنَآ
اَوْ اَنْ نَفْعَلَ فِى اَمْوَالِنَا مَا نَشٰٓؤُا ۖ اِنَّكَ لَاَنْتَ
الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ ﴿٨٧﴾

Meâli:

""Ey Şuayb! Babalarımızın taptıkları şeyleri veya mallarımızdan dilediğimiz şeyleri yapmamızı bırakmamızı sana namazın mı emrediyor? Şüphesiz sen elbette başı yumuşak olgun birisin" dediler."

Âyet: 88

قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّى وَرَزَقَنِى

مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَمَآ أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَآ أَنْهَىٰكُمْ
عَنْهُ ۚ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا ٱلْإِصْلَٰحَ مَا ٱسْتَطَعْتُ ۚ وَمَا تَوْفِيقِى إِلَّا
بِٱللَّهِ ۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾

Meâli:

""Ey kavmim! Rabbimden gelen bir açıklama üzerinde isem, O bana kendisinden güzel bir rızık da lütfetmiş ise, görüşünüz nedir? Sizi kendisinden men ettiğim şeyde size aykırı olmamı da istemiyorum. Gücümüz yettiği kadar ıslahtan başkasını istemiyorum. Başarım da ancak Allâh iledir. Yalnız O'na güvendim. Ancak O'na dönecem" dedi."

Âyet: 89

وَيَٰقَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِىٓ أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَآ أَصَابَ
قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَٰلِحٍ ۚ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ
مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ ﴿٨٩﴾

Meâli:

""Ey kavmim! Bana olan düşmanlığınız, Nuh kavmine veya Hûd kavmine yahut da Salih kavmine isabet eden gibi sakın size de isabet etmesini kazandırmasın. Lût kavmi de size uzak değil" dedi."

Âyet: 90

وَٱسْتَغْفِرُوا۟ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا۟ إِلَيْهِ ۚ إِنَّ رَبِّى رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Rabbinize de istiğfar edin. Sonra ona tevbe edin. Şüphesiz Rabbim çok merhametlice sevendir."

Âyet: 91

قَالُوا۟ يَٰشُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَىٰكَ فِينَا

ضَعِيفًا ۚ وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ ۖ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾

Meâli:

""Ey Şuayb! Söylediğinden çoğunu anlayamıyoruz. Şüphesiz seni de içimizde bizi elbette zayıf olarak görüyoruz. Eğer rahtın olmasaydı elbette seni taşlardık. Sen bizden üstün de değilsin" dediler."

Âyet: 92

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ ۖ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظِهْرِيًّا ۖ إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾

Meâli:

""Ey kavmim! Benim rahtım size karşı Allâh'tan daha mı üstün ki, O'nu arkanızda dışlanmış olarak (bir hiç) edindiniz? Şüphesiz Rabbin yapmakta olduğunuz şeyleri kuşatandır" dedi."

Âyet: 93

وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ ۖ سَوْفَ تَعْلَمُونَ ۙ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ ۖ وَارْتَقِبُوا إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Ey kavmim! Yapabileğinizi yapın. Muhakkak ben yapıcıyım. Kendini rüsva edecek azabın geleceği kimseyi ve o yalancı kimmiş? İleride bileceksiniz. Artık gözetin. Şüphesiz ben sizinle birlikte gözetenim."

Âyet: 94

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَأَصْبَحُوا فِي

دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Emrimiz gelince de, Şuaybi ve O'nun yanındaki îman edenleri tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri de (azabın) sesi yakaladı. Ve yurtlarında çöküverenler oldular."

Âyet: 95

كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا ۗ أَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Sanki orada hiç gönenmediler. Dikkat edin. Semûdun uzaklaştığı gibi, Medyene de uzaklık (oldu)."

İZAHLARI:

Hususiyle Mekke ve civarındakilere, umumiyle de, kıyâmete kadar gelecek insanlara dikkatli olmaları için ibret verici bir kıssa daha lütfedilmiştir.

Geçen milletlerden kalma veya yeni türeme ahlaksızlar, bir birine karışarak süregelmektedir. Kıyâmete kadar da böyle gidecektir. Ancak, geçenlerden ibret alanlar, kendilerini Allâh yolunda yetiştirirler ve yaşayışlarını ona göre ayarlarlarsa, onların uğradıkları acı musibetlere uğramazlar. Aksi halde, şekli değişik de olsa elbette bir musibetle cezalarını çekerler.

İşte bu âyetlerde de Şuayb Aleyhisselamın kavmini örnek veriyor. Daha ziyade ticari sahada ahlaksızlaşan Medyen halkına gönderilen Şuayb Aleyhisselam:

1- "...Ey kavmim! Allâh'a kulluk edin. O'ndan başka sizin bir ilahınız yoktur..." Allâh'a îman edin. O'nun emirlerine uyarak yalnız ona kulluk yapın. O'ndan başka bir ilah yoktur. Sizin ilah dediğiniz şeyler, birer kendisinden dahi haberi olmayan şeylerdir. Bunlara aldanmayın. Hem de:

2- "...Ölçü ve tartıyı da eksiltmeyin..." Alışverişlerinizde kullandığınız ölçekleri ve terazileri denk yapın. Eksik ölçüp, noksan tartmayın. Sizin iyi olmanızı, hayırlı, bereketli birer iş sahibi olmanızı görmek isterim. Aksi halde:

3- "...Muhakkak ben size (gelecek) kuşatan bir günün azabından korkuyorum" dedi. Yine sözünü tekrarlayarak:

4- "Ey Kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle yapın. İnsanları, yani onların eşyalarını da eksiltmeyin..." Ölçülen ve tartılan, aynı zamanda ölçü ve tartıya girmeyen şeylerde de aldatma yoluna sapmayın. Karşılıklı rızalaşma, birbirinizi memnun etme yolundan ayrılmayın. Ve:

5- "...Yer yüzünde fesatçılar olarak da bozgunculuk yapmayın" diye, onların alış verişin dışında da, yol kesmek, baskın yapmak gibi asayişi bozan, emniyeti sarsan, hak, hukuk dinlemeyenler de olmalı ki bunları uyarmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. İrşadına devamla:

6- "Mü'minler iseniz, Allâh'ın bıraktığı sizin için daha hayırlıdır..." Ticaretinizi yaparken, hileye, eksiltmeye, fazlalaştırmaya kaçmadan Allâh'ın rızasına uygun olan ticaretin bıraktığı kâr sizin dünyanız ve ahiretiniz için daha hayırlı ve bereketlidir. Mü'minler böyle yapar. Bu benim size yaptığım, bir tebliğden ibarettir.

7- "...Ben üzerinizde bir bekçi de değilim" ki başınızda durayım. Sizi zorlayayım. Ben hepinizin başında duramam ama, Allâh her an başınızdadır. Yaptıklarınızın karşılığını verecektir. Dedi ise de:

8- "Ey Şuayb! Babalarımızın taptıkları şeyleri veya mallarımızda dilediğimiz şeyleri yapmamızı bırakmamızı sana namazın mı emrediyor?..." diye alaya alarak, akâid yönünden, ibadet bakımından ve aralarındaki alışverişlerindeki hilelere karışmamasını istediler.

9- "...Şüphesiz sen elbette başı yumuşak olgun birisin" dediler. Biz seni çok iyi, yumuşak huylu, ağır başlı, olgun biliriz. Sen bizim işimize, dinimize karışma. Biz istediğimizi yaparız. Diye kendilerince avutmaya çalıştılar ise de, tebliğe devamla:

10- "Ey kavmim! Rabbimden gelen bir açıklama üzerinde isem, o bana kendisinden güzel bir rızık da lütfetmiş ise, görüşünüz nedir? ..." dedi. Ben size kendiliğimden bir hevesle değil, Rabbimden gelen açık bir mucize ile gelmişsem, buna ne dersiniz? Haber verin. Bunu inkar mı ediyorsunuz?

Benim zenginliğim, Allâh'ın ihsanı ile helalinden kazanılmış Allâh yolunda harcanan bir rızıktır. Bu rızkı bana Allâh verdi ise, buna ne dersiniz? Görüşünüzü açıklayın. Siz de kazancınızı benim gibi helalinden kazansanız ya. Cevap verin.

11- "...Sizi kendisinden men ettiğim şeyde size aykırı olmamı da istemiyorum..." Sizi men ettiğim ölçü ve tartı hileleri üzerinde aykırı bir halde bulunarak bu hileleri ben mi yapacam? Sizi vazgeçirip bu kazanca ben mi konacam? Asla şimdiye kadar yapmadığımı, bundan sonra mı? Kesinlikle asla. Ben:

12- "...Gücüm yettiği kadar ıslahtan başkasını istemiyorum. Başarım da ancak Allâh iledir. Yalnız O'na güvendim. Ancak O'na dönecem." dedi. Allâh'ın izni ve yardımı ile gücüm yettiği kadar sizin bozulmuş ahlakınızı ıslaha çalışmak istiyorum. Bu uğurda yalnız Allâh'a güvendim. Öldükten sonra da ancak O'nun huzuruna varacağım.

13- "Ey kavmim! Bana olan düşmanlığınız, Nûh kavmine veya Hûd kavmine, yahud da Salih kavmine isabet eden gibi, sakın size de isabet etmesini kazandırmasın. Lût kavmi de size uzak değil (dedi)." Sizin bana karşı gelmeniz, düşmanlık yapmanız, alay etmeniz, tıpkı Nûh, Hûd, Salih kavimlerinin yaptıklarına benziyor. Lût kavminin başına gelen de uzak değil. Onların başına gelen felaketleri ve helakı siz de hak ediyorsunuz.

14- "Rabbinize de istiğfar edin. Sonra O'na tevbe edin..." Bu tutumunuzdan vazgeçin. Rabbiniz olan Allâh'tan mağfiret dileyin. Hemen ardından tevbe edin, Allâh'ın emrine dönün. O'nun itaatini şiar edinin.

15- "...Şüphesiz Rabbim, çok merhametlice sevendir" "O'nun sevgisine, merhametine sığının. Ümitli olun. O sizi nasıl sevdi, yarattı ise yine sever tevbenizi kabul eder, suçlarınızı bağışlar." diye kavmine öğüt verdi ise de:

16- "Ey Şuayb! Söylediğinden çoğunu anlamıyoruz. Seni de içimizde biz elbette zayıf olarak görüyoruz..." diyerek inatlarında ısrar ettiler. Şuayb Aleyhisselamın nasihatlerini anlayamıyoruz diye gevezelik yaptılar. Hiçe saydılar. Bir yandan aralarında onu zayıf gördüklerini söylerken, öte yandan da:

17- "...Eğer rahtın olmasaydı, elbette seni taşlardık..." "ve öldürürdük." diye tehdit ettiler. Böylece çelişkiler içinde küfürlerini sürdürmeye çalıştılar. Devamla:

18- "...Sen bizden üstün de değilsin" dediler. Bu gururlu kâfirler, kendilerini üstün görme küstahlıklarını da sergilediler.

Şuayb Aleyhisselam da olgunluğunu ve ciddiyetini koruyarak:

19- "Ey kavmim benim rahtım size karşı Allâh'tan daha mı üstün? Ki, O'nu arkanızda dışlamış olarak (bir hiç) edindiniz?..." "RAHT" sayıları ona kadar olan bir erkek topluluğudur. Burada Şuayb Aleyhisselamın sülalesi ve îman edenler anlamındadır.

Şuayb Aleyhisselam, onlara Allâh'ın üstünlüğünü anlatmak için bu cevabı vermiştir. Allâh'ın onlara vereceği felakete de işaret etmiştir. **"O'nu arkanızda dışlanmış olarak (bir hiç) edindiniz"** sözüyle de Al-

lâh'ı umursamadıklarını, O'nu hiçe saydıklarını, O'ndan gelecek musibetleri düşünmediklerini hatırlatmıştır. Devamla:

20- "...Şüphesiz Rabbim yapmakta olduğunuz şeyleri kuşatandır" dedi. Bu ifadesiyle de onların yaptıkları şirk, küfür, ifsad ve ticari ahlaksızlarının hepsini Allâh'ın etraflıca bildiğini ve bunun karşılığı olan cezayı vereceğini, haber vermiştir. Nihâyet onlara meydan okuyarak:

21- "Ey kavmim! Yapabileceğinizi yapın. Muhakkak ben yapıcıyım. Kendini rüsva edecek azabın geleceği kimseyi ve o yalancı kimmiş? İleride bileceksiniz..." demiştir. Yani siz elinizden gelen ne varsa yapın. Bana düşmanlığınızı, küfrünüzü, şirkinizi, ahlaksızlığınızı, haram kazancınızı, yol kesmelerinizi, baskın yapmalarınızı, daha neyiniz varsa hepsini yapın. Ben de, tebliğatımı, nasihatımı, Allâh'a itaatimi zaten yapıyorum. Allâh'ın vereceği rezil edici, perişan edici, helak edici ve cehenneme götürücü azabın kime geleceğini bizzat görecek ve tadacaksınız. Bileceksiniz, anlayacaksınız. Benim sözlerimi anlayamazsınız. Ama bunu iyi anlayacaksınız.

22- "...Artık gözetin. Şüphesiz ben sizinle birlikte gözetenim." diyerek kendilerine gelecek çetin musibetin kesinlikle geleceğini ve beklemelerini haber verdi. Çok geçmeden de geldiği şu âyetle belirtildi ve:

23- "Emrimiz gelince de, Şuaybi ve O'nun yanındaki îman edenleri tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri de (azabın) sesi yakaladı ve yurtlarında çöküverenler oldular" buyurdu. Böylece inanmadıkları felaketi evlerinin içinde çökerek, serilerek, gök gürültüleri, şimşek sesleri arasında geberdiler gittiler. Hatta:

24- "Sanki orada hiç gönenmemişler..." ne yaşamışlar, ne zevk, safa görmüşler, ne yemişler, ne içmişler. Yok oldular gittiler. Yok olan bu çukurda kıyâmete kadar kalacaklar. Sonra da içinde ebedi kalmak üzere cehenneme girecekler.

25- "...Dikkat edin. Semûdun uzaklaştığı gibi, Medyene de uzaklık (oldu)." Ey İnsanlar! Gözünüzü açın, aklınızı işletin, dikkatle düşünün. Bakın Şuayb Aleyhisselam yaşadığı Medyen şehri ve orada bulunan müşrikler, tıpkı Semûdun battığı gibi battı ve böylece Allâh'ın rahmetinden, dünyadan, cennet nimetlerinden uzaklaştılar. Siz de onlar gibi olursanız, îmansız, ahlaksız yaşarsanız, sonunuz onların sonu gibi olacaktır.

(Enâm 135, 152. Âraf 85-98. İsrâ 35. Şuara 177-190. Ankebût 36, 37. Zümer 39, 40. Mutaffifin 1-6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 96, 97

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٩٦﴾ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهٖ فَاتَّبَعُوْٓا اَمْرَ فِرْعَوْنَ ۚ وَمَآ اَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'yı da Firavun ileri gelenlerine âyetlerimizle ve açık bir delille gönderdik, firavunun emri dürüst olmadığı halde yine de Firavuna uydular."

Âyet: 98

يَقْدُمُ قَوْمَهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَ ۭ وَبِئْسَ الْوِرْدُ الْمَوْرُوْدُ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Kıyâmet günü kavminin önüne düşecek ve onları ateşe götürecek. Götürülen bu görüş ne de kötüdür."

Âyet: 99

وَاُتْبِعُوْا فِيْ هٰذِهٖ لَعْنَةً وَّيَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ بِئْسَ الرِّفْدُ الْمَرْفُوْدُ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Burada ve kıyâmet gününde lanete tâbi tutuldular. Yapılan bu yardım ne de kötü yardımdır."

İZAHLARI:

Allâhu Azimüşşan önemine binaen yeminle başlayarak Mûsâ Aleyhisselam ile Firavun hâdisesini kısaca hatırlatıyor.

O'nu tevrattaki âyetlerle ve kendisinin Peygamber olduğuna delalet eden mucizelerle Firavn ve ileri gelen yardakçılarına gönderdiğini, o devrin insanlarının da cahillikleri ve baskı ile O'nun emirlerine uyduklarını hatırlatıyor. Halbuki Firavunun işlerinde bir dürüstlük olmadığı gibi, herkesin yararına olan bir hukuk düzeni de yoktu. Her yönüyle baskıdan ve zulümden ibaretti. İşte bunun cezası olarak:

1- "Kıyâmet günü kavminin önüne düşecek ve onları ateşe götürecek..." İster istemez Firavun önde cehenneme doğru ilerlerken, dün-

yada ona uyanlar da yine ona uyarak onun peşinde cehenneme gideceker. Elbetteki:

2- "...Götürülen bu götürülüş ne de kötü" Cehenneme doğru akın halindeki bu gidiş, engine doğru akan su gibidir. Bundan daha kötü bir akış mı olur.

Onlar bu dünyada Allâh'ın yolunu kabul etmemeleriyle O'nun rahmeti olan Tevrat'tan uzaklaştıkları gibi, kıyâmet gününde de lanete uğrayarak yine Allâh'ın bir rahmeti olan cennet ve nimetlerinden uzaklaştırılarak cehenneme sürülecekler.

3- "...Yapılan bu yardım ne de kötü yardımdır." Onlara verilen bu mükafat, ne de kötü bir karşılıktır. Menfaat düşkünü olan bu kâfirler, hep kendi çıkarlarını düşünürlerdi. Kıyâmet günündeki çıkarları da işte böylece Allâh'ın laneti ile cehenneme sürülmeleridir.

Onlar böyle ya, bizim devrimizdeki Allâh'ın rahmetinden kaçarak o kâfirlerin yolunu tutanlar, Allâh'ın âyetlerini beğenmeyip de kendi keyiflerine göre düzen uyduranlar, halkı da dinden, îmandan mahrum ederek kendileri gibi sapık yetiştirenler, bu bozuk düzenlerini de öve öve bitiremeyenler? ... İşte bunların sonunun da olacağı böyledir. Allâh şerlerinden emin eylesin.

(Bakara 49-95. Âl-i Imran 11. Âraf 103-153, 155. Enfal 52-55. Yûnus 75-93. İsrâ 101-104. Tâha 9-98. Mü'minûn 45-49. Şuara 10-68. Neml 7-14. Kasas 3-34. Ankebût 39, 40. Ğafir 23-37. Zuhruf 46-56. Duhân 17-31. Zariyat 38-40. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 100

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَآءِ الْقُرٰى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَآئِمٌ وَحَصِيدٌ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"İşte bu, kendisini sana anlattığımız, (bazı) beldelerin haberlerindendir. Onlardan ayakta kalan da vardır. Biçilip yok olan da."

Âyet: 101

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلٰكِنْ ظَلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ فَمَآ اَغْنَتْ عَنْهُمْ
اٰلِهَتُهُمُ الَّتِى يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ شَىْءٍ لَمَّا جَآءَ

أَمْرُ رَبِّكَ ۖ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْبِيبٍ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Onlara zulüm de etmedik. Fakat kendilerine zulmettiler. Rabbinin emri gelince, Allâh'tan başka taptıkları ilahları onlara bir şey de kazandırmadı. Onlara hüsrandan başka da artırmadılar."

İZAHLARI:

Geçen Nuh, Hûd, Sâlih, Lût, Şuayb ve Mûsa Aleyhimüsselamın kavimleri hakkında başlarına gelenleri anlattıktan sonra:

1- " İşte bu, kendisini sana anlattığımız, (bazı) beldelerin haberlerindendir..." buyurarak, son peygamberi Muhammed Aleyhisselama geçen devirlerdeki milletlerin îmansızlıklarını, isyanlarını ve akıbetlerini beyan etmiş ve onlardan ibret alınmasına işaret buyurmuştur. Onların eserlerine de dikkatimizi çekmek üzere:

2- "...Onlardan ayakta kalan da vardır. Biçilip yok olan da." Dünyanın hemen her yerinde ve bilhassa bizim Anadolu'da o Allâh'ın helak ettiği kâfirlerin taş olan eserlerinin bir kısmı halen ayakta. Onların helakına sebep olan taştan yontma putları, ahlaksızlıklarının icraat yeri olan tiyatro sahneleri, bize bar bar bağırıyorlar ve lisanı halleriyle: "Sakın siz bizi yapanlar, bize tapanlar, bizde ahlaksızlık yapanlar gibi olmayın" diyorlar. Ama duyan kim? Anlayan kim? Bir yandan yenileri yapılıyor. Onların yolu tutuluyor.

O milletlerin eserlerinin bir kısmı da çeşitli sebeplerle yok olmuş. Bazıları da yeni kazılarla yer altında kalanlar çıkarılıyor. Çok tuhaf olan şey de, bunlardan ibret alınacağı ve kaçılacağı yerde, o, felaket devrine dönük yeni icraatlar peşine düşülmesi. O devirlerin fuhşuna, tiyatrosuna, balosuna, şarkısına, sosyetesine, her türlü çılgınlığına önem verilmesi ki, o milletler bu yüzden batmışlardır. İşte, ilerleyelim derken ta o devirlere geri gidiyorlar. Hem de "ilerliyoruz" diye diye...

3- "Onlara zulüm de etmedik. Fakat kendilerine zulmettiler..." Biz onlara Peygamberler gönderdik, kitaplar indirdik, yol gösterdik, kurtulmaları için her imkanı verdik. Ama dinlemediler. Hep aleyhlerine çıkacak menfaat sandıkları, zevk sandıkları, hayat sandıkları şeylere sarıldılar. Böylece kendilerine zulmettiler. Helak edilmeleri için:

4- "...Rabbimin emri gelince, Allâh'tan başka taptıkları ilahları onlara bir şey de kazandırmadı. Onlara hüsrandan başka da artırmadı" Ne taptıkları putlar, ne biriktirdikleri mallar, ne yaptıkları ti-

yatro sahneleri onları kurtaramadı. Onlar ancak kendilerinin hüsrana uğramalarına, helaka sürüklenmelerine sebep oldular.

(Âl-i Imran 10, 44. Âraf 101. Bu sûre 49. Yûsuf 102. Hıcr 84. Şuarâ 207. Tâha 99. Zümer 50. Ğafir 82. Mücadele 17. Mesed 2. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 102

وَكَذٰلِكَ اَخْذُ رَبِّكَ اِذَآ اَخَذَ الْقُرٰى وَهِىَ ظَالِمَةٌ ۭ
اِنَّ اَخْذَهٗٓ اَلِيْمٌ شَدِيْدٌ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"Ve –onlar zalimler iken– beldeleri yakaladığı zaman. Senin Rabbinin yakalaması işte böyledir. Şüphesiz O'nun yakalaması, acıdır, çetindir."

ÎZAHI:

Allâh yolundan sapan milletleri, bir süre mühlet verse bile onlar tam zulme daldıkları sırada onları suç üstü yakalayarak helak ediverir. Kur'ânı Kerîmin bir çok yerlerinde böyle olanlara örnekler vermiştir. Bu sûrede de bu örnekler tekrarlamıştır.

Bu âyeti kerîmede de Allâh'ın nasıl bir yakalayıcı olduğu nasıl bir güce sahip olduğu ve yakalamasının nasıl acıklı hem de çetin olduğu beyan edilmiştir.

Allâhu azimüşşanın lütfü kereminden yaratmış olduğu ve çeşitli nimetler vererek beslediği, yaşattığı, üstelik Peygamberler gönderip, kitaplar indirip yolarını gösterdiği halde hiçe sayarak inkara kalkışan, kötülüklere dalan, zulümler yapan insanların elbette bu felaketler başlarına gelecektir. Yakalandıkları zaman da, asla kurtulamayacaklar.

Buhari ve Müslim'in Ebu Mûsa R.A.'den rivâyet ettikleri bir hadîs-i şerîfte Rasulullâh (S.A.V.) "Şüphesiz Allâh zalime uzun mühlet verir. Onu yakaladığı zaman da, onu bırakmaz" buyurdu. Sonra bu âyeti kerîmeyi okudu.

(Bakara 55. Âl-i Imran 178. Nisâ 153. Âraf 78, 91, 130, 155, 165, 182, 183. Ra'd 32. Hıcr 73, 74, 83, 84. Hacc 44, 48. Mü'minûn 41, 64. Kasas 40. Ankebût 37, 40. Fâtır 26. Ğafir 5. Fussılet 17. Zariyat 40, 44. Kalem 44, 45. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 103

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ ؕ ذٰلِكَ يَوْمٌ مَجْمُوعٌ ۙ لَهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَشْهُودٌ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda ahiret azabından korkan kimseler için kesin bir ibret vardır. Bu, insanların kendisine toplanmış oldukları bir gündür. Yine o, görülmüş bir gündür."

Âyet: 104

وَمَا نُؤَخِّرُهٗۤ اِلَّا لِاَجَلٍ مَّعْدُودٍ ؕ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Ve onu ancak sayılı bir müddet için geciktiririz."

Âyet: 105

يَوْمَ يَاْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۚ فَمِنْهُمْ شَقِىٌّ وَّسَعِيدٌ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Gelecek gün, Allâh'ın izni olmadıkça bir kimse konuşamayacak. Artık onlardan şakî de var saîd de var."

ÎZAHLARI:

Ahirete îman eden, mükafatların ve cezaların verileceğine inanan kimseler için geçen devirlerdeki helak olanlarda alınacak ibretler vardır. Bunlara: "tabiat hadiseleri" deyip geçenler de günü gelince anlayacaklar. Fakat iş işten geçecek. Şimdiden inansalar da tedbirlerini alsalar, yaşayışlarını ona göre ayarlasalar ne iyi olur. Bu haberler de bunun içindir.

1- "...Bu, insanların kendisine toplanmış oldukları bir gündür." Tam bir hesap günüdür. Bütün insanların toplandığı ve Allâh'a hesap verdikleri, birbirleriyle de hesaplaştıkları gündür.

2- "...Yine o, görülmüş bir gündür" Her varlığın, bütün canlıların kesinlikle göreceği, görülmüş gibi bilinen bir gündür. İnsanlar cinler ve sâir canlılar hep oraya toplanacak, neye müstehaklarsa görecekler.

3- "Ve onu ancak sayılı bir müddet için geciktiririz" buyrularak "hani ya neye gelmez" diyenlere cevap verilmiş oluyor. O günün geleceği Allâh tarafından bilinen bir gerçektir. Onun sayısı, belli bir müddeti var. Bu müddeti koyan da Allâh, o günü getirecek olan da Allâh. O günün ne kadar zaman sonra geleceğini bildirmemiştir.

4- "Gelecek gün, Allâh'ın izni olmadıkça bir kimse konuşamayacak..." Kendilerine dünyada verilmiş olan cüz'i irade kalkmıştır. Dünyadaki gibi keyfi konuşmalar yok. Kime neyi konuşması izin verilirse onu konuşacak.

5- "...Artık onlardan şakî de var, saîd de var" Bunlar cennete ve cehenneme göre ikiye ayrılacak:

a- Şakî: İsyankar, bedbaht, şansı sönmüş cehennemlikler. Dünyada iken iradesini kötüye kullanmış, Allâh'ın gazabına uğramış olanlar. Ahirette cezaya müstehak olanlar.

b- Saîd: îmanlı Allâh ve Rasulüne itaat eden, şanslı cennetlikler. Dünyada iken Allâh'ın gönderdiği Peygamberleri dinleyerek, onların getirdiği kitaplara inanarak yaşayanlar da saadete kavuşacaklar.

(Bakara 248. Ra'd 2. Hıcr 74, 77. Şuara 67, 103, 121, 139, 158, 174, 190. Neml 52. Sebe 9. Lokman 29. Fâtır 13. Zümer 5. Ahkaf 3. Nebe 38. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 106

فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Artık şakî olanlar ise, işte (onlar) ateştedirler. Orada onların bir soluk almaları, bir de vermeleri vardır."

Âyet: 107

خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Rabbinin dileğinden başka(ları) Gökler ve yer devam ettikçe orada ebedi kalıcılardır. Şüphesiz rabbin dilediğini yapandır."

Âyet: 108

وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"Saîd olanlara da gelince, (onlar) da cennettedirler. Gökler ve yer devam ettikçe orada ebedîdirler. Rabbinin dilediği başka. Kesilmeyen bir ihsandır."

İZAHLARI:

İsyankar bedbaht olanlar ateşe atılacaklar. Orada azabın şiddetinden soluk soluğa, çığlık çığlığa, bunalımlı nefesler, daralımlı inlemeler, sızlamalar içinde kalacaklar.

1- "Gökler ve yer devam ettikçe orada ebedi kalıcılardır" burada akla gelebilecek şey; "Dünyanın batacağı kesindir. Böyle olduğu halde, burada devamlılık zikredilmesinin sebebi ne olabilir?" diye düşünürsek, müfessirler çeşitli teviller, beyan etmişler ise de, İbrâhîm sûresinin 48. âyetinde beyan edildiği gibi yerin ve göklerin başka yer ve göklerle değişeceği de kesindir. Burada zikredilen yer ve gökler, değişmiş olan yer ve göklerdir. İşte bu yer ve gökler devam ettikçe ki sonları gelmeyecek, devam edip gidecek. Bunlar devam ettikçe orada kalacaklar.

2- "...Rabbinin dilediği başka..." Rabbimizin daha başka dilekleri olabilir. Verdiği cezaları artırma, eksiltme gibi. Çünkü:

3- "...Şüphesiz Rabbin dilediğini yapar" îmanımız budur. O'nun iradesinin ancak kendisine mahsus olduğunu biliriz. O ne isterse o olur.

4- "Sâid olanlara da gelince (onlar) da cennettedirler. Gökler ve yer devam ettikçe orada ebedidirler..." Kıyâmetin kopmasıyla değişmiş olan gökler ve yer devam ettikçe cennette ebedi kalıcılardır.

5- "...Rabbinin dilediği başka..." cennetlikler hakkında da dilediğini yapar. Derecelerini artırır. Daha başka değişiklik yapabilir. Ona kimse karışamaz.

6- "...Kesilmeyen bir ihsandır." Allâh'ın mü'minlere olan cennet ihsanı, hiç kesintiye uğramadan, bütün nimetleriyle devam edecek.

(Nisâ 115. Enfal 13. Enbiyâ 100. Furkân 12. Haşr 4. A'lâ 11, 12. Leyl 15, 16. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 109

فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَٰؤُلَاءِ ۚ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ
آبَاؤُهُم مِّن قَبْلُ ۚ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"(Rasûlüm) ! Bunların taptıkları şeylerden şüphe içinde de olma. Onların babalarının önceden taptıkları gibisinden başkasına tapmıyorlar. Şüphesiz biz de onların nasibini elbette eksiksiz vericiyiz."

İZAHI:

Geçen devirlerdeki milletlerin tutumları ve akıbetleri hakkındaki kıssalar ve bunlardan alınacak ibretlerden sonra Mekke müşriklerinin de onlar gibi olacağını haber vermek üzere:

1- "(Rasûlüm)! Bunların taptıkları şeylerden şüphe içinde de olma..." "Bunlar yaptıklarının, taptıklarının karşılığını görecekler mi, görmeyecekler mi?" şüphesine düşme. Çünkü:

2- "...Onların babalarının önceden taptıkları gibisinden başka tapmıyorlar...." Bunlar da tıpkı onlar gibi tapıyorlar. Habibim! Şunu iyi bil ki:

3- "Şüphesiz biz de onların nasibini elbette eksiksiz vericiyiz."

Bu müşrikler, kesinlikle cahillikte, taklitçilikte, inatçılıkta o helak ettiğimiz milletlerin aynısı olduğuna göre, bunlar da onların aldığı nasibi elbette alacaklar. Hem de eksiksiz alacaklar. Sen müsterih ol. Tebliğine devam et.

Âyet: 110

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ
مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿١١٠﴾

Meâli:

"Andolsun, Musâ'ya da kitabı verdik de onda ihtilaf olundu. Eğer Rabbinden geçmiş bir söz olmasaydı, elbette aralarında hüküm

verilmişti. Yine de şüphesiz onlar bundan tereddütlü bir şüphe içindeler."

Âyet: 111

وَاِنَّ كُلًّا لَّمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ اَعْمَالَهُمْ ۭ اِنَّهٗ بِمَا يَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿١١١﴾

Meâli:

"Şüphesiz her birine –şimdiye kadar alamadıkları– amellerini andolsun Rabbin kendilerine elbette verecektir. Muhakkak O yapıyor olduklarından haberlidir."

ÎZAHLARI:

Yine kısa bir örnekle geçmişten haber veren Allâhu Teâlâ: yeminle sözünü teyid ederek Mûsa Aleyhisselama tevrat kitabını verdiğini, İsrail oğullarının bu kitapta da ihtilafa düştüklerini, birazının îman edip çoğunun inanmadığını hatırlatıyor ve:

1- "...Eğer Rabbinden geçmiş bir söz olmasaydı, elbette aralarında hüküm verilmişti..." buyuruyor. Yani onlara verilecek azabın taktir edildiğine, belli bir zamana göre ayarlanmış olduğuna dair verilmiş bir söz olmasaydı, muhakkak mü'minlerle kâfirler arasında hakkı, bâtılı ayıran hüküm verilmiş bitmişti. Ama:

2- "...Yine de şüphesiz onlar bundan tereddütlü bir şüphe içindeler" Musâ'nın kavminin Tevrat'ta ihtilaf edip şüpheye düştükleri gibi. Habibim, senin kavmin olan Mekkeliler de Kur'ânda mışırıklı bir şüphe içindeler.

3- "Şüphesiz her birine –şimdiye kadar almadıkları– amellerini andolsun Rabbin kendilerine elbette verecektir..." İman edenler ve etmeyenler, şu ana kadar yaptıklarının karşılığını almadıkları, alıp almayacakları tereddütü içinde olsalar da, nasıl ki Mûsa Aleyhisselamın devrinde îman edenleri kurtardık, îman etmeyenleri de helak ettik isek, senin kavminden îman edenlere de amellerinin karşılığı olan zaferi ve ganimetleri verecez. İman etmeyen müşriklerin yaptıklarının karşlığı olan felaketi kesinlikle verecez. Senin Rabbin:

4- "...Muhakkak O, yaptıklarından haberlidir" Herkesin hayır veya şer yaptığı şeylerden haberi vardır. En iyi şekilde bilmektedir. Bunlar karşılıksız kalmayacaktır.

(Bakara 53, 87. Âl-i Imran 25, 185. En'âm 18, 73, 154. En'fâl 68. Tevbe 16. Yûnus 19. İbrâhîm 9. Nahl 111. Taha 129. Mü'minûn 49. İsrâ 2, 101. Furkân 35. Enbiyâ 48. Neml 66. Lokman 16. Sebe 54. Fussılet 45. Şûra 14. Duhân 9. Ahkâf 18, 19. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 112

فَاسْتَقِمْ كَمَآ اُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا ۚ اِنَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

Meâli:

"Emrolunduğun gibi de dosdoğru ol. Yanındaki tevbe eden kimseler de. Azmayın da, şüphesiz o yaptığınızı görendir."

Âyet: 113

وَلَا تَرْكَنُوٓا اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ ۙ وَمَا لَكُمْ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ اَوْلِيَآءَ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿١١٣﴾

Meâli:

"Zulmedenlere de eğilmeyin. Size ateşin dokunmasına sebep olur. Sizin Allâh'tan başka dostlarınız da yok. Sonra yardım olunmazsınız."

Âyet: 114

وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ الَّيْلِ ۚ اِنَّ الْحَسَنَاتِ
يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ۚ ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذَّاكِرِينَ ﴿١١٤﴾

Meâli:

"Gündüzün iki tarafında ve geceden yakın zamanlarda namazı da kıl. Şüphesiz güzellikler, kötülükleri giderir. Bu düşünenler için bir öğüttür."

Âyet: 115

وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١١٥﴾

Meâli:

"Ve sabret. Şüphesiz ki Allâh iyilik edenlerin mükafatını zayi etmez."

İZAHLARI:

Sûre-i şerifenin büyük bir kısmında yer alan çeşitli kavimlerin kıssalarını ve alınacak tedbirleri beyandan sonra kıyâmete kadar gelecek olan insanların peygamberi ve örneği olan Rasulü Ekrem (S.A.V.)'e hitap ederek:

1- "Emrolunduğun gibi de dosdoğru ol..." buyurmuştur. Rasulünün kendi emrinden asla ayrılmayacağını bilen Allâhu Teâlâ, bu hitabıyla bütün mü'minlere islamın ciddiyetini, asla gevşeklik yapılmamasını, kat'iyyen ihmallik gösterilmemesini emretmiştir. Bu hitabın yalnız Peygamberimize olmayıp yanındaki tevbe edenlere de, dolayısıyla bütün mü'minlere şamil olduğunu beyan için:

2- "...Yanındaki tevbe eden kimseler de..." buyuruyor. Habibim yanında bulunan küfürden tevbe etmiş, islama dönmüş olan mü'minler hep birlikte emrolunduğunuz gibi hiç ihmallik göstermeden kemali ciddiyetle dosdoğru olun ve:

3- "...Azmayın da..." Size gösterilen hak yoldan asla ayrılmayın, aşırı gitmeyin, şımarmayın, azıtmayın, dosdoğru olun.

4- "...Şüphesiz O, yaptığınızı görendir." Siz her an Allâh'ın gözetimi altındasınız. Yapacağınız gevşeklik, ihmallik veya aşırılık Allâh tarafından eksiksiz görülmektedir. Sonra:

5- "Zulmedenlere de eğilmeyin..." Kâfirlere, müşriklere de meyl etmeyin, onlara yanaşmayın, iş birliği yapmayın, onlara güvenmeyin. Onlar sizi kendilerine uydurarak:

6- "...Size ateşin dokunmasına sebep olur..." buyrulmuştur. Çünkü onlar, kesinlikle ateşe girme hazırlığı içindedirler. Sizi de kendilerine çekerek ateşin içine kaydırırlar. Onlar sizin dostlarınız olamazlar. Şunu iyi bilin ki:

7- "...Sizin Allâh'tan başka dostlarınız da yok. Sonra yardım olunmazsınız" Sizin güveneceğiniz, tek dost yalnız Allâh'tır. Size yardım edecek ancak Allâh'tır. Öyle ise:

8- "Gündüzün iki tarafında ve geceden yakın zamanlarda namazı da kıl..." Beş vakit namazı işaretleyen bu vakitler üzerinde müfessirlerce çeşitli yorumlar yapılmıştır. Şurası muhakkak ki hiç birinin anlayışı beş vaktin dışında değildir. İhtilafları tekrarlamanın neticeyi değiş-

tirmeyeceğinden lüzum görülmemiştir. Namaz elbette güzellerin en güzeli olan bir ibadettir. Bundan dolayı:

9- "...Şüphesiz güzellikler. Kötülükleri giderir..." Ankebût sûresinin 45. âyetinde de belirtildiği gibi, iyiliklerin en üstünü, güzelliklerin en kıymetlisi olan namaz, bütün kötülükleri ve fuhuşları nehyeden ve gideren bir ibadettir.

Rasulullâh (S.A.V.) hataya düşenlere namazı tavsiye etmiştir. Namazın şartlarını ve rükünlerini iyice tetkik edecek olursak, bize neler kazandırdığını, nice kötülüklerden uzaklaştırdığını görürüz. İşte:

10- "...Bu, düşünenler için bir öğüttür" Allâh'ın "Doğru ol" emri, "zulmedenlere eğilmeyin" nehyi ve "namazı kıl" emri, düşünenler, öğütlenenler, hakkı arayanlar için mükemmel bir nasihattir. Yol göstermektir. Onun için:

11- "Sabret, şüphesiz ki Allâh iyilik edenlerin mükafatını zayi etmez" emir ve haberini vermiştir. Allâh'ın verdiği emirler ve yaptığı nehiyler, elbette sabırlar isteyen hususlardır.

(Bakara 153, 178, 169, 208, 238. Nisâ 103. Maide 6, 77. Âraf 3. En'âm 92. Tevbe 7. Yûnus 109. Nahl 127. İsra 78, 79. Taha 130, 132. Mü'minûn 2, 9. Nûr 58. Lokman 17. Fussılet 6. Şûra 15. Meâric 23, 34. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 116

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ ۚ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿١١٦﴾

Meâli:

"Sizden önceki devirlerde yer yüzünde fesattan nehyeden fazilet sahipleri olmalı değil miydi? Onlardan kurtardığımız kimselerden azıcığı başka. Zulmedenler de, içinde nimetlendirildikleri şeylere uydular ve mücrimler oldular."

Âyet: 117

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴿١١٧﴾

Meâli:

"Senin Rabbin de –halkı yararlılar iken– beldeleri zulümle helak etmek için (acımasız) olmadı."

ÎZAHLARI:

Geçmiş devirlerde helak ettiğimiz milletlerin içinde, onları fesatlıktan men edecek, hakka irşat edecek akıl, îman, ahlak, fazilet sahipleri olmalı değil miydi? Biz onlara bu yolda emirler vermemiş miydik? Âl-i Imran sûresinin 104. âyetinde de beyan edildiği gibi, hayra davet edecek, iyiliği emredecek, kötülükten men edecek kimselerin bulunmasını emretmişti. Fakat Allâh'ın hangi emrini dinlediler ki bu emrini dinlesinler. İşte bu yüzden helak oldular gittiler.

"...Onlardan kurtardığımız kimselerden azıcığı başka..." Peygamberler ve onların yanındaki biraz îman edenler hariç hepsini de helak ettik ki o:

"...Zulmedenler de içinde nimetlendirildikleri şeylere uydular ve mücrimler oldular" O devirlerdeki ileri gelenler, kendilerine verilen refaha aldandılar, zevke daldılar, sefalete alıştılar, hem kendilerine hem de başkalarına zulmettiler, suçlandılar, günahkar oldular, helakı hak ettiler. Değilse:

"Senin Rabbin de- halkı yararlılar iken – beldeleri zulümle helak etmek için (acımasız) olmadı" İnsanları îmanlı, ahlaklı, faziletli, her yönden yararlı olan köyleri, şehirleri zulmederek batırmak Rabbinin şanından değildir. Onlar bizzat kendileri, kendilerine zulmederek batırıldılar. Siz de bunlardan ibretler alın.

Günümüzdeki pek çok kimseler de maalesef onlar gibi maddeye takıldılar, zevk sandıkları şeylere sarıldılar gidiyorlar. Bunu da beğeniyorlar. Bunlar da felaketlere çağırıyorlar. Davetiye çıkarıyorlar. Bereket ki içimizde onları uyaranlar da var. İnşallâh uyanırlar da hakka dönerler.

(Âl-i Imran 110. Maide 63, 79. En'âm 131. Yûnus 98. Nahl 90. İsrâ 16, 17. Enbiyâ 11-15. Kasas 59. Ankebût 31. Vakıa 45. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 118

وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ ﴿١١٨﴾

Meâli:

"Ve eğer Rabbin dileseydi, elbette insanları bir ümmet yapardı. (Bu) uyumsuzlar devam ediyorlar da."

Âyet: 119

إِلَّا مَن رَّحِمَ رَبُّكَ ۚ وَلِذَٰلِكَ خَلَقَهُمْ ۗ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١١٩﴾

Meâli:

"Rabbinin rahmet ettiği kimseler başka. Onları da onun için yaratmıştır. Rabbinin: "Andolsun cehennemi elbette bütün cinler ve insanlardan (imansızlarla) dolduracağım" sözü de tamamlanmıştır."

İZAHLARI:

Tâ Adem Aleyhisselamın çocuklarından başlayan ihtilaflar şimdiye kadar süre gelmiş, kıyâmete kadar da sürüp gidecektir. Allâh'ın taktiri budur. Allâh'ın insanlara verdiği akıl ve cüz'i irade bunların işleme tarzları, edindikleri bilgi farkları ile hissiyat değişiklikleri, ruhi yapılarındaki üstünlük ayrılıkları, anlayış ve kavrayış farklılıklarını meydana getirir. Bu ise, bilginin artmasını sağlayacak olan bir meziyettir. Bu meziyete sahip olan insan diğer canlılardan bu sayede üstündür.

İnsan, aynı zamanda bilgisini artırma, onu beyninde depolama meziyetine de sahiptir. İnsanda mevcud olan inanma hasletini de dikkate alacak olursak, bütün meziyetlere yön veren, doğru veya eğri istikametlere çevirecek olan en üstün meziyetin "İMAN" olduğunu anlarız. İnsanın edindiği bilgiler, hisleriyle karışır, inancına yanlış yerleşirse, bu inanç onu yanlış yönlere çevirir ve kör bir saplantı meydana getirir. Artık böylesinin saplantısına ters düşen her doğruya karşı inatla direnir.

Şâyet insanın edindiği bilgiler, hissiyatına karışmaz da, muhakemesine geçerse, hakkı bâtılı, doğruyu eğriyi, iyiyi kötüyü ayırma inancına ulaşır. İşte bu inanç, onu doğru bir istikamete yöneltir.

İhtilafların temelinde bu ayrılık vardır. İman ve küfür arasındaki sürüp giden ihtilaf budur.

Küfredenler, kendilerini yoklarlar, muhakemelerini çalıştırırlar, hissiyatlarından kurtulurlar, hakka akıl erdirirlerse, inançları dengesini bulur, onların yönünü doğruya çevirir. Böylece yanlış saplantıdan kurtulurlar.

İman edenlerin ve küfredenlerin kendi aralarındaki ihtilafa gelince, yani îman edenlerin kendi aralarındaki ihtilaf da böyle his ve muhakeme esaslarına dayanır ama burada bilgi edinme ve bilgiyi değerlendirme farkı öne çıkar. Bu ihtilaf da iki kısma ayrılır:

a- Her iki taraf da muhakemesini iyi çalıştırır, edindikleri bilgileri değerlendiririrlerse, bir birlerini daha açarlar, daha farklı anlayışlarıyla hakikatin açığa çıkmasında yardımlaşmış olurlar ki bu bir rahmettir.

b- Her iki taraf veya taraflardan biri hissiyatından kurtulamaz, muhakemesini işletemezse, bilgisini de değerlendiremezse sinire baş vurma zorunda kalır ve inatlaşma başlar. Karşılıklı çelişkiler, suçlamalar alır yürür ki bu da şeytanı sevindirir.

Kâfirlerin arasındaki ihtilaf ise, temelde bir bozukluk olduğu için, bazı kiliselerin sürüp giden ihtilafları gibi inattan öte gidemez. Onların hem bilgi bakımından noksanlıkları, hem de hislerden ayrılıp muhakemeye dönemeyişleri, tamamlayıcı olmalarını engeller. Onları islama davet etmek için bu noktaya dikkat etmemiz gerekir. Onları önce hislerinden ayırma, sağlam bilgiye yöneltme, sonra da telkine geçmeliyiz. Bu arada sinire asla yer vermemeliyiz.

Yine de ihtilafların devam edeceğini bilmemiz için:

1- "...(Bu) uyumsuzlar devam ediyorlar da." buyrulmuştur. Bilhassa ehli küfürle, ehli îman arasındaki ihtilaflar kıyâmete kadar sürer. Ancak:

2- "Rabbinin rahmet ettiği kimseler başka..." Allâh'ın hidâyet verdiği, îman nasip ettiği kimseler ise, onlar inattan, ihtilaftan kurtulurlar. Allâh'ın rahmetine kavuşurlar.

3- "...Onları bunun için yaratmıştır..." buyurması da bizi düşündürür. Bütün insanları yaratan ve onlara ayrı ayrı fıtrat veren elbette Allâh'tır. Bunun bir hikmeti olmalıdır. Cenneti ve cehennemi de yarattığına göre, bir neticeye varılacak. İnsana bunca nimetler verirken elbette bunun da bir sebebi olmalıdır. Öyle ise insan başı boş değildir. Kendisinden istenecek bir şey var. İşte bunu bulmalı. Bunun bulunması için de yine lütufları var, peygamberler ve kitaplar. Bunlardan yararlanmak gerekir. Aksi halde:

4- "...Rabbinin: "Andolsun cehennemi elbette bütün cinler ve insanlardan (imansızlarla) dolduracağım" sözü de tamamlanmıştır." İyice sabit olmuş, kesinlik kazanmıştır. Kim ne eder, kendine eder.

(Maide 48. En'âm 115. Âraf 18. Nahl 93. Secde 13. Sâd 85. Zuhruf 33. Şûra 8. Kaf 30. Duhân 42. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 120

وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْبَآءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهٖ فُؤَادَكَ ۚ وَجَآءَكَ فِى هٰذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

Meâli:

"Peygamberlerin haberlerinden kendisiyle kalbini yatıştıracağımız her birini sana anlatıyoruz. Bunda da sana hak, mü'minlere de bir öğüt ile hatırlatma gelmiştir."

İZAHI:

Habibim! Senden önce geçen:

1- "Peygamberlerin haberlerinden kendisiyle kalbini yatıştıracağımız her birini sana anlatıyoruz..." ki onların karşılaştıkları zorluklar, inkarlar, yalanlar sonunda kavimlerinin akıbetlerini bilesin, düşünesin de, kalbinde sübût bulmasıyla kuvvet kazanasın, metanetli olasın ve ümitlenesin.

2- "...Bunda da sana hak, mü'minlere de bir öğüt ile hatırlatma gelmiştir" Bu sûredeki haberler sana hakkı beyan eden, mü'minlere de her bakımdan bir nasihat ve tecrübeleri artması için o devirlerdeki olup bitenleri bir hatırlatma olan kıssalardan kıyâmete kadar gelecek bütün insanlar yararlanmalıdır.

(Âl-i Imran 62. Nisâ 164. En'âm 57, 130. Âraf 101, 176. Yûsuf 3, 111. Kehf 13. Taha 99. Ğafir 78. Neml 76. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 121

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ ۖ اِنَّا عَامِلُونَ ۖ ﴿١٢١﴾

Meâli:

""İman etmeyenlere de: "gücünüze göre yapabileceğinizi yapın. Şüphesiz biz yapıcılarız" de."

Âyet: 122

وَانْتَظِرُوا ۚ اِنَّا مُنْتَظِرُونَ ﴿١٢٢﴾

Meâli:

"Ve bekleyin. Şüphesiz biz de bekleyenleriz."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Rasulü Ekrem'e cesaret verecek şu emri verdi:

1- "...Gücünüze göre yapabileceğinizi yapın. Şüphesiz biz yapıcılarız" Ey Müşrikler! Yapabileceğiniz neyiniz varsa yapın. Bütün hilelerinizi ve güçlerinizi kullanın. Biz de elbette sizin için taktir ettiğimiz helakı kesinlikle yapıcıyız. Ve:

2- "Bekleyin. Şüphesiz biz de bekleyenleriz" Bizim başınıza getireceğimiz musibeti siz gözetin. Biz de o vadenin geleceğini bekleyelim.

(Bu sûre 93. En'âm 135, 158. Âraf 71. Yûnus 20, 102. Zümer 39. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 123

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ
فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ ۭ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٢٣﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin gaybı da ancak Allâh'ındır. İşin hepsi de yanlız O'na döndürülecektir. Artık O'na ibadet et ve yalnız O'na güven. Senin Rabbin de yapmakta olduğunuz şeylerden gafil değildir."

ÎZAHI:

1- "Göklerin ve yerin gaybı da ancak Allâh'ındır..." Gökleri de yeri de yaratan Allâh olduğuna göre, bunların en gizli sırları da Allâh'ın bilgisi dahilindedir. Her zerresine varıncaya kadar bilmektedir. Yine:

2- "...İşin hepsi de yalnız O'na döndürülecektir..." Habibim! Senin dini işlerin de, onların küfür şirk işleri de herkesin kendine göre beğendiği bütün işler de behemehal döndürülecektir. Hesaplarını da o yapacaktır. Herkese işine göre karşılık verilecektir. Ya cennet, ya da cehennem.

3- Habibim! **"...Artık O'na ibadet et ve yalnız O'na güven..."** Onlar putlarına tapa dursunlar. Sen ve mü'minler yalnız Allâh'a kulluk edin ancak O'na ibadet edin. Sizin mükafatınızı O verecektir.

4- "...Senin Rabbin de yapmakta olduğunuz şeylerden gafil değildir." Rasulüm ben senin ve mü'minlerin yaptığınız itaatler ve ibadetlerinizden gafil değilim. Kâfirlerin yaptıkları küfür ve şirklerden de gafil değilim. Her şeyi en ince teferruatına kadar iyice biliyorum.

(Bakara 33, 74, 140, 149. Âl-i Imran 159. Nisa 81. En'âm 59. Yûnus 20. Nahl 77. Hıcr 99. Furkan 58. Neml 79, 93. Meryem 65. Fâtır 38. Zümer 66. Hucurât 18. âyetlerini de okuyalım.)

HÛD SÛRESİNİN SONU

YÛSUF SÛRESİ

12. Sûredir

111 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓرٰ ۗ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۗ ﴿١﴾

Meâli:

"(الر) Allâh bilir. Bunlar, açıklayan kitabın âyetleridir."

Âyet: 2

اِنَّآ اَنْزَلْنَاهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz biz onu aklınızı işletesiniz diye Arapça bir Kur'ân olarak indirdik."

Âyet: 3

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْاٰنَ ۖ وَاِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Bu Kur'ânı sana vahyetmemizle, biz sana kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Halbuki ondan önceden elbette ki hakikaten gafillerden idin."

İZAHLARI:

Geçen sûrelerde bazı peygamberlerin ve kavimlerin kıssaları anlatılmış idi. Bu kıssalar gelecek sûrelerde de değişik bir tarzda yine tekrar edecek. Bu sûrede ise, yalnız Yûsuf Aleyhisselamın başından geçenler haber verilecek ve kıssaların en uzunu hem de en güzeli olacak. Sûreye

başlarken Yalnız kendinin bileceği (الر) ile başlıyor ve şöyle devam ediyor:

1- "...Bunlar, açıklayan kitabın âyetleridir" Kur'ânın bütün âyetleri muhtaç olduğunuz hakikatleri açıkladığı gibi, bu sûredeki indireceğimiz âyetler de en önemli olan bir çok şeyleri açıklayan bu kitabın âyetleridir. Dikkat ederseniz:

2- "Şüphesiz biz onu aklınızı işletesiniz diye Arapça bir Kur'ân olarak indirdik" Dünya dilleri içinde her yönüyle üstün olan ve ileride de üstünlüğünü koruyacak olan, kıyâmete kadar devam edecek, hatta ahirette dahi konuşulacak olan Arapça ile indiriyoruz ki akıllarınızı iyi işletin, iyi anlayın, iyi kavrayın da yanlış fikirlere saplanmayın. Rasulüm senden hisseli kıssalar istiyorlar:

3- "Bu Kur'ânı sana vahyetmemizle, biz sana kıssaların en güzelini anlatıyoruz..." Bu kıssayı iyi dinlesinler, ibret alsınlar, ders alsınlar. İffet nasılmış, namus nasılmış, hoş görü nasılmış iyi öğrensinler.

4- "...Halbuki ondan önceden elbetteki hakikaten gafillerden idin" Bu kıssayı da senin uydurduğunu söyleyemezler. Bunu onlar da bilmiyorlardı, sen de bilmiyordun.

(Bakara 252. Âl-i Imran 58, 108. Âraf 101. Yûnus 1. Ra'd 1, 37. Nisâ 164. Nahl 103. Kehf 13. Tâha 113, 99. Nûr 1. Şuarâ 2, 195. Neml 1. Kasas 2. Lokman 2. Şûra 7. Zuhruf 2, 3, Ğafir 78. Ahkaf 2, 12. Hûd 100, 120. Câsiye 2, 6. Hıcr 1. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 4

اِذْ قَالَ يُوسُفُ لِاَبِيهِ يَآ اَبَتِ اِنّى رَاَيْتُ اَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَاَيْتُهُمْ لِى سَاجِدِينَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Yûsuf babasına: "Ey Babacığım! Hakikaten ben onbir yıldız ile güneşi ve ayı gördüm. Onları bana secde edenler olarak gördüm" dediği zaman (babası):"

Âyet: 5

قَالَ يَا بُنَىَّ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَى اِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا

لَكَ كَيْدًا ۖ إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾

Meâli:

""Ey oğulcuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma da sana bir hile kurmasınlar. Şüphesiz şeytan insan için açık bir düşmandır" dedi."

İZAHLARI:

Yûsuf Aleyhisselam, İbrâhîm Aleyhisselamın torunu Yakûb Aleyhisselamın oğludur. Bir gün sabah uyanınca gördüğü rü'yayı babasına şöyle anlattı:

1- "Ey Babacığım! Hakikaten ben on bir yıldız ile güneşi ve ayı gördüm. Onları bana secde edenler olarak gördüm" dedi.

Babası Yakûb Aleyhisselam, bu rüyanın ileride Yûsuf'un şan ve şerefinin yüksek olacağına, pek çok kimselerin O'na tazim edeceğine, sözü tutulur büyüklerden olacağına delalet ettiğini anlayınca, hemen O'na nasihat etti ve:

2- "Ey oğulcuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma da sana bir hile kurmasınlar. Şüphesiz şeytan insan için açık bir düşmandır" dedi. Kardeşlerinin huylarını bilen babası ona bir tuzak kurup düşmanlık yapacaklarından endişe etti ve Yûsuf'u tenbihledi. Şeytanın insanların düşmanı olduğunu, kardeşlerini iğvalayıp aleyhine düşürebileceğini de hatırlattı. Oğluna rüyasını şöyle tabir etti:

Âyet: 6

وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ve böylece Rabbin seni seçecek ve sana rüyalar tabirinden bilgi öğretecek. Daha önceden dedelerin İbrâhîm ile İshâk'a onu tamamladığı gibi, sana ve Yakub ailesine de nimetini tamamlayacak. Şüphesiz Rabbin bilendir, hükmedendir."

İZAHI:

Allâhu Teâlâ, Yakûb Aleyhisselamın oğluna rüyasının tabirini şöyle aktarıyor:

1- "Ve böylece Rabbin seni seçecek ve sana rüyalar tabirinden bilgi öğretecek..." Oğlum! Rabbin sana rüyanda gösterdiği gibi, böylece seni Peygamber seçecek, mucize olarak da rüyalar tabiri ilmini ihsan edecek. Aynı zamanda:

2- "...Daha önceden dedelerin İbrâhîm ile İshâk'a onu tamamladığı gibi, sana ve Yakûb ailesine de nimetini tamamlayacak..." Oğlum! Allâhu azimüşşan, deden İshâk ile onun babası İbrâhîm'e peygamberlik nimetini nasıl tamamladıysa, baban Yakûb ve Ailesine ve ayrıca sana da nimetini tamamlayacaktır. Peygamberlik zincirini devam ettirecektir. Çünkü:

3- "...Şüphesiz Rabbin bilendir, hükmedendir" Senin Rabbin her şeyi bildiği gibi, kimi peygamber yapacağını da bilir. O hakîmdir. Yani hükmünü yerli yerince verendir. Senin hakkında da bu hükmü vermiş ve sana rüyanda bildirmiştir.

Âyet: 7

لَقَدْ كَانَ فِى يُوسُفَ وَاِخْوَتِهٖٓ اٰيَاتٌ لِلسَّآئِلِينَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Andolsun Yûsuf ve kardeşlerinde soranlara ibretler vardır."

Âyet: 8

اِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَاَخُوهُ اَحَبُّ اِلٰٓى اَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ ؕ
اِنَّ اَبَانَا لَفِى ضَلَالٍ مُبِينٍ ۚ ﴿٨﴾

Meâli:

"Hani: "Biz bir cemaat iken hakikaten Yûsuf ve kardeşi babamıza bizden daha sevimlidir. Şüphesiz babamız elbette açık bir haksızlık içindedir" dediler."

Âyet: 9

اُقْتُلُوا يُوسُفَ اَوِ اطْرَحُوهُ اَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ اَبِيكُمْ

وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Yûsuf'u öldürün veya onu bir yere atın ki babanızın gönlü size kalsın da ondan sonra Salihler kavmi olasınız."

Âyet: 10

قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Onlardan bir sözcü: "Yûsuf'u öldürmeyin de eğer yapıcılar iseniz onu kuyunun dibine bırakın. Bazı yolcular O'nu alsın" dedi."

ÎZAHLARI:

Kıssalardan maksadın gelecek devirlerdeki insanların ibret almaları ve onların düştüğü hatalara düşmemeleri olduğu, burada da açıklanıyor ve:

1- "Andolsun Yûsuf ve kardeşlerinde soranlara ibretler vardır" buyruluyor. Yûsuf Aleyhisselam, Yakûb Aleyhisselamın ikinci hanımından doğan iki oğlundan biridir. Diğer on oğlu ilk karısındandır. Rivâyete göre her iki hanımı da dayısının kızlarıdır. Biri ölünce diğeri ile evlenmiş, ondan da son iki oğlu olmuş. Buna göre Yûsuf diğer kardeşleriyle teyze uşaklarıdır. Bünyâmin'in Yûsuf'un küçüğü olduğu rivâyet edilmiştir.

2- "Neye böyle oldu?" diye soranlara ibretler vardır. Bu kıssanın sonuna kadar her âyeti anladıkça bu ibretlerin neler olduğunu da öğreneceğiz. Hayatımızın her kademesinde Yûsuf Aleyhisselamdan alacağımız derslerden yararlanacağız. Bakalım Yûsuf'u çekemeyen kardeşleri birbirlerine Yûsuf hakkında ne söylüyorlar? Duyalım:

3- "Hani: "Biz bir cemaat iken hakikaten Yûsuf ve kardeşi babamıza bizden daha sevimlidir..." dediler. Bunların sözleri incelendiği zaman, henüz küçük olan Yûsuf ile Bünyâmin'in babalarından sevgi beklemeleri, babalarının da onları sevmesi elbette gâyet tabii bir baba evlat münasebetidir. Böyle olunca büyük kardeşlerinin telaşı ne idi? Diğer peygamberler gibi Yakûb Aleyhisselamın bulunduğu çevrede de O'nu istemeyen kâfirler, bu aileyi parçalamanın yolunu bulmuş olmalılar ki,

hasetlik hislerini körükleyerek büyük kardeşlerini Yûsuf'un üzerine kışkırttılar. O ahlaksız kavmin arasında büyüyen bu kardeşler, her ne kadar birer Peygamber çocuğu olsalar da çevrenin tesirini üzerlerinden atamadılar. Nihâyet bu büyük suçu işlemeye teşebbüs ettiler ve aralarında:

4- "Yûsuf'u öldürün veya onu bir yere atın ki babanızın gönlü size kalsın da ondan sonra Salihler kavmi olasınız" şeklinde gizlice görüştüler. Nihâyet:

5- "Onlardan bir sözcü: "Yûsuf'u öldürmeyin de eğer yapıcılar iseniz, O'nu kuyunun dibine bırakın. Bazı yolcular onu alsın." dedi. İçlerinden en büyükleri olduğu rivâyet edilen sözü dinlenir biri, ölüme karşı çıktı ve "dibi görünmeyen bir kuyunun karanlıklarına bırakalım" bırakılması, oradan geçen yolcuların alıp götürmesiyle kendilerinden uzaklaşmış olacağını söyledi. Bu sözde karar kıldılar. Sıra babalarına baş vurmaya gelmişti.

Âyet: 11

قَالُوا يَآ اَبَانَا مَا لَكَ لَا تَاْمَنَّا عَلٰى يُوسُفَ
وَاِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

""Ey Babamız! Sana ne oluyor da Yûsuf'a karşı bize inanamıyorsun? Halbuki şüphesiz biz ona elbette nasihatçileriz" dediler."

Âyet: 12

اَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Yarın onu bizimle gönder, yesin (içsin) ve oynasın. Şüphesiz biz de onu elbette koruyanlarız."

İZAHLARI:

Yûsuf'un kardeşleri, babalarına birkaç defa teklif yapmış olmalılar ki kabul etmeyince son defa ısrarla:

1- "Ey Babamız! Sana ne oluyor da Yûsuf'a karşı bize inanmıyorsun? Halbuki şüphesiz biz ona elbette nasihatçileriz" dediler. "Biz

onu severiz, ona öğütler veririz. Böyle olduğu halde sen bize bir türlü inanıp güvenemiyorsun." diye üzerinde durdular ve:

2- "Yarın onu bizimle gönder, yesin (içsin) ve oynasın. Şüphesiz biz de onu elbette koruyanlarız" diyerek izin almaya çalıştılar. Her zamanki gibi biz yarın erkenden işimize gidiyoruz. O da bizimle gitsin, yesin, içsin, oynasın, gözü gönlü açılsın, şenelsin. Onun için endişelenme. Muhakkak biz onu koruruz, kollarız, ona bir zarar getirtmeyiz dedilerse de:

Âyet: 13

قَالَ اِنِّى لَيَحْزُنُنِىٓ اَنْ تَذْهَبُوا بِه وَاَخَافُ اَنْ يَّاْكُلَهُ الذِّئْبُ وَاَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

""Elbette onu götürmeniz kesinlikle beni üzer. Siz ondan gafiller iken, kendisini canavar yemesinden de korkuyorum" dedi."

Âyet: 14

قَالُوا لَئِنْ اَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ اِنَّآ اِذًا لَّخَاسِرُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

""Andolsun biz bir kalabalık iken onu canavar yerse, o taktirde elbette biz hüsrana uğrayanlarız" dediler."

İZAHLARI:

Yakûb Aleyhisselam, oğullarının bu kadar ısrarına karşı:

1- "Elbette onu götürmeniz kesinlikle beni üzer..." dedi ise de üzerinde durdular ve ısrar ettiler. Sözüne devamla:

2- "...Siz ondan gafiller iken, kendisini canavar yemesinden korkuyorum" dedi. Yakûb Aleyhisselam, önceden gördüğü rüyaları da düşünerek içine düşen korkuyu onlara açıkladı ve olacak hâdiseye bir peygamber olarak işaret verdi. Taktiri önleyemeyeceğini de bildiği için bu kadarla iktifa etti. Bunun üzerine oğulları:

3- "Andolsun biz bir kalabalık iken onu canavar yerse, o taktirde elbette biz hüsrana uğrayanlarız" dediler. Bizzat içlerinde gizledikleri canavarca niyetlerine babaları işaret etmişse de, yemin ederek biz

çoğuz, ona zarar getirtmeyiz, biz de hüsrana uğramış oluruz gibi sözlerle üzerinde durdular ve emellerine kavuştular.

Âyet: 15

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ ۚ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Onu götürüp de kendisini kuyunun dibine bırakmalarına dair birliklerini sağlayınca da, onlar farkına varmadan "bu işlerini andolsun kendilerine haber vereceksin" diye ona vahyettik."

İZAHI:

Babalarının yanında Yûsuf'a karşı çok iyi davranan kardeşleri babaları tarafından tenbih edilerek uğurlandılar. Uzaklaşınca da Yûsuf'a eziyet ettikleri rivâyet edilir. Onu götürdüler ve aralarında ileri-geri konuştular ve kuyuya bırakmalarında ittifak ettiler. Bu arada onlar farkına varmaksızın, Allâh Yûsuf'a:

"...Bu işlerini andolsun kendilerine haber vereceksin" diye ona vahyettik" buyuruyor. Yani: "Ey Yûsuf! Sen üzülme. İleride onlar senin eline düşecekler. Sen de onlara bu yaptıklarını haber vereceksin. Huzurlu ol, endişe etme." vahyini alan Yûsuf, serince kuyunun dibindeki yüksekçe bir yere durdu ve ıslanmıyordu. Orada üç gün kadar kaldıktan sonra yolcular onu çıkardılar, kardeşleri ise:

Âyet: 16

وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Yatsı vakti ağlayarak babalarına geldiler."

Âyet: 17

قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا

فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ ۖ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾

Meâli:

""Ey Babamız! Hakikaten Yûsuf'u eşyamızın yanına bıraktık ve biz yarışa gitmiştik de onu kurt yeyivermiş. Gerçi biz doğrular olsak da sen bize inanmazsın ya" dediler."

Âyet: 18

وَجَاءُوا عَلَىٰ قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ ۚ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا ۖ فَصَبْرٌ جَمِيلٌ ۖ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Gömleğinin üzerinde yalan bir kanla getirmişlerdi. "Hayır gönlünüz size bir işi beğendirmiş. Artık güzel bir sabır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de yalnız Allâh'tır" dedi."

İZAHLARI:

Yûsuf'u kuyuya bıraktıktan sonra akşam olunca, ağlayarak babalarına geldiler ve:

1- "Ey Babamız! Hakikaten Yûsuf'u eşyamızın yanına bıraktık ve biz yarışa gitmiştik de onu kurt yeyivermiş..." dediler. "Ok atışma, güreş, koşu gibi yarışa girdik ve daldırdık. Elbiselerimiz, yiyeceklerimiz ve diğer eşyamızın başına da beklesin diye Yûsuf'u koymuştuk. Bu sırada O'nu canavar yeyivermiş." diye yalanları sıraladılar. Üstelik:

2- "...Gerçi biz doğrular olsak da sen bize inanmazsın ya" diyerek yalanlarını perçinlemeye çalıştılar. Hem de:

3- "Gömleğinin üzerinde yalan bir kanla getirmişlerdi..." Gömleğine bir davar kanı bulaştırıp getirmişlerdi. Gömleğin parçalanmamış oluşu, diğer elbisenin yokluğu, adeta yalan olduğuna şahitlik ediyordu. Bunun üzerine durumu kavrayan babaları:

4- "...Hayır gönlünüz size bir işi beğendirmiş" dedi. Yani bu böyle değil, şeytan sizi azıtmış, gönlünüze bir şeyler getirmiş, yapacağınızı yapmışsınız. Bana düşen:

5- "...Artık güzel bir sabır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de yalnız Allâh'tır" dedi. Sabırdan başka bir çarem yok. Sabır da güzel şeydir. Size karşı yardımını isteyeceğim ancak Allâh'tır. Sizin ne oyunlar döndürdüğünüzü, ileride Rabbim meydana çıkaracak. Ben

O'na sığınıyor ve O'na güveniyorum diyerek yüzünü çevirdi. Babalarının teveccühünü kazanalım derken tam aksi olan buğzunu üzerlerine çekmiş oldular.

Buharinin naklettiği bir hadîs-i şerîfte Aişe R.A. iftiraya uğradığında, Yûsuf'un babasının dediği gibi: "Artık güzel bir sabır, yardım istenecek de yalnız Allâh'tır" mealindeki âyeti okumuştur.

Biz de, böyle bir yalanla iftira ile karşılaştığımız zaman, böyle yapma dersini almış oluyoruz.

Âyet: 19

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَىٰ دَلْوَهُ ۖ قَالَ يَا بُشْرَىٰ هَٰذَا غُلَامٌ ۚ وَأَسَرُّوهُ بِضَاعَةً ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Bir yolcu kervanı geldi ve sucularını gönderdiler. Kovasını salınca da: "Heey müjde. İşte bir oğlan" dedi. Onu bir mal olarak gizlediler de. Allâh da yapmakta olduklarını en iyi bilendir."

Âyet: 20

وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ ۚ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Ve onu sayılı dirhemler olan düşük bir fiyata sattılar. Onun hakkında da isteksizlerden idiler."

İZAHLARI:

Rivâyete göre Medyenden Mısır'a gitmekte olan yolcular buradan geçerken su ihtiyaçlarını görmek üzere kendilerine su getirecek adamlarını gönderdiler. O kovayı kuyuya salınca Yûsuf sarıldı ve çıktı. Bunu gören sucu:

1- "...Heey müjde. İşte bir oğlan" dedi. Hemen Yûsuf'u aldılar ve satılık bir mal olarak gizlediler.

2- "...Allâh da yapmakta olduklarını en iyi bilendir" Allâhu Teâlâ, gerek Yûsuf'un kardeşlerinin, gerekse yolcuların yaptıklarını pek

âlâ bilendir. Onlar, her ne kadar yaptıklarını gizlemeye çalışsalar da Allâh'tan gizleyemezlerdi. Daha sonra:

3- "Onu sayılı dirhemler olan düşük bir fiyata sattılar..." kervan Mısır'a varınca Yûsuf'u köle diye pazara çıkardılar ve çok ucuz bir fiyatla sattılar. Bedava ele geçirdikleri için birkaç dirheme satıverdiler.

Bir çok tefsirde Yûsuf'u kardeşlerinin sattığı rivâyet edilmiş ise de âyetlerin karinesi buna müsaid değildir. Tevrat kitabının sefr tekvininde Yûsuf'un Araplara satılması üzerine karar aldıkları ve kuyudan çıkararak sattıkları söylenir ise de bu çok uzak bir ihtimaldir. Âyetlerin seyri, Yûsuf'un Medyenden gelen kervan tarafından Mısır'da satıldığı üzerindedir. Müşteriler sargın da değillerdi. Nitekim:

Âyet: 21

وَقَالَ الَّذِى اشْتَرٰيهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَاَتِهٖٓ اَكْرِمِى مَثْوٰيهُ عَسٰٓى
اَنْ يَنْفَعَنَآ اَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا ۭ وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى
الْاَرْضِ ۘ وَلِنُعَلِّمَهُ مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ ۭ وَاللّٰهُ غَالِبٌ عَلٰٓى
اَمْرِهٖ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Mısır'dan onu satın alan, karısına: "Onun yerine ikram et. Olur ki bize fâide verir veya onu evlat ediniriz" dedi. Böylece Yûsuf'u arzda yerleştirdik ve ona rüyaların tabirini öğretmemiz için böyle yaptık. Allâh da emrine galiptir. Fakat insanların çoğu bilemezler."

Âyet: 22

وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهٗٓ اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا ۭ وَكَذٰلِكَ
نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Ergenlik çağına gelince de ona hikmet ve ilim verdik. Böylece iyilik edenleri mükafatlandırırız."

İZAHLARI:

Yûsuf, Mısır'da satıldı. O'nu satın alan aklı başında firasetli biri olacak ki karısına tenbih ederek:

1- "O'nun yerine ikram et. Olur ki bize fâide verir veya onu evlat ediniriz" dedi. Yûsuf'un vücut yapısı, durumu, tutumu o yaştaki sıradan birine benzemiyordu. Yûsuf'un bu halini gören tecrübeli o zat, Yûsuf'un evdeki yerinin kendilerinden biri gibi değerlenmesini emretti. Ona bir köle gibi değil, bir öz evlat gibi ikram edilmesini istedi.

2- "...Böylece Yûsuf'u arzda yerleştirdik..." Yûsuf'u böylece izzet, ikram içinde Mısır arzında, Mısır topraklarında yerleştirmiş olduk. Artık Yûsuf Mısırlı olmuştu.

3- "...Ve O'na rüyaların tabirini öğretmemiz için böyle yaptık" Bizim taktirimiz böyle idi. Sebepler halk ederek Yûsuf'u Mısıra yerleştirdik ve orada söz sahibi bir Peygamber olması için kendisine ilim, hikmet verdik, rüya tabirini öğrettik. Böylece orada onu tanıttık.

4- "...Allâh da emrine galiptir..." dilediği işi yapmakta O'na kimse engel olamaz. O daima üstündür.

5- "...Fakat insanların çoğu bilemez" Yûsuf'un kardeşleri bunu bilemezdi. O'nu kuyudan alıp cüz'i bir menfaat için O'nu ucuza satanlar da bunu bilemezdi. O'nu satın alıp evine koyan, evlat ediniriz diyen de bilemezdi. Bunu bilen yalnız Allâh idi.

6- "Erginlik çağına gelince de ona hikmet ve ilim verdik..." Erginlik çağı, bildiğimiz bülûğ çağı mı? Yoksa Peygambere mahsus nübüvvet devresi mi olduğu üzerindeki görüşler farklılık gösteriyor ise de, üzerinde durmaya gerek yok. Allâh dilediği yaşta ihsanını yapar. Yûsuf Aleyhisselam, yaratılışındaki güzelliği, konuşmasındaki hikmeti ve belağatı, bilgisindeki genişliği ile çevresinin dikkatlerini çekiyordu. Ama onu bekleyen bir musibet daha vardı:

Âyet: 23

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ ۚ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ ۖ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ
مَثْوَايَ ۖ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Evindeki o kimsenin nefsinden (şehvetle) yararlanmaya yeltendi. Kapıları da kapattı ve: "haydi gel sana" dedi. (o da): "Allâh'ın himayesine sığınırım. Şüphesiz o efendimdir. O yerimi güzel yaptı. Muhakkak ki zalimler felaha ermezler" dedi."

Âyet: 24

وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٖ ۚ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَآ اَنْ رَّاٰ بُرْهَانَ رَبِّهٖ ؕ
كَذٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوْٓءَ وَالْفَحْشَآءَ ؕ اِنَّهٗ مِنْ
عِبَادِنَا الْمُخْلَصِيْنَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Andolsun (kadın) ona yeltendi. Rabbinin burhanını görmesi olmasaydı, oda ona yeltenmişti. Böylece ondan kötülüğü ve fuhşu defetmemiz içindir. Şüphesiz o, muhlaslar olan kullarımızdandır."

Âyet: 25

وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيْصَهٗ مِنْ دُبُرٍ وَّاَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا
الْبَابِ ؕ قَالَتْ مَا جَزَآءُ مَنْ اَرَادَ بِاَهْلِكَ سُوْٓءًا اِلَّآ اَنْ
يُّسْجَنَ اَوْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Ve kapıya koşuştular. Arkasından gömleğini de yırttı (kadın). Kapının yanında da kocasına rastladılar. (Kadın): "Ehline kötülük yapmak isteyen kimsenin cezası, hapsolunmasından veya acıklı bir azaptan başka ne olabilir?" dedi."

Âyet: 26

قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِيْ عَنْ نَّفْسِيْ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ اَهْلِهَا ۚ اِنْ
كَانَ قَمِيْصُهٗ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكٰذِبِيْنَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"(Yûsuf): "Nefsimden beni çeken odur" dedi. Kadının ehlinden bir şahit de şehadet etti: "Eğer gömleği önden yırtıldı ise, kadın doğru söylemiştir. O yalancılardandır" (dedi.)"

Âyet: 27

وَاِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şâyet gömleği arkadan yırtıldı ise, kadın yalan söylemiştir ve o doğrulardandır."

Âyet: 28

فَلَمَّا رَاٰ قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ اِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ ۖ
اِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Gömleğinin arkadan yırtıldığını görünce de: "şüphesiz ki sizin hilenizdendir. Muhakkak sizin hileniz büyüktür" dedi."

Âyet: 29

يُوسُفُ اَعْرِضْ عَنْ هٰذَا وَاسْتَغْفِرِى لِذَنْبِكِ ۚ اِنَّكِ كُنْتِ
مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"(Ey) Yûsuf: Bundan vazgeç. (Ey kadın) günahın için mağfiret dile. Şüphesiz sen hatalılardan oldun."

İZAHLARI:

Yûsuf'un kaldığı evin sahibinin karısı, Yûsuf'un güzelliğine dayanamayarak ona aşık olmuş ve buluşması için iyice karar vermişti. Kapıları iyice kapatmış kilitlemiş ve Yûsuf'a:

1- "...Haydi gel sana" demişti. Yani haydi yatalım, o işi yapalım diye zina teklif etmişti. Yûsuf da:

2- "...Allâh'ın himayesine sığınırım. Şüphesiz o efendimdir. O yerimi güzel yaptı..." dedi. Bir peygamber olarak ismet sıfatına sahip

olan Yûsuf, böyle haram olan bir teklifi asla kabul edemezdi. Hem de gördüğü iyiliğe karşı katiyen nankörlük yapamazdı. Kendisine iyilik yapan ve evinde izzet ikram eden kimsenin karısıyla fuhuş yapmayı çok açık bir zulüm bilen Yûsuf Aleyhisselam:

3- "...Muhakkak ki zalimler felaha ermezler" dedi. Evet zalimler asla umduklarına kavuşamazlar. Korktuklarından da emin olamazlar. Yûsuf Aleyhisselam böylece kadını reddetti ise de:

4- "Andolsun (kadın) ona yeltendi..." Zina yapmak için harekete geçti. Soyundu, dökündü, süslendi, cilvesini yaparak Yûsuf'a sarılmak üzere yürüdü. Yûsuf da:

5- "...Rabbinin burhanını görmesi olmasaydı, o da ona yeltenmişti..." Elbetteki Yûsuf da her şeyi ile mükemmel bir erkek idi. Ama Allâh'ın zinayı haram ettiğine dair delilleri görüyor ve biliyordu. Böyle olmasaydı o da harekete geçebilirdi. Yûsuf'u koruyan Allâh da:

6- "...Böylece ondan kötülüğü ve fuhşu defetmemiz içindir..." buyurdu. Yûsuf'a deliller göstermemiz, onu uyarmamız, kötülükten, fuhuştan korumamız içindir.

7- "...Şüphesiz o, muhlaslar olan kullarımızdandır" yani hiç şüphe yok ki Yûsuf ihlasa erdirilmiş, kalbinde Allâh korkusundan başka, Allâh sevgisinden başka hiçbir şey olmayan bir kulumuzdur. O, böyle büyük bir günaha giremez.

8- "Ve kapıya koşuştular..." Yûsuf kadından kaçıp kurtulmak için kapıya koştu. O gözü dönen kadın da onu yakalamak için ardından koştu ve eteğinden tuttu. O da yırtılıverdi. Tam bu sırada:

9- "...Kapının yanında da kocasına rastladılar..." karşı karşıya geliverdiler. Ne yapacağını şaşıran kadın:

10- "...Ehline kötülük yapmak isteyen kimsenin cezası hapsolunmasından veya acıklı bir azaptan başka ne olabilir?" dedi. Kendi suçunu Yûsuf'a atmaya kalktı. Aynı zamanda kendisini söz sahibi imiş gibi gösterme gayretine girdi. Kullandığı tabir, kocasına emir verir şeklinde idi. Sanki Yûsuf'a bir göz dağı veriyor idi. Yûsuf da:

11- "Nefsimden beni çeken odur" dedi. Yani şehvet arzusuyla bana göz diken odur. Benim hiçbir suçum yok. Ben Allâh'a sığındım. Efendime karşı hainlik yapamayacağımı, onun bana çok iyi davrandığını söyledim deyince:

12- "...Kadının ehlinden bir şahit de şehadet etti: "Eğer gömleği önden yırtıldı ise, kadın doğru söylemiştir. O yalancılardandır" dedi. Kadının amcasının oğlu işe karıştı. Aklı başında dürüst birisi olan

bu zat, Yûsuf'un gömleğinin yırtılmış olduğunu öğrenince, suçu tesbit etme bakımından bundan yararlanmayı düşündü. Önden yırtılmış ise, suçun erkekte olacağını, yok:

13- "Şâyet gömleği arkadan yırtıldı ise, kadın yalan söylemiştir ve o doğrulardandır" fikrini açıkladı.

14- "Gömleğin arkadan yırtıldığını görünce de: "Şüphesiz sizin hilenizdendir. Muhakkak sizin hileniz büyüktür" dedi. Böylece suçun kadında olduğu bir yakını tarafından tespit edilmiş oldu. Ancak bu kimse, utanç verici bu hadisenin çevreye yayılmasını önlemek için:

15- "(Ey) Yûsuf! Bundan vazgeç..." "Üzülme olmuş bir defa, başkaları duymasın. Bunun tehdidine aldırma." gibi sözlerle Yûsuf'u teskine çalıştı. Sonra kadına döndü ve:

16- "...Günahın için mağfiret dile. Şüphesiz sen hatalılardan oldun" diyerek arayı bulmaya çalıştı. Ortada fiili bir şey olmayınca, her iki tarafa da nasihat vermekle yetinmiş oldu.

Sûre-i şerifenin buraya kadar olan kısmından alacağımız ibretler ve dersler:

1- Kur'ân âyetlerinin herbirindeki açıklanmış bilgilerden dikkatle yararlanmamıza işaret buyrulmuştur.

2- İfadesi son derece geniş olan, söyleyene ve dinleyene gâyet hoş ve tatlı olan, harflerinin dahi dudaklardan başlayarak ağız içi boğaz ve ak ciğere varıncaya kadar mahreçlerinin düzenle yer alması. Bu dildeki fevkalade güzelliği, sese dahi tatlı bir yön vermesi ile bilinen Arap dili ile Kur'ânı Kerîmin indirilmiş olmasındaki hikmeti iyi kavramamızı hatırlatmıştır.

3- Kullarının geçmiş hadiselerden yararlanmaları onların düştükleri hatalara düşmemeleri için önemli kıssaları, bilhassa en güzel olan Yûsuf kıssasını bize lütfetmesi.

4- Rüyanın hak olduğunu, rüyaya karşı dikkatli olunmasını, onun ifşa edilmemesini, hasetçilerin şerrinden Allâh'a sığınılmasını bildirmiştir.

5- Babaların evlatları üzerindeki hassasiyetleri, çocuklarına yapacakları öğütlerin önemini hatırlatmıştır.

6- Yerine göre kardeşlere dahi güvenmeyip tedbir alınmasını, aile içindeki huzurun, mutluluğun devamı için gayret sarfedilmesini öğretmiştir.

7- Şeytanın iyi tanınmasını, onun insanlar için açık bir düşman olduğunun bilinmesini, ona asla uyulmamasını bildirmiştir.

8- Peygamberleri Allâh'ın seçip gönderdiğini, insanlara olan nimetlerinin Peygamberlerle tamamlandığını, daha önceki Peygamberlerin de Allâh tarafından gönderilmiş olduğunu bilmemiz gerektiğini duyurmuştur.

9- Araştıranlar ve soranlar için Yûsuf ve kardeşlerinde çok ibretler olduğunu, dikkatle incelenmesini bildirmiştir.

10- Kardeşler ve yakınlar arasındaki hasetçiliğin, çocuklar arasındaki dengesizliğin ve sevgi ayrılığının sebep olacağı akıbetleri beyan etmiştir.

11- Bir haset uğruna kardeş öldürme teşebbüsünün feci akıbetlere yol açabileceğini hatırlatmıştır.

12- Baba ve evlat arasında da bir takım geçimsizlik ve hilelerin cereyan edebileceğini, ona göre dikkatli olunmasını tenbih ediyor.

13- Meydana gelen hadiselerin arkasında bir takım hikmetlerin bulunabileceğini de hesaba almamızı istiyor.

14- Hileler ve yalanların aile içinde de olabileceğini, onun için dikkatli olarak böyle tatsızlıklara meydan verilmemesini hatırlatıyor.

15- Eski devirlerde insanların alınıp satıldığını, insana gereği gibi değer verilmediğini, Allâh yolundan ayrılmanın böyle haksızlıklara sebep olduğu bildirilmiştir.

16- Yine o devirlerde insaflı, merhametli kimselerin bulunduğunu da hatırlatmıştır.

17- Her devirde şehvetin olabileceğini, kadın ve erkeklerin şehvet arzusu ile birbirlerine karşı, her şeyi unutarak yeltenebileceğini, bundan son derece sakınılması gerektiğini bildirmiştir.

18- İffetli bir erkeğin Peygamberlerle birlikte sayılabileceği işaretini vermiştir.

19- İffetsiz, hayasız kadınların aileye, cemiyete büyük zararlar açabileceğini düşündürmüştür.

20- İftiranın hukuk düzenindeki açacağı yaraları, suçsuzların haksız yere cezalanıp zulüm göreceği bildirilmiştir.

21- Şahitliğin önemi, yakını da olsa hakkı söylemenin ehemmiyetinin insan hukukuna büyük yardımı olacağını bildirmiştir.

22- Kin ve husumetin kaldırılmasının insan huzurunda büyük yararlar sağlayacağına işaret buyurmuştur.

Âyet: 30

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِى الْمَدِينَةِ امْرَاَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتٰيهَا عَنْ نَفْسِهٖ ۚ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۭ اِنَّا لَنَرٰيهَا فِى ضَلٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Şehirdeki bir kısım kadınlar: "Azizin karısı delikanlısının nefsinden şehvetini tatmine kalkışmış. Sevgi bakımından kalbinin zarı yanmış. Şüphesiz biz onu elbette açık bir sapıklık içinde görüyoruz" dedi(ler)."

Âyet: 31

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ اَرْسَلَتْ اِلَيْهِنَّ وَاَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَاً وَاٰتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ ۚ فَلَمَّا رَاَيْنَهٗٓ اَكْبَرْنَهٗ وَقَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ مَا هٰذَا بَشَرًا ۭ اِنْ هٰذَآ اِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴿٣١﴾

Meâli:

"(Kadın) onların dedikodusunu duyunca, onlara (davetçi) gönderdi ve onlar için yaslanacak yerler hazırladı. Onlardan her birine de birer bıçak getirdi. Ve (Yûsuf'a): "Onların karşısına çık" dedi. Onu görünce de kendisini ta'zim ettiler, ellerini de kestiler ve: "Allâh'ı tenzîh ederiz. Bu bir beşer değil, bu ancak kerîm bir melektir" dediler."

Âyet: 32

قَالَتْ فَذٰلِكُنَّ الَّذِى لُمْتُنَّنِى فِيهِ ۭ وَلَقَدْ رَاوَدْتُّهٗ عَنْ نَّفْسِهٖ فَاسْتَعْصَمَ ۭ وَلَئِنْ لَّمْ يَفْعَلْ مَآ اٰمُرُهٗ لَيُسْجَنَنَّ وَلَيَكُوْنًا

مِنَ الصّٰغِرِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"(Kadın):"kendisi hakkında beni ayıpladığınız işte budur. Andolsun onun nefsinden istedim de imtina etti Allâh'a sığındı. Andolsun kendisine emrettiğimi yapmazsa, yemin ederim kesinlikle hapsolunacak ve andolsun her halde düşkünlerden olacak" dedi."

Âyet: 33

قَالَ رَبِّ السِّجْنُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِيٓ اِلَيْهِ ۚ وَاِلَّا
تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ اَصْبُ اِلَيْهِنَّ وَاَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"(Yûsuf da): "Ey Rabbim! Hapis bana beni kendisine davet ettikleri şeyden daha sevimlidir. Eğer onların hilesini benden uzaklaştırmazsan, onlara meylederim de cahillerden olurum" dedi."

Âyet: 34

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ ۚ اِنَّهُ هُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Rabbi de onun duasını kabul etti ve onların hilesini kendisinden uzaklaştırdı. Şüphesiz O işitenin, bilenin kendisidir."

İZAHLARI:

Yûsuf'la ablasının arasındaki hâdise devlet büyüklerinin kadınları arasında yayılınca:

1- "Şehirdeki bir kısım kadınlar: "Aziz'in karısı delikanlısının nefsinden şehvetini tatmine kalkmış. Sevgi bakımından kalbinin zarı yanmış. Şüphesiz biz onu açık bir sapıklık içinde görüyoruz" dediler." Aziz'in karısı, evinde evlatlık gibi olan delikanlıya gönül vermiş, onunla zina yapmak istemiş, onun sevgisi kalbinin zarına varıncaya kadar yerleşmiş gibi sözlerle dedikodusunu yapmaya başlamışlar ve açık bir sapıklık olduğunu söylemişler. Onların dedikodusunu duyan Aziz'in karısı, bir davet tertip eder, bunlara davetçi salarak onları evine davet

eder. Onların her biri için rahatça oturup yaslanacakları yerler hazırlar. Onlar gelip de yerlerini alınca:

2- "...Onlardan her birine de birer bıçak getirir..." Bıçakla kesilmesi gereken yemekleri ve meyveleri önlerine koyar. Rivâyete göre portakal ve mandalina gibi turunçgillerden meyveler verir. Kadınlar tam yemeğe daldıkları sırada ansızın Yûsuf'a:

3- "Onların karşısına çık" dedi. Yûsuf'u da iyice giydirip kuşatıp güzelliğine güzellik katarak karşılarına çıkarır, çıkarmaz:

4- "...onu görünce de kendisini tazim ettiler, ellerini de kestiler ve: "Allâh'ı tenzîh ederiz. Bu bir beşer değil, bu ancak kerîm bir melektir" dediler. Yûsuf'u gören kadınlar dehşete kapıldılar, yemeği meyveyi unuttular, ellerindeki bıçakları ile ellerini kestiler. Şaşırdılar; "Böyle insan olamaz. Bu ancak bir melek olabilir." gibi sözler ile taaccüplerini ifade ettiler. "EKBERNE" kelimesi üzerinde müfessirler iki mana vermişlerdir:

a- Onu çok ulu, eşsiz büyük bir zat olarak vasıflandırmışlar. Gözlerinde emsalsiz bir şekilde büyütmüşler.

b- Yûsuf'u görünce onların da aşırı bir şehvete kapılmaları ile, ay başıları gelivermiş. Aşağılarını tutamayıp salıvermişler. Her iki anlayış da hadiseye uygun olduğu için ikisinin de olabileceği ihtimali olur. En iyi bilen Allâh'tır.

Bunların halini gören Aziz'in karısı da aradığı fırsatı bulur ve: "Gördünüz ya. Ben uzun zaman sabrettiğim halde siz bir an bile dayanamadınız":

5- "...Kendisi hakkında beni ayıpladığınız işte budur..." diyerek o kadınların ağızlarını tıkamış oldu. Devamla şöyle söyler:

6- "...Andolsun onun nefsinden istedim de imtina etti, Allâh'a sığındı..." Bu sözü ile Yûsuf'un ne kadar iffetli, namuslu, kendine hakim, asla şehvetine kapılmayan, Allâh korkusundan ayrılmayan bir genç olduğunu ispatlamış oldu. Yûsuf'un değeri arttıkça artıyordu. İleride onun Peygamber olduğuna kolay inanmalarını sağlayacak hâdiseler idi bunlar. Kadın ısrarlıydı içindeki şehvet ateşini söndüremiyordu. Bunu da şöyle ifade etti:

7- "...Andolsun kendisine emrettiğimi yapmazsa, yemin ederim kesinlikle hapsolunacak ve andolsun her halde düşkünlerden olacak" dedi. Böylece yeminleri sıralayarak Yûsuf'u tehdit etti. Fakat azminde kararlı olan Yûsuf da Allâh'a yalvararak:

8- "Ey Rabbim! Hapis bana beni kendisine davet ettikleri şeyden daha sevimlidir. Eğer onların hilesini benden uzaklaştırmazsan onlara meylederim de cahillerden olurum" dedi. Görüldüğü gibi Yûsuf Aleyhisselam çok ağır şartlar altında dahi iffetine sahip olmuş ve nefsine hakim olarak Allâh'a iltica edip yalvarmıştır.

Rivâyetlere göre, Aziz'in karısı da güzellerin güzeli, cilvelilerin cilvelisi imiş. Zinete düşkün, çok süslenen bir kadınmış ama yine de Yûsuf'u büyüleyememiş.

9- "Rabbi de onun duasını kabul etti ve onların hilesini kendisinden uzaklaştırdı. Şüphesiz O, işitenin, bilenin kendisidir." Böylece Allâh Yûsuf'un duasını kabul etti ve onu içine düşeceği fuhuş belasından korudu. Ama Yûsuf'u bir musibet, bir imtihan daha bekliyordu. Kadının kocası ve yakınları toplanarak bir karara varmayı düşündüler:

a- İkisinin bir arada kalmasının son derece sakıncalı olduğu,

b- Aile şerefinin korunması gerektiği,

c- Kadının kocası üzerinde çok müessir oluşu,

d- Kocasının kadına çok bağlı oluşu gibi sebeplerle Yûsuf'un hapse atılması her şeye rağmen kararlaştırıldı.

Âyet: 35

ثُمَّ بَدَا لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ لَيَسْجُنُنَّهُ
حَتَّىٰ حِينٍ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Sonra gördükleri delillerin ardından kendilerine, andolsun O'nu bir zamana kadar kesinlikle hapsetmeleri belirdi."

İZAHI:

Yukarıda belirtilen sebeplerle Yûsuf'un, süresi belirsiz olarak hapse konulmasını, bu suretle kadından uzak tutularak kadının ümidinin kesilmesinin uygun olacağı kanaatine vardılar ve Yûsuf'u hapse koydular. Aslında bu ceza kadına verilmiş oldu. Yûsuf'un zaten –rahat da olsa– hürriyeti yoktu. Ev olacağına ceza evi olsun ne değişir? Yûsuf'un Allâh'a olan güveni tamdı. Bunda da bir hikmetin olacağı ümidinde idi. Babasının rüyasını tâbir etmesindeki müjdesi de hatırında idi. Çok sabırlı

Yûsuf'a bu haksızlıklar hiç geliyordu. Sonunun çok iyi geleceğinden ümitliydi.

Âyet: 36

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانِ ۖ قَالَ اَحَدُهُمَآ اِنِّىٓ اَرٰىنِىٓ اَعْصِرُ
خَمْرًا ۚ وَقَالَ الْاٰخَرُ اِنِّىٓ اَرٰىنِىٓ اَحْمِلُ فَوْقَ رَاْسِى خُبْزًا تَاْكُلُ
الطَّيْرُ مِنْهُ ۖ نَبِّئْنَا بِتَاْوِيلِهٖ ۚ اِنَّا نَرٰىكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Cezaevine onunla birlikte iki de genç girdi. Onlardan biri: "Hakikaten kendimi (rüyamda) şarap sıkıyor gördüm" dedi. Diğeri de: "Gerçekten ben de kendimi başımın üstünde kendisinden kuşların yediği bir ekmek taşıyorum gördüm" dedi. Onun te'vilini bize haber ver. Şüphesiz biz seni iyilik edenlerden görüyoruz (dediler)."

Âyet: 37

قَالَ لَا يَاْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهٖٓ اِلَّا نَبَّاْتُكُمَا بِتَاْوِيلِهٖ قَبْلَ
اَنْ يَاْتِيَكُمَا ۚ ذٰلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِى رَبِّى ۚ اِنِّى تَرَكْتُ مِلَّةَ
قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

""Size kendisiyle rızıklanacağınız bir yemek size gelmesinden önce, size geleceğini herhalde kendinize haber vermişimdir. İşte bu size (verdiğim haber) Rabbimin bana öğrettiği şeylerdendir. Şüphesiz ben Allâh'a îman etmeyen ve onlar ahireti inkar edenlerin kendileri olan kavmin (batıl) dinini bıraktım."

Âyet: 38

وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ اٰبَآئِىٓ اِبْرٰهِيمَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ ۚ مَا كَانَ لَنَآ
اَنْ نُشْرِكَ بِاللّٰهِ مِنْ شَىْءٍ ۚ ذٰلِكَ مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ عَلَيْنَا

وَعَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ve babalarım İbrâhîm ve İshâk ile Yakûb'un dinine uydum. Bizim için Allâh'a bir şeyi ortak yapmamız olmamıştır. Bu da Allâh'ın bize ve insanlara olan fazlındandır. Fakat insanların çoğu da şükretmezler."

İZAHLARI:

Yûsuf aleyhisselamla birlikte Mısır Kralının biri ekmekçisi, biri de sucusu olan iki köle hapse girmişlerdi, aradan bir zaman geçip birbirlerine alışıp tanıştıktan sonra gördükleri rüyaların tevilini sormak üzere:

1- "...Onlardan biri: "Hakikaten kendimi (rüyamda) şarap sıkar görüyorum" dedi. Rüyasında şaraplık üzüm sıktığını anlattı.

2- "...diğeri de: "Gerçekten ben de kendimi başımın üstünde kendisinden kuşların yediği bir ekmek taşıyorum gördüm" dedi. Mısır'da –şimdi de öyle ya– eşyaları başlarının üzerinde taşırlar. Bu köle de ekmeği başının üzerinde taşırken kuşların yediğini görmüş. Bunu anlattı. Bunlar Yûsuf'a:

3- "Şüphesiz biz seni iyilik edenlerden görüyoruz" diyerek rüyalarının te'vilini istediler. Yûsuf da onların inanmaları ve güvenmeleri için:

4- "Size kendisiyle rızıklanacağınız bir yemek size gelmesinden önce, size geleceğini her halde kendinize haber vermişimdir..." Yani benden şüphelenmeyin. Yarın ki gelecek yemeğinizin te'vilini dahi söylerim. Bana güvenin.

5- "...İşte bu size (verdiğim haber) Rabbimin bana öğrettiği şeylerdendir..." Ben kendiliğimden bir şeyler uydurup falcılar gibi yakıştırmıyorum. Bu Allâh'ın bana ihsan edip öğrettiği şeylerdendir. Şunu da bilin ki:

6- "...Şüphesiz ben Allâh'a îman etmeyen ve onlar ahireti inkar edenlerin kendileri olan kavmin (batıl) dinini bıraktım..." Allâh'a ve ahirete îman etmeyen kâfirlerin dinine tâbi olmadım. Onlara aldanmadım da:

7- "Babalarım İbrâhîm ve İshâk ile Yakûb'un dinine uydum..." Her biri Peygamber olan babam Yakûb, dedem İshâk ile onun babası olan büyük dedem İbrâhîm'in getirdikleri İslâm dinine uydum. Benim dinim işte budur. Sizin de bu dine gelmenizi isterim. Hem de:

8- "...Bizim için Allâh'a bir şeyi ortak yapmamız olmamıştır..." olmaz da. Çünkü biz yalnız bir tek olan Allâh'a inanırız. Hiçbir şeyi O'na vasıta yapmayız. O'na benzetmeyiz. Çünkü onları da Allâh yaratmıştır.

9- "...Bu da Allâh'ın bize ve insanlara olan fazlındandır..." Allâh'ın fazlı kereminden bir ihsanı olan din asla şirki kabul etmez. Allâh'la araya vasıtalar koymanın birer şirk olduğunu biliriz. Yalnız Allâh'a kulluk yaparız.

10- "...Fakat insanların çoğu da şükretmezler." Allâh'ın verdiği nimetleri düşünüp de şükretmezler. O'na başkalarını da ortak ederler. Allâh'ı bırakıp onlara taparlar.

(Bakara 132, 133. En'âm 161. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 39

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ ءَارْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ اَمِ اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Ey hapis arkadaşlarım: Ayrı ayrı Rablar mı hayırlıdır, yoksa Kahhâr olan bir Allâh mı?"

Âyet: 40

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ اِلَّآ اَسْمَآءً سَمَّيْتُمُوهَآ اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمْ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ اَمَرَ اَلَّا تَعْبُدُوٓا اِلَّآ اِيَّاهُ ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka, siz ve babalarınızın isimlendirdiği, Allâh'ın da onlarla bir delil indirmediği isimlerden başkasına tapmıyorsunuz. Hüküm ancak Allâh'ındır. Ancak kendisine ibadet etmenizi emretti. İşte hak din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler."

İZAHLARI:

Yûsuf Aleyhisselam, hapis arkadaşlarıyla alışıp biliştikten sonra onların da yanlış din üzerinde olduğunu, ayrı ayrı putlara taptıklarını anlayınca onlara:

1- "Ey hapis arkadaşlarım! Ayrı ayrı rablar mı hayırlıdır. Yoksa Kahhâr olan bir Allâh mı?" dedi. "Sizin irili – ufaklı, taştan ağaçtan, biri şurada, biri şorada biri bir insanı, biri başka birini temsil eden darma dağınık, hepsi de ellerinizle yaptığınız ve "tanrılar" dediğiniz putlar mı daha iyi, yoksa her şeyi yaratan, istediğini yapan, dilediğini yok eden ve isterse kahreden zelil yapan bir tek Allâh mı daha üstün daha hayırlı? Düşünüp de anlasanız ya." diye onları uyarmaya çalıştı. Devamla:

2- "Allâh'tan başka, siz ve babalarınızın isimlendirdiği, Allâh'ın da onlarla bir delil indirmediği isimlerden başkasına tapmıyorsunuz. " Siz Allâh'ı bırakıp da kendi ellerinizle yaptığınız, onlara da bir takım isimler verdiğiniz, onların Allâh'la bir ilgisi olduğuna dair hiçbir deliliniz de yok. Allâh'ın "bunlara tapın" diye her hangi bir emri de yok. İşte sizin taptıklarınız bunlar. Bunların hiç birinin iradesi de yok. Hüküm de veremezler.

3- "...Hüküm ancak Allâh'ındır..." hüküm vermek, kitap indirmek, peygamber göndermek, insanlara dosdoğru yolu göstermek ancak Allâh'a mahsustur. O'nun verdiği hükümler, kabul edilecek hükümdür. Sizin putlarınız ne hüküm verebilir ki? Hem de Allâh:

4- "...Ancak kendisine ibadet etmenizi emretti..." Allâh'ın emri yalnız kendisine kulluk yapmanız, ancak O'na ibadet etmenizdir. Araya putları, şunları bunları katarak vasıta yaparak değil, doğrudan doğruya kendisine yönelerek ibadet ve dua etmenizi emretmiştir.

5- "...İşte hak din budur..." Devamlı olan, dosdoğru olan, hiç yanlışı olmayan din, bu dindir.

6- "...Fakat insanların çoğu bilemezler" Şeytana ve şeytandan beter olan bazı kimselere uyan pek çok cahiller bu hak dini bilemezler. Bundan dolayı da birbirine uymayan, derme çatma putlara taparlar.

(En'âm 19, 57, 161. Mâide 76. Âraf 71. Tevbe 36. İbrâhîm 52. Nahl 51. Hûd 2. Hacc 34. Ankebût 17. Rûm 30. Saffat 95. Zümer 3. Fussılet 14. Necm 23. Tîn 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 41

يَا صَاحِبَيِ السِّجْنِ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا ۖ وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصْلَبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِن رَّأْسِهِ ۚ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ey hapis arkadaşlarım! Sizin biriniz ise, yine efendisine şarap içirecek. Diğerinize gelince; asılacak da başından kuşlar yiyecek. Hakkında fetva istediğiniz iş (konu) cevaplandırılmıştır."

İZAHI:

Yûsuf Aleyhisselam hapis arkadaşlarına gereken dini telkini yaptıktan sonra rüyalarının tabirine geçti ve:

1- "Ey hapis arkadaşlarım! Sizin biriniz ise, yine efendisine şarap içirecek..." Rivâyete göre; "Üç gün sonra hapisten çıkacak, eskiden olduğu gibi ağasına şarap içme hizmetine devam edecek." cevabını verdi. Diğerinize de gelince, "asılacak da başından kuşlar yiyecek..." haberini verdi. Rivâyet şöyle devam eder: Bunlar; "Biz seni sınadık. Rüya falan görmemiştik" derler. Bunun üzerine:

2- "...Hakkında fetva istediğiniz iş (konu) cevaplandırılmıştır." Artık doğru söyleseniz de, yalan söyleseniz de hüküm verilmiştir. Bu asla değişmez. Allâh'ın taktiri budur. Sorunuzun cevabını, rüyanızın tabirini aldınız.

Burada rüya hakkında kısa da olsa bir bilgi sahibi olalım. Rüya haktır. Başlıca iki kısma ayrılır:

a- Hak ve doğru olan rüya: Allâh istediği kimseye, ileride başına gelecek hayır veya şer olan şeyleri uyurken düşünde gösterir. Hayır olduğunu tahmin ederse, Allâh'a şükreder ve artırmasını diler. Şer olduğunu tahmin ederse, hayıra tebdil etmesi için Allâh'a yalvarır, dua eder.

Şâyet kendisi tahmin edemezse doğruluğuna güvendiği, ilim ve îman sahibi birine anlatır. Ondan alacağı cevaba göre Allâh'a ya şükreder veya dua eder. Allâh'tan hayır vermesini diler.

Şurası da hatırdan çıkarılmamalı ki rüyanın gizli tutulması efdaldir. İfşası, makbul değildir.

b- Hayal ve vehim olan rüya: Önceden hayallediği şeylerin veya evhama kapılarak kafasında yer alan şeylerin rüyada görülmesi. Bunun üzerinde durulmaz. Yine Allâh'a sığınarak böyle evham ve hayallerden korunmasını talep edip, kafasında bunlara yer vermemeye çalışmak gerekir.

Yalan yere rüya söylemek ise, Allâh'a yapılan bir iftiradır. Bu asla doğru olmaz. Çünkü hak olan rüyalar, ancak Allâh tarafından bildirilir. O bildirmediği halde yalan yere rüya söylemek, Allâh adına yalancılık yapmaktır ki asla doğru olmaz.

Âyet: 42

وَقَالَ لِلَّذِى ظَنَّ اَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا اذْكُرْنِى عِنْدَ رَبِّكَ فَاَنْسٰيهُ
الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهٖ فَلَبِثَ فِى السِّجْنِ بِضْعَ سِنِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Onlardan gerçekten kurtulacağını bildiğine: "Efendinin yanında beni hatırlat" dedi. Fakat şeytan ona efendisine hatırlatmayı unutturdu da hapiste birkaç yıl daha kalıverdi."

ÎZAHI:

Kurtulacağını bildiği kimseye gizlice: "Ağan olan krala beni hatırlat" dedi. Ama onu hatırlatmayı şeytan ona unutturdu. Böylece Yûsuf hapiste birkaç yıl daha kalıverdi. Bu müddetin yedi yıl olduğu ağırlık kazanmaktadır. En iyi bilen Allâh'tır.

Bazı müfessirler, şeytanın unutturduğu kimsenin Yûsuf olduğunu söyler. Yûsuf kurtulmasını Allâh'tan istemeyi unuttu da hapisten çıkandan medet bekledi. Demişler ise de âyetin terkibi buna mani.

Bu kısımdan alacağımız dersler de şöyle:

1- O devirlerde de zinanın hoş görülmediği, zina yapanların ayıplandığını anlıyoruz. Aynı zamanda zinanın bir suç unsuru olduğunu, hukuk yönünden her iki tarafın da tecavüz suçundan muhakeme edildiği fakat ileri gelenlerin müsamaha gördüğü, zayıf tarafın cezalandırıldığı anlaşılıyor.

2- Kadınların şehvet yönünden daha zayıf olduğu, bilhassa Mısır kadınlarının halen de olduğu gibi, ikliminin verdiği bir akıntının önlenmesinin zorluğuna işaret buyrulmuştur.

3- Kadınların devamlı korunup şehvete alet edilmemesinin gerekli olduğu, bundan dolayı tesettüre her halde riâyet edilmesi, kocaları ve yakınları tarafından devamlı takip edilmesi lazım geldiği, aksi halde devrimizde de görüldüğü gibi aile yapısının felce uğrayacağı anlaşılıyor.

4- Kadınların kendi hatalarını kapatmak için iftiraya, hileye başvuracağı da hatırdan çıkarılmamalıdır.

5- Yûsuf Aleyhisselamın bir Peygamber olarak, şehvetin tesiri şöyle dursun selahiyetli bir baskıyı dahi reddederek zinadan kendini korumuş olması, bilhassa tam şehvetin arttığı bir yaşta bu fuhşa kapılmamış olması. Bütün teaccüblerin ötesinde açık bir mucizedir.

6- "Biz Müslümanlar, Yûsuf Aleyhisselamdan ibret alma, fırsatını kaçırmamalıyız ki mahşerde ve cennette onun yanında yer almalıyız.

7- Zinaya kapılmamak ve fuhşa yakalanmamak için devamlı Allâh'a yalvarmamız ve O'na sığınmamız, bizi bu çok pis ve murdar musibetten ancak Allâh'ın koruyacağına inanmamız gerektiğini bilerek her an O'nu aklımızdan çıkarmamalıyız.

8- Başımıza gelen musibetlere karşı, Yûsuf Aleyhisselam gibi sabırlı olmalıyız. İftiraya dahi uğrasak, arkasında bir hikmetin olacağını bilmeliyiz.

9- Ceza evlerine de düşsek, Allâh yolundan ayrılmamalıyız, orada dahi Allâh yolundaki davayı devam ettirmeliyiz, Allâh'ın emirlerini tebliğ etmeliyiz.

10- Bir takım insanların isimlendirdiği, övüp, uçurup putlaştırdığı şeylere asla değer vermeden Allâh'ın yolunu iyi öğrenip yalnız O'na kulluk yapmalıyız.

11- Kıyâmete kadar bozulmadan dimdik ayakta duracak olan dinin yalnız İslâm olacağını, Kur'ânın asla bozulmayacağını bilerek hep ona sarılmalıyız.

12- Rüyanın bir Allâh ilhamı olduğunu bilmemiz, hayır rüyalar görmemiz için her zaman, bilhassa yatarken Allâh'ı zikrederek, O'na dua ederek, Bakara sûresinin sonu ile Haşr sûresinin sonundaki âyetleri okuyarak yatmalıyız. Sabah kalkınca da bunları anlayarak tekrarlamalıyız. Okuduğumuzu anlamazsak, hedefe varamayacağımızı da bilmeliyiz.

Âyet: 43

وَقَالَ الْمَلِكُ اِنِّىٓ اَرٰى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَّاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَّسَبْعَ سُنْۢبُلَاتٍ خُضْرٍ وَّاُخَرَ يَابِسَاتٍ ؕ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَاُ اَفْتُوْنِىْ فِىْ رُءْيَايَ اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّءْيَا تَعْبُرُوْنَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Kral: "Şüphesiz ben yedi semiz inek görüyorum. Onları yedi arık inek yiyor. Yedi de yeşil başak ile diğerleri de kurular. Ey ileri gelenler! Rüyayı tabir eder iseniz, rüyam hakkında bana yorum yapın" dedi."

Âyet: 44

قَالُوْٓا اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ ۚ وَمَا نَحْنُ بِتَاْوِيْلِ الْاَحْلَامِ بِعٰلِمِيْنَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

""Düşlerin karışığıdır. Biz de rüyalar yorumunu bilenler değiliz" dediler."

Âyet: 45

وَقَالَ الَّذِىْ نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ اُمَّةٍ اَنَا اُنَبِّئُكُمْ بِتَاْوِيْلِهٖ فَاَرْسِلُوْنِ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Onlardan kurtulanı da bir müddet sonra hatırladı ve: "Onun yorumunu size ben haber veririm. Beni gönderin" dedi."

Âyet: 46

يُوْسُفُ اَيُّهَا الصِّدِّيْقُ اَفْتِنَا فِىْ سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَّاْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَّسَبْعِ سُنْۢبُلَاتٍ خُضْرٍ وَّاُخَرَ يَابِسَاتٍ ۙ لَّعَلِّىْٓ اَرْجِعُ اِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Ey Yûsuf! Ey dosdoğru olan! Yedi semiz inek, onlara yedi zayıf (inek) yiyor. Yedi de yeşil başak ile diğerleri de kurular. Bunlar hakkında cevap ver. Umarım ki insanlara dönerim. Belki onlar bilirler."

Âyet: 47

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا ۚ فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي
سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

""Adet olarak yedi sene ekersiniz! Biçtiğinizi de yiyeceğinizden birazından başkasını başağında bırakın."

Âyet: 48

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ
لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تُحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Sonra bunun ardından biriktirdiğinizin birazından başkasını –o seneler için önceden hazırladığınızı– yiyecek olan çetin yedi (yıl) gelecek."

Âyet: 49

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ
وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Sonra bunların ardından bir yıl gelecek, insanlar yağmurlanacak ve o yılda sıkıp sağacaklar."

İZAHLARI:

Yûsuf Aleyhisselamın çilesi doluyor. Allâh onu yeteri kadar imtihan etti ve çekilmesi zor hadiselerle onu yetiştirdi. Tam olgun hale getir-

di. Artık fesada uğramış bir milletin başına geçebilir, onların çok önemli olan işlerini yürütebilirdi.

Mısırın kralı uykusunun içinde çok acayip şeyler görmüştü. Uyandığı zaman telaşa düştü. Halkının sözde ileri gelenlerine sordu: "Ben şöyle bir rüya gördüm. Yedi tane zayıf ineğin yedi tane semiz ineği yediğini, ayrıca yedi adet yeşil başak ile yedi kuru başak gördüm. Bunun yorumunu biliyorsanız bu rüyamı tabir edin, bana cevabını verin" dedi. Ama:

1- "Düşlerin karışığıdır. Biz de hayaller yorumunu bilenler değiliz" dediler.

Hepsi de birbirinden cahil olan sözde ileri gelenler, kral ile alay edercesine: "senin rüya dediğin bir takım karışık otlara benzeyen keşmekeş, karmakarışık hayaller, evhamlardan ibarettir. Biz bu hayallerin yorumunu bilenler değiliz" dediler. Ama kralın gördüğü, hayal manasına gelen "HULUM" değildi. Allâh ona rüyasında ancak Yûsuf'un tabir edebileceğini göstermiş idi.

Şarap hizmetçisi olan kimse hemen unuttuğu Yûsuf'u hatırladı ve krala koştu:

2- "...Onun yorumunu size ben haber veririm. Beni gönderin" dedi. "Onun yorumunu hapisteki Yûsuf bilir. O bizim rüyalarımızı tabir etti ve olduğu gibi çıktı. O değerli bir zattır. Beni O'na gönderin ben öğrenir ve gelirim." demesiyle onu gönderdi. Yûsuf'a geldi. Ve:

3- "Ey Yûsuf! Ey dosdoğru olan..." diye söze başladı ve kralın rüyasını anlattı. Yûsuf da:

4- "Adet olarak yedi sene ekersiniz. Biçtiğinizi de yiyeceğinizin birazından başkasını başağında bırakın" Yani eskiden beri alışageldiğiniz gibi yedi yıl buğday ekin. Onu biçince, yiyeceğiniz kadar birazını hazırlayın, yeyin. Kalan çoğunu, başağında bırakın ve depo edin, saklayın.

5- "Sonra bunun ardından biriktirdiğinizin birazından başkasını –o seneler için önceden hazırladığınızı– yiyecek olan çetin yedi (yıl) gelecek" Yani yedi yıl ekip biriktirdiğiniz, depoladığınız başakların içindeki buğdayların –biraz tohumluğundan başka– hepsini yeyip bitireceğiniz çok kurak bir yedi yıl daha gelecek. Buna dikkat edin. Daha:

6- "Sonra bunların ardından bir yıl gelecek, insanlar yağmurlanacak ve o yıl sıkıp sağacaklar" O yedişer yıldan sonra on beşinci yıl çok bolluk olacak insanlar çok yağmura kavuşacaklar. Hayvanlar semire-

cek, inekler bol süt verecek, memelerini sıkıp bol süt sağacaksınız. Otlar, ekinler, sebzeler, meyveler bolalacak. Rüyanın tabiri budur.

Âyet: 50

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِى بِهِ ۚ فَلَمَّا جَآءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ
اِلٰى رَبِّكَ فَسْئَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ الّٰتِى قَطَّعْنَ اَيْدِيَهُنَّ ۖ
اِنَّ رَبِّى بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Kral da: "Onu bana getirin" dedi. Haberci ona gelince: "Ağana dön de ona, ellerini kesen kadınların derdi ne idi sor. Şüphesiz benim Rabbim onların hilesini iyi bilendir" dedi."

Âyet: 51

قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ اِذْ رَاوَدْتُنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ ۖ قُلْنَ حَاشَ لِلّٰهِ
مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوٓءٍ ۖ قَالَتِ امْرَاَتُ الْعَزِيزِ الْـٰٔنَ حَصْحَصَ
الْحَقُّ ۖ اَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَاِنَّهُ لَمِنَ الصّٰدِقِينَ ﴿٥١﴾

Meâli:

""Yûsuf'u nefsinden şehvetle istediğiniz zaman arzunuz ne idi?" dedi. "Allâh'ı tenzih ederiz. Onun aleyhinde bir kötülük bilmedik" dediler. Azizin karısı da: "Şimdi hak iyice açığa çıktı. Onun nefsinden onu ben istedim. Şüphesiz o da doğrulardandır" dedi."

Âyet: 52

ذٰلِكَ لِيَعْلَمَ اَنِّى لَمْ اَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى
كَيْدَ الْخَآئِنِينَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"İşte bu, şüphesiz benim onun gıyabında kendisine hainlik yapmadığımı, muhakkak Allâh'ın da hainlerin hilesini başarıya erdirmeyeceğini bilmesi içindir."

ONİKİNCİ CÜZÜN SONU

ONÜÇÜNCÜ CÜZ

Âyet: 53

وَمَآ أُبَرِّئُ نَفْسِىٓ ۚ إِنَّ ٱلنَّفْسَ لَأَمَّارَةٌۢ بِٱلسُّوٓءِ إِلَّا مَا
رَحِمَ رَبِّىٓ ۚ إِنَّ رَبِّى غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Ben nefsimi de temize çıkarmam. Şüphesiz ki nefis elbette kötülüğü emredendir. Ancak Rabbimin esirgediği başka. Muhakkak Rabbim çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

Kral rüyasının tabiri kendisine ulaşınca çok uygun buldu ve:

1- "..."Onu bana getirin" dedi..." haberci Yûsuf'a varınca, Yûsuf hak iyice açıklanmadıkça herkes tarafından bilinmedikçe çıkmak istemedi ve:

2- "..."Ağana dön de ona, ellerini kesen kadınların derdi ne idi sor. Şüphesiz benim Rabbim onların hilesini iyi bilendir" dedi." Yani ben hapisten çıkmazdan önce o ellerini kesen kadınları toplasın her birine sorsun, Aziz'in karısına da sorsun, iyice tahkikat yapsın, durumu öğrensin. Ondan sonra ben yanına alnımın akıyla varayım. Bunun üzerine kral kadınları topladı ve:

3- ""Yûsuf'un nefsinden şehvetle istediğiniz zaman arzunuz ne idi?" dedi." Kral kadınların her birine sorduğu sorudan Yûsuf'un suçsuz olduğuna dair kesin cevabı ittifakla alınca, artık Aziz'in karısı kaçacak yol bulamadı ve itiraf etmek zorunda kaldı:

4- "..."Şimdi hak iyice açığa çıktı. Onun nefsinden onu ben istedim. Şüphesiz o da doğrulardandır" dedi." Böylece kralın meclisinde devlet büyüklerinin yanında açıkça itiraf etti. Devamla:

5- ""İşte bu, şüphesiz benim onun gıyabında kendisine hainlik yapmadığımı, muhakkak Allâh'ın da hainlerin hilesini başarıya erdirmeyeceğini bilmesi içindir" dedi." Yani Yûsuf burada yok. Ben onun gıyabında, doğruyu söyleyerek itiraf ettim. Böylece ona bir hainlik yapmadığımı isbat ettim. Şüphesiz Allâh'ın da hainlerin hilesini boşa çıkaracağını, başarıya ulaştıramayacağını da huzurunuzda ifade ediyorum. Şunu da huzurunuzda ifade edeyim:

6- "Ben nefsimi de temize çıkarmam. Şüphesiz ki nefis elbette kötülüğü emredendir..." Ben de bir nefis sahibi olarak kendimi temize çıkaramam. Beni nefsim zorladı ve Yûsuf'a şehvetle meylettim. Nefsin bana yaptığı bu. Rabbimin esirgediği başka. Nitekim Yûsuf'u esirgedi. Ben de Rabbimin fırsat vermediği için esirgenmiş oldum. O'nun afvına sığınırım. O çok mağfiret edendir. Rahmetini esirgemeyendir.(Bu 52. ve 53. âyetleri, Yûsuf'un dediği de müfessirler tarafından tefsir edilmiş ise de, ağırlık Aziz'in karısının sözü olduğundadır.)

Not: 52 ve 53. âyetlerdeki sözlerin Azizin hanımı (Züleyha) adındaki kadına mı ait, yoksa Yûsuf'a mı ait olduğu hususunda ihtilaf edilmiştir. Her iki görüşü savunanlar var ise de burada bu sözlerin Züleyha adındaki kadına ait olduğu görüşü tercih edilmiştir. Çünkü bu konuşmalar Yûsuf cezaevinde iken yapılmıştır. Kesinlikle Yûsuf'un sözü olamaz. Şu âyeti kerimede Yûsuf'un cezaevinden istendiği beyan edilmektedir:

Âyet: 54

وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِى بِهِۦٓ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِى ۚ فَلَمَّا كَلَّمَهُۥ
قَالَ إِنَّكَ ٱلْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Kral: "Artık onu bana getirin. Onu kendime tahsis edeceğim" dedi. Onunla konuşunca da: "Şüphesiz sen bu gün yanımızda yerleşen, emin olansın" dedi."

Âyet: 55

قَالَ ٱجْعَلْنِى عَلَىٰ خَزَآئِنِ ٱلْأَرْضِ ۖ إِنِّى حَفِيظٌ عَلِيمٌ ﴿٥٥﴾

Meâli:

""Beni bu yerin hazinelerine tayin et. Şüphesiz ben koruyan, bilenim" dedi."

Âyet: 56

وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى ٱلْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُ ۚ
نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَن نَّشَآءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Böylece Yûsuf'u o yerde yerleştirdik. Oradan dilediği yerde mekan ediniyor. Rahmetimizi dilediğimiz kimseye nasip ederiz. İyilik edenlerin ecrini de zayi etmeyiz."

Âyet: 57

﴿وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿٥٧﴾﴾

Meâli:

"Ahiretin ecri de, elbette îman edenler ve müttegî olanlar için daha hayırlıdır."

İZAHLARI:

Kral Yûsuf hakkındaki bilgileri iyice öğrendikten sonra yanındakilere döndü ve onu cezaevinden çıkarmalarını istedi:

1- "Artık onu bana getirin. Onu kendime tahsis edeceğim" dedi. Onu yanıma alacam kendimden farksız bir halde müsteşar edineceğim vadinde bulundu.

2- "...Onunla konuşunca da: "Şüphesiz sen bu gün yanımızda yerleşen, emin olansın" dedi. Kral Yûsuf'la yüz yüze konuşunca, rüyasını anlattı. Tâbirini bizzat Yûsuf'un kendi ağzından dinledi. Bu arada ondaki çok üstün vasıfları öğrenmiş oldu. Hemen kendisine; "Sen artık bu günden itibaren üstün, yanımızda tam selahiyetli makam sahibisin. Her bakımdan güvencedesin. İstediğin devlet makamında yerini alabilirsin." deyince Yûsuf:

3- "Beni bu yerin hazinelerine tayin et. Şüphesiz ben koruyan, bilenim" dedi. Beni maliye bakanı yap. Bu bakanlığa bağlı bütün hazineleri bana ver. İktisadi yönden benim bilgim iyidir. Devletin bütçesini korurum, gelirini artırırım. Şeklinde cesaretini belirtti ve kabul gördü. Hazinelerin başına geçti.

4- "Böylece Yûsuf'u o yerde yerleştirdik. Oradan dilediği yerde mekan ediniyor..." Böylece, kardeşleri hasetlenmeselerdi, kuyuya atmazlardı. Kuyuya atmasalardı, yolcular almazdı. Yolcular almasaydı, Mısır Azizi onu satın almazdı. Aziz onu satın alıp evinde ikram etmeseydi, karısı ona aşık olmazdı. Karısı aşık olmasaydı, hapse girmezdi. Hapse girmeseydi, kralın sucusuyla tanışmazdı. Sucuyla tanışmasaydı, rüya tabirini yapmazdı. Rüya tabirini yapmasaydı, kralla tanışmazdı. Kralla tanışmasaydı bu yüce makama eremezdi. İşte böylece zincirlerin musibetlerin son halkası bir devletin başına geçmek oldu. O artık Mısır'ın her

yerinde mekan tutabilir, oturabilir, gezebilir, emredebilir, Allâh'ın emirlerini tebliğ ve tatbik edebilir.

Allâh rahmetini dilediği kimselere nasip eder. İyilerin ecrini de zayi etmez.

5- "Ahiretin ecri de elbette îman edenler ve müttegî olanlar için daha hayırlıdır" Asıl maksat da budur. Dünya, ahiret hazırlığı içindir. Değerlendirene, hazırlanabilene ne mutlu.

Yûsuf aleyhissalam devlet işini eline alınca, her işi yeniden tanzim etti. Ziraat işlerini, Nil kenarındaki sulama tesislerini artırdı, çölden yeni araziler çıkardı. Bolluk senelerde çok ekin ektirdi, yetişen mahsulleri eski depolar almadı, yeniden bir çok silolar yaptırdı. Kıtlık seneleri gelince de Mısır halkını bol bol doyurduğu gibi çevre ülkelere çok ihracat yaptı ve devleti zenginliğin zirvesine ulaştırdı. İşte bu sırada, Mısır'daki bolluğu duyunca:

Âyet: 58

وَجَاءَ اِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Yûsuf'un kardeşleri de geldiler ve huzuruna girdiler. Hemen onları tanıdı. Onlar da onu yadırgayıcılar (oldular)."

Âyet: 59

وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِى بِاَخٍ لَكُمْ مِنْ اَبِيكُمْ ۚ
اَلَا تَرَوْنَ اَنِّى اُوفِى الْكَيْلَ وَاَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Onların ihtiyaçlarını kendilerine hazırlayınca da: "Babanızdan olan kardeşinizi de bana getirin. Benim ölçeği hakikaten tamamladığımı görmüyor musunuz? Hem de ben misafir sevenlerin en hayırlısıyım" dedi."

Âyet: 60

فَاِنْ لَمْ تَاْتُونِى بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِى وَلَا تَقْرَبُونِ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Eğer onu bana getirmezseniz, yanımda size kile yok. Bana da yaklaşmayın."

Âyet: 61

قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ اَبَاهُ وَاِنَّا لَفَاعِلُونَ ﴿٦١﴾

Meâli:

""Yakında onu babasından isteriz ve elbette biz cidden (bunu) yapanlarız" dediler."

Âyet: 62

وَقَالَ لِفْتَيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِى رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَعْرِفُونَهَآ اِذَا انْقَلَبُوا اِلَى اَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Gençlerine de: "Sermayelerini yüklerine koyuverin. Ailelerine döndükleri zaman olur ki onu anlarlar. Belki de onlar dönerler" dedi."

İZAHLARI:

Mısır devletinin buğday ihraç ettiğini duyan Ken'an elindeki:

1- "Kardeşleri de geldiler ve huzuruna girdiler. Hemen onları tanıdı. Onlar da onu yadırgayıcılar (oldular)." Yûsuf Aleyhisselam yabandan gelenleri sınır kapısında inceletmeden içeriye almıyordu. Kardeşleri de bu yoklamadan geçerek geldiler. Yûsuf'un makamına yakın kapıda yine kontrol yapılıp içeriye alınıyordu. Bunların haberini alınca, yanına gelmelerini emretti. Geldiler ve huzuruna girdiler. Yûsuf Aleyhisselam onları kıyafetlerinden ve simalarından, konuşmalarından hemen tanıyıverdi.

Onlar ise, hiç de bilemediler. Çünkü Yûsuf aralarından küçük yaşta ayrıldı. Sakalı bıyığı yoktu. Henüz o yedi yaşındaydı. Aradan kırk seneyi aşkın bir zaman geçmişti. Yûsuf Aleyhisselamın kıyafeti de tacı ve tahtı ile bir kral kılığında idi. Tabiidir ki tanıyamazlardı.

Yûsuf Aleyhisselam, sormaya başladı. Babanız var mı? Başka kardeşiniz var mı? Ne iş yaparsınız? Onlara sezdirmeden sorularını sordu.

Tam haberi alınca, yüklerini hazırlattı. Onlara çokça izzet, ikram yaptıktan sonra, yola çıkacakları zaman:

2- "...Babanızdan olan kardeşinizi de bana getirin. Benim ölçeği hakikaten tamamladığımı görmüyor musunuz? Hem de ben misafir sevenlerin en hayırlısıyım" dedi. Madem ki –baba bir- başka kardeşiniz de var, onu da getirin. Daha çok buğday alırsınız. Gördüğünüz gibi ölçüleri tam veriyorum. Size karşı misafirperverlik de yapıyoruz. Endişe etmeyin. Bakın:

3- "Eğer onu bana getirmezseniz, yanımda size kile yok. (Kile bir ölçektir. Asıl olan ölçülen buğdaydır.) **Bana da yaklaşmayın."** diyerek onları kardeşini getirmeye zorladı. Çünkü hem onların tekrar gelme iştahlarını biliyor, hem de babasının kardeşini onlara inanmayacağını biliyor. Böylece küçük kardeşinin de gelmesini temine çalıştı. Bunun üzerine kardeşleri de:

4- "Yakında onu babasından isteriz ve elbette biz cidden (bunu) yapanlarız" dediler. "Biz bütün gücümüzle onu babasından kurtarıp getirmeye çalışacağımıza söz veriyoruz" dediler. Yûsuf Aleyhisselam da:

5- "Gençlerine: "Sermayelerini yüklerine koyuverin. Ailelerine döndükleri zaman olur ki anlarlar. Belki de onlar dönerler" dedi. Yûsuf Aleyhisselam kardeşlerinin getirdiği altın, gümüş, deri, ayakkabı gibi şeyleri haberleri olmadan yüklerine konulmasını genç hizmetçilerine emretti. Bunu görsünler de iştahlanıp geri dönsünler diye veya babasından kardeşlerinden sattığı malın karşılığını almaya teeddüp etti. Onların tekrar gelmelerini, hatta bütün ailelerinin gelmesini de candan arzu ediyordu.

Âyet: 63

فَلَمَّا رَجَعُوٓا إِلَىٰٓ أَبِيهِمْ قَالُوا يَٰٓأَبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ
فَأَرْسِلْ مَعَنَآ أَخَانَا نَكْتَلْ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Babalarına döndüklerinde: "Ey Babamız! Bizden kile men olundu. Kardeşimizi de bizimle gönder de kile alalım. Hem de şüphesiz biz onu elbette koruyanlarız" dediler."

Âyet: 64

قَالَ هَلْ اٰمَنُكُمْ عَلَيْهِ اِلَّا كَمَآ اَمِنْتُكُمْ عَلٰٓى اَخِيهِ مِنْ قَبْلُ ۭ فَاللّٰهُ خَيْرٌ حٰفِظًا ۠ وَّهُوَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Onu size inanayım mı? Ancak önceden kardeşini size inandığım gibi ha. Artık koruyuculuk bakımından Allâh en hayırlıdır. Hem de o, esirgeyenlerin en esirgeyicisidir" dedi.

ÎZAHLARI:

Babalarına döndükleri zaman, eğer kardeşimiz Bünyamin'i göndermeyecek olursan, bize bir daha Mısır'dan bir şey vermeyecekler. Gönderirsen, daha çok yiyecek alacağız. Bize çok iyi davrandılar. İzzet ikram ettiler. Ne olur Bünyamin'i bizimle gönder. Kesinlikle biz onu koruyanlarız diye yalvardılar. Ama Yakûb Aleyhisselam'da:

"Onu size inanayım mı? Ancak önceden kardeşini size inandığım gibi ha. Artık koruyuculuk bakımından Allâh en hayırlıdır. Hem de o, esirgeyenlerin en esirgeyicisidir" dedi. Yûsuf'tan içi yanık olan Yakûb Aleyhisselam, bir yenisiyle karşılaşacağını hatırlayarak, artık uşaklarına güvenmediğini açıkladı. Ancak güveneceği yalnız Allâh olduğunu, O'nun esirgeyen, koruyan, kollayan olduğunu, Allâh'tan, Yûsuf için de ümidini kesmediğine işaret etti. Bu arada:

Âyet: 65

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَيْهِمْ ۭ قَالُوا يٰٓاَبَانَا مَا نَبْغِيْ ۭ هٰذِهٖ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ اِلَيْنَا ۚ وَنَمِيْرُ اَهْلَنَا وَنَحْفَظُ اَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيْرٍ ۭ ذٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيْرٌ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Eşyalarını açtıkları zaman da sermayelerinin kendilerine çevrildiğini buldular. "Ey babamız! Ne istiyoruz. İşte şu sermayemiz. Bize iade olunmuş. Ailemize de yiyecek alırız. Kardeşimizi de koruruz. Bir deve yükü de artırırız. Bu kolay bir kiledir" dediler."

Âyet: 66

قَالَ لَنْ اُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتّٰى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ اللّٰهِ لَتَاْتُنَّنِى
بِهٖٓ اِلَّآ اَنْ يُحَاطَ بِكُمْ ۚ فَلَمَّآ اٰتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللّٰهُ عَلٰى
مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Siz kuşatılmadıkça, onu bana kesinlikle getireceğinize yemin ederek Allâh'tan bir taahhüt getirmenize kadar onu kat'iyyen sizinle göndermeyeceğim" dedi. Ona taahhütlerini getirince de: "Söylüyor olduğunuza da Allâh vekildir" dedi."

İZAHLARI:

Eşyalarını, çuvallarını, kaplarını açtıkları zaman, bir de ne görsünler, götürdükleri sermayeleri eşyanın arasına konmuş geri gelmiş. Çok sevindiler. Hemen:

1- "...Ey Babamız! Ne istiyoruz. İşte şu sermayemiz. Bize iade olunmuş..." dediler. Baba! Sana anlattık ya, bize çok izzet ikram ettiler. Çok iyi bir kral, demiştik. Bak sermayemizi de almamışlar. Bize iade etmişler. Daha ne isteriz? Bundan daha fazla kâr mı olur? Bunlarla da tekrar ailemize yiyecekler alırız.

2- "...Kardeşimizi de koruruz. Bir deve yükü de artırırız. Bu kolay bir kiledir" dediler. Baba, kardeşimizi de bizimle gönder. Onu biz koruruz. Onu götüreceğiz bir deve yükü daha artırmış oluruz. Zaten krala göre bir deve yükü kolay bir şey. Onu bizden sakınmaz. Bünyamin'i de o istemişti. Ne olur kardeşimizi gönder demeleri üzerine babaları:

3- "Siz kuşatılmadıkça, onu bana kesinlikle getireceğinize yemin ederek Allâh'tan bir taahhüt getirmenize kadar onu kat'iyyen sizinle göndermeyeceğim" dedi... sizin hepinize birden bir musibet gelir de, o da sizin elinizde olmayarak helak olursa, buna bir şey demem. Böyle olmadıkça Allâh'tan bana bir taahhüt getirip de beni inandırmadıkça, güvendirmedikçe, ka'tiyyen onu sizinle göndermem. Hem de ahdinizi kesin yeminlerinizle getireceksiniz dedi.

4- "... Ona taahhütlerini getirince de: "Söylüyor olduğunuza da Allâh vekildir" dedi. Oğulları, istediği taahhüdü yerine getirince: "Allâh her birimizin vekilidir. Şahidimizdir. Sözünde durmayanların cezasını o verecektir" diye rızasını gösterdi. Onları uğurlarken de:

Âyet: 67

وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ اَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ ۖ وَمَا اُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ۖ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ ۖ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۚ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Ve: "Ey oğullarım! Bir kapıdan girmeyin. Ayrı ayrı kapılardan girin. Sizi Allâh'tan (gelecek) bir şeyden müstağni kılamam. Hüküm ancak Allâh'ındır. Yalnız O'na güvendim. Güvenenler de ancak O'na güvensinler" dedi."

Âyet: 68

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ اَمَرَهُمْ اَبُوهُمْ ۖ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضٰيهَا ۖ وَاِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِمَا عَلَّمْنَاهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Babalarının kendilerine emir verdiği yerden girdiklerinde, Yakûb'un gönlündeki haceti yerine getirmiş olmasından başka Allah'tan (gelecek) bir şeyden onları müstağni kılacak değil idi. Şüphesiz ki kendisini öğrettiğimiz için elbette bilgi sahibidir. Fakat insanların çoğu bilemezler."

İZAHLARI:

Yakûb Aleyhisselam oğullarını uğurlarken, her biri çok güzel ve yakışıklı, gösterişli, heybetli olan oğullarına nazar olmaması veya hasetçilerin şerrine uğramamaları veya Mısır krallığının böyle güçlü bir grubun gelişinden şüpheye düşmemesi için onların ayrı ayrı kapılardan girmelerini tavsiye etti ve:

1- "...Sizi Allâh'tan (gelecek) bir şeyden müstağni kılamam. Hüküm ancak Allâh'ındır. Yalnız O'na güvendim..." Diyerek yaptığı tavsiyenin ve kendi arzusunun onlara gelecek her hangi bir kazanın önüne geçemeyeceğini de – akâid yönünden – ifade etmiş oldu. Ancak Al-

lâh'a güvendiğini, tedbir alınmasının da esas olduğunu beyan etmiş oldu. Umuma tavsiye için de:

2- "...Güvenenler de ancak O'na güvensinler" dedi. Bu tavsiyesiyle Allâh'tan başka hiçbir şeye güvenilmemesini hatırlatmış oldu.

Yola çıkan oğulları Mısır'a varınca dört ayrı kapıdan girdiler. Babalarının tavsiyesine de böylece uymuş oldular. Yine Allâh'tan gelecek hiçbir şeyi kimsenin önleyemeyeceğini biliyorlar idi. Yakûb'un bu tavsiyesi ancak onun içindeki arzuyu gidermekten ibaretti. Allâh'ın izniyle sağ selamet vardılar. Yakûb Aleyhisselam zaten Allâh'ın öğretmesiyle bunları biliyordu. Ama insanların çoğu bilemezdi.

Âyet: 69

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ اَخَاهُ قَالَ اِنِّىٓ
اَنَا اَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Ve Yûsuf'un huzuruna girdiklerinde, kardeşini yanına aldı: "Şüphesiz ben, senin kardeşinim ben. Onların yapmakta oldukları şeye de üzülme" dedi."

İZAHI:

Kardeşleri Yûsuf'un yanına girince, onların hepsini iyi karşıladı. İzzet ve ikramını yaptı. Bir aralık kardeşi Bünyamin'i zatına mahsus makama aldı. Ona kendini tanıttı. Hem de üzülmemesini, aldırış etmemesini tavsiye etti. Öteki kardeşlerine de söylememesini, aralarında gizli kalmasını tenbih etti.

Hâdisenin şöyle cereyan ettiği de rivâyet olunur: Bunlar Yûsuf'un yanına girince, bunları ikişer ikişer ayrı odalara aldı ve ikramlar başladı. Bünyamin ise yalnız kalınca üzüldü. Sen de benimle gel diyerek makamına aldı. Böylece uygun bir tertiple Bünyamin'i onlardan ayırmış ve yanına almış oldu. Kendini tanıttı, söyleceğini söyledi sonra ötekilerin yanına koydu.

Âyet: 70

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِى رَحْلِ اَخِيهِ
ثُمَّ اَذَّنَ مُؤَذِّنٌ اَيَّتُهَا الْعِيرُ اِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Onların ihtiyaçlarını kendilerine hazırlayınca da, su kabını kardeşinin yüküne koydu. Sonra bir münadi: "Ey kafile! Şüphesiz siz cidden hırsızlarsınız" diye çağırdı."

Âyet: 71

قَالُوا وَاَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Onlara dönerek: "Ne yitiriyorsunuz? Dediler."

Âyet: 72

قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ
وَاَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾

Meâli:

""Kralın su kabını yitiriyoruz. Onu getirene bir deve yükü (armağan) var. Ben de ona kefilim" dediler."

Âyet: 73

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِى الْاَرْضِ
وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

""Tallâhi bu yerde fesat çıkarmak için gelmediğimizi, andolsun bilmişsinizdir. Hırsızlar da değiliz" dediler."

Âyet: 74

قَالُوا فَمَا جَزَاۤؤُهٗٓ اِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِيْنَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

""Yalancılar iseniz, onun cezası nedir?" dediler."

Âyet: 75

قَالُوْا جَزَاۤؤُهٗ مَنْ وُّجِدَ فِيْ رَحْلِهٖ فَهُوَ جَزَاۤؤُهٗ ۭ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِيْنَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

""Onun cezası, yükünde bulunan kimse, işte O, onun cezasıdır. Zalimleri böyle cezalandırırız" dediler."

Âyet: 76

فَبَدَاَ بِاَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاۗءِ اَخِيْهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِّعَاۗءِ اَخِيْهِ ۭ كَذٰلِكَ كِدْنَا لِيُوْسُفَ ۭ مَا كَانَ لِيَاْخُذَ اَخَاهُ فِيْ دِيْنِ الْمَلِكِ اِلَّآ اَنْ يَّشَاۗءَ اللّٰهُ ۭ نَرْفَعُ دَرَجٰتٍ مَّنْ نَّشَاۗءُ ۭ وَفَوْقَ كُلِّ ذِيْ عِلْمٍ عَلِيْمٌ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Kardeşinin kabından önce, onların kaplarından başladı. Sonra kardeşinin kabından çıkardı. Böylece Yûsuf için tertip yaptık. O kralın dininde Allâh dilemedikçe kardeşini tutabilecek değil idi. Dileyeceğimiz kimseyi derecelere yükseltiriz. Her ilim sahibinin üstünde bir iyi bilen vardır."

Âyet: 77

قَالُوْٓا اِنْ يَّسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ اَخٌ لَّهٗ مِنْ قَبْلُ ۚ فَاَسَرَّهَا يُوْسُفُ فِيْ نَفْسِهٖ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ ۭ قَالَ اَنْتُمْ شَرٌّ مَّكَانًا ۚ

وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

""Çaldıysa, önceden onun kardeşi de çalmıştı" dediler. Yûsuf da içinde gizledi ve onlara açıklamadı. "Haysiyet bakımından siz şerlisiniz. Allâh da anlattığınız şeyi en iyi bilendir" dedi."

Âyet: 78

قَالُوا يٰٓاَيُّهَا الْعَزِيزُ اِنَّ لَهٗٓ اَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ اَحَدَنَا مَكَانَهٗ ۚ اِنَّا نَرٰيكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

""Ey aziz! Onun çok yaşlı bir babası var. Artık onun yerine birimizi al. Muhakkak biz seni iyilik edenlerden görüyoruz" dediler."

Âyet: 79

قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَّاْخُذَ اِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهٗٓ ۙ اِنَّآ اِذًا لَّظٰلِمُونَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

""Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını almamızdan Allâh'a sığınırız. Öyle olunca şüphesiz biz elbette zalimleriz" dedi."

İZAHLARI:

Onların yükleri hazırlanıp harekete geçecekleri sırada kardeşi Bünyamin'in yüküne su kabını koydu. Bu kabın altın veya gümüş olduğu hakkında rivâyetler var ise de, kıymetli bir kap olduğu muhakkak.

Sonra bir kimse bunlara çağırarak durdurdu. Bunların hırsızlık yaptıklarını söyledi. Bunun üzerine:

1- "Onlara dönerek: "ne yitiriyorsunuz?" dediler. Kaybınız nedir? Bizden ne istiyorsunuz?... dediler.

2- "Kralın su kabını yitiriyoruz. Onu getirene bir deve yükü (armağan) var. Ben de ona kefilim" dediler. Kayıp olan kabı getirene

bir deve yükü mükafat verilecek. İçlerinden biri, ben de ona kefilim diyordu. Bunun üzerine:

3- "Tallâhi bu yerde fesat çıkarmak için gelmediğimizi andolsun bilmişinizdir. Hırsızlar da değiliz" dediler. "Bu ikinci sefer gelişimiz. Bizi yeteri kadar öğrendiniz, anladınız. Biz buraya bozgunculuk, hırsızlık yapmak için gelmedik. Yapmayın bunu." diyerek kurtulmalarını istediler. Yûsuf'un adamları da:

4- "Yalancılar iseniz, onun cezası nedir?" dediler. Onlar da:

5- "Onun cezası, yükünde bulunan kimse. İşte o, onun cezasıdır. Zalimleri böyle cezalandırırız" dediler. Bundan sonra, Bünyamin'in kabından önce diğerlerinin kaplarından başlayarak arama yaptılar. Sonra Bünyamin'in yükünü ararken orada buldular. Bütün bunları Peygamberimize nakleden Allâhu Teâlâ:

6- "...Böylece Yûsuf için tertip yaptık" buyurdu. Bütün bunlar bizim vahyimizle olmuştur.

7- "...O kralın dininde, Allâh dilemedikçe kardeşini tutabilecek değil idi..." Yûsuf o devletin nizamının dışında başka türlü kardeşini alıkoyamazdı. Bundan dolayı bu çareye baş vurulmuştur.

8- "...Dileyeceğimiz kimseyi derecelere yükseltiriz..." buyuran Allâhu Teâlâ, ilmî bakımdan Yûsuf'un derecesini yükselttiğimiz gibi dilediğimiz kimselerin derecelerini yükseltiriz. Ama:

9- "...Her ilim sahibinin üstünde bir iyi bilen vardır" buyurmuştur.

Huyları halen değişmemiş olan diğer on kardeş:

10- "Çaldıysa, önceden onun kardeşi de çalmıştı" dediler. Yûsuf'u suçladıkları gibi Bünyamin'i de ona benzettiler. Zavallılar işin iç yüzünü bilmiyorlar. Farkına varmadan kendilerinin iç yüzünü meydana vuruyorlar. Yûsuf'un böyle yapmasının hikmeti de bu olsa gerek.

11- "Haysiyet bakımından siz şerlisiniz. Allâh da anlattığınız şeyi en iyi bilendir" dedi. İleride her şeyin açığa çıkacağını da biliyordu. Sonra kardeşleri babalarına verdikleri sözü hatırlayarak:

12- "Ey Aziz! Onun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine birimizi al. Muhakkak biz seni iyilik edenlerden görüyoruz" dediler. "Ne olur onun yerine birimizi al da onu babasına gönderelim. Çok merak eder ve üzülür, ihtiyar halinde dayanamaz." diye Yûsuf'un merhametini çekmeye çalıştılar ise de Yûsuf kararını bozmadı ve:

13- "Eşyamızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını almamızdan Allâh'a sığınırız. Öyle olunca, şüphesiz biz elbette zalimleriz" dedi. Biz kabımızı Bünyamin'in yükünde bulduk. Ancak onu yakalayabiliriz. Aksi halde sizden birinizi alırsak zalimlerden oluruz. Israr etmeyin...

Âyet: 80

فَلَمَّا اسْتَيْئَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا ۖ قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ
تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلُ
مَا فَرَّطْتُمْ فِي يُوسُفَ ۚ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّىٰ يَأْذَنَ لِي
أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي ۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Ve ondan ümitlerini kesince, fiskos yaparak ayrıldılar. Onların büyüğü: "şüphesiz babanızın sizin üzerinize Allâh'tan ahid almış olduğunu ve önceden Yûsuf hakkında aşırı gittiğinizi bilmediniz mi? Artık babam izin verinceye veya Allâh benim için hüküm verinceye kadar kat'iyyen bu yerden ayrılmam. O da hükmedenlerin hayırlısıdır" dedi."

Âyet: 81

ارْجِعُوا إِلَىٰ أَبِيكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ ۖ
وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Babanıza dönün ve: "Ey babamız! Hakikaten oğlun çaldı. Bildiğimizden başkasına da şahitlik yapmadık. Gayıbın bekçileri de olmadık" deyin."

Âyet: 82

وَسْئَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعِيرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا ۖ

وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"İçinde bulunduğumuz şehre ve oradan geldiğimiz kervana da sor. Ve şüphesiz biz cidden doğrularız."

Âyet: 83

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا ۖ فَصَبْرٌ جَمِيلٌ ۖ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَاْتِيَنِى بِهِمْ جَمِيعًا ۖ اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾

Meâli:

""Hayır size nefsiniz bir işi beğendirmiş. Artık güzel bir sabır. Onların hepsini Allâh'ın bana getirmesi olabilir. Şüphesiz O, bilen, hükmedendir" dedi."

Âyet: 84

وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يٰٓاَسَفٰى عَلٰى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Onlardan da yüz çevirdi ve: "Ah Yûsuf'a hasret!" dedi ve acısından gözleri ağardı. Hem de öfkesini yenendi."

Âyet: 85

قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ حَتّٰى تَكُونَ حَرَضًا اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

""Tallâhi Yûsuf'u anmaya devam ediyorsun. Ya iyice zayıf olacaksın veya helak olanlardan olacaksın" dediler."

Âyet: 86

قَالَ اِنَّمَآ اَشْكُوا بَثِّى وَحُزْنِىٓ اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ

اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾

Meâli:

""Halimi ve hüznümü ancak Allâh'a şikâyet ediyorum. Sizin bilemediğiniz şeyleri de Allâh tarafından biliyorum" dedi."

İZAHLARI:

Bünyamin'i kurtarmaktan ümitlerini kesince, aralarında fiskos yaparak oradan ayrıldılar, tenha bir yere çekildiler. Onların yaşça, akılca ve merhametçe büyükleri olan Yahuza adındaki kardeşleri:

1- "...Şüphesiz babanızın sizin üzerinize Allâh'tan ahid almış olduğunu ve önceden Yûsuf hakkında aşırı gittiğinizi bilmediniz mi?..." biz babamızın karşısında iyice mes'ul duruma düştük.

2- "...Artık babam izin verinceye veya Allâh benim için hüküm verinceye kadar kat'iyyen bu yerden ayrılmam. O da hükmedenlerin en hayırlısıdır" dedi. Hakikaten öteden beri kardeşlerinin tesiri altında kalan ve onlardan kendini kurtaramayan Yahuza, bu sefer dayattı. Babamızı üzdüğümüz yeter. Ben onun karşısına –büyük kardeşiniz olarak– nasıl çıkayım? Babam benden razı olup izin verinceye kadar veya Allâh bir sebep halkedinceye kadar kardeşimiz Bünyamin'in yakalandığı bu diyardan kesinlikle ayrılmayacağım. Siz:

3- "Babanıza dönün ve: "Ey babamız! Hakikaten oğlun çaldı. Bildiğimizden başkasına da şahitlik yapamadık. Gayıbın bekçileri de olmadık" deyin. Hemen babamıza dönün. Buradaki hadiseyi anlatın. Elimizden bir şey gelmediğini de söyleyin. İlerisinin nasıl geleceğini bilenler de değiliz. Büyük kardeşimiz orada kaldı Bünyamin'i takip edecek. İstersen:

4- "İçinde bulunduğumuz şehire ve oradan geldiğimiz kervana da sor. Ve şüphesiz cidden doğrularız" diye babamıza anlatın. O istersen Mısır'dan soruştursun. İsterse bizim memleketimiz olan Ken'andan orada buluştuğumuz ve beraber geldiğimiz, hadiseyi bilen yolculardan sorsun. Dokuz kardeş döndüler ve büyüklerinin tenbih ettiği şekilde durumu babalarına etraflıca anlatınca, babaları:

5- "Hayır size nefsiniz bir işi beğendirmiş. Artık güzel bir sabır. Onların hepsini Allâh'ın bana getirmesi olabilir. Şüphesiz o, bilen, hükmedendir" dedi. Sabrın önemini düşündü. Gerekli sabırdan başka bir çaresinin olmadığını söyledi ve Yûsuf ile öteki oğullarının hep

birden gelebilecekleri ümidini belirtti. Allâh'ın her şeyi bildiğini O'nun taktirinin gerçekleşeceğine ümit bağladı. Sonra da:

6- "Onlardan da yüz çevirdi ve: "Ah Yûsuf'a hasret!" dedi. Ve acısından gözleri ağardı. Hem de öfkesini yenendi." Yakûb Aleyhisselamın acısı bir kat daha artmıştı. Fakat kendisindeki Peygamber sabrı, öfkesini yenme azmi, Allâh'tan ümidini kesmemesi ile bu acı hadiselere dayanıyordu. Bu haberle bir yandan tasası artarken, öte yandan da Yûsuf'un sağ olduğu, işin Yûsuf tarafından düzenlenmiş olabileceği aklına geliyordu. Tabii yaşının ilerlemiş olması, üzüntülerinin artması, uşaklarının hal ve hareketleri, onun beşeri yönünü zayıflattı ve gözlerine ak düştü, iyice göremez oldu. Bu halini gören uşakları ve yakınları:

7- "Tallâhi Yûsuf'u anmaya devam ediyorsun. Ya iyice zayıf olacaksın veya helak olanlardan olacaksın" dediler. Güya babalarına dayanamadıklarından ona öğüt vermeye kalkıştılar. Bunun üzerine onlara:

8- "Halimi ve hüznümü ancak Allâh'a şikâyet ediyorum. Sizin bilemediğiniz şeyleri Allâh tarafından biliyorum" dedi. Yani benim işim sizinle değil, Allâh iledir. Ben istediğimi yalnız O'ndan istiyorum. Halimi de ancak O'na arz ediyorum. Ben O'na güveniyorum. Onlar sağ olmalıdır:

Âyet: 87

يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَاَخِيهِ وَلَا
تَايْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ ۖ اِنَّهُ لَا يَايْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ
اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Ey oğullarım! Gidin ve Yûsuf ile kardeşini araştırın. Allâh'ın rahmetinden ümidinizi de kesmeyin. Şüphesiz ki Allâh'ın rahmetinden kâfirler gürûhundan başkaları ümitlerini kesmez(ler)."

Âyet: 88

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَاَهْلَنَا

الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجٰىةٍ فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ
عَلَيْنَا ۖ اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِى الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Ona girdiklerinde de: "Ey Aziz! Bize ve ailemize zarar dokundu. Değersiz bir sermaye getirdik. Bize keyli tam ver ve bize sadaka ver. Şüphesiz Allâh sadaka verenleri mükafatlandırır" dediler."

Âyet: 89

قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَاَخِيهِ اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾

Meâli:

""Siz cahiller iken Yûsuf ve kardeşine yaptığınızı bildiniz mi?" dedi."

Âyet: 90

قَالُوٓا ءَاِنَّكَ لَاَنْتَ يُوسُفُ ۖ قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَهٰذَآ اَخِى
قَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا ۖ اِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ
لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

""Muhakkak sen, kesinlikle sen Yûsuf musun?" dediler. "Ben Yûsuf'um şu da kardeşimdir. Allâh bize ihsan etmiştir. Şüphesiz ki kim sakınır ve sabrederse, elbette Allâh da iyilik edenlerin ecrini zayi etmez" dedi."

Âyet: 91

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ اٰثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا وَاِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ ﴿٩١﴾

Meâli:

""Tallâhi kesin hatalılar olsak da andolsun Allâh seni bize karşı faziletli kılmıştır" dediler."

Âyet: 92

قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ ۖ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ ۖ وَهُوَ
اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾

Meâli:

""Bu gün size bir baş kakıncağı yok. Size Allâh mağfiret eder. Hem de O rahmet edenlerin en merhametlisidir" dedi."

Âyet: 93

اِذْهَبُوا بِقَمِيصِى هٰذَا فَاَلْقُوهُ عَلٰى وَجْهِ اَبِى يَاْتِ بَصِيرًا ۚ
وَاْتُونِى بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Şu gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne örtün. Görür hale gelir. Ehlinizin hepsini de bana getirin.""

Âyet: 94

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ اَبُوهُمْ اِنِّى لَاَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ
لَوْلَآ اَنْ تُفَنِّدُونِ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Kafile ayrılınca da, babaları: "Muhakkak ben kesinlikle Yûsuf'un kokusunu duyuyorum. Beni bunaklıkla itham etmeniz olmasa" dedi."

Âyet: 95

قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِى ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ﴿٩٥﴾

Meâli:

""Tallâhi şüphesiz sen elbette eski yanılgının içindesin" dediler."

İZAHLARI:

Yakûb Aleyhisselam, açığa vurmasa da geçen seferlerindeki sermayelerinin geri çevrilmiş olması, Bünyamin'in de alıkonmuş olması bilhassa Allâh'ın ona bir ihsanda bulunması ile Yûsuf'un sağ olduğu ve Mısır'da bir iş sahibi olduğu ümidini taşıyarak:

1- "Ey oğullarım! Gidin ve Yûsuf ile kardeşini araştırın. Allâh'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin..." dedi. Hemen gidin. Mısır'da belli başlı yerlerden Yûsuf'u sorun. Bünyamin'in tutuklandığı yerleri yoklayın. Ümit ederim ki bulacaksınız. Allâh'a güvenin. O'ndan asla ümidinizi kesmeyin. Usanmayın. Dikkatle araştırın. Birer mü'min olarak cesaretle her tarafı yoklayın. Allâh'ın rahmeti her yeri kaplamıştır. Bakın:

2- "...Şüphesiz Allâh'ın rahmetinden kâfirlerden başkaları ümitlerini kesmez" nasihatini de yaptı ve uğurladı.

Yolda giderlerken birbirlerine dert yandılar; "Babamızın her halde bir bildiği var. Çünkü o bir Peygamberdir. Allâh ona bildirmiş olabilir." gibi yorumlarla Mısır'a vardılar.

3- "Ona girdiklerinde de: "Ey Aziz! Bize ve ailemize zarar dokundu. Değersiz bir sermaye getirdik. Bize keyli tam ver ve bize sadaka ver. Şüphesiz Allâh sadaka verenleri mükafatlandırır" dediler. Bir yandan da dikkatle Yûsuf'a bakıyorlar. Kendilerine benzeyen bir yönü ve siması var mı? Hissini taşıyorlardı. Hakikaten O'nun kıyafeti değişik ise de şekli, rengi mısır halkına benzemiyor ve kendilerine benzer yönü de vardı. Bu arada onların dikkatli bakışlarına karşı şu soruyu sordu:

4- "Siz cahiller iken Yûsuf ve kardeşine yaptığınızı bildiniz mi?" dedi. "Siz birer cahil olarak hislerinize kapıldınız, hasetlendiniz, Yakûb ailesini çekemeyen îmansızların ağzına baktınız, çevrenizdeki ahlaksızların kötü huylarına kapıldınız da kardeşiniz Yûsuf'a yaptığınızı, daha sonra hırsız olduğumu, kardeşimi de bana benzettiğinizi hatırladınız mı? Siz ne yaptınız, Allâh ne yaptı? İşte sonuç bu." diye kendini tanıtmış oldu. Bunlar hemen:

5- "Muhakkak sen, kesinlikle sen Yûsuf musun? dediler" Ben Yûsuf'um şu da kardeşimdir. Allâh bize ihsan etmiştir..." "Aaa sen Yûsuf musun? Hakikaten sen Yûsufsun ha." diyerek –mahcubiyetlerini unutarak- Yûsuf'a sarıldılar. Sarmaş dolaş oldular. Yûsuf da, kendisinin Yûsuf olduğunu, yanındakinin de kardeşi Bünyamin olduğunu söyleyerek

tanıştılar. Kendisine verilen bu makamın Allâh'ın ihsanı olduğunu da hatırlattı ve:

6- "...Elbette Allâh iyilik edenlerin ecrini zayi etmez" dedi. Onlara, iyilerle kötülerin yaptıklarının sonucunun böyle olacağına işaret etmiş oldu. "Sabrettim, kötülüklerden de sakındım. Allâh da bana bu nimeti verdi. Nihâyet kavuştuk. Merak etmeyin" dedi. Yûsuf'un kendilerine karşı bu iyi davranışını gören kardeşleri de:

7- "Tallâhi kesin hatalılar olsak da andolsun Allâh seni bize karşı faziletli kılmıştır" dediler. Bir yandan hatalarını itiraf ettiler, diğer taraftan da Yûsuf'un kendilerinden çok üstün, çok faziletli olduğunu tasdik ettiler. Bunlara karşı Yûsuf da:

8- "Bu gün size bir baş kakıncağı yok. Size Allâh mağfiret eder. Hem de O rahmet edenlerin en merhametlisidir" dedi. Eskileri unutalım. Hiç üzülmeyin. Yaptığınızı başınıza kakacak değilim. Size karşılığını verecek de değilim. Müsterih olun. Başımın üstünde yeriniz var.

9- "Şu gömleğimi götürün de onu babamın yüzüne örtün. Görür hale gelir. Ehlinizin hepsini de bana getirin" dedi. Babasının gözlerinin durduğunu kardeşlerinden öğrenen Yûsuf Aleyhisselam, hemen gömleğini çıkardı ve onlara verdi. Bunu götürün yüzüne koyun, gözleri açılır ve görür, eski haline gelir. Orada kimleriniz varsa, bütün ailelerinizi alın, yanıma getirin. Burada huzurla yaşarsınız. Hem oradaki ahlaksızlardan, îmansızlardan kurtulursunuz, hem de burada tam bir huzura kavuşursunuz dedi ve onları uğurladı.

10- "Kafile ayrılınca da, babaları: "Muhakkak ben kesinlikle Yûsuf'un kokusunu alıyorum. Beni bunaklıkla itham etmeniz olmasa" dedi. Kafile daha Mısır'dan ayrılırken iki peygamberin mucizeleri birbirini buldu. Yûsuf'un mucizesi olan gömleği –bu sefer kanlı değil– şifa ile geliyordu. Yakûb'un mucizesi de ta uzaktan Yûsuf'un kokusunu alıyordu. Böylece iki mucize, bütün akraba ve yakınlarına izhar edilmiş oluyordu. Ama bundan henüz habersiz olan Yakûb Aleyhisselamın yakınları ona:

11- "Tallâhi şüphesiz sen elbette eski yanılgının içindesin" dediler. Onu yanılıyor, hayal görüyor sandılar. Ama kendileri yanılıyordu. Bunun farkında değillerdi.

Âyet: 96

فَلَمَّآ اَنْ جَآءَ الْبَشِيرُ اَلْقٰيهُ عَلٰى وَجْهِهٖ فَارْتَدَّ بَصِيرًا ۚ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكُمْ اِنِّىٓ اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Müjdeci gelmesiyle de onu yüzüne bıraktı. Hemen görür hale dönüverdi. "Size, bilmediğinizi Allâh tarafından elbette biliyorum demedim mi?" dedi."

Âyet: 97

قَالُوا يٰٓاَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَآ اِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ ﴿٩٧﴾

Meâli:

""Ey babamız! Şüphesiz biz hatalılarız. Bizim için günahlarımızın mağfiretini iste" dediler."

Âyet: 98

قَالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّىٓ اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"İleride sizin için Rabbimden mağfiret dilerim. Şüphesiz O çok mağfiret eden, Rahim olandır" dedi.

İZAHLARI:

Rivâyete göre, Yûsuf'un kanlı gömleğini getiren büyük kardeşleri Yahuza, babasının üzülmesine sebep olduğu gibi, bunu telafi etmesi için müjde ve şifa verecek gömleği de aldı ve bütün hızıyla yola koyuldu. Babasına mümkün olan en kısa zamanda ulaştı ve müjdeyi vererek gömleği yüzüne örttü. Yakûb Aleyhisselamın gözleri de hemen açılıverdi, görmeye başladı. Bunun üzerine:

1- "Size, bilmediğinizi Allâh tarafından elbette biliyorum demedim mi" dedi. "Yanındakilere, Allâh'tan ümidinizi kesmeyin, sizin bilemediğiniz şeyleri Allâh bana bildirir." demedim mi? Hem üzüldüm. "Hem de Allâh'tan ümidimi kesmedim" dedi. Hataları her yönüyle açığa çıkan oğulları da:

2- "Ey Babamız! Şüphesiz biz hatalılarız. Bizim için günahlarımızın mağfiretini iste" dediler. Böylece hatalarını itiraf etmek zorunda kaldılar. Babalarını hayli üzdükten sonra eline ayağına sarıldılar, Allâh'tan afv dilemesini kendisinin de bağışlamasını istediler. Babaları da:

3- "İleride sizin için Rabbimden mağfiret dilerim. Şüphesiz O, çok mağfiret eden, Rahim olandır" dedi. Yakûb Aleyhisselamın hemen onlar için mağfiret dilemesi, elbette düşündürücüdür. Çünkü hataları çok büyük idi. Biraz teenni etmeyi, Yûsuf'la da görüşüp, onun durumunu, tutumunu anlamayı aynı zamanda istiğfarını Allâh'ın kabul edeceği bir zamanda yapmayı tercih etmiş olmalı ki: "İleride..." dedi. Babaları da Yûsuf gibi hazımlı, sabırlı, olgun ve hoş görülü davrandı. Örnek olacak peygamberlerin yapacağı da bu.

Nihâyet derlendiler, toplandılar. Büyüklü küçüklü, kadınlı erkekli, seksen altı veya yetmiş kişi birlikte Mısır'a müteveccihen yola çıktılar. Mısır kralının da katıldığı muhteşem karşılama merasimi oldukça hazırlıklı ve tantanalı olduğu rivâyet edilir. Karşılama yapıldı ve:

Âyet: 99

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰى يُوسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا
مِصْرَ اِنْ شَآءَ اللّٰهُ اٰمِنِينَ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Yûsuf'un yanına girdiklerinde de baba ve anasını bağrına bastı (kucaklaştılar) ve: "Allâh'ın dilemesiyle (hepiniz) emin olarak Mısır'a girin" dedi."

Âyet: 100

وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا ۚ وَقَالَ يٰٓاَبَتِ
هٰذَا تَاْوِيلُ رُءْيَايَ مِنْ قَبْلُ ۖ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّى حَقًّا ۖ وَقَدْ
اَحْسَنَ بِىٓ اِذْ اَخْرَجَنِى مِنَ السِّجْنِ وَجَآءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ
مِنْ بَعْدِ اَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِى وَبَيْنَ اِخْوَتِى ۚ اِنَّ رَبِّى

لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ ۚ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Babası ile anasını da arşa çıkardı ve secde ederek kapandılar. Ve: "Babacığım! İşte bu önceki rüyamın tabiridir. Rabbim onu hak eyledi. Beni hapisten çıkardığı zaman bana ihsan etti. Şeytan benim aramla kardeşlerimin arasını bozduktan sonra da bizi çölden getirdi. Şüphesiz Rabbim, dileyeceğine lütfedendir. Muhakkak O, bilen, hakim olanın kendisidir."

İZAHLARI:

Yûsuf'un yanına girdikleri zaman, onlara çok iyi davrandı ve hemen babası ile anasını kucakladı, bağrına bastı ve:

1- "Allâh'ın dilemesiyle (hepiniz) emin olarak Mısır'a girin!" hoş geldiniz dedi. Burada güvence içindesiniz, huzurla yaşayacaksınız. Çöl hayatından şehir hayatına geldiniz. Allâh'ın dileği budur.

2- "Babası ile anasını da arşa çıkardı..." Onları kendi makamı olan ve "Arş" denilen yüksek kanepeye çıkardı ve yanına oturttu. Bu arada:

3- "...Secde ederek kapandılar..." Hepsi de sevinçlerinden, sevgilerinden, saygılarından secdeye kapandılar. O devirde adet öyle idi. Değilse bir peygamber ve onun oğulları olarak secdenin Allâh'a yapıldığını biliyorlardı. Bu secde ibadet secdesi değildi. Hem de çevreye karşı yüksek makamda olana böyle yapmaları yakışıyordu. Yûsuf:

4- "Babacığım! İşte bu, önceki rüyamın tabiridir. Rabbim onu hak eyledi. Beni hapisten çıkardığı zaman bana ihsan etti" Babacığım! Gördüğüm rüyayı sana anlattığımda sen bana yorumlamıştın ya, işte senin yorumun her yönüyle tahakkuk etmiştir.

Rabbim beni hapisten çıkardı ve bu makamı ihsan etti. Haksız yere uzun zaman hapiste kalmamın karşılığını Allâh ziyadesiyle verdi dedi.

Yûsuf Aleyhisselam, kuyuya atıldığını, kuyudan çıkarıldığını söylemedi. Çünkü kardeşlerini mahcup etme niyetinde değildi. Kemliğe iyilik peygamberlerin şiarı idi. Yûsuf Aleyhisselam da bunu yapıyordu.

(Bu sûrenin 4, 5, 6. Mü'minûn 96, 97. Fussılet 34, 35, 36. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 101

رَبِّ قَدْ اٰتَيْتَنِى مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِى مِنْ تَاْوِيلِ الْاَحَادِيثِ ۚ فَاطِرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيِّ فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ تَوَفَّنِى مُسْلِمًا وَاَلْحِقْنِى بِالصّٰلِحِينَ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Bana mülkten (bir paye) verdin. Sözlerin yorumundan da (ilim) öğrettin. Göklerin ve yerin de yaratanısın. Dünya ve ahirette dostum yalnız sensin. Canımı Müslüman olarak al. Ve beni Salihlere ilhak et."

ÎZAHI:

Yûsuf Aleyhisselam, duasıyla da bize örnek olmuştur. Bu duadan alacağımız şu hususlara dikkat edelim:

1- " Ey Rabbim! Bana mülkten (bir paye) verdin..." diyerek Allâh'a yöneliyor ve kendisine verilen saltanatı şükürle yad ediyor. Üzerine aldığı devlet işlerini titizlikle, adalete riâyet ederek, halkın yüzde yüzünü son derece memnun etmiş, bilhassa kıtlık devresindeki aldığı tedbirler ile yalnız Mısır'ı değil çevre ülkeleri dahi ziyadesiyle sevindirmiştir. Allâh'a olan şükür borcunu, fiilen yaptığı isabetli hizmetleriyle eda etmeye çalışmıştır. Oranın kralı, sadece bir temsilci halinde kalmış. Bütün selahiyetler, güvene güvene Yûsuf Aleyhisselam'a verilmiştir.

2- "...Sözlerin yorumundan da (ilim öğrettin..." cümlesi ile de Allâh'ın kendisine verdiği bir ileri anlayış, sözleri kavrayış, rüyaları yorumlayış da elbette kendisini şükür borçlusu yapan bir ikramı ilahidir. Bu şükrünü de fiilen bütün yaşayışı ile edaya çalışan güzellerin güzeli Yûsuf peygamber, Rabbine şöyle teslimiyet gösterir:

3- "...Göklerin ve yerin de yaratanısın..." "Gökleri, yeri ve bunlarda bulunan her şeyi yaratan, yaşatan, şekillendiren, canlıları, cansızları belli bir nizam içine koyan yalnız sensin. Artık senden başkasına teslim olamayız, senden başkasının emrine giremeyiz, ancak sana kulluk yapar yalnız sana ibadet ederiz." sözleri ile inkiyatını belirttikten sonra:

4- "...Dünya ve ahirette dostum yalnız sensin..." diyerek Allâh'a olan güvencesini, O'na olan talebinin asla reddedilmeyeceğini, huzurundan katiyen boş çevrilmeyeceği ümidini izhar ederek:

5- "...Canımı Müslüman olarak al..." arzusunda bulunmuştur. Zaten her haliyle Müslüman olarak yaşayan Yûsuf Aleyhisselam, ölünceye, son nefesine varıncaya kadar bu halinin devamını istemiştir. Ayrıca:

6- "...Ve beni Salihlere ilhak et" Babam Yakûb, dedem İshâk, büyük dedem İbrâhîm gibi Peygamberlerin ve Peygamberlere hakkıyla uyan Salihlerin yanına koy. Onlarla beraber kıl diye Allâh'a yalvarmış ve bize örnek olmuştur. Allâh cümle ehli îmanı onlara yaren eylesin.

Yûsuf Aleyhisselamın bu duasıyla ölümünü istediğini söyleyen müfessirler de var ise de, o ölümünü değil, nasıl olsa geleceğini bildiği ölümün Müslüman olarak tecelli etmesini istemiştir. Bu hususta Rasulü Ekrem (S.A.V.) Ebu Hureyre'den rivâyet edilen bir hadisi nebevisinde:

"Biriniz, kendisine gelen bir zarardan dolayı ölümü istemesin. Ölüm gelmezden önce de (öleyim diye) dua etmesin. Ancak kesin anlarsa başka. Çünkü biriniz öldüğü zaman, ameli kesilir. Şüphesiz mü'min olanın da (yaşarken) ameli hayırdan başkası olmaz" buyurmuştur. Hiçbir devirde dinin itikadi kısmı değişmeyeceğine göre, Yûsuf Aleyhisselamın ölümü temenni etmiş olması söylenemez.

(Bakara 132, 186. Âl-i Imran 68, 102. Şuara 83. Ğafir 60. âyetlerini de okuyalım.)

43. âyetten buraya kadar olan kısımdan alacağımız ibret ve dersleri şöyle görelim:

1- Rüyanın hak olduğunu ve gelecek hâdiselere göre tedbir alma işareti olduğuna inanmak. Bu hususta Allâh'a gereği gibi sığınmak.

2- Yûsuf Aleyhisselamın rüya sebebi ile hapisten kurtulması ve büyük bir devlet idarecisi olduğunu bilmek. Devlet idaresinden kaçmamak.

3- Hayal olan rüyaya itibar etmemek.

4- Yapılacak bütün işlerde geleceği hesaba almak. Bilhassa gıda maddelerinde gelecek için tedbirli olmak.

5- Değerli insanların kıymetini bilmek ve onlardan yararlanmak.

6- Kadınların şerlerine karşı çok dikkatli olmak, bilhassa zinaya kat'iyyen yanaşmamak.

7- Haktan ve doğruluktan asla ayrılmamak.

8- Başarılı olacağımız işe iyi sarılmak ve cesur olmak.

9- İman, ahlak, geçim yolunda hicretten korkmamak. En iyi olan yerlere hicret etmek.

10- Düşmanlık yapanlara dahi elimize düşerse, intikama başvurmadan onlara iyilik etmek.

11- Emanete riâyet etmek. Ne pahasına olursa olsun emanete hıyanet etmemek.

12- İftiradan, yalandan son derece sakınmak.

13- Şüpheli yerlerden, şüpheli kimselerden, nazardan, töhmet yerlerinden sakınmak.

14- Ev halkı ile iyi geçinmek, onları kıskanmamak.

15- Babaya, anaya eziyet etmemek, onları üzecek bir şeyler yapmamak.

16- Hakkımızda söylenen kötü sözlere karşı feveran etmeden, bir fırsatını buluncaya kadar sabretmek.

17- Hiçbir zaman musibetler karşısında Allâh'a sığınmayı unutmamak.

18- Her hususta Allâh'tan asla ümidimizi kesmemek.

19- Musibetlerin şekli ne olursa olsun, üzüntüye kapılmamak.

20- Akrabalar arasında çıkabilecek anlaşamamazlıklarda küskünlüğe başvurmadan yakınlık bağını koparmamak.

21- Peygamberlerin mucizelerine itiraz etmeden Allâh'tan geldiğine inanmak.

22- Ayıplamaya kalkışmamak, kimseyi mahcup etmemek, küçük düşürmemek ve rezil etmemek.

23- Her zaman, her hususta bilhassa îman ve İslâm'da devamlı olmamız için Allâh'a dua etmek ve sebebine sarılmak.

Kur'ânı Kerîmdeki kıssalardan ibret almaya son derece dikkat etmeliyiz ki, Allâh'ın nimetlerinden yararlanmış olalım.

Âyet: 102

ذٰلِكَ مِنْ اَنْبَآءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ اِلَيْكَ ۚ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ
اِذْ اَجْمَعُوٓا اَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Bu sana vahyettiğimiz gayp haberlerindendir. Onlar hile yaparak işlerini kararlaştırdıkları zaman yanlarında değil idin."

Âyet: 103

وَمَآ اَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Azim de etsen insanların çoğu îman ediciler değildir."

Âyet: 104

وَمَا تَسْئَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ ۚ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Kendilerinden ona karşı bir ücret de istemiyorsun. O, âlemlere bir öğütten başkası değildir."

ÎZAHLARI:

Rasulüm! Devrinde ve kıyâmete kadar gelecek devirlerdeki insanların bilgi edinmeleri ve yaşamlarını bu bilgiler ışığında değerlendirmeleri için sana vahyediyoruz. Bu kıssalardan biri de Yûsuf sûresi. Bu sûrede bir aile yapısı içindeki çekememezliğin vermiş olduğu ibret ve alınacak derslerin derinliği ile genişliği üzerinde ancak düşünenler yararlanabilir.

Yûsuf'un kardeşleri bir araya gelip de Yûsuf hakkındaki kötü kararlarını alırken senin yanlarında olmadığını bilenler, bu haberi sana ancak Allâh'ın verdiğine inanmaları, dolayısıyla senin Peygamber olduğuna ve Kur'ânın Allâh kelamı olduğuna îman etmeleri gerekir. Fakat:

"Azim de etsen insanların çoğu îman ediciler değildir" Habibim! Senin bütün gayretinle onların îman etmeleri için çaba harcaman, haris olman neticede bir değişiklik yapmaz. Sana düşen sadece hakkı duyurmaktır. Onların, bilhassa Mekke müşriklerinin çoğu inadından ayrılmazlar. Şirklerinde devam ederler.

"Kendilerinden ona karşı bir ücret de istemiyorsun. O, âlemlere bir öğütten başkası değildir" Senin bir menfaat için çalışmadığın açık. Senin tebliğ ettiğin Kur'ânı Kerîm ancak bütün âlemlere bir nasi-

hattir. Bu nasihati her yerde ve her zaman kıyâmete kadar, ancak dinleyenler ve amel edenler saadete ererler. Dinlemeyenler ve îman etmeyenler ise cehennemdeki yerlerine girerler.

(Bakara 100. Âl-i Imran 44. Âraf 101. Hûd 49, 100. Tâha 99. Kasas 44, 46. Ankebût 48. Ğafir 59. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 105

وَكَاَيِّنْ مِنْ اٰيَةٍ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَمُرُّوْنَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُوْنَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Gökler ve yerde âyetten niceleri var ki onlar ondan yüz çevirenler olarak onlara uğrarlar (geçerler)."

Âyet: 106

وَمَا يُؤْمِنُ اَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ اِلاَّ وَهُمْ مُشْرِكُوْنَ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Ve onların çoğu, ancak kendileri müşrikler olarak Allâh'a îman ederler."

Âyet: 107

اَفَاَمِنُوْٓا اَنْ تَاْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ اَوْ تَاْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لاَ يَشْعُرُوْنَ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Onlara Allâh'ın azabından bir kaplayıcı gelmesinden veya onlar fark etmezlerken kendilerine kıyâmetin ansızın gelivermesinden de emin mi oldular."

ÎZAHLARI:

Allâh'ın varlığına delalet eden nice âyetler var ki o kâfirler bu âyetlere hiç değer vermezler. Bakarlar geçerler. Uğrarlar giderler. Duyarlar dinlemezler. Göklerdeki güneş, ay, yıldızlar, nice gezegenler, bulutlar, yağmurlar, teneffüs ettikleri havalar... Yerdeki topraklar, bitkiler,

pınarlar, ırmaklar, dağlar, denizler, sayısız çeşitli canlılar, daha neler neler. Bunları kimin yarattığını, kimin yaşattığını, kimin nizama koyduğunu hiç düşünmezler. Toprağa basar geçer. Suları içer geçer. Yiyecekleri yer geçer. Çiçekleri koklar bakar, geçer. Güneşle aydınlanır ve ısınır geçer. Aya, yıldızlara bakar geçer. Havayı solur geçer. Nihâyet yaşar geçer. Ama nere geçer? Düşünmez. Anlamaz. Duymaz. Sezmez geçer gider. Ama nere gider? Tabii ki cehenneme. Böylelerinin çoğu:

1- "...Ancak kendileri müşrikler olarak îman ederler" müşriklerin hepsi de Allâh'a îman ederler. Ama şirkle birlikte îman ederler. Onlara: "sizi kim yarattı?" desen "Allâh" derler. "Gökleri ve yeri kim yarattı?" desen "Allâh" derler. Ama araya putları sokarak. Şirksiz edemezler. "Bunlar bizi Allâh'a yaklaştırır, Allâh'la aramızda birer vasıta" derler.

2- "Onlar Allâh'ın azabından bir kaplayıcı gelmesinden veya onlar fark etmezlerken kendilerine kıyâmetin ansızın gelivermesinden de emin mi oldular?" Nelerine güveniyorlar? Allâh'ın azabının her yeri kaplamayacağını mı sanıyorlar? Kıyâmetin ansızın kopmayacağını mı sanıyorlar?

(Âraf 97-99. Nahl 45-47. İsra 68, 69. Rûm 20-25, 46. Fussılet 37, 39. Şûrâ 29, 32. Mülk 16, 17. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 108

قُلْ هٰذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي ۖ وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"Rasulüm! "İşte benim yolum budur. Allâh'a davet ediyorum. Ben ve bana uyanlar basiret üzereyiz. Allâh'ı da tenzih ederiz. Ben müşriklerden de değilim" de."

İZAHI:

1- "İşte benim yolum budur" de. Benim yolum Allâh'ın bana indirdiği Kur'ânın yoludur. Size tebliğ ettiğim yoldur.

2- "...Allâh'a davet ediyorum..." Sizi Allâh'a îman etmeye, O'nun yolunda nasibinizi almaya davet ediyorum. Kur'ân yoluna davet ediyorum. Hem de körü körüne değil. Burhansız, delilsiz değil:

3- "...Ben ve bana uyanlar basiret üzereyiz..." Aklımız ere ere, gözümüz göre göre, kalbimiz yata yata, delilleri anlaya anlaya sizi bu yola davet ediyoruz. Allâh'ın eşi ve benzeri yoktur.

4- "...Allâh'ı da tenzih ederiz..." O yaptığınız şirklerden, başkasıyla ortak olmaktan münezzehtir. Ben ancak O'na kulluk yaparım, yalnız O'na ibadet ederim. Araya başka bir şey koymam.

5- "...Ben müşriklerden de değilim" Putlara, aya güneşe, yıldızlara ve insanlardan birine bağlanıp da, "Bu beni Allâh'a yaklaştıracak" diyen müşriklerden değilim.

(En'âm 79, 153. Yûnus 105. Hıcır 41. Meryem 36. Kasas 87. Zuhruf 64. Casiye 20. Kâf 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 109

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلاَّ رِجَالاً نُوحِى اِلَيْهِمْ مِنْ اَهْلِ الْقُرٰى ۗ اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۗ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا ۗ اَفَلاَ تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"Senden önce, beldeler halkından kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkalarını görmedik. Yeryüzünde yürüyüp de kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl olduğuna bakmıyorlar mı? Şüphesiz ahiret yurdu da sakınanlar için daha hayırlıdır. Aklınız ermiyor mu?"

Âyet: 110

حَتّٰٓى اِذَا اسْتَيْئَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوٓا اَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَآءَهُمْ نَصْرُنَا ۙ فَنُجِّىَ مَنْ نَشَآءُ ۗ وَلاَ يُرَدُّ بَاْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾

Meâli:

"Hatta Peygamberler ümitlerini kesip de kendilerinin yalanlanmış olduklarını sandıkları zaman, kendilerine yardımımız gelir ve dileyeceğimiz kimseleri kurtarırız. Mücrimler gürûhundan da azabımız reddolunmayacak."

İZAHLARI:

Habibim daha önce gönderdiğimiz Peygamberler, şehirler halkının erkeklerindendir. Biz onlara vahyettik. Burada iki nokta dikkatimizi çekiyor:

a- Gönderilen Peygamberlerin hep erkeklerden olduğu, kadınlardan Peygamber gönderilmediği anlaşılıyor. Bazı müfessirler Mûsâ'nın anası ve Meryem gibi kadınların Peygamber olduğu, onlara da vahy geldiğini söyleseler de, kadının yaratılışının Peygamberlikteki ağır tebliğ vazifesine ve kendisine karşı çıkacak inatçı kâfirlerin eziyetine katlanmaya müsait olmadığı, daha başka sebeplerle onlardan peygamber olamayacağı açıktır. Kadınlar, peygamber anası olurlar ama peygamber olamazlar. Bu âyeti kerîmedeki "RİCAL" kelimesi de bunu ifade eder.

b- Peygamberlerin şehirler halkından gönderilmiş olması. Allâhu azimüşşan, insanların belik peselek yaşadığı yerlerden değil, toplu yaşadıkları şehirler halkı içinden gönderildiğini beyan eder. Peygamberlere verilen mucizelere bakıldığı zaman, medeniyette ileri gitmiş kimseleri acze düşüren harikuladelerdir. Mûsâ Aleyhisselamın sihir marifetlerini yenen asası, Îsâ Aleyhisselamın tıp ilmini yenen ölüyü diriltmesi, Peygamber Efendimizin belagat ve edebiyatı yenen Kur'ânı Kerîmi gibi. Bunlar hep şehir halkının ilerlemiş olduğu noktalardaki acze düşürmeleridir.

Ayrıca Peygamberlerin yapacağı tebliğ vazifeleri kalabalık halk içinde olur. Bu ise, şehirlerde mümkün olur. Daha başka sebepler de olabilir. Bundan dolayı peygamberler şehir halkından gönderilmiştir. Yakûb Aleyhisselamın çölden geldiği ileri sürülecek olursa, O'nun asıl yetiştiği yer babası İshâk ile Dedesi İbrâhîm'in bulunduğu şehirdir. Kır hayatına sonradan bilemediğimiz sebeplerle gitmiş, oradan da yine büyük şehir olan Mısır'a hicret etmiştir.

1- "...Yer yüzünde yürüyüp de kendilerinden öncekilerin akıbeti nasıl olduğuna bakmıyorlar mı?..." Cümlesi de peygamberlerin şehirlerde bulunduğuna işaret etmektedir. Çünkü yeryüzündeki eski eserlere baktığımız zaman, Peygamberlere isyan eden kalabalık halkın yaşadığı yerler olduğunu görürüz. Türkiye'mizde böyle eserler pek çoktur. Bu eserlerin sahiplerinin cinsinden hiç birinin kalanı yok. Yakın tarihler. Ancak Müslüman Türklere sığınan biraz Rum, Ermeni ve Yahudi kalmıştır. Biz Müslüman Türkler de, dinimizden ayrılacak olursak, bizim akıbetimiz de onlar gibi olur. Allâh korusun.

Devrimizde çeşitli bahanelerle bizi dinimizden uzaklaştırmaya çalışanların hedefi, Anadolu'yu elimizden almaktan başka bir şey değildir.

Dikkatli olalım. Bu gayelerine kat'iyyen ulaşamazlar. Çünkü bu çabayı harcayanların yaşayış tarzı, kendilerinin helakını hazırlamadan öte geçmiyor. Biz müslümanlara baktığımız zaman da kendimizi İslâm'da tazelemek yolunda olduğumuzu görürüz. Elhamdülillâh.

2- "...Şüphesiz ahiret yurdu da sakınanlar için daha hayırlıdır. Aklınız ermiyor mu?" Geçen devirlerdeki yaşayan ve çöküp gidenlere ve eserlerinin yılan çıyan yuvası haline geldiğine baktığımız zaman ahireti hatırlamamak mümkün değil. Onların kendileri ve yuvaları nasıl harap olmuşsa, ahiretleri de harap olmuştur.

İman eden ve birer mütteki olarak yaşayanların dünyaları da ahiretleri de mamurdur. Ama ahiret hayatı sonsuz olduğu için dünya hayatından daha hayırlıdır. İşte islama sarılanın hem dünya hayatı hem de ahiret hayatı mamurdur. Ahiretleri daha üstündür.

Hâlâ bu insanların akılları ermiyor mu? Hâlâ anlamıyorlar mı? Hâlâ îman etmeyecekler mi?

Ey sözde ilericiler! Hâlâ sapıklığa devam edecek misiniz? İçkiye, uyuşturucuya, kumara, fuhşa, faize, Allâh'a isyana devam mı edecek misiniz?

Allâhu azimüşşan, geçmiş devirlerdeki göndermiş olduğu Peygamberlere isyan edenlere karşı, O peygamberlere ve onlara tâbi olanlara yardımını göndermiş ve onları kurtarıp isyancıları helak ettiğini bir çok âyetlerde beyan ettiği gibi, bu âyette de tekrar etmektedir. Mücrim, zalim, kâfirlere gönderdiğimiz musibetler, azaplar, felaketler durdurulmamış ve geri de çevrilmemiştir.

Bunlardan neye ibret almıyorlar? Yaşadıkları bugünlerinin devam edeceğini mi sanıyorlar?

(Âl-i Imran 13. En'âm 34. Yûnus 2. Nahl 36. 43. Enbiyâ 7, 25. Neml 69. Fâtır 44. Ğafir 21, 82. Rûm 9, 42. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 111

لَقَدْ كَانَ فِى قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِى الْأَلْبَابِ ۗ مَا كَانَ
حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصْدِيقَ الَّذِى بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ
كُلِّ شَىْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

Meâli:

"Andolsun onların kıssalarında akıl sahipleri için birer ibret vardır. Uydurulacak bir söz değildir. Ancak önündekilerin tasdiki ve her şeyin de tafsili ile îman eden kavm için bir hidâyet ve bir rahmettir."

İZAHI:

Allâhu zülcelal, yeminle başlayarak bütün kıssaların ve Yûsuf ile kardeşleri ve babasının kıssasına işaretle bunlarda aklını işletenler için ibretler olduğunu haber veriyor. Bu kıssalar:

1- "...Uydurulacak bir söz değildir..." Rast gele uydurulmuş birer efsane değil, Allâh'ın bizzat haber verdiği, mü'minlerin ders ve ibretler alacağı geçmişte vaki olan hâdiselerdir. Hem de:

2- "...Önündekilerin tasdiki ve her şeyin tafsili..." Halen mevcut olan daha önce gönderilen Tevrat, İncil, Zebur kitaplarının Allâh kelamı olduğunu tasdik eden ve bozulmuş olan bu kitapların hükümlerini yeniden tafsil eden, etraflıca insanların muhtaç olduğu şeyleri açıklayandır. Aynı zamanda:

3- "...İman eden kavim için bir hidâyet ve bir rahmettir" Bu kıssaları ihtiva eden Kur'ânı Kerîm, îman edenler için şaşmaz yolları gösteren, onlara muhtaç oldukları hükümleri açıklayan, bereketi tükenmeyen bir kitabı Kerîmdir. Bu kitap, Allâh'ın kulları için en son Rasulü Ekreme indirdiği bir rahmettir.

(Bakara 2. Âl-i Imran 13. Âraf 203. Enâm 154. Yûnus 37, 57. Nahl 64, 66, 67. Nûr 44. Haşr 2. Naziat 25, 26. âyetlerini de okuyalım.)

YÛSUF SÛRESİNİN SONU

RA'D SÛRESİ

13. Sûredir

43 Âyettir

Mekke'de veya Medine'de nâzil olduğu hakkında ihtilaflıdır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓمٓرٰ ۚ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ ۗ وَالَّذِىٓ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Meâli:

"(الر) Bunlar kitabın âyetleridir. Ve Rabbinden sana indirilen haktır. Ve lakin insanların çoğu îman etmezler."

İZAHI:

(الر) geçen sûrelerde de zikredildiği gibi Allâh bilir. Bunlar, şu okuyacağımız âyetler, Kur'ânı Kerîmin âyetleridir. Habibim! Rabbin tarafından sana indirilen bu kitap haktır. Asla şek, şüphe yoktur. Kat'iyyen bâtıl değildir. Fakat insanların çoğu bunu bilmez ve îman etmezler.

(Bakara 252. Âl-i Imran 108. Yûsuf 1. Hıcr 1. Şurâ 2. Neml 1. Kasas 2. Lokman 2. Casiye 2, 6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 2

اَللّٰهُ الَّذِى رَفَعَ السَّمٰوٰتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِى لِاَجَلٍ مُسَمًّى ۖ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ يُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Onları görüyorsunuz. Gökleri direksiz yükselten Allâh'tır. Sonra arş üzerine istiva etmiş ve güneş ile ayı müsahhar kılmıştır. Her biri belirtilen bir müddete kadar hareket eder. İşi tedbir eder. Âyetleri açıklıyor ki Rabbinizin karşılaşmasını iyice bilesiniz."

İZAHI:

Gördüğünüz gibi Allâh gökleri direksiz yaratmış ve yükseltmiştir. Dünyayı kuşatan birinci kat gök, dünyanın her tarafından görülmekte ve onu tutan hiçbir şey de görülmemektedir. İşte bütün insanları şaşırtan, akıllarına durgunluk veren bu yaratılış, Allâh'ın kudretini göstermektedir. Ama gören kim? İkinci kat gök de birinciyi kuşatır. Yine onu tutan da görülmez. Diğer katlar da yine kendinden öncekini kuşatır. Yine onları tutan da görülmez. Son felekiyat (astronomi) ilimlerinin gelişmesi de bir şeyler söylese de yine acizlikten kurtulan yok. Bu gök tabakalarında bulunan güneş, ay ve sayısız yıldızlar da kendilerine mahsus nizam içinde şaşırmadan devam ediyorlar. Biz bunların sadece bize görünenlerine bakıyoruz. İşte bunlar, Allâh'ın taktir ettiği belli bir süre sonuna kadar gidecektir. Daha sonra kıyâmet günü gelince bu nizam, tamamen değişecek. Bizden Allâh'ın istediği işte bu güne inanmamızdır. Hayatımızı da buna göre ayarlamalıyız. İmansız yaşamamalıyız. Bir gün gelip Allâh'ın huzuruna çıkacağımızı unutmamamız gerekir.

Allâhu Azimüşşan: **"İşi tedbir eder. Âyetleri açıklıyor ki Rabbinizin karşılaşmasını iyice bilesiniz."** buyurarak bütün dikkatimizi zatının aralıksız mahlukatın üzerinde durarak onları tedbir ettiğini ve kendisiyle karşılaşmamız hakkında bilgilenmemizi istiyor. İşte biz bu beyana muhatap olduğumuzu bilerek ona olan teslimiyetimizi artırıp kulluğumuzu hakkıyla yapmalıyız.

(Yûnus 3. İbrâhîm 33. Nahl 12. Lokman 10, 29. Fâtır 13. Zümer 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 3

وَهُوَ الَّذِى مَدَّ الْاَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِىَ وَاَنْهَارًا ؕ وَمِنْ
كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِى الَّيْلَ
النَّهَارَ ؕ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Yeri de uzatan ve orada yerleşen dağlar ile ırmaklar yapan, her meyveden de orada ikişer çift yaratan, geceyi gündüze örten O'dur. Şüphesiz bunlarda düşünen kavim için elbette âyetler vardır."

Âyet: 4

وَفِى الْاَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَّاتٌ مِنْ اَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقٰى بِمَاءٍ وَاحِدٍ ۫ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلٰى بَعْضٍ فِى الْاُكُلِ ۭ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُوْنَ ﴿٤﴾

Meâli:

"Ve yerde komşu kıtalar ile bir su ile sulanan üzümlerden bahçeler ve ekinlerle çatallı, çatalsız hurma ağaçları vardır. Yenmelerinde de onların kimini kimine üstünleştiriyoruz. Şüphesiz bunlarda aklı eren kavim için elbette âyetler vardır.

ÎZAHLARI:

Allâhu zülcelal, kendini ve kudretini tanıtmak için gökleri, güneşi ve ayı yarattığını beyandan sonra yaşamakta olduğumuz dünyayı, enine boyuna uzatıp nehirler akıttığını ve dağlar oturttuğunu, her meyveden çifteler yaptığını, gece ile gündüzü örttüğünü, bunların her birinin kendi varlığına birer âyet (delil) olduğunu, bunları düşünenler için ibretler, dersler bulunduğunu açıklamış ve devamla:

1- "Yerde komşu kıtalar ve bir su ile sulanan üzümlerden bahçeler ve ekinlerle çatallı, çatalsız hurma ağaçları vardır" buyurmuştur. Burada dünyanın yüz kısmının "Asya, Avrupa, Afrika, Amerika, Antartika, Avustralya" diye isimlendirdiğimiz bir biriyle ilgili komşular halinde ayrı iklimlere sahip kara parçaları bulunduğunu, bunların her birinde aynı su ile sulanan, aynı güneşten, aynı havadan yararlanan üzüm bahçeleri, diğer çeşitli meyve ve sebze bahçeleri, çatallı olan ve olmayan hurma ağaçları, meyve ağaçları bulunduğunu açıklıyor ve bize, -bunlara bakarak- kendisini hatırlamamızı ve îman edip, gösterdiği yoldan gitmemizi istiyor. Ayrıca:

2- "...Yenmelerinde de onların kimini kimine üstünleştiriyoruz" buyurmasıyla dikkatlerimizi meyveler, sebzeler ve diğer gıda maddelerine çekerek onların yenmesindeki farkları hatırlatıyor. Soğan, biber

gibi acıları, limon gibi ekşileri, pancar ve şeker kamışı gibi tatlıları, elmaların, kendi arasındaki çeşitleri, armutlar, muzlar narenciye çeşitleri, ekşi-tatlı narlar, üzümler, incirler ve yağlı zeytinler, yağlı sebzeler... Sayılmakla bitmeyecek kadar insan ve hayvanlara gıda olan bitkiler. Kara ve deniz hayvanlarından insanlara gıda olanlar...

3- "...Şüphesiz bunlarda aklı eren kavim için elbette âyetler vardır." Yarattıklarından bir kaçını zikrederek diğerlerini hatırlamamıza işaret buyuran Rabbimiz, akıllarını çalıştıranlar için kendi varlığına pek çok deliller bulunduğunu beyan ediyor. Ama pek çok kimselerin aklı var ama çalışmaz. Gözü var ama görmez. Kulağı var ama işitmez. Burnu var ama koku almaz. Ağzı var ama tadı, lezzeti anlamaz. İnsan, sırf kendi bünyesindeki nimetlerin varlığından dahi gafildir. Eğer bünyemizdeki nimetlerle bunları besleyen hariçteki nimet arasındaki münasebeti bilsek, bu bile Allâh'ı tanımamıza yeter. Ama hani?

(Bakara 22, 60, 61, 168. Yûnus 24. Hıcr 19, 20. Enbiyâ 31, 32. Yasin 33-36. Şuara 7, 8. Kâf 6-13. Mülk 15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 5

وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Eğer şaşıyorsan, Onların: "Toprak olduğumuz zaman mı? Hakikaten biz elbette yeni bir yaratılışta mı olacağız?" demeleri de tuhaftır. Bunlar, Rablerini inkar edenlerdir. Yine bunlar, boyunlarında bukağılar bulunanlardır. Cehennem eshabı da bunlardır. Onlar orada ebedilerdir."

İZAHI:

Habibim! Bu müşriklerin bunca delilleri görmelerine rağmen seni inkar etmelerine, Kur'ânı yalanlamalarına şaşırıyorsun. Ama asıl onların.

1- "...Toprak olduğumuz zaman mı? Hakikaten biz elbette yeni bir yaratılışta mı olacağız?" demeleri tuhaftır" Onlar biz çürüyüp toprak olduktan sonra dirileceğiz mi? Yeniden mi yaratılacağız? Gibi öldük-

ten sonra dirilmelerini inkar eden sözleri yok mu, işte asıl şaşılacak, gülünecek, tuhaflık burada.

2- "...Bunlar Rablerini inkar edenlerdir..." İnsanı yaratan ve yaşatan Allâh, onu tekrar yaşatamaz mı? Onlar, Allâh'ı ve sıfatlarını inkar ediyorlar. Bizzat kendilerini yoktan yarattığını bildikleri halde öldükten sonra tekrar dirilteceğini neden inkar ediyorlar?

3- "...Yine bunlar, boyunlarında bukağılar bulunanlardır..." Bunlar, cehenneme atılmak üzere ellerine kelepçeler, boyunlarına da bukağılar ve zincirler takılacak kimselerdir.

4- "...Cehennem eshabı da bunlardır..." Cehennemlikler, ateşte yanacak olanlar, orada ebedi kalacak olanlar işte bunlardır.

(Bakara 37, 257, 275. Mü'minûn 35-38, 82. Neml 67. Sebe 33. Yasin 8. Ğafir 71, 72. Vakıa 47. Saffat 13, 53. Kâf 3. Hakka 30-32. İnsan 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 6

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ
الْمَثُلَاتُ ۗ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَىٰ ظُلْمِهِمْ ۖ وَإِنَّ
رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ve senden, iyilikten önce hemen kötülük isterler. Halbuki onlardan önce (nice) ukubetler geçmiştir. Şüphesiz senin Rabbin de zulümlerine karşı insanlar için elbette mağfiret sahibidir. Ve muhakkak senin Rabbin gerçekten cezası şiddetli olandır."

ÎZAHI:

Habibim! Bu kâfirler, seninle alay ederek başlarına gelecek felaketleri istiyorlar. Önce îman etmeleri, ameli Salih yapmaları gerekirken, bunlar hiç düşünmeden şirklerinin ve küfürlerinin cezası olan musibetleri istemekte acele ediyorlar. Halbuki daha önceleri onlar gibi niceleri bu ukubetleri görüp geçtiler. Onlar da bunlar gibi alay ediyorlardı. Ama biraz gecikse bile istedikleri şeyler fazlasıyla gelip onları helak etti. Bununla beraber:

1- "...Şüphesiz senin Rabbin de zulümlerine karşı insanlar için elbette mağfiret sahibidir..." tevbe edenlerin, tevbelerini kabul eden, îman edenleri afveden, onların cezalarını bağışlayandır. Onlar istedikleri felaketlerin gecikmesinden yararlanarak îman etsinler, tevbe etsinler, hakkı kabul etsinler. Kendileri için yararlı olan budur. Aksi halde:

2- "...Muhakkak senin Rabbin gerçekten cezası şiddetli olandır..." Küfründe direnerek fenalıklara devam edenlere çok şiddetli azap verecektir. Bunu da bilsinler.

(Bakara 202. Âl-i Imran 19. Enâm 57, 58, 165. Yûnus 11, 50, 51. Nahl 1. Hacc 47. Enbiyâ 37. Neml 46. Şuarâ 204. İbrâhîm 51. Ankebût 53, 54. Şûrâ 18. Saffat 176. Zariyat 14, 59. Ahkâf 24. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 7

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَةٌ مِّن رَّبِّهِۦٓ ۚ إِنَّمَآ أَنتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٧﴾

Meâli:

"Ve küfredenler: "O'na Rabbinden bir âyet indirilmeli değil miydi?" derler. Sen ancak bir uyarıcısın. Her bir kavmin de bir hidâyetçisi vardır."

İZAHI:

Kâfirler inatlarından inkarlarından keyiflerine göre mucize istemeye kalkıştılar. Kur'ânı Kerîmin en büyük bir mucize olduğunu hiç hesaba almıyorlar. Daha başka mucizeler peşine takıldılar. Halbuki Rasulullâhın bir çok mucizelerini de görüyorlardı. Bunun üzerine Allâhu Teâlâ, Peygamberimize hitaben: (Bırak Şunları)

"...Sen ancak bir uyarıcısın..." buyurmuştur. Habibim o kâfirlerin alaylarına, inatlarına aldırma. Sen tebliğe ve onları uyarmaya devam et. Sen en son peygamber olarak bütün dünyaya ve kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara gönderildin. Geçen devirlerde de her kavim, her topluluk için birer yol gösteren olmuştur.

(Bakara 118, 145. Enâm 4, 25, 37. Yûnus 20. Bu sûre 27. Tâha 133. Enbiyâ 5. Naziât 45. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 8

اَللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ اُنْثٰى وَمَا تَغِيضُ الْاَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ ۬ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٨﴾

Meâli:

"Allâh, her dişinin gebe olacağı şeyi, rahimlerinde noksan yapacağı şeyi ve ziyade edeceği şeyi bilir. Onun katında her şey de miktarladır."

Âyet: 9

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٩﴾

Meâli:

"Gaybı ve açığı bilen yüce uludur."

Âyet: 10

سَوَآءٌ مِنْكُمْ مَنْ اَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِالَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Sizden sözü gizleyen kimse ile onu açıklayan kimse ve gece gizlenen gündüz de (işine) giden o kimse de denktir."

Âyet: 11

لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ اَمْرِ اللّٰهِ ۬ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتّٰى يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ ۬ وَاِذَآ اَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوٓءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ ۚ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ﴿١١﴾

Meâli:

"Onun önünde ve arkasında kendisini Allâh'ın emri ile koruyan takipçiler vardır. Şüphesiz Allâh bir kavimdeki şeyi –onlar kendilerindeki şeyi değiştirmedikçe- değiştirmez. Allâh bir kavme bir

kötülük dilediği zaman da, artık onun reddi yoktur. Onların ondan başka bir dostu da yoktur."

İZAHLARI:

Allâh'ı inkar eden kâfirler hakkındaki beyandan sonra;

1- "Allâh, her dişinin gebe olacağı şeyi, rahimlerinde noksan yapacağı ve ziyade edeceği şeyi bilir..." buyurarak, onların dikkatlerini kendi yaratılışlarına ve doğumlarına çekerek düşünmeleri için başta insan olmak üzere bütün canlıların dişilerinin gebe olacağı dölün erkek midişi mi, iri mi-ufak mı, ak mı-kara mı, ne olduğunu ve rahimlerinde eksilteceği ve artıracağı şeyi, yani hamilelik devrinde hayız kanını keseceğini, onun yerine çocuğun geleceğini veya çocuğun bünyesindeki eksiklik fazlalık gibi veya rahimdekinin bir, iki, üç, dört gibi sayısının eksik ve fazlalığı gibi olacak şeylerin hepsini, ezelden bildiğini haber vermiştir.

2- "...O'nun katında her şey de miktarladır..." O yarattığı her şeyi kaderle yaratır. Belli ölçüler içinde belli ayarlama ile, şeklinde, terkibinde, cinsinde, renginde hatta yaşama sûresinde belli sınırlar koyarak taktirini yapar. Bunun da değiştirilme imkanını kaldırır. Hiçbir kimse, koyunu kurt yapamaz. Kurdu fil yapamaz. İnsanı başka bir hayvan, bir hayvanı da insan yapamaz. Elma yaprağını, muz yaprağına, muz yaprağını kabak yaprağına çeviremez. Onun taktiri ne ise o olur. Asla değişmez.

Kâfirler bunları görmüyor mu? Allâh'ın kendilerine verdiği aklı işletmiyorlar mı? Göremedikleri akıllarına, ruhlarına inanıyorlar da kendini göremedikleri, fakat yarattıklarını gördükleri Allâh'a neden inanmıyorlar?

3- "Gaybı ve açığı bilen yüce uludur" Onun bilmediği hiçbir şey yoktur. İnsanlara göre gizli de olsa, açıkta da olsa her şey Allâh'a göre gizli kalamaz. Çünkü O yarattı nasıl gizli kalabilir? Onun için insanlar, Allâh'tan hiçbir suçlarını, hatta niyetlerini bile gizleyemezler. Kaçacak, kurtulacak yerleri de yok. Daima O'nun gözü önündeler.

4- "Sizden sözü gizleyen kimse ile onu açıklayan kimse ve gece gizlenen gündüz de (işine) giden o kimse de denktir" buyurması ile, iyi veya kötü sözler, gizli veya açık sözler, geceleri gizlenenler ile gündüzleri işine, yoluna gidenler arasında hiçbir fark olmadığını, hepsinin de aynı seviyede Allâh'a göre depedenk olduğunu bildirmiştir. Hem de:

5- "Onun önünde ve arkasında kendisini Allâh'ın emri ile koruyan takipçiler vardır..." İnsanın önünde ve arkasında kendisini, sözlerini ve hareketlerini tespit eden, aynı zamanda musibetlerden koruyan

aralıksız takip eden melekler vardır. Hiçbir kimse kendini yalnız sanmasın. İnsanlar ne yaparlarsa kendilerine yaparlar. Şunu iyi bilmelidirler:

6- "Allâh bir kavimdeki şeyi –onlar kendilerindeki şeyi değiştirmedikçe– değiştirmez..." Şöyle ki insanlar, kendilerindeki iyi olan, ahlak, fazilet, merhamet, ilim, irfan gibi meziyetleri atıp değiştirmedikçe, kötülükleri benimseyip sapmadıkça, Allâh onlardaki hali asla değiştirip helak etmez. Allâh'ın verdiği nimetlere nankörlük yapanlar bunun karşılığını kendileri kazanmış olur.

Devrimizdeki Allâh'ın ihsan ettiği "İslâm" nimetini atıp "medeniyet, ilericilik" dedikleri ahlaksızlığı, huzursuzluğu, haksızlığı yaymaya çalışan bedbahtlar iyi düşünmelidir. İşte bundan dolayı:

7- "...Allâh bir kavme bir kötülük dilediği zaman da, artık onun reddi yoktur..." Her hangi bir millet veya topluluk, kendi azgınlıkları, sapıklıkları, îmansızlıkları yüzünden Allâh kendilerine bir musibet, bir felaket dilerse, artık onun önlenmesi, kaldırılması kat'iyyen mümkün değildir. Tarih boyunca çok görülen bu Allâh'ın iradeleri, ancak ibret alanlara yararlıdır.

8- "...Onların O'ndan başka bir dostu da yoktur" Allâh'tan başka dost arayanlar, elbette hüsrana uğrayacaklar. Allâh, ancak kendine îman eden, yalnız kendine kulluk yapanların dostudur. İmansızların dostu ise, sadece şeytandır. Tağuttur ve şeytana uyanlardır.

(Bakara 33, 77. Âl-i Imran 6. En'âm 61, 73. Enfâl 53. Hûd 5. Nahl 19, 23, 78. Hacc 5. Mü'minûn 92. Lokmân 34. Yasin 76. Tâha 7. Fâtır 11. Zümer 6, 46. Ahzab 38. Fussılet 47. Necm 32. Kamer 49. Haşr 22. Teğabün 4, 18. Mülk 13. Talâk 3. İnfitâr 10-12. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 12

هُوَ الَّذِى يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ
السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"O, size şimşeği bir korku ve ümit olarak gösteren ve ağır bulutları yaratandır."

Âyet: 13

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ ۚ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ ۚ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Gök gürültüsü de onun hamdiyle, melekler de onun korkusundan tesbih eder. Onlar Allâh hakkında mücadele ederlerken, yıldırımları gönderir ve onu dilediği kimseye isabet ettirir. Hem de O, kuvveti çetin olandır."

ÎZAHLARI:

Bu âyetlerin inme sebeplerinden biri şöyle:

Rasulullâh S.A.V. : Arap ileri gelenlerinden birine, eshabı kiramdan bir kimse gönderdi: "Git onu bana çağır" dedi. Gitti ve ona:

- "Rasulullâh seni çağırıyor" dedi. O da:

- "Rasulullâh kimmiş, Allâh neymiş? O altından mı, yoksa gümüşten mi, yoksa bakırdan mı?" dedi. O kimse Rasulullâha döndü ve onu haber verdi. Bana şöyle, şöyle söyledi dedi. Böylece iki defa gitti geldi ve aynı şeyleri söylediğini haber verdi. Üçüncü olarak gittiğinde, onunla konuşurlarken Allâh onun tepesine bir bulut gönderdi. Bir şimşek, bir yıldırım, onun başına vurdu ve gebertti.

Böylece altın mı, gümüş mü, bakır mı diyerek alay etmesini gördü. Peygamberin davetine gitmeyen, Allâh'ın gazabına gitti.

İsrâ sûresinin 44. âyetinde de beyan edildiği gibi her şey Allâh'ı tesbih eder. Şimşek de Allâh'ı O'nun hamdi ile tesbih eder. Melekler de, Allâh'a saygılarından tesbih ederler.

Allâh şimşeği, çaktırdığı zaman insanlar bir yandan ölürüz diye korkarlar, bir yandan da yağmur, su ümit ederler.

Allâh buhar halindeki suyu, yağmak üzere ağır ve koyu bir bulut haline çevirir. Yağmur olarak da yere indirir. Bununla birlikte insanlar, bunu görmezcesine Allâh'ı inkar ederler "Altın mı, gümüş mü?" diye alay ededursunlar. Onları bir gün yıldırım yakalar.

Rasulullâh (S.A.V.) gök gürültüsünü ve yıldırımı işittiği zaman "Ey Allâh'ım! Bizi gazabınla öldürme. Azabınla helak etme. Bundan önce de bize afiyet ver" der idi. Böylece bize her zaman Allâh'a sığınmamıza ve O'na dua etmemize örnek olmuştur.

(Bakara 19, 20, 55. Nisâ 153. Nûr 41, 43. Enbiyâ 79. Rûm 24. Ğafir 7. Şûra 5. Zümer 75. Sâd 18. Haşr 24. Cum'a 1. Teğabün 1. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 14

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ ۖ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ ۚ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Hak dua ancak Allâh'adır. Ondan başkalarına dua edenler ise, kendilerine bir şey cevap veremezler. Ancak kendisi ona ulaşamadığı halde, ağzını ulaştırmak için avuçlarını suya uzatan gibidir. Kâfirlerin duası da, sapıklıkta olmaktan başka değildir."

İZAHI:

Gerçek bir dua yalnız Allâh'a yapılır. Ancak O'na yalvarılır. Ğafir sûresinin 60. âyetinde buyurulduğu gibi, Allâh "bana dua edin ki kabul edeyim" emrini veriyor. Bizi yaratan O olduğuna göre, yalnız O'na dua etmemiz, O'na yalvarmamız gerekir.

1- "...O'ndan başkasına dua edenler ise, kendilerine bir şey cevap vermezler..." Putlara, aya, güneşe, bazı insanlara dua edenlere onlar ne verebilir? Bunların böyle boş yere yalvarmaları, tıpkı ulaşamadığı sudan susuzluğunu gidermeye çalışan gibidir. Olmayan hayali yemekle karnını doyurmaya uğraşan gibidir.

2- "...Kâfirlerin duası, sapıklıkta olmaktan başka değildir..." Hiçbir şeye gücü yetmeyen ve hatta haberi de olmayan taşlara yalvarmak, düpedüz şaşkınlıktan başka ne olabilir?

(Bakara 186. Âraf 194. Yûnus 106. Nahl 20. Hacc 62. İsrâ 110. Neml 62. Kasas 88. Kehf 52. Lokman 30. Ğafir 50, 65. Cinn 20. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 15

وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلٰلُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ ﴿١٥﴾ ﴿سجدة﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde olan kimseler, onların gölgeleri de, ister istemez sabah ve akşam yalnız Allâh'a secde ederler."

İZAHI:

Âl-i Imran sûresinin 83. âyetini de dikkate alarak bu âyeti anlamaya çalışalım. Göklerde ve yerde bulunan kimselerin her hali ile doğumları, yaşamları, ölümleri, erkek veya dişi olmaları, beyaz, sarı, kara renkli olmaları, uzun veya kısa ömürlü olmaları ile tamamen kendi iradeleri dışındadırlar. Allâh'ın iradesine bağlılar. Hiçbir kimse, kendi isteyerek doğmamış ve kadın veya erkek olmamıştır. Hiçbiri rengini kendi seçmemiştir. Yine hiç biri ömrünü kendi ayarlayamamıştır. Böyle olunca, ister istemez her an, her bakımdan Allâh'a boyun eğmiştir. Arada sadece şu fark vardır; mü'minler ile melekler bu boyun eğmeyi bilerek, anlayarak, isteyerek seve seve, sevap ve rıza umarak yapmaktadırlar. Hiç de zorlanmamaktadırlar. Kâfirler ise, anlamayarak veya inatlaşarak, istemeyerek, hoşlanmaya hoşlanmaya yapmaktadırlar. Bundan dolayı çok zorlanmaktadırlar. Hele bizzat alınlarının yere gelmesiyle secde etmeleri, - ki şâyet ediyorlarsa- baskı altında, zorla korkularından ederler. Münafıklar da böyledir. Onları bu hallerinin ise, ne dünyada, ne de ahirette kendilerine en küçük bir faydası olmaz.

Buradaki **"sabah ve akşam"**dan maksat her an gece ve gündüz yaşadıkları süre içinde Allâh'a boyun eğmekten, teslim olmaktan kendilerini kurtaramazlar. İbadet için olan secdeye gelince, bilinen namaz vakitleri anlaşılır.

"Gölgeleri de" buyrulması, cismi, cesedi olan insanlar ki onların gölgeleri –güneş veya ışık varsa– bedenlerine tabidir. Onlarda hiç irade düşünülemez. Cinler ve melekler ise, latif oldukları için gölgeleri yoktur. Bu maddî anlayışa göre.

Ma'nevî anlayışa göre ise, gölgenin zikredilmesi, bir tekittir. "her halleriyle, her yönleri ile, her bakımdan, bütün zerreleri, hücreleri ile Allâh'a teslimiyetten ayrılma imkanları yoktur" demektir.

İşte bu anlayışla mü'minler, bu ve benzeri secde âyetlerini okudukları veya dinledikleri zaman secde ile mükelleftirler. Ne mutlu isteyerek ve severek secde edenlere.

(Âl-i Imran 43, 113. Âraf 206. Nahl 49. İsrâ 107-109. Meryem 58. Hacc 18, 77. Secde 15. Fussılet 37. Necm 62. Rahmân 6. İnsan 26. İnşikâk 21. Alâk 19. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 16

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ قُلِ اللّٰهُ ؕ قُلْ اَفَاتَّخَذْتُمْ
مِنْ دُوْنِهٖۤ اَوْلِيَآءَ لَا يَمْلِكُوْنَ لِاَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا ؕ قُلْ هَلْ
يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصِيْرُ ۙ اَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمٰتُ وَالنُّوْرُ ۚ
اَمْ جَعَلُوْا لِلّٰهِ شُرَكَآءَ خَلَقُوْا كَخَلْقِهٖ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ ؕ
قُلِ اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَّهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" de. "Allâh'tır" de. "Ondan başka kendileri için bir yarara ve bir zarara sahip olmayanları mı dostlar edindiniz?" de. "Görmeyen ile gören denk olur mu? Veya karanlıklar ile aydınlık eşit olur mu? Yoksa Allâh'a, onun yarattığı gibi yaratan ortaklar yaptılar da yaratmak kendilerine benzeşti mi? Allâh her şeyin yaratıcısıdır. Hem de o, birdir, Kahhârdır" de."

İZAHI:

(Rasulüm! Onlara sor):

1- "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" de. O müşriklere sor bakalım. Şu güneşiyle, ayı'yla, yıldızlarıyla ve diğer gezegenleriyle, daha görmediğimiz bir çok ecramı semaviye ile dolu olan gökler ile bu üzerinde yaşadığımız ovaları, dağları, denizleri, gölleri, ırmakları, bağları, bahçeleri, madenleri, ormanları ile hep bizim emrimizde olan dünyayı kim yarattı dersin. Onlar, bildikleri halde cevap vermezlerse, sen:

2- "Allâh'tır" de. Onları ortaksız, yardımcısız, aletsiz, fabrikasız, kalıpsız, laboratuarsız, biyologsuz, kimyacısız, mühendissiz daha neler

nelersiz tek başına bir "ol" emriyle yaratmıştır. Cevabını verirsin. Haydi onlara sor:

3- "...Ondan başka, kendileri için bir yarar ve bir zarara sahip olmayanları mı dostlar edindiler?" de. Allâh'ı bırakıp da O'ndan başka ne kendileri, ne de başkaları için hiçbir yararı da, zararı da almayan şeyleri mi dostlar edindiler? Onlara birer isim takarak peşlerine mi düştüler? Habibim söyle onlara:

4- "Görmeyen ile gören denk olur mu?" de. Görmeyenler, şekillerden renklerden, hareketlerden ne anlar? Sizler işte böylesiniz. Görmeyen, işitmeyen, hareket etmeyen, aklı, şuuru olmayan, yemeyen, içmeyen, zararı ve yararı olmayan putlarınızdan farkınız ne? Görenler, bütün varlıkları görerek bunların yaratıcısının Allâh olduğunu bilirler, O'na îman ederler, O'nun gösterdiği yolda selamete ererler.

5- "...Karanlıklar ile aydınlık eşit olur mu?" Karanlıkta neyi görebiliriz ki? Düşeceğimizi, çarpacağımızı görmediğimiz gibi bizi parçalayacak canavarı, bizi sokacak yılanı da göremeyiz. Dinsizlik, kitapsızlık, îmansızlık işte böyledir. Aydınlık ise böyle mi? Aydınlıkta her şeyi görürüz. Zararlıdan korunuruz. Yararlılara sarılırız. Kur'ânın ışığı da böyledir. Daha da fazladır. Okuruz, anlarız, öğreniriz, biliriz, bilgimizle yaşarız, hatalardan korunuruz ve hem dünyada, hem de ahirette saadete ereriz.

6- "...Yoksa Allâh'a, onun yarattığı gibi yaratan ortaklar yaptılar da yaratmak kendilerine benzeşti mi?" Söyle onlara, Allâh'ın yarattığı gibi, ortak koştuğunuz şeylerde bir şeyler yaratıyor da aralarında bir benzerlik mi buluyorsunuz? Onlar hanginizi yarattı? Neyi yarattı? Gösterebilir misiniz? Vah size vah... Habibim:

7- "Allâh her şeyin yaratıcısıdır. Hem de O, birdir, Kahhârdır" de. Ey müşrikler! Gördüğünüz, bildiğiniz gibi her şeyin yaratıcısı Allâh'tır. Hani sizin putlarınızın yarattığını gösterebilir misiniz? Allâh birdir. Asla ikincisi yoktur. Eşi ve benzeri yoktur. O Kahhârdır. Kendi yarattığı insanlar kendine karşı geldikleri zaman, onları kahreder, helak eder, ezer, yok eder. En ağır cezalarla cezalandırır. Ebediyen cehennemde bırakır.

(En'âm 50. Hûd 24. Mü'minûn 86-89. Neml 60-65. Lokmân 11, 25. Sebe 24, 27. Fâtır 19-22, 40. Ğafir 58. Zuhruf 9. Ahkâf 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 17

اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَسَالَتْ اَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ
زَبَدًا رَّابِيًا ؕ وَمِمَّا يُوقِدُوْنَ عَلَيْهِ فِى النَّارِ ابْتِغَآءَ حِلْيَةٍ
اَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِّثْلُهٗ ؕ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ ؕ
فَاَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَآءً ۚ وَاَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ
فِى الْاَرْضِ ؕ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ ؕ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Gökten su indirdi ve dereler kendi miktarınca aktı. Sel de üste gelen köpüğü taşıdı. Yine bir zinet veya bir meta elde etmek için ateşte üzerine yaktıkları şeylerden de onun gibi bir köpük vardır. Allâh, hak ile bâtılı böylece misallendirir. Köpük ise, seyfe olarak gider. İnsanlara yarayan şeye gelince, hep yerde kalır. Allâh böylece misaller verir."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, hak ile bâtılı daha iyi anlayabilmemiz için şu misalleri veriyor:

1- "Gökten su indirdi ve dereler kendi miktarınca aktı. Sel de üste gelen köpüğü taşıdı..." Bildiğimiz gibi yağmur bolca yağdığı zaman sular derelerde toplanır ve sel olarak akar. Derelerin küçüklüğüne ve büyüklüğüne göre bu sellerin miktarı da değişir. Küçük dereden az, büyük dereden de çok akar. Seller akarken ot, çöp, yaprak ve fasalları alır. Bir yandan da kendi hareketinden köpükler meydana gelir. Bunları kenarlara atarak akar gider. Köpükler kuruyarak uçar ve yok olur. Diğer çör-çöp de, çalılara, taşlara, ağaçlara takılarak seyfe birikintisi halini alır. Yılan, çıyanın yuvası olur. Hiçbir işe yaramaz. Bâtıl, işte bunlara benzer. Bunların çevreyi kirletmekten başka bir işe yaramadığı gibi, bâtılın da insanları kirletmekten, onları ahlaksızlaştırmaktan, bütün fenalıkların yuvası olmaktan başka hiçbir yararı olmaz. Üstelik zararı pek çok olur.

2- "Bir zinet yapmak veya bir meta elde etmek için ateşte üzerine yaktıkları şeylerden de onun gibi bir köpük vardır..." Zinetler yapmak üzere altın, gümüş veya her hangi bir alet yapmak üzere demir

bakır, tunç gibi madenler, ateşte eritilir. Bu madenler eriyince içindeki yaramaz şeyler posa olarak ayrılır. Hiçbir işe yaramayan bu curuf, çöpe atılır. Bâtıl tıpkı buna benzer. Çevreyi kirletmesin diye madenlerin curufları nasıl çöpe atılırsa, bâtıl da, o bâtılı işleyen de etrafı kirletmesin diye cehenneme atılır.

Hakka geldiğimizde, toprağın emdiği, insanların içtiği su gibi zinet olan altın, gümüş hulasası gibi, çeşitli işlere yarayan demir aletler gibi, tava tencere, tel ve sâire olan bakır ve alüminyum gibi değerli ve kıymetli olur. İnsanların hem dünyada hem de ahirette yararına olur. Böylece hakkı bu hak ile yaşayanları Allâh cennetlere kor.

3- "...Allâh böylece misaller verir..." Bu misallerden ancak akıl sahipleri, düşünenler ve amel edenler yararlanır. Gerisi hava alır. Ceza alır, ebediyen cehennemde kalır.

(Bakara 19, 26, 42, 188. Âl-i Imran 71. Nisâ 29, 161. Âraf 139. Enfâl 7, 8. Tevbe 34. Hûd 16. İbrâhîm 24, 25, 26. Nahl 72, 75, 76. İsrâ 81. Kehf 56. Enbiyâ 18. Hacc 62. Ankebût 52, 67, 68. Lokman 30. Sebe 49. Ğafir 5. Şurâ 24. Muhammed 3 âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 18

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَىٰ ۚ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ ۙ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Rablerine icabet edenlere en güzeli vardır. Ona icabet etmeyenler de, yerde olan şeylerin hepsinin onların olduğu sabit olsa yanında bir misli daha bulunsa, elbette onu feda ederlerdi. İşte bunlar (yok mu) hesabın kötüsü ancak onlarındır. Barınakları da cehennemdir. Ne de kötü döşek."

İZAHI:

Hakka sarılan ve:

1- "Rablerine icabet edenlere en güzeli vardır..." Allâh'ın davetini kabul edenler ve îman ederek onun emir ve nehiylerine riâyet

edenlere nimetlerin en güzeli vardır. Hem dünyada hem de ahirette onlara nimetlerin en güzeli, en üstünü, en kıymetlisi verilecektir.

Batılı tutup da:

2- "...Ona icabet etmeyenler de, yerde olan şeylerin hepsinin onların olduğu sabit olsa yanında bir misli daha bulunsa, elbette onu feda ederlerdi..." Allâh'ın davetine icabet etmeyenlere verilecek azaba karşı her şeylerini feda ederler. Hatta dünyada bulunan her kıymetli şey onların olsa, bunun bir katı daha bulunsa, azaptan kurtulmaları için hepsini feda ederlerdi. Fakat orada böyle bir imkan asla yoktur.

3- "...İşte bunlar (yok mu?) hesabın kötüsü ancak onlarındır. Barınakları da cehennemdir. Ne de kötü döşek" bâtıla bağlanıp da onu bir türlü bırakmayanlar için hesabın en kötüsü, en ağırı, en çetini vardır. Onların sığınacakları, barınacakları, korunacakları yer yalnız cehennemdir. Orada ebedi kalacaklardır. Onların altlarına serilecek ateşten yatak, alevlerden yorgan, irinlerden içecek ne de kötü şeylerdir.

(Bakara 186. Âl-i Imran 91. Nisâ 95. Mâide 36. En'âm 36. Enfâl 24. Tevbe 121. Yûnus 26, 54. Nahl 96, 97. Nûr 38. Enbiyâ 101. Kehf 88. Kasas 50. Ankebût 7. Şurâ 26, 38, 47. Ahkâf 31, 32. Zümer 35, 47. Necm 31. Hadid 10. Meâric 11-14. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 19

اَفَمَنْ يَعْلَمُ اَنَّمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ
هُوَ اَعْمٰى ؕ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin tarafından sana indirilenin hak olduğunu bilen kimse, o kör olan kimse gibi midir? Ancak akıl sahipleri (bundan) ders alırlar."

Âyet: 20

اَلَّذِيْنَ يُوْفُوْنَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَلَا يَنْقُضُوْنَ الْمِيْثَاقَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Allâh'ın ahdini yerine getirenler ve misakı bozmayanlar."

Âyet: 21

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَآ اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُّوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوٓءَ الْحِسَابِ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Ve Allâh'ın kavuşulmasını emrettiği şeylere kavuşanlar, rablerinden de korkarlar, hesabın kötülüğünden de çekinirler."

Âyet: 22

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَآءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً وَّيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Rablerinin rızasını isteyerek sabredenler de, namazları kılanlar da, kendilerine verdiğimiz rızıklardan da gizli ve açık olarak harcayanlar, kötülüğü de iyilik ile savanlar. İşte bunlar, yurdun akıbeti ancak kendilerinindir."

Âyet: 23

جَنّٰتُ عَدْنٍ يَّدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَآئِهِمْ وَاَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيّٰتِهِمْ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِّنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Kendisine girecekleri Adn cennetleridir. Babalarından ve eşleri ile nesillerinden layık olan kimseler de, Melekler de onlara her kapıdan girecekler."

Âyet: 24

سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Sabrettiğiniz şeyler dolayısıyla size selam. Artık yurdun akıbeti ne güzel (derler)."

İZAHLARI:

Geçen âyetlerin bir devamı olan bu âyetler de hakkı bilenlerin kör gibi olmayacakları ve onların bazı sıfatları beyan edilmektedir. Aynı zamanda hakkı, bâtılı ancak akıl sahiplerinin düşünüp ayırabilecekleri hatırlatılmaktadır. Böyle aklını işleten mü'minlerin sıfatları şöyle zikredilmektedir:

1- "Allâh'ın ahdini yerine getirenler ve misakı bozmayanlar" îman etmesiyle, Allâh'a söz vermiş ve onunla bir ahd yapmış olduğunu bilen ve buna riâyet eden mü'minler, sözlerinde dururlar. Ahidlerini bozmazlar. Allâh'ın bütün emirlerini yerine getirirler, men ettiği şeylere de yanaşmazlar.

2- "Allâh'ın kavuşulmasını emrettiği şeylere kavuşurlar..." Akrabalara karşı sılai rahim yapma borçlarını eda ederler. komşuları, büyükleri, muhtaçları, hastaları ve tanıdığı mü'minleri ziyaret ederek onların hatırlarını sorarlar, mümkün olan ihtiyaçlarını görürler, onlarla bağlantıyı kesmezler, aralarındaki samimiyeti devam ettirirler. Yakınları ve bütün Müslümanlar için dua etmeleri de bir sıla sayılır. Allâh'ın bütün emirlerini yerine getirmek ve ilim öğrenmek de böyledir.

3- "...Rablerinden de korkarlar. Hesabın kötülüğünden de çekinirler." Onların içinden hiçbir zaman Allâh'ın rızasını almama korkusu çıkmaz. Ahirette hesaplarının kötülüğünden de endişe içinde olurlar.

4- "Rablerinin rızasını isteyerek sabredenler..." Sırf Allâh rızasını almak için, kötülüklere yanaşmama sabrını gösterenler, düşmanla savaş ederken sabredenler, Allâh yolunda cihad yaparken açlığa, susuzluğa sabredenler. Kâfirlerin hücumlarına, ayıplamalarına, alay etmelerine karşı sabredenler... daha neler, nelere katlananlar.

5- "...Namazları kılanlar..." Allâh'ın emri olan ve Allâh'a yaklaşmanın ta kendisi olan beş vakit namazlarını, Cuma namazlarını, bayram namazlarını, cenaze namazlarını kılanlar. Mümkün oldukça cemaatle kılanlar. Yalnız kılınacak nafile namazları kılanlar.

6- "...Kendilerine verdiğimiz rızıklardan da gizli ve açık olarak harcayanlar..." Farz olan zekatlarını eda ettikleri gibi, bunun dışında da sadakalar verirler, fukarayı doyururlar, hayırlara koşarlar, Allâh yolunda canıyla, malıyla savaşırlar.

7- "...Kötülüğü de iyilik ile savanlar..." Kendilerine karşı kötülük yapanlara, kötülükle değil, iyilikle karşılık verirler. Böylece iyi niyetlerini, dostluklarını, olgunluklarını isbat ederler. Kin gütmezler, hasetçilik yapmazlar, kan gütmezler.

8- "...İşte bunlar, yurdun akıbeti ancak kendilerinindir" Ahiret yurdunun akıbeti işte bunlarındır. Bu sıfatlara sahip olan mü'minlere ahiret hayatının mükafatı şöyle:

9- "Kendilerine girecekleri adn cennetleridir..." Bunlar bu cennetlere girme müjdesini almışlardı. Yalnız kendileri değil, yakınlarından layık olan:

10- "...Babalarından ve eşleri ile nesillerinden olan kimseler" dahi yanlarına girecek ve tam birlik içinde cennetin tadını çıkarmaya ebedi olarak devam edecekler. Üstelik:

11- "...Melekler de onlara her kapıdan girecekler" onları tebrik edecekler. Onlara başka bir ahenk verecekler ve şöyle diyecekler:

12- "Sabrettiğiniz şeyler dolayısıyla size selam" Onlara Zümer sûresinin 73. âyetinde de buyurulduğu gibi, size "selam olsun" selametler olsun, saadetler olsun. Mübarek olsun şeklinde karşılayacaklar.

13- "...Artık yurdun akıbeti ne güzel" (diyecekler). "Dâr" eğleşilen, oturulan, yaşanan yer demektir. Burada, dünya ve ahiret manalarının ikisine de uygun bir mana var. Buna göre, dünya yurdundan ahiret yurduna geçiş ne güzeldir, ne hoştur. Dünyadaki îman ve güzel amellerin sonu, cennet olması ne güzel şeklinde anlayabiliriz.

(Bakara 27, 177, 207, 265, 274, 269, 277. Âl-i Imran 7. En'âm 50. Enfâl 3. Tevbe 11. Hûd 11. Nisâ 114. Yûnus 10. Hıcr 46. Nahl 32, 42, 75, 96. Enbiya 49. Mü'minûn 96. Kasas 54. Ftır 19. Ankebût 59. Ğafir 58. Ahzâb 39, 44. Zümer 9. Fussılet 34. Mülk 12. İnsân 7. Lokmân 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 25

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللّٰهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَٰئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Misakından sonra Allâh'ın ahdini bozanlar, Allâh'ın ulaşılmasını emrettiği şeyi de kesenler ve yerde bozgunculuk yapanlar var ya, işte bunlar lanet ancak (onların) kendilerinedir. Yurdun kötüsü de yalnız onlarındır."

İZAHI:

Allâhu Teâlâ, mü'minlerin güzel sıfatlarını beyan ettikten sonra sözünde durmayan kâfirlerin çok önemli ve çirkin olan sıfatlarından şunları hatırlatıyor:

1- "Misakından sonra Allâh'ın ahdini bozanlar..." Allâh'la aralarında sağlam bir anlaşma vesikası bulunduğu halde, onu dinlemeyerek inançlarını, ibadetlerini iyi olanları yapacaklarına, kötü olanları terk edeceklerine dair verdikleri sözleri bozanlar.

2- "...Allâh'ın ulaşılmasını emrettiği şeyi de kesenler..." Allâh'ın akrabanıza ulaşın, onların sıkıntılarına yetişin, ulaşabildiğiniz kadar mü'minlere yardım edin, onlarla iş birliği yapın, peygamberlerin yolunu tutun, Kur'âna iyi sarılın diye verdiği emirleri hiçe sayarak alakalarını kesenler.

3- "...Yerde bozgunculuk yapanlar..." Kendilerine ve başkalarına zulmederek hayatın tadını bozanlar, içki, fuhuş, hırsızlık, kumar, baskın, isyan gibi şeylerle ahlakı, dirliği ve huzuru bozanlar, faiz, ihtikâr, gabni fahiş, ölçüde tartıda hile yaparak iktisadı bozanlar, yalan, hile, iftira, gıybet, alay, küçümseme, surat asma gibi hallerle insanlar arasındaki kaynaşmayı bozanlar.

"...İşte bunlar, lanet ancak (onların) kendilerinedir. Yurdun kötüsü de yalnız onlarındır" Allâh'ın rahmetinden kovduğu kimseler bunlardır. Yaşanacak yerlerin en kötüsü olan cehennem onlarındır. Onların bozgunculukları, kendilerine işte bunu kazandırmıştır.

(Bakara 11, 27, 205. Nisâ 155. Maide 13, 64. Âraf 56, 85. Şuarâ 152. Neml 48. Rûm 41. Fecr 11, 12. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 26

اَللّٰهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَآءُ وَيَقْدِرُ ۚ وَفَرِحُوا بِالْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا فِى الْاٰخِرَةِ اِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Allâh dilediği kimseye rızkı bolartır ve daraltır. Dünya hayatı ile de sevindiler. Halbuki dünya hayatı ahiretin yanında bir metâdan başka (bir şey) değildir."

ÎZAHI:

Ahdini bozan kâfirler bilsinler ki:

1- "Allâh dilediği kimseye rızkı bolartır ve daraltır..." Boşuna şımarmasınlar. Allâh bazı kullarına bol rızık verir, zengin olur, buna aldanır, sevinir, şımarır, azar, her şey bundan ibaret sanır. Bazılarına da az verir, düşündürür, yerindirir. Ya sabreder, Allâh'tan ümidini kesmez. Ya da acizlenir, sabırsızlanır, isyan eder ve ümidini keser.

Bol mala kavuşan ve Allâh'tan olduğunu bilmeyen kâfirler:

2- "...Dünya hayatı ile de sevindiler..." Böbürlendiler, şımardılar, azdılar. Her şey dünyadan ibaret sandılar.

3- "...Halbuki dünya hayatı ahiretin yanında bir metadan başka (bir şey) değildir" Dünya hayatı, ne kadar varlıklı, ne kadar lüks, ne kadar şaşalı, bol imkanlı olursa olsun, çok kısa süreli ve geçicidir. Ahiret hayatı ise sonsuz sürekli ve sınırsız bolluk. Orada hiç de fakirlik yoktur. İşte bunun yanında dünya hayatı çok cüz'i bir aldanıştan ibarettir. Dünyada aldananların sonu da çok vahimdir. Ahiretleri cehennemden ibarettir.

(Âl-i Imran 185. En'âm 44. Tevbe 81. İsrâ 30. Kasas 92. Ankebût 62, 64. Rûm 37. Sebe' 36, 39. Şûrâ 12. Zümer 52. Muhammed 36. Hadid 20. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 27

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَةٌ مِنْ رَبِّهٖ ؕ قُلْ
اِنَّ اللّٰهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِىٓ اِلَيْهِ مَنْ اَنَابَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Küfredenler de: "Rabbi tarafından ona bir âyet indirilmeli değil miydi" derler. (Habibim)! "Şüphesiz Allâh dileyeceği kimseleri saptırır. Kendisine inabe eden kimselere de hidâyet eder." de."

Âyet: 28

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ ؕ اَلَا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ؕ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"(Onlar) İman edenler ve Allâh'ın zikri ile kalpleri yatışanlardı. Dikkat edin. Kalpler, ancak Allâh'ın zikri ile yatışır."

Âyet: 29

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ طُوبٰى لَهُمْ وَحُسْنُ مَاٰبٍ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar, onlara mutluluk ve dönüş yerinin güzelliği vardır."

ÎZAHLARI:

Kâfirler her fırsatta kendi keyiflerine göre mucize isterler. Esasen Peygamber Efendimizi zora sürüp bıktırma ve usandırma ve Onunla alay etme tersliğini gösterirler. Ciddi olmayan bu kâfirlere karşı, kemali ciddiyetle şöyle cevap verilmesini emreden Allâh:

1- "...(Habibim)! "Şüphesiz Allâh dileyeceği kimseleri saptırır..." buyrulmuştur. Allâh sizin gibilerinden dilediğini saptırır. Sapıklar âyetleri göremezler. Görseler de îman etmezler. İşte siz osunuz. İman etmezsiniz. Boşuna gevezelik etmeyin. Bakın Allâh:

2- "...Kendisine inabe eden kimselere de hidâyet eder" de. O, bizim gibi yalnız O'na yönelen, ancak dönüp O'nun emrine giren ve itaat eden kimselere hidâyet verir, doğru yola iletir, nimetlerine kavuşturur.

3- "(Onlar) İman edenler ve Allâh'ın zikri ile kalpleri yatışanlardır..." Allâh'ın hidâyet ettiği kimseler, işte bunlardır. İman ederler, Allâh'ı anarlar, O'nun zikri olan Kur'ânı okurlar, dinlerler, anlarlar, kalplerinde şüphe kalmaz, huzura ererler ve Allâh'a tam telsim olurlar. Çünkü kalpleri yatıştıracak bilgiler, hükümler yalnız Allâh kelamındadır.

4- "...Dikkat edin. Kalpler, ancak Allâh'ın zikri ile yatışır" buyrulması bize bunu anlatır. Allâh'ın kitabını okuyarak onun içindeki muhtaç olduğumuz bilgileri öğrenirsek, aklımız, kalbimiz şaşkınlıktan

kurtulur, aradığını bulur, muradına erer. Artık Allâh'ın zikrini bırakmayız. O'nun yolundan asla ayrılmayız. Nihâyet şu müjdeyi alırız:

5- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar, onlara mutluluk ve dönüş yerinin güzelliği vardır" Dünyadan îmanla ve hayır kazançla ahirete dönenler, mutluluklar, sevinçler içinde ebedi kalacakları, yere varacaklar. İçinde her tarafı kaplanmış olan TUBA ağacının bulunduğu cennete varacaklar. Ne mutlu bunlara. Değil mi?

(Bakara 25, 82, 118. Âl-i Imran 58, 191. En'âm 37. Arâf 63, 69, 146, 205. Yûnus 20. Bu sûre 7. Taha 133. Hıcr 6, 9. Yasin 69. Zümer 17, 23. Ahzab 41, 42. Sâd 8. Kamer 22, 32, 40. Cum'a 10. Talak 10. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 30

كَذٰلِكَ اَرْسَلْنَاكَ فِىٓ اُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَآ اُمَمٌ لِّتَتْلُوَا۟
عَلَيْهِمُ الَّذِىٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمٰنِ ۚ قُلْ
هُوَ رَبِّى لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۖ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ مَتَابِ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Böylece seni, sana vahyettiğimiz kendilerine okuman için kendisinden önce ümmetler geçmiş olan bir ümmet içinde gönderdik. Halbuki onlar Rahmanı inkar ediyorlardı. "O benim Rabbimdir. O'ndan başka bir ilah yoktur. Ancak ona güvendim. Dönüş de yalnız O'nadır" de."

İZAHI:

Mukâtil ile ibni Cüreycin anlattıklarına göre Hudeybiyye sulhunda Rasulullâh (S.A.V.) Ali R.A'a: "بسم الله الرحمن الرحيم", "yaz" buyurdu. Süheyl ibni Amr ve müşrikler: "biz (الرحمن) anlamayız" dediler. Rasulullâh (S.A.V.) "Bu Allâh'ın Rasulünün anlaşmasıdır" diye yaz buyurdu. Müşrikler de: "Eğer Allâh'ın rasulü isen sonra seninle savaşırız seni men ederiz: "Bu Abdullâh'ın oğlu Muhammed'in anlaşmasıdır" diye yaz" dediler. Rasulullâhın Eshabı bunu duyunca: "Bırak bizi, onlarla savaşalım" dediler. Rasulullâh da: "Hayır. Onların istediği gibi yaz" buyurdu. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

İbni Abbas da şöyle anlattı: "Rasulullâh (S.A.V.) Kurayş'e (اسجدو للرحمن) deyince, (الرحمن) ne imiş? Dediler, bunun üzerine bu âyet nâzil oldu."

Habibim! Daha önceleri de başka milletlere Peygamberler göndermiştik.

1- "Böylece seni sana vahyettiğimizi kendilerine okuman için kendisinden önce ümmetler geçmiş olan bir ümmet içinde gönderdik. Halbuki onlar Rahmanı inkar ediyorlardı..." Sana vahyederek indirdiğimiz Kur'ânı onlara okuman, onları hakka davet etmen için son Peygamber olarak gönderdik. Gördüğün gibi onlar, benim isimlerimden biri olan Rahmanı inkar ediyorlar. Buna üzülme.

"...Ondan önce de bir çok ümmetler geçmişti..." Bunlar böyle diye dursunlar. Bunlardan önce de daha nice milletler, Peygamberlerine kafa tutup geçmişler idi. Bu yüzden helak olup gittiler. Bunların da olacağı onlar gibi. Onlara:

2- "O benim Rabbimdir. O'ndan başka bir ilah yoktur. Ancak O'na güvendim. Dönüş de yalnız O'nadır" de. Sizin tanımadığınız Rahman benim Rabbimdir. Âlemlerin de Rabbidir. O'ndan başka bir ilah da yoktur. Sizin taptığınız putlar ilah değildir. Sizin uydurmalarınızdır. Ben ancak Allâh'a, O rahmana güvendim. Siz bana bir şey yapamazsınız. O, beni korur. Sizi de helak eder. Benim de sizin de hepimizin dönüşü de yalnız O rahman olan Allâh'adır.

(En'âm 42, 43. Yûnus 47. Nahl 36, 63. Mü'minûn 44. Ankebût 18. Fussılet 25. Ahkâf 18. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 31

وَلَوْ اَنَّ قُرْاٰنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كُلِّمَ
بِهِ الْمَوْتٰى ؕ بَلْ لِّلّٰهِ الْاَمْرُ جَمِيْعًا ؕ اَفَلَمْ يَايْئَسِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا
اَنْ لَّوْ يَشَآءُ اللّٰهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيْعًا ؕ وَلَا يَزَالُ الَّذِيْنَ
كَفَرُوْا تُصِيْبُهُمْ بِمَا صَنَعُوْا قَارِعَةٌ اَوْ تَحُلُّ قَرِيْبًا مِّنْ دَارِهِمْ
حَتّٰى يَاْتِيَ وَعْدُ اللّٰهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Şüphesiz kendisiyle dağların yürütüldüğü veya onunla yerin parçalandığı, yahut onunla ölülerin konuşturulduğu bir Kur'ân olduğu sabit olsaydı. Evet, bütün iş yalnız Allâh'ındır. İman edenler, şüphesiz ki Allah dileseydi insanların tümünü elbette hidayete erdireceğini bilmediler mi? Küfredenler de yaptıkları şeyler sebebiyle – Allâh'ın vadi gelinceye kadar– kendilerine bir bela isabet etmeye veya evlerinin yakınında yer almaya devam ediyor. Şüphesiz Allâh miadı bozmaz."

İZAHI:

Aralarında Ebu Cehl, Abdullâh ibni Übeyy'in bulunduğu bir topluluk Kâbe'nin arkasında oturdular. Rasulullâhı çağırmaya birini gönderdiler. O gelince, Abdullâh ibni Übeyy:

1- "Bizim sana tâbi olmamız hoşuna giderse Mekke dağlarını Kur'ânla gidert, buraları bize genişlet. Çünkü bu yer daracık. Burada pınarlar, nehirler yap da ağaçlar dikelim, ziraatler yapalım" gibi sözlerle "alayvari" konuştu. Onlara cevap olarak bu âyeti kerîme nâzil oldu.

Şimdi düşünecek olursak, Kur'ânı Kerîmin açtığı bilgi çığırının gelişmesiyle Mekke dağları aşınıyor, tünellerle araları açılıyor. Yalnız Şam diyarına değil dünyanın her yerine kısa bir zaman içinde gidip gelmeler, Mekke'nin içi civarı ve Arafatın ağaçlanması gibi nice ilerlemeleri gelsinler o kâfirler görsünler. Kur'ânı Kerîm gelip de ilim kapılarını açmasaydı, nereden olacaktı bunlar?

2- "...Evet bütün iş yalnız Allâh'ındır..." insanları da yerleri de gökleri de yatan Allâh olduğuna göre bunların hepsi de, yalnız Allâh'ındır. Onun asla ortağı da yoktur.

3- "...İman edenler, şüphesiz ki Allâh dileseydi, insanların tümünü elbette hidâyete erdireceğini bilmediler mi?..." Allâh'ın her şeye kadir olduğunu, dilediği her şeyi yapabileceğini, dileseydi insanların hepsini ayni tipte, aynı karakterde aynı anlayış ve fikirde yaratırdı, aynı hidâyeti verirdi. İşte îman edenler bunu da iyi bilmelidirler, kendilerine verilen hidâyete şükretmelidirler ve ye'se kapılmamalıdırlar.

4- "...Küfredenler de yaptıkları şeyler sebebiyle Allâh'ın vadi gelinceye kadar kendilerine bir bela isabet etmeye veya evlerinin yakınında yer almaya devam ediyor." Şüphesiz Allâh kâfirlerin, küfürleri, haksızlıkları, zulümleri, ahlaksızlıkları ve sâir kötülükleri sebebiyle ya birdenbire başlarına belaları çekerler, musibetlerden kurtulamazlar. Ya da hemen yaşadıkları yerin yakınında kendilerini musibetler sarar,

bunun korkusu içinde kalırlar. Allâh onlara ne va'dettiyse, o va'dini muhakkak yerine getirir. O, asla va'dinden dönmez. Nitekim tarihe ve Kur'ândaki kıssalara baktığımız zaman, onların çeşitli felaketlerle helak olduklarını görürüz. Kendi devrimizde bile içkicilerin, kumarcıların, zinacıların, faizcilerin ahlaksızların ocaklarının sönüp gittiğini görüyoruz. Bu kesin tecrübelerle de sabit iken hâlâ medeniyetçiler, çağdaşçılar, ilericiler inatlarında devam ediyorlar. Etsinler. Allâh kat'iyyen vadinden dönmez. Günümüzdeki kendilerini beğenen söz dinlemezler de elbette va'd olundukları musibetleri görecekler. (Yunûs 99. Hacc 55. Haşr 21. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 32

وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Andolsun senden önce de peygamberlerle alay edilmişti de küfredenlere mühlet vermiştim. Sonra onları yakalayıverdim. İşte (bak) azab nasıl oldu?"

ÎZAHI:

Habibim! Bu müşrikler, senden mucize istediklerinden değil, seninle alay ediyorlar. Aldırma. Müteessir olma:

1- "Andolsun senden önce de Peygamberlerle alay edilmişti de küfredenlere mühlet vermiştim..." her devirde gönderdiğimiz Peygamberlerle alay ettiler, düşmanlık yaptılar, eziyetler ettiler. Bununla beraber o kâfirlere tevbe etsinler, îman etsinler diye mühletler verdim. Yine de huylarından vazgeçmediler. Azdıkça azdılar.

2- "...Sonra onları yakalayıverdim..." onları çeşitli musibetler, felaketlerle yakaladım ve helak ettim. Yaptıklarının cezasını çektiler. Daha da çekecekler. Cehennemde ebedi kalacaklar.

3- "...İşte (bak) azab nasıl oldu?" Habibim bir çok âyetlerimle onların uğradıkları akıbetleri sana haber verdim. Gördün ya, onların sonu ne oldu? Sen üzülme. Seninle alay edenlerin sonu da onlar gibi olacak. Ya îman edecekler, ya da helak olacaklar.

(Bakara 14, 15. Âl-i imran 178. En'am 10. Enbiya 41. Âraf 183. Hacc 44, 48. Kalem 44, 45. Tarık 17. Müzzemmil 11. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 33

أَفَمَنْ هُوَ قَآئِمٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ ۚ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَآءَ ۗ قُلْ سَمُّوهُمْ ۗ أَمْ تُنَبِّـُٔونَهُۥ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلْأَرْضِ أَم بِظَٰهِرٍ مِّنَ ٱلْقَوْلِ ۗ بَلْ زُيِّنَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مَكْرُهُمْ وَصُدُّوا۟ عَنِ ٱلسَّبِيلِ ۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Her nefsin kazandığı şey üzerine kaim olan o, artık (putlar gibi) mi? (Onları) Allâh'a ortaklar yaptılar. "Onları isimlendirin. Yoksa ona yer yüzünde bilemeyeceği şeyleri mi haber veriyorsunuz? Yahud sözden yaldızıyla mı oyalanıyorsunuz" de. Hayır kâfirlere kendi hileleri hoş göründü ve yoldan men olundular. Kimi de Allâh şaşırtırsa, artık ona rehberden (biri) yoktur."

İZAHI:

O putperest müşriklere yerli yerince bir soru:

1- "...Her nefsin kazandığı şey üzerinde kaim olan o, artık (putlar gibi) mi?..." Bütün insanların, yaratılması, yaşatılması, hayır ve şer kazançları üzerinde dimdik duran, her hallerini bilen, ona göre karşılığını veren Allâh, hiçbir şeyden haberi olmayan, kendilerini dahi bilmeyen hissiz, şuursuz bir şekilden ibaret olan putlar gibi mi? Haşa, O, putları yapanları, onlara tapanları da yaratan Allâh'tır. Nasıl oluyor da elleriyle yaptıkları şeylere değer veriyorlar da Allâh'a ortak yapıyorlar, onlardan medet bekliyorlar Habibim:

2- "...Onları isimlendirin."de. haydin onların adlarını söyleyerek meziyetlerini anlatın bakalım. Nasıl hareket ederler, ne yaparlar, kime ne zarar verirler, kime yararları vardır? Söyleyin.

3- "...Yoksa O'na yer yüzünde bilemeyeceği şeyleri mi haber veriyorsunuz?.." Sizi ve bütün kainatı yaratan Allâh'a -hâşâ- yerde ve

göklerde olan yarattığı şeyleri bilemeyeceğini mi sanıp da O'na bunları öğretiyorsunuz? Habibim:

4- "...Yahud sözden yaldızıyla mı oyalanıyorsunuz? de..." Boş yere laf yaparak yüze gelen lüzumsuz lakırdılarla mı kendinizi avutuyorsunuz? Veya "bizi aldattığınızı mı sanıyorsunuz?" diye sor bakalım.

5- "...Hayır kâfirlere kendi hileleri hoş göründü ve yoldan men olundular..." Rasulüm! Kâfirler yaptıkları hilelerle büyülendiler, onlar bu hileleri beğendiler, bunlarla Allâh yolundan men olundular.

6- "...Kimi de Allâh şaşırtırsa, artık ona rehberden (biri) yoktur..." Böyle şaşıran kimselere hak yolunu gösterecek, onlara gidecekleri yolu tarif edecek bir yardımcı yok.

(Nisa 1. Yûnus 34, 35. Nahl 17, 20. Neml 59-64. Fâtır 3, 8. Ahzab 52. Kaf 16-18. Tur 35-43. Vakıa 59-73. Hucurat 16. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 34

لَهُمْ عَذَابٌ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَشَقُّ ۚ
وَمَا لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَاقٍ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Onlar için dünya hayatında azab vardır. Muhakkak ahiret azabı da daha çetindir. Onlar için Allâh'tan başka da bir koruyan yoktur."

Âyet: 35

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِى وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۬ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ ۬
اُكُلُهَا دَآئِمٌ وَظِلُّهَا ۬ تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا ۬ وَعُقْبَى
الْكَافِرِينَ النَّارُ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Müttegîlerin va'd olunduğu cennetin sıfatı, altından ırmaklar akan, yiyeceği ve gölgesi devamlı olandır. Bunlar, sakınanların akıbetidir. Kâfirlerin akıbeti de ateştir."

İZAHLARI:

Kâfirler için dünyada esir olmaları, öldürülmeleri, sakat kalmaları sürgün olmaları, aç kalmaları, umulmadık musibetlere uğramaları gibi azaplar vardır.

1- "...Muhakkak ahiret azabı da daha çetindir..." Ahiret azabı, dünyadaki gibi geçici değil, devamlıdır. İçini, dışını saran, hiç ara vermeyen, çok şiddetli bir ateş azabıdır. Hem de:

2- "...Onlar için Allâh'tan başka da bir koruyan yoktur." Dünyada belki bir korunma imkanı bulunur ama ahirette bu yoktur. Allâh da vadinden dönmez. O'nun da yardımı kesilmiştir. Onlar için hiç yardım ümidi kalmamıştır. Mü'minlere gelince, onlar için cennet vardır. Onlar cennetle vad olunmuşlardır.

3- "Müttegîlerin vad olunduğu cennetin sıfatı, altından ırmaklar akan, yiyeceği ve gölgesi olandır..." cennetleri anlatan diğer âyetlere bakarsak mü'minler için hazırlanmış olan nimetler sayılmakla bitmeyecek kadar çoktur.

4- "...Bunlar, sakınanların akıbetidir..." Dünyada iken Allâh'ın yasak ettiği şeylerden sakınanlar, Allâh'a tam itaat edenler, Rasulullâhın sünnetlerine uyanlar böylece mutlu bir sonuca kavuşacaklar.

5- "...Kâfirlerin akıbeti de ateştir" Dünyada iken îman etmeyenler, Allâh'a eş tutanlar, Allâh'ın yasak ettiği şeyleri yapanlar, Peygamberlerle alay edenler de böylece kendileri için hazırlanan ateşli cehenneme atılacaklardır. Bu âyetlerle ilgili pek çok âyetlerden bir kısmı buraya alınmıştır.

(Bakara 85, 114. Maide 33, 41. Tevbe 55, 74, 85. Yûnus 98. Taha 127. Hacc 9. Zümer 26. Fussılet 16. Haşr 3. Kalem 33. Ğaşiye 8-16. İnsân 5-21. âyetler)

Âyet: 36

وَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمِنَ
الْاَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ ۭ قُلْ اِنَّمَآ اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ
وَلَآ اُشْرِكَ بِهٖ ۭ اِلَيْهِ اَدْعُوْا وَاِلَيْهِ مَاٰبِ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Ve kendilerine kitabı getirdiklerimiz, sana indirilenle sevinirler. Gruplardan onun bazısını inkar eden kimseler de vardır. "Ancak Allâh'a kulluk etmemle ve O'na şirk koşmamamla emrolundum. Ancak O'na davet ederim. Dönüş de yalnız O'nadır." de."

Âyet: 37

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا ۭ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاۗءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاۗءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا وَاقٍ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Böylece de onu Arapça bir hüküm olarak indirdik. Andolsun sana gelen ilimden sonra onların hevalarına uyarsan, Allâh'tan sana bir dost yok, koruyucu da yok."

ÎZAHLARI:

Yahudi ve hıristiyandan bir kısmı, kendi kitaplarını tasdik eden Kur'ânın inmesiyle sevindiler. İbni Selam, Selman ve Habeşistan'dan gelen ehli kitap gibi kimseler kendi kitaplarında Rasulullâh'ın ve Kur'ânın geleceğini biliyorlardı. Kur'ân inip de bu hakikatler meydana çıkınca hem îman ettiler, hem de sevindiler. Fakat bu Yahudi ve Hıristiyan toplumlarının içinde:

1- "...Onun bazısını inkar eden kimseler de vardır..." Ka'b ibni Eşraf ve arkadaşları, bilhassa Necrandaki papazlar, bir çok Yahudi hahamları ve onların yardakçıları gibi Allâh'ın Rasulüne düşman olanlar da vardı. Yine Yahudi ve Hıristiyanlardan Kur'ânın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkar edenler de vardır. Bunların bu karışıklıklarına karşı Allâhu Teâlâ Peygamberimize şöyle emretti:

2- "Ancak Allâh'a kulluk etmemle ve O'na şirk koşmamamla emrolundum. Ancak O'na davet ederim. Dönüş de yalnız O'nadır" de. Sizin içinizden bana ve Kur'ânı Kerîme îman edenler ve hakkıyla mü'min olanlar var. Onlarla birlikte biz Allâh'a kulluk eder, O'na ibadet ederiz. O'na asla ortak tutmayız. Sizi ve bütün insanları o eşi ve benzeri olmayan bir Allâh'a îman etmeye davet ederiz. O'na îman edin. O'na ibadet edin. O'na itaat edin. O'nun kitabı ile amel edin deriz. Sizin de, bizim de, bütün insanların da dönüşü ancak O'nun huzurunadır. Başka gidilecek, kaçılacak, kurtulacak yer yok.

3- "Böylece de onu Arapça bir hüküm olarak indirdik..." Rasulüm hem senin dilin hem de çevrende bulunanların dili olan, hem de her bakımdan geniş ifadeli en üstün bir dil olan Arapça ile –geniş, kesin, her devirde ve her yerde geçerli olan hükümleri içine alan kitabı indirdik. Bu kitaba uyacaksın. Bunun hükümleri ile amel edeceksin.

4- "...Andolsun sana gelen ilimden sonra onların hevalarına uyarsan, Allâh'tan sana bir dost yok. Koruyucu da yok." Rasulüm! Sana gelen bu ilim hazinesi olan, pek çok ilimlerin yolunu da açacak olan kıyâmete kadar nice ilimlerin keşfine sebep olacak olan bu Kur'ânı bırakıp da o kâfirlerin, müşriklerin ilimden uzak heva ve heveslerine uyacak olursan, sen de onlar gibi bataklığa düşersin, seni oradan çıkaracak bir dost bulamazsın. Şunu da iyi bil ki cehennem ateşinden seni koruyacak kimse de yok.

Allâhu Teâlânın Peygamberimize olan bu hitabı, bizim gibi zayıf iradeli kimseleredir. Kâfirlerin yaldızlı sözlerine kanıp da onlara uymamamızı, aldanmamızı, körü körüne felaketlere sürüklenmememizi hatırlatıyor. Kur'ânı Kerîmdeki ma'nevî ve maddî ilimlerden ayrılmadan yeni bulunacak bilgilere değer vermemize işaret buyrulmuştur. Allâh Peygamber olarak gönderdiği kuluna, diğer kullarından ayrı sıfatlar verdiğini, onun asla kâfirlere uymayacağını biliyor. Öyle ise bu hitap bizedir. Dikkatli olalım.

(Bakara 85, 120, 121, 145. En'âm 56. Yûsuf 2. Tâha 113. Neml 91, 92. Zümer 11, 12, 28, 14. Fussılet 3. Şûra 7. Zuhruf 3. Ahkâf 12. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 38

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلاً مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ اَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً ۚ
وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَاْتِىَ بِاٰيَةٍ اِلاَّ بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ
لِكُلِّ اَجَلٍ كِتَابٌ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"(Habibim)! Andolsun senden önce de Peygamberler göndermiştik. Onlara da eşler ve nesiller vermiştik. Bir peygamberin Allâh'ın izni olmadıkça bir âyet getirmesi de olmamıştır. Her sürenin bir kitabı vardır."

Âyet: 39

يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ ۖ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Allâh dileyeceğini siler ve sabit kılar. Kitabın anası da onun katındadır."

İZAHLARI:

Habibim! Senin evliliğini ve evlat sahibi olmanı kınayanlar var. Bunlara aldırma. Şunu iyi bil ki:

1- "Andolsun senden önce de Peygamberler göndermiştik. Onlara da eşler ve nesiller vermiştik..." Sen de onlar gibi evleneceksin ve eşlerin olacak. Onlar gibi evladın ve nesillerin olacak. Sen diğer insanlar gibi bir beşersin. Onlara gönderilmiş bir Peygambersin.

Bu âyeti kerîmede Peygamberler başta olmak üzere evlenmeye ve nesil yetiştirmeye teşvik vardır. Buhari ve Müslimin rivâyetlerinde Rasulullâh (S.A.V.): "Bana dikkat edin. Oruç tutarım ve yerim. Kalkarım ve uyurum. Eti de yerim. Kadınlarla da evlenirim. Benim sünnetimden ayrılan benden değildir" buyurmuştur. Rasulullâhın bu konuda çok hadisi nebevileri vardır. Dine hizmet maksadıyla da olsa, sıhhi bir sebep olmadıkça evlenmemek, sünnete aykırıdır. Bu konu başka bahanelere yer vermez. Fıtrata, hakikate, sünnete aykırıdır.

2- "...Bir Peygamberin Allâh'ın izni olmadıkça bir âyet getirmesi de olmamıştır..." Hiçbir peygamber, Allâh'ın izni olmadıkça âyetleri de mucizeleri de o ihsan etmedikçe kendiliğinden bir âyet, bir mucize getirmesi mümkün değildir.

3- "...Her sürenin bir kitâbı vardır." Bu kısımda müfessirlerin ayrı ayrı yorumları ve anlayışları vardır. Bu ihtilaflara girmeden hepsinin anlayışını bir noktada toplarsak netice şöyledir:

Allâhu Teâlâ, yarattığı her şeyi belli bir zamana, belli bir müddete ayarlamış ve ona göre taktir etmiştir. Peygamberlerin gelişi de bu taktire göredir. Âyetlerin, mucizelerin, hâdiselerin gelmesi de bu taktire göredir. İradei külliye tamamen Allâh'ındır. O'nun izni olmadıkça cüz'i iradelerle istediğini yapmaya kadir değildir. Onun için şöyle buyurmuştur:

4- "Allâh dilediğini siler ve sabit kılar..." Dilediği günahları siler, afveder. Dilediğini de öylece bırakır, silmez. O dilediğini dilediği zaman, dilediği yerde dilediği sebeple öldürür. Dilediğini de dilediği kadar yaşatır. Dilediği kimseyi peygamber yapar, dilediği kimseleri ona

ümmet yapar. En son olarak Muhammed Aleyhisselamı peygamber yapmış, en son kitap Kur'ânı Kerîmi de ona inzâl buyurmuştur. Buna kimse müdahale edememiş, karşı çıkanların cezalarını da vermiştir.

5- "...Kitabın anası da onun katındadır" Her olmuş ve olacak melekler tarafından yazılır. Her yazılana "kitap" denir. Her kitabın anası (aslı) Allâh'ın katındadır. Hepsi de ona uygun olur. Bu nizam, asla değişmez. Değişmesi gerekeni de ancak Allâh değiştirir.

(Bakara 128. Âl-i Imran 38. En'âm 42, 84. İbrâhîm 11, 37. İsrâ 3. Kehf 110. Meryem 58. Furkan 7, 20. Mü'minûn 33. Ankebût 27. Saffat 113. Ğafir 78. Rûm 8. Şûrâ 51. Fussılet 6. Zuhruf 4. Hadîd 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 40

وَاِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِى نَعِدُهُمْ اَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Onlara va'detmekte olduğumuzun bazısını kesinlikle sana hakikaten göstersek veya muhakkak seni vefat ettirsek de sana düşen ancak tebliğdir. Hesap da bize aittir."

Âyet: 41

اَوَ لَمْ يَرَوْا اَنَّا نَاْتِى الْاَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا ۭ وَاللّٰهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهٖ ۭ وَهُوَ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Şüphesiz bizim yeri getirip (yaratıp) onun çevresinden eksiltiğimizi de görmediler mi? Allâh da hükmeder. Onun hükmünün takipçisi de yoktur. Hem de o, hesabı çabuk olandır."

İZAHLARI:

Rasulüm! Sen üzülme. Ben va'dimden asla vazgeçmem.

1- "Onlara va'detmekte olduğumuzun bazısını kesinlikle sana hakikaten göstersek veya muhakkak seni vefat ettirsek de sana düşen ancak tebliğdir..." Habibim! Kâfirlere va'dettiğimiz musibetleri, ceza-

ları sen hayatta iken bir kısmını sana göstersek veya sen vefat ettikten sonraya bıraksak da değişen bir şey yok. Onlara yaptığımız va'dler elbette yerine gelecektir. Sana düşen, yalnız Kur'ânı onlara ulaştırman, duyurmandan ibarettir.

2- "...Hesap da bize aittir." Senin tebliğatına uyanlar veya uymayanlar olacaktır. Uyanların mükafatlarını, uymayanların da cezalarını verecek benim.

3- "Şüphesiz bizim yeri getirip (yaratıp) onun çevresinden eksilttiğimizi de görmediler mi?..." Onların yaşadıkları ve hükümran oldukları yere hükümsüz gelip de, birer ikişer Müslüman olan yerler ellerinden çıkarak eksiliyor. Bunu görmüyorlar mı? Bulundukları yer gittikçe daralıyor. Yakında hepsi de ellerinden gidecek ve müslümanların olacak. Bunun farkında değiller mi? Bu kısmın tefsirindeki ihtilafların en uygun olanı budur.

Ayrıca buradaki "yer" den maksat dünyanın tümüdür. Dünyanın coğrafi yapısı tarif edilmiştir. Yeryüzünün etrafı alınarak eksiltilmiş ve yuvarlak hale getirilmiştir. Bu yuvarlağın her yerine İslâm hakimiyetinin ulaşacağına işaret buyrulmuştur. Nitekim:

4- "...Allâh da hükmeder. O'nun hükmünün takipçisi de yoktur..." buyrulmuştur. Allâh'ın hükmü dünyanın yaratılışında, geçirdiği devrelerde ve değişikliklerde, üzerindeki yaşayanlarda nasıl devam ettiyse, yine de O'nun hükmü devam edecek, O'nu bir engelleyen de bulunamayacak. Zaten –sen ne yapıyorsun?- diye bir takipçisi de yok. O'nun İslâm hakimiyetinin dünyanın her yerine ulaşmasındaki vereceği hükmü hiçbir güç durduramayacak. Rasulü Ekremin şu mübarek hadîs-i şerîfleri de bu anlayışı teyit ediyor.

- "Şüphesiz Allâh yeryüzünün doğularını ve bâtılarını toplayıp bana gösterdi. Bana gösterilen her yere ümmetimin mülkü ulaşacaktır." Müjdesini verdi. Dünyanın doğuları, bâtıları güneşin uğradığı dünya yuvarlağının her yerine onun ümmeti olan müslümanların hakimiyetinin ulaşmasının mukadder olduğuna dair bir haberdir. Bunun tahakkuk edeceğine dair alâmetler de görülmeye başladı:

1- Dünyanın her yerine ulaşım imkanları çoğaldı ve kolaylaştı.

2- Küfür adetleri ve geleneklerinden bıkıldı ve nefret edilir hale geldi.

3- İnsan hakları diye ortaya bir dava atıldı. Bu ise tümüyle, eksiksiz yalnız İslâm dininde mevcuttur.

4- Küfür diyarında aile yapısı çöktü. Erkek-kadın anlayışı tamamen zevke dönüştü.

5- Evlat, anne, baba kavramı ve karşılıklı hürmet ve şefkat değerini yitirdi.

6- Her yerde bir hak, bir dirlik, düzen arayışı başladı.

7- Kur'ânı Kerîmin anlaşılması ve her yere ulaştırılması, her dile çevrilip yayılması kolaylaştı.

8- İslâm ülkelerinde çok ciddi ve dikkatli yetişenler, çoğalıyor, uyuşukluk yerini azme, iştaha terk ediyor.

9- Parçalanmış olan İslâm ümmetleri birbirini daha iyi anlamaya kardeşlik anlayışını daha iyi kavramaya başladı. Bütünleşme ihtiyacını daha iyi hissetmeye başladı.

10- Kandırmacılığın sermayesi tükendi. Bütün yalanları, hileleri kendi aleyhlerindeki neticesini verdi.

11- Hele tarihin en meşhur hilekarı olan Yahudilerin bütün hileleri, siyonistleri, masonları, bütün çıplaklığıyla Müslümanlar tarafından bilinir oldu.

12- Yeni icatların hepsi de islami hakikatleri açıklamaya yarar hale geldi.

13- Küfür diyarında dahi isteseler de, istemeseler de, inansalar da, inanmasalar da yer yer islami hükümler yayılmaya başladı.

14- Kilise ve havraların halk üzerindeki baskısı kalktı. Dinlenilmez hale geldi.

15- Tevrat ve İncil'in bozulmuş olduğu, hakikatten uzak kaldığı ma'nevî ve maddî ihtiyaçlara cevap veremez olduğu iyice anlaşıldı.

16- İncil'de hukuk nizamının bulunmadığı, Tevrattaki hukuk düzeninin de hissiyata boğulmuş, tamamen hukukun zıddı haline gelmiş olduğu iyice anlaşıldı.

17- Medeni hukukun da müteğallibelerin keyfine göre sık sık değiştiği ve halkın aleyhine geliştiği gerçeği de kapatılamaz hale geldi.

Artık diller söylemese, akıllar düşünmese bile aranan istenen şey, Kur'ânın ilahi hükümleridir. Dünya insanlığı bir gün bu arzuya kavuşacaktır.

(Âl-i Imran 20. En'âm 34, 66, 134. Tevbe 68. Yûnus 46. Hacc 72. Nahl 82. Mü'minûn 95. Enbiyâ 44. Yâsin 63. Ğafir 77. Şûra 48. Zariyat 60. Maâric 42, 44. Ğaşiye 21-26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 42

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا ۖ يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ ۗ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Onlardan öncekiler de hile yapmıştı. Fakat hilenin hepsi yalnız Allâh'ındır. Her nefsin kazanıyor olduğu şeyi bilir. Kâfirler de yurdun akıbetinin kimin olduğunu yakında bilecek."

ÎZAHI:

Önce geçenler de peygamberlerine çok hileler yaptılar, tuzaklar kurdular. Nemrut'un İbrâhîm Aleyhisselama, Firavunların Mûsâ Aleyhisselama, Yahudilerin de Îsâ Aleyhisselama yaptıkları düşmanlıklar, hileler, oyunlar gibi nice Peygamberlere tuzaklar kurdular ama neticede Allâh onları kendi tuzaklarına düşürdü. Helak oldular gittiler. Kesin söz Allâh'ındır.

"...Her nefsin kazanıyor olduğu şeyi bilir..." Ona göre cezasını verir. Hile yapanların, hilelerini başlarına geçirir. Tuzak kuranların tuzaklarına kendilerini düşürür. Kuvvet, kudret, ilim, irade O'ndadır.

"...Kâfirler de yurdun akıbetinin kimin olduğunu yakında bilecek" Bu dünyanın sonu, bu hayatın akıbetinde kim kazançlı çıkacak kâfirler de yakında görecekler, bilecekler. Ama iş işten geçmiş olacak.

(Âl-i Imran 54. En'âm 123. Enfâl 30. Yûnus 21. İbrâhîm 46. Nahl 26. Neml 50, 51. Fâtır 43. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 43

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا ۚ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۙ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Küfredenler: "gönderilmiş değilsin" de derler. "Benim aramla sizin aranızda –şahit olarak– Allâh ve kendisinde kitabın bilgisi bulunan kimse yeter" de."

ÎZAHI:

Rasulüm! Bu kâfirler sana: "Sen gönderilmiş bir peygamber değilsin" de derler. Onlara:

"...Benim aramla sizin aranızda –şahit olarak– Allâh yeter..." de. Allâh beni peygamber olarak gönderdiğini biliyor. Buna şahit olduğu gibi sizin de küfrettiğinizi ve beni inkar ettiğinizi de biliyor. Buna da şahit. Ayrıca:

"...Kendilerinde kitabın bilgisi bulunan kimseler de..." şahittirler. Çünkü onlar Tevrat ve İncil'de benim gönderileceğime dair Allâh'ın verdiği haberi biliyorlar. Nitekim Habeş kralı, yanındakiler Yahudi ve Hıristiyanlardan Müslüman olanlar açık açık söylüyorlar. Sizin şahitliğinize ihtiyacım yok. Siz nasıl olsa bu inkarınızın cezasını çekeceksiniz.

(Nisâ 166. Âraf 157. Yûnus 29. Ankebût 52. Feth 28. Fussılet 53. Ahkâf 10. Saff 6. âyetlerini de okuyalım.)

RA'D SÛRESİNİN SONU

İBRÂHÎM SÛRESİ

14. Sûredir

52 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1, 2

الٓرٰ ۟ كِتَابٌ اَنْزَلْنَاهُ اِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ
اِلَى النُّورِ بِاِذْنِ رَبِّهِمْ اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿١﴾
اَللّٰهِ الَّذِى لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۗ وَوَيْلٌ
لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾

Meâli:

"(الر) (Bu) bir kitaptır. İnsanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığı, -öğülen, üstün olan, göklerde bulunan şeyler ve yerde olan şeyler yalnız kendisinin olan Allâh'ın yoluna – çıkarman için onu sana indirdik. Vah çetin azapta (yanacak) kâfirlere."

Âyet: 3

اَلَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا ۗ اُولٰٓئِكَ فِى ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٣﴾

Meâli:

"Ahirete karşı dünya hayatını sevenler, Allâh yolundan da men edenler ve onun eğriliğini arayanlar. İşte bunlar (haktan) uzak bir sapıklık içindedirler."

ÎZAHLARI:

(الر) Bunun manasını ancak Allah bilir. Evet bu bir kitaptır. En son inen, kıyâmete kadar devam edecek olan bir kitaptır. İman ibadet ahlak

ve hukuk bilgileri ile kıyâmete kadar ışığında yaşamak isteyen bütün insanlara en şaşmaz yolu gösterecek olan bir kitap.

"...İnsanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa..." çıkacak olan bir kitap. İnsanları küfrün karanlığından, cahilliğin zindanından, haksızlığın zulmünden kurtaracak olan bir kitap. İnsanları fuhuş bataklığından, kumar hırsından, faiz sömürgesinden, içki belasından, kurtaracak olan bir kitap...

"...Öğülen, üstün olan, göklerde bulunan şeyler ve yerde olan şeyler yalnız kendisinin olan Allâh'ın yoluna çıkarman için onu sana indirdik..." Rasulüm! Bütün kemal sıfatlarıyla, eşsiz hakimiyeti, üstün iradesi ve gücü, rahmetinin bolluğu ile öğülen, Kahhar sıfatı ile daima galip ve üstün olan, asla ortağı ve hissedarı olmayan Allâh'ın en şaşmaz, en doğru yolu olan islama götüreceksin. Kur'ânı Kerîmi sana bunun için indirdik.

"...Vah çetin azapta (yanacak) kâfirlere" Seni dinlemeyen, Kur'âna îman etmeyen, karanlıklardan ayrılmak istemeyen kâfirlere ne kadar "vah vah" desek azdır. Yazıklar olsun onlara!... Bile bile kendilerini cehennemin en derin "VEYL" deresine atıyorlar. Hem dünyada hem de ahirette kendilerini felaketten felakete sürüklüyorlar.

"Ahirete karşı dünya hayatını sevenler, Allâh yolundan da men edenler ve onun eğriliğini arayanlar..." Kısa süreli dünyaya saplanıp süresi sonsuz olan ahireti hiçe sayarak inanmayanlar, kendileri saptıkları gibi başkalarını da Allâh yolundan men ederek saptıranlar, dosdoğru olan Allâh yolunda eğrilik bulmaya çalışanlar, onu kötülemeye uğraşanlar, elbette boşuna yorulurlar.

"...İşte bunlar, (haktan) uzak bir sapıklık içindedirler" Bunlar, körler hakkı göremezler. Sağırlar hakkı duyamazlar. Akılları yok hakkı düşünemezler. Tam bir çıkmazın içinde kıvranır dururlar. Bunlar ebedi çıkmaz olan cehennemde kararlaşacaklar.

(Bakara 79, 107, 257. Âl-i Imran 99, 129. Nisâ 131, 132. Mâide 16. Âraf 45, 86. Tevbe 23. Hûd 19. Nahl 107. Meryem 37. Zümer 22. Sâd 27. Fussılet 6. Zuhruf 65. Casiye 7. Zariyât 60. Tûr 11. Hadîd 9. Talâk 11. Murselât 15-49. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 4

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلاَّ بِلِسَانِ قَوْمِهٖ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ ۖ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَآءُ وَيَهْدِىْ مَنْ يَشَآءُ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٤﴾

Meâli:

"Bir Peygamberi, -kendilerine açıklaması için- kavminin dilinden başkasıyla da göndermedik. Artık Allâh dileyeceği kimseleri saptırır. Dileyeceği kimselere de hidâyet eder. Aziz olan, hakim olan da O'dur."

İZAHI:

Allâhu Teâlâ gönderdiği her peygamberi, arasında yetiştiği ve yaşadığı milletin dili ile gönderdiğini beyan ediyor. Çünkü aralarında konuşageldikleri dil ile daha iyi anlatması, delil getirmesi, Allâh'ın emir ve nehiylerini iyice açıklaması kolay olur ve "anlamadık" bahanesi ortadan kalkar.

"Son peygamber olan Muhammed Aleyhisselam, bütün dünya insanlarına gönderildiği halde yalnız kavminin dili olan Arapça ile gönderilmiş olması, başka başka dilleri konuşan diğer insanlara zor gelmez mi?" sorusuna, Kur'ân bu cevabı fiilen vermiştir.

Önce Kur'ânı Kerîm Araplar arasında duyulmuş, anlaşılmış, öğrenilmiş, yazılmış ve ezberlenilmiştir. Sonra başka milletlere açıldıkça, peyderpey o diller öğrenilmiş ve o dilleri konuşanlar Arapça'yı öğrenmiş, tercümeler yapılmış böylece Kur'ânı Kerîmin aslı muhafaza edilerek her dilde konuşan diğer insanlara ulaştırılmıştır. Günümüzde de aynı yol takip edilmektedir. Hem aslı olduğu gibi korunmuş, bozulma değiştirme ihtimali kaldırılmış, hem de her yönüyle başka dillere aktarılmıştır. Kur'ânın tercüme ve tefsiri, akâid ilmi, fıkıh ilmi, hukuk ilmi, ahlak bilgileri kitaplar halinde bol bol her yere ulaştırılmıştır.

Bunları kabul edenler olduğu gibi, inkar edenler de çoktur. Allâh, cüzi iradelerini îman yönünde harcayanlara hidâyet vermiş, küfür yönünde kullananları da sapıklığa kakalamıştır.

O, daima üstündür, galiptir, dilediğini yapar. O, dilediği hükmü verir. O'nun hakimiyetini değiştirecek de yoktur. O, hükmedenlerin en üstünüdür. Her hükmedenin hükmü bozulur. Onun hükmü asla bozulmaz.

(Bakara 26. Ra'd 27. Kehf 17. Meryem 97. Fatır 7. Duhân 58. Müddessir 31. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 5

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَآ اَنْ اَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ
اِلَى النُّوْرِ وَذَكِّرْهُمْ بِاَيَّامِ اللّٰهِ ؕ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ
لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُوْرٍ ﴿٥﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'yı da: "Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allâh'ın günlerini hatırlat" diye âyetlerimizle göndermiştik. Şüphesiz bunda çok şükreden pek sabreden herkese elbette âyetler vardır."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, önemine binaen yemin ederek Mûsâ Aleyhisselamı kavmine Tevrat âyetleriyle ve mucizelerle gönderdiğini, kavmini içine düştükleri küfür, şirk, ahlaksızlık ve Firavunun zulmünün zindanlarından kurtarmasını emrettiğini, bilhassa Allâh'ın onlara verdiği acı, tatlı günlerini hatırlatarak îmana davet etmesini istediğini hatırlatarak:

"...Şüphesiz bunda çok şükreden, pek sabreden herkese elbette âyetler vardır" buyuruyor. Daha önce geçen milletlerden alınacak dersler vardır. Bilhassa Mûsâ Aleyhisselamın doğumundan başlayarak hayatı boyunca, Firavunlarla, kendi kavmi ile aralarında geçen hadiselerde varlığa, çeşitli nimetlere, iyi ve huzurlu geçen günlere çok şükreden yokluğa, açlığa, musibetlere ve huzursuz günlere çokça sabredenler için alınacak ibretler, deliller ve dersler vardır.

(Âl-i Imran 13. Hûd 96. Yûsuf 111. Hıcr 75, 77. İsrâ 101. Tâha 128. Neml 12. Şûra 33. Sebe 19. Zuhruf 46, 47. Ğafir 23. Naziât 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 6

وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ اذْكُرُوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ اَنْجٰيكُمْ
مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ سُوْٓءَ الْعَذَابِ وَيُذَبِّحُوْنَ اَبْنَآءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُوْنَ نِسَآءَكُمْ ؕ وَفِى ذٰلِكُمْ بَلَآءٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ عَظِيْمٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"Hani Mûsâ da kavmine: "Allâh'ın size karşı nimetlerini hatırlayın. Size azabın kötüsünü yapan ve oğlanlarınızı kestirip kadınlarınızı diri bırakan Firavun hanedanından kurtardığı zamanı. Bunda da size Rabbinizden büyük bir imtihan vardır" demişti."

Âyet: 7

وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَاَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ
اِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Ve Rabbimiz: "Andolsun şükrederseniz, yemin olsun ki elbette size artırırım, yine andolsun küfrederseniz şüphesiz azabım kesinlikle çetindir" bilgisini vermişti ya."

Âyet: 8

وَقَالَ مُوسٰٓى اِنْ تَكْفُرُوٓا اَنْتُمْ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا
فَاِنَّ اللّٰهَ لَغَنِىٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾

Meâli:

"Yine Mûsa: "Siz ve yer yüzünde bulunan kimseler hep birden küfretseniz, şüphesiz Allâh andolsun öğülen bir zengindir" dedi."

ÎZAHLARI:

Habibim! Mûsâ'nın kavmine söylediklerini kendi zamanındakilere ve kıyâmete kadar gelecek olanlara haber ver de ibret alsınlar. Allâh'ın verdiği nimetlere karşı şükrederlerse, o nimetleri artırırım. Şükretmezlerse, Allâh zengindir. Onların şükrüne ihtiyacı yok. Şâyet nankörlük ederlerse, muhakkak zararı kendilerinedir. Allâh'ın azabı çok şiddetlidir de.

(Bakara 40-74. Mâide 20-26 Âraf 103-155. Yûnus 75-93. İsrâ 2-8. Mü'minûn 45-49. Şuarâ 10-66. Neml 7-14. Kasas 3-44. Ğafir 23-37. âyetlerini de okuyalım.) Bu konuda geniş bilgi alırız.

Âyet: 9

اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ ۛ
وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۛ لَا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا اللّٰهُ ۛ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا اَيْدِيَهُمْ فِى اَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا اِنَّا كَفَرْنَا بِمَا
اُرْسِلْتُمْ بِهِ وَاِنَّا لَفِى شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَا اِلَيْهِ مُرِيبٍ ﴿٩﴾

Meâli:

"Sizden öncekilerin, Nuh'un ve Âd ile Semud'un ve onlardan sonrakilerin haberi size gelmedi mi? Onları Allâh'tan başkası bilemez. Kendilerine Peygamberleri açık mucizeler getirdiler de ellerini ağızlarına götürdüler ve: "Şüphesiz biz gönderildiğiniz şeyi inkar ettik ve bizi kendisine davet ettiğiniz şeyden cidden kuşkulandırıcı bir şüphe içindeyiz" dediler."

Âyet: 10

قَالَتْ رُسُلُهُمْ اَفِى اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۛ
يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى ۛ
قَالُوا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا ۛ تُرِيدُونَ اَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا
كَانَ يَعْبُدُ اٰبَاؤُنَا فَاْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Peygamberleri: "Gökleri ve yeri yaratan Allâh hakkında bir şüphe mi olur? Sizin günahlarınızdan mağfiret etmesi ve belli bir müddete kadar geciktirmesi için sizi davet ediyor" dedi. "Siz bizim gibi bir beşerden başka değilsiniz. Babalarımızın tapar olduğu şeylerden bizi men etmenizi istiyorsunuz. Hemen açıklayıcı bir delil getirin" dediler."

Âyet: 11

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ اِنْ نَحْنُ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَمُنُّ

عَلٰى مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهٖ ۖ وَمَا كَانَ لَنَآ اَنْ نَّاْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ
اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۖ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Onlara Peygamberleri: "Biz sizin gibi bir beşerden başkası değiliz. Fakat Allâh kullarından dileyeceği kimselere (peygamberliği) ihsan eder. Allâh'ın izni olmadıkça da size bir delil getirmemiz bize mümkün olmadı. Mü'minler de ancak Allâh'a güvensinler" dedi(ler)."

Âyet: 12

وَمَا لَنَآ اَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰىنَا سُبُلَنَا ۚ وَلَنَصْبِرَنَّ
عَلٰى مَآ اٰذَيْتُمُوْنَا ۚ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُوْنَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Hem de bize ne oluyor ki Allâh'a güvenmeyelim? Bize yolumuzu lütfetmiştir. Andolsun bize yaptığınız eziyete karşı da elbette sabredeceğiz. Ve güvenenler de ancak Allâh'a güvensinler."

İZAHLARI:

Mûsâ Aleyhisselam devamla kavmine:

1- "Sizden öncekilerin, Nuh'un ve Âd ile Semud'un ve onlardan sonrakilerin haberi size gelmedi mi?..." Onların ne yüzden helak olduklarını duymadınız mı? Siz de onlar gibi isyan ediyorsunuz. Daha nice milletler battı gitti ki:

2- "...Onları Allâh'tan başkası bilemez..." Sayılarını ancak Allâh'ın bildiği, bize bildirmediği pek çok milletler, Allâh'a ve peygamberlere îman etmediler, isyan ettiler de helak olup gittiler. Siz de onlar gibi olmayın.

3- "...Kendilerine Peygamberleri açık mucizeler getirdiler de ellerini ağızlarına götürdüler ve: "Şüphesiz biz gönderildiğiniz şeyi inkar ettik ve bizi kendisine davet ettiğiniz şeyden cidden kuşkulandırıcı bir şüphe içindeyiz" dediler. Onlara Peygamberleri açık açık âyetler ve mucizeler, deliller getirdiler de âdetlerine göre ellerini ağızlarına götürerek öfkelerinden gevmeye başladılar. Veya onlara "susun" demek istediler.

(Âl-i Imran sûresinin 119. âyetini okursak bu kısmı daha iyi anlarız.)

Onlar, o peygamberlerine karşı gelerek; "Biz sizi de, getirdiğiniz dini de inkar ediyoruz. Sizden de getirdiğiniz dinden de kuşkulanıyoruz, şüpheleniyoruz." sözleriyle isyan ettiler de:

4- "Onlara Peygamberleri: "Biz sizin gibi bir beşerden başkası değiliz. Fakat Allâh kullarından dileyeceği kimselere (Peygamberliği) ihsan eder..." dediler. Evet biz de sizin gibi, sizin cinsinizden, sizin soyunuzdan gelen, yiyen, içen, evlenen, üreyen birer insanız. Ama Allâh bu insanların içinden onlara kendi dilleriyle kelamını tebliğ etmeleri için Peygamberlik ihsan eder, onlara hakka davet vazifesi verir.

5- "Allâh'ın izni olmadıkça da size bir delil getirmemiz bize mümkün olmadı..." Biz kendiliğimizden hiçbir şey getiremeyiz. Yapamayız. Mucize göstermemiz, âyetler ve deliller getirmemiz ancak Allâh'ın izniyle, O'nun emriyledir.

Siz inkardan, şüpheden bahsediyorsunuz. Kendinizi ve bütün mahlukatı görmüyor musunuz? Bunları yaratan Allâh'ı nasıl inkar edebilirsiniz? Bunda nasıl şüpheye, kuşkuya düşüyorsunuz? O sizi hatalarınızdan kurtarmak, günahlarınızı afvetmek, belli bir süre rahatça dünyada gönendirmek için sizi hak yola davet ediyor. İşte biz birer beşer, insan olarak size örnek oluyoruz ve sizi bu saadete çağırıyoruz. Sizin putlara tapmanız, sizi cehenneme göndereceği için onun doğru olmadığını haber veriyoruz. Siz putlara değil yalnız Allâh'a güvenin.

6- "Hem de bize ne oluyor ki Allâh'a güvenmeyelim?..." Bizi yaratan O, büyütüp besleyen, yaşatan ve öldüren O. Artık O'ndan başka sığınacağımız, güveneceğimiz biri olabilir mi? Siz hep bize eziyet yapmayı, bıktırıp usandırmayı düşünüyorsunuz.

7- "...Andolsun bize yaptığınız eziyete karşı da elbette sabredeceğiz..." Biz Peygamberler, eziyetlerden korkup, çekinip, usanıp da tebliğatımızdan asla vazgeçemeyiz. Kat'iyyen terk edemeyiz. Vazifemize, Allâh'a güvenerek devam ederiz.

8- "...Güvenenler de ancak Allâh'a güvensinler" Musibetler ve eziyetlerle karşılaşan herkes de yalnız O'na güvensinler. Yalnız O'ndan yardım istesinler.

(En'âm 34, 130. Mâide 11, 32. Âraf 101. Yûnus 13. Hûd 62, 110. Tevbe 61. Kehf 110. Neml 13. Lokman 17. Sebe 21, 54. Fâtır 25. Rûm 9. Zümer 38, 71. Fussılet 6, 45. Şûra 14, 51. Teğabün 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 13

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَآ اَوْ لَتَعُودُنَّ
فِى مِلَّتِنَا ۖ فَاَوْحَىٰٓ اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ۙ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Küfredenler de Peygamberlerine: "Andolsun sizi kesinlikle yerimizden çıkaracağız veya elbette andolsun dinimize döneceksiniz." dediler de Rableri onlara: "Andolsun zalimleri elbette helak edeceğiz" diye vahyetti."

Âyet: 14

وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۚ ذٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِى
وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Onlardan sonra da andolsun sizi elbette (o) yere yerleştireceğiz. İşte bu makamdan korkan ve va'dimden çekinen kimseleredir."

Âyet: 15

وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ۙ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Ve feth istediler. İnatçı her zorba da hüsrana uğradı."

Âyet: 16

مِنْ وَرَآئِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقٰى مِنْ مَّآءٍ صَدِيدٍ ۙ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Onun ardından (da) cehennem vardır. İrinli sudan da içirilecek."

Âyet: 17

يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَاْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ

وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ ۖ وَمِن وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onu yutmaya çalışacak ve nerde ise yutamayacak. Ona her yerden de ölüm gelecek. O, ölen de değil. Ardından da koyu bir azap var."

İZAHLARI:

Kâfirler, kendilerini îmana davet eden Peygamberlerine:

1- "Andolsun sizi kesinlikle yerimizden çıkaracağız veya elbette andolsun dinimize döneceksiniz" dediler. Her peygamberin kavmi hemen her devirde peygamberine karşı çıkmış ve tehditler savurmuşlardır. Ya seni bu yurdumuzdan sürüp çıkaracaz veya dinimize döneceksin diye zora sürmüşlerdir. Allâh da o peygamberlere:

2- "Andolsun zalimleri elbette helak edeceğiz" diye vahyetti. Üzülmeyin siz tebliğ vazifenizi yaptınız. İman edenler etti. Etmeyen zalimleri muhakkak helak edeceğiz ve:

3- "Onlardan sonra da andolsun sizi elbette (o) yere yerleştireceğiz..." vadinde bulundu. "Onların sizi çıkarmak istedikleri yurtlarında helak ettikten sonra da oranın tamamını size tahsis edeceğiz ve sizi oraya yerleştireceğiz." müjdesini verdi. Öyle de yaptı. İmansızları yok etti îmanlıları yerleştirdi. Hemen bütün peygamberler ve onlara îman edenlere bu ihsanı yaptı.

4- "...İşte bu, makamımdan korkan ve va'dimden çekinen kimseleredir" Yani benim bu ihsanım, îman edip de benim huzuruma çıkmasından korkan, bana itaat eden, emrimden ayrılmayan ve "azap edeceğim" tehdidimden korkarak günahlardan çekinen, sakınan kimselere bu dünyada böyle lütfederim. Ahirette de cennetlerime korum.

5- "Ve feth isteyenler..." Allâh'tan yardım isteyen, düşmanlara galip gelerek yurtların ellerine geçmesini isteyenlere de yardım ettik fetihler nasip eyledik.

Alay ederek musibet isteyen:

6- "...İnatçı her zorba da hüsrana uğradı." İstedikleri belalar, musibetler, günü gelince başlarına yağdı ve helak oldular. En büyük hüsranı tattılar.

7- "Onun ardından (da) cehennem vardır" Dünyada iken felakete uğrayıp batıp gittikten sonra bunun ilerisinde de ebedi içinde kalacakları azap görecekleri cehennem vardır. Orada susadıkça:

8- "...İrinli sudan da içirilecek" Cehennemde bildiğimiz bu sular yok. Ancak yananlardan akan kanlı irinli, kaynar sular var. İşte bunu içecekler.

9- "Onu yutmaya çalışacak ve nerede ise yutamayacak..." Onun sıcaklığı, çirkin kokusu, zehir gibi acılığı yüzünden içemeyecek ama zebanilerin zoruyla istemeseler de yutacaklar ve içleri, bağırsakları parçalanacak. Böylece:

10- "...Ona her yerden de ölüm gelecek. O ölen de değil..." Ölse de kurtulsa iyi ya. Orada ölüm de yok.

11- "...Ardından da koyu bir azap var" Hemen bunun ilerisinde çok koyu ve şiddetli çeşitli azaplar, ardı arkası kesilmeden devam edecek. Şu âyetleri de okursak onların keyiflerini daha iyi anlarız:

(Bakara 206. Âl-i Imran 12. Nisâ 119-121. Âraf 88, 179. Enfâl 37. Tevbe 68. Hûd 119. Ra'd 18. Sâd 55-61. Yasîn 31. Hac 45. Enbiyâ 105. Muhammed 15. Zuhruf 7, 8. Kâf 31. Rahmân 46. Murselât 1-50. Nebe' 21-30. Naziât 40, 41. âyetlerini de okuyalım. Daha da çok âyetler vardır.)

Âyet: 18

مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ ۖ لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Rablerine küfredenlerin misali onların işleri fırtınalı bir günde rüzgarın şiddetiyle savurduğu kül gibidir. Kazançlarından bir şeye güçleri yetmez. İşte bu, (haktan) uzak sapıklığın kendisidir."

İZAHI:

Geçen âyetlerde inatçı kâfirler hakkında verilen beyandan sonra onların yaptıkları işler yararlı da olsa boşa gideceğine de şu örnek veriliyor:

1- " Rablerine küfredenlerin misali onların işleri fırtınalı bir günde rüzgarın şiddetiyle savurduğu kül gibidir..." Fırtınalı bir havada esen rüzgarın önünde savrularak yok olan bir kül gibi îmansızların

yaptıkları bütün işleri de kıyâmet gününde bir hiç olacak. Bu işler zararlı ise, cezalarının daha da şiddetlenmesine sebep olacak.

2- "...İşte bu, (haktan) uzak sapıklığın kendisidir" İmandan uzak kalan, haktan uzaklaşır. Haktan uzaklaşan, bâtıla yaklaşır. bâtıla yaklaşan ise, ebedi olarak cehenneme yerleşir.

(Bakara 217. Âl-i Imran 21, 22, 116, 117. Maide 5, 53. En'âm 88. Arâf 147. Tevbe 69. Hûd 16. Furkan 23. Ahzâb 19. Zümer 65. Muhammed 5, 28, 32. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 19

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ؕ اِنْ يَّشَاْ يُذْهِبْكُمْ وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ۙ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz gökleri ve yeri Allâh'ın hak ile yaratmış olduğunu görmedin mi? Dilerse sizi giderir ve yeni bir halk getirir."

Âyet: 20

وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Bu da Allâh'a zor değildir."

ÎZAHLARI:

Rasulüm! O amelleri kül gibi savrulacak olanlar îman etmeyedursunlar. Allâh onları giderir, helak eder, yerlerine îman edecek emrinden ayrılmayacak başkalarını getirir.

1- "Şüphesiz gökleri ve yeri Allâh'ın hak ile yaratmış olduğunu görmedin mi?..." Biliyorsun ki mevcut olan gökler, yerler ve bunlarda bulunan sayısız varlıklar Allâh tarafından yaratılmıştır. O her şeye kadirdir.

2- "...Dilerse sizi giderir ve yeni bir halk getirir" O uçsuz bucaksız gökleri, güneşi, ayı, yıldızları daha henüz bilmediğimiz varlıkları yaratan, dünyayı ve dünyadaki sayısız mahlukatı, denizleri ve içlerindeki sayamayacağımız kadar çok olan mahlukatı yaratan Allâh, o inkarcıları helak edip de yerlerine îman edecek başkalarını getiremez mi? Nice kâ-

firleri, müşrikleri yok edip de yerlerine başkalarını getirmiş olduğunu görmedin mi? Bilmiyor musun?

3- "Bu da Allâh'a zor değildir" Ona zor ne var ki bu zor olsun? O, "ol" demesiyle her şeyin oluverdiğini bilmiyor musun? İşte senin karşına dikilen bu müşrikler de yok olacak. Onların yerini ihlaslı, itaatli, sadık mü'minler alacaktır.

Allâh'ın bu va'dinin de yerine gelmiş olduğunu elhamdülillâh görüyoruz ve biliyoruz. Günümüzdeki kâfirlerin de onlar gibi olacağında asla şüphe yok.

(Bakara 117. Hıcr 85, 86. Nahl 40. İsrâ 99. Meryem 9, 35. Yasîn 81, 82. Rûm 8, 9. Zümer 5. Câsiye 22. Ğafir 68. Ahkâf 3, 33. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 21

وَبَرَزُوا لِلّٰهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا كُنَّا
لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ ؕ
قَالُوا لَوْ هَدٰينَا اللّٰهُ لَهَدَيْنَاكُمْ ؕ سَوَآءٌ عَلَيْنَآ اَجَزِعْنَآ اَمْ
صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Hepsi de Allâh'ın huzuruna çıktılar ve zayıflar büyüklenenlere: "Şüphesiz biz size tâbi idik. Artık siz Allâh'ın azabından bir şeyi bizden uzaklaştıranlar mısınız?" dediler. "Allâh bize hidâyet verseydi, elbette size hidâyet ederdik. Feryat etsek veya sabretsek bize aynıdır. Bize kaçacak bir yer yok" dediler."

İZAHI:

Bütün mahlukat mahşer meydanında açığa çıktıklarında, her birinin ayrı ayrı Allâh'ın huzurunda hesaba çekildiklerinde zayıflar, o ileri gelen kuruntulu büyüklere:

1- "..."Şüphesiz biz size tâbi idik. Artık siz Allâh'ın azabından bir şeyi bizden uzaklaştıranlar mısınız?" dediler..." Dünyada iken ya korkularından veya aldandıklarından dolayı ileri gelen devlet adamları ya da ağalar, beylerin emrinde onlara uyan kimseler, mahşerin dehşeti için-

de o uydukları kimselere; "Haydin bizi kurtarın. Bizden bu sıkıntının birazını olsun defedin" diye sitem ederler. Onlar da:

2- "..."Allâh bize hidâyet verseydi, elbette size hidâyet ederdik. Feryat etsek veya sabretsek bize aynıdır. Bize kaçacak bir yer yok" dediler." "Dünyada iken Allâh bize cüz'i irade vermeseydi de zorla bizi hak yoluna sevk etseydi, biz de sizi o yola götürürdük. Ne yapalım, iş işten geçti. Şimdi ağlasak da, sızlasak da, feryat edip bağırsak da, susup katlansak da birdir. Değişen bir şey olmaz. Kaçıp kurtulacak, sokulup sığınacak bir yer de yok." cevabını verirler. Hep birden cehennemi boylarlar.

(Bu sûre 48. Âraf 75, 76. Kehf 47-49. Sebe' 31-33. Ğafir 16, 17, 47-50. Naziât 36-39. Ahzab 66-68. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 22

وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْاَمْرُ اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ
وَوَعَدْتُكُمْ فَاَخْلَفْتُكُمْ ۖ وَمَا كَانَ لِيَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ اِلَّآ
اَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِيْ ۚ فَلَا تَلُوْمُوْنِيْ وَلُوْمُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۖ
مَآ اَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُصْرِخِيَّ ۖ اِنِّيْ كَفَرْتُ بِمَآ
اَشْرَكْتُمُوْنِ مِنْ قَبْلُ ۗ اِنَّ الظّٰلِمِيْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Şeytan da iş bitince: "Şüphesiz Allâh size hakkı va'detti. Size ben de va'dettim. Fakat size yalancı çıktım. Size karşı bir gücüm de yok idi. Ancak sizi davet etmem oldu. Hemen bana icabet ediverdiniz. Artık beni kınamayın. Kendinizi kınayın. Ben sizin imdadınıza yetişen değilim. Siz de benim imdadıma yetişen değilsiniz. Şüphesiz önceden beni Allâh'a eş tutmanızı da ben inkar etmiştim. Muhakkak zalimler, onlar için acıklı bir azap vardır."

Âyet: 23

وَاُدْخِلَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ

مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ ۖ تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"İman edenler ve yararlı işler yapanlar da Rablerinin izni ile içinde ebedi kalacakları altlarından ırmaklar akan cennetlere konulmuştur. Oradaki tahiyyatları selamdır."

İZAHLARI:

Mahşerde hesaplar görülüp cennetlikler cennete, cehennemlikler de cehenneme sevkedilip iş bitince şeytan, cehennemliklerin kahrını, üzüntüsünü, tasasını artırmak üzere:

1- "Şüphesiz Allâh size hakkı va'detti. Size ben de va'dettim. Fakat size yalancı çıktım. Size karşı bir gücüm de yok idi..." Dünyada iken Allâh size, peygamberler, kitaplar göndererek, itaat edenlere cenneti, etmeyenlere de cehennemi vaad etti. Bu bir hak idi, yerini de buldu. Ben de size bunun aksini vaad ettim. Ama aslı çıkmadı. Size karşı bana uyun diye bir zor kullanmadım. Zaten bende böyle bir güç de yok idi. Bununla beraber:

2- "...Hemen bana icabet ediverdiniz..." Sanki siz benim davetimi bekliyormuş gibi nefsinize, gönlünüze o gün için hoş gelen şeyleri kabul ettiniz. İleriyi düşünmeden benim peşime takıldınız.

3- "...Artık beni kınamayın. Kendinizi kınayın..." Şimdi başınıza bu bela gelince beni kovalamanız, kınamanız, aleyhime kalkışmanız fayda vermez. Ben de siz de aynı cezayı beraber çekeceğiz.

4- "...Ben sizin imdadınıza yetişen değilim. Siz de benim imdadıma yetişen değilsiniz..." Bir birimizi bu ebedi azaptan kurtaracak değiliz. Boşuna uğraşmayalım.

5- "...Şüphesiz önceden beni Allâh'a eş tutmanızı da ben inkar etmiştim..." Siz beni Allâh yerine koydunuz. Ne dedimse kandınız. Ama ben kendim buna inanmadım. Kendimi Allâh olarak kabul etmedim. Ben sadece Allâh'a karşı isyan ettim. Fakat "ben Allâh'ım" demedim.

6- "...Şüphesiz zalimler, onlar için acıklı bir azap vardır" "Ben Allâh'ım" diyenler, kendini Allâh yerine koyanlar ve onlara uyanlar zalimlerdir. İşte bu zalimlere çok acıklı ve sonu gelmeyen bir azap vardır.

7- "İman edenler ve yararlı işler yapanlar da Rablerinin izni ile içinde ebedi kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennetlere

konulmuştur...” Şeytan ve ona uyanlar ebedi azaba atılırlar iken, Allâh'a îman ederek ve O'nun emirlerine uyarak hayırlı, yararlı işler yapanlar da ebedi saadete erecekler ve cennetlere girecekler. Dünyadaki bir birlerine karşı iyi geçimleri, hoş yaşamaları, selamlaşarak kaynaşmaları orada daha da zevkli olacak.

8- “...Oradaki tahhiyatları selamdır” تَحِيَّةٌ، حَيِيَ kelimesinin tef'il babından “yaşatmak” manasına mastardır. Allâh'tan kulunu yaşatmasını dilemektir. Mü'minlerin birbirine duasıdır, selamdır. Cennetteki duaları, selamet, saadet dilemeleri, gönüllerine hoşnutluk serpmeleri hep “selam”dır. Melekler de onları yine “selam”la karşılayacaklar.

(Bakara 268, 269. Nisâ 119, 120, 121. Mâide 9. Tevbe 72. Hıcr 33-40, 46. Nahl 31, 32. İsrâ 62-66. Mü'minûn 33-37. Ahzâb 22, 44. Feth 29. Zümer 73. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 24

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ
اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِى السَّمَآءِ ﴿٢٤﴾

Meâli:

“Allâh'ın nasıl misal verdiğini görmedin mi? Güzel söz, kökü sabit, dalları da semada olan güzel bir ağaç gibidir.”

Âyet: 25

تُؤْتِىٓ اُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِاِذْنِ رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

“Rabbinin izni ile her zaman yemişini verir. Allâh da düşünürler diye insanlara misaller veriyor.”

Âyet: 26

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ
الْاَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Kötü bir sözün misali de, yerin üstünden koparılan, kendisinin bir kararı olmayan kötü bir ağaç gibidir."

Âyet: 27

يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِى الْاٰخِرَةِ ۚ وَيُضِلُّ اللّٰهُ الظّٰلِمِينَ ۙ وَيَفْعَلُ اللّٰهُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Allâh îman edenleri, dünyada ve ahirette sağlam sözle sabit kılar. Zalimleri de saptırır. Ve Allâh dileyeceği şeyi yapar."

ÎZAHLARI:

Yaptıkları işlerin rüzgar önünde savrulup yok olan kül gibi olduğuna dair nasıl misal verildiği 18. âyette görüldü. Allâh'ın böylece iyi anlayasınız diye verdiği misallere dikkat edin.

1- " Güzel söz, kökü sabit, dalları da semada olan güzel bir ağaç gibidir..." Bütün güzel sözlerin, temeli (Lailâhe illellâh)tır. Allâh'tan başka ilah yoktur anlamında olan bu tevhid kelimesi kalplerine yerleşenlerin söyleyeceği bütün sözler de güzel sözler olur. Bunun örneği:

2- "...Kökü sabit, dalları da semada olan güzel bir ağaç gibidir" Bir ağaç ki toprağı, suyu ve havası iyi olan bir yerde nasıl gürbüz sağlam, iştahlı ve verimli olursa, sağlam bir kalpteki îman, o kalbin sahibindeki güzel ameller de öylece verimli, yararlı ve sağlam olur.

3- "Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir..." Bu ağaca benzeyen îmanlı insanlar da her zaman kendine ve başkalarına yararlı olur, değerli olur, Allâh katında da sevimli olur.

4- "...Allâh da düşünsünler diye insanlara misaller veriyor" Evet düşünmeliyiz. Hem de çok iyi düşünmeliyiz. Düşünmemizi kolaylaştıracak bilgilere sahip olarak düşünmeliyiz. Bir ağaçtan beklenen ne ise onu hatırlayıp, bizden bekleneni yerine getirmeliyiz. İmansız bir kimseden beklenen yerine gelmez. Ama îmanlı bir müslümandan beklenen, iyilikler, yardımlar, doğruluklar, dürüstlükler elbette yerine gelir.

5- "Kötü bir sözün misali de, yerin üstünden koparılan, kendisinin bir kararı olmayan kötü bir ağaç gibidir" Kötü bir küfür sözü de, tıpkı yerden sökülmüş, tutarı kalmamış şurada burada sürüklenen bir

çalı gibidir. Yeşermesi bitmiş, meyve vermesi imkansız, kendinden beklenen bir yararı yok. İşte îmansız kâfirler de böyle köksüz çalıya benzer. Kimseye bir yararı olmadığı gibi zararı da çok olur.

6- "Allâh îman edenleri, dünyada ve ahirette sağlam sözle sabit kılar..." Allâh'a verdiği îman sözüyle, Kur'âna sarılarak, Peygamberi örnek alarak hem dünyasını mamur eder, hem de bütün hazırlıklarını yaparak ahiretini mes'ûd eder, selamete erer, saadete kavuşur.

7- "...Zalimleri de saptırır..." îmansızlığı, ibadetsizliğiyle ahlaksızlaşan zalimleri şaşırtır, bocalattırır ve saptırır. Dünyası da ahireti de yıkılır, cehennemi boylar.

8- "...Allâh dileyeceği şeyi yapar" O her şeye kadirdir. Neyi nasıl, ne zaman dilerse yapar, yaratır. İstediğine hidâyet verir. Dilediğini de şaşırtır. İnsana cüzi iradesini kullanmasına göre yön verir.

(Bakara 165-167. Nahl 102. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 28, 29

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ كُفْرًا وَاَحَلُّوا قَوْمَهُمْ
دَارَ الْبَوَارِ ﴿٢٨﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَبِئْسَ الْقَرَارُ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Allâh'ın nimetini küfre çevirenleri, kavimlerini de cehenneme sokarak helak yurduna sürükleyenleri görmedin mi? Ne de kötü karar."

Âyet: 30

وَجَعَلُوا لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُوا فَاِنَّ
مَصِيرَكُمْ اِلَى النَّارِ ﴿٣٠﴾

Meâli:

""Onun yolundan saptırmaları için Allâh'a ortaklar da yaptılar. Yararlanın. Artık dönüşünüz muhakkak ateşedir" de."

İZAHLARI:

Habibim! Allâh'ın kendilerine ihsan ettiği İslâm nimeti karşılığında şükür edasını tepip de sana karşı gelen ve küfür bataklığını beğenenle-

rin Bedir savaşındaki kendileriyle birlikte kavimlerini de felakete sürükleyerek cehenneme sokanları bilmiyor musun? Başta Ebu Cehl olmak üzere Mekke halkını toparlayıp küfrü korumak, İslâma saldırmak üzere Bedre gelen ve orada hem kendilerini hem de kendilerine uyan kabilelerini helak edip ebediyen cehennemde kalmalarına sebep olanların bu halleri, nimeti küfre değişmek değil mi? Çok acayip olan bu hadiseyi biliyorsun. Kıyâmete kadar böyle olanlar görülecek. Hepsi de aynı akıbete uğrayacak.

1- "O'nun yolundan saptırmaları için Allâh'a ortaklar da yaptılar..." Bu kâfirler, Allâh yolundan halkı saptırmaları için putlar yaparak Allâh'a benzettiler ve onlara taptılar. Saptılar ve saptırdılar. İşte bunlara:

2- "Yararlanın. Artık dönüşünüz muhakkak ateştir" de. Bedir savaşında gidenler gittiler. Kurtulup kalan kâfirlere de şöyle söyle: Siz biraz daha yaşayın dünyadan biraz daha faydalanın bakalım. Yakında ölüm size de gelecek ve muhakkak içinde ebedi kalacağınız cehennem ateşine gireceksiniz. Dönüşünüz şüphesiz orasıdır.

Geçen her devirde böyleleri görüldüğü gibi, bizim yaşadığımız günlerde ve gelecek devirlerde de böyleleri görülecektir. Küfrü yaymak, onu korumak için her çareye baş vuracaklar. Fakat başarıya ulaşmadan cehennemi boylayacaklar. Mü'minler! Asla ümitsizliğe düşmeyelim. Allâh yolunda en güzel, en uygun, en bilgili cihada devam edelim.

(Bakara 165, 181, 211. Nisâ 10, 115. İsrâ 18. Zümer 8. Feth 15. Sâd 56. Fussılet 9. Mücadele 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 31

قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خِلَالٌ ﴿٣١﴾

Meâli:

"İman eden kullarıma söyle! Namazlarını kılsınlar. Kendisinde alış veriş olmayan ve dostluk bulunmayan günün gelmesinden önce kendilerine verdiğimiz şeylerden de gizli ve açık harcasınlar."

İZAHI:

Habibim! Kâfirler Allâh'ın nimetini küfürle değiştiredursun.

1- "İman eden kullarıma söyle! Namazlarını kılsınlar..." Şartlarıyla, rükünleriyle, tam vakitlerinde dikkatle farz namazlarını eda etsinler. Nafileleri de kılmaları haklarında hayırlıdır.

2- "...Kendisinde alışveriş olmayan ve dostluk da bulunmayan günün gelmesinden önce kendilerine verdiğimiz şeylerden de gizli ve açık harcasınlar"

Kendisinde alış veriş olmayan, pazarlık bulunmayan, cezanın yerine bir karşılık vererek kurtulma pazarlığı yapılmayan hem de eş, dost, akraba hatırı geçerli olmayan, kimsenin kimseye faydasının dokunmayacağı kıyâmet günü gelmeden önce, namazlarınızı kıldığınız gibi, Allâh'ın verdiği mallarınızın zekatını da verin. Gizli de verebilirsiniz açıkça da verebilirsiniz. Ayrıca sadaka yardımı da yapmanız çok faydalıdır.

(Bakara 43, 83, 110, 254. Âl-i Imran 91. Nisâ 77. Mâide 36. Yûnus 54. Ra'd 47. Hacc 78. Zümer 47. Mücâdele 13. Müzzemmil 20. Meâric 11-14. Beyyine 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 32

اَللّٰهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَخْرَجَ بِهٖ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ ۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِىَ فِى الْبَحْرِ بِاَمْرِهٖ ۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْاَنْهَارَ ۚ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Allâh, gökleri ve yeri yaratandır. Gökten de bir su indirip de onunla size meyvelerden rızık çıkaran ve O'nun emriyle denizde yürümesi için gemileri size musahhar kılan, nehirleri de size teshir edendir."

Âyet: 33

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَآئِبَيْنِ ۚ وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۚ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Güneşle ayı da devamlı olarak size müsahhar kılandır. Gece ile gündüzü de yararınıza yapandır."

Âyet: 34

وَاٰتٰىكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَاَلْتُمُوْهُ ۭ وَاِنْ تَعُدُّوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ
لَا تُحْصُوْهَا ۭ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَظَلُوْمٌ كَفَّارٌ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"O, istediğiniz her şeyden de size verendir. Allâh'ın nimetini saysanız da onları sayıp bitiremezsiniz. Muhakkak insan, çok zalimdir, çok nankördür."

İZAHLARI:

Dikkat edin. O uçsuz bucaksız gökleri de karalarıyla ve denizleriyle çok geniş olan yeri de yaratan Allâh'tır. Göklerdeki bulutlardan yağmur indirerek yer yüzünü sulayan, ekinler, otlar, meyveli meyvesiz ağaçlar bitiren, çeşitli hayvanlar yaratan O'dur. Denizleri yaratan oralarda yüzüp geçmemizi sağlayacak vapurları yapmanıza imkan veren yine O'dur.

Güneş ile ayı yaratıp hiç ara vermeden âdetleri üzere devam ederek gündüzlerinizi ve gecelerinizi size yararlı kıldıran yine O'dur. Gündüzleri çalışmanızı sağlayarakx geceleri de uyuyup istirahatinizi temin eden de O'dur.

Ayrıca istediğiniz ve istemediğiniz muhtaç olduğunuz her şeyden dilediği kadar veren de O'dur.

1- "...Allâh'ın nimetini saysanız da onları sayıp bitiremezsiniz..." Nefes aldığınız havalar, içtiğiniz sular, aldığınız gıdalar, bindiğiniz, kullandığınız hayvanlar, işlediğiniz madenler, tedavi gördüğünüz ilaçlar, kullandığınız eşyalar... Bunların cinslerini bile saymaya gücünüz yetmez. Ama yine de:

2- "...Muhakkak insan, çok zalimdir, çok nankördür" Bunca nimetler ve bol imkanlar içinde yaşayan nice insanlar var ki bunların kıymetini bilmez nankörlük eder. Hem kendine hem de ulaşabildiği kimselere zulmeder.

(Bakara 29. En'âm 73. Âraf 54. Enbiyâ 30-33. Nahl 10-18. Lokmân 20, 29. Secde 4. Fâtır 12, 13. Ahzâb 72. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 35

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا الْبَلَدَ اٰمِنًا وَاجْنُبْنِى
وَبَنِىَّ اَنْ نَعْبُدَ الْاَصْنَامَ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Hani ya İbrâhîm: "Ey Rabbim! Bu beldeyi emin kıl. Beni de oğullarımı da putlara tapmamızdan uzaklaştır" demişti ya."

Âyet: 36

رَبِّ اِنَّهُنَّ اَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ ۚ فَمَنْ تَبِعَنِى فَاِنَّهُ
مِنِّى ۚ وَمَنْ عَصَانِى فَاِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Şüphesiz onlar, insanlardan çoğunu saptırdı. Artık kim bana uyarsa, işte o, muhakkak bendendir. Kim de bana isyan ederse, şüphesiz sen de çok mağfiret eden, rahim olansın."

Âyet: 37

رَبَّنَآ اِنِّىٓ اَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِى بِوَادٍ غَيْرِ ذِى زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ
الْمُحَرَّمِ ۙ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلٰوةَ فَاجْعَلْ اَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ
تَهْوِىٓ اِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Şüphesiz zürriyetimden kimini mukaddes beytinin yanında ziraatsız bir dereye yerleştirdim. Ey Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları içindir. Artık insanlardan onlara rağbet eden taifeler yarat. Onları meyvelerden de rızıklandır ki şükretsinler."

Âyet: 38

رَبَّنَآ اِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِى وَمَا نُعْلِنُ ۗ وَمَا يَخْفٰى عَلَى
اللّٰهِ مِنْ شَىْءٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَآءِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen gizleyeceğimiz şeyi ve açıklayacağımız şeyi de bilirsin. Allâh'a da yerde ve gökte bir şey gizlenemez."

İZAHLARI:

Habibim! Bu Mekke şehir değilken, kupkuru bir vadi iken oğlu İsmâîl ile anası Hacer'i emrime uyarak bırakan İbrâhîm'i hatırla.

1- "Hani ya İbrâhîm: "Ey Rabbim! Bu beldeyi emin kıl..." ileride büyük bir şehir olacak olan burayı güvenilir bir yer yap ki hacca gelecekler, huzurla ibadetlerini yapsınlar.

2- "...Beni de oğullarımı da putlara tapmamızdan uzaklaştır" demişti ya. Allâh'ım! Beni putlara tapmaktan korudun. Gelecek devirlerdeki nesillerimi de putlardan uzaklaştır diye Allâh'a yalvardı ama yine de daha önceki devirlerde olduğu gibi Mekke'de putçuluk aldı yürüdü. Kabe-i muazzamanın çevresi putlarla doldu. Nihâyet Allâh son Peygamber Muhammed Aleyhisselamı gönderdi ve orayı putlardan temizledi. İbrâhîm Aleyhisselam devamla:

3- "Ey Rabbim! Şüphesiz onlar, insanlardan çoğunu saptırdı..." O putlar, pek çok yerlerde ve zamanlarda insanların çoğunu şaşırttı. İbadetten uzaklaştırdı.

4- "...Artık kim bana uyarsa, işte o, muhakkak bendendir..." Kim bana uyarak yalnız sana kulluk yapar, yalnız sana ibadet ederse, işte o bendendir. Benimle beraberdir.

5- "...Kim de bana isyan ederse, şüphesiz sen de çok mağfiret eden, rahim olansın..." Ey Rabbim! Kullarından kim îman etmez, bana isyan eder, putlara taparak sana şirk koşarsa, onlar hakkında senin vereceğin hüküm yerinde olur. Dilersen tevbe edenlerin tevbelerini kabul eder bağışlarsın. Çünkü sen esirgeyen bağışlayansın. Dilersen onlar için hazırladığın cehennemde cezalandırırsın.

6- "Ey Rabbimiz! Şüphesiz zürriyetimden kimini mukaddes beytinin yanında ziraatsız bir dereye yerleştirdim..." Oğlum İsmâîl ile Anası Hacer'i senin emrinle işaret buyurduğun ve yapılmasını emrettiğin beyti şerifinin yanında, kimsesiz, ıssız, kupkuru bir vadi olan bu yere bıraktım.

7- "...Ey Rabbimiz!" Namazı dosdoğru kılmaları içindir..." Benim zürriyetim ve buraya yerleşecek olanlar ve hatta dünyanın her yerinden ibadet için gelecekler namazlarını senin emrettiğin gibi dosdoğru kılmaları arzusuyla emrini yerine getirdim.

8- "...Artık insanlardan onlara rağbet eden taifeler yarat..." Allâh'ım! Dünyanın her yerinden buraya ibadet için, hacc için, umre için burayı seven, rağbet eden mü'minleri yaratacak ve gönderecek sensin.

9- "...Onları meyvelerden de rızıklandır ki şükretsinler" Allâh'ım! Bu mukaddes yere yerleşen kullarını her türlü gıda maddelerinin yanında dünyanın her yerinde, her mevsimde yetişen, her çeşit meyvelerle de rızıklandır. Umulur ki şükürlerini artırırlar.

10- "Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen gizleyeceğimiz şeyi ve açıklayacağımız şeyi bilirsin..." Biz gizlesek de açığa vursak da sen bilirsin. Bizim nelere muhtaç olduğumuzu bizden daha iyi bilirsin. Biz istemesek de vermeye kadirsin.

11- "...Allâh'a da, yerde ve gökte de bir şey gizli kalmaz" Artık sana gizli değiliz. Sen duaları kabul edensin.

Böylece Allâhu Teâlâ, İbrâhîm Aleyhisselamın dualarını kabul ettiğini Efendimize bildirdi. Biz de şöyle bir bakıp düşündüğümüzde Mekke-i Mükerremeyi ve dünyayı göz önüne getirdiğimizde, bu duaları nasıl kabul buyrulmuş olduğunu açıkça görürüz. Kabe-i muazzama ve Mekke-i Mükerreme'nin ne derece mamur olduğunu, ne derece bir ticari merkez haline geldiğini, dünyanın her yerinde ne varsa oraya yağdığını görüyoruz. Gelecek devirlerde daha neler olacağını da o devirlerde yaşayanlar görecekler. Böylece Allâh'ın sonsuz kudretine inanacaklar.

(Bakara sûresi 124-130. Hacc 26-37. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 39

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِى وَهَبَ لِى عَلَى الْكِبَرِ اِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ ؕ
اِنَّ رَبِّى لَسَمِيعُ الدُّعَآءِ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Yaşlılığa rağmen bana İsmâîl ile İshâk'ı lütfeden Allâh'a hamdolsun. Şüphesiz rabbim duayı elbette işitendir."

Âyet: 40

رَبِّ اجْعَلْنِى مُقِيمَ الصَّلٰوةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِى ۚ رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَآءِ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Ey Rabbim! Beni ve zürriyetimden olanları namazı tam kılan yap. Ey Rabbimiz! Duamı da kabul buyur"

Âyet: 41

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ey Rabbimiz! Hesap olacağı gün beni ve babam ile anamı hem de mü'minleri mağfiret eyle"

İZAHLARI:

İbrâhîm Aleyhisselam, Allâh'a yalvarıp dua ettikten ve Allâh'a yerde ve gökte gizli bir şey olmadığını da açıkladıktan sonra:

1- "Yaşlılığa rağmen bana İsmâîl ile İshâk'ı lütfeden Allâh'a hamdolsun..." diyerek Mekke'de ve Kudüs'te zürriyetlerinin temel atacağı, Peygamberlik varislerinin son Peygambere kadar devam edeceği tebşiratını aldığı için Allâh'a hamdü senada bulundu ve:

2- "...Şüphesiz Rabbim duayı elbette işitendir" diyerek büyük bir ümitle duaya şöyle devam etti:

3- "Ey Rabbim! Beni ve zürriyetimden olanları namazı tam kılan yap..." diyerek ibadetlerin en önemlisi olan namazda hataya düşmeden dosdoğru kılmalarında Allâh'tan yardımlar diledi. Bize de namazın ne kadar üstün ve dikkatli kılınması gereken bir ibadet olduğunu hatırlatmış oldu. Devamla:

4- "...Ey Rabbim! Duamı da kabul buyur" dedi. Dünyadaki dileklerini arzettikten sonra, ahiretteki dileğine geçerek:

5- "Ey Rabbimiz! Hesap olacağı gün beni ve babam ile anamı hem de mü'minleri mağfiret eyle" diye yalvardı. Önce kendinden başlayarak babasını ve anasını zikretti daha sonra bütün mü'minleri anarak Allâh'tan mağfiret diledi.

Burada dikkat edersek: "Beni, babamı, anamı, mü'minleri" diye ruhları ve bedenleriyle birlikte ayırmadan mağfiret dilemiştir. Zamanımızda "Ervahına", "ruhlarına" diyerek ruhları cesetlerden ayırarak dualar yapılmaktadır. Bu bir cehalet eseridir. Hiçbir duada böyle bir ayrımın yapıldığı varid değildir. Bu âyet bizim için mükemmel bir örnektir.

Allâh'ın salih kulları ile Allâh'a tevessül ise, şu sözleri gibi: "Allâh'ım! Filanın senin katındaki mertebesi için veya filanın hakkı için ve-

ya filanın hürmetine şöyle yapmanı dilerim" gibi. Bu ümmetin geçmişinden hiçbir kimseden böyle dua ettikleri naklonulmamıştır.

Taberâninin Esedin kızı Fatımadan naklettiği (بِحَقِّ نَبِيِّكَ وَالأَنْبِيَاءِ) sözü ise, muhaddisler bunun hakkında ta'netmişlerdir.

Netice, Kur'ânı Kerîmdeki duaların, hadisi nebevideki duaların dışında "filanın hürmetine fatihanın hürmetine, filan hakkı için filanın câhi için" şeklindeki dualar, bidattır. Hatadan hâli değildir. Sevapları bağışlarken de "ervahına", "ruhuna" demek de yanlıştır. Bizzat "anama, babama, filana, mü'minlere bağışladım" şeklinde olmalıdır.

(Bakara 126-129, 186, 286. Âl-i Imran 8, 9, 16, 147, 191-194. Mâide 83. Arâf 23, 89, 126. Kehf 10. Mü'minûn 109. Furkan 65, 74. Ğafir 7, 8. Haşr 10. Mümtehine 4, 5. Tahrim 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 42, 43

وَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظّٰلِمُونَ ۬ اِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْاَبْصَارُ ﴿٤٢﴾ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ اِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ ۚ وَاَفْـِٔدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Zalimlerin yapacaklarından kat'iyyen Allâh'ı gafil sanma. Onları, ancak kendisinde -gözleri kendilerine bile dönemez kalpleri de bomboş başkalarını dikenler, koşanlar olarak- gözlerin kararacağı güne geciktirir."

İZAHLARI:

Rasulüm! Bu zalim müşriklerin yaptıklarının yanlarına kalacağını sanma. Allâh'ın bunların yaptıklarından gafil, habersiz olduğunu sanma. Biz onları öyle bir güne bırakıyoruz ki o günde gözler kamaşıp kararacak. İşte o gün onlar başlarını havaya dikerek, kendilerine dahi bakamayacak halde kalpleri de korkularından bomboş olarak, koşa koşa gelecekler. Her biri kendi ameline göre cezasını çekecek.

(Âl-i Imran 188. Enbiyâ 97. Kâf 44. Kamer 8. Meâric 36, 37, 43, 44. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 44

وَاَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَاْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا اَخِّرْنَا اِلٰى اَجَلٍ قَرِيبٍ نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ اَوَلَمْ تَكُونُوا اَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Kendilerine azabın geleceği ve zulmedenlerin: "Ey Rabbimiz! Bizi yakın bir müddete geciktir de davetine icabet edelim, Peygamberlerine de uyalım" diyecekleri (ve kendilerine): "önceden bize bir zeval yoktur" diye yemin eder olmadınız mı?" diye cevap verileceği günü insanlara hatırlat."

Âyet: 45

وَسَكَنْتُمْ فِى مَسَاكِنِ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْاَمْثَالَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Ve kendilerine zulmedenlerin yurtlarına yerleştiniz. Onlara nasıl yaptığımız da size açıklandı. Size misaller de verdik."

Âyet: 46

وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللّٰهِ مَكْرُهُمْ وَاِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Onlar hilelerini de yapmışlardı. (Her ne kadar) onların hileleri dağları gidermek için de olsa onların hileleri de Allâh katındadır."

İZAHLARI:

Habibim! Bu müşrikleri şimdiden uyar. İlerideki yalvaracakları ve fakat fâide vermeyeceği gün gelmezden önce o korkulu günleri hatırlat. O gün gelince zulmedenler:

1- "...Ey Rabbimiz! Bizi yakın bir müddete kadar geciktir de davitine icabet edelim, peygamberlere de uyalım" diyecekler. Yani "Bize kısa bir süre de olsa cehenneme koymayı geciktir, bize biraz mühlet ver de senin davetini kabul edelim, Müslüman olalım, peygamberlere de tâbi olalım, onların bize tebliğ edeceği âyetleri, hükümleri alalım, ona göre senin tam itaatli kulun olalım" diyecekler ama alacakları cevap şöyle olacak:

2- "...Önceden "bize bir zeval yoktur" diye yemin eder olmadınız mı?" "Hani siz, ahireti inkar ediyor ve öldükten sonra dirilmeyeceğiz diyordunuz ya." cevabını alacaklar. Devamla:

3- "Kendilerine zulmedenlerin yurtlarına yerleştiniz. Onlara nasıl yaptığımız da açıklandı. Size misaller de verdik" Daha önce îmansızlıkları ve ahlaksızlıkları yüzünden kendilerine zulmedenler helak oldular gittiler. Onların yerine siz gelip oturdunuz. Onların helak sebepleri de size açıklandı, bunu da biliyorsunuz. Bu hususta size bir çok örnekler de verdik. Ama inadınızdan ayrılmadınız. Onlar gibi küfrettiniz, ahlaksızlık yaptınız ve kendinize zulmettiniz. Şimdi özür dilemeye kalkmanız boşunadır. Çekin azabınızı. Habibim:

4- "Onlar hilelerini de yapmışlardı..." Hakkı iptal etmeleri, bâtılın devam etmeleri için bütün gayretlerini harcadılar, imkanlarını kullandılar, tuzaklarını kurup işlettiler. Ama:

5- "...Onların hileleri de Allâh katındadır..." Allâh tarafından bilinmekte ve amel defterlerine yazılıp korunmaktadır. Onların bizzat elleri, dilleri, ayakları ve bütün bedenleri kendi aleyhlerine şahitlik yapacaktır.

6- "...(her ne kadar) onların hileleri dağları gidermek için de olsa" ne kadar hile yapsalar, tuzak kursalar, gayret etseler dağları söküp atamazlar. Bizim şeriatımızı, yıkıp, âyetlerimizi yok edemezler, Kur'ânı Kerîmi bozamazlar, ortadan kaldıramazlar. Allâh'ın kelamı, Peygamberin mucizeleri, bütün âyetler, Kur'ânı Kerîm, dağlardan daha köklü, daha sağlamdır. Boşuna çaba harcıyorlar.

Evet o devirlerdekiler hiçbir şey yapamadan helak oldular geberdiler gittiler. Şimdi bizim içinde bulunduğumuz bu devirde ve gelecek devirlerde de o tip insanlar vardır ve olacaktır. Bunlara hatırlatalım:

Bakın siz bunca eski eserleri görüyorsunuz. Ahşap ve diğer kısımları çürüyüp yok olmuş ama taş ve bazı madeni kısımlar duruyor. Bunların sahipleri helak olup gitmişler. Sizler gelip bunların yerine oturmuşsunuz. Onların vatanını vatan edinmişsiniz. Onların eserlerine baktığınız zaman, onların da maddî bakımdan çok ileri gitmiş olduğunu görüyorsu-

nuz. Ma'nevîyatlarını yitirdikleri, îmansızlaştıkları, ahlaksızlaştıkları, Allâh'ı unutup zevk sandıkları eğlencelere daldıkları, bilhassa içki ile fuhşa, dansa saptıkları için helak olmuşlar. Bunları gördüğünüz ve bildiğiniz halde niçin onların bu bâtıl ve batıran yolunu tutuyorsunuz? Gelin iş işten geçmeden Kur'ân yolunu tutun bu rezaletten vazgeçin.

(Âl-i Imran 54. En'âm 123, 124. Enfâl 30. Yûnus 21. Ra'd 42. Mü'minûn 106-108. Kasas 58, 59. Ankebût 38. Secde 12-14, 26. Sebe 15, 16. Taha 128. Neml 50-52. Ğafir 11, 12. Fâtır 37. Ahkâf 25, 26. Nûh 22. Murselat 35-40. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 47

فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهٖ رُسُلَهٗ ۭ اِنَّ اللّٰهَ
عَزِيْزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Artık Allâh'ın Peygamberlerine verdiği sözden cayan olduğunu kat'iyyen sanma. Şüphesiz Allâh en üstün olan intikam sahibidir."

Âyet: 48

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ وَالسَّمٰوٰتُ وَبَرَزُوْا لِلّٰهِ
الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Yer başka yere, gökler de değiştirileceği ve Kahhar olan Allâh'ın huzuruna çıktıkları gün."

İZAHLARI:

Rasulüm! Allâh'ın vadinden döneceğini sanma. Kesinlikle vadini yerine getirecek, müşrikleri, kâfirleri kendi hilelerini boğacak, seni zaferden zafere kavuşturacak, sana uyan ümmetin artacak, gelecek nesiller seni daha çok anacak, salavat getirip dua edecekler. Şunu da iyi bil ki:

1- "...Şüphesiz Allâh en üstün olan intikam sahibidir" Allâh yarattığı her şeyin en üstünü, asla mağlup olmayanı, hepsini de mağlup edenidir. Hem de intikam sahibidir. Küfürlerini, şirklerini, nifaklarını,

bozgunculuklarını mükemmel bildiği kimselerden intikam alacağı gün elbette gelecek.

2- "Yer başka yere, gökler de değiştirileceği ve Kahhar olan Allâh'ın huzuruna çıkacakları gün" İşte o gün onlar, yaptıklarının karşılığını elbette görecekler. Hepsi de dirilecekler. Allâh'ın huzuruna sürülecekler. İnkâr ne imiş, küfür ne imiş, isyan ne imiş görecekler.

Yer yuvarlağı, tamamen değişecek, dağlar, denizler, her şey toz gibi savrulduktan sonra dümdüz, bembeyaz, hiç hatasız ve hata işlenmeyen bir hale gelecek. Gökler de öyle. Tamamen değişecek bambaşka bir şekil alacak.

Buhari ve Müslim'de zikredildiği gibi, Sehl ibni Sa'd şöyle anlatıyor: Rasulullâh (S.A.V.): "Kıyâmet gününde insanlar, tertemiz bembeyaz yufka ekmek gibi olan yere toplanacak. Orada hiçbir kimse için bir bellik de yok" buyurmuştur.

(Âl-i Imran 4. Maide 95. En'âm 134. Arâf 44. Enfâl 7. Tevbe 68, 72. Yûnus 46. Ra'd 40. Enbiyâ 103. Mü'minûn 95. Ahzâb 22. Ğafir 77. Secde 22. Zümer 37. Zuhruf 41. Duhan 16. Kıyâmet 7-9. Tekvir 1-14. Murselât 7-10. Kâria 1-5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 49

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"O gün mücrimleri bukağılarda (birbirlerine) bağlanmış görürsün."

Âyet: 50

سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ وَتَغْشَىٰ وُجُوهَهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Onların gömlekleri katrandandır. Yüzlerini de ateş bürüyecek."

Âyet: 51

لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ

الْحِسَابِ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Allâh, herkese kazandığı şeylerin cezasını vermesi içindir. Muhakkak Allâh hesabı çarçabuk olandır."

İZAHLARI:

Habibim! O yerin başka yere, göklerin de başka göklere çevrildiği kıyâmet günü:

1- "...Mücrimleri bukağılarda (birbirlerine) bağlanmış görürsün..." mücrim kâfirler işledikleri suçlara göre sınıflara ayrılarak birbirlerine zincirlerle, bukağılarla, urganlarla bağlanırlar. Zinacılar, kumarcılar, şarkıcı sanatçılar, iftiracılar... ve sâireleri bağlanmış olarak cehenneme sürülürler.

2- "Onların gömlekleri katrandandır..." tüm elbiseleri deve ve camızlara sürülen, çabuk alevlenen katrandandır. Veya eritilmiş bakır ve madenlerdendir. Vücutları yanar halde olan katran veya madenlerle sarılmış.

3- "...Yüzlerini de ateş bürüyecek" başlarının, yüzlerinin tümünü ateş kaplamış olarak cehennemde ebedi kalacaklar. İşte bunlar:

4- "Allâh herkese kazandığı şeylerin cezasını vermesi içindir." Herkes ne yaptı ise, hangi suçu işlediyse, karşılıksız kalmaması için böyle cezalandırır. Hesabı da çarçabuk yapar.

(Âraf 40, 41. Yûnus 13. Kehf 49, 53. Meryem 86. Taha 102. Mü'minûn 104. Ankebût 55. Furkan 13, 14. Saffat 22. Sâd 38. Zuhruf 74. Necm 31. Tekvir 7. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 52

هٰذَا بَلَاغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِهٖ وَلِيَعْلَمُوٓا اَنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ وَّلِيَذَّكَّرَ اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"İşte bu, insanlara uyarılmaları için ve onun, şüphesiz ancak bir ilah olduğunu bilmeleri için, hem de akıl sahiplerinin düşünmesi için bir tebliğdir."

İZAHI:

Habibim sana indirdiğim bu Kur'ânı Kerîm bütün insanlara ve cinlere:

1- "Uyarılmaları için..." Allâh'ın vereceği cezalara, çekecekleri azaba karşı korkutulmaları, uyarılmaları, ona göre tedbir almaları için, onu iyice okumaları, anlamaları, anladıklarıyla amel etmeleri, böylece ahirete hazırlıklı gitmeleri için.

2- "...Onun, şüphesiz ancak bir ilah olduğunu bilmeleri için..." Allâh'ın bir olduğunu, O'ndan başka ilah olmadığını, eşi ve benzeri bulunmadığını, ancak O'na kulluk yapılması, yalnız O'na ibadet edilmesi gerektiğini bilmeleri için.

3- "...Akıl sahiplerinin düşünmesi için..." Akıllarını iyi kullanan selim, sağlam akıl sahipleri Kur'ânı Kerîmi iyi okumaları, onu iyi anlamaları ve anladıkları şeyler üzerinde çok iyi düşünmeleri, gereken nasihati almaları, ona göre yaşamalarını tanzim etmeleri için.

4- "Bir tebliğdir" Allâh'ın Rasulüne indirdiği, Rasulünün de insanlara ve cinlere noksansız ulaştırdığı bir Allâh kelamıdır. Ancak bu tebliğe kulak veren, îman eden, hayatını ona göre ayarlayan kimseler yararlanabilir. Ona karşı gelenler ise, geçen bir çok âyetlerde belirtildiği gibi çok ağır ve çetin azaplar görürler. Cüz'i iradelerini istedikleri yönde kullanmakta serbesttirler. İsteyen cehennem hazırlığı yapar, dileyen de cennete hazırlanır.

Burası ile ilgili pek çok âyetlerden bir kısmını alalım:

(Âl-i Imran 20. Mâide 92, 99. En'âm 19, 92, 130. Âraf 2, 3, 69. Ra'd 19, 30, 40. Nahl 35, 51, 82. Enbiyâ 106-108. Nûr 54. Kasas 7. Ankebût 18. Secde 3. Yâsin 6, 17. Şûra 7, 48. Zümer 9. Sâd 29, 43. Fussılet 6.)

İBRAHİM SÛRESİNİN SONU

ONÜÇÜNCÜ CÜZÜN SONU

ONDÖRDÜNCÜ CÜZ

HİCR SÛRESİ

15. Sûredir

99 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

الٓرٰ ۚ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْاٰنٍ مُبِينٍ ﴿١﴾

Meâli:

"(الر) Bunlar, kitabın açıklayan Kur'ânın âyetleridir."

Âyet: 2

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾

Meâli:

"Küfredenler nice nice temenni edecekler ki, ah Müslüman olmalıydılar."

Âyet: 3

ذَرْهُمْ يَاْكُلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِهِمُ الْاَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Bırak onları. Yesinler ve yararlansınlar, ümit de onları oyalasın. Artık ileride bilecekler."

İZAHLARI:

(الر) Manasını ancak Allâh bilir.

Habibim! Sana indirdiğim sûreler ve anlattığım hakikatler, kitabın yani Kur'ânı Kerîm'in âyetleridir. Her insanın elbette bunlara ihtiyacı vardır. Bunlara îman edip onlarla hayatlarını düzene koymalılar ki hem dünyaları huzurlu olsun, hem de ahiretleri mes'ûd olsun. Aksi halde öyle bir zaman gelecek ki:

1- "Küfredenler, nice nice temenni edecekler ki, ah Müslüman olmalıydılar" Dünyada Müslüman olmayan ve kâfir olarak ölen kimseler ahiretin çilesini, azabını görünce: "Ah keşke dünyada iken biz de Müslüman olsaydık da bu cehennemi görmeseydik" diye nice nice pişmanlık duyacaklar, temenniler yapacaklar. Ama boşuna. Hiçbir faydasını göremezler. Habibim!

2- "Bırak onları. Yesinler ve yararlansınlar, ümit de onları oyalasın. Artık ileride bilecekler" Rasulüm! Sen onları islama davet ettin, ya. Âyetlerimi de kendilerine tebliğ ettin ya. Artık uğraşma. Bırak onları, hayvanlar gibi yesinler, içsinler, dünyanın aldatıcı şeylerinden biraz yararlansınlar, şehvetleriyle, haramlarıyla, zulümleriyle zevk sandıkları şeylerle ömürlerini tüketsinler. Onların kendilerine göre umdukları, ümit ettikleri, kavuşmayı temenni ettikleri şeyler de onları avutsun, oyalasın. Onlar aldandıklarını, zarar ettiklerini ileride ateşi görünce bilecekler.

Ali R.A.'den gelen bir rivâyette şöyle buyrulmuştur: "Size ancak iki şeyden korkarım. Tûlü emel ve hevaya uymak. Çünkü tûlü emel, ahireti unutturur, hevaya uymak da haktan saptırır"

"Tûlü emel" ileriye yönelik ümitler, beklentiler ve hayaller.

"Hevaya uymak" ise, oyunlar, eğlenceler, tiyatrolar, sinemalar, boş hikayeler, lüzumsuz vakit harcamalar. Maalesef devrimizde bunlar gittikçe çeşitlenmekte ve îmanı zayıf olanları kendilerine çekmekte ve felakete doğru sürüklemektedir. Anlayıp da bırakanlara ne mutlu.

(Bakara 252. Âl-i Imran 58, 108. Nisâ 42. En'âm 91, 112, 137. Yûnus 1. Yûsuf 1. Ra'd 1. Şuarâ 2. Mü'minûn 54. Kasas 2. Lokman 2. Zuhruf 83. Câsiye 2. Maâric 11, 42. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 4

وَمَآ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ اِلاَّ وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"Kendisinin bilinen bir kitabı olmaksızın bir yurdu helak etmedik."

Âyet: 5

مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Bir ümmet ecelinin önüne geçemez. Geciktiremez de."

İZAHLARI:

Her milletin kaderi levh-i mahfuzda yazılıdır. İsyanlarından ve îmansızlıklarından dolayı batmaları, helak olmaları saatiyle, saniyesiyle yazılıdır. Allâh tarafından bilinmektedir. Ne o zaman gelmeden helak olabilirler, ne de bir an olsun geciktirebilirler. Onların ellerinde hiçbir şey yoktur.

(Âraf 34. Yûnus 49. Nahl 61. Kehf 59. Hacc 45. Şuarâ 208. Kasas 59. Sebe 29, 30. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 6

وَقَالُوا يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِى نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾

Meâli:

"Ve "Ey kendisine zikir indirilen! Şüphesiz sen hakikaten delisin" dediler."

Âyet: 7

لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَـٰٓئِكَةِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾

Meâli:

"Doğrulardan isen, bize melekleri getirseydin ya"

Âyet: 8

مَا نُنَزِّلُ الْمَلَـٰٓئِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوٓا إِذًا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Hak olmadıkça melekleri indirmeyiz. O zaman gözetilmiş de olamazlar."

Âyet: 9

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz zikri biz indirdik biz. Ve onu muhakkak biz elbette koruyucularız."

İZAHLARI:

O inatçı Mekke müşrikleri alay ederek, hiçe sayarak Rasulü Ekrem (S.A.V.)'e:

1- "Ey kendisine zikir indirilen! Şüphesiz sen hakikaten delisin" dediler. "Zikir"den maksat Kur'ânı Kerîm. Ey Muhammed! Sen kendine kitap indirildiğini iddia ediyorsun. Yalan söylüyorsun. Sen delilik yapıyorsun. Biz buranın eşrafı, ileri geleni olarak senin peşine mi takılacağız. Biz bunlara kanmayız.

2- "Doğrulardan isen, bize melekleri getirseydin ya" diyerek Rasulullâhı zor duruma düşürmeye çalıştılar. Sanki melekler gelse inanacaklar mı? Kur'ânı Kerîm'in bir melek vasıtasıyla geldiğini de bilmiyorlar mı? Bunu da duydular. Fakat asıl maksatları meleklerin gelmesi değil, Allâh'ın Rasulüne eziyet etmek, O'nu usandırmak, yıldırmak, vazgeçirmek. Ama buna imkan mı var? Allâh onlara:

3- "Hak olmadıkça melekleri indirmeyiz. O zaman gözetilmiş de olamazsınız" cevabını vermiştir. Yani, melekler sizin keyfinize göre gelmezler. Onlar ancak hak olan, hikmetli olan sebeple gelirler. Sizin helak zamanınız gelince inerler. Onları o zaman görürsünüz. Nitekim savaş zamanında onları gördünüz, daha da göreceksiniz. Geçmişte helak olan milletleri batırmak üzere meleklerin geldiğini duymadınız mı? Onlar gelecek olurlarsa, siz gözetilmiş, korunmuş olamazsınız. Size böyle bir mühlet de verilmez. Sizin çabanız, Rasulüme indirdiğim Kur'ândan huzursuz olduğunuzu gösteriyor. Tevrat'la İncil gibi onu da bozup yok etmeye yöneliyorsunuz. Ama:

4- "Şüphesiz zikri biz indirdik biz. Ve onu muhakkak biz elbette koruyucularız" En son olan Kur'ânı kıyâmete kadar kesinlikle biz koruyacağız. Kat'iyyen onu kimse bozamayacak. Bir harfini bile değiştiremeyecekler. İsteseler de, istemeseler de onun hükümlerinden ayrılamayacaklar. Ayrılsalar da onmayacaklar. Huzur bulamayacaklar. Kendi kendilerini yıpratıp bitirecekler. Kurtuluş çaresini yine Kur'ânda bulacaklar. Bugün dünyanın manzarası da budur. Aradıkları huzuru yalnız Kur'ânda bulacaklar.

(Âl-i Imran 124, 125. En'âm 11, 158. Enfâl 9. Nahl 33. İsrâ 95. Şuarâ 27. Mü'minûn 24, 25. Saffat 36. Duhan 14. Furkân 21, 22. Fussılet

14. Zuhruf 53, 60. Zariyat 39, 52. Tûr 29. Kalem 2, 51. Tekvir 22. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 10

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِى شِيَعِ الْاَوَّلِينَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"Andolsun senden önce evvelki zümrelere de göndermiştik."

Âyet: 11

وَمَا يَاْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلاَّ كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Kendilerine bir Peygamber gelmiyor ki ancak onunla alay ediyor idiler."

Âyet: 12

كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ فِى قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Böylece onu mücrimlerin kalplerine sokarız."

Âyet: 13

لاَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ona îman etmezler. Öncekilerin yolu da geçmişti."

İZAHLARI:

Rasulüm! Bu müşrikler seninle alay ededursunlar.

1- "Andolsun senden önce evvelki zümrelere de göndermiştik" Daha önce geçen milletlere de Peygamberler göndermiştik. Onlar da Peygamberleriyle alay etmişlerdi. Bunlar da onlar gibi. Onların uğradığı akıbete bunlar da uğrayacak.

2- "Kendilerine bir peygamber gelmiyor ki ancak onunla alay ediyor idiler" Her gelen Peygamberle eğlendiler, inkar ettiler. Düşman kesildiler. Bu Mekke müşrikleri de onlardan farksız.

3- "Böylece onu mücrimlerin kalplerine sokarız" Onların kalplerine seninle ve Kur'ânla alay etme hırçınlığını sokarız. Bozuk niyetlerinin gereği de bu.

4- "Ona îman etmezler..." O Kur'âna îman etmezler. Öteden beri bu tip insanların yapacağı bu. Çünkü:

5- "...Öncekilerin yolu da geçmişti" Onların âdetleri, gelenekleri, alışkanlıkları da böyle geçmiş idi. Bu müşrikler de tıpkı onlara benzer. Sen tebliğini yap gerisini bana bırak.

(Âl-i Imran 137. En'âm 10, 42. Tevbe 65. Ra'd 6, 30, 32, 38. Mü'minûn 44. Şuarâ 6, 200, 201. Furkân 20. Yâsin 30. Rûm 10, 47. Ğafir 78. Zuhruf 6, 7. Ahkâf 18. Cinn 17. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 14, 15

وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَآءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾
لَقَالُوٓا إِنَّمَا سُكِّرَتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıkmaya devam etseler, şüphesiz: "Gözlerimiz şaşırtıldı. Hayır biz büyülenmiş bir zümreyiz", derler."

ÎZAHLARI:

Habibim, bu inatçı kâfirlere gökten bir kapı açıversek de bu kapıdan girip yukarı çıkmalarına imkan versek, meleklerin inip çıktığını da görseler:

"...Gözlerimiz şaşırtıldı. Hayır biz büyülenmiş bir zümreyiz", derler. "Bu bir hayalden ibarettir. Aslı astarı yoktur. Yaptıkları sihirleri bize böyle gösteriyorlar. Biz buna inanmayız" diye itiraz ederler. İnatlarından dönmezler.

(En'am sûresinin 7, 8. âyetlerini okuyalım.)

Âyet: 16

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِى السَّمَآءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Andolsun gökte burçlar da yaptık ve bakanlar için onları süsledik."

Âyet: 17

وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Onları, taşlanan her şeytandan da koruduk."

Âyet: 18

إِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Ancak duyma çalıntısı yapan kimse başka. Ona da (Allâh) açık bir ateş parçası tâbi kılar."

Âyet: 19

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Yeri de döşeyip uzattık. Orada dağlar yerleştirdik. Yine orada her şeyden tartılanları bitirdik"

Âyet: 20

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Orada size de, rızık verici olamadığınız kimseye de geçimler yarattık."

İZAHLARI:

Putlarıyla öğünen ve onlara güvenen müşriklerin gülünç bir oyuncak içinde olduklarını sergilemek ve kendi gücünü tanıtmak üzere:

1- "Andolsun gökte burçlar da yaptık..." buyuruyor. "Burç" apaçık görünen, köşk, yıldız, ay, güneş, dağ, büyük ağaç manalarında kullanılan bir kelimedir. Eski felekiyatçılar (astronomlar) gök bilimlerini

tesbit etmek için açıkça görebildikleri yıldız kümelerine "burç" demişler ve güneşin yer değiştirme hesabında kullanmışlar. Bunların sayıları pek çok olduğu halde on iki olarak tespit edilmişler ve o devirlerde kullandıkları hiyeroglifi yazısı olan şekillerle göstermişlerdir. Bu "burç" diye isimlendirdikleri yıldız kümeleri kuzu, öküz, ala koyun, yengeç, arslan, başak, terazi, akrep, yay, oğlak, kova, balık, şekilleriyle belli etmişler ise de gökteki yıldızlar ve birbirlerine yakın olanların sayısı bilinmeyecek kadar çoktur.

Devrimizde de araştırmalar –bilindiği gibi– devam ediyor. Göklere gönderilen füzelerle bazılarını tespite çalışıyorlar.

Allâhu Teâlâ, bu ve benzeri âyeti kerîmelerle dikkatimizi göklere çekmek suretiyle hem bizi araştırmaya sevketmek, hem de kendi gücünü göstererek îman etmemizi, O'nun yolunu tutmamızı ve yanılmamamızı sağlama lütfunda bulunmuştur. Bir de:

2- "...Bakanlar için onları süsledik" buyurmasıyla yine bizi hayrette bırakıyor. Yıldızları seyrettiğimizde gök yüzünün o düzenli manzarası karşısında o güvendiğimiz aklımızın nereye kadar ulaşabildiğini, nerede durup acze düştüğünü anlarız ve bize bu aklı, veren, semaları ve yıldızları yaratanı düşünür ona ister istemez îman ederiz. Ama ne yazık ki aklı olduğu halde düşünemeyen, gözü ile baktığı halde göremeyen, kulağı ile işittiği halde duyamayan nice beyinsizler var. İşte bunlar, şeytanlara uyan ve şeytanlaşanlardır ki onların inkarından, kendi fitnelerine âlet etmelerinden de koruduğunu Allâhu zülcelal şöyle hatırlatıyor:

3- "Onları, taşlanan şeytandan da koruduk" Gökleri ve oralarda bulunan güneşi, ayı, yıldızları öylesine sağlam yarattık ve yerli yerince tanzim ettik ki hiçbir şeytan, hiçbir güç onları bozamaz ve kendi fasid görüşüne âlet edemez.

4- "Ancak duyma çalıntısı yapan kimse başka..." Bazı duyulan şeyleri çalarak, çelerek, uyduran ve kendine göre değiştiren kahinler müneccimler gibi Allâh'ın kudretini saptıranlar da eksik değil. Ama:

5- "...Ona da (Allâh) açık bir ateş parçası tâbi kılar..." O da yakayı kurtaramaz. Onun hak ettiği ateş parçası peşine takılır. Onu yaka yaka sokar. Allâh'ı inkar veya O'na olan îmanı saptırmak için yıldızlara tapmayı, ayı ve güneşi Allâh'a vasıta yapmayı uyduranların sonu böyle. Gökler hakkındaki bilgiyi veren Allâhu azimüşşan dikkatimizi yere çeviriyor ve:

6- "Yeri de döşeyip uzattık..." buyuruyor. Dikkatle baktığımız zaman, üzerinde yaşadığımız yerin yaşamamıza, gıda ihtiyaçlarımızın ve aydınlatan güneşin onu ne kadar tamamladığını onun üzerinde yaşayan

hayvanların, yeşeren ağaçların ve otların, ekinlerin ne kadar işimize yaradığını anlarız ve bunları yaratana îman ederiz, onun yolundan ayrılmayız.

7- "...orada dağlar yerleştirdik..." diyerek dikkatimizi dağlara çeviren Rabbimiz, bunların boşuna dikilmediğini, yerin kemiği gibi onun dağılmasını önlediğini, tatlı suları depoladığını, pek çok madenleri ihtiva ettiğini, rüzgarları kırıp fırtınaları önlediğini, daha nice yararları olduğunu hatırlatıyor.

8- "...Yine orada her şeyden tartılanları bitirdik" buyurmasıyla da dikkatimizi bitkilere çeviriyor onların yaratılışındaki incelikleri ve ölçüleri beyan ediyor. Burada (موزون) kelimesi her ne kadar lügat anlamıyla "tartılan, tartılmış" ise de Rahman sûresinin 7. âyeti kerîmesinde de açıklanacağı gibi göklerin dengesine işaret buyurulduğu gibi, burada da bitkilerin her birinin ayrı ayrı dengeye, ölçüye, tartıya, ağırlığa sahip olduğuna ve hücre yapılarına işaret buyurulmuştur. Bu bitkilerin su emme, kabiliyetleri su ile birlikte aldıkları maddeleri tatlıya, acıya, ekşiye hatta zehre çevirmeleri, kendi bünyelerindeki, değişik şekillenmeleri, belli bir büyüme nisbetleri, renkleri, tohumları ve meyveleri, sayılmakla bitmeyecek kadar çok olan ayrılıkları hep ince ölçülere, hassas tartılara, mükemmel hendesellere (geometri içinden çıkılamayacak hesaplara) göre ayarlanmış, yaratılmıştır. Hem de bunları:

9- "...Size de, rızık verici olamadığınız kimseye de geçimler yarattık" denizlerdeki, karalardaki, havalardaki hayvanata rızık olduğu gibi sizin de, bakmakla mükellef olduğuz kimselerin de gıdalarınız, giyecekleriniz, tedavileriniz ve her türlü geçim ihtiyacınız için yarattık. Çok derin düşünmeli değil misiniz? Çok şükretmeli değil misiniz?

(Âraf 10. Ra'd 3, 4. Nahl 11, 15. Enbiyâ 31, 32. Furkân 61. Neml 60, 61. Lokmân 10, 11. Saffat 6, 7, 8. Fussılet 10, 12. Kâf 6, 7. Cinn 8, 9. Burûc 1. Mülk 5. Murselât 27. İnşikâk 3. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 21

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنَزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Hazineleri katımızda olmayan bir şey de yoktur. Biz onu belli bir miktardan başka da indirmeyiz."

Âyet: 22

وَأَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ فَأَنزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Rüzgarları da aşılayıcılar olarak gönderdik. Gökten de su indirdik. Size de onu içirdik. Onun depocuları da siz değilsiniz."

Âyet: 23

وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Ve şüphesiz biz, yaşatan da, öldüren de elbette biziz. Varisler de biziz."

Âyet: 24

وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Andolsun sizden ileri gidenleri de bildik. Yine andolsun geri kalanları da bildik."

Âyet: 25

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ ۚ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz senin Rabbin, onları toplayacak olan da O'dur. Muhakkak O, hakîmdir, alîmdir."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan gücünü anlatmaya devam ederek:

1- "Hazineleri katımızda olmayan bir şey de yoktur..." buyurarak bütün varlıkları yarattığı gibi, onların hepsini biriktiren ve bir hazine haline getirip muhafaza eden de kendisi olduğunu beyan ediyor. Hususiyle yer yüzünün bereketini sağlayan ve her şeyin yaşamasını temin eden yağmurun depolanmasının kendi katında olduğunu beyan etmiştir.

2- "...Biz onu belli miktardan başka da indirmedik" buyurarak iradesi altındaki suların, yağmurların hepsini birden indirmeyi ihtiyaca göre her mevsimde ayrı miktarda belli seviyede yeteri kadar veya biraz kısarak, biraz fazla vererek, kimi yere bol, kimi yere de az olarak vermesinin tamamen kendi iradesine bağlı olduğunu, kimsenin buna karışamayacağını, sözünün geçmeyeceğini bildirmiştir. Ayrıca:

3- "Rüzgarları da aşılayıcılar olarak gönderdik..." buyurarak bizim dikkatimizi bitkilerin üreme şekline çekiyor, buradaki incelikler üzerinde düşünüp O'nun kudretini anlamamızı ve O'na iyi îman edip emrine girmemizi istiyor.

Bütün bitkilerin döllenerek üremeleri için çiçeklenme ve tozlanma devresinde rüzgarlar o "toz" gibi olan belli belirsiz küçüklükteki tohumları dişi olan diğerlerine götürerek döllenmeyi sağlar. Bu döllenmeyi ayrıca yarattığı haşarat da sağlar. Arılar, kelebekler, sair böcekler de kanatlarıyla ve ayaklarıyla taşıyarak bu döllenmeyi yaparlar.

Şöyle bir düşündüğümüz zaman, yağmurların, suların, rüzgarların, toprakların arasındaki buluşmaların ve çok ince hesapların ve hareketlerin dehşeti içinde şaşırmamamız mümkün değil. İşte bunları yapan, yaratan yalnız Allâh'tır. Şu halde Allâh'ın emirlerinden ayrı baş çekmemiz, kesinlikle isyandır. Muhakkak küfürdür. Asla cezasız değildir. Bir başka hatırlatma daha:;

4- "...Gökten de bir su indirdik. Size de onu içirdik. Onun depocuları da siz değilsiniz" Susuz hiçbir şeyin yaşayamayacağı bilinen bir şeydir. Bütün hayvanlar ve bitkiler ancak su ile yaşayabilirler. Ya biz! Yediğimiz, içtiğimiz, aldığımız nefes dahi su ile mümkündür. Peki göklerdeki suları depolayan, yerlerdeki suları biriktirip bize veren kim? Biz, bunu düşünüyor muyuz? Bunun şükrünü eda ediyor muyuz? Neden bunca nimetler karşısında Allâh'ın verdiği aklımızı çalıştırmıyoruz? Bakın Rabbimiz ne buyuruyor:

5- "Ve şüphesiz biz, yaşatan da, öldüren de elbette biziz. Varisler de biziz" Her şeyi yaratan ve yaşatanın kendisi olduğunu tam bir açık ifade ile hem de kesin delillerle ispat eden Allâh, öldürenin, yok edenin de kendisi olduğunu fiilen icraatıyla göstermektedir.

6- "Andolsun sizden ileri gidenleri de bildik. Yine andolsun geri kalanları da bildik" buyurarak hiçbir kimsenin hesap dışı kalmayacağına işaret etmiştir. Önce doğanlar, sonra doğanlar, ibadette ileri gidenler, geri kalanlar, dikkatli olanlar, ihmalkar olanlar, îman edenler, küfredenler. Bunların hepsini en iyi şekilde bildiğini açıklamıştır. Habibim:

7- "Şüphesiz senin Rabbin, onları toplayacak olan da O'dur..." Ta Adem Aleyhisselamdan bu yana önce geçenleri de, kıyâmete kadar sonra gelecekleri de bilen ve mahşerde hepsini toplayıp hesaba çekecek olan da O'dur.

8- "...Muhakkak O, hakîmdir, alîmdir" Senin rabbin hükmünü tam ve yerinde zulmetmeden verendir. O her şeyi bütün inceliklerine kadar en iyi bilen ve hükmünü ona göre verendir. Öyle ise, dikkatli, hesaplı, düşünceli, îmanlı, ibadetli, itaatli, yaşayalım ki kendimize zulmetmeyelim.

(En'âm 22, 50. Âraf 57, 158. Yûnus 56. Hûd 31. İsrâ 97, 100. Hacc 5, 6. Mü'minûn 18. Furkan 48, 49. Lokman 10. Rûm 19, 46. Ğafir 168. Sâd 9. Tûr 37. Munâfikûn 7. Nebe 14. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 26

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Andolsun insanı süzülmüş kurumuş (kıvrılmış) ses çıkaran çamurdan yarattık."

Âyet: 27

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Cânnı'da önceden onu -içeri işleyen- ateşten yarattık."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ yeminle dikkatimizi insanın yaratılışına çekerek onu suyun dibine süzülerek çöken, su çekilince de kuruyup saksı gibi kıvrılıp tın tın ses çıkaran hale gelen halis çamurdan yarattığını beyan etmiştir.

"Cânn" cinlerin babası sayılan ilk yaratılan cin veya şeytan denilmiştir. Allâh bunu da ateşin özü olan, deriden içeri sızan, en sık şeylerden bile sızıp içeri işleyen kısmından yarattığını haber vermiştir.

(Âl-i Imran 59. Âraf 12. Kehf 37. Hacc 5. Rûm 20. Fâtır 11. Ğafir 67. Rahmân 14, 15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 28

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنّى خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ
مِنْ حَمَاٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Rabbinin meleklere: "Şüphesiz ben süzülmüş kurumuş çamurdan bir beşer yaratıcıyım" dediği zamanı hatırla."

Âyet: 29

فَاِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِى فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Onu tesviye ettiğim ve ruhumdan kendisine üfürdüğüm zaman, hemen ona secde edenler olarak kapanın"

Âyet: 30

فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Melekler de, onların hepsi birlikte secde etti."

Âyet: 31

اِلَّآ اِبْلِيسَ اَبٰٓى اَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Ancak iblis, secde edenlerle beraber olmamaya dayattı."

Âyet: 32

قَالَ يَـٰٓإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"(Allâh): "Ey İblis! Sana ne oluyor ki secde edenlerle beraber olmuyorsun?" dedi.

Âyet: 33

قَالَ لَمْ أَكُنْ لِأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Süzülmüş, kurumuş ses çıkaran çamurdan yarattığın o bir beşere secde etmem için (yaratılmış) olmadım" dedi.

Âyet: 34

قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"(Allâh): "Hemen çık oradan. Artık sen cidden atılansın" (buyurdu)."

Âyet: 35

وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz sana kıyâmet gününe kadar lanet vardır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, daha önce yaratmış olduğu meleklere, geçen âyetlerde anlatılan şekilde süzülmüş, kurumuş topraktan bir beşer yaratacağını söylemiş ve:

1- "Onu tesviye ettiğim ve ruhumdan kendisine üfürdüğüm zaman hemen ona secde edenler olarak kapanın" buyurmuştur. Onu tesviye ettiğim, yani bütün kalıbını ve uzuvlarını tamamlayıp düzene koyduğum, sonra da yaratmış olduğum ruhtan ona üfürdüğüm ve canlı

hale getirdiğim zaman, onun üstünlüğünden ve mükemmelliğinden dolayı ona secde edin emrini verdi.

2- "Melekler de, onların hepsi birlikte secde etti" melekler, Allâh'ın emrini tutarak Adem'e secde ettiler. Onun üstünlüğünü kabul ettiler ve ona saygılı olduklarını gösterdiler.

3- "Ancak İblis, secde edenlerle beraber olmaya dayattı" Meleklere verilen secde emri şeytana da verilmişti. Fakat kibirinden bu emri kabul etmedi. Adem'in kendisinden üstün ve mümtaz olduğunu çekemedi. İsyan etti. Bunun üzerine Allâh:

4- "Ey İblis! Sana ne oluyor ki secde edenlerle beraber olmuyorsun" dedi. Tabiidir ki nurdan yaratılan melekler hemen Allâh'ın emrini dinlediler ve Adem'in üstünlüğünü kabul ettiler. Ama ateşten yaratılan şeytan kabul etmeyince, Allâh'ın ağır sorusuna muhatap oldu. Meleklerden ayrı baş çektiği için Allâh'ın gazabına uğradı buna cevap vermek üzere şöyle dedi:

5- "Süzülmüş, kurumuş ses çıkaran çamurdan yarattığın o bir beşere secde etmem için (yaratılmış) olmadım" dedi. Yani süzülerek suyun dibine çöken, sonra da kuruyup saksı halini alan, tın tın diye ses çıkaracak duruma gelen bir çamurdan yarattığın bu Adem'e secde etmem bana yaraşmaz, ben ona tenezzül etmem deyince. Allâhu Teâlâ:

6- "Hemen çık oradan. Artık sen cidden atılansın" emrini verdi. Devamla:

7- "Şüphesiz sana kıyâmet gününe kadar da lanet vardır" buyurdu. Böylece, şeytan meleklerden ayrıldığı gibi insanlara da karışamadı ve kendini yaratan Allâh'ın huzurundan kovuldu, kıyâmete kadar da lanetlendi. En sevimsiz, en kötü ve ta baştan cehennemlik olduğu tesbit edilmiş oldu.

(Bakara 30-38. Nisâ 118-121. Arâf 11-24. İsrâ 61-64. Kehf 50. Taha 116-123. Sâd 71-82. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 36

قَالَ رَبِّ فَأَنظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Diriltilecekleri güne kadar bana izin ver" dedi."

Âyet: 37, 38

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾ إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

Meâli:

""Gerçekten sen bilinen vaktin gününe kadar izin verilenlerdensin" buyurdu."

Âyet: 39

قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

""Ey Rabbim! Beni saptırman sebebiyle andolsun yer yüzünde (bulunanlar) elbette onlara süsleyeceğim ve yemin olsun ki elbette onların hepsini saptıracağım" dedi."

Âyet: 40

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Ancak onlardan ihlasa erdirilmiş olan kulların başka."

Âyet: 41

قَالَ هَٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٤١﴾

Meâli:

"İşte bu, bana uygun dosdoğru bir yoldur" buyurdu.

Âyet: 42

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ
مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Şüphesiz kullarım, onların üzerinde senin bir saltanatın olamaz. Ancak sapanlarda sana uyan kimseler başka"

Âyet: 43

وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Şüphesiz cehennem de elbette onların hepsinin va'dolunduğu yerdir."

Âyet: 44

لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Onun yedi kapısı vardır. Onlardan her kapı için bölünmüş bir zümre vardır."

İZAHLARI:

Şeytan Allâh'ın huzurundan kovulduktan sonra çekememezliğini yenemedi, Allâh'a döndü ve:

1- "Ey Rabbim! Diriltilecekleri güne kadar bana izin ver" dedi. İnsanların dirilecekleri güne kadar beni serbest bırak da onlardan hıncımı almaya çalışayım. Onları saptırmaya uğraşayım dedi. Allâh da:

2- "Gerçekten sen bilinen vaktin gününe kadar izin verilenlerdensin" buyurdu. Haydi bakalım. Sen kullarımdan sapmaya müsait olanları kandırarak cehenneme gitmek üzere serbestsin. Sen iradeni böyle kullanmak istiyorsun, yaratıldığın ateşte yanmayı tercih ettin. Sana uyanlarla birlikte seni ateşe atmaya söz verdim. Haydi beğendiğini yap. Deyince şeytan:

3- "Ey Rabbim! Beni saptırman sebebiyle andolsun yer yüzünde (bulunanları) elbette onlara süsleyeceğim ve yemin olsun ki elbette onların hepsini saptıracağım" dedi. Bütün kötülükleri süsleyip onlara güzel göstereceğim, beğendireceğim ve saptırarak onlardan öfkemi alacağım. Bakalım benden üstünler mi? Benim gibiler mi? Benden alçaklar mı? Bir görsünler. Fakat her ne kadar uğraşsam da:

4- "Ancak onlardan ihlasa erdirilmiş olan kulların başka" "Onları saptıramam. Tam îman etmiş, senin emirlerine ihlasla sarılmış,

nehiylerinden dikkatle kaçan müttegî kullarına bir şeyler yapabileceğimi sanmıyorum." demesi üzerine Allâhu Teâlâ:

5- "İşte bu, bana uygun dosdoğru bir yoldur" buyurdu. O kullarım bu yola yöneldikleri için sen onlara söz geçiremezsin, saptıramazsın. Esasen:

6- "Şüphesiz kullarım, onların üzerinde senin bir saltanatın olamaz..." onlara istediğin gibi bir baskı yapamazsın. Sen sadece iğva eder, vesvese yapabilirsin.

7- "...Ancak sapanlardan sana uyan kimseler başka" işte böyle iradesi zayıf olup da sana uyanları aldatabilirsin. Bakın:

8- "Şüphesiz cehennem de onların hepsinin va'dolunduğu yerdir" Onlar da sen de va'dolunduğunuz yere gireceksiniz.

9- "Onun yedi kapısı vardır. Onlardan her kapı için bölünmüş bir zümre vardır" Cehenneme girecekler amellerine göre yedi kısma ayrılacak. Her kısım kimseler kendilerine mahsus olan kapıdan girecekler. Kapılardan maksat, tabakalar diye de tefsir edilmiştir. Üst üste olan tabakalardır. Her bir tabakaya, ayrı ayrı amellerine göre konulacaklar.

(Âl-i Imran 51. En'âm 126, 153. Arâf 13-18. Meryem 36. Nahl 29, 99, 100. İsrâ 65. Sebe' 20, 21. Yasin 61, 63. Sâd 79-83. Zümer 71, 72. Ğafir 76. Fatiha 6, 7. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 45

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Şüphesiz müttegîler, cennetler ve pınarlardadır"

Âyet: 46

ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Oraya selametle güvenerek girin."

Âyet: 47

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَى

سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Onların göğüslerindeki kini de çıkardık. Kanepeler üzerinde kardeşler olarak karşı karşıyadırlar.

Âyet: 48

لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Orada onlara bir yorgunluk dokunmayacak. Onlar oradan da çıkarılmış olmayacak."

Âyet: 49

نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٤٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz benim çok mağfiret eden, rahim olan ben olduğumu kullarıma haber ver."

Âyet: 50

وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz azabımın da acıklı azap olduğunu (duyur)."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, şeytan ve şeytana uyanlar hakkında beyandan sonra Mü'minlerin halini anlatmak üzere:

1- "Şüphesiz müttegîler, cennetler ve pınarlardadır" buyurmuştur. İman, ibadet, hukuk ve ahlak bakımından Allâh'ın emirlerini dikkatle yerine getirerek Allâh'ın himayesine giren ve korunmasını iyi bilen kimselerin yerinin içinde çeşitli pınarlar bulunan cennetler olduğunu beyandan sonra:

2- "Oraya selametle güvenerek girin" buyuruyor. Artık sıkıntılı günleriniz bitmiştir. Selamet ve saadet dolu, sonu gelmeyecek olan güvenle yaşayacağınız zaman gelmiştir. Hem de:

3- "Onların göğüslerindeki kini de çıkardık. Kanepeler üzerinde kardeşler olarak karşı karşıyadırlar." Cennete girenlerin içindeki kin, haset gibi huzur kaçırıcı şeyler çıkarılmış, içleri ve dışları tertemiz olarak kanepeler, koltuklar üzerinde kardeşler halinde karşı karşıya oturup muhabbet edecekler.

4- "Orada onlara bir yorgunluk dokunmayacak..." Orada her türlü nimetler bol bol hazırdır. Çalışma, kazanma diye bir şey yok. Dolayısıyla çalışma, yorulma, usanma, kirlenme diye bir şey yok. Hep huzur hep saadet vardır. Hem de:

5- "...Onlar oradan da çıkarılmışlar olmayacak" Evet bir zamanlar bazı hikmetler sebebiyle Adem'le Havva cennetten çıkarılmış idi. Ama şimdiki hikmet ise, cennete girenlerin orada ebedi kalmalarıdır. Asla oradan çıkarılmaları söz konusu değildir. Habibim:

6- "Şüphesiz benim çok mağfiret eden, rahim olan ben olduğumu kullarıma haber ver" Rasulüm! Kullarıma şunu da tebliğ et; ben tevbe eden ve mağfiret dileyen kullarımın tevbelerini kabul eder, günahlarını bağışlar ve örterim. Onları rahmetimle esirger hidâyetler veririm. Ama:

7- "Şüphesiz azabamın da o acıklı azap olduğunu (duyur)." Bilsinler ki, tevbe etmeyip de küfürlerinde şirklerinde devam edenler için hazırladığımız acıklı, şiddetli, çetin azabımız vardır.

(Âl-i Imran 133. Nahl 31, 32. Ra'd 20-24. İbrâhim 23. Fâtır 23-25. Yasin 55-58. Ahzab 44. Zümer 73. Kâf 31-35. Duhân 51, 56. Zariyât 15. Tûr 17-20. Kamer 54, 55. Kalem 34. Murselât 41-44. Nebe 34-36. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 51

وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرٰهِيمَ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Onlara İbrâhîm'in misafirinden de haber ver."

Âyet: 52

اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا ۖ قَالَ اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Hani ona girdiler ve "selam" dediler. (o da) "Hakikaten sizden korkanlarız" dedi ya."

Âyet: 53

قَالُوا لاَ تَوْجَلْ اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلاَمٍ عَلِيمٍ ﴿٥٣﴾

Meâli:

""Korkma gerçekten biz sana çok bilen bir oğul müjdeliyoruz" dediler."

Âyet: 54

قَالَ اَبَشَّرْتُمُونِى عَلَى اَنْ مَسَّنِىَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ﴿٥٤﴾

Meâli:

""Beni yaşlılığın sarması üzerine mi bana müjdelediniz? Artık ne ile müjdeliyorsunuz?" dedi."

Âyet: 55

قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلاَ تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

""Seni hak ile müjdeledik. Artık ümidini kesenlerden olma" dediler."

Âyet: 56

قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ اِلاَّ الضَّآلُّونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

""Sapıklardan başka da Rabbinin rahmetinden kim ümidini keser?" dedi."

İZAHLARI:

Rasulüm! İbret almaları için:

1- "Onlara İbrâhîm'in misafirinden de haber ver" buyurdu. Hûd sûresinin 69-76. âyetlerinde de beyan edildiği gibi melekler İbrâhîm Aleyhisselama İshâk Aleyhisselamı müjdelemeye gelmişlerdi.

2- "Hani ona girdiler ve "selam" dediler. (o da); "hakikaten sizden korkanlarız" dedi ya. Meleklerin gelişi, her hangi bir misafir gibi kapıyı çalarak değil, doğrudan doğruya girdiler. Hem de kendilerine ikram edilen buzağıdan yemediler. Onların bu hali yadırganıyor ve korku veriyordu. İbrâhîm Aleyhisselamın endişelendiğini gören melekler:

3- "Korkma! Gerçekten biz sana çok bilen bir oğul müjdeliyoruz" dediler. Saffat sûresinin 101 ve 112. âyetlerinde olduğu gibi İshâk Aleyhisselamı müjdelediler. Ama İbrâhîm Aleyhisselam:

4- "Beni yaşlılığın sarması üzerine mi bana müjdelediniz? Artık ne ile müjdeliyorsunuz?" dedi. "Ben iyice ihtiyarladım eşim de öyle... Bizden çocuk mu olur? Bu nasıl bir müjde? Olur şey değil." dedi ise de, Melekler:

5- "Seni hak ile müjdeledik. Artık ümidini kesenlerden olma" dediler. Biz ciddi konuşuyoruz. Verdiğimiz müjde haktır. Asla tereddüt etme. Allâh'tan ümidini kesenlerden olma. Hakikaten senin alim, halim, İshâk adında bir oğlun daha olacak müjdesini tekrarladılar. O da:

6- "Sapıklardan başka da Rabbinin rahmetinden kim ümidini keser" dedi. Allâh'ın rahmetinden ancak îmansız sapıklar ümidini keser. Ben hiçbir zaman Allâh'ın rahmetinden ümidimi kesmem diyerek onları tekrarlattı ve kalbi iyice yatışmış oldu.

(Hud 69-75. Ankebût 31. Zariyât 24-30. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 57

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

""Peki istediğiniz ne Ey elçiler?" dedi."

Âyet: 58

قَالُوٓا اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ﴿٥٨﴾

Meâli:

""Hakikaten biz mücrimler olan bir kavme gönderildik" dediler."

Âyet: 59

اِلَّآ اٰلَ لُوطٍ ۜ اِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ اَجْمَعِينَ ۙ ﴿٥٩﴾

Meâli:

""Lût'un ailesi başka. Şüphesiz biz onların hepsini elbete kurtarıcıyız."

Âyet: 60

اِلَّا امْرَاَتَهُ قَدَّرْنَآ ۙ اِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ۧ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Karısı hariç. Muhakkak onun elbette kalanlardan olmasını ayarladık" (dediler).

İZAHLARI:

İbrâhîm Aleyhisselam müjdeyi aldıktan sonra, onların halinden bir şeyler sezerek:

1- "Peki istediğiniz ne Ey elçiler!" dedi. Başka bir işiniz mi var? Benden istediğiniz bir şeyler var mı? Haber verin diye sordu. Onlar da:

2- "Hakikaten biz mücrimler olan bir kavme gönderildik" dediler. Ahlaksızlığın en şenîsini işleyen bir kavmi batırmaya geldik. Ancak:

3- "Lût'un ailesi başka. Şüphesiz biz onların hepsini elbette kurtarıcıyız" Kavmi batırırken Lut'un yakınlarını mü'min olan ahlaklı faziletli kimseleri kurtarırız. Fakat:

4- ""Karısı hariç. Muhakkak onun elbette kalanlardan olmasını ayarladık (dediler)." Lût'un ehlinden olan karısı da ötekilerden farksız. Onun için o da helak olanlar arasında kalacak ve helak olacak.

(İlgili âyetleri biraz sonra)

Âyet: 61, 62

فَلَمَّا جَآءَ اٰلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ۙ ﴿٦١﴾

قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Elçiler Lût'un ailesine gelince: "gerçekten yadırganan bir kavimsiniz" dedi."

Âyet: 63

قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٦٣﴾

Meâli:

""Hayır, hakkında şüphelenir oldukları şey sebebiyle sana geldik" dediler."

Âyet: 64

وَآتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Ve sana hakkı getirdik. Hem de şüphesiz biz elbette doğrularız."

Âyet: 65

فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

""Artık gecenin bir kısmında ehlini (önden) yürüt ve arkalarına tâbi ol. Sizden biri de dönmesin ve emrolunacağınız yere gidin."

Âyet: 66

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَٰلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَٰؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Ona bu işi, muhakkak sabahlarken bunların arkaları kesilmiş olacağını da vahyettik.

İZAHLARI:

İbrâhîm Aleyhisselamın yanından ayrılan melekler, Lût Aleyhisselamın yanına gelince, Lût Aleyhisselam onlara:

1- "Gerçekten yadırganan bir kavimsiniz" dedi. Onların çok yakışıklı, güzel güzel birer gençler olduğunu, o yakın mıntıkaların insanlarına benzemediklerini, bambaşka durumlar ve tutumları olduğunu görünce, kavminin durumunu da bildiği için endişelendi "Sizler kimlersiniz? Tanınan, bilinen kimseler değilsiniz. Hayır mı?" diye sordu. Onlar da:

2- "Hayır, hakkında şüphelenir oldukları şey sebebiyle sana geldik" dediler. Ey Lût! Sana bir zarar vermek için değil, kavminin içinde bulunduğu durumu düzeltmek için geldik merak etme. Biz:

3- "Sana hakkı getirdik. Hem de şüphesiz biz elbette doğrularız" haberini verdiler. Biz hakkın tecellisi emriyle geldik. Kavmin hak ettiğini bulacak. Biz dosdoğru olan Allâh'ın gönderdiği vazifelileriz. Sen bizi dinle ve dediğimizi yap.

4- "Artık gecenin bir kısmında ehlini (önden) yürüt ve arkalarına tâbi ol..." Ey Lût! Hemen bu gecenin sabaha yakın bir kısmında ehlini, yakınlarını hazırla. Onlar önde, sen de arkada onları emrolunduğun yere götür. Hiç durmadan, arkanıza da bakmadan yürüyün ki kurtulasınız. Çünkü kavmin helak olacaktır.

5- "Ona bu işi, muhakkak sabahlarken bunların arkaları kesilmiş olacağını da vahyettik" Lût Aleyhisselama, tam sabaha çıkarlarken bu helak işinin bitmiş olacağı, kavminin baştan sona hepsinin batmış olacağı hükmünü de vahy ile bildirdik.

(Âraf 80-84. Hûd 77-83. Şuarâ 160-173. Neml 54-58. Ankebût 28-35. Sâffât 133-138. Kamer 33-39. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 67

وَجَآءَ اَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Şehir halkı coşarak geldi."

Âyet: 68

قَالَ اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ ضَيْفِى فَلَا تَفْضَحُونِ ﴿٦٨﴾

Meâli:

"(Lût): "Şüphesiz bunlar misafirimdir. Artık beni rüsva etmeyin" dedi."

Âyet: 69

وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Allâh'tan da korkun, beni utandırmayın" (dedi).

Âyet: 70

قَالُوٓا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٧٠﴾

Meâli:

""Seni alemden nehyetmedik mi de" dediler."

Âyet: 71

قَالَ هٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِٓى اِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٧١﴾

Meâli:

""Eğer yapanlar iseniz, şunlar kızlarım" dedi."

Âyet: 72

لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفِى سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"(Rasulüm) Hakikaten ömrün yeminimdir. Şüphesiz onlar, elbette sarhoşlukları içinde yüzüyorlar."

Âyet: 73

فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Hemen onları güneşlenirken çığlık yakalayıverdi."

Âyet: 74

فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Ve üstünü altına getiriverdik. Üzerlerine de sicilden bir taş yağdırdık."

Âyet: 75

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْمُتَوَسِّمِينَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Muhakkak bunda, firasetle düşünenler için elbette ibretler vardır."

Âyet: 76

وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُّقِيمٍ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz o, elbette bir yolda durandır."

Âyet: 77

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz bunda mü'minler için bir ders vardır."

İZAHLARI:

Rivâyete göre melekler genç oğlanlar şeklinde Lût'a misafir olarak gelince, karısı Melûne şehir halkına haber verdi "Südûm" adındaki şehir halkı hemen sevinerek, coşarak, koşarak geldiler. Lût Aleyhisselam onlara:

1- "Şüphesiz bunlar misafirimdir. Artık beni rüsva etmeyin" dedi. Devamla:

2- "Allâh'tan da korkun, beni utandırmayın" dedi. Lût Aleyhisselam bütün gayretleriyle karşılarına çıktı ve onlara, misafirlerime karşı beni mahcup etmeyin, utandırmayın, rezil rüsva etmeyin, bu şehrin bir hassasiyeti şerefi var, yapmayın dedi ise de sapıklar:

3- "Seni alemden nehyetmedik mi de?" dediler. Ey Lût biz seni daha önceleri, bizi zevk aleminden men etme diye tenbih etmedik mi? Sen bizim işimize, zevkimize, arzumuza, yaptığımız şeylere karışma demedik mi? Diye iyice sapıklıklarını sergilediler. Lût Aleyhisselam da yine onlara tavsiyede bulunarak:

4- "Eğer yapanlar iseniz, şunlar kızlarım" dedi. Yani Lût Aleyhisselam kavminin kadınlarına işaretle şunlar benim kızlarım gibidirler. Onlarla sizi evlendireyim de meşru yolda olun. Bu Allâh'ın haram kıldığı pisliği bırakın. Bu sizin helakınıza sebep olur dedi ise de dinlemediler. Tam bunu vahyederken, Efendimize hitap ederek:

5- "(Rasulüm)! Hakikaten ömrün yeminimdir. Şüphesiz onlar, elbette sarhoşlukları içinde yüzüyorlar" buyurdu. Burada müfessirlerden bazıları da, buradaki hitap melekler tarafından Lût aleyhisselamadır demişlerdir. Böyle de olsa o günün haberi Peygamberimize veriliyor. O da bize tebliğ ediyor. Bizim alacağımız ders değişmiyor. En iyi bilen Allâh'tır.

6- "Hemen onları güneşlenirlerken çığlık yakalayıverdi" Tam güneş doğarken, gündüze kavuşurlarken ansızın çılgın bir sesle başlayan felaket sarıverdi. Bunu Allâh şöyle vasfeder:

7- "Üstünü altına getiriverdik. Üzerlerine de sicilden bir taş yağdırdık" Bir an içinde Allâh onlara üç türlü azap ile helak etti.

a) Yerin hareketinden çıkan çılgın bir ses. Kulaklarını patlatan, akıllarını fırttıran, düzenlerini şaşırtan bir çığlıkla birlikte.

b) Üzerlerine yağan hususi balçıktan yapılmış ve pişirilmiş damgalanmış, herkes için belirlenmiş taş yağmurunun delik deşik etmesi ile birlikte.

c) Yerin dibine batıvermeleri, leşlerinin toprak altında kalmaları, onları hak ettikleri akıbete uğratmıştır. Bu dünyadaki azap, ahiretteki ise daha ağır, daha sürekli.

8- "Muhakkak bunda, firasetle düşünenler için elbette ibretler vardır" Akıllarını ilim irfan, firaset dengeli düşünce ile çalıştıranlar için elbette çok derin ibretler vardır.

9- "Şüphesiz o, elbette bir yolda durandır" O üstü altına gelen şehir, işlek bir yol üzerindedir. Bu "Südûm" şehri, Şam'dan hicaza giden yol üzerindedir. Saffat sûresinin 137, 138. âyetlerde de daha açık işaret edilmektedir. Dünya üzerinde, böyle harap olmuş örnekler pek çoktur. Ah ibret alabilsek.

10- "Şüphesiz bunda mü'minler için bir ders vardır" Çünkü mü'minler, başkaları gibi "tabiat olaylarıdır" deyip geçmezler. Böyle eski eserler üzerinde ibretle dururlar, incelerler, onların batma sebeplerini araştırırlar ve onların içine düştüğü ahlaksızlıklara düşmezler.

Şimdiki dünya üzerindeki yaşayanlara da bakarak, eskiden helak olanların batma sebeplerinden bir kısmını şöyle sıralayabiliriz:

A) İnsanın ma'nevî iç güdümünü sağlayan, onu iyi ve yararlı istikamete yönelten, zararlılardan uzaklaştıran tek şey Allâh'a îman etmektir. Allâh'ın yasakladığı, haram kıldığı şeylerin hepsi zararlıdır. Allâh'ın yapılmasını emrettiği şeyler ise, daima yararlıdır.

B) Allâh'ın haram kıldığı şeylerin başında şunlar gelir:

a) Fuhuş: Erkeği de, kadını da çürüten, şeytanın ardından yürüten yuvaları yıkan, toplumu bozan, nesli harap eden, karakteri yok eden bir canavardır.

b) İçki: Ciğerleri çürüten, kanları bozan, akılları söndüren, kazançları savuran, sağlam gıda almayı önleyen, nesilleri bozan, aile yapılarını yıkan, toplumun başına bela olan bir insanlık düşmanıdır.

c) Kumar: Göz göre göre bir aldatmaca oyunu ile bir birlerinin hakkına açıkça yapılan bu tecavüzün iç açıcı olduğunu kim söyleyebilir? Kumarcıları, bunalımdan bunalıma sürükleyen, aile mutluluğunu yok etmek şöyle dursun, nice ailelerin yıkılıp perişan olmasına, pek çok cinâyetlerin işlenmesine yol açan bu kötü alışkanlığın ancak îmansızlar tarafından, milletini vatanını hiçe sayanlar tarafından yapıldığında hiç kimsenin şüphesi olamaz.

d) Faiz: Küçük bir borçlanmayla başlayan gittikçe dev adımlarla büyüyen bu sömürgeci canavarı, iflasların, batmaların, iktisadi çöküntülerin, zenginler düşmanlığının anası olduğu bütün ilmi ölçülerle, tarihi vakıalarla sabittir. Hasetliği de körükleyen bu canavar doymasını bilmeyen bir devdir. Muhtaçların belini büker, borçluların göz yaşlarını döker, fukaranın ciğerlerini söker.

Bunlar ve daha nice haramların işlenmesi, insanlar arasındaki bağları koparmış, bir birlerine tutunma imkanlarını yok etmiş, düşmanlarına karşı dayanamaz hale gelmiş, zamanla çürümelerine ve helak olmalarına sebep olmuştur. Devrimizde de bu kötülüklere dadananların sonu elbette böyle olacaktır. Bir önceki âyetlerin sonunda belirtilen âyetleri de tekrar okuyalım.

Âyet: 78

وَاِنْ كَانَ اَصْحٰبُ الْاَيْكَةِ لَظٰلِمِينَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki Eyke halkı da elbette zalimlerdir."

Âyet: 79

فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Onlardan da intikam aldık. Şüphesiz onların ikisi de elbette açık bir yoldadır."

ÎZAHLARI:

1- "Eyke" birbirine girmiş sık ağaçlık manasında, aynı zamanda bir şehrin adıdır. "Medyen" şehrine yakın olan, bu şehrin halkı da Medyen halkından farksızdı. Kendilerine gönderilen Şuayb Aleyhisselama karşı geldiler ve isyanlarından dolayı helak oldular Hûd sûresinin 84. âyetinden itibaren 95. âyetine kadar haklarındaki hadiseler geçmişti. Zulümlerinden dolayı helak olan bu millet hakkında şöyle buyrulmuştur:

2- "Onlardan da intikam aldık. Şüphesiz onların ikisi de elbette açık bir yoldadır." O Peygamberlerine karşı gelen, îmansızlıklarında, ahlaksızlıklarında direnen kâfirlerden intikam aldığını beyan eden Allâhu Teâlâ "Onların ikisi de elbette açık bir yoldadır" buyurarak Lût Aleyhisselamın kavminin yaşadığı "Südûm" şehri ile Şuayb Aleyhisselamın kavminin bulunduğu Medyen veya Eyke şehri halkları aynı küfür yolunda oldukları açıkça bilinmektedir. Her ikisinin helak olma sebepleri de birbirinden ağırdır.

Kıyâmete kadar gelecek olan bütün insanlar, bunlardan ibret alsınlar da bunların durumuna düşmesinler.

Âyet: 80

وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Andolsun Eshabı Hıcr da Peygamberi yalanlamıştı."

Âyet: 81

وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Onlara âyetlerimizi de getirdik. Fakat onlardan yüz çevirenler oldular."

Âyet: 82

وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا اٰمِنِينَ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Ve dağlardan güvenecekleri evler yontuyor idiler."

Âyet: 83

فَاَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Onları sabahlarlarken çılgın ses de yakalayıverdi.

Âyet: 84

فَمَآ اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Kazanıyor oldukları şeyler, kendilerinden (helaki) savamadı."

İZAHLARI:

"Hıcr" lügat manalarının dışında Mekke ile Şam arasında Semûd kavminin yaşadığı ve helak olduğu bir vadinin adıdır.

Semûd kavmi kendilerine gönderilen Sâlih Aleyhisselamı, yalanladılar. Dolayısıyla bütün Peygamberleri yalanlamış oldular. Peygamberlerden birini inkâr, hepsini inkârdır. Bunun için:

1- "Andolsun Eshabı Hıcr da Peygamberleri yalanlamıştı" buyrulmuştur. Salih Aleyhisselamı yalanlayan ve mucize olarak bir kayadan çıkardığı deveyi de öldüren Semûd kavmi, Salih Aleyhisselamın şahsında bütün peygamberleri yalanladıklarını ispatlamıştır.

2- "Onlara âyetlerimizi de getirdik. Fakat onlardan yüz çevirdiler" onlara Salih Aleyhisselamın mucizelerini de gösterdik. Yalnız deve mucizesinde bile kayadan çıkması, başka develere benzememesi, sütünün pek çok olması gibi harikuladeler, daha başka mucizeler gösterildiği halde inatlarından açıkça yalanladılar ve karşı çıktılar. Bunlar başlarına gelecek musibetlerden korunmak için:

3- "Dağlardan güvenecekleri evler yontuyorlar idiler" Mali güçleri oldukça yerinde olan bu kâfirler, büyük kayaları yontarak, delerek, kırarak kendilerini tehlikelerden koruma çabasına girdiler ve buralarda emin yaşayacaklarını sandılar. Ama:

4- "Onları sabahlarlarken çılgın ses de yakalayıverdi" Kendilerine gelen felaketin çıkardığı kulakları patlatan, yürekleri parçalayan ses, evlerini, kayalarını, mallarını bir anda parçalayıverdi.

5- "Kazanıyor oldukları şeyler, kendilerinden (helakı) savamadı" Güvendikleri şeylerle birlikte helak oldular gittiler. Var mı bir ibret alan? Var mı düşünen?

(Âraf 73-79. Hûd 61-68. İsrâ 59. Şuarâ 141-159. Neml 45-53. Sâd 13-16. Fussılet 17-23. Kamer 23-31. Hakka 5. Fecr 9. Şems 11-15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 85

وَمَا خَلَقْنَا السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ ۗ وَاِنَّ السَّاعَةَ لَاٰتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Gökler ile yeri ve onların arasındaki şeyleri ancak hak ile yarattık. Şüphesiz saat da elbette gelicidir. Artık güzel bir dönüş dön."

Âyet: 86

اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin çok yaratan, iyi bilendir."

İZAHLARI:

O kâfirler şunu da iyi bilsinler ki:

1- "Gökler ile yeri ve onların arasındaki şeyleri ancak hak ile yarattık..." Hiçbir şeyi boşuna yaratmadık. Yaratılan her şeyde bir hikmet vardır. Yaratırken hak ve adaletle belli bir denge ile yarattık. Onlar inkar ededursunlar:

2- "...Şüphesiz saat da elbette gelicidir..." kıyâmet saatinin dünyanın batma zamanının muhakkak geleceğini iyi bilin. Habibim:

3- "...Artık güzel bir dönüş dön" Bu kâfirlerle uğraşma. Onlardan olgunca, güzelce yüz çevir.

4- "Şüphesiz Rabbin çok yaratan, iyi bilendir" Her şeyi her zaman devamlı yaratan ve yarattığı her şeyi en iyi bilendir.

(Bakara 109. Taha 15. Hacc 7. Enbiyâ 16. Ğafir 59. Yasin 81. Zuhruf 89. Duhân 38, 39. Ahkâf 3. Sâd 27. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 87

وَلَقَدْ اٰتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِى وَالْقُرْاٰنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Andolsun sana tekrarlananlardan yedisini ve Kur'ânı azimi verdik."

Âyet: 88

لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"(Rasulüm) Onlardan bir kısmını kendisiyle yararlandırdığımız şeylere gözlerini dikme. Onlara karşı üzülme de. Mü'minlere de kanadını indir."

Âyet: 89

وَقُلْ اِنِّىٓ اَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Ve: "Şüphesiz ben, açık uyarıcıyım ben" de."

Âyet: 90, 91

كَمَآ اَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ﴿٩٠﴾

اَلَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْاٰنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Kur'ânı bölümler yapan bölücülere indirdiğimiz gibi."

Âyet: 92, 93

فَوَرَبِّكَ لَنَسْئَلَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Rabbine de andolsun onların hepsini yapıyor oldukları şeyleri kasem olsun elbette soracağız."

İZAHLARI:

Rasulüm! Her namazda tekrar edilen, namaz dışında da çokça okunacak olan yedi âyetli Fatiha sûresini ve Kur'ânın tamamını indirdik. Bunun büyüklüğü, üstünlüğü karşısında hiçbir dünya metaı yoktur. Dünyanın bütün varlıkları bir araya gelse, Kur'ânın yanında hiç kalır. Onun için:

1- "Onlardan bir kısmını kendisiyle yararlandırdığımız şeylere gözlerini dikme. .." O kâfirlerin bir kısmına dünya mallarından birazını verdik. Geçici bir süre için o mallardan yararlandırıyoruz. Biz o malları devamlılığına vermedik. Çok kısa bir zaman sonra malları da kendileri de yok olacak. Sana verdiğim devamlı tekrarlanacak. Fatiha sûresi ve Kur'ânı Kerîm kıyâmete kadar devam edecek. Onun için:

2- "...Onlara karşı üzülme de. Mü'minlere de kanadını indir" Habibim! Sen asla tasalanma, üzülme, merak etme. Mü'minleri sev, onları koru, onlarla devamlı iş birliği yap, onlara Kur'ânı iyi öğret, Kur'ândan daha üstün, daha bereketli bir nimet yoktur.

(سبعًا من المثانى) üzerinde ihtilaflar olmuştur. Kur'ânın başından itibaren "yedi sûre" denilmiş, "Kur'ânın tümü" denilmiş. Ama hadîs-i şerîflere ve bu âyete dikkatle baktığımız zaman Fatiha sûresi olduğu anlaşılır. Bununla beraber, diğer anlayışlarla da çelişkisi yoktur. Nitekim Zümer sûresinin 23. âyetinde de beyan edildiği gibi (كتابًا متشابهًا مثانى) buyurulmuştur. Bu şu demektir; Fatiha sûresi, her namazın her rek'atında devamlı surette tekrar edildiği gibi, Kur'ânı Kerîmin tümü de kıyâmete kadar tekrar tekrar okunacak ve yazılacaktır. Kur'ânı Kerîm, dünyayı uyarmaya, aydınlatmaya ve bilgilendirmeye devam edecektir.

Allâhu Teâlâ, kulu ve Rasulüne hitap etmeye devamla:

3- "Şüphesiz ben, açık uyarıcıyım ben" de." Emrini vermiştir. Yani ben size cehennemi ve oradaki çekilecek azabı hatırlatarak sizi uya-

ran bir Peygamberim. Bana Kur'ânı Kerîm nâzil olmuştur. Bana düşen onu size tebliğ etmekten ibarettir. Nitekim:

4- "Kur'ânı bölümler yapan bölücülere indirdiğimiz gibi" Kendilerine kitap inen Yahudilerle Hıristiyanlar, kendi kitaplarında yaptıkları gibi, Kur'ânda da işlerine gelenleri bölerek ayırarak, kabul etmeleri, işlerine gelmeyenleri de kabul etmemeleri peşindeler. İşte bu bölücülere asla imkan verilmeyecektir. Habibim:

5- "Rabbine de andolsun onların hepsine yapıyor oldukları şeyleri kasem olsun elbette soracağız" Onların hepsine bütün yaptıklarını, Tevrattaki ve İncildeki tahrifatlarını, Kur'âna da öyle yapmak istediklerini, her şeylerini andolsun kesinlikle soracağız ve cezalarını muhakkak vereceğiz.

(Bakara 85, 185. Fatiha 1-7. Nisâ 150. Âraf 188. Hacc 49. Tâha 131. Şuarâ 115, 215. Sâd 70. Zuhruf 32. Ahkâf 9. İnsan 23. Kıyâme 17, 18. A'lâ 6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 94

فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Emrolunduğun şeyi açıkla ve müşriklerden yüz çevir."

Âyet: 95, 96

اِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾ اَلَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Allâh'la beraber bir ilah yapan alaycılara (karşı) şüphesiz biz seni destekledik. İleride de bilecekler."

Âyet: 97

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Andolsun söyleyecekleri şeyler sebebiyle şüphesiz senin göğsünün daralacağını da biliyoruz."

Âyet: 98

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Hemen Rabbinin hamdi ile tesbih et. Ve secde edenlerden ol."

Âyet: 99

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Sana ölüm gelinceye kadar da Rabbine kulluk et."

İZAHLARI:

Müşriklerin ileri gelenlerinden Velid ibni Muğire, As ibni Vail, Esved ibni Muttalib, Esved ibni Abdi Yağus ve Haris ibni Talatıle Rasulullâh (S.A.V.) ile alay ederler, her fırsatta hiçe sayarlar küçük düşürmeye çalışırlardı. Bunların hepsi de kısa zamanda helak oldular. Ölüm sebepleri hakkında rivâyetler var ise de, kısa zamanda yok oldukları hakkında ittifak vardır. Bunların başlarına bir binanın yıkılmasıyla öldükleri, Bedir muharebesinde öldürüldükleri, veya kiminin ayağına diken batarak, kiminin topuğuna değen bir kılınç çizgisiyle, kimi kafasındaki bir ağrı ile duvarlara vura vura, kimi eşekten düşerek zehirli dikenin batmasıyla gebermişlerdir. Onlar o devrin alaycı kâfirleri. Bu devrin ve gelecek devirlerin alaycı kâfirlerinin de böyle basit sebeplerle dahi gebereceklerinden asla şüphe edilmemeli. Habibim:

1- "Emrolunduğun şeyi açıkla ve müşriklerden yüz çevir" Hiç aldırmadan, çekinmeden emrolunduğun şeriatı açıkça tebliğe, duyurmaya devam et. Müşriklerin dedikodularına, alaylarına, kınamalarına aldırış etme, onları önemseme, onlardan uzak kal.

2- "Allâh'la beraber bir ilah yapan alaycılara (karşı) şüphesiz biz seni destekledik. İleride de bilecekler" O seninle alay eden, putları Allâh'a ortak eden, malına evladına güvenen, halkı da sömüren müşriklere karşı sana yardım ettik, destekledik, onların her birini öldürüp yok ettik. Daha başkaları da öyle olacak.

3- "Andolsun söyleyecekleri şeyler sebebiyle şüphesiz senin göğsünün daralacağını biliyoruz" Bir beşer olarak için daralabilir. Biz bunu biliyoruz. Onların sözleri de kendileri de kısa bir müddet sonra hak ettikleri karşılığı bulacak.

4- "Hemen Rabbinin hamdi ile tesbih et ve secde edenlerden ol." Habibim! Öyle bir sıkıntı ile karşılaştığın zaman, hemen Allâh'ın nimetlerini hatırla, O'na hamdet ve O'nu tesbih et. O'nun bütün noksanlıklardan münezzeh olduğunu tekrarla. Namaza devam et, secde ile Allâh'ın huzurunda O'na kulluk yap. Hem de:

5- "Sana ölüm gelinceye kadar da Rabbine kulluk et" Ömrün oldukça namaza devam et. Her hususta Allâh'ın emrinden ayrılma. Ölünceye kadar devam et.

(Bakara 137. Âl-i Imran 41. Nisâ 45, 63, 81, 132. En'âm 68, 106. Âraf 199. Nahl 127, 128. Hûd 12, 112. İsrâ 65. Meryem 65. Neml 70. Taha 130. Ğafir 55. Ahzab 3. Zümer 2, 66. Şûra 15. Kâf 39, 40. Vakıa 74, 96. Hâkka 52. âyetlerini de okuyalım)

HİCR SÛRESİNİN SONU

NAHL SÛRESİ

16. Sûredir

128 Âyettir

Mekke'de nâzil oldu

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

أَتَىٰٓ أَمْرُ اللّٰهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١﴾

Meâli:

"Allâh'ın emri geldi. Artık onu çabuk istemeyin. Eş tuttukları şeylerden o münezzehtir ve yücelmiştir."

Âyet: 2

يُنَزِّلُ الْمَلَٰٓئِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَآءُ مِنْ
عِبَادِهِٓ أَنْ أَنْذِرُوٓا أَنَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾

Meâli:

""Kendi emri ile kullarından dileyeceği kimseye meleklerini: "Şüphesiz ki benden başka bir ilah olmadığını inzar edin ve benden korkun" diye vahy indirir."

İZAHLARI:

1- "Allâh'ın emri geldi..." Müşriklerin son bulacağına dair, onların tantanasının sona ereceğine dair Allâh'ın emri, Allâh'ın iradesi, Allâh'ın taktir ettiği zaman geldi. Bu haber gelince, bir tedirginlik bir heyecan ve telaş başladı. Bunun üzerine:

2- "...Artık onu çabuk istemeyin..." buyruldu. Hemen değil. Acele etmeyin. Ama gelmesi, kesindir. Muhakkak gelecektir. Asla şüpheniz olmasın. Şunu da iyi bilin ki:

3- "...Eş tuttukları şeylerden o münezzehtir ve yücelmiştir" Müşriklerin Allâh'a ortak yaptıkları putlarla Allâh'ın hiçbir alakası yoktur. Onlar yarattığı şuursuz taşlardan ibarettir. Onlar birer düzmece ve uydurmacadan ibarettir. Allâh bunlardan münezzehtir. Asla onlara muhtaç değildir. O yücedir. Her şey ona muhtaçtır. Gönderilen peygamberi çekemeyen o müşrikler bilsinler ki:

4- "Kendi emri ile kullarından dileyeceği kimseye ve meleklerini: "Şüphesiz ki benden başka bir ilah olmadığını inzar edin ve benden korkun" diye vahy ile indirir" Allâhu azimüşşan, kullarından kimi seçerse vahyini, kitabını ona indirir. O'nun işine kimse karışamaz. Şüphesiz ki O'ndan başka bir ilah yoktur. Putlar hiçbir an ilah olamaz. Onlar kupkuru, akılsız, ruhsuz, idraksiz, habersiz birer taştan ibarettir. İşte bu şirki yapanlar benden korksun, bana sığınsın, benim himayeme, korunmam altına girsin, uyansın diye vahyediliyor.

(Bakara 90. En'âm 19. Yûnus 2. Enbiyâ 45. Ğafir 15. Şûra 7, 52. Sâd 70. Ahkâf 9. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 3

خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ؕ تَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾

Meâli:

"Gökleri ve yeri hak ile yarattı. Eş tuttukları şeylerden münezzehtir."

Âyet: 4

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾

Meâli:

"İnsanı bir nutfeden yarattı. Hemen o da açık bir hasımdır."

Âyet: 5

وَالْاَنْعَامَ خَلَقَهَا ۚ لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ﴿٥﴾

Meâli:

"Davarları, onları da yarattı. Sizin için onlarda ısıtma ve yararlar vardır. Ve onlardan yersiniz. "

Âyet: 6

وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

Meâli:

"Yine sizin için onlarda salıverdiğiniz zaman ve getirdiğiniz zaman da bir güzellik vardır."

Âyet: 7

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ إِلَّا بِشِقِّ الْأَنفُسِ ۚ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٧﴾

Meâli:

"Ağırlıklarınızı ancak canların zorlanmasıyla olabileceğiniz bir beldeye taşırlar. Şüphesiz Rabbiniz elbette çok şefkatli, pek merhametlidir."

Âyet: 8

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً ۚ وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

Meâli:

"Atları ve katırlar ile merkepleri de onlara binmeniz ve bir zinet için yarattı. Bilemeyeceğiniz şeyleri de yaratır."

İZAHLARI:

Gökleri ve yeri gelişi güzel, rast gele değil, her şey yerli yerince, tam bir düzen içinde, en ince hesaplar ve hendeselerle belli bir zamana kadar devam edecek şekilde bâtıl ile değil, hak ve adalet ölçüleri ile yarattı.

1- "...Eş tuttukları şeylerden münezzehtir" müşriklerin Allâh'a eş tuttukları putlardan münezzeh, onlarla asla bir alakası yok, onlar kendisinin yarattığı birer taştır. Allâh ise, yücelerin yücesidir.

2- "İnsanı bir nutfeden yarattı..." İçinde döllenme zerrecikleri bulunan bir damla su şeklindeki meniden yarattığımız insan:

3- "...Hemen o da açık bir hasımdır" Karşımıza dikilir, düşman kesilir, bizimle uğraşır, Peygamberlerimizi, kitaplarımızı inkar eder yalanlar. Halbuki onun inkarcı kalbini, küfreden dilini, düşündüğü aklını ve her uzvunu biz yarattık. Yine biz öldüreceğiz ve cezaya çekeceğiz. Hiç düşünmez mi ki?

4- "Davarları, onları da yarattı..." Devamlı yararlandıkları deve, koyun, keçi, sığır, manda gibi hayvanları yarattı.

5- "...Sizin için ısıtma ve yararları vardır ve onlardan yersiniz" Onların tüylerinden ısınmanız için elbiseler, çoraplar, yorganlar, yataklar, çadırlar yaparsınız. Onların kimine binerek, koşarak yük taşıyarak, satıp parasından yararlanarak faydalandığınız gibi, kiminin de etini yiyerek, sütünü içerek, derisinden, yününden, gübresinden bir çok fâideler temin edersiniz.

6- "Yine sizin için salıverdiğiniz zaman ve getirdiğiniz zaman da bir güzellik vardır." Onları yayılmaları, gezinmeleri için ahırlardan salıverirsiniz ve korunmaları, dinlenmeleri için getirir yerlerine katarsınız. Böylece onlarla keyiflenir, sevinir, öğünürsünüz. Bu da sizin için bir zinet bir güzellik, bir şenelmektir. Ayrıca:

7- "Ağırlıklarınızı ancak canların zorlanmasıyla ulaştıranlar olabileceğiniz bir beldeye taşırlar..." Bir yerden bir yere veya başka bir memlekete sırtınızda zorluklarla taşımak mecburiyetinde olduğunuz ağır yüklerinizi onlar taşır. Yorulduğunuz zaman veya hiç yorulmadan rahatınız için sırtlarına binersiniz. İşte bunlar Rabbinizin bir ihsanıdır.

8- "...Şüphesiz Rabbiniz elbette çok şefkatli, pek merhametlidir" Rabbiniz sizi çok sevdiği ve size pek acıdığı için bu hayvanları yaratmış ve emrinize vermiştir. Dahası var:

9- "Atlar ve katırlar ile merkepleri de onlara binmeniz ve bir zinet için yarattı..." Kimine bindiğiniz, kimine yük yüklediğiniz, kimini çifte ve arabaya koştuğunuz, kimini de yarış yapmak için beslediğiniz, kimini de orduda süvariler için yetiştirdiğiniz, kimini ağır toplara koştuğunuz atlar ve katırları o yarattı. Hele hiç elinizden bırakmadığınız o uslu eşek. Buna ne dersiniz? İşte bunlar hep Allâh'ın size birer ihsanıdır.

10- "...Bilemeyeceğiniz şeyleri de o yaratır" O devrin insanlarının bilmediği şeyleri de yaratacağına işaret buyurarak bu devirlerin insanlarını düşünmeye sevketmiştir. Bakalım o devirlerde olmayan ve devrimizde bulunan binitlerden neler var? Bisikletten başlarsak çeşidi pek çok olan karada yürüyen vasıtalar, havada uçan uçaklar, denizlerde yüzen çeşitli vapurlar, fezada dolaşan nice füzeler, en ağır yükleri ve kalabalık

insanları taşıyan trenler, sayıları ve çeşitleri pek çok olan elektrikli eşyalara kadar yararımıza olan şeyleri yaratmıştır" bunları insanlar yaptı diyenlere karşı da: "İnsanları kim yarattı, bu kadar imkanları, bunca madenleri kim yarattı? Bu bilgilerin kapısını açan Kur'ânı Kerîmi kim indirdi?" diye sorarız. Verecekleri cevaplardan daha çok sorularla karşılaşırlar. Nihâyet acze düşerler.

(Mü'minûn 12-15. Ankebût 44. Fâtır 11. Yasin 41, 42, 71- 73, 77. Ğafir 67. Rûm 8. Zümer 5. Ahkâf 3. Teğabün 3. İnsan 1-3. Kıyâmet 37-40. Alak 2. Abese 18-22. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 9

وَعَلَى اللّٰهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَائِرٌ ۚ وَلَوْ شَاءَ لَهَدٰىكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾

Meâli:

"Yolun doğrusu da, Allâh'a aittir. Ondan eğrisi de vardır. Eğer dileseydi, elbette sizin hepinizi de hidâyete erdirirdi."

İZAHI:

1- "Yolun doğrusu da Allâh'a aittir..." Allâh, bu kadar mahlukatı yaratıp sizin emrinize, yararınıza vermesiyle sizin her bakımdan mükemmel bir yaşayışa kavuşmanızı dilemiştir. Ama bunlarla işiniz bitmez. Hayatınızda yolun en doğrusunu bilmeniz ve ona göre yaşamanızı ayarlamanız gerekir. Yolun en doğrusu da Allâh'ın yoludur. Bu yolu Peygamberleri ve kitaplarıyla açıklamıştır. İşte bu yola sarılın.

2- "...Ondan eğrisi de vardır..." Hak olan islamın dışında kalan yollar da eğri, sapık yollardır. Zamanımızda İslâm adına bir çok yollar ihdas edilmiştir. Bunlar da yamuk olan yollardır. İslâmı Kur'ân ve hadislerden, hak mezheplerin beyanından çok iyi anlamak gerekir.

3- "...Eğer dileseydi, elbette sizin hepinizi de hidâyete erdirirdi" O sizi, iki yoldan birini seçmenizde serbest bırakmıştır. Artık bunlardan birini seçmeniz için cüz'i iradeye sahipsiniz. Doğru olan Allâh yolunu seçerseniz, cennete gidersiniz. Eğri yolu beğenirseniz, cehenneme atılırsınız.

(Bu sûre 125. Âraf 146. En'âm 149, 153. Beled 10. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 10

هُوَ الَّذِى اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ ﴿١٠﴾

Meâli:

"O, göklerden su indirendir. Ondan sizin için içecek vardır. Ve ondan kendisinde (hayvan) yayacağınız bitki vardır."

Âyet: 11

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْاَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ ۗ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾

Meâli:

"Onunla sizin için ekin ve zeytin, hurma ağaçları ile üzümler ve meyvelerin hepsinden bitirir. Şüphesiz bunlarda düşünen kavim için elbette bir âyet vardır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ kullarına verdiği nimetleri hatırlatmaya devam ediyor ve:

1- "O, gökten su indirendir. Ondan sizin için içecek vardır..." Allâh, gökten yağmur indiren ve su nimetini ihsan edendir. O su sizin için devamlı muhtaç olduğunuz eşsiz bir nimettir. İçmeniz, yemeklerinizi yapmanız, temizliğinizi yapmanız gibi nice yararlarınızı hatırlayın. Ayrıca:

2- "...Onlardan, kendisinde (hayvan) yayacağınız bitki vardır" Sudan nice otlar ve ağaçlar meydana gelir ki hayvanlarınızı bu otlarda yayar, güdersiniz. Ve:

3- "Onunla sizin için ekin ve zeytin, hurma ağaçları ile üzümler ve meyvelerin hepsinden bitirir..." O su ile sizin için ekinler, zeytin ağaçları, hurma ağaçları, üzümler ve her çeşit meyveler bitirir. Toprak aynı, su aynı olduğu halde bir birine benzeyen ve benzemeyen ekinler, sebzeler, otlar, ağaçlar yetişir.

4- "...Şüphesiz bunlarda düşünen kavim için elbette bir âyet vardır" Sayılamayacak kadar acılı tatlılı otlar, sebzeler ve ekinlerde,

yine bol çeşitli meyvelerde bunları yaratan Allâh'ın varlığına deliller vardır. Bunlardan alınacak ibretler, dersler, ilimler vardır.

(Bakara 22, 164. En'âm 99. Enfâl 11. İbrâhîm 32. Tâha 53-55. Hacc 63. Rûm 24. Lokman 10. Fâtır 27, 28. Kâf 9-11. Nebe 14-16. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 12

وَسَخَّرَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۙ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۗ وَالنُّجُومُ
مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾

Meâli:

"Gece ile gündüzü de güneşle ayı da size musahhar kıldı. Yıldızlar da kendi emriyle musahhardırlar. Şüphesiz bunlarda aklı eren kavm için elbette âyetler vardır."

Âyet: 13

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾

Meâli:

"Sizin için yerde renkleri çeşitli olarak yarattığı şeyler de öyle. Şüphesiz bunlarda hatırlayan kavim için elbette bir âyet vardır."

Âyet: 14

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا
وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا ۖ وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ
فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Kendisinden taze bir et yemeniz ve ondan takınacağınız bir zinet çıkarmanız için denizi müsahhar kılan da O'dur. Orada yara-

rak yüzen gemileri de görürsün. Hem de O'nun fazlı kereminden (nasib) aramanız içindir. Ve umulur ki şükredersiniz."

Âyet: 15

وَاَلْقٰى فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَاَنْهَارًا وَسُبُلاً لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥﴾

Meâli:

"Ve sizi sallamaması için yerli dağlar koydu. Şaşırmayasınız diye de nehirler ve yollar yarattı."

Âyet: 16

وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ﴿١٦﴾

Meâli:

"Alametler de (koydu) onlar yıldızlarla da yollarını bulurlar."

Âyet: 17

اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لاَ يَخْلُقُ اَفَلاَ تَذَكَّرُونَ ﴿١٧﴾

Meâli:

"Yaratan, yaratmayan gibi midir? Artık düşünmeyecek misiniz?"

Âyet: 18

وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لاَ تُحْصُوهَا اِنَّ اللّٰهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨﴾

Meâli:

"Allâh'ın nimetini saysanız da onu bitiremezsiniz. Şüphesiz Allâh, elbette çok mağfiret eden rahim olandır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ yarattığı –bizim için nimetler olan– şeyleri anlatmaya devam ederek:

1- "Gece ile gündüzü de güneş ile ayı da size müsahhar kıldı..." buyuruyor. Gece ile gündüz, güneşle ilgili olduğu halde, ayrı ayrı zikretmesinin sebebi, bizim doğrudan ilgili olduğumuz hale göredir. Ge-

celer de gündüzler de dünyanın ayrı mıntıkalarına göre değişen ölçüler içinde muntazam devam ederek insanlar için birer nimet olmaları bir gerçektir. Allâh, bizim dikkatimizi bu noktaya çekmiştir. Güneşin ayrıca zikredilmesi ise, O'nun bizzat kendi varlığının önemi belirtmiştir. Ay da böyledir. Ayrıca:

2- "...Yıldızlar da kendi emriyle müsahhardırlar..." buyurmak suretiyle sayılarını ancak kendisinin bileceği bu varlıklar da diğerleri gibi muntazam bir hareket içindeler. Allâh'ın emrinden hiç ayrılmazlar. "Müsahhar" bu demektir. Devamlı emir altındalar. Asla şaşmazlar.

3- "...Şüphesiz bunlarda aklı eren kavim için âyetler vardır" Allâh'ın verdiği aklı iyi kullanmasını bilen herkes ve her toplum için Allâh'ın varlığına çok açık deliller vardır. İbretler vardır. Dersler ve bilgiler vardır. Bunların kendi kendine olmaları mümkün değildir. Yine devamla:

4- "Sizin için yerde renkleri çeşitli olarak yarattığı şeyler de öyle..." buyuruyor. Yer yüzüne baktığımız zaman, renkleri ve şekilleri çeşit çeşit otlar, çiçekler, ağaçlar, meyveler, hayvanlar, böcekler, kuşlar daha neler neler görürüz.

5- "...Şüphesiz bunlarda hatırlayan kavim için elbette bir âyet vardır" Her fert ve cemiyet için Allâh'ın varlığına muhakkak bir delil vardır. İyi düşünür ve hatırlarlarsa. Düşünmez ve hatırlamazlar ise, körkütük gelir geçerler. Allâh'ı tanımadan kâfir olarak ölür ve cehennemi boylarlar. Allâhu Teâlâ, yine devamla:

6- "Kendisinden taze bir et yemeniz ve ondan takınacağınız bir zinet çıkarmanız için denizi müsahhar kılan da O'dur..." Taze ve yumuşak, lezzetli etleri olan çeşitli balıkları avlayarak yediğimiz, beslendiğimizi de düşünürsek, bunları yaratan Allâh'a îman etmememiz mümkün değildir. Demek ki îman etmeyenler düşünmüyorlar. Bunları görecek gözleri yok. Düşünecek akılları yok. Yine denizlerden çıkardığımız incileri, mercanları, sedefleri ve süngerleri düşünürsek, elbette "bunların da bir yaratıcısı var" deriz. Hemen O yaratana îman ederiz. O yaratanın gönderdiği Peygamberlere ve kitaplara inanırız.

7- "...Orada yararak yüzen gemileri de görürsün..." Bir iklimden başka bir iklime, bir memleketten diğer bir memlekete insanları ve yüklerini taşıyan, suları yararak yüzüp giden gemileri de görüyorsunuz. Bu gemilerle Allâh'ın fazlı kereminden yarattığı nimetleri de aramanız için seferler yaparsınız, kâr etmeniz için diyar diyar dolaşırsınız. Size bu imkanları veren Allâh'ı neden hatırlamaz ve O'na îman etmezsiniz?

8- "...Umulur ki şükredersiniz" Kendi yaratılışınızla birlikte bunca sayılmakla bitmeyen nimetleri düşünür ve Allâh'a şükredersiniz. Siz şükrederseniz, O nimetlerini daha da artırır. Şükretmezseniz, bunun cezasını yanarak çekersiniz.

9- "...Sizi sallamaması için yerli dağlar koydu..." Yer yuvarlağı yalnız toprak olsaydı, sallanır ve dağılıverirdi. Deniz sularıyla karışır ve dönerken parça parça olurdu. İyice yerleşmiş birbirine bağlı dağlar, hem ağırlık yaparak, hem de dünyanın her yerini birbirine bağlayarak sağlamlaştırır. Aynı zamanda denizlerin taşmasını da önler. Pek çok madenlerle yüklü oldukları da unutulmamalı. Hem de:

10- "Şaşırmayasınız diye de nehirler ve yollar yarattı" Yer yüzünde düzenli yaşayabilmeniz, bir yerden bir yere gidebilmeniz için düzenli akan nehirler, yürüyebileceğiniz yollar yapma imkanı vermiştir. Böylece şaşırmadan gideceğiniz yeri bulursunuz.

11- "Alametler de koydu..." Yer yüzünü değişik dağlar, ovalar, dereler, tepeler, ormanlar, kırlar yaparak her biri bir alamet, belliliktir ki bu bellikler sayesinde şaşırmazsınız. Gece yolculuklarında da yıldızlara bakarak yolunuzu bulursunuz. Neden bunları düşünmüyorsunuz?

12- "Yaratan, yaratmayan gibi midir?..." Size anlatılan bunca şeyleri yaratan Allâh ile hiçbir şey yaratamayan, kendi de yaratılmış olan putlar ve tapılan şeyler bir olur mu? Neye düşünmezsiniz? Bırakın o kıpırdamayan putları, siz ne yaratabilirsiniz? O halde gelin Allâh'a îman edin, O'na kulluk yapın. O'nun nimetlerini bilin.

13- "Allâh'ın nimetini saysanız da onu bitiremezsiniz..." Allâh'ın nimetlerini saymaya kalksanız, ne ömrünüz yeter, ne de sayacağınız rakamlar... Öyle ise gelin Allâh'a îman edin, tevbe edin, mağfiret dileyin.

14- "...Şüphesiz Allâh, elbette çok mağfiret eden, rahim olandır" Ondan asla ümidinizi kesmeyin. İman edin, istiğfar edin, O'nun yolu olan hak yol islama gelin.

(Ra'd 3, 4. İbrâhîm 32-34. Hacc 65, 73. Enbiyâ 31-33. Furkân 3. Lokmân 10, 11, 20, 29. Fâtır 13. Zümer 5. Casiye 12, 13. Murselât 27. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 19

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿١٩﴾

Meâli:

"Allâh gizleyeceğiniz şeyleri ve açıklayacağınız şeyleri de bilir."

Âyet: 20

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا
وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Allâh'tan başka tapıyor oldukları şeyler, bir şey yaratamazlar. Kendileri yaratılıyorlar."

Âyet: 21

أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ ۖ وَمَا يَشْعُرُونَ ۙ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٢١﴾

Meâli:

"Diriler olmayan ölülerdir. Ne zaman dirileceklerini de fark edemezler".

ÎZAHLARI:

Allâh'ın bilmediği hiçbir şey yok. O:

1- "...Gizleyeceğiniz şeyleri ve açıklayacağınız şeyleri de bilir" O'na gizli bir şey yoktur. Birbirinizden gizlediğiniz, sakladığınız her şeyi O bilir.

2- "Allâh'tan başka tapıyor oldukları şeyler, bir şey yaratamazlar. Kendileri yaratılıyorlar" O taptıkları putlar, Allâh'ın yarattığı taşlardır. Elleriyle yontuyor, gönülleriyle tapıyorlar. Bunlar:

3- "Diriler olmayan ölülerdir. Ne zaman dirileceklerini fark edemezler" Bunlar canla olmayan, yaşamayan hareket etmeyen birer taştır. Onlar ölü olmak, diri olmakla alakaları olmayan birer varlıklar, dirilmeyi ne bilsinler? Asıl şuursuzlaşanlar, bunlara tapanlardır.

(Bakara 77. En'âm 3. Âraf 191-195. Tevbe 78. Hûd 5. Bu sûre 23. Tâha 7. Furkân 3, 6. Yâsin 76. Zuhruf 80. Mülk 13, 14. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 22

اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ ۚ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٢﴾

Meâli:

"İlahınız bir ilahtır. Artık ahirete îman etmeyenler, onların kalpleri inkarcıdır. Hem de onlar kibirlenenlerdir."

Âyet: 23

لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ۚ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Gizleyecekleri şeyleri ve açıklayacakları şeyleri Allâh'ın bilmesinde asla şüphe yok. Şüphesiz O, kibirlenenleri sevmez"

İZAHLARI:

Ey insanlar! Sizi yaratan, yaşatan Allâh'ınız birdir. O'ndan başka ilah diye bir şey yoktur. Ancak O'na kulluk yapacaksınız. Yalnız O'na ibadet edeceksiniz. Şunu da iyi bilin ki:

1- "...Ahirete îman etmeyenler, onların kalpleri inkarcıdır" ahireti inkar, inkarcı kimselerdir. Onlara nasihat de kâr etmez. Körkütük kimselerdir.

2- "...Hem de onlar kibirlenenlerdir" onlar kendilerini beğenen kibirli, gururlu kütüklerdir. Tam cehennemliklerdir. Onların:

3- "Gizleyecekleri şeyleri ve açıklayacakları şeyleri Allâh'ın bilmesinde asla şüphe yok" Onların içlerinde besledikleri kötü niyetleri, dilleriyle söyledikleri sözler, gizli ve aşikâr yaptıkları ne varsa Allâh hepsini biliyor. Onlar, Allâh'ın bilgisinden kendilerini kurtaramazlar.

4- "Şüphesiz O, kibirlenenleri sevmez" Allâh kendini beğenen kibirli kimseleri sevmez. Müslim, Tirmizi ve İbni Macenin İbni Mesud'dan rivâyet ettikleri bir hadîs-i şerîfte Rasulullâh (S.A.V.):

"Kalbinde zerre kadar bir kibir bulunan kimse cennete giremez. Yine kalbinde zerre ağırlığı bir îman bulunan kimse de ateşe girmez bu-

yurdu. Bir kimse: "Ey Allâh'ın Rasulü! Adam elbisesinin ve ayakkabının güzel olmasını seviyor (buna ne buyurulur?) dedi. Efendimiz de:

"Allâh güzeldir. Güzelliği sever. Kibir hakkı inkârdan ve insanların tahkirindendir" buyurdu.

(Bakara 163. Nisâ 36. En'âm 19. Enbiyâ 108. Hacc 34. Ankebût 47. Kehf 110. Lokman 18, 19. Fussılet 6. Hadid 23. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 24

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَآ أَنزَلَ رَبُّكُمْ ۙ قَالُوٓا أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Onlara: "Rabbiniz ne indirdi?" denildiği zaman "öncekilerin masalları" dediler."

Âyet: 25

لِيَحْمِلُوٓا۟ أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۙ وَمِنْ أَوْزَارِ ٱلَّذِينَ يُضِلُّونَهُم بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ أَلَا سَآءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Kıyâmet gününde kendi günahlarını tamamen, bilgisizce saptırdıklarının günahlarından da yüklenmeleri içindir. Taşıyacakları şeyler ne de kötü değil mi?"

İZAHLARI:

Müşrikler de:

1- "Rabbiniz ne indirdi denildiği zaman, "öncekilerin masalları" dediler. Kur'ânı Kerîm indikçe, ona îman etmeyen müşrikler; "Hadi canım o Kur'ân dedikleri eskilerin hikayeleri" diyerek alay ederlerdi. Şimdiki gavurlar da: "Çağ dışı, eski karanlık günlerin işi, gericilik" gibi Kur'ânı küçümseyen laflar ederler. Onlar gördüler. Elbette bunlar da görecekler. Böyleleri:

2- "Kıyâmet gününde kendi günahlarını tamamen, bilgisizce saptırdıklarının günahlarından da yüklenmeleri içindir..." Bu inkarcılar kendi işledikleri günahları eksiksiz yüklenecekleri gibi, cahiller, ahmaklar, budalalardan saptırabildikleri kimselerin günahlarını da yükle-

necekler. Yükleri ağırlaştıkça ağırlaşacak. Azapları arttıkça artacak. Ötekilerin günahları da azalmayacak. Onlar da günahlarının cezalarını çekecekler. Rasulü Ekrem (S.A.V.) şöyle buyurmuştur:

"Kim hidâyete davet ederse, ona uyanların sevaplarından hiç eksilmeden bir misli de ona olur. Kim de sapıklığa davet ederse, ona uyanların günahlarından hiç eksilmeden bir misli de ona olur". Yani kimler, Allâh yoluna davet eder, Allâh'ın emirlerini ve nehiylerini duyurursa, bunlara uyanların işledikleri sevaplardan hiç eksilmeden o davetçilere de bir katı verilir. Kimler de şeytan yolu olan sapık yollara çağırırsa, onlara uyarak günah işleyenlerin günahlarından hiç azalmadan bir katı da o çağıranlara verilir.

(En'âm 25, 31. Enfâl 31. Mü'minûn 83. Furkân 4, 5. Tâha 100. Neml 68. Ankebût 12, 13. Ahkâf 17, 18. Kalem 15. Mutaffifin 12, 13. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 26

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ
فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ
حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Onlardan öncekiler hile yapmışlardı da Allâh evlerini temellerinden aldı ve üstlerinden tavan üzerlerine kapanıverdi. Onlara azap da anlamayacakları yerden geliverdi."

Âyet: 27

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ
كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ ۚ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ
الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Sonra kıyâmet gününde onları rezil edecek ve: "Haklarında müdafaa ettiğiniz ortaklarım nerede?" diyecek. Kendilerine bilgi verilenler de: "Şüphesiz bu gün rezillik ve kötülük kâfirleredir" dedi(ler)."

Âyet: 28

اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰيهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ ظَالِمِىٓ اَنْفُسِهِمْ ۠ فَاَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوٓءٍ ۭ بَلٰٓى اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌۢ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Kendilerine zulmederlerken meleklerin canlarını aldıkları (kâfirler), "biz kötülük yapmaz idik" diye de teslim olurlar. Hayır, şüphesiz Allâh, yapıyor olduğunuz şeyleri bilendir.

Âyet: 29

فَادْخُلُوٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۭ فَلَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Artık içinde ebedi kalacağınız cehennemin kapılarından girin. Mütekebbirlerin yeri elbette kötüdür."

İZAHLARI:

Şirkleriyle, küfürleriyle yaptıkları fenalıklarla kendilerine zulmetmekte iken can alıcı melekler gelerek canlarını aldıkları o müşrikler:

1- "...Biz kötülük yapmazdık" diye de teslim olurlar... Eğer biz bilseydik o kötülükleri yapmazdık. Veya biz bir kötülük yapmadık derler ve ister istemez teslim olurlar. Onlar inkâr ededursunlar, veya özür dileyedursunlar:

2- "...Hayır, şüphesiz Allâh yapıyor olduğunuz şeyleri bilendir" Siz ne derseniz deyin, Allâh yapmakta olduğunuz her şeyi en iyi şekilde bilendir.

3- "Artık içinde ebedi kalacağınız cehennemin kapılarından girin..." buyurulacaktır. Amellerinize göre cehennemin tabakalarına sokulun. Bir daha oradan çıkmayacaksınız. İşte siz:

4- "...Mütekebbirlerin yeri elbette kötüdür" Dünyada iken kendinizi beğeniyor ve böbürleniyordunuz, kibirinizden Kur'ânı beğenmiyor, Peygamberi yalanlıyordunuz, Allâh'a da eşler tutuyordunuz, sizin ebedi makamınız elbette böyle kötü olacaktır.

(Âl-i Imran 151. Nisâ 97. En'âm 22, 23, 61. Âraf 37-39. Enfâl 50. Secde 11, 12. Ankebût 68. Ğafir 76. Zümer 32, 60, 72. Muhammed 27. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 30

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَآ اَنْزَلَ رَبُّكُمْ ۭ قَالُوا خَيْرًا ۭ لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۭ وَلَدَارُ الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ ۭ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ۙ ﴿٣٠﴾

Meâli:

"İttikâ edenlere de: "Rabbiniz ne indirdi?" denilince: "Hayır" dediler. Bu dünyada iyilik edenler için bir güzellik vardır. Ahiret yurdu ise elbette daha hayırlıdır. Müttegîlerin yurdu da elbette ne güzeldir."

Âyet: 31

جَنّٰتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاۗءُوْنَ ۭ كَذٰلِكَ يَجْزِى اللّٰهُ الْمُتَّقِينَ ۙ ﴿٣١﴾

Meâli:

"Altından ırmaklar akan adn cennetleridir. Oraya girecekler. Onlar için orada dileyecekleri şeyler vardır. Böylece Allâh müttekileri mükafatlandıracak."

Âyet: 32

اَلَّذِينَ تَتَوَفّٰىهُمُ الْمَلٰۗئِكَةُ طَيِّبِينَ ۙ يَقُولُونَ سَلٰمٌ عَلَيْكُمُ ۙ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Melekler, güzellikler halinde canlarını alacaklardır. "Size selam olsun. Yapmakta olduğunuz şeyler sebebiyle cennete girin" diyecekler."

İZAHLARI:

İbni Ebî Hatim, Südy'den rivâyet ederek şöyle anlatıyor:

"Kureyş toplandı ve: "Şüphesiz Muhammed dili tatlı bir kimse. Birisiyle konuştuğu zaman onun aklını çeler. Sizin eşrafınızdan saygılı, tanınmış kimseleri, Mekke'nin yollarından her bir yola gönderin. Hariçten onu görmeye gelenleri geri çevirsin" dediler. Böylece her yola adamlar çıkardılar. Rasulullâhı görmeye gelenlere: "Ben filan oğlu filanım bana güvenin. Muhammedi size haber vereyim. Hakikaten o yalancının biridir. O'na beyinsizler, budalalar, kölelerden başkası tâbi olmaz. İhtiyarlar ve kavminin ileri gelenleri ise ona aykırılar diyerek gelenleri geri çeviriyorlardı. Böylece Mekke müşrikleri ona îman etmekten halkı caydırmaya çalışırlardı.

Müşrikler, geçen 24. âyette belirtildiği gibi, Kur'ânı Kerîme "öncekilerin masalları" diyorlar. Mü'minler de:

1- "Hayır" diyorlardı. Kur'ânı Kerîm, hayırlar, bereketler, hakikatlerle dolu diye îmanlarını açıklıyorlardı. İşte bunlara şu müjdeler verilmiştir:

2- "...Bu dünyada iyilik edenler için bir güzellik vardır..." Güzel yaşama, ahiret hazırlığı yapma, aile huzuru, çevre huzuru gibi güzellikler var.

3- "...Ahiret yurdu ise, elbette daha hayırlıdır. Müttegîlerin yurdu da elbette ne güzeldir" ahiret güzelliği şöyle:

4- "Altından ırmaklar akan adn cennetleridir. Oraya girecekler. Onlar için orada dileyecekleri şeyler vardır. Böylece Allâh müttegîleri mükafatlandıracak." Mü'minler böylece daha dünyada iken Allâh'tan müjdeler aldılar. Ayrıca şu da haber veriliyor:

5- "Melekler, güzellikler halinde canlarını alacaklar..." Ölüm melekleri onların canlarını alırken hiç sıkıntı vermeden, asla üzmeden en güzel bir halde ruhlarını teslim edecekler. Onlara:

6- "...Size selam olsun. Yapmakta olduğunuz şeyler sebebiyle cennete girin" diyecekler. Böylece mü'minlerin ahirete intikalleri sevinç içinde, müjdeler ve selamlar alarak gerçekleşecek.

(Âl-i Imran 172. Yûnus 26. Ra'd 24. Hıcr 45, 46. Tâha 76. Furkân 75, 76. Kehf 31. Fâtır 33. Zümer 10. Ahzab 44. Kâf 34. Necm 31. Beyyine 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 33

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّآ أَن تَأْتِيَهُمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ أَوْ يَأْتِىَ أَمْرُ رَبِّكَ ۚ كَذَٰلِكَ فَعَلَ ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۚ وَمَا ظَلَمَهُمُ ٱللَّهُ وَلَٰكِن كَانُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Kendilerine meleklerinden veya Rabbinin emri gelmesinden başkasını mı beklerler? Onlardan öncekiler de böyle yapmıştı. Allâh onlara zulüm de etmedi. Fakat onlar kendilerine zulmeder oldular."

Âyet: 34

فَأَصَابَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُوا۟ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٤﴾

Meâli:

"Ve kendilerine, yaptıklarının kötülükleri isabet eti ve kendisiyle alay eder oldukları şey onları kuşatıverdi."

İZAHLARI:

Bu inatçı kâfirlerin îman etmemelerindeki ısrarları, kendilerini helak etmek ve canlarını almak üzere meleklerin gelmesini beklemelerinden başka ne olabilir? Veya Allâh'ın haklarındaki ceza emrinin gelmesi olabilir. Bekleseler de, beklemeseler de onların başına elbette daha öncekilerin başına gelenler gelecektir. Bunlar da tıpkı onlar gibi inatlarında ısrar ediyor. Allâh onlara zulmetmemişti. Fakat onlar, kendi kendilerine zulmettiler. Bu müşrikler de kendilerine yapacakları zulüm hazırlığı içindeler. Onlar:

"Kendilerine, yaptıklarının kötülükleri isabet etti ve kendisiyle alay eder oldukları şey onları kuşatıverdi" Kendilerinin yaptıkları fenalıklar, ayaklarına dolaştı ve onları yere çarptı. Peygamberlerle alay

etmeleri de çok ağıra mal oldu. Hani onlar? Hani onların nesilleri? Şunu iyi bilmek gerekir. Geçen devirlerdekilerin sonu ne olduysa, bu ve gelecek devirlerdekilerin sonu da öyle olacak.

(Bakara 210. En'âm 10, 158. Arâf 160. Tevbe 70. Yûnus 44. Hûd 8. Bu sûre 118. Enbiyâ 41. Ankebût 40. Fâtır 43. Ğafir 83. Muhammed 18, Zümer 48, 51. Rum 9. Zuhruf 66. Yasin 49. Casiye 33. Ahkâf 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 35

وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَاۤ اٰبَاۤؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ ؕ كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Şirk edenler: "Eğer Allâh dileseydi, biz ve babalarımız ondan başka bir şeye tapmazdık. Onsuz bir şeyi de haram kılmazdık" dediler. Onlardan öncekiler de böyle yapmıştı. Artık peygamberlere düşen tebliğden başkası mı?"

Âyet: 36

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ اُمَّةٍ رَسُولاً اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ۚ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ ؕ فَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Andolsun her ümmete: "Allâh'a kulluk edin Tağuttan da uzaklaşın" diye bir Peygamber gönderdik ve onlardan Allâh'ın hidâyet ettiği kimseler oldu. Yine onlardan kiminin üzerine de sapıklık hak olmuştur. Artık yer yüzünde yürüyün de yalanlayıcıların akıbeti nasıl olmuş bakın."

Âyet: 37

إِنْ تَحْرِصْ عَلَىٰ هُدَىٰهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ
وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٣٧﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Onların hidâyeti üzerinde azmetsen de şüphesiz Allâh sapıtacağı kimselere hidâyet etmez. Onlara yardımcılardan da kimse yok."

ÎZAHLARI:

Müşrikler âdetleri üzere alay ederek:

1- "...Eğer Allâh dileseydi, biz ve babalarımız ondan başka bir şeye tapmazdık..." dediler. Allâh böyle istemiş, biz de böyle yapıyoruz diyerek mü'minlerle eğlenirler idi. Veya onları kandıracaklarını sanırlardı.

2- "...Onsuz bir şeyi de haram kılmazdık" demeleri ile de Maide sûresinin 103. âyetinde belirtilenleri haram kılmazdık. Bunları hep Allâh'la beraber yaptık. İsteseydi O, bize izin vermezdi diye alaylarını, itirazlarını sürdürdüler.

3- "...Onlardan öncekiler de böyle yapmıştı..." Bu Mekke müşriklerinden önce geçen Nuh, Ad, Semûd, Nemrut, Firavun milletleri de böyle alay ederler itiraz ederlerdi. Ama hepsi de belalarını buldular. Elbette bunlar da hak ettiklerini bulacaklar. Nitekim buldular.

4- "...Artık Peygamberlere düşen tebliğden başkası mı?" Onlar, sadece duyururlar, haber verirler. Baskı yapmakla, zorlamakla mükellef değiller.

5- "Andolsun her ümmete: "Allâh'a kulluk eden Tağuttan da uzaklaşın" diye bir Peygamber gönderdik..." Tarih boyunca yarattığımız bütün milletlere, kendi lütfumuzdan onları uyarmaları, hak yolu göstermeleri, yalnız Allâh'a kulluk yapmaları, putlardan, şeytanlardan uzak kalmaları için her birine bir Peygamber gönderdik.

6- "...Onlardan Allâh'ın hidâyet ettiği kimseler oldu..." O peygamberlere îman ederek, Allâh'a kulluk yapanlar olduğu gibi, yine:

7- "...Onlardan kiminin üzerine de sapıklık hak olmuştur..." Geçen devirlerdeki insanların bir kısmı da îman etmemiş sapıttıkça sapıtmışlar, azdıkça azmışlar. Böylece hak ettiklerini bulmuşlardır.

8- "...Artık yer yüzünde yürüyün de yalanlayıcıların akıbeti nasıl olmuş bakın" Hakikaten yer yüzünde sayıları pek çok olan eski eserler var. Bunlara baktığımız zaman, çok muhteşem eserler yapmışlar. Bu eserler sadece taş kalıntılar. Bunlardan başka çürüyüp yok olan daha neler vardı kim bilir? Hani bunların sahipleri? Hani bunların nesilleri? Bunlar niçin eserlerinin başında kalmadılar? Bu muhteşem eserler onları neden koruyamadı? Derin, hem de çok derin düşünmemiz gerekir. Onların uğradığı akıbetten sakınmamız lazımdır.

9- "(Rasulüm!) Onların hidâyeti üzerinde azmetsen de şüphesiz Allâh sapıtacağı kimselere hidâyet etmez..." Habibim! Sen ne kadar gayret etsen, üzerlerinde dursan, bütün imkanını da harcasan Allâh sapkınlıklarını tesbit ettiği kimselere hidâyet fırsatı vermez. Hem:

10- "...Onlara yardımcılardan da kimse yok" Allâh'ın yardımından mahrum kalanlar, asla başka yardımcı bulamazlar. Onlar, beğendikleri sapıklığın içinde boğulmuşlardır. Onları oradan çıkaracak başka kuvvet yoktur. Orada ebedi kalacaklar.

(Âl-i Imran 20. En'âm 11, 148. Mâide 66, 67, 92, 99. Yûnus 74. Hûd 34. Araf 30. Yûsuf 103. Enbiyâ 25. Nûr 54. Neml 69. Kasas 56. Ankebût 18. Fâtır 32. Şûra 48. Rûm 42. Zuhruf 45, 20. Teğabün 12. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 38

وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ ۙ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ ۙ
بَلٰى وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۙ ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Ve: "Ölen kimseleri Allâh diriltmez" diye yeminlerinin en önemlisiyle yemin ettiler. Hayır, onun üzerinde hak bir va'ddir. Fakat insanların çoğu da bilmez."

Âyet: 39

لِيُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِى يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا
اَنَّهُمْ كَانُوا كَاذِبِينَ ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Onlara, kendisinde ihtilaf ediyor olduklarını açıklaması için ve küfredenlerin de kendilerinin hakikaten yalancılar olduklarını bilmesi içindir."

Âyet: 40

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Bir şeye sözümüz, ancak ona "ol" dememizi istediğimiz zaman hemen oluvermesidir."

İZAHLARI:

İbni Cerir ile İbni Ebî Hatimin Ebu Aliye'den rivâyetlerinde şöyle anlattı: "Müslümanlardan birinin müşriklerden birinde alacağı vardı. Ona geldi ve alacağını isteyince uğraşmaya başladılar. Müslüman, konuşmaları arasında: "umarım ki öldükten sonra şöyle şöyle alırım" dedi. Müşrik de ona: "hakikaten sen öldükten sonra dirileceğini iddia ediyorsun. Kesinlikle Allâh'a yemin ederim ki Allâh ölen kimseyi diriltmeyecek" dedi. Bunun üzerine bu âyetler nâzil oldu.

Dikkat edersek müşrikin yeminindeki açık çelişkiyi görürüz. Hem Allâh'a yemin ederek O'nun varlığına inanıyor, hem de ölüleri dirilteceğini inkar ederek Allâh'ın aciz olduğunu söylemiş oluyor. Allâhu Teâlânın verdiği cevap da şöyle:

1- "...Hayır onun üzerindeki hak, bir va'ddir...." O müşrik yalan söylüyor. Onun dediği gibi değil. Allâh, öldükten sonra diriltmeyi va'd etmiştir. O vadini şüphesiz yerine getirir.

2- "...Fakat insanların çoğu da bilmez" bilmek istemezler. Allâh'ın fiilini inkar, kendini inkârdır. O'nun sıfatlarından birini inkâr da öyledir.

3- "Onlara, kendisinde ihtilaf ediyor olduklarını açıklaması için ve küfredenlerin de kendilerinin hakikaten yalancı olduklarını bilmesi içindir" öldükten sonra dirilmek vardır-yoktur diye ihtilafa düşenler, hakikat olduğunu bilmeleri için ve hak ettikleri cezaları görmeleri için bir daha ölmemek üzere dirilteceğiz. Ayrıca:

4- "...Küfredenlerin de kendilerinin yalancılar olduklarını bilmesi içindir" Dirilmeyi inkar eden kâfirler, dirildikleri zaman kendilerinin birer yalancı olduklarını bilmeleri için ve hak ettikleri cezaları

görmeleri için bir daha ölmemek üzere elbette dirilteceğiz. Bizim için her şey kolaydır.

5- "Bir şeye sözümüz, ancak ona: "ol" dememizi istediğimiz zaman hemen oluvermesidir" Onları nasıl hiç yoktan yaratırken "ol" dediğimizde oldular ise, o zaman da "ol" deriz, diriliverirler. Onlar kendi istekleriyle mi doğdular? Kendi istekleriyle mi erkek veya dişi oldular? Renklerini, şekillerini kendi arzularıyla mı seçtiler? Hiç düşünmüyorlar mı?

(Bakara 117. Âl-i Imran 47. En'âm 36. Nisâ 122. Nahl 92. Yûnus 4. İsrâ 49, 98. Meryem 35. Hacc 5-7. Mü'minun 15, 16, 82 Yâsin 77-82. Lokman 28. Rum 55. Gâfir 68. Yasin 77-82. Mücâdele 6, 18. Teğabün 7. Cin 7. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 41

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

Meâli:

"Zulüm gördüklerinden sonra Allâh için hicret edenleri de andolsun dünyada kendilerini elbette güzelce yerleştireceğiz. Şüphesiz ahiret mükafatı ise daha büyüktür. Ah biliyor olsalar."

Âyet: 42

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Sabredenler ve Rablerine güvenenler."

İZAHLARI:

Medine'ye hicret eden Mekkeli Müslümanlar, müşriklerden bir çok eziyet, zulüm gördükten sonra dinlerinden ayrılmadan memleketlerinden, evlerinden, mallarından, yakınlarından sırf Allâh için ayrıldılar ve Medine-i Münevvereye göç ettiler. Allâh yolunda daha iyi cihad yapmaları için orayı daha müsait gördüler. Allâh'ın emri de bu yönde idi. İşte Allâh bunları sevdiği ve bunlardan razı olduğu için şöyle müjdeledi ve:

1- "...Andolsun dünyada kendilerini elbette yerleştireceğiz..." buyurdu. Hakikaten onları maddî yönden daha da ferahlattı. Onlara, bıraktıkları evlerden daha güzelini verdi. Terk ettikleri mallardan daha bereketlisini ihsan etti. Onlara mevkiler, devlet idaresinde çeşitli makamlar verdi ve Allâh yolunda daha çok hizmetler yapmalarını nasip etti. Allâh cümlesinden razı olsun. Müjdeye devamla:

2- "Şüphesiz ahiret mükafatı ise, daha büyüktür..." buyurdu. Onlara daha çok, daha devamlı, daha güzel cennet makamları, cennet köşkleri, cennet hûrileri vaad etti. Ama:

3- "...Ah biliyor olsalar" Müşrikler, kâfirler, münafıklar ah bu nimetleri bilseler. Bilmemelerinin, îman etmemelerinin karşılığı olan cehennem de onlar için hazırlanmıştır. Kaynayan, köpüren, alevler püsküren cehennem tabakaları onları bekliyor.

4- "Sabredenler ve Rablerine güvenenler" Muhacirler, karşılaştıkları her türlü sıkıntıya katlanarak Allâh'a tam manasıyla güvendiler ve Allâh'ın müjdesine nail oldular.

(Bakara 218. Âl-i Imran 195. Nisâ 100. Enfâl 72, 74, 75. Tevbe 20. Ra'd 22-24. Hacc 58, 59. Furkân 75. Ankebût 59. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 43

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلاَّ رِجَالاً نُوحِى اِلَيْهِمْ فَسْئَلُوا
اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾

Meâli:

"Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını göndermedik. Bilmiyorsanız, zikir ehline de sorun."

Âyet: 44

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ
مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Açık delillerle ve kitaplarla (gönderdik). Onlara indirileni insanlara açıklaman ve onların düşünecekleri umulması için sana da zikri indirdik."

İZAHLARI:

Rasulüm! Onlara şu hakikati anlat:

"Senden önce de kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını göndermedik..." daha önce gönderdiğimiz peygamberlerin hepsi de erkek idi. Kadından veya meleklerden bir peygamber göndermedik. Onlara:

1- "...Bilmiyorsanız, zikir ehline de sorun" de. Ehli kitap olan Hıristiyanlara ve Yahudilere de sorun. Onlar bildiklerini söylesinler. Daha önce gönderilen Peygamberlerin melek veya kadın olmadığını biliyorlar. Başka bir şey söyleyemezler. O peygamberleri de:

2- "Açık delillerle ve kitaplarla (gönderdik)..." Onların her birini mucizeler, kitaplar ve sahifelerle gönderdik.

3- "...Onlara indirileni insanlara açıklaman ve onların düşünecekleri umulması için sana da zikri indirdik" O peygamberlere indirilen kitapları, o kitapların içindeki hükümleri insanlara iyice açıklaman için sana da son kitap olan Kur'ânı Kerîm'i indirdik. umulur ki Kur'ânı duyunca, hatırlarlar, iyice düşünürler de îman ederler.

Bu âyetlerde görüldüğü gibi Tevrat, İncil, Zebur ve sahifeler "Zikir" olarak geçmiştir. Kur'ânı Kerîmde yine bir çok âyetlerde ve burada "zikir" diye geçti. Biz "ZİKİR" kelimesini iyi anlamalıyız da bazı müslümanların –Kur'âna hiç önem vermedikleri halde– bir araya gelerek ne dediklerini anlamadan bağıra çağıra, bir takım hareketlerle, heyecanlara kapılarak yaptıkları şeye "zikir" demeleri gafletine düşmemeliyiz. "Zikri" iyi anlamalıyız. "zikir" denince önce Kur'ân hatırımıza gelmeli ve bütün zikirlerin temelinin Kur'ânı Kerîm olduğunu iyi bilmeliyiz. Zikri, bilerek, anlayarak, huşu ile, sükûnetle, ihlasla yapmalıyız. Yaptığımız zikrin manasına göre yaşamalıyız.

(Âl-i Imran 58. En'âm 9. Âraf 63, 69. Yûnus 2, 94. Yûsuf 104, 109. Enbiyâ 7, 50. Hıcr 6, 9. Yasin 11, 69. Sâd 1, 8, 87. Kamer 17, 22, 32, 40. Kalem 52. Tekvir 27. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 45

أَفَأَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ
الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Kötülükleri tuzaklayanlar, Allâh'ın kendilerini yere batırmayacağından veya farkına varamayacakları yerden kendilerine azabın gelmeyeceğinden artık emin mi oldular?"

Âyet: 46

أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Veya gidip geldiklerinde kendilerini yakalayıvermesinden. Onlar, acze düşürenler de değiller."

Âyet: 47

أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَىٰ تَخَوُّفٍ ۖ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Yahut onları bir tedirginlik üzerinde yakalayıvermesinden. Çünkü şüphesiz Rabbiniz elbette çok şefkatli, merhametlidir."

İZAHLARI:

Allâh'ın Rasulüne ve mü'minlere karşı bir takım hilelerle, tuzaklarla, desiselerle kötülük yapanlar;

1- "...Allâh'ın kendilerini yere batırmayacağından veya farkına varamayacakları yerden kendilerine azabın gelmeyeceğinden artık emin mi oldular?" Allâh dilerse onları Kârûn gibi yerin dibine batırıverir ve Lût kavmi gibi ansızın farkına varamayacakları, sezemeyecekleri bir anda musibet çarpıverir.

2- "Veya gidip geldiklerinde kendilerini yakalayıvermesinden..." Emin mi oldular? Nelerine güveniyorlar? Onların, sefere gidip gelirken işlerine gidip gelirken veya yataklarında kıvranırken, mahallelerinde dolaşırken yakalanmayacaklarına güvenceleri mi var?

3- "...Onlar, acze düşürenler de değiller" Kendilerine gelecek musibetleri önleyecek güce sahip değiller. O musibetleri veren Allâh'ı acze düşürmeye de güçleri yetmez. Peki nelerine güveniyorlar?

4- "Yahut onları bir tedirginlik üzerinde yakalayıvermesinden" Neye güveniyorlar? Onlara gelecek bir öldürücü hastalık, çaresizleştirici bir kuraklık, azılı bir düşman saldırısı gibi kurtulamayacakları, gözleri göre göre azalma ve tükenme korkusuna düşmeleri üzerine yakalanmayacaklarına güveniyorlar mı? Bununla beraber:

5- "...Şüphesiz Rabbiniz elbette çok şefkatli, merhametlidir" Acele etmez, ağır alır, mühlet verir, tevbe etmelerine imkan verir. Yarattığı kullarına karşı çok şefkatlidir. Onlara kıyamaz. Merhamet eder, esirger, birdenbire cezalandırmaz. Ama sözünden de dönmez. Hak edenleri zamanı gelince de cezalandırır.

(Yûsuf 107. Âraf 95, 97-99. İsrâ 68, 69. Şuarâ 201, 202. Ankebût 53. Zuhruf 66. Mülk 16, 17. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 48

أَوَ لَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَفَيَّأُ ظِلَالُهُ
عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ سُجَّدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ ﴿٤٨﴾

Meâli:

"Allâh'ın yarattığı, gölgeleri sağa ve sollara -Allâh'a secde ederek, onlar zeliller olarak- dönen şeyden (hiç birini) de mi görmediler?"

Âyet: 49

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ
وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

"Canlılardan göklerde olanlar, yerde bulunanlar ve melekler de yalnız Allâh'a secde ederler. Hem de onlar kibirlenmezler."

Âyet: 50

يَخَافُونَ رَبَّهُم مِّن فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾

Meâli:

"Üstlerinden (emreden) Rablerinden korkarlar ve emrolunacakları şeyleri yaparlar."

İZAHLARI:

O kötülük hileleri yapan, Allâh'ın Rasulüne ve mü'minlere tuzak kuran, onlara düşmanlıklar yapan kâfirler:

1- "Allâh'ın yarattığı, gölgeleri sağa ve sollara -Allâh'a secde ederek, onlar zelliler olarak- dönen şeyden (hiç birini) de mi görmediler?" Bu kâfirler, gölgesi olan cisimlere hiç bakmadı mı? Onların gölgeleri öğleye kadar hem dönüyor, hem de kısalıyor. Öğleden sonra da yine hem dönüyor, hem de uzuyor. Nihâyet yok oluyor. Bunu görmediler mi? Güneşin vurduğu her cisimde görülen gölgeler, güneşin hareketini adeta en ince hesabına kadar gösteren bu gölgeler, gözlerinin önünde. Bunun neyi gösterdiğini hiç mi düşünmediler? Allâh'ın varlığına delil olan bu hareketi niçin anlamıyorlar? Dikkat etsinler:

2- "Canlılardan göklerde olanlar, yerde bulunanlar ve melekler de yalnız Allâh'a secde ederler..." Allâh'ın yarattığı halden ve şekilden ayrılamazlar. Hep O'nun emrindedirler. O'na boyun eğmişlerdir. Çünkü onlarda irade yok. Ama siz de onlar gibi yaratıldığınız halde, sizde cüz'i bir irade var. Neden bu iradeyi kullanıp da yaratanı tanımıyorsunuz? Bakın:

3- "...Hem de onlar kibirlenmezler" Yani Allâh'a itaat ederler ve asla emrinden çıkmazlar. Her bir melek, kendisine verilen vazifeyi eksiksiz yerine getirir. Siz neden secde etmezsiniz? Allâh'ın emirlerini neden tutmazsınız? Onun men ettiği şeyleri niçin yaparsınız? Onlar:

4- "Üstlerinden (emreden) Rablerinden korkarlar ve emrolunacakları şeyleri yaparlar" O melekler, üzerlerinde devamlı hakim olan Allâh'tan korkarlar, her emrini yerine getirerek O'nun rızasını alırlar. Siz Allâh'ın rızasına muhtaç değil misiniz? O'nun azabından korkmaz mısınız? Elbette hak ettiğiniz karşılığı bulacaksınız.

(Bakara 34. Âraf 206. Ra'd 15. Hıcr 30. Hacc 18. Furkân 45. Sâd 73. Rahmân 6. Tahrîm 6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 51

وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوٓا اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ ۚ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ ۚ
فَاِيَّاىَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾

Meâli:

"Allâh: "İki ilah edinmeyin. O ancak bir ilahtır. Artık ancak benden korkun" dedi."

Âyet: 52

وَلَهُ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا ۗ
اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Göklerde ve yerde olan şeyler yalnız O'nundur. Din de devamlı olarak ancak O'nundur. Allâh'tan başkasından mı sakınıyorsunuz?"

Âyet: 53

وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ثُمَّ اِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
فَاِلَيْهِ تَجْـَٔرُونَ ۚ ﴿٥٣﴾

Meâli:

"Nimetten sizde bulunan şeyler de Allâh'tandır. Sonra size zarar dokunduğu zaman, ancak O'na yalvarırsınız."

Âyet: 54

ثُمَّ اِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ اِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ
يُشْرِكُونَ ۙ ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Sonra sizden zararı kaldırdığı zaman, hemen sizden bir zümre Rablerine şirk ederler."

Âyet: 55

لِيَكْفُرُوا بِمَآ اٰتَيْنَاهُمْ ۭ فَتَمَتَّعُوا ۣ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Kendilerine verdiğimiz şeyleri inkar etmeleri için (ha). Artık yararlanın bakalım. Eh ileride bileceksiniz."

İZAHLARI:

Ey müşrikler! Bir takım putları ilah edinerek iki ilah edinmeyin. Allâh birdir. İkincisi yoktur.

1- "...Artık ancak benden korkun" Ceza vermek de bana ait, afvetmek de bana ait. Hakikat bu olunca, ancak bana inanıp, benden sakınmak gerekir.

2- "Göklerde ve yerde olan şeyler yalnız O'nundur..." Yarattığı şeyler asla başkasının olamaz. Kendisine başka bir ortak da olamaz. Her şey yalnız kendisinindir.

3- "...Din de, devamlı olarak ancak O'nundur..." İbadet etmek, kulluk yapmak, itaat etmek sürekli ve ciddi olarak ancak O'nadır. Araya başkaları sokulamaz.

4- "...Allâh'tan başkasından mı sakınıyorsunuz?" Size hiçbir zararı ve yararı olmayan şeylerden mi korkuyor ve onlara sığınıyorsunuz? Yazıklar olsun sizlere.

5- "Nimetten sizde bulunan şeyler de Allâh'tandır..." Sizde bulunan varlığını, bütün uzuvlarınız, sıhhatiniz, aldığınız gıdalar, edindiğiniz mallar, soluduğunuz havalar, aydınlandığınız ve ısındığınız güneş daha pek çok nimetler hep Allâh'tandır. Hâlâ düşünmeyecek misiniz?

6- "...Sonra size zarar dokunduğu zaman, ancak O'na yalvarırsınız" Başına gelen her hangi bir musibetin giderilmesi için baş vuracağınız tek çare Allâh'tır.

7- "Sonra sizden zararı kaldırdığı zaman, hemen sizden bir zümre Rablerine şirk ederler" Yalvardıkları, medet bekledikleri Allâh'ı unuturlar, putlara yönelerek O'na eş tutmaya kalkarlar.

8- "Kendilerine verdiğimiz şeyleri inkar etmeleri için (ha). Artık yararlanın bakalım. Eh ileride bileceksiniz" Kendilerinin kurtulmaları için verdiğimiz imkanları, yardımları, kolaylıkları hiçe sayarak küfürlerinde inat etmeleridir bu. Biraz daha yararlanın, gönenin, yaşayın.

Ama ileride hak ettiğiniz ağır, acı cezalar başınıza gelince iyice bileceksiniz. Fakat iş işten geçmiş olacak.

(Âl-i Imran 80. Maide 73. En'âm 19. Âraf 135. Yûnus 12. İbrâhîm 52. İsrâ 67. Kehf 110. Tâha 6. Hacc 64. Neml 19. Enbiyâ 22. Lokman 20. Rûm 33, 34. Zuhruf 50. Zümer 11, 14. Ahkâf 15. Murselât 46. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 56

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ ۗ تَاللَّهِ
لَتُسْئَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ ﴿٥٦﴾

Meâli:

"Kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden bilmeyenlere de bir pay ayırırlar. Vallâhi andolsun iftira eder olduğunuz şeylerden elbette sorulacaksınız."

Âyet: 57

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ ۙ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Ve kızları münezzeh olduğu halde Allâh'a ayırırlar. Kendilerine de beğendikleri kalır."

Âyet: 58

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Onların biri kızla müjdelendiği zaman, o öfkesini tutarak yüzü kapkara kesilir."

Âyet: 59

يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ۚ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ
هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ۗ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Kendisiyle müjdelendiği şeyin sıkıntısından dolayı halktan gizlenir. Onu kerhen mi tutacak, yoksa toprağa mı gömecek? Bakın hükmedecekleri şey ne kötü."

Âyet: 60

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ ۖ وَلِلَّهِ الْمَثَلُ
الْأَعْلَىٰ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Ahirete îman etmeyenler için kötü sıfat vardır. En yüce sıfat da ancak Allâh'a mahsustur. Hem de O, azizdir, hakimdir."

ÎZAHLARI:

O müşrikler:

1- "Kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden bilmeyenlere de bir pay ayırırlar..." Putların bakımı, korunması için verdiğimiz nimetlerden bir kısmını ayırırlar. Halbuki putların bundan hiç haberi olmaz, onlar hiçbir şey bilmezler. Bu ayrılan şeylerden bazı çıkarcılar yararlanır.

2- "...Vallâhi andolsun iftira eder olduğunuz şeylerden elbette sorulacaksınız" buyrulmasıyla, müşriklerin yaptıkları bu putçuluk açıkça bir uydurma ve iftiradan ibaret olduğu ve bundan dolayı kesinlikle sorguya çekilecekleri ve cehenneme atılacakları anlaşılır. Bu müşriklerin daha rezaletleri var. Bakın:

3- "Kızları, –münezzeh olduğu halde– Allâh'a ayırırlar..." Huzâa ve Kinâne kabileleri "Melekler Allâh'ın kızları" derlerdi. Bir çokları da buna inanırdı. Bir yandan kızları Allâh'a isnat ederek kıymetli görürler, bir yandan da diri diri toprağa gömerek zulmederler.

4- "...Kendilerine de beğendikleri kalır" Onların beğendiği, oğlan çocukları idi. Oğlan çocuklarını beğenirlerken, kız çocuklarını hakir görürlerken kendilerini doğuran analarının birer kız olduğunu hiç düşünemeyecek kadar ahmaklaştıklarının farkında değiller idi.

5- "Onların biri kızla müjdelendiği zaman, o öfkesini tutarak yüzü kapkara kesilir" Kız çocuklarının doğumunu haber aldıkları zaman, içleri burkulur, suskunlukları artar, suratları asılır, renkleri simsiyah kesilir. Pis pis düşünürler:

6- "...Onu kerhen mi tutacak, yoksa toprağa mı gömecek?" Ne yapacağını şaşırır, arlanır, sıkılır, çok kötü bir hal alır. Bu yüzden el içine çıkamaz, halka karışamaz, insanlardan gizlenmeye, görünmemeye çalışır.

7- "...Hükmedecekleri şey ne kötü" Ne yapacaklarına dair verecekleri karar, her bakımdan kötü. Kerhen evde tutsalar, çocuğun sevimsiz yetişmesi, içlerindeki burukluk, devamlı bir hoşnutsuzluk, tatsızlık, mutsuzluk bir kötü. Toprağa gömseler, içlerinden atamayacakları bir şefkat, yaptıkları büyük bir zulüm. İçlerinden çıkılamayacak bir acı. Bu daha kötü. Kötülük üstüne kötülük. Zulüm üstüne zulüm. Küfrün, şirkin acı, zehirli meyvesi bu.

8- "Ahirete îman etmeyenler için kötü sıfat vardır..." Küfrün, şirkin ve nifakın insana yamadığı nice kötü huylardan ve sıfatlardan biri de bu kız çocuklarına karşı olan feci tutumları. Şimdiki îmansızlar, kız çocuklarını öldürmüyorlar ama onları îmansız, ahlaksız, çıplak, hayasız, iffetsiz, namussuz yetiştirerek fuhşa, bayağılığa, köçekliğe, eğlenceliğe, reklamcılığa, analık şerefinden uzak her rezalete sürüklüyorlar. İslâm dışı kalmanın neticesi bundan ibaret.

9- "En yüce sıfat da ancak Allâh'a mahsustur..." Bütün kemal sıfatlar Allâh'ındır. O, noksan sıfatlardan münezzehtir. Allâh'ın yolunu tutan, O'na îman edenler de en iyi, en güzel, en yararlı sıfatları kazanırlar. Mü'minler ahlaklı, faziletli, olgun, iffetli, namuslu, kız-oğlan demeden, aralarında hiç ayrım yapmadan onları seven, Allâh yolunda yetiştiren kimselerdir. Kâfirler nasıl bütün kötü sıfatlarla kötüleşirse, Mü'minler de bütün iyi sıfatlarla iyileşir.

10- "...Hem de O, azizdir, hakimdir" Allâh azizdir. O'ndan üstünü yoktur. Yarattığı mahlukatın sahibidir. Hiç biri emrinden çıkamaz. İster istemez O'na boyun eğer. Kâfirleri cezalandırmaya, mü'minleri mükafatlandırmaya kadirdir. O hakimdir. Vereceği hükümde kimse O'na karşı çıkamaz. Yerli yerince hüküm verir. Asla hataya düşmez. O'nun verdiği hükümleri dinlemeyenleri, küfür hükümlerine bağlı kalanları da yine kendi vereceği hükümle hem başarısız kılar, hem de cehennemde ebediyen yakar.

(En'âm 136-140, 143. Hıcr 92, 93. Saffat 149-154. Rûm 27. Zuhruf 16, 17, 19. Necm 19-22. Tûr 39. Tekvir 8, 9. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 61

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَآبَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى ۚ فَاِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاْخِرُوْنَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Ve eğer Allâh insanları zulümleri sebebiyle muahaze edecek olsaydı, onun üstünde canlıdan (bir şey) bırakmazdı. Fakat onları bilinen bir müddete kadar geciktiriyor. Onların müddeti gelince de bir saat bile gecikemezler ve öne alamazlar."

Âyet: 62

وَيَجْعَلُوْنَ لِلّٰهِ مَا يَكْرَهُوْنَ وَتَصِفُ اَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ اَنَّ لَهُمُ الْحُسْنٰى ۚ لَا جَرَمَ اَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَاَنَّهُمْ مُفْرَطُوْنَ ﴿٦٢﴾

Meâli:

"Hoşlanmayacakları şeyleri de Allâh'a isnat ederler. Dilleri de, en güzelin muhakkak kendilerinin olduğu yalanı anlatır. Muhakkak onlar için ateş olduğunda ve elbette onların öne sürülenler olduğunda şüphe yok."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ merhametlidir. Aceleci değildir. Her şeyin tahakkuku için belli süre koymuştur. Böyle olmasa da:

1- "Eğer Allâh insanların zulümleri sebebiyle muaheze edecek olsaydı, onun üstünde canlıdan (bir şey) bırakmazdı..." İnsanların hataları, isyanları, zulümleri yüzünden yer yüzünde bir tek canlı bırakmadan helak ederdi.

2- "...Fakat onları bilinen bir müddete kadar geciktiriyor..." Bütün mahlukata belli bir ömür veren Allâh, o verdiği ömür sona erinceye kadar onlara mühlet verir. Acele etmez. Ama:

3- "...Onların müddeti gelince de bir saat bile gecikmezler ve öne alamazlar" Müddetleri dolunca, zamanları gelince, haklarında ne taktir edildiyse, o yerini bulur. Daha öne almak isteseler de yine bir sa-

niye bile öne alamazlar. "Saat"ten maksat, en kısa olan bir zamandır. Saniyeden daha az bir zaman. Bu kâfirler:

4- "Hoşlanmayacakları şeyleri Allâh'a isnat ederler..." Onlar, kızlardan, ortaklardan, mallardan beğenmediklerini kendilerince Allâh'a ayırırlar "bunlar Allâh'ın" derler. Beğendikleri oğlanlar, mallar ve sâireleri de kendilerine ve putlara ayırırlar. Böylece:

5- "...Dilleri de, en güzelin muhakkak kendilerinin olduğu yalanı anlatır..." hiç değeri olmayan sözleriyle cennetin oradaki kıymetli makamların kendilerine mahsus olduğu yalanlarını savururlar.

6- "...Muhakkak onlar için ateş olduğunda ve elbette onların öne sürülenler olduğunda şüphe yok" Çok iyi bilinmeli ki böyle kendi keyfine göre kurup yasanlar için ebedi yanacakları ateş vardır. Hem de onların en öne sürülecek cehenneme atılacaklarında asla şüphe yoktur. Varsın söylenedursunlar.

(Âraf 34. Yûnus 49. Kehf 58. Fâtır 45. Şurâ 14. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 63

تَاللّٰهِ لَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰٓى اُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
اَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

Meâli:

"Tallâhi andolsun senden önceki ümmetleri gönderdik de şeytan onların yaptıklarını kendilerine süsledi. İşte o, bu gün onların dostudur. Onlar için acıklı bir azap da vardır."

Âyet: 64

وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ اِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِى اخْتَلَفُوا
فِيهِ ۙ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Sana kitabı da, ancak kendisinde ihtilaf ettikleri şeyi onlara açıklaman için ve îman eden bir kavme bir hidâyet ve bir rahmet olması için indirdik."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan Rasulüne hitap ederek te'kidli yeminle:

1- "...Senden önceki ümmetlere gönderdik de şeytan onların yaptıklarını kendilerine süsledi..." buyurdu. Habibim! Daha önce geçen milletlere de Peygamberler gönderdik de şeytan onların yaptıkları bozuk işleri kendilerine güzel gösterdi. Onlar da bu "güzel" diye o fenalıkları yapmaya devam ettiler. Peygamberlerini dinlemediler. Ama:

2- "...İşte bu gün onların dostudur. Onlar için acıklı bir azap da vardır" Kıyâmet gününde o aldandıkları şeytan, yine kendilerinin dostu olacak ve beraberce şiddetli, acıklı azaba girecekler. Habibim! Ümmetine söyle de şeytana aldanmasınlar. Onun güzel gösterdiği şeyleri sakın yapmasınlar.

3- "Sana kitabı da ancak kendisiyle ihtilaf ettikleri şeyi onlara açıklaman için indirdik..." Onlar dinlerinde ihtilaf ederek şüphelere düştüler. Şeytana uyarak büsbütün sapıttılar. Onlara hakikatleri açıklayasın diye seni son peygamber Kur'ânı da son kitap olarak gönderdik. Hıristiyanlar ve Yahudilere tebliğ et ki dinlerini iyi öğrensinler, şeytana uymasınlar. İyi bilin ki:

4- "...İman eden bir kavme bir hidâyet ve bir rahmet olması için indirdik" Kıyâmete kadar gelen bütün insanlardan îman edenlere şaşmaz yolu gösterecek bir hidâyet olduğu gibi, onları selamet ve saadete kavuşturacak bir rahmettir.

(En'âm 42, 43. Enfâl 48. Ra'd 30. Neml 24, 77. Yûsuf 111. Ankebût 38. Casiye 20. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 65

وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّسْمَعُوْنَ ﴿٦٥﴾

Meâli:

"Ve Allâh gökten bir su indirdi ve onunla yeri ölümünden sonra yaşattı. Şüphesiz bunda dinleyen bir kavim için elbette bir âyet vardır."

Âyet: 66

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً ۖ نُسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ
مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Şüphesiz davarlarda da sizin için elbette bir ibret vardır. Size O (davarların) karınlarında olan şeyden, tersle kan arasından (geçen) içenlere yudumu kolay olan halis bir süt içiriyoruz."

Âyet: 67

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا
وَرِزْقًا حَسَنًا ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerinden de (size yedirirız). Ondan içki ve güzel bir rızık edinirsiniz. Şüphesiz bunda aklı eren bir kavim için elbette bir âyet vardır."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ kendini tanıtmak için yarattığı bazı şeyleri anlatıyor ve:

1- "Allâh gökten bir su indirdi ve onunla yeri ölümünden sonra yaşattı..." buyuruyor. Bizim dikkatimizi yağmurla bitkiler üzerine çekerek düşünmemizi ve araştırmamızı, bunlar üzerinde derin bilgilere sahip olmamızı, bunlardan daha çok yararlanmamızı dolayısıyla bunları yaratan Allâh'a inanıp O'nun emrinde daha güzel yaşamamızı istiyor ve şöyle buyuruyor:

2- "...Şüphesiz bunda dinleyen bir kavim için elbette bir âyet vardır" Muhakkak ki bu göklerden yağmurun inmesinde, yer yüzünde biten her şeyde, Allâh'ın kelamını dinleyen, anlayan ve itaat edenler için Allâh'ın varlığına dair çok açık ve kesin delil vardır. Aklı olanın bu delil karşısında Allâh'ın yolunu kabul etmemesi, çok açık bir inatçılık ve isyankarlıktır. Dolayısıyla kendisine yaptığı en kötü bir zulüm ve düşmanlıktır. Allâhu Teâlâ, devamla:

3- "Şüphesiz davarlarda da sizin için elbette bir ibret vardır" buyuruyor. Kendilerinden yararlandığımız deve, sığır, manda, koyun, keçi gibi hayvanları hatırlatarak bunlar üzerinde düşünmemizi, araştırıp ders alarak bilgi sahibi olmamızı, bunları yaratanı tanımamız, O'nun verdiği emirlerde de birer hikmetin olacağını, onları öğrenip ona göre yaşamamızı ayarlamamızı dilemiştir. Düşünmenin daha ince kısmına geçerek şöyle buyuruyor:

4- "...Size o (davarların) karınlarında olan şeyden, tersle kan arasından (geçen), içenlere yudumu kolay olan halis bir süt içiriyoruz" Hayvanların sütüne sıra gelmeden analarımızdan emdiğimiz sütü düşünelim. Biz henüz körpe iken, başka yiyecekleri yemeye gücümüz yetmez iken, gıdaların en üstünü olan anamızın sütü nereden, nasıl meydana geldi? Biz doğmadan önce olmayan bu süt, neden bizim doğumumuzla birlikte hazırlanıverdi? Daha önce de aynı yemekleri yiyen anamızın sütü olmuyordu da biz doğunca oluverdi. İşte bu sütü emerek gıdamızı aldık, geliştik, büyüdük, başka gıdaları alacak duruma geldik.

Sonra da davarların, develerin, sığırların, mandaların, koyunların, keçilerin sütleriyle ömür boyu gıda almaya devam ediyoruz. Bu sütlerden yapılan peynir çeşitleri, yoğurtlar, ayranlar da ayrı ayrı gıda çeşitleri oluyor.

Bu sütün nasıl oluştuğuna bir bakalım. Aynı yerde yayılan, aynı yemleri yiyen erkek hayvanlarda süt olmuyor da, neden dişi hayvanlarda oluyor. Dişi hayvanlarda neden her zaman süt vermiyor da, yavru yaptığı zaman veriyor? Yedikleri otlar ve yemler, midelerine girince neden bir çok maddelere ayrılıyor? Bu maddelerin kimi kan olup damarlarına gidiyor, kimi kemik hücrelerine ayrılıyor, kimi et olup hücrelerini teşkil ediyor, kimi sinir sistemini takviye ediyor, kimi deri teşekkülünü sağlıyor, kimi tüylerinin devamını sağlıyor. Kimi, kimi, kimiler devam edip gidiyor derken bunların arasından bambaşka bir şey oluşuyor. İşte bu, Allâh'ın bize ihsan ettiği süt. İçmesi kolay, hazmı kolay, gıdası bol olan süt. Sade yağı bulunan, çeşitli peynirleri olan, yoğurtları, ayranları olan, çorbaları, sütlüleri, sütlaçları olan süt. Hâlâ bunlardan ibret alıp da Allâh'a îman etmeyecek miyiz? Hâlâ ona şükretmeyecek miyiz? Hâlâ O'nun emirlerine uymayacak mıyız? Hâlâ "medeniyet" diye diye bataklıklara dalacak mıyız? Ne oluyor bize?

5- "Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden de (size yediririz) ..." buyuran Rabbimiz, bu iki ağacı zikrederek sayılamayacak kadar çok olan meyve ağaçlarını hatırlatıyor. Bunlardan aldığımız gıdaları düşündürüyor. Bu gıdaları ikiye ayırdığımızı da şöyle beyan ediyor:

6- "...Ondan içki ve güzel bir rızık edinirsiniz..."

a- İçki: Başta üzüm ve hurma olmak üzere pek çok meyvelerden sarhoşluk veren, aklı işlemez hale getiren, yararlı terkibi bozularak zararlı bir hale dönüşen içkiler yaparak bunları zevk sandığınız sarhoşluğa götüren birer meta edinirsiniz. Bu sizin sapık iradenizin bozuk mahsulüdür.

b- Güzel bir rızık: Bu meyveleri, bozmadan, çürütmeden Allâh'ın verdiği şekilde sizin yaşamanızı sağlayacak gıdaları alırsınız. Ayrıca bunlardan kuru yemiş, pekmez, helva, hoşaf, reçel, meyve suyu gibi dayanıklı ve daha lezzetli çeşitler meydana getirirsiniz.

7-"...Şüphesiz bunda aklı eren bir kavim için elbette bir âyet vardır" Elbette aklını, ilmini, çalıştıran ve iyi düşünen bir topluluk için Allâh'ın varlığına delalet eden neler, neler vardır. Yeter ki kendimizi iyi yetiştirerek mütefekkirlerden, denk düşünenlerden olalım.

(Bakara 22, 164. Âl-i Imran 14. Araf 57. Tâha 53, 54. İbrâhîm 32. Mü'minûn 18-22. Furkân 48, 49. Fâtır 9, 27, 28. Yasin 33-35. Ğafir 79-81. Zuhruf 11-13. Casiye 3-5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 68, 69

وَاَوْحٰى رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِى مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ﴿٦٨﴾ ثُمَّ كُلِى مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِى سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ۚ يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ اَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ ۗ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Senin Rabbin arıya da: "Dağlardan evler edin, ağaçlardan ve yaptıkları şeylerden de (edin). Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin yollarını kolay olarak tut" diye ilham etti. Onların karınlarından renkleri çeşitli şerbet çıkar. Onda insanlar için bir şifa vardır. Muhakkak bunda düşünecek bir kavm için elbette bir âyet var."

İZAHLARI:

Allâhu celle celâlühû, yine kendini kullarına tanıtması için yarattığı küçücük arıyı önümüze koyuyor ve Rasulüne hitaben:

1- "Senin Rabbin arıya da: "dağlardan evler edin..." buyuruyor. Ona önce barınacağı ve balını depolayacağı yeri bulmasını emrediyor.

2- "...Ağaçlar ve yaptıkları şeylerden de (edin)." Emrini vererek. Her yerde dağların bulunmayacağına, ağaçların bulunacağına, bunların oyduklarına, bilhassa insanların yapacakları çeşitli kovanlar veya uygun yerlere gözler halinde yapacakları arılıklara işaret buyuruyor. Arılar, barınacakları yeri hazırladıktan sonra:

3- "...Meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin yollarını kolay olarak tut" diye ilham etti." Allâhu Teâlâ, arıyı yaratırken bütün bedenini bal yapacak kabiliyette yarattığı gibi, ona bal yapmak üzere nelerden yararlanacağını, nasıl yapacağını da öğretmiş oldu. Onun şuuruna bu anlayışı yerleştirdi. Nitekim yarattığı bütün canlılara değişik şekillerde ayrı ayrı birer anlayış vermiştir. Sivri sineğin yumurtasını bir durgun suya bırakma anlayışı da böyledir.

Arı işte bu yaratılışıyla ve anlayışıyla çiçek çiçek dolaşır, uğrayacakları yerlere uğrar. Alacağını alır, balını da yapar. Onun için yolculuk da kolaydır. Yorulmaz kanatlarıyla uzaklara uçar fazla bir engelle karşılaşmadan ve şaşırmadan yuvasına döner, peteklerini yapar ve balla doldurur. Arıların hiç biri kaytarmadan, durmadan yardımlaşırlar. Hep birlikte çalışırlar. Onların peteklerindeki ustalığa da şaşırmamak mümkün değil.

4- "...Onların karınlarından renkleri çeşitli şerbet çıkar. Onda insanlar için bir şifa vardır..." arılar çiçeklerden aldıkları şeyleri karınlarında kimyevi bir işlem yaptıktan sonra hazırladıkları altı köşeli kaplarına ağızlarından boşaltırlar. Kap dolunca da ağzını başka bir madde ile kapatırlar. Artık bal, hiç çürümeyecek, balı bozmayacak bir kaba konmuştur. Yapılan balların renkleri de yerine göre ak, sarı veya kırmızımsı olarak değişir. Balda besleyici gıdalar olduğu gibi, birçok dertlere de devadır. Onun içindeki kimyevi maddeler hiçbir laboratuarda yapılamayacak vasıftadır.

İşte bizden binlerce nisbette küçük olan arı.

5- "...Muhakkak bunda düşünecek bir kavim için elbette bir âyet var" Bütün biyologlar, tabipler, kimyagerler bir araya gelse, yıllarca araştırma yapsa, yine de bundaki sırrı çözmekte acze düşerler. Bunda, bunu yaratının mahareti var. Bunu yaratanın kudreti var. Bunu yaratanın kemal sıfatla muttasıf olduğuna çok açık delil var. Bunu sonuna kadar anlamaya düşünmeler de yeterli değil. En iyisi aczimizi iyi anlayarak

bizi de, arıyı da, bütün mahlukatı da yaratan yüce Allâh'a gereği gibi îman edip O'nun emrinden ayrılmamak.

Bu sûre, adını böyle değerli bir hayvandan almıştır. Arının Kur'ân dilinde adı, "NAHL"dir.

Âyet: 70

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰيكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ اِلٰى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا ۗ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Sizi de Allâh yarattı. Sonra sizi öldürecek. Sizden -bilgiden sonra, bilememesi için- ömrün en durgununa çevrilecek kimseler de vardır. Şüphesiz Allâh, bilen kadir olandır."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ, bize yine çok önemli noktalar hatırlatıyor ve:

1- "Sizi de Allâh yarattı..." buyuruyor. Allâh'ın yarattığı bütün hayvanlar ve bitkileri incelerken kendimizi de Allâh'ın yarattığını unutmamamızı hatırlatıyor.

2- "...Sonra sizi öldürecek..." buyurmasıyla da, öleceğimizin kesin olduğunu beyan ediyor. Ölüm ve ötesi için çok hazırlıklı olmamız gerektiğine işaret buyuruyor. Hele:

3- "...Sizden –bilgiden sonra, bilmemesi için– ömrün en durgununa çevrilecek kimseler de vardır..." buyurarak, insanların bir kısmının ömrü çok uzayarak bedeninin ve aklının iyice zayıflamasıyla bildiğini unutur, bilmediğini öğrenemez, aklında bir şey kalmaz hale gelip bunayacağını hatırlatıyor ve sıhhatimiz, gençliğimiz, kuvvetimiz, aklımız, bilgimiz yerinde iken bunların kıymetini bilerek Allâh yolunda değerlendirmemiz gerektiğini duyuruyor.

4- "...Şüphesiz Allâh, bilen kadir olandır" Verdiği haberleri bilerek verir. Duyurduğu hakikatleri bilerek duyurur. O'nun bilgisi dışında hiçbir şey yoktur. Yaratmaya, yaşatmaya kadir olduğu gibi, sıhhatimizi, gençliğimizi, aklımızı, bilgimizi almaya da kadirdir. Öyle ise, hiçbir şeye, sıhhatine, gücüne, gençliğine, aklına ve ilmine güvenme. Yalnız Allâh'a güven ve O'nun emrinden ayrılma.

(Bakara 21. Nisâ 1. En'âm 2. Araf 11, 189. Tâha 55. Hacc 5. Mü'minûn 115. Rûm 20, 40, 54. Fâtır 11. Zümer 6. Fussılet 21. Teğabün 2. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 71

وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِى الرِّزْقِ ۚ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَآدِّى رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَآءٌ ۚ اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٧١﴾

Meâli:

"Ve Allâh rızıkta kiminizi kimi üzerine üstün kıldı. Üstün kılınanlar, rızıklarını ellerinin sahip olduğu kimselere vericiler de değiller ki, onlar da onunla denkleşsinler. Allâh'ın nimetini de inkar mı ediyorlar?"

İZAHI:

Bu âyeti kerîme şirk hakkında bir misal vermektedir.

1- "Allâh rızıkta kiminizi kimi üzerine üstün kıldı..." Yani mal sahibi olma bakımından hepiniz bir değilsiniz. Kiminiz zengin, kiminiz fakir. Kiminiz ağa, kiminiz de köle. Zengin olanlar mallarının yarısını fakirlere vererek denkleşebilirler mi? Veya ağa olanlar, mallarını kölelerıyle bölüşerek ortaklaşabilirler mi? Tabiki bu olmaz. Benim verdiğim nimetlerde siz ortaklığa razı olmazsanız, ya ben kendi yarattığım mahluklarla nasıl ortak olabilirim? Sizin bana putları veya başkalarını ortak ederek, Îsâ'yı, Uzeyri bana oğul tanıyarak ortak yapmanız, onlarla beni aynı seviyede denk tutmanız doğru mu?

2- "...Allâh'ın nimetini de inkar mı ediyorlar" Bu müşrikler, kendilerine verilen Allâh'ın nimetini –benim yarattıklarımı bana denk tutarak– inkar mı ediyorlar? Rûm sûresinin 28. âyetini de okuyalım.

Âyet: 72

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ

أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ۚ أَفَبِالْبَاطِلِ
يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Ve Allâh sizin için kendinizden eşler yarattı. Yine sizin için eşlerinizden oğullar ve torunlar yarattı. Sizi güzellerden de rızıklandırdı. Artık bâtıla inanıyorlar da onlar Allâh'ın nimetini inkar mı ediyorlar?"

Âyet: 73

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٣﴾

Meâli:

"Ve Allâh'tan başka onlar için gökler ve yerden bir şeye, bir rızka sahip olmayan, güçleri de yetmeyen şeylere tapıyorlar."

Âyet: 74

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Artık Allâh'a örnekler yapmayın. Şüphesiz Allâh bilir. Siz de bilemezsiniz."

İZAHLARI:

1- "Ve Allâh sizin için kendinizden eşler yarattı..." Sizi başka cinslerle eşlendirip de ısınamaz, sevemez, anlaşamaz, tatsız bir halde bırakıvermedi. Kendi cinsinizden, konuşabileceğiniz, dertleşebileceğiniz, anlaşabileceğiniz, sevişebileceğiniz eşler yaratarak birbirinizi tamamlayıcı oldunuz. Erkekler için kadın eşler, kadınlar için de erkek eşler vererek tam bir kaynaşma ve anlaşma ihsan etti.

2- "...Yine sizin için eşlerinizden oğullar ve torunlar yarattı..." Siz erkekler için kadın eşlerinizden, siz kadınlar için de erkek eşleriniz-

den oğullar, kızlar, torunlar yaratarak sizi çoğalttı, birbirinize yardım eder hale geldiniz. Derken arttınız, başka ailelerle de evlilik yoluyla yakınlaştınız. Amcalar, dayılar, teyzeler, enişteler, kayınlar halinde akrabalaştınız gittiniz...

3- "...Sizi güzellerden de rızıklandırdı..." Sizi güzel güzel meyveler, sebzeler, süt ürünleri gibi nimetler yaratarak bol rızıklar ihsan etti. İnsanların çoğu bu nimetleri veren Allâh'ı bırakıyor da:

4- "...Batıla inanıyorlar..." Aslı astarı olmayan elleriyle yonttukları taşlara, eritip döktükleri tunçlara tapıyorlar. Onlara inanıp, onlardan medet bekliyorlar. İşte bunlar:

5- "...Allâh'ın nimetini inkar mı ediyorlar?" Ne yapıyor? Bir düşünsünler. Kendilerini, yedikleri yiyecekleri, içtikleri suları ve her şeyi yaratan Allâh olduğu halde bunları inkar edercesine unutuyorlar, başka şeylerin peşine takılıyorlar. Elbette bunlar cezasız kalmaz. Dahası var:

6- "Ve Allâh'tan başka onlar için gökler ve yerden bir şey bir rızka sahip olmayan, güçleri de yetmeyen şeylere tapıyorlar" Bunlar, asıl ibadet edecek, her hususta kendisine kulluk yapacakları Allâh'ı bırakıyorlar da gökten yağmur yağdıramayan, bir damla bile indiremeyen, yerden bir tane bile bitiremeyen hiçbir şeye gücü yetmeyen şeylere tapıyorlar. Hayali bir görüşle onları yüceltiyorlar, değerlendiriyorlar, onların sapık, bâtıl düzenlerine saplanıyorlar. Böylece onların kulu kölesi durumuna düşüyorlar. İleri gelenlerin tesirleri altında halk eziliyor. Her devirde bu zulmün örnekleri çokça görülüyor. Devrimizde de pek açık olan bu durum sürüyor.

7- "Artık Allâh'a örnekler yapmayın..." Hâşâ Allâh'ın yerini tutacak, O'nu perdeleyecek, O'nun ahkâmının yerine uydurma hükümler getirecek örnekler vermeyin. Allâh'ı kandıramazsınız. O'nu yok edemezsiniz. Sizin uydurma örnekleriniz, tarih boyunca görüldüğü gibi, çiğnenmeye, rezil olmaya mahkumdur. Allâh ise bakidir ve:

8- "...Şüphesiz Allâh bilir. Siz de bilemezsiniz" O, bilir. Yarattığı insanların nelere, hangi hükümlere muhtaç olduğunu, huzurlarının ne ile sağlanacağını mükemmel bilir. Ama siz bilemezsiniz. Siz belki kendi süfli menfaatinizi bildik sanırsınız. Fakat bu da yararınıza olmaz. Daima zarardan zarara sürüklenirsiniz. O sizin bu yaptıklarınızı pek âlâ bilir. Elbette karşılığını da verir.

(Bakara 216. Nisâ 1. Araf 189. Maide 76. Yûnus 18. Ra'd 38. Nûr 19. Furkân 55. Ankebût 17. Fâtır 11. Hacc 71. Rûm 21. Zümer 6. Şûrâ 11. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 75

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً عَبْدًا مَمْلُوكًا لاَ يَقْدِرُ عَلٰى شَىْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا ۖ هَلْ يَسْتَوُۥنَ ۖ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ۖ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Allâh bir örnek verdi: Bir şeye gücü yetmeyen bir köle ile kendisine güzel bir rızık verdiğimiz, o da gizli ve açık ondan harcayan kimse. Bunlar denk olurlar mı? Hamd Allâh'a mahsustur. Hayır onların çoğu bilmezler."

Âyet: 76

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلاً رَجُلَيْنِ اَحَدُهُمَآ اَبْكَمُ لاَ يَقْدِرُ عَلٰى شَىْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلٰى مَوْلٰيهُ ۙ اَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ لاَ يَاْتِ بِخَيْرٍ ۖ هَلْ يَسْتَوِى هُوَ ۙ وَمَنْ يَاْمُرُ بِالْعَدْلِ ۙ وَهُوَ عَلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Yine Allâh bir misal verdi: İki kişi. Bunlardan biri sağır, bir şeye gücü yetmez. O da velisinin üzerine bir yük. Onu nereye yöneltse, hayır getirmez. O, adaleti emreden, kendisi de dosdoğru yol üzerinde olan kimse ile denk olur mu?"

İZAHLARI:

Bu iki âyette ayrı ayrı misaller veriyor. Kâfirlerle mü'minlerin bir olmayacağını, putlarla Allâh'ın kat'iyyen denk olmayacağını beyan ediyor ve:

1- **"...Bir şeye gücü yetmeyen bir köle ile kendisine güzel bir rızık verdiğimiz, o da gizli ve açık ondan harcayan kimse. Bunlar denk olur mu?..."** buyuruyor. Bunlardan biri elinde hiçbir şey olmayan,

karnını zor doyuran iradesiz bir köle. Bunun kime ne yararı olur? İşte putlar ve kâfirler bunun gibidir. Hiçbir kimseye faydaları olmaz. Diğeri ise, Allâh kendisine bol mal vermiş, bu maldan gizli, açık muhtaçlara veriyor. Mü'minler de böyledir. Herkese faydalıdır. Allâh ise, O'nun rahmeti her şeyi kaplamıştır.

2- **" Yine Allâh bir misal verdi: İki kişi. Bunlardan biri sağır, bir şeye gücü yetmez. O da velisinin üzerine bir yük. Onu nereye yöneltse, hayır getirmez..."** Putlarla kâfirler buna benzer. Putlar duymaz, görmez, akılları yok, kıpırdamayan bir taş veya tunç. Bundan kime ne hayır gelir. Kâfirler ise, hakkı duymayan, doğruyu görmeyen, bâtıla sarılan, aklını işletmeyen bir canlı. Kendine hayırı olmayan bu canlıdan kime ne fayda olur. Ama:

3- **"...O, adaleti emreden, kendisi de dosdoğru yol üzerinde olan kimse..."** öteki gibi mi? Bu kendisi dosdoğru olduğu gibi, başkalarını da doğru yola sevkeder. Onlara doğrulukta örnek olur. İşte bu kimse, öteki:

4- **"...İle denk olur mu?"** asla... Putlarla Allâh denk olur mu? İşte müşriklerin yaptığı bu. Allâh'la putları denk tutarlar. Mü'minlerle kâfirler de kat'iyyen denk olamazlar. Bulunduğumuz devri düşünelim. Kimler bunlara benzer?

(Bakara 26. Ra'd 17. İbrâhîm 24, 25. Zümer 29. Muhammed 3. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 77

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ وَمَآ اَمْرُ السَّاعَةِ اِلَّا كَلَمْحِ
الْبَصَرِ اَوْ هُوَ اَقْرَبُ ۭ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Göklerin ve yerin ğaybı da ancak Allâh'a aittir. Kıyâmet işi de ancak göz kırpması gibidir. Veya o, daha yakındır. Şüphesiz Allâh, her şeye kadirdir."

Âyet: 78

وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْۢ بُطُوْنِ اُمَّهٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْـــًٔا ۙ وَّجَعَلَ

لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ ۙ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Allâh da sizi ananızın karnından –bir şey bilmiyor olduğunuz halde– çıkardı da size, işitme ve görme ile kalpler verdi ki şükredesiniz."

Âyet: 79

اَلَمْ يَرَوْا اِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِى جَوِّ السَّمَآءِ ۙ مَا يُمْسِكُهُنَّ اِلَّا اللّٰهُ ۙ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Sema boşluğunda musahharlar olarak (uçan) kuşları görmediler mi? Onları Allâh'tan başkası tutmuyor. Şüphesiz bunlarda îman eden kavim için elbette âyetler vardır."

İZAHLARI:

1- "Göklerin ve yerin ğaybı da ancak Allâh'a aittir..." Biz insana göre bilinmeyen, ğaib olan her şey, Allâh'a göre ğaip değildir. Çünkü her şeyi yaratan O'dur. Elbette yarattığı şeyler O'na göre ğaip olmaz. Bunun için bir başkası kalkar da ğaipten bildiğini iddia ederse, kendisini Allâh'ın ayarında, onunla eş tutmasını ilan etmiş olur ki, bu çok açık bir küstahlık ve Allâh'ın karşısına dikilmektir. Maalesef müslümanım diyenler arasında da böyleleri görülmektedir.

2- "...Kıyâmet işi de ancak göz kırpması gibidir. Veya o, daha yakındır..." Kıyâmetin kopması da bilinmeyen ğaiplerdendir. Onu bilen de yine ancak Allâh'tır. Bazı alametlere işaret buyurmuş ise de kesin zamanını bildirmemiştir. Zamanı gelince, göz kırpması gibi, daha da kısa bir anda kıyâmet kopuverecektir. Yeter ki biz o ana hazır olalım. İmanımızla, amelimizle, ahlakımızla kendimizi hazırlamış olarak yaşamayı sürdürelim ki, kıyâmet kopunca "eyvah" demeyelim.

3- "...Şüphesiz Allâh, her şeye kadirdir" Göklere, yere ve her şeye bu düzeni vermeye kadir olan Allâh, elbette bu düzeni değiştirerek kıyâmeti de koparmaya kadirdir. Bunda ancak münkirlerin şüphesi olabilir. Onlar da ileride anlarlar. Şunu da iyi hatırlayın ki:

4- "Allâh da sizi ananızın karnından –bir şey bilmiyor olduğunuz halde– çıkardı da size, işitme ve görme ile kalpleri verdi ki şük-

redesiniz" Hatırlayın; doğdunuz ve yalnız meme aramaktan başka hiçbir şey bilmiyordunuz. Sonra, bir yandan büyüdünüz, bir yandan da bir şeyler öğrenmeye başladınız. Bu da bizim ihsanımızla oluyor. Düşünün. Size işiteceğiniz kulakları, göreceğiniz gözleri, kalpleri, akılları, sair uzuvları kim verdi? Şükredesiniz diye hepsini biz verdik.

5- "Sema boşluğunda müsahharlar olarak (uçan) kuşları görmediler mi? Onları Allâh'tan başkası tutmuyor..." "Müsahharlar" yaratılışlarının dışına çıkamayanlar, Allâh'ın emrinden ayrılamayanlar, engelsiz uçanlar. Bunlara bu kabiliyeti veren rahatça uçmalarını sağlayan yalnız Allâh'tır.

6- "...Şüphesiz bunlarda îman eden kavim için elbette âyetler vardır" neden kaplumbağa uçamıyor da kuşlar, kelebekler, arılar sinekler uçuyor? İşte bunlarda alınacak dersler var. Öğrenilecek bilgiler var. Allâh'ın varlığına deliller var. Akıllarını çalıştıranlar düşünsünler...

(Bakara 33. En'âm 59, 73. Araf 187. Yûnus 20. Hûd 123. İsrâ 36. Tâha 15. Mü'minûn 78. Neml 65. Secde 9. Fâtır 38. Ahzâb 63. Hucurât 18. Mülk 19. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 80

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ جُلُودِ
الْاَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ ۙ وَمِنْ
اَصْوَافِهَا وَاَوْبَارِهَا وَاَشْعَارِهَآ اَثَاثًا وَمَتَاعًا اِلٰى حِينٍ ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Ve Allâh sizin için evlerinizi mesken yaptı. Yine sizin için davarların derilerinden göç gününüz ve konduğunuz günde hafifliğini istediğiniz evler hem de, yünlerinden ve tüyleri ile kıllarından bir zamana kadar döşeme ve meta yaptık"

Âyet: 81

وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ
اَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ

بَأْسَكُمْ ۚ كَذٰلِكَ يُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

Meâli:

"Yine Allâh, sizin için yarattıklarından gölgeler yaptı. Dağlardan da sizin için mağaralar yaptı. Sizi sıcaktan koruyacak giyimler ile kötülükten koruyacak zırhlar yaptı. Böylece teslim olasınız diye size nimetini tamamlıyor."

Âyet: 82

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Yine yüz çevirirlerse, artık sana düşen ancak açıkça tebliğdir."

Âyet: 83

يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللّٰهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾

Meâli:

"Allâh'ın nimetini bilirler. Sonra onu inkar ederler. onların çoğu da kâfirlerdir."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, yarattığı kullarının diğer mahlukattan çok farklı yaşama kabiliyeti ve onlara verdiği imkanlardan bir kısmını zikrederek onları ne kadar sevdiğini ve onlardan neler istediğini beyan etmek üzere şöyle buyurmuştur:

1- "Allâh sizin için evlerinizi mesken yaptı..." Her yönüyle en güzel kıvamda yarattığı insana, ona layık bir barınma ve huzurla yaşama anlayışı ve kabiliyetini hatırlatıyor ve devamla:

2- "...Yine sizin için davarların derilerinden göç gününüz ve konduğunuz günde hafifliğini istediğiniz evler, hem de, yünlerinden ve tüyleri ile kıllarından bir zamana kadar döşeme ve meta yaptık." buyuruyor. Yaratarak insanların emrine verdiği hayvanların derilerinden kolay taşınacak çadırlar, su kapları, yiyecek kapları ve giyecekler imal etme, hem de koyunların yününden, develerin tüyünden, keçilerin kılından sergiler, yataklar, yorganlar, yastıklar ve süs eşyası gibi şeyler edinme imkanı ve kabiliyeti, ayrıca satmak ve başka ihtiyaçları karşıla-

mak üzere çeşitli metalar yapma gücünü ve düşüncesini verdiğini, başka mahlukatın bunları yapamadığını ihsas ediyor.

Şimdiki gelişmeyi, bina yapmaktaki, ev döşemelerindeki, mutfak eşyalarındaki, giyim üzerindeki ilerlemeyi de düşünecek olursak, secdeden kalkmamamız gerekir.

3- "Yine Allâh, sizin için yarattıklarından gölgeler yaptı..." Ağaçlar yaratarak, asmalar, çardaklar yapma imkanı vererek yaz mevsimindeki sıcaklardan gölgelenmemizi ihsan etmiştir.

4- "...Dağlardan da sizin için mağaralar yaptı..." Dağlardaki inler, mağaralar, bir takım barınabileceğimiz boşluklar yapması da O'nun bir lütfudur. Bazı devirlerde bu boşluklardan çok yararlanılmış. İnsanların pek çoğu buralarda barınmıştır.

5- "...Sizi sıcaktan koruyacak giyimler..." yapma marifeti vermiştir. Elbiselerimizi, yazın sıcağına, kışın soğuğuna göre inceli kalınlı, çeşitli renklerde yaptığımızı da iyi düşünmemiz gerekir.

6- "...Kötülükten koruyacak zırhlar yaptı..." Harp zamanında oktan, süngüden, diğer savaş aletlerinin zararından korunacak zırhlar, kalkanlar yapma bilgisi verdi. Hele devrimizdeki silah yarışını bu silahlardan korunma yarışını düşünecek olursak Allâh'ın insana verdiği akıl ve zekanın nasıl bir nimet olduğunu anlarız ve:

7- "...Böylece teslim olasınız diye size nimetini tamamlıyor" buyurmasını dikkatle okuruz ve dinleriz. O'na olan teslimiyetimizi artırırız. Habibim! Bunları dinleyip de:

8- "Yine yüz çevirirlerse, artık sana düşen ancak açıkça tebliğdir" Üzülme, telaşlanma. Senin vazifen olan tebliğe devam et hidâyet bizdendir. Bunlar:

9- "Allâh'ın nimetini bilirler. Sonra onu inkar ederler. onların çoğu da kâfirlerdir" Ebu Cehil gibi, senin Peygamber olduğunu, Kur'ânın Allâh kelamı olduğunu, bu dinin hak din olduğunu bildiği halde, inadından inkar eden kâfirler vardır. Onların hesabını ben göreceğim. Sen tebliğe devam et.

(Araf 74. Âl-i Imran 20. Yûnus 87. Hıcr 82. Şuarâ 149. Neml 52. Ğafir 79, 80. Yasin 71. Teğabün 12. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 84

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٨٤﴾

Meâli:

"Her ümmetten bir şahit göndereceğimiz sonra küfredenlere izin verilmeyeceği gün, onlardan özür dilemeleri de istenmeyecek."

Âyet: 85

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Zulmedenler azabı gördükleri zaman artık onlardan (azap) hafifletilmeyecek onlara müsamaha da edilmeyecek."

Âyet: 86

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُو مِنْ دُونِكَ ۖ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ۖ ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Şirk edenler de ortaklarını gördüğü zaman: "Ey Rabbimiz! Bunlar, seni bırakıp da tapar olduğumuz ortaklarımızdır" dediler de "Şüphesiz siz elbette yalancılarsınız" diye onlara söz atmışlardır."

Âyet: 87

وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

Meâli:

"O gün Allâh'a da teslimiyet göstermişlerdir. İftira eder oldukları şeyler de onlardan uzaklaşmışlardır."

Âyet: 88

اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾

Meâli:

"Küfredenler ve Allâh yolundan men edenler, onlara, ifsad eder oldukları şeyler sebebiyle azap üstüne azap artırdık."

İZAHLARI:

1- "Her ümmetten bir şahit göndereceğimiz sonra küfredenlere izin verilmeyeceği gün, onlardan özür dilemeleri de istenmeyecek" Kıyâmet gününde her milletin yaptıklarına şahitlik yapmak üzere Peygamberleri getirilecek, onların yaptıklarına şahitlik edecekler. O gün özür dilemeleri, tevbe etmeleri için izin verilmeyeceği gibi, Allâh'tan özür dilemeleri dahi teklif edilmeyecek. Çünkü tevbe etme, özür dileme devri kapanmıştır. Ceza devri başlamıştır.

2- "Zulmedenler azabı gördükleri zaman, artık onlardan (azap) hafifletilmeyecek, onlara müsamaha da edilmeyecek" dünyada iken îman etmeyenler, kendilerine ve başkalarına zulmedenler hak ettikleri cehennem azabını görünce, ne yaparlarsa yapsınlar, kendilerinden azap kaldırılmayacağı gibi, hafifletilmeyecek de. Onlara en ufak da olsa asla yüz çevrilmeyecek, merhamet edilmeyecek.

3- "Şirk edenler de ortaklarını gördüğü zaman: "Ey Rabbimiz! Bunlar, seni bırakıp da tapar olduğumuz ortaklarımızdır" dediler..." Müşrikler, Allâh'a eş tuttukları şeyleri -güneş, ay, yıldızlar, putlar, insanlar- bunları gördükleri zaman, itiraf ederek işte taptığımız şeyler bunlardır. Ama yanılmışız diyecekler. Onlar da:

4- "...Şüphesiz siz elbette yalancılarsınız" diye onlara söz atmışlardır." O taptıkları şeyler, müşriklere siz yalancısınız bizim bir şeye gücümüz yetmezdi ki size böyle bir emir verelim, bize tapın diyelim. Bize tapmanız sırf sizin kendi uydurmanızdır diyecekler. Zaten onlar:

5- "O gün Allâh'a da teslimiyet göstermişlerdir..." Müşrikler, o kıyâmet gününde ister istemez Allâh'a boyun eğmişlerdir. Taptıkları şey-

ler de, yaratılışlarından itibaren ona, teslimiyet halinde idiler. Kendilerini yontanlara, put yapanlara da bir şey diyecek durumda değillerdi. Şuurları da yoktu.

6- "...İftira eder oldukları şeyler de onlardan uzaklaşmışlardır." Şefaatlerini bekledikleri putların kendileri ile hiç alakalarının olmadıkları, onlardan tamamen uzak oldukları da meydana çıktı. Putlara değer vermeleri, onlardan şefaat beklemeleri, onlara tapmaları tamamen o müşriklerin iftirasından başka da değildi.

7- "Küfredenler ve Allâh yolunda men edenler. Onlara ifsad eder oldukları şeyler sebebiyle azap üzerine azap artırdık" buyurmasıyla da kâfirlerin akıbetini beyan etmiştir. Peygambere karşı gelerek Allâh'a şirk koşarak, Kur'ânı hiçe sayarak, halkı hak yoldan men ederek ifsatlarını artıranlara, ceza üstüne ceza artırmaktan başka ne olabilir?

(Bakara 86. Âl-i Imran 88. Nisâ 41. Araf 53. Tevbe 66. Yûnus 30. Hûd 21. İsrâ 98. Kasas 75. Fâtır 36, 37. Ğafir 49-52. Rûm 57. Murselât 35, 36. Tahrim 7. Nebe' 30. Kıyâmet 14, 15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 89

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِى كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ ۚ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Ve her ümmette onlara kendilerinden bir şahit göndereceğimiz seni de bunlar üzerine bir şahit olarak getireceğimiz günü (hatırla), kitabı da sana her şeyi açıklama, bir hidâyet ve bir rahmet, müslümanlara da bir müjde olarak indirdik."

İZAHI:

Allâhu celle celalühü Peygamberimize hitap ederek, Habibim! Şunu da hatırla:

1- "Her ümmette onlara kendilerinden bir şahit göndereceğimiz, seni de bunlar üzerine bir şahit olarak getirdiğimiz günü..." O gün, kıyâmet günü önce geçen her millete kendilerinden gönderdiğimiz

peygamberleri birer şahit olarak başlarına dikeceğiz. O milletlerin yaptıklarına şahit olacaklar.

Seni de bunlar üzerine, kendi ümmetin üzerine şahit getireceğiz. Bunlardan sana tâbi olanlar ile olmayanlara şahitlik yapacaksın. Şimdiden bunu hatırla.

2- "Kitabı da sana her şeyi açıklama, bir hidâyet ve bir rahmet, müslümanlara da bir müjde olarak indirdik" Kur'ânı Kerîmi sana her şeyi, helali, haramı, ibadetleri, itikatleri, ahlak ve faziletleri, aranızdaki hukuku, muhtaç olduğunuz diğer bilgileri açıklamak için bir hidâyet kaynağı, bir rahmet olarak indirdik. Bu Kur'âna uyanlar, dünya ve ahiretlerini kazanmış olurlar. Onlara da dünya selameti, ahiret saadeti için bir müjdedir.

(Bakara 97, 143, 185. Âl-i Imran 138. Nisâ 41. En'âm 157. Yûnus 57. Neml 1, 2. Kasas 75. Lokmân 2, 3. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 90

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَآئِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٩٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, adaleti, iyiliği ve akrabaya vermeyi emreder ve fuhuş ile nefret edileni ve azgınlığı nehyeder. Düşünesiniz diye size öğüt verir."

ÎZAHI:

Allâhu Teâlâ bu âyeti kerîmede insanların olgunlaşması, bir birine yararlı olması emrini veriyor, onları zararlı olmaktan nehy ediyor. Bunu şöyle anlamaya çalışalım:

1- Adalet: Denk tutmak, depe denk olmak. Bunun için de, îmanda temel olan "Allâh'tan başka ilah yoktur" tevhid kelimesini, bu kelimenin ifade ettiği hakikati kabul ederek Allâh'ın emrine girmek ve O'nun verdiği emirlerle muhtaç olduğumuz dengeyi bulmak. Artık, îmanda denge, ibadette denge, ahlakta denge, bilhassa aramızdaki hukukta denge ki biz buna, kendi dilimizde de "adalet" diyoruz; bu adalet, yalnız hukukta değil, her hususta gereklidir.

2- İhsan: Yine tevhid kelimesinde temelini bulan her türlü iyiliği yapmak. İbadette iyiliğe, ahlakta iyiliğe, yardımlaşmakta iyiliğe, yaşamakta iyiliğe, ailede iyiliğe komşulukta iyiliğe, karşılaştığımız her şeyde iyiliğe önem vermemiz.

3- Akrabaya vermek: Yakınlarımıza onların haklarını vermek. Onların birbirlerine olan bu ziyaret haklarını vermek, yardımlaşma haklarını vermek, miras haklarını vermek ve tam anlamıyla iyice denetlenmek suretiyle yaşamanın zevkine kavuşmak.

4- Fuhuş: Her bakımdan aşırı gitmek ve taşkınlık yapmak manasında olan bu kelime, kadın-erkek münasebetlerindeki nikahı, evliliği aşarak, taşkınlık yaparak zinaya dadanmayı ifade eder ki bu çirkin alışkanlık, insanı insan olmaktan çıkaran, hayvanlardan daha aşağı hale getiren, aile yapısını yok eden çok şenî bir murdarlıktır.

5- Münker: Hoşa gitmeyen her şey. Aklı selim sahibi insanların beğenmediği, nefret ettiği bir yalandan, bir gürültüden bütün haksızlıklara kadar her zararlı şeylerdir.

6- Bağy: Azgınlık. Her hususta azgınlaşıp, zulme sapan kimselerin yaptığı işlere denir. Zinaya sapanlar da buna dahildir. Faizciler, ihtikarcılar, ğabni fahişçiler, hırsızlar, kumarhane işletenler, umumhane, fuhuşhane çalıştıranlar, meyhaneciler hep bu sınıftandırlar.

İşte bu üçü emir, üçü de nehy olan hususlar, insanların selameti ve saadeti için temel kâidelerdir. Bunlara riâyet edilmeyen toplumlarda huzur beklemek boşunadır. Devrimizdeki medeniyet, demokrasi anlayışında olduğu gibi. Evet Allâh:

"...Düşünesiniz diye size öğüt verir" Allâh'ın kitabı baştan başa bir öğüttür. Düşünecek olursak, bir kitaba sarılmadıkça, huzurla yaşamamız asla mümkün değildir. Bu nokta itiraz kaldırmaz. Fiilen yaşantılar bunu ispat etmektedir.

(Bakara 83, 177. Nisâ 22, 25, 36, 58. Âl-i Imran 104, 110, 114. Mâide 8. En'âm 151, 152. Araf 28, 33, 157. Tevbe 71, 100. Yûnus 23. Yûsuf 24. İsrâ 23, 26, 33. Nûr 2, 3. 19, 22, Ankebût 28, 45. Rûm 38. Ahzab 30. Şûrâ 37. Lokmân 17. Ahkâf 15. Necm 32. Rahmân 60. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 91

وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ اِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا ۚ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾

Meâli:

"Muâhade yaptığınız zaman Allâh'ın ahdini yerine getirin. Tekidinden sonra yeminleri de bozmayın. Allâh'ı da kendinize kefil yapmıştınız. Şüphesiz Allâh yapacağınız şeyleri bilir."

Âyet: 92

وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِى نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ اَنْكَاثًا ۚ تَتَّخِذُونَ اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ اَنْ تَكُونَ اُمَّةٌ هِىَ اَرْبٰى مِنْ اُمَّةٍ ۚ اِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللّٰهُ بِهِ ۚ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Sağlamca eğirdikten sonra ipini darmadağınık bozan (kadın) gibi olmayın. Bir ümmetin o öteki ümmetten çok olması yüzünden yeminleriniz aranızda bir müdahale ediniyorsunuz. Allâh onunla sizi ancak imtihan ediyor. Andolsun hakkında ihtilaf eder olduğunuz şeyleri de kıyâmet gününde size elbette açıklayacak."

İZAHLARI:

1- "Muâhede yaptığınız zaman Allâh'ın ahdini yerine getirin..." Emrini vererek, gerek şahıslar arasında, gerek milletler arasında yapılan sözleşmelerin önemine işaretle verilen sözler üzerinde durulmasını emrediyor. Devamla:

2- "...Tekidinden sonra yeminleri de bozmayın..." buyuruyor. Gerek sözleşmelerde, gerekse her hangi bir sebeple yemin ettikten, o yemini de tekrarlayarak sağlamlaştıktan sonra dönüverip de bozmayın. Çünkü:

3- "...Allâh'ı da kendinize kefil yapmıştınız..." Yemin etmek, Allâh'ı vekil ve kefil yaparak, karşı tarafa güven sağlamaktır. Yemini yersiz bozmak ise, Allâh'ı arada alet ederek ağır mes'uliyet altına girmiş olmakla kendine zulmetmiş olur.

4- "...Şüphesiz Allâh yapacağınız şeyleri bilir" Allâh yaptığımız, yapacağımız her şeyi mükemmel bilmektedir. Elbette bunun karşılığını da verecektir. Dikkatli olun:

5- "Sağlamca eğirdikten sonra ipini darmadağınık bozan (kadın) gibi olmayın..." Sözünden dönenler için şu misalde beliğ bir hikmet vardır. Kadın, emek çekerek yün veya kıl, pamuk, keten gibi şeyleri ip veya iplik yapmak üzere eğirir, yararlı bir şey meydana getirir. Kalkar da bunu çözer, bozar, darmadağınık yaparsa, elbette çektiği emek boşa gider. Sözleştikten sonra sözünden dönenler de bundan farksızdır.

6- "...Bir ümmetin o öteki ümmetten çok olması yüzünden yeminlerinizi aranızda bir müdahale ediniyorsunuz..." Bir kabile, diğer bir kabileden veya bir millet, başka bir milletten malca, sayıca daha çok olabilir. Buna güvenerek hilelere sapmak, anlaşmayı bozmak asla doğru olmaz. Yeminlerinizi bozamazsınız. Böyle yeminler, birer hile ve kandırmaktan başka bir şey değildir. İşte:

7- "...Allâh onunla sizi ancak imtihan ediyor..." Bakalım sözünüzde duracak mısınız, Allâh'tan mükafatını alacak mısınız? Yoksa sözünüzde durmayıp cezaya mı çarpılacaksınız?

8- "...Andolsun hakkında ihtilaf eder olduğunuz şeyleri de kıyâmet gününde size elbette açıklayacak" Karşılıklı menfaat anlaşamamazlıkları hakkı unutturmamalı. Haksız olduğu halde, kendine veya çevresine güvenerek, karşı tarafı korkutmak suretiyle sözünden dönmek, ahdini bozmak yeminini hiçe saymak, kıyâmet gününde tam açığa çıkacak ve cezası görülecektir.

(Bakara 27, 40, 224. Âl-i Imran 77. Nisâ 155. Mâide 1, 13, 89 En'âm 109, 152. Enfâl 56. Tevbe 12, 13. Ra'd 20, 25. İsrâ 34. Nûr 53. Fâtır 42. Mücadele 16. Munâfikûn 2. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 93

وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَٰكِن يُضِلُّ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِي مَن يَشَآءُ ۚ وَلَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Allâh da dileseydi, sizi bir ümmet yapardı ve fakat dileyeceği kimseyi saptırır, dileyeceği kimseye de hidâyet eder. Andolsun yapıyor olduğunuz şeylerden de elbette sorulacaksınız."

Âyet: 94

وَلَا تَتَّخِذُوٓا اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ
ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ۚ
وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٩٤﴾

Meâli:

"Yeminlerinizi de aranızda bir fitne yapmayın da, sübûtundan sonra bir ayak kaymasın ve Allâh yolundan sapmanız sebebiyle kötülüğü tatmayasınız. Sizin için de büyük azap vardır."

Âyet: 95

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۖ اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ
هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٩٥﴾

Meâli:

"Allâh'ın ahdı ile de az bir baha satın almayın. Eğer biliyor iseniz ancak Allâh katında bulunan sizin için en hayırlı olan odur."

Âyet: 96

مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ ۗ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ
صَبَرُوٓا اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾

Meâli:

"Sizin yanınızda olan şey tükenir. Allâh katında olan şey de bakidir. Ve andolsun sabredenlerin mükafatını vereceğiz. Yapıyor oldukları şeylerin en güzeli ile vereceğiz."

İZAHLARI:

İnsanların bu kadar çelişkili olmaması gerektiği düşünülebilir. Bu bizim temennimiz olmaktan öte geçmez. Allâhu Teâlâ bizim bu temennimizi şöyle cevaplandırıyor:

1- "Allâh da dileseydi, sizi bir ümmet yapardı..." Allâh dileseydi, karada yaşayan bal arıları, karıncalar gibi, havada uçan bazı kuş sürüleri gibi, denizde yaşayan balık sürüleri gibi, aynı akıl, aynı düşünce, aynı anlayıştan çıkamayan, bir biriyle çelişemeyen bir tip halinde yaratırdı. Buna da gücünün yetmesi kesindir.

2- "...Fakat dileyeceği kimseyi sapıtır..." İnsanlara verdiği cüz'i iradenin kötüye kullanılması, elbette onları saptıracaktır. Böylece Allâh'ın dileği bu yönde tahakkuk etmiş oluyor. Çünkü külli irade, Allâh'a aittir.

3- "...Dileyeceği kimseye de hidâyet eder..." Cüz'i iradesini hakka yönelten kimseleri de o yönde muvaffak kılar. Külli iradenin gereği de budur.

4- "...Andolsun yapıyor olduğunuz şeylerden de elbette sorulacaksınız" Bu soru, bilgi alma sorusu değil, ceza verme sorusudur. Bu soru sapıklara sorulacaktır. Hidâyette olanlar, sorusuzca sıratı geçeceklerdir.

5- "Yeminlerinizi de aranızda bir fitne yapmayın..." Birbirinizi aldatmak, kandırmak için yeminlerinizi alet etmeyin ki:

6- "...Sübûtundan sonra bir ayak kaymasın..." Yani işleriniz dostluklarınız, anlaşmanız yerini bulduktan, huzura kavuştuktan sonra bozulan yemin sebebiyle huzurunuz kaçıp birbirinize düşman olmayın.

7- "...Ve Allâh yolundan sapmanız sebebiyle kötülüğü tatmayasınız..." Yeminlerinizi bozmanızla Allâh yolundan sapmanız, sizin birbirinize düşmenize, birbirinize düşman olmanıza sebep olur. Bu ise, birbirinizin kötülüğünü tatmanıza yol açar. Bundan dolayı:

8- "...Sizin için de büyük azap vardır" Hem dünyada uğrayacağınız musibetler ve felaketler, hem de ahiretteki devamlı olacak cehennem azabı vardır. Şimdiden iyi düşünün bu tehlikeye düşmeyin.

9- "Allâh'ın ahdi ile de, az bir baha satın almayın..." Dünya hırsına kapılıp da Allâh'ın ahdini bozarak geçici olan menfaatler peşine takılmayın. Mekke halkından bir kısmı böyle yapmıştı. Rasulullâha biat ettikleri halde bazı menfaatlere aldanarak, müşrikleri de biraz güçlü görerek biatlerinden, verdikleri sözden dönüvermişlerdi. Bu tip insanlar her

devirde ve her yerde bulunur. Çıkarı nerde ise, ora eğiliverir. Böylelerine şöyle bir hatırlatma yapılır.

10- "...Eğer biliyor iseniz, ancak Allâh katında bulunan, sizin için en hayırlı olan O'dur." Siz bilseniz, asıl devamlı ve bol menfaatin yalnız Allâh katında olanına sarılırsınız. Bakın:

11- "Sizin yanınızda olan şey tükenir..." Sizin elinizde bulunan Allâh'ın nimetleri, arkasını vermeyince er geç tükenecektir. Ama:

12- "...Allâh katında olan şey de bakidir..." Allâh'ın kendisi baki olduğu gibi, hazinesindeki şeyler de bakidir. Dünyadaki verdiği nimetleri kıyâmete kadar devam edeceği gibi, ahiretteki nimetleri de sonsuzdur. Siz bunu kazanmaya bakın. Geçici olanlara aldanmayın.

13- "Ve andolsun sabredenlerin mükafatını elbette yapıyor oldukları şeylerin en güzeli ile vereceğiz" buyuruyor. Allâh yolunda karşılaştıkları zorluklara katlanan ve bu yoldan ayrılmayan, geçici menfaatlere aldanmayan Müslümanlar, şüphesiz bunun karşılığını daha güzel, daha devamlı olan mükafatlarla alacaklardır.

(Bakara 41, 79, 174. Âl-i Imran 77, 187. Mâide 44, 48. Tevbe 9. Hûd 118. Mü'minûn 111. Furkân 75, 76. Kasas 54, 55. Ankebût 13. Şûra 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 97

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيٰوةً طَيِّبَةً ۚ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Erkek veya kadından kendisi mü'min olarak kim yararlı iş yaptıysa, andolsun işte onu elbette güzel bir yaşama ile yaşatırız. Yine andolsun onların mükafatını, yapar oldukları şeylerin en güzeli ile kendilerine elbette veririz."

İZAHI:

Mü'minlerin erkeği, kadını, mükellef oldukları ibadetleri yaparlar, bütün işlerini Allâh'ın emrettiği gibi işlerler, yalandan, gıybetten, zulümden ve her türlü günahtan uzak kalırlarsa, Allâh onları dünyada huzurla selametle yaşatır. Onlar Allâh'tan gelene razı oldukları için iç sı-

kıntısı duymazlar ve her zaman ferahlık içinde yaşarlar. Ahirette ise, Allâh onlara en güzel mükafatları ihsan eder.

Bu âyetlerle ilgili pek çoklarından bazılarını da okuyalım:

(Bakara 62. Âl-i Imran 195. Nisâ 122, 124. Mâide 69. Kehf 88. Meryem 60. Taha 82, 112. Furkân 70, 71. Gafir 40. âyetler.)

Âyet: 98

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

Meâli:

"Artık Kur'ân'ı okuduğun zaman, hemen taşlanmış şeytandan Allâh'a sığın."

Âyet: 99

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz ki îman edenler ve Rablerine güvenenler üzerinde onun bir baskısı yok."

Âyet: 100

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"Onun baskısı ancak kendini dost edinenler ve onunla müşrik olanlar üzerindedir."

ÎZAHLARI:

Habibim! Kur'ân okumaya başladığın zaman önce o menfur kovulmuş şeytanın iğvasından, seni şaşırtmasından, şüpheye düşürmesinden Allâh'a sığın, iyidir. Buradaki emir, vucûbi değil, ibâhidir.

1- "Şüphesiz ki îman edenler ve Rablerine güvenenler üzerinde onun bir baskısı yok" Şeytan, îmanı sağlam olanlara hiçbir tesir yapamaz. Allâh'a iyice güvenmiş olanlara da bir vesvese veremez.

2- "Onun baskısı ancak kendini dost edinenler ve onunla müşrik olanlar üzerinedir" Allâh'ı unutup da şeytana uyanlar, onunla iş birliği yapanlar ve o şeytan sebebiyle Allâh'a şirk yapan müşriklere söz geçirebilir. İradesi zayıf olup da her gördüğüne akıveren karaktersizler üzerinde saltanat kurar. Sağlam iradeli, şahsiyetli, metanetli mü'minlere hiçbir şey yapamaz.

(Araf 200, 204. İsrâ 45. Mü'minûn 97, 98. Sebe 21. Ğafir 27. Fussılet 36. Duhân 20. Felâk 1-5. Nâs 1-6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 101

وَاِذَا بَدَّلْنَآ اٰيَةً مَكَانَ اٰيَةٍ ۙ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ
قَالُوْٓا اِنَّمَآ اَنْتَ مُفْتَرٍ ۭ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Ve bir âyetin yerine bir âyet değiştirdiğimiz zaman: "Sen ancak bir iftiracısın" dediler. Halbuki Allâh indireceğini en iyi bilendir. Hayır, onların çoğu bilemezler."

Âyet: 102

قُلْ نَزَّلَهٗ رُوْحُ الْقُدُسِ مِنْ رَّبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا وَهُدًى وَّبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِيْنَ ﴿١٠٢﴾

Meâli:

""Onu, îman edenleri sabit kılmak, müslümanlara da bir hidâyet ve müjde için Rûhul Kudüs, Rabbinden hak ile indirdi" de."

İZAHLARI:

Bazı âyetlerin Allâh tarafından neshedilip yerine başka âyet indirmesi ve evvelki kitapların hükümlerini kaldırıp yerlerine Kur'ânı indirmesini bahane ederek Peygamberimize karşı yalancılık ithamlarını sürdürmeye başladılar. Onlara şöyle cevap veriliyor:

1- "Bir âyetin yerine bir âyet değiştirdiğimiz zaman: "Sen ancak bir iftiracısın" dediler..." Kâfirler böyle diyorlardı.

2- "...Halbuki Allâh indireceğini en iyi bilendir..." Allâh, neyi ne zaman yapacağını, hangi âyeti ne zaman indireceğini, ne zaman kaldırıp, yerine başkasını ne zaman indireceğini pek âlâ biliyor. Halkı istenen yönde hazırlayacak geçici âyeti indirmesini de onun yerine devamlı âyetin indirilmesini de en iyi bilen Allâh'tır.

3- "...Hayır, onların çoğu bilemezler" O kâfirlerin iddiaları yanlıştır. Buradaki hikmetleri onların çoğu kavrayamaz. Geçmişi de, geleceği de bilen Allâh ona göre hükmünü verecektir. Biz:

4- ""Onu, iman edenleri sabit kılmak, müslümanlara da bir hidâyet ve müjde için Rûhul Kudüs, rabbinden hak ile indirdi" de." Emrini verdik. Bu hakikati ve hikmeti anlayan mü'minleri îmanlarında sabit kılmak, onları sarsılmaz hale getirmek, müslümanlara da şaşmayacakları bir hidâyet ve sevinecekleri bir müjde yaptık. Bizim emrimizle Cebrail o âyetleri Rasulümüze indirdi. Bu bir haktır. Bunu kimsenin bozamayacağı iyi bilinmeli. Bakara sûresinin 106. âyetini de okuyalım.

Âyet: 103

وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ ۗ لِسَانُ الَّذِى
يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَمِىٌّ وَهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ مُبِينٌ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Andolsun şüphesiz onların: "Onu ancak bir beşer öğretiyor" diyeceklerini biliyoruz. Kendisine nisbet ettikleri (kimse)nin dili yabancıdır. Bu ise, açık bir Arapça dildir."

İZAHI:

Rasulullâh (S.A.V.)'i her fırsatta karalamaya çalışan, iftiralar yapan Mekke müşrikleri bu kez, Rûm asıllı Arapça'yı iyi konuşamayan, adı Cebre ve Yaîş olan, Hadrami oğullarının kölesi, Safa yakınında satıcılık yapan, Peygamberimizin bunun yanına sık sık uğrayarak Kur'ânı dinlettiği, islamı benimseyen bu kölenin Efendimize Kur'ânı öğrettiğini iddiaya başladılar ve yaygara yaptılar. Bunun üzerine:

1- "Andolsun şüphesiz onların: "Onu ancak bir beşer öğretiyor" diyeceklerini biliyoruz..." buyrulmuştur. O müşriklerin yaptıkları

ve yapacakları iftiraları, yalanlamaları ezelden bildiğini beyan eden Allâhu azimüşşan:

2- "...Kendisine nispet ettikleri (kimse)nin dili yabancıdır..." O kimse, Arap değildir. Arapça'yı da iyi konuşamaz. Rum asıllı bu kölenin böyle eşsiz belagata, fesahata, ifade üstünlüğüne sahip olan ve Arap edebiyatçılarını susturan, onların şiirlerini Kâbe'den indirten Kur'ânı öğretmesi mümkün mü? Bu dedi kodular çok gülünç ve açık bir iftiradır.

3- "...Bu ise, açık bir Arapça dildir" Bu Kur'ânı Kerîm görüldüğü, bilindiği gibi, bir yabancının asla söyleyemeyeceği, kat'iyyen gücünün yetmeyeceği halis bir Arapça'dır. O kölenin de şaşırdığı bu iftira, müşriklerin düşüklük derecelerini ve bütün süfliliklerini olanca maskaralıklarıyla ortaya koymuştur.

(Fussılet 40. Duhân 14. Müddessir 25. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 104

اِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ۙ لَا يَهْدِيهِمُ اللّٰهُ
وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh'ın âyetlerine îman etmeyenler, Allâh onlara hidâyet etmez ve onlara acıklı bir azap vardır."

Âyet: 105

اِنَّمَا يَفْتَرِى الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ۚ
وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Allâh'ın âyetlerine îman etmeyenler, ancak yalan iftira eder. Hem de bunlar, yalancıların kendileridir."

İZAHLARI:

Elbetteki Allâh'ın âyetlerine inanmayanlar, o âyetlerden yararlanamazlar ve o âyetlerin çok fâideli bilgilerinden mahrum kalırlar. Böylece Allâh onlara hidâyet vermemiş olur. Saptıkça saparlar. Nihâyet cehennemin acıklı azabına müstehak olurlar.

Bu îmansızlar ancak yalan uydururlar, kendilerinin haklı çıkmasını, başkalarının kötülenmesinde ararlar. Bunların yapacağı iftiradan başka ne olabilir. İşte böyleleri yalancıların ta kendileridir. Böylelerinin örneklerini günümüzde de çok görürüz. Gazeteler, radyolar, televizyonlar bunların misalleriyle dolu. Karşı tarafı yenemediler mi hemen yalan maharetine geçerler. Böylelerinin örnekleri kıyâmete kadar bulunacaktır. Allâh şerlerinden emin eylesin.

(Nisâ 50. Mâide 103. Yûnus 17, 69. Tâha 61. Ankebût 68. Zümer 3. Ğafir 28. Cum'a 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 106

مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِهٖٓ اِلَّا مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهٗ مُطْمَئِنٌّ بِالْاِيمَانِ وَلٰكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللّٰهِ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Kalbi îmanla yatışgın olduğu halde zorlanan kimseden başka, kim îmanından sonra Allâh'ı inkar eder ve göğsünü küfre açarsa, işte onlar üzerine Allâh'tan bir gazap vardır. Hem de onlara acıklı bir azap vardır."

Âyet: 107

ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا عَلَى الْاٰخِرَةِ ۙ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٠٧﴾

Meâli:

"Bu, şüphesiz onların ahirete karşı dünya hayatını sevdikleri ve Allâh'ın kâfirler zümresine kat'iyyen hidâyet etmeyeceği sebebiyledir."

Âyet: 108

اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ

وَأَبْصَارِهِمْ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"İşte bunlar, Allâh'ın, kalplerini, işitmeleri ve görmelerini damgaladıklarıdır. Hem de bunlar, gafillerin kendileridir."

Âyet: 109

لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"Muhakkak onlar, ahirette hüsrana uğrayanların kendileri olduğunda şüphe yok."

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri Ammar ve babası Yâser ile anası Sümeyyeyi yakalayarak işkenceye başladılar, dinleri İslâmdan çıkmaları için zorladılar. Ammar'ın anası Sümeyye'nin iki ayağını ayrı ayrı iki deveye bağladılar ve aksi istikametlere çekerek parçaladılar. Babası Yaser'i de öldürdüler. İslâm'da ilk şehitler bunlar oldu. Ammar ise dayanamayarak onların istediğini yaptı. Ama kalbindeki îmanı hiç de değişmedi. Sonra durumu Rasulullâh (S.A.V.)'e anlatınca: "yine böyle bir şeyle karşılaşırsan öyle yap" buyurdu. İşte bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. Bu hususta ulemanın ittifakı vardır. Zorlanan bir kimsenin kalbi sağlam olduğu sürece, diliyle küfretmesi, îmanına zarar vermez. Ama Sümeyye hanım ile Yaser gibi metanetlerini korumanın efdal olduğu da rivâyet edilir.

1- "...Kim îmanından sonra Allâh'ı inkar eder ve göğsünü küfre açarsa, işte onlar üzerinde Allâh'tan gazap vardır. Hem de onlara acıklı bir azap vardır" Zorla olmayıp da başka sebeplerle kalbini küfre açarak îmandan çıkanlar, Allâh'ın gazabına uğrayacaklar ve ebedi cehennemde kalmak üzere azap görecekler.

2- "Bu, şüphesiz onların ahirete karşı dünya hayatını sevdikleri ve Allâh'ın kâfirler üzerine kat'iyyen hidâyet etmeyeceği sebebiyledir" Allâh'ın bu gazabı ve vereceği acıklı azap, onların içinde bulundukları dünyayı her şeyden ibaret sandıkları, ahirete inanmadıkları yüzündendir.

3- "İşte bunlar, Allâh'ın, kalplerini, işitmelerini ve görmelerini damgaladıklarıdır..." Bunların gözleri var hakkı göremezler, kulakları

var Kur'ânı duyamazlar. Allâh bunların görmelerini ve işitmelerini kapatmıştır. Elbette kendilerini, göremedikleri cehenneme atacaklar.

4- "Muhakkak onlar, ahirette hüsrana uğrayanların kendileri olduğunda şüphe yok" Çünkü onlar Allâh'ın verdiği ömrü, kötüye kullandılar. Şeytanı ve şeytana uyanları beğendiler. Kendileri etti, kendileri buldular. Bunu da beğensinler.

(Âl-i Imran 90. Nisâ 155. Araf 100, 101. Tevbe 66, 74, 87, 93. Hûd 22. İbrâhîm 3. Rûm 59. Ğafir 35. Hucurât 11. Muhammed 16, 25. Munâfikûn 3. İnsân 27. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 110

ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا ۙ اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٠﴾

Meâli:

"Sonra şüphesiz senin Rabbin eziyet görmelerinin ardından hicret edenler, sonra da cihad eden ve sabredenler için onlara da muhakkak Rabbin elbette çok mağfiret eden, rahim olandır."

Âyet: 111

يَوْمَ تَاْتِى كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

Meâli:

"Herkesin, kendisiyle mücadele ederek geleceği gün, her nefse yaptığı –kendileri zulmedilmeyerek– verilir."

İZAHLARI:

Ammar'dan başka bir kısım güçsüz Müslümanlar da müşrikler tarafından yapılan bir takım işkenceler neticesi müşriklere uymuşlar sonra bir fırsatını bularak hicrete muvaffak olmuşlar, İslâm ordusunda savaşa katılarak sabretmişlerdi. İşte bunların halini beyan etmek üzere bu âyetler nâzil oldu ve:

1- "...Muhakkak Rabbin elbette çok mağfiret eden, rahim olandır" buyurdu. Onların ve onlar durumuna düşebilecek kimselerin

hali beyan edilmiş oldu. Kıyâmete kadar benzeri hadiselerle karşılaşacak olanların da mağfiret edileceklerine işaret buyrulmuştur. Kıyâmette ise:

2- "Herkesin kendisiyle mücadele ederek geleceği gün, her nefse yaptığı –kendileri zulmedilmeyerek– verilir" Buyrularak bütün insanların kendi derdine düştüğü, kimsenin kimseye yardım imkanını bulamayacağı gün, herkes dünyada iken ne yaptıysa, onun karşılığı verileceği beyan edilmiştir. Mü'minlere îmanlarının karşılığı cennet verilirken kâfirlere de küfürlerinin karşılığı olan cehennem verilecek.

(Bakara 48, 123, 218, 281. Âl-i Imran 161, 195. Enfâl 72, 74, 75. Tevbe 20. Hacc 58. Zümer 70. Ğafir 17. İnfitâr 19. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 112

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾

Meâli:

"Allâh emin, huzurlu olan, rızkı her yerden gelen ve (halkı) Allâh'ın nimetlerine de nankörlük edip de yapıyor oldukları şeyler sebebiyle Allâh'ın kendilerine açlık ve korku libası tattırdığı bir şehri (size) örnek yaptı."

Âyet: 113

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾

Meâli:

"Andolsun onlara kendilerinden bir Peygamber geldi ve onu yalanladılar da –onlar zalimler iken– kendilerini azap yakalayıverdi."

İZAHLARI:

Allâhu celle celalühü, mevcut varlıklarına güvenmemeleri için bütün dünya insanlarına bir memleketin ne iken ne hale geldiğini örnek veriyor. Önceleri tam güvence içinde hiçbir korku, endişe olmaksızın huzurlu yaşarlarken, her taraftan da bol bol yiyecekleri, giyecekleri gelirken, küfürleri, nankörlükleri, ahlaksızlıkları, zulümleri yüzünden kendilerini birden bire açlık ve korku gibi musibetler, vücudu saran elbise gibi kaplayıverdi. Onlar bunun acısını tattı. Dikkatli olun siz de onların uğradığı musibetlere uğrayabilirsiniz diye kıyâmete kadar gelecek insanlara örnek veriyor.

Müfessirler bu şehrin Mekke şehri, halkının da Mekke müşrikleri olduğunu, Rasulullâhın bir duası üzerine o hali aldığını söylemişlerdir. Daha önceleri de pek çok memleketler bu musibetlere uğramıştır. Bunlardan ibret almayanların da aynı akıbete uğrayacakları kesin bir gerçektir. Allâh'ın bu sünneti kıyâmete kadar devam edecektir. Allâh'ın gönderdiği Peygamberi yalanlayan indirdiği kitabı inkar ederek kendi kuruntuları içinde îmansızlaşan, ahlaksızlaşan, azgınlaşan insanlar, milletler elbette hak ettiklerini bulacaklardır.

(Araf 4, 94, 101. Hûd 100, 102. Kehf 59. Enbiyâ 11. Hacc 45. Muhammed 13. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 114

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالاً طَيِّبًا ۪ وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ
اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾

Meâli:

"Artık Allâh'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden helal olarak, temiz olarak yeyin ve yalnız O'na kulluk yapıyor iseniz, Allâh'ın nimetine şükredin."

Âyet: 115

اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَآ
اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَاِنَّ

اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾

Meâli:

"Size ancak ölü ile kanı ve domuz eti ile Allâh'tan başkası için anılan şeyi haram kılmıştır. Artık kim haddi aşmaksızın ve azgınlık yapmaksızın mecbur kalırsa, eh, şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır."

Âyet: 116

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هٰذَا حَلَالٌ وَهٰذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ۚ ﴿١١٦﴾

Meâli:

"Dillerinizin yalan anlattığı şeylere, Allâh'a karşı yalan uydurmanız için: "Bu helaldir. Şu da haramdır" da demeyin. Şüphesiz Allâh'a karşı yalan uyduranlar onmazlar."

Âyet: 117

مَتَاعٌ قَلِيلٌ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١٧﴾

Meâli:

"Az bir menfaat ve onlar için acıklı bir azap vardır."

İZAHLARI:

Ey mü'minler! Kâfirlerin iddialarına bakmayın. Allâh'ın verdiği rızıklardan helal ve temiz olanları yiyin. Allâh'a da şükredin Allâh'a kulluğunuzu da yerine getirin.

1- "Size ancak ölü, ile kanı ve domuz eti ile Allâh'tan başkası için anılan şeyi haram kılmıştır..." Maide sûresinin 3. âyetinde daha geniş olarak belirtilen şeyler haram kılınmıştır. Bununla beraber:

2- "...Kim, haddi aşmaksızın ve azgınlık yapmaksızın mecbur kalırsa, eh, şüphesiz Allâh çok mağfiret eden, rahim olandır" Kim haramlığına inanarak, aşırı gitmeden, ölümü önleyecek kadar az miktarda yerse, Allâh affeder. O çok merhametlidir.

3- "Dillerinizin yalan anlattığı şeylere, Allâh'a karşı yalan uydurmanız için: "Bu helaldir. Şu da haramdır" da demeyin. Kendi kanaatinize ve keyfinize göre hüküm çıkarmayın. Bu Allâh'a karşı bir iftiradır. Hâşâ kendinizi Allâh'ın yerine koymanızdır.

4- "...Şüphesiz Allâh'a karşı yalan uyduranlar onmazlar." Böyleleri Allâh katında mel'ûn olduğu gibi, halk arasında da mezmûm ve menfûrdur. Bunlar umduklarını bulamayacakları gibi, korktuklarından da emin olamazlar. Onlar için dünyada:

5- "Az bir menfaat..." olabilir. Ama ahirette:

6- "...Onlar için acıklı bir azap vardır" Lokman sûresinin 24. âyetinde belirtildiği gibi, Allâh onları biraz yararlandırır. Sonra ağır, koyu bir azaba zorlar.

(Bakara 60, 168, 172, 173. Âl-i Imran 93. Mâide 88. En'âm 118, 119, 142-145, 151. Arâf 31-33, 160. Yûnus 59, 60, 69. Tâha 81. Sebe 15. Murselât 46. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 118

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ ۚ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

Meâli:

"Önceden sana anlattığımız şeyi Yahudi olanlara da haram kıl(mış)tık. Onlara zulüm de etmedik. Fakat kendilerine zulüm eder oldular."

Âyet: 119

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا ۙ إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ۚ ﴿١١٩﴾

Meâli:

"Sonra senin Rabbin, cehaleti sebebiyle kötülük işleyenler sonra bunun ardından tevbe edenler ve ıslah olanlar için muhakkak Rabbin ondan sonra elbette çok mağfiret eden, rahim olandır."

İZAHLARI:

Habibim! Daha önce En'âm sûresinin 146. âyetinde de beyan ettiğimizi Yahudi olanlara haram kılmıştık. Biz bu haram kılmamızla onlara zulmetmedik. Ama onlar bu tutumlarıyla kendileri, kendilerine zulmettiler.

"Sonra senin Rabbin, cehaleti sebebiyle kötülük işleyenler, sonra bunun ardından tevbe edenler ve ıslah olanlar için muhakkak Rabbin ondan sonra elbette çok mağfiret eden, rahim olandır."

Cahillikleri yüzünden kötülükleri işleyip de sonra bilgi sahibi olup aklı erince tevbe edenlerin tevbesini kabul edeceğini haber veren Allâhu celle celaluhu, insanlara tevbe kapısını açık tuttuğunu ve çok mağfiret sahibi ve merhametli olduğunu beyan buyurmuştur.

(Bakara 160. Âl-i Imran 89. Nisâ 17, 146. Mâide 34. Arâf 153. Nûr 5. Şûra 25. Tahrim 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 120

اِنَّ اِبْرٰهِيمَ كَانَ اُمَّةً قَانِتًا لِلّٰهِ حَنِيفًا ۬ وَلَمْ يَكُ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۙ ﴿١٢٠﴾

Meâli:

"Muhakkak İbrâhîm, Allâh'a itaat eden, hakka meyl eden bir ümmettir. Müşriklerden de olmadı."

Âyet: 121

شَاكِرًا لِاَنْعُمِهِ ۬ اِجْتَبٰيهُ وَهَدٰيهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٢١﴾

Meâli:

"Nimetlerine şükredendi. O'nu seçti ve kendini dosdoğru yola iletti."

Âyet: 122

وَاٰتَيْنَاهُ فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً ۬ وَاِنَّهُ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ
الصّٰلِحِينَ ﴿١٢٢﴾

Meâli:

"Ve ona dünyada bir güzellik verdik. Yine şüphesiz o, ahirette elbette Salihlerdendir."

Âyet: 123

ثُمَّ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ اَنِ اتَّبِعْ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٣﴾

Meâli:

"Sonra sana: "Hakka meyleder haldeki İbrâhîm'in dinine uy" diye vahyettik. (O), müşriklerden de değildi.

İZAHLARI:

Mekke müşrikleri İbrâhîm Aleyhisselamın yolunda olduklarını her şeylerinde ona uyduklarını iddia ediyorlar idi. Halbuki bütün yaşayış tarzları, inançları, iddiaları onunla taban tabana zıt ve şirk içinde idiler. Allâhu Teâlâ, onların yalanlarını şu beyanı ile çürütüyor ve İbrâhîm Aleyhisselamı anlatıyor:

"Muhakkak İbrâhîm Allâh'a itaat eden, hakka meyl eden bir ümmettir. Müşriklerden de olmadı"

1- Allâh'a itaat eden, onun emriyle Nemrut'a karşı gelip putları kıran, güneşe, aya, yıldızlara tapmanın bâtıl olduğunu ispat eden, bu yüzden ateşe atılıp, Allâh'ın izniyle kurtulan, oradan hicret edip mukaddes topraklara yerleşen, Kâbe-i muazzamayı yeniden yapan idi.

2- Hakka meyleden, bâtıl olan putlardan uzak kalıp hakka sarılan, bu uğurda en güçlü krala dahi boyun eğmeyen bütün ömrünü hak yolunda harcayan idi.

3- Bir ümmet idi. Her tarafı küfürle kaplı olan bir devirde tek başına bir millet olan, gelecek nesillere mükemmel bir örnek olan, bir çok Peygamberin dedesi olan, Hak yolunun temelini atıp gerçekleri öğreten idi.

4- Müşriklerden de değil idi. Mekke müşriklerinin iddia ettiği gibi değildi. Onun hiçbir şirkle asla alakası yok idi. O hanif bir Müslüman idi.

5- Nimetlerine şükredendi. Allâh'ın kendisine verdiği pek çok nimetleri vardı. İşte onlar için Allâh'a şükreder, bol hayırlar yapar yolcuları, misafirleri doyurur idi.

6- Onu seçmiş idi. Allâh o küfür ve şirk devrinde onu yaratmış, Peygamber olarak seçip beğenmiş, ona gereken cesareti vermiş, Nemrut'un karşısına çıkarmış idi.

7- Dosdoğru yola iletti. Allâh onu dosdoğru olan kendi tevhid yoluna iletmiş ve bu yola davetçi kılmış idi.

8- Ona dünyada bir güzellik verdik. Kendisine peygamberlik verdik, Kâbe-i Muazzama'yı yeniden, inşa etme vazifesini verdik. Peygamber olan iki oğlan verdi. Torunlarından da bir çok peygamberler verdi. Dünya malının en çoğunu, en güzelini verdi. Bütün dinlerde anılma güzelliğini verdi. Daha neler, ne güzellikler verdi.

9- Şüphesiz o, ahirette salihlerdendir. Ahiretteki yüksek dereceli peygamberler, diğer salihler ve şehitlerle bir oldu. Allâh katında Halili oldu. Habibim:

"Sonra sana: "Hakka meyleder haldeki İbrâhîm'in dinine uy" diye vahyettik. (O) müşriklerden de olmadı" İbrâhîm'in hakka tam yönelmiş, bâtıldan tam uzaklaşmış, müşriklere hiç yanaşmamış bir hali vardı. İşte sen O'nun dini olan İslâm'a uy. Allâh katında din ancak islamdır. Bütün peygamberlerin dini de yine islamdı.

(Bakara 135. Âl-i Imran 57, 68, 95. Nisâ 54, 125. En'âm 79, 161. Hûd 75. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 124

إِنَّمَا جُعِلَ السَّبْتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ ۚ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٢٤﴾

Meâli:

"Cumartesi, ancak onda ihtilaf edenlere (farz) kılınmıştır. Şüphesiz senin Rabbin de, elbette kendisinde ihtilaf eder oldukları şey hakkında kıyâmet günü aralarında hükmedecektir."

İZAHI:

Allâhu Teâlâ Mûsâ Aleyhisselama da toplanıp ibadet etmeleri için Cuma gününü tayin ettiği halde Yahudiler, ihtilafa düştüler cumayı kabul etmeyerek cumartesi üzerinde durdular ve bu günü ibadet günü kabul ettiler. Bu gün ibadet günü diye bir çok işlerini bırakacaklar, balık avlamayı terk edeceklerdi. Derken bu sözlerinde de durmadılar ve maymunla-

ra dönme cezasına çarpıldılar. Halen de o inatlarında ve ihtilaflarında devam ederler. Onun için Allâh:

"...şüphesiz senin Rabbin de, elbette kendisinde ihtilaf eder oldukları şey hakkında kıyâmet günü aralarında hükmedecektir" buyurmuştur. Allâh onları cezasız bırakmayacak. İbrâhîm Aleyhisselamın dininde olduklarını, onun sülalesinden olduklarını iddia eden Yahudilerin bu iddialarının bâtıl ve yalan olduğu bu cumartesi iddialarından bellidir. Çünkü Allâhu Teâlâ İbrâhîm Aleyhisselama cumartesi gününü değil, cumayı tayin etmişti. Onlar bunu dinlemediler, Mûsâ Aleyhisselama da karşı gelerek başlarına dert olan cumartesi üzerinde ısrar ettiler. Bu yüzden hem dünyada hem de ahirette cezaya müstehak oldular. Sözde dindar olan Yahudilerin dini, hak din değil Yahudi halkının kendi çarpıttığı dindir. Onun için sapıktırlar, bu dinleri onları hep başarısızlığa sürükler.

(Bakara 65. Nisâ 47, 154. Arâf 163-166. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 125

اُدْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ
بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ ۚ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهٖ
وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et. Onlarla en güzel olanla mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapan kimseleri O, en iyi bilendir. Hidâyete erenleri en iyi bilen de O'dur."

İZAHI:

Habibim! Seni kelamım olan Kur'ânı tebliğe memur ettiğimi biliyorsun. İnsanları İslâm dinine davet etmekle mükellef olduğunu da biliyorsun. Öyle ise onları:

1- "Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et..." Habibim Kur'ânın âyetlerinin her birinin ayrı birer hikmet olduğu bir gerçektir. Sana verdiğim kabiliyette de dil tatlılığı ve ifade güzelliği de mevcuttur. Öyle ise, insanları benim yolum olan islama davet ederken en güzel sözle, akla yatan nasihatle, güler yüzle, tatlı dille Kur'ânın hikme-

tiyle davet et ki, sana ve islama ısınsınlar. Nefret duymasınlar. Şâyet mücadele gerekirse:

2- "...Onlarla en güzel olanla mücadele et..." Öfkelenerek, sinirlenerek, acı konuşarak, sert davranarak değil, ikna ederek, onların sinirlerini yatıştırarak, gönüllerini hoş tutarak mücadele et. Sana yakışan da budur. Senin vazifen zorlamak değil, sadece tebliğdir.

3- "...Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapan kimseleri O, en iyi bilendir..." Onun bilgisinden kimse kaçamaz. O herkesin yapacağı amele göre karşılığını verecektir.

4- "...Hidâyete erenleri en iyi bilen de O'dur." Elbette onların hak ettikleri mükafatı da O, verecektir.

(Bakara 129, 151. Âl-i Imran 138, 159, 164. Nisâ 113. En'âm 117. Yûnus 57. Hûd 120. İsrâ 39. Mü'minûn 96. Ankebut 46. Fussılet 33, 34. Tâha 44. Necm 30. Kâlem 7. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 126

وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ ۖ وَلَئِن صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِّلصَّابِرِينَ ﴿١٢٦﴾

Meâli:

"Ve eğer ceza verecekseniz, artık kendisiyle cezalandırıldığınız şeyin misli ile ceza verin. Ve andolsun sabrederseniz, yemin olsun ki o sabredenler için daha hayırlıdır."

Âyet: 127

وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٧﴾

Meâli:

"Sabret. Senin sabrın ancak Allâh iledir. Onlara karşı üzülme de. Yapacakları hilelerden de sıkıntı içinde olma."

Âyet: 128

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ﴿١٢٨﴾

Meâli:

"Şüphesiz Allâh, ittika edenler ve kendileri ihsan edici olanlarla beraberdir."

İZAHLARI:

Bu âyetlerin nüzulü Mekke'de mi, Medine'de mi diye ihtilaflar vardır. Sebebinde ise bu ihtilaf yoktur. Uhud muharebesinde altmış dördü ensardan, altısı da muhacirlerden olmak üzere yetmiş Müslüman şehit olmuş idi. Bunlardan biri, Peygamberimizin amcası ve süt kardeşi, kendisinden iki yaş da büyük olan Hamza R.A. idi. Rasulullâh (S.A.V.) Amcasının burnu, kulakları kesilmiş karnı da deşilmiş olarak görünce dayanamadı ve: "Vallâhi eğer Allâh beni onlara galip getirirse, onlardan otuz tanesini veya yetmiş tanesinin burnunu, kulağını keseceğim" dedi. Bunun üzerine bir rivâyette hemen bu âyet nâzil oldu. Bir rivâyette de Mekke'nin fethinde Rasulullâhın galip gelmesi tahakkuk edince, Mekke'de nâzil oldu. Peygamberimiz bu âyete uydu. Yemini için de keffaret verdi. Bu ikinci rivâyet, sûrenin Mekki oluşu ile daha uygun düşmektedir. En iyi bilen Allâh'tır.

Bu âyeti kerîmede, husumetin taşkınlığı önlenmekte ve merhamet tavsiye edilmektedir. Herhangi bir ceza verecekseniz, size yapılan işkence miktarını aşmasın. Affetmeniz, sabretmeniz, netice itibariyle sizin için daha hayırlıdır, şeklinde beyan buyruluyor. Devamla:

"Sabret. Senin sabrın ancak Allâh iledir..." Habibim! Sabret senin hakkında bu daha hayırlıdır. Senin sabrın ancak Allâh'ın yardımını ve O'nun rızasını kazanacaktır. Senin intikamını O alacaktır. Sen kıyâmete kadar gelecek bütün insanlara örnek olacaksın.

"...Onlara karşı üzülme de..." Onların yaptıklarını hatırlayarak onları görünce tasalanma, kendini üzme.

"...Yapacakları hilelerden de sıkıntı içinde olma" Onların hilelerini başlarına geçirecek benim. Sen benim himayemdesin. Sen takvaya, iyilik yapmaya devam et:

"Şüphesiz Allâh, ittika edenler ve kendileri ihsan edici olanlarla beraberdir" Allâhu Teâlâ, muhakkak kendisinden korkanlar, kendisinin emrinden ayrılmayıp sakınanlar ve her hususta iyilik yapan Mü'minlerle birliktedir.

(Bakara 109, 178, 179, 194. Âl-i Imran 120. Mâide 45. Hûd 115. Hacc 60. Neml 70. Şûra 4. Ahkâf 35. Kâf 39. Teğabün 14. Müzzemmil 10. âyetlerini de okuyalım)

NAHL SÛRESİNİN SONU

ONDÖRDÜNCÜ CÜZÜN SONU

ONBEŞİNCİ CÜZ

İSRÂ SÛRESİ

17. Sûredir

110 veya 111 âyettir

Mekke'de nâzil olmuştur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Âyet: 1

سُبْحَانَ الَّذِى اَسْرٰى بِعَبْدِه لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى
الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا الَّذِى بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ اٰيَاتِنَا ؕ
اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾

Meâli:

"Bir gece, kulunu Mescidi haramdan -kendisine âyetlerimizden göstermemiz için- çevresini mübarek kıldığımız Mescidi Aksa'ya götüren münezzehtir. Şüphesiz O, işiten, bilen kendisidir."

İZAHI:

Âyeti kerîmeyi şöyle açıklamaya çalışalım:

1- (سُبْحَانَ) , (أُسَبِّحُ) fiilinin semâi mastarıdır. Mef'ûlü mutlaktır. Bu kelimeden anlaşıldığı için (أُسَبِّحُ) fiili mahfuzdur. Yerine göre konuşanın maksadına göre (أُسَبِّحُ ، نُسَبِّحُ) mukadder bir fiilin mef'ûlü mutlaktır. Çok kere bu mastar fiilsiz zikredilir. Manasına gelince, sülâsisi (سَبَحَ)dır. Hava boşluğunda veya su içinde engelsiz hızla ilerlemek anlamındadır. Kuşun hızla uçması, balığın hızla yüzmesi, atın hızla koşması bu fiille ifade edilir. Bunu (تَفْعِلْ) babına alınca, hızla uçurdu, hızla yüzdürdü, hızla koşturdu gibi mana anlaşılır. Bu kelime daha çok Allâh'a izafetle zikredilir. (سَبَّحَ لِلّٰهِ) gibi. Bu kelime Allâh'a izafe edilince manası çok genişler. Allâh'ın bütün kemal sıfatlarının tecellisini, noksan sıfatlardan da münezzeh olduğunu ifade eder. Bazı misaller verecek olursak, ne hızlı yarattı, ne geniş bilgi sahibi, ne kapsamlı görüşe sahip, ne tükenmez kelamı var, hiç mi hiç noksanı yok, ne bol tükenmez rızık yaratır gibi sonu gelmeyen ve hayranlığımızı artıran ifadeleri buluruz. Nihâyet acze

ve hayranlığımızı artıran ifadeleri buluruz. Nihâyet acze düşer kendisine teslimiyetten başka bir çare bulamayız. İşte bu anlayış ve idrak ile:

2- **"Bir gece kulunu Mescidi haramdan –kendisine âyetlerimizden göstermemiz için– çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren..."** haberini tereddütsüz kabul eder ve pürüzsüz îman ederiz.

3- Allâhu Teâlâ son Peygamberini niçin mi Mescidi Aksa'ya, oradan da semaların sonuna, sidreti müntahaya götürdü? İşte bunun cevabı:

"...Kendisine âyetlerimizden göstermemiz için..." Varlığımıza delalet eden Mescidi Aksa ve çevresinde bereketler, tükenmez varlıklar, semalar ve oralarda bulunan varlıklar, akıllara durgunluk veren mevcudat, nice göz kamaştıran şeyler, Necm sûresinin 18. âyetinde de beyan edildiği gibi Allâh'ın büyük âyetlerinden kendi varlığına delalet eden neleri gördü. Böylece sayısız delillerden bir kısmını görmesi ve insanlara duyurması, onları hakka davet etmesi için götürdü. Bilgisizce O'na dil uzatmadan, O'nun getirdiği Kur'ânı Kerîmi iyice öğrenmeye, anlamaya, Rabbimizi tanımaya çalışalım.

4- Mescidi Haram: Âl-i Imran sûresinin 96. âyetinde de beyan buyrulduğu gibi insanların Allâh'a ibadet yapmaları için yapılan ilk mescit. Kıyâmete kadar da bütün mescitlerin merkezi olan en mukaddes Kabei Muazzama. Son peygamberini işte buradan aldı beyaz bir "Burak" adındaki binitin üzerinde bir anda Mescid-i Aksa'ya götürüverdi. O neye kadir değil?

5- Mescidi Aksa: Davut Aleyhisselamın başladığı ve oğlu Süleyman Aleyhisselamın tamamladığı mukaddes bir mescit. Asıl adı, Allâh'ın evi anlamına gelen "İlya"dır. Bu mescitte bir çok Peygamberler ve mü'minler namaz kılmıştır. Zaman zaman Yahudi ve Hıristiyan ayaklarıyla kirlenen ve harap olan bu mukaddes mescid, defaatla tamir görmüştür. Son zamanda çevresi yine Yahudi nefesleriyle kirlenen bu mukaddes mescit elbette kıyâmete kadar mü'min-lerin ibadetine açık kalacaktır. Bunda hiç endişemiz olmamalıdır.

6- Allâh'ın Rasulü, göklere işte bu mescitten yükseldi. Her gök tabakasına vardıkça, bir Peygamber tarafından karşılanarak Sidretül Münteha'ya ulaştı. Orada Allâh O'na Bakara sûresinin sonu başta olmak üzere, yine Necm sûresinin 10. âyetinde beyan ettiği vahyi lütfetti. Beş vakit namaz emrini de orada verdi.

7- "...Şüphesiz O, işiten ve görenin kendisidir" Allâhu azimüşşan âyetin sonunda sıfatlarının ikisini zikrederek yine dikkatimizi

âyetin başındaki (سبحان)ye çekti. O her hususta olduğu gibi, mirac hususunda da yerli yersiz, lüzumlu lüzumsuz, yalan gerçek söylenen sözlerin hepsini tam olarak işitir. Kimin ne düşündüğünü içinden neler geçirdiğini ve neler yaptığını da etraflıca en iyi görendir.

Mirac hakkında çok geniş rivâyetlere ve ihtilaflara girmeden özünü anlatmaya gayret ettim. Allâh îmandan ayırmasın, hatalarımızı bağışlasın.

(Necm sûresinin 1-18. ile Yâsin 83. Sâffat 180-182. Zuhruf 82. Enbiya 107. âyetlerini de okuyalım)

Âyet: 2

وَاٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِيٓ اِسْرَآئِيلَ اَلاَّ تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِى وَكِيلاً ﴿٢﴾

Meâli:

"Mûsâ'ya da kitabı verdik. Ve onu İsrail oğullarına: "Benden başka bir vekil edinmeyin" diye bir hidâyet kıldık."

Âyet: 3

ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ اِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا ﴿٣﴾

Meâli:

"(Ey!) Nûh ile beraber taşıdığımız kimselerin zürriyeti! Şüphesiz o, şükreden bir kul idi."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, son peygamberini semalara çıkardığı, Mescidi Aksa civarındaki Tûr dağına götürerek Tevratı kendisine verdiği Mûsâ Aleyhisselamı hatırlattı. Çünkü o mıntıkada İsrail oğullarının ilerleyen tarihlerde ne rezaletler çıkaracağını biliyor ve gelecek devirlerdeki insanlara dikkatli olmalarını işaret ediyor. Tevratı İsrail oğullarına bir hidâyet kaynağı yaptığını beyan eden Allâh:

1- "...Benden başka bir vekil edinmeyin..." emrini veriyor. Fakat Allâh'ı dinlemeyerek kendi keyiflerine göre yaşamaya alışmış olan bu millet, devamlı surette hem kendi başlarına belalar bulmuşlar, hem de başka milletleri derde sokmuşlardır. Bunu iyi bilen Allâh:

2- Hitap ederek: **"Ey, Nûh ile beraber taşıdığımız kimselerin zürriyeti! Şüphesiz o, şükreden bir kul idi"** Buyurarak Nuh Aleyhisselamı hatırlatmış ve onun gibi şükretmelerini, Tevrata sıkı sarılmalarını istemiştir. Tarih boyunca Allâh'ın bu tenbihini tutmayan İsrail oğulları gelecek âyetlerde de göreceğimiz gibi doğru durmamışlar, başları da beladan kurtulmamış. Halen de böyleler.

Âyet: 4

وَقَضَيْنَآ اِلٰى بَنِىٓ اِسْرَآئِيلَ فِى الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِى
الْاَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤﴾

Meâli:

"Kitapta İsrail oğullarına: "Andolsun (mukaddes) toprakta muhakkak iki defa fesat çıkaracaksınız ve andolsun kesinlikle büyük bir taşkınlık yapacaksınız" diye hükmettik."

Âyet: 5

فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ اُولٰيهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَآ اُولِى
بَاْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ ۟ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا ﴿٥﴾

Meâli:

"İşte onların birincisi geldiği zaman, onların üzerine bizim çetin azılı kulları(mızı) gönderdik de yurdun içine işlediler. (Bu) işlenmiş bir va'd idi."

Âyet: 6

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَاَمْدَدْنَاكُمْ بِاَمْوَالٍ وَبَنِينَ
وَجَعَلْنَاكُمْ اَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿٦﴾

Meâli:

"Sonra onlara karşı size tekrar verdik ve sizi mallar ve oğullarla destekledik hem de nüfus bakımından sizi daha çok yaptık."

Âyet: 7

اِنْ اَحْسَنْتُمْ اَحْسَنْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ وَاِنْ اَسَاْتُمْ فَلَهَا ؕ فَاِذَا
جَآءَ وَعْدُ الْاٰخِرَةِ لِيَسُوْٓؤُا وُجُوْهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا
دَخَلُوْهُ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَّلِيُتَبِّرُوْا مَا عَلَوْا تَتْبِيْرًا ﴿٧﴾

Meâli:

"Eğer iyilik ettiyseniz kendinize iyilik ettiniz. Şâyet kötülük ettiyseniz yine kendinizedir. (Diğer va'd geldiği zaman) yüzünüzün kötü olması için, ilk defa girdikleri gibi de Mescide girmeleri için, üstün geldikleri şeyi de harap ettikçe harap etmeleri için (düşmanı musallat kıldık)."

Âyet: 8

عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَّرْحَمَكُمْ ۚ وَاِنْ عُدْتُّمْ عُدْنَا ۘ وَجَعَلْنَا
جَهَنَّمَ لِلْكٰفِرِيْنَ حَصِيْرًا ﴿٨﴾

Meâli:

"Rabbiniz size merhamet edebilir. Eğer dönerseniz, döndük. Cehennemi de kâfirler için bir kaplayıcı yaptık."

İZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Tevrat kitabında onların başına gelecekleri haber vermiş idi. İki defa azacaklarını, fesat çıkaracaklarını bildirmiş idi. Yahudilerin tutumu bu yönde idi. Allâh bunu bildiği için Tevrat kitabında bu geleceği haber verdi.

1- "İşte onların birincisi geldiği zaman, onların üzerine bizim çetin, azılı kulları(mızı) gönderdik de yurdun içine işlediler..." Hani o iki haberden birinin zamanı gelince, yani mukaddes topraklarda taşkınlık yaparak bozgunculuk kabardıkça kabarınca bu Yahudiler üzerine çok çetin, azılı, cengaver olan Babil kralını veya "Buhtunasr" denilen bir putun dibinde bulunup da büyüyünce makam sahibi olan bir zalimi ordu-

suyla gönderdik. Bu Yahudileri mağlup ettiler. Memleketlerinin içini dışını, alan talan ettiler, binlercesini öldürdüler, O mukaddes yerden sürüp çıkardılar. Allâhu Teâlâ devamla:

2- "Sonra onlara karşı size tekrar verdik ve sizi mallar ve oğullarla destekledik, hem de nüfus bakımından sizi daha çok yaptık" buyuruyor. Ey Yahudiler! Sonra aradan beş yüz sene gibi bir zaman geçerken size tekrar güç, kuvvet, devlet verdik. Nüfusunuzu da artırdık ve en çok nüfuslu hale getirdik. Şimdiye kadar:

3- "Eğer iyilik ettiyseniz, kendinize iyilik ettiniz. Şâyet kötülük ettiyseniz, yine kendinizedir..." Bunu biliyorsunuz. Doğru durmadınız. Yine taşkınlık yapıp fesatlıklar çıkardınız. Yine Peygamberlere düşmanlık yapıp eziyet ettiniz. Kimini de öldürdünüz. Şimdi hak ettiğiniz belayı bulmak üzere:

"Diğer va'd geldiği zaman yüzünüzün kötü olması için, ilk defa girdikleri gibi de mescide girmeleri için, üstün geldikleri şeyi de harap ettikçe harap etmeleri için (düşmanı musallat kıldık)." Artık yüzünüz gülmeyecek. Düşman sizi ezecek, yüzünüz simsiyah kesilecek. Nasıl ki önce sizi mağlup ederek Mescidi Aksa'ya girdilerse, yine öylece girecekler. Ellerine geçirdikleri mallarınızı talan edip harap edecekler. Sizin çoğunuzu da öldürecekler ve sizi sürecekler. Bunlar hep oldu, gördünüz değil mi? Öyle ise:

4- "Rabbiniz size merhamet edebilir. Eğer dönerseniz, döndük. Cehennemi de kâfirler için bir kaplayıcı yaptık" Allâh'ın rahmeti boldur. O'nun rahmetine nail olmanız için tevbe eder, O'nun yolundan ayrılmazsanız, huzur içinde yaşarsınız. Şâyet eski taşkınlıklarınıza fenalıklarınıza dönerseniz, biz de başınıza azılı bir düşmanı musallat kılmak üzere va'dimize döndük gitti. Şunu da iyi bilin ki, bu dünya musibetiyle kalmayacaksınız. Cehennemi de sizin gibi kâfirler için her tarafınızdan kaplayan, içinden çıkamayacağınız bir ceza evi yaptık. Orada ebedi kalacaksınız.

Bu âyetleri iyice incelediğimizde İsrail oğullarının akıbeti hakkında bir neticeye varabiliriz. Onların kökten gelen ırsileşmiş benlikleri, hilede çok mahir oldukları, başka ırklara karşı merhametsiz oldukları, dünya iktisadiyetini ellerine geçirme çabaları, bir çok harplere sebep oluşları da dikkate alınırsa, bu devirde de aynı vasıflarını gösterdiklerine göre, Allâh onlara yüzde yüz çok ağır bir musibet verse gerektir. Hem de bir daha ilelebet toparlanamayacakları şekilde perişan olacakları anlaşılır. Onlar, diğer insanları hiçe saydıkça, bilhassa Filistin halkına yaptık-

ları zulme devam ettikçe, dünya insanları arasına ahlaksızlığın, karaktersizliğin yayılmasına çalıştıkça, elbette çökmeleri mukadderdir.

Bu akıbetten kurtulabilmeleri için tek çareleri îman edip Kur'âna sarılmalarıdır. Başka çareleri de yoktur. (Bu hususta Yahudiler hakkındaki pek çok âyetlerden yalnız Bakara 61. âyet ile Âl-i Imran 112. âyeti okumamız bile bize gereken dersi verir).

Âyet: 9

اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِى لِلَّتِى هِىَ اَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ
الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا كَبِيرًا ﴿٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz bu Kur'ân, o en sağlam olana iletir ve yararlı işler yapan mü'minleri, kendileri için şüphesiz büyük bir mükafat varlığı ile müjdeler."

Âyet: 10

وَاَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ﴿١٠﴾

Meâli:

"Ve şüphesiz ahirete îman etmeyenler, onlar için de acıklı bir azap hazırladık."

İZAHLARI:

Yahudilerin Tevrattaki Allâh'ın emirlerini ve haklarındaki verdiği haberi hiçe sayarak başlarına belalar bulduklarını beyandan sonra dikkatleri son kitap olan Kur'ânı Kerîme çekerek:

1- "Şüphesiz bu Kur'ân, en sağlam olana iletir..." buyuruyor. Yani ey İsrail oğulları ve bütün dünya insanları! Size son olarak gönderdiğim peygambere indirdiğim Kur'ânı dikkatle okuyun. Onda her bakımdan muhtaç olduğunuz en sağlam, en adil, en mükemmel hükümleri bulacaksınız. Sizi en şaşmaz yola iletecek bilgileri, en ileri götürecek araştırma usullerini bulacaksınız. Hem de:

"...Yararlı işler yapan mü'minleri kendileri için şüphesiz büyük bir mükafatın varlığı ile müjdeler" Bu müjdeye nail olmanız için gelin îman edin yararlı işler yapan mü'minler olun. Aksi halde:

2- "Ve Şüphesiz ahirete îman etmeyenler, onlar için de acıklı bir azap hazırladık" Kur'âna ve Kur'ânın haber verdiği ahirete inanmayan kâfirler için ebedi içinde kalacakları acıklı bir cehennem azabı hazırladık. Size verdiğimiz cüz'i iradeyi beğendiğiniz yönde kullanabilirsiniz.

(Bakara 25, 185. Nisâ 18, 37, 151, 161. Araf 204. Nahl 98. Hıcr 1, 9. Kehf 1, 2, 102. Neml 76. Ahzâb 47, 57. Şûra 23. Kâmer 17, 22, 32, 40. Haşr 21. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 11

وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَآءَهُ بِالْخَيْرِ ۖ وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُولاً ﴿١١﴾

Meâli:

"İnsan, hayra duasını yaparcasına şerre de dua eder ve insan çok aceleci oldu."

İZAHI:

Öyle insanlar var ki; ya bilmezine şerrin peşine takılır, o şerri hayır ister gibi ister. İçki, fuhuş, kumar, sigara, esrar alışkanlıkları gibi. Veya sinirlendiği zaman, kendine, evladına, malına beddua yapar. Bu bedduayı yaparken sanki hayır dua yaparcasına Allâh'a yalvarır. İşte bu insanın ne kadar düşüncesiz, ne kadar aceleci olduğunu anla da, sen öyle olma. Peygamber efendimiz de beddua yapmayı men etmiştir.

Bazı kimseler de, hayır zannıyla bilmezine aleyhine çıkacağı şeyleri ister. Halbuki o istediği şey, zararınadır. Bu gibi dualar, cahillikten ve düşüncesizlikten ileri gelir. Çok dikkatli olmalıyız.

(Yûnus 11. Enbiyâ 37. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 12

وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ فَمَحَوْنَآ اٰيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَآ اٰيَةَ النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِتَبْتَغُوا فَضْلاً مِنْ رَبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنَاهُ تَفْصِيلاً ﴿١٢﴾

Meâli:

"Gece ile gündüzü de iki âyet yaptık da gece âyetini sildik ve Rabbinizden faziletini istemeniz için senelerin sayısını ve hesabı bilesiniz diye gösteren gündüz âyetini yaptık. Her şeyi de açık seçik ayırdık."

İZAHI:

Biz gece ile gündüzü varlığımıza, birliğimize birer delil olsun diye yarattık. Gecenin delili olan karanlığı giderdik, arkasından aydınlık delili olan gündüzü getirdik ki, her şeyi göresiniz ve Allâh'ın nimetlerinden yararlanasınız diye. Aynı zamanda yılların sayılarını ve aranızdaki hesabı bilip şaşırmayınız. Böylece:

"Her şeyi de açık seçik ayırdık." belli ettik. Size de göresiniz diye göz verdik, işitesiniz diye kulak verdik, düşünesiniz diye akıl verdik. Her çeşit nimetleri açık açık belli ettik. Artık gaflete düşmeyin.

(Bakara 164. Âl-i Imran 27. Yûnus 6, 67. Nûr 44. Neml 86. Furkân 12. Rûm 23. Lokmân 29. Yâsin 37. Zümer 5. Ğafir 61. Fussılet 37. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 13

وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنَاهُ طَآئِرَهُ فِى عُنُقِهٖ ۟ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كِتَابًا يَّلْقٰيهُ مَنْشُورًا ﴿١٣﴾

Meâli:

"Ve her insanın amelini kendi boynuna sardık. Kıyâmet gününde de kendisine bir kitap çıkaracağız. Onu açılmış olarak karşılayacak."

Âyet: 14

اِقْرَاْ كِتَابَكَ ۟ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ۟ ﴿١٤﴾

Meâli:

"Oku kitabını. Bu gün kendi aleyhine hesapçı olarak senin kendin yeter."

İZAHLARI:

Herkesin ameline göre taktir edilen karşılığını açık bir kitap olarak karşılayacağı şekilde fermanı boynuna asılır. Yani Allâhu Teâlâ, insanların dünyada iken hayır veya şer yaptıklarını muhafaza meleklerinin tesbit ettiği şekilde hiçbir eksiği olmaksızın amel defterini önlerine açarak. Artık:

"Oku kitabını..." Denilecek. Yaptığı her şeyi olduğu gibi önünde görecek. "Okuyamadım da" diyemeyecek. Çünkü gâyet açık seçik her şey meydanda. Öyle ise:

"...Bu gün kendi aleyhine hesapçı olarak senin kendin yeter" İtiraz hakkın kalmadı. İşte her şeyini bizzat kendin gördün.

Nur 24. Yasin 65. İnfitar 10. 11. âyetlerini de okuyalım.

Âyet: 15

مَنِ اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِى لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ
عَلَيْهَا ۭ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِّزْرَ اُخْرٰى ۭ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِيْنَ
حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُوْلًا ﴿١٥﴾

Meâli:

"Kim hidâyete erdi ise, ancak kendisi için hidâyete erer. Kim de sapıttı ise, yine ancak kendi aleyhine sapıtır. Bir günahkar da başkasının günahını taşımaz. Bir peygamber göndermedikçe de azap edenler değiliz."

İZAHI:

Kim Allâh'a îman eder O'nun yolunu tutar, oradan ayrılmaz ise, bu yaşama tarzı ancak kendi yararınadır. Kim de îman etmez, Allâh yolundan saparsa, Onun bu hali de yalnız zararınadır. Hiçbir günah işleyen bir başkasının günahını yüklenmez. Ancak kendi işlediği günahın cezasını çeker. Bir de kurduğu günah yolundan yürüyenlerin veya sebep olmasıyla günah işleyenlerin günahlarının bir katını da o çeker. Değilse, başkalarının bizzat kendi işledikleri günahları da yüklenmez.

"...Bir Peygamber göndermedikçe de azap edenler değiliz" buyuran Allâh, kullarını gönderdiği bir Peygamber ve indirdiği bir kitap ile önce lütfi kereminden uyardığını, onlara hak yolunu gösterdiğini, bundan

sonra da bu hak yola uymayıp da sapanları cezalandıracağını haber veriyor.

(En'âm 31, 164. Yûnus 108. Nahl 25. Neml 92. Kasas 59. Fâtır 18. Zümer 7, 41. Necm 38. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 16

وَإِذَآ أَرَدْنَآ أَنْ نُّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا
فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا ﴿١٦﴾

Meâli:

"Bir beldeyi helak etmekliğimizi istemediğimiz zaman da, onun ileri gelenlerine (itaati) emrettik de orada bozgunculuk yaptılar. Artık onlara söz hak oldu ve onları kökünden helak ediverdik."

Âyet: 17

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِ نُوحٍ ۗ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ
بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

Meâli:

"Nuh'tan sonra asırlardan nicesini de helak ettik. Kullarının günahlarını bilen, gören olarak senin Rabbin yeter."

İZAHLARI:

Halkının ahlakı bozulan ve Allâh yolundan iyice sapan bir memleketi helak etmek istediğimiz zaman, o memleketin nimetlerinden yararlanan ileri gelenlerine, zenginlerine, idarecilerine önce itaat etmelerini, kötülüklerden vazgeçmelerini, hak yola gelmelerini emrederiz. Tutarlarsa ne güzel. Şâyet tutmazlar da taşkınlıklarını sürdürürlerse, hak ettikleri musibeti veririz. Onları batırır yok ederiz. Bizim nizamımız böyle. İşte bu nizamla:

"Nuh'tan sonra asırlardan nicesini de helak ettik..." Elbette Allâh'ın sünneti değişmez hakikaten Allâhu zülcelal Nûh Aleyhisselamdan sonra bu nizam içinde nice devirlerde yaşayan ve Allâh yolundan sapan insanları helak etmiş, yerlerine başkalarını yaratmış, on-

lar da bozulunca, onları da batırmıştır. Aynı sünnet aynı nizam, bundan sonra da değişmeyecektir.

"...Kullarının günahlarını bilen, gören olarak senin Rabbin yeter" Habibim! Sen tebliğe devam et. Bu kâfirlere geçen devirlerdeki olanları anlat dinlemezlerse, endişe etme. Senin Rabbin her şeyi en iyi şekilde biliyor, haberi vardır. Hem de devamlıca görüyor. Bu yeter.

(En'âm 6. Yûnus 13. Meryem 74, 98. Tâha 128. Kasas 58, 78. Secde 26. Yasin 31. Kâf 36. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 18

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ
ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

Meâli:

"Kim aceleyi isterse, orada dilediğimiz şeyi dilediğimiz kimseye onun için acele ettik. Sonra onun için cehennemi yarattık. Ona kınanmış, kovulmuş olarak girer."

Âyet: 19

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ
كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا ﴿١٩﴾

Meâli:

"Kim de ahireti ister ve onun için çalışmasını mü'min olarak yaparsa, işte bunlar, çalışmaları meşkûr olandır."

İZAHLARI:

İnsanlardan kim hemen gelip geçiverecek olan dünya menfaatlerini isteyerek çalışırsa, ona hemen çarçapuk istediği şeyleri veririz. Ama sonra onun için hakir, rezil, rahmetten kovulmuş olarak gireceği cehennemi yarattık. Hepsi bundan ibarettir fakat:

"Kim de ahireti ister ve onun için çalışmasını mü'min olarak yaparsa, işte bunlar, çalışmaları meşkûr olandır" Dünyasını ahireti için değerlendiren, dünyadaki nasibini de unutmadan Allâh için çalışır,

Allâh'a gereği gibi kulluk yaparsa, onun çalışmaları Allâh katında şükrederek yapılmış bir çalışma olarak kabul edilir.

(Bakara 200, 201. Âl-i Imran 145, 148, 152. Nisâ 134. Şûra 20. Araf 156. Hûd 15, 16. Kehf 28. Kasas 76-84. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 20

كُلًّا نُمِدُّ هَٰؤُلَاءِ وَهَٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ ۚ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾

Meâli:

"Rabbinin nimetinden şunlara ve bunlara her birine veririz. Rabbinin nimeti yasaklanmış da olmadı."

Âyet: 21

انْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ ۚ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾

Meâli:

"Bak onların kimini kiminin üzerine nasıl üstün kıldık? Elbette ahiret dereceler bakımından daha büyük, üstünlük bakımından da daha büyüktür."

İZAHLARI:

Bu sırf çabuk geçici olan yalnız dünyalıklarını isteyenlerle devamlı olan ahireti hedef alanların her birine, şunlar veya bunlar kâfirler veya mü'minler, hangi guruptan olursa olsun senin Rabbin kendi varlığından verir. Altın, gümüş, mal, evlat bol bol verir.

1- "...Rabbinin nimeti yasaklanmış da olmadı" Allâh'ın nimetleri hiç kimseye yasak değil. Onun sayılmakla bitmeyen varlıkları bütün insanlara her zaman verilmektedir.

2- "Bak. Onların kimini kiminin üzerine nasıl üstün kıldık?..." Habibim! Şöyle bir bak. Kâfirleri de kendi aralarında kimini zengin kimini fakir, kimini sıhhatli kimini hasta, kiminin evladı çok kiminin hiç yok, kiminin fabrikaları, mağazaları, sürüleri, çiftlikleri var kiminin de

bir şeyi yok. Müslümanlar da öyle... Kimine her şeyi bol bol verdik, kimin de bir şey yok. Dünya işte böyle.

3- "...Elbette ahiret dereceler bakımından daha büyük, üstünlük bakımından da daha büyüktür" Cennet ve cehennem arasındaki derece farkını bir düşün. Ne büyük fark değil mi? Cennetin içindeki dereceler de farklı büyüklüktedir. Cehennemdeki dereceler de öyle.

Şurası muhakkak ki bu derecelerin iyisi de bu dünyada kazanılır, kötüsü de. En üstün olan cennet makamları da burada hazırlanır. En kötü cehennem tabakaları da burada hak edilir. Dünyadaki, yaşadığımız hayatı ona göre değerlendirmeliyiz ki sonra pişmanlık duymamalıyız.

(Bakara 212, 247, 261. Âl-i Imran 37. Nisâ 32. En'âm 165. Araf 156. Nahl 71, 72. Nûr 38. Ra'd 3, 4. Şuarâ 133, 134. Kasas 82. Ankebût 62. Rûm 37. Sebe 36, 37, 39. Nûh 11, 12. Müddessir 12-14. âyetlerini okuyalım.)

Âyet: 22

لَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾

Meâli:

"Allâh ile beraber başka bir ilah yapma ki (bu), yerilmiş, aşağılanmış olarak oturmana sebep olur."

ÎZAHI:

Ey Peygamber veya Ey insan! O'na îmanla birlikte bir başkasını ortak yapma. Böyle yapacak olursan;

"...Yerilmiş, aşağılanmış olarak oturmana sebep olur" Mü'minler ve melekler tarafından yerilen, beğenilmeyen, hiçe sayılan biri olursun. Allâh tarafından da aşağılanmış, rahmetinden kovulmuş, lanete uğramış biri olursun. Çaresiz, yardımsız kalırsın. Hem de cehenneme atılırsın.

(Bu sûre 39. Mü'minûn 117. Şuarâ 213. Kasas 88. Hıcr 96. Kâf 26. Zariyât 51. âyetlerini de okuyalım. Bu konu ile daha çok âyet var.)

Âyet: 23

وَقَضٰى رَبُّكَ اَلَّا تَعْبُدُوٓا اِلَّآ اِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا ۭ
اِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُمَآ اَوْ كِلٰهُمَا فَلَا تَقُلْ
لَّهُمَآ اُفٍّ وَّلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيْمًا ﴿٢٣﴾

Meâli:

"Senin Rabbin de, kendisinden başkasına kulluk yapmamanızı, ana-babanıza da iyilik etmenizi hükmetti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında ihtiyarlığa ererlerse, artık onlara "öf" bile deme. Onları azarlama da. Hem de onlara saygılı söz söyle."

Âyet: 24

وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَّبِّ ارْحَمْهُمَا
كَمَا رَبَّيٰنِيْ صَغِيْرًا ۭ ﴿٢٤﴾

Meâli:

"Ve onlara merhametli saygı kanadı indir ve: "Ey Rabbim! Küçük iken beni yetiştirdikleri gibi, onlara rahmet ihsan eyle" de."

İZAHLARI:

1- Bu âyeti kerîmede Allâhu azimüşşan iki emir veriyor:

a- **"Senin rabbin de, kendisinden başkasına kulluk yapmamanızı"** Allâh'tan başkasına yalvarmamanızı, ondan başkasına ibadet etmemenizi, ona ortak yapmamanızı, ancak onun kulu olduğunuza inanmanızı, yalnız onun emirlerini tutmanızı, onun yolundan ayrılmamanızı emrediyor. Verdiği kesin hüküm de budur. Bununla beraber:

b- **"...Ana, babanıza da iyilik etmenizi hükmetti..."** varlığımızın, dünyaya gelmemizin sebebi olan, bizim üzerimize titreyen, bizi emzirip, temizliğimizi yapan, gıdamızı ve elbiselerimizi temin eden, barınacak yerimizi ve başka ihtiyaçlarımızı gören anamız ve babamız büyüdüğümüz zaman nasıl unutulur?

2- "...Onlardan biri veya ikisi senin yanında ihtiyarlığa ererlerse, artık onlara "öf" bile deme. Onları azarlama da. Hem de onlara saygılı söz söyle" Buyuran Rabbimiz, onları bize emanet ediyor. Bizi

önce onlara emanet etti. Onlar emaneti yerine getirdiler, bizi büyütüp yetiştirdiler. Şimdi emanet sırası bize geldi. Artık onlar, yaşlandılar, zayıfladılar, güçten kuvvetten düştüler. Bizim elimize kaldılar. Onlar bizi nasıl sevdilerse, biz de onları daha çok seveceğiz ve hürmet edeceğiz. Onların hiç hatırlarını yıkmayacağız. Kemali hürmet ve saygı ile güzel, tatlı sözlerle, güler yüzlerle ihtiyaçlarını göreceğiz.

3- "Ve onlara merhametli saygı kanadı indir..." Her halinizle onlara kanat gerin. Yani bütün imkanlarınızla onlara yaklaşın, hiçbir an ihmal etmeyin, hiçbir şeyinizi sakınmayın. Onların bütün ihtiyaçlarını seve seve görün. Sizinle iftihar etsinler, huzurla yaşasınlar. Size dua etsinler. Siz de dua ederek:

4- "Ey Rabbim! Küçük iken beni yetiştirdikleri gibi, onlara rahmet ihsan eyle" de(yin). Bir yandan onların hizmetini yaparken bir yandan da onlar için Allâh'a yalvararak sıhhatli olmalarını, sürünmemelerini dileyeceğiz. Bunları yapmanın üzerimize birer vecibe olduğunu da unutmayacağız.

(Fatihâ 5. Bakara 83, 233. Nisâ 36. En'âm 151. Hûd 2, 26. Yûsuf 40. İbrâhîm 41. Neml 19. Ankebût 8. Lokman 14, 15. Ahkâf 15, 17. Nûh 28. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 25

رَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَا فِى نُفُوسِكُمْ ۚ اِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ
فَاِنَّهُ كَانَ لِلْاَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾

Meâli:

"Rabbiniz sizin gönlünüzdeki şeyi en iyi bilendir. Salihlerden olursanız, şüphesiz o da, itaate dönenler için çok mağfiret edici olmuştur."

ÎZAHI:

Ey insanlar! Sizi yaratan Rabbiniz, sizin içinizi, dışınızı, kalbinizi, gönlünüzü en iyi bilendir. Ananıza, babanıza karşı, başkalarına karşı olan iyi ve kötü niyetlerinizi en iyi bilendir. Ondan hiçbir şeyi gizleyemezsiniz.

"...Salihlerden olursanız, şüphesiz o da itaate dönenler için çok mağfiret edici olmuştur" Eğer siz doğru, dürüst, haktan ayrılmayan

kimselerden olursanız, iyi bilin ki Rabbiniz, her kötülüğü bırakıp da kendine dönen ve itaat edip emrinden ayrılmayanları bağışlar. O çok mağfiret edendir.

(Bakara 77, 235. En'âm 3. Hûd 5, 31. Nahl 19, 23. Tâha 7. Ankebût 10. Teğabün 4. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 26

وَاٰتِ ذَا الْقُرْبٰى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا
تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾

Meâli:

"Akrabaya da hakkını ver. Miskine de yolcuya da. Döküp saçma da."

Âyet: 27

اِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوٓا اِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ ۖ وَكَانَ
الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

Meâli:

"Şüphesiz döküp saçanlar, şeytanların kardeşleri oldular. Şeytan da Rabbini çok inkar edendir."

Âyet: 28

وَاِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَٓاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ
لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾

Meâli:

"Eğer Rabbinden umduğun bir rahmeti istemek üzere onlardan kesinlikle yüz çevirirsen, artık onlara yumuşak bir söz söyle."

Âyet: 29

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً اِلٰى عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ

الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾

Meâli:

"Elini de boynuna bağlanmış koyma. Onu büsbütün de açıverme ki kınanan, mahrum kalan olarak oturuvermeyesin."

Âyet: 30

إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾

Meâli:

"Şüphesiz Rabbin, dileyeceği kimseye rızkı genişletir ve daraltır. Muhakkak o, kullarını çok iyi bilen, görendir."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, Peygamberimize hitap ederek:

1- "Akrabaya da hakkını ver. Miskine de yolcuya da..." buyuruyor. Bu hitap, kıyâmete kadar gelecek bütün mü'minleredir. Rasulullâha verilen emir, aynıyla mü'minleredir. Akrabanın birbirinde bir takım hakları vardır. Miras hakları, ziyaret hakları, ülfet – ünsiyet hakları, yardımlaşma hakları, birbirleriyle kaynaşma hakları gibi, önemli hakları vardır. Bu hakların yerine gelmesi için çok dikkatli olmaları gerekir. Bir birleriyle küsüşürler, dargınlık yaparlarsa bu hakların yerine gelmesi imkanını yok etmiş olurlar. Bundan dolayı çok hoş görüşlü olmaya dikkat etmeleri gerekir.

Miskinler, fakirler, yolcular da unutulmamalı. Onların da bir takım hakları vardır. Miras hakkından başka bilhassa gıda ihtiyaçları bakımından onların da hakları vardır. Onlara gıda yardımı, elbise, ayakkabı, ev eşyası gibi yardımlar esirgenmemeli.

Bu yardımları yaparken döküp saçmamalı da. Elinde avucunda ne varsa hepsini dağıtıp da şaşırıp kalmamalı. Onun için:

2- "Şüphesiz döküp saçanlar, şeytanların kardeşleri oldular..." buyurulmuştur. İsraf haramdır. Haram ise, şeytanın sevdiği şeydir. Bu gibi şeyler, şeytanla işbirliği yapmak demektir. İş birliği de kardeş demektir.

"...Şeytan da Rabbini çok inkar edendir" Allâh'ın nimetlerini inkar eden, ona karşı gelen, kullarını saptırmaya çalışandır.

3- "Eğer Rabbinden umduğun bir rahmeti istemek üzere onlardan yüz çevirirsen, artık onlara yumuşak bir söz söyle"

Said ibni Mansur'un Horasanlı Atadan rivâyetine göre, bir kavim Rasulullâhtan istemeye geldiler. O da: "verecek bir şey bulamıyorum" deyince, ağlayarak, gözlerinin yaşıyla döndüler. Bunu Rasulullâhın öfkesinden böyle yaptığını sandılar. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

Sizden bir şey istendiği zaman verecek bir şey bulamazsanız veya vermeyi her hangi bir sebeple uygun bulmazsanız, davranışınızla sözlerinizle onları hoş tutun, güzel sözler söyleyerek onları kırmadan uğurlayın.

4- "Elini de boynuna bağlanmış koyma. Onu büsbütün de açıverme ki kınanan, mahrum kalan olarak oturuvermeyesin"

Said ibni Mansur'un Ebul Hakem Seyyardan rivâyetinde, Rasulullâh (S.A.V.)'e Kerîm bir zat geldi. Her şeyini insanlara taksim etmiş, başka gelenlere de bir şey bulamamıştı. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. Veya, Rasulullâh sırtındaki gömleğini bir isteyene verip de kendisi giyecek bir şey bulamayınca evinden çıkamadı bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. En iyi bilen Allâh'tır.

Bu âyeti kerîmeden öğreneceğimiz bir birine zıt iki şey var:

a- Hali vakti yerinde olup da kimseye bir şey vermeyerek eli bağlı bir cimri haline düşmenin doğru olmayacağı,

b- Varını yoğunu verip de şaşırıp kalan birinin durumuna düşmenin de yanlış olacağı.

Her iki şeklin de doğru olmayacağı, mes'uliyeti mucib olacağı beyan edilerek Furkan sûresinin 67. âyeti hatırlatılmıştır.

5- "Şüphesiz Rabbin dileyeceği kimseye rızkı genişletir ve daraltır. Muhakkak O, kullarını çok iyi bilen, görendir" Buyurması ile de insanların çalışmalarına, tembellik yapmamalarına israf etmemelerine göre kimine bol bol vereceğini, kimine de tembelliklerine, israflarına göre daraltacağını hatırlatmıştır.

Allâh kullarının bütün hallerini en iyi bilen, haberdar olan onların her halini görendir. Tembelliğinden veya israfından dolayı fakir olan ve dilencilik yapanları sevmediği gibi, cimrilik yaparak muhtaçlara yardım etmeyenlerden de asla hoşlanmadığına işaret buyurmuştur. Hastalığından, zayıflığından, yaşlılığından dolayı fakir olanlar ve çekingen olanları da çok sevdiği bilinen şeydir.

(Bakara 83, 177. Nisâ 8, 36. En'âm 141. Arâf 31. Ra'd 26. Nahl 90. Nûr 22. Kasas 82. Ankebût 62. Rûm 37, 38. Sebe 36, 39. Zümer 52. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 31

وَلَا تَقْتُلُوٓا اَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ اِمْلَاقٍ ۖ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَاِيَّاكُمْ ۖ
اِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْاً كَبِيرًا ﴿٣١﴾

Meâli:

"Evladınızı da fakirlik korkusu ile öldürmeyin. Onları ve sizi biz rızıklandırırız. Şüphesiz onları öldürmek büyük bir günahtır."

Âyet: 32

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰٓى اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً ۖ وَسَآءَ سَبِيلاً ﴿٣٢﴾

Meâli:

"Zinaya da yaklaşmayın. Muhakkak o, bir fuhuş ve kötü olan bir yoldur."

Âyet: 33

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِى حَرَّمَ اللّٰهُ اِلَّا بِالْحَقِّ ۖ وَمَنْ قُتِلَ
مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهٖ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ فِى الْقَتْلِ ۖ
اِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾

Meâli:

"Haklı olmadıkça Allâh'ın haram kıldığı nefsi de öldürmeyin. Kim de mazlum olarak öldürülürse, artık onun velisine bir selahiyet verdik. Ölümde israf da etmesin. Hakikaten o, yardım olunmuş oldu."

Âyet: 34

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ اِلَّا بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ

اَشُدَّهٗ ۚ وَاَوْفُوا بِالْعَهْدِ ۚ اِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْـُٔوْلًا ﴿٣٤﴾

Meâli:

"En güzeli olandan başka, erginlik çağına gelinceye kadar yetimin malına da yaklaşmayın. Ahdi de yerine getirin. Muhakkak ahd sorumludur."

Âyet: 35

وَاَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوْا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيْمِ ۗ
ذٰلِكَ خَيْرٌ وَّاَحْسَنُ تَاْوِيْلًا ﴿٣٥﴾

Meâli:

"Ölçtüğünüz zaman da ölçeği tam yapın. Dosdoğru adaletle de tartın. Bu daha hayırlı ve netice bakımından daha güzeldir."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal, toplumun selameti, saadeti, huzuru ve emniyeti için kesin olarak şu emirleri vermiştir:

1- "Evladınızı da fakirlik korkusu ile öldürmeyin": Oğlan ve kız çocuklarınızı fakirlik korkusu dahil, hiçbir sebeple öldürmeyin. Allâh'ın verdiği bu "öldürmeyin" emri her yer ve zaman için geçerli ve çok önemli olan bir emridir. Devrimizde de gelişmekte olan bu nesil düşmanlığı, nüfus artışını önleme bahanesiyle yapılan cinâyetleri artırmaktadır. Her bakımdan insanı zalimleştirmeye yönelik teşvik olduğu bir gerçektir. Bu insanlık adına en ağır vahşetten, en büyük günahtan başka bir şey değildir. Bizim hayatımız ve rızkımızı veren de Allâh'tır. Onların hayatını verecek rızıklarını da verecek yine Allâh'tır. Bu konu, aramızda münazarayı, münakaşayı, tartışmayı gerektiren bir husus değildir. Bunu iddia edenler, ancak caniliklerini duyurmuş olurlar.

2- "Zinaya da yaklaşmayın": Allâh'ın bu emri de toplum nizamını, aile yapısını, her şahsın iffetini, namusunu, ahlakını, şahsiyetini, şerefini, sıhhatini korumaya yönelik çok ciddi bir emirdir. Buna uymak istemeyenler, hayvanlardan daha aşağı, daha murdar, insanlık düşmanlarıdır. Devrimizde müslümanları yıkmaya çalışanlar, bu fuhşu yaymaya çalışmaktadırlar. Bunların iddiaları da bu Müslüman millete düşmanlıklarını açıklamaktan öte geçmez.

3- "Haklı olmadıkça Allâh'ın haram kıldığı nefsi de öldürmeyin": Allâh'ın bu yasağı da tüm insanların emniyetiyle, huzuru ile ilgilidir. Şahsi kinlerden, çıkarlardan dolayı, basit hatalardan ve sinirlenmelerden dolayı adam öldürmeler de çok açık bir vahşettir. Ama işte bu vahşileri öldürmek de bir haktır. İnsanlara zararlı olan, canilerin öldürülmeleri de bir hukuk gereğidir. Bunu da ancak mahkemeler tayin eder.

Kim haksız yere öldürülür ise, onun yakını olana bir selahiyet, katili öldürme hakkı verilir. O kimse affetme veya kısas yapma hakkına sahip olur. İslâm hukukundaki geniş açıklamaları okumamızda yarar vardır.

4- "Yetimin malına da yaklaşmayın!" Yetimler, henüz küçük yaşta oldukları için kendilerini de mallarını da koruma gücüne sahip değillerdir. Bunu fırsat bilen nice saldırganlar var ki bunların mallarını kolayca ellerine geçirmeyi marifet bilirler. Halbuki o kimsesiz yavrular elimizde birer emanettir. Onları da mallarını da korumak üzerimize düşen bir borçtur. Bizim çocuklarımızın da onlar gibi yetim kalabileceğini de düşünmeliyiz. Onların malları, büyüdükleri ve erginlik çağına geldikleri zaman, kendilerinde sahip olma kabiliyeti görüldüğü zaman malları teslim edilir.

5- "Ahdi de yerine getirin." Allâh'a verdiğiniz sözü yerine getirin. O'nun emrinden çıkmayın. Kendi aranızda birbirinize verdiğiniz sözü de yerine getirin. Aranızdaki güvenceyi sarsmayın. Birbirinizi yıpratmayın. Aranızdaki bağları koparmayın. Alış verişlerinizde, diğer bütün işlerinizde verdiğiniz sözü her halde yerine getirin. Çünkü bundan hepiniz sorumlusunuz. Dünyada kurtulsanız bile, ahirette katiyen kurtulamazsınız.

6- "Ölçtüğünüz zaman da, ölçeği tam yapın." Ölçü ile aldığınız ve sattığınızda ölçeğin cinsine göre eksik vermeye fazla almaya alışmayın, birbirinizi aldatarak haklarınıza saldırmayın. Doğruluktan ayrılmayın. Tartılarınızda da dikkatli olun. Terazilerinizi, tartı aletlerinizi denk kullanın, birbirinizin hakkını yemeyin. Bilirseniz bu sizin için en hayırlısı olan ve netice itibariyle en güzel olandır.

(Bakara 177. Nisâ 3, 10, 15, 19, 22, 29, 92, 93. Mâide 32. En'âm 151, 152. Arâf 33, 80. Hûd 84, 85. Ra'd 20. Nahl 90, 91. Nûr 2, 3, 19. Furkan 68. Neml 54, 55. Ankebût 28, 29. Mümtehine 12. Tekvir 8, 9. Mutaffifin 1-3. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 36

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۚ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾

Meâli:

"Hakkında senin bilgin olmadığı şeye de tabi olma. Şüphesiz işitme ve görme ve kalp, bunların hepsi ondan mes'uldür."

İZAHI:

Allâhu Teâlâ, bu âyeti kerîme ile zanları, iftiraları, tahminleri men ediyor. Bir şey hakkında gözünle görmediğin, kulağınla duymadığın, kalbinle pekiştirmediğin bir hadisenin peşine takılıp da günaha girme. Çünkü göz, kulak, kalp bunların hepsi mes'ûldür. Zanlar insanı hatalara düşürür.

(Nisâ 157. En'âm 116, 148. Yûnus 36, 66. Necm 23, 28. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 37

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا ۖ إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾

Meâli:

"Yerde böbürlenerek de yürüme. Kesinlikle sen yeri delemezsin, boyca da kat'iyyen dağlara ulaşamazsın."

Âyet: 38

كُلُّ ذَٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

Meâli:

"Bunların hepsi Rabbin katında hoşlanılmayan onun kötüsü olmuştur."

İZAHLARI:

Allâhu celle celalühü men ettikleri şeyleri beyandan sonra insanın bizzat kendisine hitap ederek:

"Yerde böbürlenerek de yürüme..." kendinde bir varlık, bir güç, bir zenginlik, bir selahiyet, bir mevki görüp de böbürlenme. Çünkü:

"...Kesinlikle sen yeri delemezsin..." üzerinde yürüdüğün yeri ayağını vurup da delemezsin. Onu yarıp geçemezsin. Kime çalım satıyorsun? İçinde tasarladığın kuruntu yere ne tesir yapabilir?

"...Boyca da kat'iyyen dağlara ulaşamazsın." Gönlünde hayallediğin, içinden geçirdiğin büyüklenme bir milim bile uzayamasın. Bu halinle dağlar kadar uzayıp, tepelerine ulaşamazsın. O halde, ne bu sendeki hayali azamet?

"Bunların hepsi Rabbin katında hoşlanılmayan onun kötüsü olmuştur" Bu emredilen ve men edilenlerin hepsi, yapılan işlerin kötüsüdür. Allâh katında hoşlanılmayan büyük günahlardandır.

(Nisâ 36. Lokmân 18, 19. Ğafir 75. Hadîd 23. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 39

ذٰلِكَ مِمَّآ اَوْحٰٓى اِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ ۭ وَلَا تَجْعَلْ
مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتُلْقٰى فِىْ جَهَنَّمَ مَلُوْمًا مَّدْحُوْرًا ﴿٣٩﴾

Meâli:

"Bunlar, Rabbinin sana hikmetten vahyettiği şeylerdendir. Allâh'la beraber başka bir ilah da edinme de, yerilmiş kovulmuş olarak cehenneme atılmayasın."

İZAHI:

Rasulüm! Sana yaptığımız bu emir ve nehiyler, sana vahyettiğimiz hep kullarımızın dünyadaki huzurları, ahiretteki saadetleri için pek çok hikmetlerden bir kısmıdır. Sen:

"...Allâh'la beraber başka bir ilah da edinme de, yerilmiş kovulmuş olarak cehenneme atılmayasın" Rasulünün böyle Allâh'tan başka bir ilah edinmesi, kesinlikle mümkün olmadığı halde, ona böyle bir hitapta bulunması, elbette biz kullarınadır. Her zaman şaşırma, yanılma,

bocalama tehlikesiyle karşılaşan bizler, eşi ve benzeri olmayan bir Allâh inancı ile, O'ndan başka hiçbir ilah olmadığı kararlılığı içinde, yalnız O'na kulluk yapmamızla selamete ereceğimiz ümidi ile yaşamaya muhtacız.

Şâyet Allâh'ın emrini dinlemez de başka şeyleri Allâh'a ortak yapmaya kalkacak olursak mü'minler ve melekler tarafından yerilmiş ve Allâh'ın rahmetinden kovulmuş olarak cehenneme atılırız. Müşriklerin sonu bu.

(Şuara 213. Kasas 88. Kâf 26. Zariyât 51. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 40

اَفَاَصْفٰيكُمْ رَبُّكُمْ بِالْبَنِيْنَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ اِنَاثًا ؕ
اِنَّكُمْ لَتَقُوْلُوْنَ قَوْلًا عَظِيْمًا ﴿٤٠﴾

Meâli:

"Rabbiniz oğlanları size seçti de meleklerden dişiler mi edindi? Şüphesiz siz elbette büyük bir söz söylüyorsunuz."

İZAHI:

Ey müşrikler! Allâh oğlanları size ayırdı, bunlar sizin olsun dedi de haşa kızları kendine mi tahsis etti? Siz önce melekleri kız olarak belliediniz. Sonra onları Allâh'a ayırdınız. Daha sonra da onlara taptınız. Ne bu katmerli iftira, fahiş yalan? Kendi kız çocuklarınızı da göme göme öldürüyorsunuz.

"...Şüphesiz siz elbette büyük bir söz söylüyorsunuz" Siz bu yalan sözlerinizle hataların en büyüğünü işliyorsunuz. Kendi çıkarınıza göre yalan uyduruyor, iftiralar düzüyorsunuz.

(Nisâ 117. Nahl 58. Saffat 150-155. Zuhruf 19. Necm 21, 22, 27. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 41

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِىْ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِيَذَّكَّرُوْا ؕ وَمَا يَزِيْدُهُمْ
اِلَّا نُفُوْرًا ﴿٤١﴾

Meâli:

"Ve andolsun hatırlamaları için bu Kur'ânda (her şeyi) açıkladık. Onları nefretten başka da artırmıyor."

İZAHI:

Andolsun o müşriklerin hatırlayıp düşünmeleri, ibret ve ders almaları, akıllarını başlarına toplamaları için nice deliller, misaller, iyi kötü va'dler getirip açıkladık. Onlar, azıtmadan, nefretten, isyandan başka bir şey göstermediler.

(Bu sûre 89. Kehf 54. Tâha 113. Furkan 50. Fâtır 42. Ahkâf 27. Müddessir 49-51. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 42

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُۥٓ اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ اِذًا لَابْتَغَوْا اِلٰى
ذِى الْعَرْشِ سَبِيلاً ﴿٤٢﴾

Meâli:

"Söyle: Eğer kendisiyle birlikte -diyegeldikleri gibi- ilahlar olsaydı, o zaman elbette arşın sahibine bir yol ararlardı.

Âyet: 43

سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿٤٣﴾

Meâli:

"O, münezzehtir. Söyleyegeldiklerinden de büyük bir üstünlükle yücelmiştir."

Âyet: 44

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ ۭ وَاِنْ مِنْ
شَىْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ وَلٰكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ ۭ
اِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤٤﴾

Meâli:

"Yedi gök ile yer ve onlarda bulunanlar, yalnız onu tesbih ederler. Her şey ancak (onu) kendi hamdi ile tesbih eder. Fakat onların tesbihini anlayamazsınız. Şüphesiz o, halimdir. Çok mağfiret edendir."

İZAHLARI:

1- Rasulüm! Söyle onlara: sizin iddia edegeldiğiniz gibi Allâh'ın kendisiyle birlikte bir takım ilahlar olsaydı, o taktirde elbette arşın sahibi olanlar Allâh'a bir yol ararlardı. Hani ya böyle bir şey yok. Ey müşrikler! dikkatli olun:

2- "O, münezzehtir..." sizin iddia ettiğiniz şeyleri o yarattı. Onlara muhtaç olmaktan müstağnidir, münezzehtir. O:

"...söyleyegeldiklerinizden de büyük bir üstünlükle yücelmiştir" Sizin öteden beri söylediklerinizi, kuru bir yalandan ve iftiradan ibarettir. Alabildiğine değersiz ve gülünçtür. Allâh ise, yüceliğinin, büyüklüğünün, sınırı olmayan bir hâlıktır. Şunu iyi bilin, iyi anlayın ki:

3- "Yedi gök ile yer ve onlarda bulunanlar, yalnız O'nu tesbih ederler..." Yedi kat gökler ve oralarda bulunan her şey, haliyle kendilerini Allâh'ın yarattığını ispat eder. Yaratırken hiçbir şeye muhtaç olmadığını gösterir. Yer yüzüne baktığımızda da yine her şey onun bir yaratıcı olduğunu ve noksanlıktan münezzeh olduğunu ispat eder. Hem de:

"...Her şey ancak (onu) kendi hamdi ile tesbih eder..." İyice dikkat eder aklınızı erdirirseniz, her varlık, en ince yapılışıyla yaratılışıyla, O'nun övülmeye layık olduğunu, O'nun bir ortağa muhtaç olmadığını, bundan münezzeh olduğunu ispat eder. Hiç mi beyniniz yok?

"...Fakat onların tesbihini anlayamazsınız..." Sizin diliniz sizin ifade şeklinizle onlarınki ayrı ayrıdır. Siz ancak onlara bakarak, yaratılışları üzerinde incelemeler yaparak, ilmi yönden araştırmalar yaparak onlardaki gördüğünüz terkiplerden bir şeyler anlayabilirsiniz. Ama nerede sizde bu araştırma?

"...Şüphesiz o, halimdir. Çok mağfiret edendir" Allâh halimdir. Hoş görülüdür, merhametlidir. Birden bire cezalandırmaz. bâtılı bırakıp hakka dönmemize mühlet verir. Dönerseniz, tevbe ederseniz sizi affeder. Günahlarınızı bağışlar. Çok mağfiret edicidir.

(Burası ile ilgili birçok âyetlerden bir kısmını da okyalım: Nûr 41. Hadid 1. Haşr 1, 24. Saff 1. Cum'a 1. Teğabün 1. âyetler)

Âyet: 45

وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ حِجَابًا مَّسْتُوْرًا ۙ ﴿٤٥﴾

Meâli:

"Sen Kur'ânı okuduğun zaman, senin aranla ahirete îman etmeyenlerin arasına gizlenmiş bir perde koyarız."

Âyet: 46

وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ۭ وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْاٰنِ وَحْدَهٗ وَلَّوْا عَلٰٓى اَدْبَارِهِمْ نُفُوْرًا ﴿٤٦﴾

Meâli:

"Kalpleri üzerine de onun anlamalarına (engel) örtüler koyarız. Kulaklarına da bir ağırlık. Rabbini Kur'ânda bir olarak zikrettiğin zaman, kaçarak arkalarına dönüverirler."

Âyet: 47

نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُوْنَ بِهٖٓ اِذْ يَسْتَمِعُوْنَ اِلَيْكَ وَاِذْ هُمْ نَجْوٰٓى اِذْ يَقُوْلُ الظّٰلِمُوْنَ اِنْ تَتَّبِعُوْنَ اِلَّا رَجُلًا مَّسْحُوْرًا ﴿٤٧﴾

Meâli:

"Seni dinleyecekleri zaman, neyi dinleyeceklerini, onlar gizlice zalimlerin: "Ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz" diyeceklerini biz biliyoruz."

Âyet: 48

اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوْا لَكَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوْا فَلَا

﴿٤٨﴾ يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلاً

Meâli:

"Bak sana nasıl misaller verip de saptılar. Artık bir yola güçleri yetmeyecek."

İZAHLARI:

1- Habibim! Sen Kur'ânı okuduğun zaman, o ahirete inanmayan kâfirlerle senin arana, Kur'ânı dinlemek istemedikleri için gizleyen ve seni göremeyecekleri bir perde gereriz. Onlar bu perdeyi de seni de göremezler. Küfür karanlığı içinde kalırlar.

2- "Kalpleri üzerine de onu anlamalarına (engel) örtüler koyarız. Kulaklarına da bir ağırlık..." îmansızlıktan kalpleri kararmış bu kâfirler, hiçbir şeyi anlayamaz hale gelirler. Tam anlamıyla beyinsizleşirler. Onların kulakları da iyice ağırlaşır, hakkı duyamaz hale gelirler. Artık onlar öyle bir duruma düşerler ki:

"...Rabbini Kur'ânda bir olarak zikrettiğin zaman, kaçarak arkalarına dönüverirler?" Şeytanın kelime-i tevhitten kaçtığı gibi kaçarlar. Nereye kaçacaklar? En büyük musibet olan küfre kaçacaklar. İçinde ebedi kalacakları cehenneme kaçacaklar. Fakat bunu idrak edemezler. Habibim:

3- "Seni dinleyecekleri zaman, neyi dinleyeceklerini, onlar gizlice zalimlerin: "Ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz" diyeceklerini biz biliyoruz" Onlar senin okuduğun Kur'ânı dinleyecekleri zaman, bir ağman aramak, kendilerine uygun bir şey aramak üzere dinlerler. Aralarında fiskos yaparak bunun üzerinde anlaşırlar. Bu zalimler, belleyebildikleri, yakıştırabildikleri sözlerle müslümanlara: "Siz ancak büyülenmiş, ne yaptığını bilmeyen bir kimseye uyuyorsunuz. Bunu bırakın" gibi caydırıcı sözler söylerler.

4- "Bak sana nasıl misaller verip de saptılar..." Bunlar elbette maksatlarına ulaşamazlar. Ancak kendileri sapıtırlar.

"...Artık bir yola güçleri yetmez" Çaresiz kalırlar. Rasulüm hiç üzülme. İşte bunlar böyledir.

(Bakara 18. 171. En'âm 25. Enfâl 22. Hûd 20. Kehf 57. Furkan 8, 9. Neml 80. Lokmân 7. Sebe' 31. Rûm 52. Zümer 45. Fussılet 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 49

وَقَالُوٓا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ
خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٤٩﴾

Meâli:

""Birer kemik ve parçalar olduğumuz zaman mı, hakikaten yeni bir yaratılış olarak mı cidden dirilmişler olacağız?" dediler."

Âyet: 50

قُلْ كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيدًا ﴿٥٠﴾

Meâli:

""Birer taş veya demir olun" de."

Âyet: 51

اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِى صُدُورِكُمْ ۚ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا ۖ
قُلِ الَّذِى فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ فَسَيُنْغِضُونَ اِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ
وَيَقُولُونَ مَتٰى هُوَ ۖ قُلْ عَسٰٓى اَنْ يَكُونَ قَرِيبًا ﴿٥١﴾

Meâli:

"Yahut göğüslerinizde büyüyen şeylerden bir yaratık olun. Hemen: "Bizi kim iade edebilir?" derler. "Sizi ilk defa yaratan" de. Artık sana başlarını sallayacaklar ve: "O ne zaman?" diyecekler "yakın olması gerekir" de."

Âyet: 52

يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ اِنْ لَبِثْتُمْ
اِلَّا قَلِيلًا ﴿٥٢﴾

Meâli:

"Sizi çağırdığı, onun hamdi ile de icabet edeceğiniz ve ancak azıcık kaldığınız sanacağınız gün."

İZAHLARI:

Ahireti inkar eden kâfirler:

1- "Birer kemik ve parçalar olduğumuz zaman mı..." dirileceğiz şeklinde alay ederek ahireti inkar ederler ve devamla:

"..."Hakikaten yeni bir yaratılış olarak mı, cidden dirilmişler olacağız?" dediler." Böylece bir yandan alay ederlerken öte yandan ahireti, dirilmeyi, sorguya çekilmeyi, cenneti, cehennemi inkar ediyorlar idi. Habibim onlara:

2- ""Birer taş veya demir olun" de." Her biriniz gücünüz yetiyorsa, birer taş olun veya demir olun. Yine de dirileceksiniz, bu inkarınızın hesabını vereceksiniz. Hatta:

"...Göğüslerinizde büyüyen şeylerden bir yaratık..." Sizce dağlar, kayalar gibi parçalanması, değişip yeniden insan olmasını içinizde büyüttüğünüz (kafanızda tasarladığınız) bir şey olun. Yine de dirilip hesaba çekileceksiniz. Bundan kurtuluş yok.

"...Hemen: "Bizi kim iade edebilir?" derler." Bizi yeniden eski halimize kim döndürebilir? Diye inatlarını tekrarlarlar. Habibim:

""...Sizi ilk defa yaratan" de." Sizi daha önce hiç yok iken kim yarattıysa, işte o tekrar yaratacaktır. Onlar:

"...Sana başlarını sallayacaklar ve: "O ne zaman?" diyecekler" yine alay ederek kafalarını sallayarak, ne zamanmış, hadi canım, olur mu böyle şey? Şeklinde itiraz ederler. Rasulüm:

""Yakın olması gerekir" de." Her gelecek yakın demektir. Onun yakın olmasını umarız. Her an gelebilir. Bekleyin:

3- "Sizi çağırdığı, O'nun hamdi ile de icabet edeceğiniz ve ancak azıcık kaldığınızı sanacağınız gün" Allâh'ın sizi çağıracağı bir gün gelecek. İşte o gün ister istemez huzuruna varacaksınız. Hem de O'nun hamdi ile. O'nun her şeye kadir olduğunu göre göre, tasdik ede ede varacaksınız. Dünyada kaldığınız sürenin de pek az olduğunu bileceksiniz. Asıl uzun ömrün ahirette olduğunu iyice anlamış olacaksınız. Ama iş işten geçmiş olacak.

(Bu sûre 98. Yûnus 45, 48. Enbiyâ 38. Neml 71. Mü'minûn 35-37, 82. Sebe' 29. Yasin 48, 49, 78-79. Rûm 55. Saffat 16, 53, Arâf 35. Vakıa 47-49. Mülk 25. Naziât 11-13, 46. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 53

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنزَغُ بَيْنَهُمْ ۚ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا ﴿٥٣﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Kullarıma söyle: En güzel olanı söylesinler. Muhakkak şeytan onların aralarını bozar. Gerçekten şeytan insanlar için açık bir düşmandır."

ÎZAHI:

Rasulüm! Mü'min kullarıma söyle: kâfirlerle karşılaştıkları zaman onlar sövse bile onlara söğmesinler. En güzel tatlı sözler söylesinler. Âyeti kerîme, Ömer ibni Hattap hakkında nâzil olduğu rivâyet edilir. Araplardan biri kendisine sövünce onu öldürmeye yeltendi. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu. Ama âyeti kerîmenin hedefi bütün mü'minler. Mü'minlere sabırlı ve olgun olmaları yakışır. Sinirli, feveranlı olmaları doğru olmaz. Çünkü:

"...Muhakkak şeytan onların arasını bozar..." karşılıklı olarak birbirlerine söverler, ağır sözler savururlarsa, şeytana fırsat vermiş olurlar:

"Gerçekten şeytan insanlar için açık bir düşmandır." Her iki tarafı iğvalar, bir birine düşürür fesatlığa, kötülüğe yol açar da önüne geçilemeyecek çirkin hadiselere sebep olur. Onun için daima sözün en güzelini, en tatlısını, yatıştırıcı olanını söyleyin.

(Araf 199, 200. Hûd 7. Yûsuf 5, 100. Nahl 96, 97, 125-128. Hacc 3. Mü'minûn 96, 97. Nûr 27, 28. Ankebût 46. Fâtır 6. Zümer 18. Zuhruf 62. Fussılet 33-36. Mülk 2. âyetlerini de okuyalım).

Âyet: 54

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ ۖ إِن يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِن يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ ۚ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿٥٤﴾

Meâli:

"Rabbiniz sizi en iyi bilendir. Dilerse size merhamet eder, veya dilerse size azap eder. Seni onlar üzerine bir vekil de göndermedik."

Âyet: 55

وَرَبُّكَ اَعْلَمُ بِمَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا
بَعْضَ النَّبِيّٖنَ عَلٰى بَعْضٍ وَاٰتَيْنَا دَاوٗدَ زَبُوْرًا ﴿٥٥﴾

Meâli:

"Yine Rabbiniz göklerde ve yerdekileri en iyi bilendir. Andolsun peygamberlerin de kimini kimine üstün kıldık. Davud'a da Zebur'u verdik."

İZAHLARI:

1- Ey İnsanlar! Sizi yaratan Rabbiniz sizi en iyi bilendir. Hanginizin ne niyette olduğunu, içini, dışını, küfrünü, îmanını en iyi bilendir. Dilerse size merhamet eder, arzunuza göre îman nasip eder, cennetine kor. Dilerse niyetinize göre küfredersiniz. Bu yüzden cehenneme kor, orada size azap eder. Rasulüm:

"...seni onlar üzerine bir vekil de göndermedik..." onların bekçisi zorla hidâyete sevk edicisi değilsin. Sana düşen yalnız tebliğdir.

2- "Yine Rabbiniz göklerde ve yerdekileri en iyi bilendir..." Çünkü onları yaratan O' dur. Kimin kime neyin neye muhtaç olduğunu en iyi şekilde bildiği için Peygamber gönderdi.

"...Andolsun peygamberlerin de kimini kimine üstün kıldık..." Kimine kitap indirdik, kimine daha çok imkan verdik. Onların da aralarında dereceler yaptık. Bakın.

"...Davud'a da Zebur'u verdik." Onu da bu kitapla üstün kıldık. O sıradan bir kral da değildi. O Zeburda son peygamberin geleceği ümmetinin de, ümmetlerin en hayırlısı olacağı haber veriliyordu. Nitekim Enbiya suresinin 105. âyetinde de bu hakikate işaret buyrulmuştur. Tahakkuk da etti.

(Bakara 253. Âl-i imran 73. En'am 66, 107, 117, 124. Yûnus 108. Zümer 41. Şura 6, 24. Necm 30, 32. Kalem 7. Ğaşiye 21. 22. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 56

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾

Meâli:

""Ondan başka iddia ettiklerinizi çağırın" de. Artık sizden zararı kaldırmaya ve değiştirmeye sahip olamazlar."

Âyet: 57

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾

Meâli:

"Onların taptıkları bunlar; "Hangisi yakın" diye Rablerine vesile arıyorlar ve onun rahmetini umuyorlar, azabından da korkuyorlar. Şüphesiz Rabbinin azabı sakınılmış oldu."

ÎZAHLARI:

Habibim: O Allâh'tan başkasına tapan ve onlardan meded bekleyen müşriklere:

1- "" Ondan başka iddia ettiklerinizi çağırın" de." Çağırsınlar bakalım gelebilecekler mi? Gelemezler. Çünkü;

"... Sizden zararı kaldırmaya ve değiştirmeye sahip olamazlar." ki gelebilsinler. O müşriklerin:

2- "...taptıkları bunlar; " Hangisi yakın" diye Rablerine vesile arıyorlar ve onun rahmetini umuyorlar ve azabından da korkuyorlar..." Araplardan birtakımları cinleri hayal ederek onlara tapıyorlardı. Cinlerin bir kısmı müslüman oldu ve Allâh'a yaklaşmaları için vesile olarak ibadetlerin hangisi daha yakındır, onu araştırıyorlardı. Bu âyeti kerîme nâzil oldu. (Buhari İbni Mes'ud'dan rivayet etti.)

Ey Müşrikler: Siz Allâh'a yaklaşmak için putları, cinleri ve melekleri vesile yapıyorsunuz. Halbuki bu taptığınız şeyler Allâh'a yaklaşmak için ibadet yapmayı araştırıyorlar. İnsanı Allâh"a yaklaştıracak şey yal-

nız ibadet ve Allâh'ın razı olacağı amellerdir. Siz bu ibadetleri ve salih amelleri bırakarak taptığınız şeyleri mi vesile ediyorsunuz. Şunu iyi bilin ki ;

3- "... Şüphesiz Rabbinin azabı sakınılmış oldu." Allâh'ın azabı sakınılacak, korkulacak, ondan kurtulunması için çare aranılacak bir gerçektir. İşte bu azab siz müşrikler içindir.

(Araf 194, 195, 197, 198. Hacc 73. Kasas 64. Sebe 22. Fâtır 13, 14, 40. Zümer 38. Ahkaf 4, 5. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 58

وَاِنْ مِنْ قَرْيَةٍ اِلاَّ نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ اَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا ۭ كَانَ ذٰلِكَ فِى الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٥٨﴾

Meâli:

"Bir belde yok ki biz ancak kıyâmet gününden önce onun helak edicisiyiz veya onun şiddetli bir azap edicisiyiz. Bu kitapta yazılmış oldu."

ÎZAHI:

Halkı îmansız, ahlaksız, zalim olan memleketlerden hepsini kıyâmet gelmezden önce onları ya helak ederiz veya çeşitli musibetlerle en çetin bir azapla azaplandırırız. Bu ta ezelden taktir edilmiş ve kitaba yazılmıştır. Bu zalimlerin bundan kurtulmaları asla mümkün değildir.

(Arâf 4, 164. Hıcr 4. Kehf 59. Meryem 74, 98. Hacc 45. Kasas 59. Ankebût 31. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 59

وَمَا مَنَعَنَآ اَنْ نُرْسِلَ بِالْاٰيَاتِ اِلاَّ اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُونَ ۭ وَاٰتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا ۭ وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيَاتِ اِلاَّ تَخْوِيفًا ﴿٥٩﴾

Meâli:

"Ve âyetleri göndermemizi, öncekilerin onu yalanlamasından başkası bizi men etmemiştir. Semûde de deveyi görünür halde getirdik de ona zulmettiler. Âyetleri korkutmaktan başka da göndermiyoruz.

ÎZAHI:

Habibim! "Bu müşriklerin senden istediği mucizeyi sana verirsem, bunlar yine îman etmezler. Bu yüzden Salih Aleyhisselamın kavmi gibi bunları da en feci şekilde helak ederim. Bundan dolayı bu mucizeyi vermiyorum. Buna mani olan evvelkilerin yalanlamalarıdır. Her ne kadar bunlar seninle alay etseler de, bunların nesillerinden mü'minler gelecek. İstersen bunu ağır alalım. Sonu iyi gelir. Sabırlı ol" diye tavsiyede bulunuldu. Netice de böyle oldu. O müşriklerin kimi Müslüman oldu. Kiminin de nesilleri Müslüman oldu. Kendileri de birer birer helak olup gittiler.

İmamı Ahmed ve Nesâinin İbn-i Abbas'tan rivâyetine göre Mekke müşrikleri: "Safayı altın yaparsan, şu dağları da kaldırır da yerine de ziraat yaparsak îman ederiz" dediler. Allâh tarafından Peygamberimize "İstersen bunların istediğini yapalım, helak olsunlar. İstersen bunlara mühlet verelim" işareti geldi. Efendimiz mühleti tercih etti. Bunun üzerine bu âyet nâzil oldu.

"...Semûde de deveyi görünür halde getirdik de ona zulmettiler..." Semûd kavminin isteği üzerine bir dişi deveyi mucize olarak Salih Aleyhisselama verdik. Bunu gördüler, bildiler ama yine de onu inkar ettiler, ayaklarını keserek zulümle onu öldürdüler. Biz de onları feci şekilde helak ettik. Bunu hatırlasınlar da ibret alsınlar.

"...âyetleri korkutmaktan başka da göndermiyoruz" Biz bu mucizeleri onları korkutmak için gönderiyoruz. İnanmayacaklarını biliyoruz. Nihâyet helak ediyoruz. Hûd sûresinin 61-68. âyetlerini de okuyalım.

Âyet: 60

وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ ؕ وَمَا جَعَلْنَا الرُّءْيَا
الَّتِىٓ اَرَيْنَاكَ اِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُوْنَةَ فِى

الْقُرْاٰنِ ۭ وَنُخَوِّفُهُمْ ۙ فَمَا يَزِيْدُهُمْ اِلَّا طُغْيَانًا كَبِيْرًا ﴿٦٠﴾

Meâli:

"Hani ya sana: "Şüphesiz Rabbin insanları kuşattı" demiştik. Sana (miracda) gösterdiğimiz görüşü ve Kur'ândaki lanetlenmiş ağacı, insanlar için bir fitneden başka yapmadık. Onları da korkutuyoruz. Fakat onları büyük bir azgınlıktan başka artırmıyor."

İZAHI:

Habibim! Hatırla:

1- ""Hani ya sana: "Şüphesiz Rabbin insanları kuşattı" demiştik." Seni şerrlerinden korumak için Mekke insanlarının çevrisini kuşattık ve onları kıpırdayamaz hale getirerek sana yapacakları zararları önlemiştik. Sana bir şey yapamadılar. Sana da ismet sıfatını vermiştik. Böylece emniyette yaşadın.

2- "...Sana (miracda) gösterdiğimiz görüşü ve Kur'ândaki lanetlenmiş ağacı o insanlar için bir fitneden başka yapmadık..." Rasulüm! Seni Mescid-i Haramdan alarak Mescid-i Aksaya, oradan da gökleri geçerek Sidretül-müntehaya götürdüğümüzde sana gösterdiğimiz mevcudatı haber vermen ve Kur'ânda adı geçen zakkum ağacını bildirmen insanlar için birer imtihandı. Bunları duyan mü'minlerin îmanları kuvvetlendiği gibi, kâfirlerin de küfürleri kabardı. İşte bu imtihan, sağlam Müslümanlarla inatçı kâfirleri sana çok iyi tanıttı.

3- "...Onları da korkutuyoruz. Fakat onları büyük bir azgınlıktan başka artırmıyor." Onları dünya musibetleri, ahiret azabı ve zakkum ağacı ile korkutuyoruz. Ama bu korkutmalara da inanmayan, yalanlayan ve her şeyi bu dünyadan ibaret sanan kâfirler, yarışırcasına azgınlıklarını ve taşkınlıklarını artırıyorlar. Habibim: Sen üzülme. Kendilerine şimdilik mühlet verdiğimiz bu inatçıları elbette zamanı gelince azabımız yakalayacaktır. Yakaladı da. Şimdiki kâfirlerin sonu da böyle olacak.

(Bakara 19. Mâide 64, 67, 68. Enfâl 30. Nahl 127, 128. Neml 70. Saffat 62-66. Duhân 43-46. Necm 10-18. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 61

وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوٓا اِلَّآ اِبْلِيسَ ۖ
قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا ۚ ﴿٦١﴾

Meâli:

"Hani, meleklere: "Adem'e secde edin" dedik de secde ettiler. Ancak İblis: "Çamurdan yarattığın kimseye mi secde edeceğim?" dedi."

Âyet: 62

قَالَ اَرَاَيْتَكَ هٰذَا الَّذِى كَرَّمْتَ عَلَىَّ لَئِنْ اَخَّرْتَنِ اِلٰى
يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَاَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهٗٓ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٢﴾

Meâli:

""Bana karşı mükerrem kıldığın bunu haber verir misin? Andolsun beni kıyâmet gününe kadar geciktirirsen, yemin ederim ki onun zürriyetini –birazı hariç– elbette yularlarım" dedi."

Âyet: 63

قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ جَهَنَّمَ جَزَآؤُكُمْ
جَزَآءً مَوْفُورًا ﴿٦٣﴾

Meâli:

""Haydi git. Onlardan sana kim de uyarsa, artık şüphesiz cehennem size mükemmel bir cezadır ceza" buyurdu."

Âyet: 64

وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَاَجْلِبْ عَلَيْهِمْ
بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِدْهُمْ ۚ
وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ اِلَّا غُرُورًا ﴿٦٤﴾

Meâli:

"Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle çalkala. Süvarilerinle ve piyadelerinle de onlara karşı yüklen. Mallar ve evlatta da onlara ortak ol. Onlara va'd de et. Şeytan onlara gururdan başkasını da va'detmez ya."

Âyet: 65

﴿٦٥﴾ اِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ ۚ وَكَفٰى بِرَبِّكَ وَكِيلاً

Meâli:

"Şüphesiz benim kullarım, onların üzerinde senin bir baskın yoktur. Vekil olarak da senin Rabbin yeter."

İZAHLARI:

Habibim! Ümmetine şunları da hatırlat:

1- "Hani, meleklere: "Adem'e secde edin" dedik de secde ettiler. Ancak İblis: "Çamurdan yarattığın kimseye mi secde edeceğim?" dedi." Ateşten yaratılan şeytan, toprağı ateşten hakir görerek, kendinin Adem'den üstün olduğunu iddiaya kalkıştı. Aslında insanın yaratılış kabiliyetinin kendisinden daha üstün olduğunu anlayınca, bunu çekemedi. Ondaki çok üstün kabiliyeti şaşırtma ve bocalamaya çevirme gayreti içine girdi. Allâh'a dönerek:

2- "Bana karşı mükerrem kıldığın bunu haber verir misin?..." sorusu ile Allâh'a yaklaşma fırsatı aradı. Bir yandan da taaccübünü açıklamaya çalıştı ve şöyle bir şeytanlık düşündü:

3- ""Andolsun beni kıyâmet gününe kadar geciktirirsen, yemin ederim ki onun zürriyetini –birazı hariç- elbette yularlarım" dedi." Kendisinin yaratılışındaki insanın içine, gönlüne sızma ve onu şaşırtma kabiliyetine güvenerek Allâh'a bu teklifte bulundu. Allâhu Teâlâ da imtihan için yarattığı insanın bu şeytana uyup uymayacağını denemek üzere:

4- ""Haydi git. Onlardan sana kim de uyarsa, artık şüphesiz cehennem size mükemmel bir cezadır ceza" buyurdu." Böylece insanın yaratılışındaki imtihan gayesine uygun bir izin vermiş oldu. Devamla:

5- "Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle çalkala. Süvarilerinle ve piyadelerinle de onlara karış yüklen..." emrini vererek şeytanı insanlar üzerinde vazifelendirdi. İnsanlar üzerinde bütün imkanlarını

kullanarak onların cüz'i iradelerini nasıl kullanacaklarının yolunu açtı. Yine devamla:

6- "...Mallar ve evlatta da onlara ortak ol. Onlara va'd de et" Onların mallarını kazanırlarken bir takım va'dlerde bulunarak haramdan kazanmalarını, iyi netice alacaklarını, bol kazanca nail olacaklarını, zengin olacaklarını vaad et. Çocuklarına da ortak ol. Nikahsız olarak evlenmelerini, zina yaparak çocuk sahibi olmalarını, doğan çocuklarına dinini öğretmemelerini, ahlaksız yetiştirmelerini iğva et. Bakalım sana ne derece uyacaklar.

7- "...Şeytan onlara gururdan başkasını va'detmez ya" Şeytanın işi başka ne olabilir? Elinden başka ne gelebilir? Onun işi kötüleri iyi göstermek, bâtılları hak göstermek, fenalıkları süsleyip aldatmaktan ibarettir. Buna kanan, ancak cüz'i iradesine sahip olamayan kötülüğe meyilli olanlardır. Fakat:

8- "Şüphesiz benim kullarım, onların üzerinde senin bir baskın yoktur. Vekil olarak da senin Rabbin yeter" Ey İblis! Şunu da iyi bil ki, benim iradesine sahip olan, kötülüğe meyletmeyen, iyilikten ayrılmayan îmanlı kullarım var ya, işte onlar üzerinde hiçbir tesirin, hiçbir baskın, hiçbir hakimiyetin olamaz. Sanma ki bütün kullarımı şaşırtacaksın. Ancak kendinle birlikte cehenneme layık olanları kandırabilirsin.

Burada alacağımız ders, kendimize iyi hakim olmak, şeytanın gönlümüze, nefsimize vereceği iğvalara, vesveselere karşı uyanık olmak, Allâh'ın verdiği emirlere iyi sarılmak, yaptığı yasaklardan son derece sakınmaktır. Devamlı surette çok önemli bir imtihan içinde olduğumuzu hatırdan çıkarmamaktır.

(Bakara 34, 268. Nisâ 117-121. Arâf 11-18. Hıcr 31-43. Nahl 99, 100. Kehf 50. Tâha 116-123. Ankebût 38. Sâd 73-85. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 66

رَبُّكُمُ الَّذِى يُزْجِى لَكُمُ الْفُلْكَ فِى الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ ۚ اِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿٦٦﴾

Meâli:

"Rabbiniz, fazlından arayınız diye denizde gemileri sizin için yüzdürendir. Şüphesiz O, size merhametli oldu."

Âyet: 67

وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ اِلَّآ اِيَّاهُ ۚ فَلَمَّا نَجّٰيكُمْ اِلَى الْبَرِّ اَعْرَضْتُمْ ۚ وَكَانَ الْاِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾

Meâli:

"Denizde size zarar dokunduğu zaman da, ancak kendine taptığınız şeyler hatırınızdan çıkar. Fakat sizi karaya (çıkarıp) kurtardığı zaman dönüverdiniz. İnsan da pek küfreden oldu."

Âyet: 68

اَفَاَمِنْتُمْ اَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ اَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾

Meâli:

"Sizi kara yanında gömmesinden veya üzerinize çakıl savuran bir fırtına göndermesinden emin mi oldunuz? Sonra kendinize bir vekil de bulamazsınız."

Âyet: 69

اَمْ اَمِنْتُمْ اَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً اُخْرٰى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ ۙ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾

Meâli:

"Yoksa başka bir defa oraya döndürüp de üzerinize rüzgardan bir kasırga göndermesinden ve sizi küfretmeniz sebebiyle batırmasından emin mi oldunuz? Sonra kendisiyle bize karşı bir yardımcı da bulamazsınız."

Âyet: 70

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِٓى اٰدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِى الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ

مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿٧٠﴾

Meâli:

"Andolsun Adem oğlunu da mükerrem kıldık. Hem onları karada ve denizde taşıdık. Onları lezzetlilerden de rızıklandırdık. Onları yarattıklarımızdan çoğuna üstün kıldık üstün."

İZAHLARI:

Allâhu zülcelal insanlara yaptığı ihsanların bir kısmını hatırlatmak üzere şu âyetleri inzâl buyurmuştur:

1- "Rabbiniz, fazlından arayınız diye denizde gemileri sizin için yüzdürendir..." Ey İnsanlar! Düşünün bir defa. Denizleri yaratırken üzerinde gemilerin yüzebileceği şekilde yaratmıştır. Bundan yararlanma imkanı da bahşederek Allâh'ın fazlı kereminden faydalanıyorsunuz. Denizlerin içindeki balıklardan, mücevherattan, süngerlerden yararlandığınız gibi, deniz ötesi memleketlerden de pek çok ticaret malları alıyor ve onlara satıyorsunuz. Bunları düşünün. Çünkü:

"Şüphesiz O, size merhametli oldu" Allâh'ın size olan rahmetinin ne kadar bol olduğunu, sizi ne kadar sevdiğini, nice nimetler ihsan ettiğini anlayın da ona gereği gibi kulluk yapın. Bakın:

2- "Denizde size zarar dokunduğu zaman da, ancak kendine taptığınız şeyler hatırınızdan çıkar..." Denizde batma tehlikesiyle karşılaştığınızda o taptığınız putları unutursunuz, onların sizi kurtaramayacağını, size yetişemeyeceğini, hiçbir şeye güçlerinin yetmeyeceğini hatırlayarak, onları kafanızdan siliverir, Allâh'a yalvarırsınız.

"...Fakat sizi karaya (çıkarıp) kurtardığı zaman dönüverirsiniz..." Yine onlara tapmaya başlarsınız. Hakikaten:

"...İnsan da pek küfreden oldu" Allâh'ın nimetlerini, onun yardımlarını unutuveren, çarçabuk nankör olan bir varlık oldu. Ey insanlar size soruyoruz:

3- "Sizi kara yanında gömmesinden veya üzerinize çakıl savuran bir fırtına göndermesinden emin mi oldunuz?..." Allâh'ı ne çabuk unuttunuz? O sizi karada da yakalar, orada da yerin dibine gömebilir. Orada da çakıl taşlarını savuran fırtınalarla sizi helak edebilir. Neyinize güveniyorsunuz?

"...Sonra kendinize bir vekil de bulamazsınız" Sizin güvenebileceğiniz, sizi koruyacak, müdafaa edecek bir vekil, bir kefil de bulamazsınız. Öyle ise neye güveniyorsunuz? Hiç mi düşünmü-yorsunuz?

4- "Yoksa başka bir defa oraya döndürüp de üzerinize rüzgardan bir kasırga göndermesinden ve sizi küfretmeniz sebebiyle batırmasından emin mi oldunuz?..." Siz bir daha o denize dönmeyecek misiniz? Yine tekrar dönüp de batmayacağınızdan emin misiniz? Ne oluyor size.

"...Sonra, kendisiyle bize karşı bir yardımcı da bulamazsın" Çaresiz kalacağınızı hiç mi düşünmüyorsunuz? Hatırlayın ki:

5- "Andolsun Adem oğlunu da mükerrem kıldık..." Ona verdiğimiz akıl, kalp, eller, ayaklar, en güzel kılık, güzel yüzle, emirlerine verdiğimiz ehli hayvanlarla, çeşitli gıda maddeleriyle, madenleriyle ikramda, ihsanda bulunarak mükerrem ve şerefli kıldık. Hâlâ düşünemeyecekler mi?

"...Hem onları karada ve denizde taşıdık..." Karada atlar, develer, merkepler, trenler, çeşitli motorlu vasıtalarla taşıyoruz. Denizde de küçüklü büyüklü çeşitleri gittikçe artan tekneler ve gemilerle taşıyoruz. Onlara verdiğimiz akıl ve bol imkanlarla havada uçuruyoruz. Daha da neler yaratabiliriz. Hâlâ akılları ermeyecek mi?

"...Onları lezzetlilerden de rızıklandırdık..." Çeşitli tatlılar, ayrı ayrı etliler, sütler ve sütlüler, sebzeler ve meyveler, nişastalı gıdalarla rızıklandırdık. Bunların lezzetlerini duymaları için ağızlarına guddeler (tat alıcılar) içlerine iştahlar verdik. Hâlâ anlamayacaklar mı?

"...Onları yarattıklarımızdan çoğuna üstün kıldık üstün." Yarattığımız canlılara bir baksınlar. Onların hangisi insanlardan üstün? Hangisi insanları emrine almış? Hangisi insanlardan daha şerefli? Gösterebilirler mi? Ama insan, bunların hepsinden, güzel, hepsinden akıllı, hepsinden her bakımdan üstün, bunların hepsini de emirlerine alabildikleri açıkça bilinmektedir. Hâlâ şükretmeyecekler mi?

(Bakara 164. Araf 64. Yûnus 22, 23, 73. Hûd 37, 38. İbrâhîm 32. Nahl 4-8, 14, 45. Hacc 65. Mü'minûn 21, 22. Ankebût 65. Rûm 46. Lokmân 31. Fâtır 12. Yasin 41, 42. Ğafir 79, 80. Zuhruf 12, 13. Mülk 16, 17. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 71

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ ۚ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ
فَأُولَٰئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧١﴾

Meâli:

"Bütün insanları imamları ile çağıracağımız günü hatırla. Artık kimin kitabı sağından verildiyse, işte bunlar kitaplarını okuyacaklar. Basit bir zulüm de olunmayacaklar."

Âyet: 72

وَمَنْ كَانَ فِي هٰذِهٖٓ اَعْمٰى فَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ اَعْمٰى
وَاَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾

Meâli:

"Kim de burada kör idiyse, artık o, ahirette de kördür. Yol bakımından da daha sapıktır."

İZAHLARI:

Rasulüm! Bütün insan topluluklarının imamlarıyla, önderleriyle, Peygamberleriyle kitaplarıyla çağırdığımız mahşer gününü hatırlat. O gün her sınıf insan, Yahudi Tevrat kitabıyla Mûsâ peygamberiyle, Hıristiyan İncil kitabıyla, İsâ peygamberiyle, Müslümanlar Kur'ânı Kerîmle, Muhammed Aleyhisselam ile birlikte, diğer milletler de kendi peygamberleriyle ve kitaplarıyla huzurumuza çağıracağız, hesaplarını amel defterleriyle kendilerine vereceğiz. Bu kitaplarla, peygamberlere uyanlarla, şeytana uyanlar ayrılacak.

1- "...Artık kimin kitabı sağından verildiyse, işte bunlar kitaplarını okuyacaklar. Basit bir zulüm de olunmayacaklar" Dünyada iken Peygamberlerine ve onlara gelen kitaplara hakkıyla uyan, şeytana kapılmayanların kitapları sağ taraflarından verilecek. Bunlar bu kitaplarını (amel defterlerini) okuyacaklar. Görecekler ki hiçbir amelleri eksik yazılmamış, görecekler ki bir zulüm ve bir ceza da yok. Doğrudan mükafatlanacakları cennetlere gidecekler.

2- "Kim de burada kör idiyse, artık o, ahirette de kördür. Yol bakımından da daha sapıktır" Bu dünyada kimler kitaplarını Peygamberlerini tanımadı, inkar etti, görmezden geldi, kör, sağır, akılsız kaldı ve şeytana uydu ise, ahirette de cenneti görmeyen körler olacak ve en bozuk, en kötü yol olan cehennem yoluna sapacaklar. Cennet yolunu göremeyecekler. Dünyadaki yaşayışlarına uygun cezayı çekecekler.

(Bakara 18, 124, 171. Nisâ 41, 49, 77. Mâide 177. Yûnus 43. Hûd 17. Hacc 78. Taha 124-127. Furkan 74. Neml 81. Nahl 84, 89. Yasin 12.

Rûm 53. Zümer 69, 70. Zuhruf 40. Ahkâf 12. Hakka 19-37. İnşikâk 7-15. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 73

وَاِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِىٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ لِتَفْتَرِىَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ ۖ وَاِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! Muhakkak ki sana vahyettiğimizden nerede ise, bize karşı başkasını uydurman için gerçekten seni aldatacaklar ve böylece seni dost edinmiş olacaklar."

Âyet: 74

وَلَوْلَآ اَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ اِلَيْهِمْ شَيْـًٔا قَلِيلًا ۚ ﴿٧٤﴾

Meâli:

"Ve eğer seni metanetli kılmasaydık, andolsun hemen hemen onlara biraz bir şey meyl edecektin."

Âyet: 75

اِذًا لَاَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيٰوةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

Meâli:

"Böylece sana yaşamanın katmerlisini ve ölümün katmerlisini gerçekten tattıracaktık. Sonra da bize karşı kendine bir yardımcı bulamayacaktın."

Âyet: 76

وَاِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْاَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَاِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ اِلَّا قَلِيلًا ﴿٧٦﴾

Meâli:

"Yine neredeyse gerçekten seni oradan çıkarmaları için yerden huzursuz edeceklerdi. Böylece de arkandan ancak biraz kalabileceklerdi."

Âyet: 77

سُنَّةَ مَنْ قَدْ اَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ
لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلاً ﴿٧٧﴾

Meâli:

"Peygamberlerden senden önce göndermiş olduğumuz kimselerin sünnetini hatırlatıyorum. Sünnetimizin bir değişikliğini de bulamazsın."

İZAHLARI:

1- Rasulüm! Şüphesiz ki sana vahyettiğimiz âyetlerden hemen hemen nerede ise, kaydıracaklar ve bize karşı başka şeyler uydurman için hakikaten seni fitneye düşürüp aldatacaklar, böylece seni dost edinmiş, emirleri altına almış olacaklardı.

Mekke müşrikleri Allâh'ın Rasulünü kaydırmak için çok hileler yaptılar, çok oyunlar oynadılar. Ama Allâh'ın izniyle muvaffak olamadılar. Ama daha sonraki tarihlere bakacak olursak, nice İslâm ileri gelenlerini aldattılar ve islama bir çok darbeler indirdiler. Hele hele devrimizde islama mal etmek üzere pek çok şeyler uydurulmakta, bazı müslümanları da aldatarak İslâm aleyhinde çaba harcamaktadırlar. Fakat islamın temeli o kadar sağlam ki asla hedeflerine ulaşamayacaklar. Kur'ânı Kerîm, hadis, fıkıh, akâid ve hukuk kitapları sapa sağlam elde olduğu gibi, bunları okuyan ve bu sahada yetişen pek çok islam uleması da varlığını koruyor.

2- "Ve eğer seni metanetli kılmasıydık, andolsun hemen hemen onlara biraz bir şey meyl edecektin" Habibim! Sana İsmet sıfatı vererek seni metanetli, azimli, sebatlı kılmasaydık, nerede ise, bu kâfirler seni kendilerine biraz da olsa meylettireceklerdi. Fakat onlara bu imkanı vermedik. Seni de koruduk, kelamımızı da muhafaza ettik. Şâyet sen biraz olsun onlara yönelseydin:

3- "Böylece sana yaşamanın katmerlisini ve ölümün katmerlisini gerçekten tattıracaktır..."Ceza olarak sana hem dünyada katmerli musibetler, kat kat azaplar verecektik, hem de ahirette sonu gelmez, tükenmez yığın yığın azaplar verecektik.

"...Sonra da bize karşı kendine bir yardımcı bulamayacaktın" Çaresiz kalarak cezanı çekecektin. Bak sana:

4- "Yine neredeyse, gerçekten seni oradan çıkarmaları için yerden huzursuz edeceklerdi..." Mekke müşrikleri seni bu yerden soğutmak, huzursuz etmek ve buradan çıkarmaları için el birliği yaptılar muvaffak olamadılar. Nihâyet bizim iznimizle Medine'ye hicret ettin ve orada seni güçlendirdik.

"...Böylece arkandan ancak biraz kalabileceklerdi" Seni Mekke'den çıkaracaklar da kendileri kalacak mıydı? Asla kalamazlardı. Nitekim kalamadılar da. Mekke fethedildi. Müslüman olan oldu. Kâfir kalanlar da belalarını buldular, helak olup gittiler.

5- "Peygamberlerden senden önce göndermiş olduğumuz kimselerin sünnetini hatırlatıyorum..." Eski devirlerdeki Peygamberlere yapılan eziyetler, sebebiyle o devirlerin kâfirlerini helak ettik. Bu bizim değişmez bir sünnetimiz, nizamımız, kanunumuzdur.

"...Sünnetimizin bir değişikliğini de bulamazsın" Aynı nizam devam eder. Hiçbir değişiklik göremezsin. Sana çatan, seninle uğraşanların sonu da öyle olacak. Habibim! Endişe etme.

Kıyâmete kadar İslâm düşmanlarının akıbeti de böyledir. Allâh'ın kanunu asla değişmez.

(Âl-i Imran 195. Mâide 67. Hûd 113. Enfâl 30, 38. Yûsuf 64. İbrâhîm 13. Hıcr 13. Fâtır 43. Ahzâb 38, 62. Feth 23. Kalem 51. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 78

اَقِمِ الصَّلٰوةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ الَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ ۖ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴿٧٨﴾

Meâli:

"Güneşin zevalinden gecenin kararmasına kadar namazı kıl. Sabah namazını da. Şüphesiz sabah namazı, meşhuddur."

Âyet: 79

وَمِنَ الَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهٖ نَافِلَةً لَّكَ ۖ عَسٰٓى اَنْ يَّبْعَثَكَ

رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ﴿٧٩﴾

Meâli:

"Geceden bir vakit uyan da kendin için nafile olarak namaz kıl. Rabbinin seni Mahmûd makama göndermesi ümitlidir."

Âyet: 80

وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِى مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِى مُخْرَجَ صِدْقٍ
وَاجْعَلْ لِى مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا ﴿٨٠﴾

Meâli:

"Ve: "Ey Rabbim! Beni (gireceğim yere) doğruluk girdirilişi ile koy. (Çıkacağım yerden) de doğruluk çıkarılışı ile çıkar. Tarafından da bana yardımcı bir hüccet ver" de."

Âyet: 81

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ ۚ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴿٨١﴾

Meâli:

"Yine: "Hak geldi, bâtıl da yok oldu. Şüphesiz bâtıl bir hiç idi" de."

İZAHLARI:

Allâhu azimüşşan, müşriklerin, kâfirlerin, münafıkların yani bütün din düşmanlarının tesiri altında kalmamanın, onlara kapılmadan dinde devamlı olarak metaneti korumanın, her an Allâh'la beraber olmanın yolunu göstermek üzere namaz ibadetini emretmiş ve:

1- "Güneşin zevalinden gecenin kararmasına kadar namazını kıl..." buyurmuştur. Rasulullâhın bizzat kıldığı: "Beni namaz kılarken gördüğünüz gibi namaz kılın" buyurduğu, Eshabı kiramın da aynen devam ettiği ve günümüze kadar tevatüren kılınarak geldiği gibi bu âyette beş vakit namaza işaret buyrulmuş olduğu anlaşılmıştır. Öğle vakti güneşin iyice dikildikten sonra kısalan gölgelerin uzamaya başlaması ile -ki buna "zeval" diyoruz- öğle vakti girmiş olur. Her şeyin gölgesi de -çekilen gölge hariç- bir veya iki misli uzanıncaya kadar öğle namazı kılınır. Gün batıncaya kadar da ikindi namazı kılınır. Güneş battıktan sonra iyice karanlık basıncaya kadar da akşam namazı kılınır. Gece karanlığı

basınca da şafak atıncaya kadar yatsı namazı ve vitir kılınır. Böylece dört vakit farz namaz kılınmış olur. Beşinci vaktin beyanı için de önemine binaen ayrıca şöyle buyrulmuştur:

"...Sabah namazını da..." kıl. Gecenin karanlığının sona erdiği, ağarmanın başladığı andan güneşin doğmasına kadar olan zaman içinde sabah namazını kıl emri verilmiştir. Bu vaktin önemini beyan etmek üzere de şöyle buyrulmuştur.

"...Şüphesiz sabah namazı, meşhûddur" yani meleklerin şahit olduğu, melekler tarafından müşahade edilen, görülen, onları imrendiren bir namazdır. Gece meleklerinin ayrılacağı, gündüz meleklerinin de geldiği ve her ikisinin de birlikte toplu olarak gözetlediği bir namaz. Ebu Hureyre'nin anlattığı bir hadîs-i şerîfte Rasulullâh (S.A.V.): "Sizi bir takım gece melekleri ve bir takım gündüz melekleri takip eder ve sabah namazında ve ikindi namazında birleşirler. Sizinle birlikte geceleyenler (semaya) çıkar. Onları Rabbi –bildiği halde– onlara sorar "kullarımı nasıl bıraktınız?" der. Onlar da: "onlar namaz kılarken kendilerine geldik, yine onlar namaz kılarken ayrıldık" derler" buyurdu. Buhari, Müslim.

Allâhu Teâlâ, sırf Peygamber Efendimize mahsus olmak üzere nafile olarak teheccüd namazı kılması için şu emri veriyor:

2- "Geceden bir vakit uyan da kendin için nafile olarak namaz kıl..." Yani gecenin bir kısmında uyan ve senin kendine mahsus olmak üzere farz değil, nafile olan bir namaz kıl buyurmuştur.

"...Rabbinin seni mahmûd makama göndermesi ümitlidir" Buyurarak onu müjdelemiştir. "Mahmûd makam" Rasulullâha mahsus çok övülmeye değer emsalsiz bir köşk diyebiliriz. Bu Allâh'ın bir vadidir. Ezan duasında da Efendimiz için Allâh'tan istediğimiz makamı mahmûd, burasıdır. Ümmetine yapacağı şefaatin buradan yapılacağı rivâyet edilir. Allâh şefaatine nail eylesin. Amin...

Allâhu celle celalühu, Rasulüne dolayısıyla bize şu duayı öğretiyor:

3- "Ey Rabbim! Beni (gireceğim yere) doğruluk girdirilişi ile koy. (Çıkacağım yerden) de doğruluk çıkarılışı ile çıkar. Tarafından da bana yardımcı bir hüccet ver" de." Yani Ey Rabbim! Beni Mekke'den hak üzerine çıkarıp, Medine'ye hak üzerine koyduğun ve çıkardığın gibi, dünyadan da dosdoğru Salih, sadık olarak çıkar, ahirette de cennete sevdiğin ve razı olduğun biri olarak koy. Dünyada iken hak dini tebliğ etmemde kolaylık olmak üzere:

"...Tarafından da bana bir hüccet ver" Ey Allâh'ım! Bana öyle bir delil, mucize, küffara tesir edecek, mü'minlere kuvvet verecek bir selahiyet ver ki tebliğatımda bana yardımcı olsun başarılı olayım.

4- Habibim! **"Hak geldi, bâtıl da yok oldu. Şüphesiz bâtıl bir hiç idi" de.** Kur'ânı Kerîm'in bir hak olarak geldiğini kâfirlere duyur. Onların tuttuğu yolun bâtıl olduğunu, hak gelince bu bâtılın kalamayacağını, devam edemeyeceğini anlat. Bâtılın zaten bir hiç olduğunu, hakkın yanında sıfırdan aşağı bir hayal olduğunu tebliğ et. İlmin geldiği yerde cehaletin kalamayacağını, ışığın geldiği yerde karanlığın yok olacağını, doğruluğun geldiği yerde eğriliğin olamayacağını onlara anlat ki hakkı kabul etsinler. Bu kısımla ilgili bir çok âyetlerden bazılarını da okuyalım:

(Bakara 43, 110, 238. Nisâ 103. Mâide 6. Hûd 114. Tâha 132. Ankebût 45. âyetler)

Âyet: 82

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَاۤءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۙ وَلَا يَزِيدُ الظّٰلِمِينَ اِلَّا خَسَارًا ﴿٨٢﴾

Meâli:

"Ve Kur'ândan o mü'minlere şifa ve rahmet olanı indiriyoruz. Zalimlere de hüsrandan başka artırmaz."

ÎZAHI:

Allâhu azimüşşan, indirdiği Kur'ânın âyetlerini her birinin taşıdığı manaya göre insanlardaki ahlaksızlık, îmansızlık hastalıklarına şifa olduğunu beyan ediyor. Âyetlerin manalarının daha iyi anlaşılabilmesi için de hepsini birden değil, aralıklarla indirdiğine işaret buyuruyor.

Bilindiği gibi hastalıklar, başlıca iki türlüdür:

a- Bizzat bedenle ilgili, sıtma, baş ağrısı, grip, nezle, kolera, tifo, dizanteri, AİDS, bel soğukluğu gibi çeşitleri pek çok olan hastalıklar. Bunların tedavisi, tıbbi ilaçlarla veya ameliyatlarla yapılır. Bu yönde sebepler halketmesi için Allâh'a dua da edilir. Bir takım üfürükçülerin bunu bir gelir kaynağı edinmesi asla doğru olmaz. Her hasta, kendisi veya yakınları tarafından Kur'ânın her hangi bir yerini okuyarak Allâh'a sebep halketmesi için dua eder. Bir yandan da ehil olan tabiplere baş

vurmayı ihmal etmez. Ama bir takım üfürükçülere, ocaklara, tekkelere, ulu ağaçlara yönelmesi ise, küfre kadar varır. Âyetlerin yazılarak boyunlara asılması da esas olan rivâyetlere göre doğru değildir.

b- İman ve itikatla, Allâh'a isyanla, ahlakla ilgili hastalıklara gelince, başta küfür hastalığı ki bütün hastalıkların temelidir. Küfür, günah-sevap sınırı tanımadığı için, insanı fuhşa, kumara, içkiye, esrara, hırsızlığa, haram kazanca, haksızlığa, kıtelliğe ve her türlü kötülüğe sevk eder. İnsanların yalnız kendilerine değil, bütün toplumlara zarar veren bu hastalıkların tedavisi, ancak Kur'ânı Kerîm ile mümkündür. Kur'ânı Kerîm insanın bu hastalıklarından kurtulmaları için önce îmana davet eder. Bu daveti kabul edip îman edenler başta küfür hastalığından kurtularak onun sebep olduğu diğer hastalıklardan da kurtulmaya yönelir. Böylece Kur'ânın tam şifa verici âyetlerinin taşıdığı hükümlerle hem fertler, hem de toplum kurtulmuş olur.

Ayrıca Kur'ân âyetleri, pek çok bilgileri öğrenmeye sevk ettiği gibi, tıp ilmine de yol açar. Tabiplerin yetişmesine, ilaçların gelişmesine sebep olarak öteki beden hastalıklarının tedavisini sağlamış olur. Nitekim Kur'ânın inzâlinden sonra bir çok ilimlerin yanında tıp ilmi de çok gelişmiştir. Daha da gelişecektir.

Kur'ânı Kerîm, Allâh'ın kullarına ihsanı olan bir hidâyet ve rahmettir. Bilindiği gibi Allâh'ın rahmeti sayılmakla bitmeyecek kadar çoktur. Bunların en önemlisi olan îman, ibadet, ahlak faziletle yaşayarak cennete girmeleridir.

Kâfir olan zalimler ise, onların ancak hüsranı artar. Allâh'ın emir ve nehiylerini dinlemedikleri için yaptıkları kötülüklerin artmasıyla zarardan zarara, hüsrandan hüsrana uğrarlar. Dünyaları da ahiretleri de yalnız görecekleri cezanın artmasına yarar.

(Nisâ 119. Tevbe 14. Yûnus 45, 57. Nahl 69. Hacc 11. Fâtır 39. Şuarâ 80. Fussılet 44. Nûh 21. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 83

وَإِذَآ أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنسَٰنِ أَعْرَضَ وَنَـَٔا بِجَانِبِهِۦ ۖ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَـُٔوسًا ﴿٨٣﴾

Meâli:

"İnsanı nimetlendirdiğimiz zaman da yüz çevirir ve yan çizer. Kendisine şer dokunduğu zaman ise, çok ümitsiz olur."

Âyet: 84

قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلٰى شَاكِلَتِهٖ ۭ فَرَبُّكُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ
اَهْدٰى سَبِيْلًا ﴿٨٤﴾

Meâli:

"(Habibim) "Her biri kendi tutumuna göre iş yapar. Artık Rabbiniz yol bakımından daha hidâyette olan o kimseyi en iyi bilendir" de."

ÎZAHLARI:

Şu iyi bilinmeli ki, biz yarattığımız insana sıhhat, afiyet, selamet, saadet, mal mülk, gibi bir takım nimetleri verdiğimiz zaman bunları kendinden bilir, azar ve bizim ibadetimizden yüz çevirir ve yan çizerek bizden uzaklaşır.

Kendisine bir şer, bir kötülük dokunduğu zaman da, bizden ümidini keser, duayı yalvarmayı unutur. Her iki halde de bizden uzaklaşır ve şaşırır. Habibim! Bunların:

"Her biri kendi tutumuna göre iş yapar..." Bütün insanlar kendi fıtratına, kendi inancına, kendi anlayışına, kendi menfaatine göre hayır veya şer işleri yapar. Alacakları karşılık da ona göredir.

"...Artık Rabbiniz yol bakımından daha hidâyetle olan o kimseyi en iyi bilendir" de. Tebligatını böyle yap. Biz hayır yapanları da , şer yapanları da pek âlâ biliriz. Vereceğimiz ceza veya mükafat da buna göredir.

(Bakara 134, 141. En'âm 135. Yûnus 12. Hûd 9, 93, 121. Zümer 39. Zuhruf 50. Fussılet 40, 49-51. Fecr 15, 16. Zilzâl 7, 8. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 85

وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الرُّوْحِ ۭ قُلِ الرُّوْحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّيْ وَمَآ

اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلاَّ قَلِيلاً ﴿٨٥﴾

Meâli:

"Sana ruhtan da soruyorlar: "Ruh Rabbimin işindendir. İlimden azdan başka da verilmediniz" de."

Âyet: 86

وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِى اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ ثُمَّ لاَ تَجِدُ لَكَ بِهٖ عَلَيْنَا وَكِيلاً ﴿٨٦﴾

Meâli:

"Andolsun dilersek yemin ederiz ki sana vahyettiğimizi de elbette gideriveririz. Sonra bize karşı kendine bir vekil de bulamazsın."

Âyet: 87

اِلاَّ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ اِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾

Meâli:

"Rabbinden bir rahmet başka. Muhakkak onun sana fazlı büyük oldu."

ÎZAHLARI:

Allâhu Teâlâ, Peygamberimize:

1- "Sana ruhtan da soruyorlar: "Ruh Rabbimin işindendir. İlimden azdan başka da verilmediniz" de." buyuruyor.

Yahudilerden bir grubun sorması üzerine nâzil olan bu âyeti kerîmede, ruh hakkındaki bilginin tamamen Allâh'a ait olduğu, bunun üzerinde durulmaması gerektiği açıklanmıştır. Ruh hakkında bir takım beyanlarda bulunanlar olmuş ise de, kesin bir sonuca varılamamaktadır. Bu konuda Allâh'a teslim olmaktan başkası, boşuna kafa yormaktan ibarettir. En iyi bilen Allâh'tır. Bize verilen ilimin pek az olduğuna da işaret buyurulan bu âyette, bizim bu konudaki yetersizliğimiz açıklanmaktadır.

2- "Andolsun dilersek yemin ederiz ki sana vahyettiğimizi de elbette gideriveririz..." buyurulmakla Rasulüne vahy ile verdiği bilgileri de dilerse hemen alıvereceğini, binaenaleyh ruh üzerinde durulmama-

sını, başka ilimler öğrenilmesini hatırlatmıştır. Ruh ile uğraşmanın hata olacağını Allâh'ın vereceği cezaya da karşı koyamayacağına işaretle:

"...Sonra bize karşı kendine bir vekil de bulamazsın" buyrulmuştur. Yine bu da ruhla uğraşmamamızı beyan etmektedir.

3- "Rabbinden bir rahmet başka..." Allâh'ın rahmeti olarak Kur'ânın kalbinizden silinmemesi de onun dilediğidir. O ruhun nasıl ve ne olduğu hakkında size bilgi vermemiştir. Bu bilgi beşerin kavrayabileceği bir bilgi değildir. Habibim:

"...Muhakkak onun sana fazlı büyük oldu" İnsanların muhtaç olduğu bilgileri sana fazlı kereminden bol bol vermiştir. Siz bunları öğrenin ve şükredin.

(Bakara 32. Âl-i Imran 66. Mâide 109. Hûd 46, 47. Hacc 3, 8. Lokman 20. Enbiyâ 107. Mülk 26. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 88

قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى اَنْ يَاْتُوا بِمِثْلِ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا يَاْتُوْنَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

Meâli:

""Andolsun ins ve cin bu Kur'ân'ın bir mislini getirmeleri üzerinde toplansalar -Onların kimisi kimisine destek de olsa- onun mislini getiremezler" de."

Âyet: 89

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ۖ فَاَبٰٓى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾

Meâli:

"Andolsun bu Kur'ânda insanlara her örnekten (deliller) açıkladık da, insanların çoğu küfürden başkasını reddetti."

İZAHLARI:

Habibim! Onlar, madem ki: "istesek biz de böyle şeyler söyleyebiliriz" diyorlar. Onlara de ki:

1- "Andolsun ins ve cin bu Kur'ânın bir mislini getirmeleri üzerinde toplansalar -onların kimisi kimisine destek de olsa- onun mislini getiremezler" Haydi getirsinler de görelim. Bu kelam Allâh kelamıdır. İnsan ve cin sözü değildir. Bakın:

2- "Andolsun bu Kur'ânda insanlara her örnekten (deliller) açıkladık da insanların çoğu küfürden başkasını reddetti" Bütün hakikatleri reddettiler, ancak küfre sarıldılar, inatlarından ayrılmadılar, bâtılın peşini bırakmadılar, halbuki Kur'ânı Kerîmde insanların muhtaç olduğu her hususta örnekler, deliller, tarihi hadiseler, insanların başlarına gelenler, îman edenlerin akıbeti, küfredenlerin sonu her yönüyle tekrar tekrar açıklanmıştır. Kendileri bilir.

(Bakara 23, 24. Yûnus 38. Hûd 13. Kehf 54. Rum 58. Zümer 27. Tûr 34. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 90

وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْاَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾

Meâli:

""Bizim için yerden bir pınar akıtmadıkça da sana kat'iyyen îman etmeyiz" dediler."

Âyet: 91

اَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْاَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾

Meâli:

"Veya senin hurmalar ve üzümden bir bahçen olup da arasından ırmaklar akıttıkça akıtasın."

Âyet: 92

اَوْ تُسْقِطَ السَّمَآءَ كَمَا زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا اَوْ تَاْتِيَ بِاللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾

Meâli:

"Yahut iddia ettiğin gibi, göğü parçalar halinde üzerimize düşüresin. Veya Allâh ve melekleri karşılar halde getiresin."

Âyet: 93

أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَىٰ فِي السَّمَاءِ ۖ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيِّكَ حَتَّىٰ تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ ۗ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾

Meâli:

"Yahut da senin altından bir evin olsun. Veya göğe çıkasın. Bize, okuyabileceğimiz bir kitap getirmedikçe de kat'iyyen çıktığına inanmayız ha. (dediler). "Rabbimi tenzih ederim. Bir beşer Peygamberden başkası mı oldum?" de."

İZAHLARI:

İbni Cerir'in ibni Abbas'tan rivâyet ettiği uzun bir hadîs-i şerîfte Mekke'nin ileri gelenleri Kabe'nin yanında toplandılar aralarında konuştular, bir takım kararlar aldılar ve Rasulullâh (S.A.V.)'i çağırttılar. Onunla şu âyetlerin nüzulüne sebep olan konuşmaları yaptılar:

1- "Bizim için yerden bir pınar akıtmadıkça da sana kat'iyyen îman etmeyiz" dediler. Bize mucize olarak şu Mekke civarında şarıl şarıl akan sular çıkarıp akıtmadıkça,

2- "Veya senin hurmalar ve üzümden bir bahçen olup da arasından ırmaklar akıttıkça akıtasın" içinde hurma ağaçları ve üzüm asmaları bulunan ve aralarında ırmaklar akan bir bahçe meydana getirmedikçe,

3- "Yahut iddia ettiğin gibi, göğü parçalar halinde üzerimize düşüresin..." bizi korkutmak üzere göklerin parçalanıp üzerimize yıkılacağını iddia ediyorsun. İşte bunu tahakkuk ettirip bu gök parçalarını tepemize indirmedikçe.

4- "...veya Allâh ve melekleri karşılar hale getiresin" Allâh ve melekleri, bizim karşımıza getirip bize alenen göstermedikçe,

5- "Yahut da senin altından bir evin olsun..." yine mucize olarak senin altından mükemmel bir evin olmadıkça,

6- "...veya göğe çıkasın. Bize okuyabileceğimiz bir kitap getirmedikçe de kat'iyyen çıktığına inanmayız ha" (dediler)." Biz göre göre semaya çıkmadıkça, oradan bizim okuyacağımız bir kitap getirmedikçe semaya çıktığına da inanmayız ha... diyerek inatlarını devam ettirdiler. Bu istekleri inanacaklarından değil, kendilerince zora sürmek ve alay etmek içindir. Allâh, onların bu isteklerini de yerine getirmeye kadirdir. Fakat îman etmeyeceklerini bildiği için Rasulüne şöyle emrediyor:

Habibim! **"...Rabbimi tenzih ederim. Bir beşer Peygamberden başkası mıyım?" de.** Rasulüm! Onlara vereceğin cevap bundan ibarettir, bunların sana karşı tutumları samimi değil. Onlar, yarattığımız nice sulanan ovalar, nice denizleri görmüyorlar mı? Bizim her şeye kadir olduğumuza inanmıyorlar mı?

(Bakara 55, 118. Nisâ 153. En'âm 37, 124, 158. Hıcr 7. Enbiyâ 5. Şuarâ 187. Sebe 9, 31. Tûr 44. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 94

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوٓا اِذْ جَآءَهُمُ الْهُدٰٓى اِلَّآ اَنْ قَالُوٓا اَبَعَثَ اللّٰهُ بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٤﴾

Meâli:

"İnsanların, kendilerine hidâyet geldiği zaman îman etmelerini ancak: "Allâh, bir beşer Peygamber mi gönderdi?" demeleri men etmiştir."

Âyet: 95

قُلْ لَوْ كَانَ فِى الْاَرْضِ مَلٰٓئِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَآءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾

Meâli:

"(Rasûlüm)! "Eğer yer yüzünde yerleşmiş olarak yürüyen melekler olsaydı, elbette onlara gökten melek olarak bir Peygamber gönderirdik" de."

Âyet: 96

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۚ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

Meâli:

""Benim aramla sizin aranızda şahit olarak Allâh yeter. Şüphesiz o, kullarını bilen, gören oldu" de."

İZAHLARI:

İnsanlara Peygamberin kendi cinslerinden gelmesi uygundur. Bir de kendi dilleri ile konuşan, kendi yakınlarından gelmesi münasiptir. Müşriklerin iddia ettikleri gibi, Peygamber meleklerden gelmiş olsa, her ikisinin yaratılışları bir birinden tamamen ayrı olduğu için bir araya gelip de anlaşmaları mümkün olmaz. Onun için Allâh insana onun yapısında, onun derdiyle dertleşecek, onun yaşayışıyla yaşayacak olan bir kimseyi Peygamber olarak göndermiştir. Hem de kendi dilinden konuşan, her şeyi rahatça anlatabilecek kimseyi göndermiştir. İşte bu hakikati inkar ederek îman etmelerini engelleyen şeye:

1- "...Allâh, bir beşer Peygamber mi gönderdi?" demeleridir. Kendi cinslerinden gelen bir Peygamberi bahane ederek îmana yanaşmadılar. Asıl maksatları, şirklerinde, küfürlerinde devam etmeleridir. Rasulüm! Bunlara şöyle söyle:

2- "Eğer yer yüzünde yerleşmiş olarak yürüyen melekler olsaydı, elbette onlara gökten melek olarak bir Peygamber gönderirdik" yani melekler de insanlar gibi yer yüzüne yerleşmiş, onlar gibi yaşayan, onlar gibi yürüyen, onlar gibi konuşan birer varlık olsalar da şüphesiz Peygamber olarak onların cinsinde melek gönderirdik. Fakat meleklerin yerleşim yerleri sizin gibi yer yüzü değil. Böyle olunca meleklerden size Peygamber gönderilemez. Sizin gayeniz, peygamber istemek değil, gelen Peygamberi inkar etmektir. Habibim Onlara şöyle söyle:

3- "Benim aramla sizin aranızda şahit olarak Allâh yeter. Şüphesiz o, kullarını bilen gören oldu" Ey müşrikler! Boşuna inatlaşmayın. Sizi de beni de yaratan Allâh'tır. Hepinizden haberlidir. Onun bilmediği ve görmediği de yok. Onun hükmünden kurtulamazsınız. Onun vereceği cezadan kaçamazsınız.

(Bakara 151. Nisâ 79, 166. Âl-i Imran 164. En'âm 8, 9, 111. Tevbe 128. Yûnus 2. Hûd 27. Furkân 41. Şuarâ 154, 186. Ankebût 52. Kamer 24. Teğabün 6. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 97

وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ۚ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ اَوْلِيَآءَ
مِنْ دُونِهٖ ۖ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَلٰى وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا
وَصُمًّا ۖ مَاْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ ۖ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾

Meâli:

"Allâh kime hidâyet ederse, işte o, hidâyette olandır. Kimi de saptırırsa, artık kendilerine ondan başka kat'iyyen dostlar bulamazsın. Hem de onları kıyâmet gününde körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüzleri üzerinde toplarız. Onların sığınakları cehennemdir. Her sönmeye başladıkça, onlara alevi arttırırız."

Âyet: 98

ذٰلِكَ جَزَآؤُهُمْ بِاَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا وَقَالُوٓا ءَاِذَا كُنَّا
عِظَامًا وَرُفَاتًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾

Meâli:

"İşte bu, elbette onların âyetlerimizi inkar etmeleri ve: "Biz kemikler ve kırıntılar olduğumuz zaman mı, muhakkak biz yeni bir yaratılışla dirilenler mi olacağız?" demeleri sebebiyle onların cezasıdır."

Âyet: 99

اَوَ لَمْ يَرَوْا اَنَّ اللّٰهَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
قَادِرٌ عَلٰٓى اَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ اَجَلًا لَا رَيْبَ
فِيهِ ۖ فَاَبَى الظّٰلِمُونَ اِلَّا كُفُورًا ﴿٩٩﴾

Meâli:

"Şüphesiz gökleri ve yeri yaratan Allâh'ın kendileri gibilerini yaratmaya kadir olduğunu görmediler de mi? Kendisinde hiç şüphe olmayan bir de onlar için ecel yaptı da zalimler hemen küfürden başkasını reddetti."

Âyet: 100

قُلْ لَوْ اَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَآئِنَ رَحْمَةِ رَبِّىٓ اِذًا لَاَمْسَكْتُمْ
خَشْيَةَ الْاِنْفَاقِ ۚ وَكَانَ الْاِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾

Meâli:

"(Rasulüm)! "Eğer siz Rabbimin rahmet hazinelerine malik olsaydınız, o taktirde harcama korkusuyla elbette tutardınız. İnsan, çok da cimri oldu" de."

İZAHLARI:

Allâh'ın hidâyet verdiği kimseler, hiç şaşmadan Allâh'ın dosdoğru yolundadırlar. Onları kimse şaşırtamaz.

Allâh, kimleri de şaşırtır saptırırsa, onlar da doğru yolu bulamazlar. Onlara kimse söz geçirip de hak yoluna çeviremez. Bunlar hakkında Allâh şöyle buyurur:

1- "...Onları kıyâmet gününde körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüzleri üzerinde toplarız..." İnatlarından dolayı zorluk çıkaran, Rasulümüzle alay ederek ondan olmayacak şeyleri isteyen münkirleri kıyâmet gününde biz de zorluklar içinde gözleri kör, dilleri tutuk, kulakları da tıkanık halde yüzleri üzerinde sürüye sürüye mahşer yerinde toplayacağız. Onların:

"...Onların sığınakları cehennemdir. Her sönmeye başladıkça onlara alevi artırırız" Cehennemin ateşi sönmeye yüz tuttukça, azalmaya başladıkça yeniden körüklenmiş olarak alevleri artacak. Böylece yaptıklarının cezalarını ilelebet çekecekler.

2- "İşte bu, elbette onların âyetlerimizi inkar etmeleri ve: "Biz kemikler ve kırıntılar olduğumuz zaman mı, muhakkak biz yeni bir yaratılışla dirilenler mi olacağız?" demeleri sebebiyle onların cezasıdır." Onlara verilen bu çok ağır cezanın sebebi, âyetlerimizi inkar etmeleri ile dirilmeye inanmamalarıdır. Hiç mi düşünmüyorlar?

3- "Şüphesiz gökleri ve yeri yaratan Allâh, kendileri gibilerini yaratmaya kadir olduğunu görmediler de mi?..." Bunlar göklere ve yere bakıp da, onları yaratanın kim olduğunu, pek çok şeylerin yok olup da yenilerinin yaratıldığını görmüyorlar mı? Kendilerinin de öldüklerini, yeni nesillerin yaratıldığını bilmiyorlar mı? Bakın:

"...Kendisinde hiç şüphe olmayan bir de onlar için ecel yaptı da zalimler hemen küfürden başkasını reddetti" Bunlara bir ömür, bir mühlet, bir müddet verdi. Bunda asla şüphe yok. Bir gün bu ömür bitecek. Yere gömülecekler, toprağa karışacaklar. Bir zaman gelecek bu müddet de bitecek. Sonra dirilecekler. Yeniden bambaşka bir hayat başlayacak. İşte bu hayat devamlı olacak ve sonu gelmeyecek. Dünyada iken o kısa süreli hayatta yapılanların karşılığını bulacaklar. Ya cennet, ya cehennem.

4- "(Rasulüm)! "Eğer siz Rabbimin rahmet hazinelerine malik olsaydınız, o taktirde harcama korkusuyla elbette tutardınız. İnsan çok da cimri oldu." de. Yani o cimri kâfirlere şöyle söyle: Allâh'ın bütün insanlara ve diğer mahlukata cömertçe verdiği nimetler hazinesine siz sahip olsaydınız, bu halinizle tükeniverecek korkusuyla tutar, sıkar, sakınır, cimrilik yapar kimseye bir şey vermezdiniz. Hele sizin Allâh'a karşı geldiğiniz gibi, bir de sizi saymazlarsa, onları yok etmeye kalkardınız. Allâh'ın rahmetinin, nimetlerinin ne kadar bol ve kendisinin ne kadar cömert olduğunu hâlâ anlamayacak mısınız? Hâlâ inadınızda devam edip inanmayacak mısınız? Ne kadar da cimrisiniz?

(Nisâ 52. Âl-i Imran 87. Araf 178. Kehf 17. Furkan 34. Mü'minûn 35, 82. Yasin 81. Zümer 36, 37. Saffat 16, 17, 53. Ahkâf 33. Vakıa 47. Kıyâme 3-5. Naziât 11. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 101

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسٰى تِسْعَ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسْئَلْ بَنِىٓ اِسْرَائِيلَ اِذْ جَآءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ اِنِّى لَاَظُنُّكَ يَا مُوسٰى مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾

Meâli:

"Andolsun Mûsâ'ya da açıklayıcı dokuz âyet verdik. Artık İsrail oğullarına sor. Hani kendilerine geldi de, Firavun ona: "Ey Mûsa! Hakikaten ben seni büyülenmiş sanıyorum" demişti."

Âyet: 102

قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ اَنْزَلَ هٰٓؤُلَآءِ اِلَّا رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
بَصَآئِرَ ۚ وَاِنِّىْ لَاَظُنُّكَ يٰا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾

Meâli:

""Andolsun bunları, basiretler olarak göklerin ve yerin Rabbinden başkası indirmediğini bildin. Ey Firavun! Şüphesiz ben de seni elbette helak edilmiş sanıyorum" dedi."

Âyet: 103

فَاَرَادَ اَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْاَرْضِ فَاَغْرَقْنٰهُ وَمَنْ
مَّعَهٗ جَمِيعًا ۙ ﴿١٠٣﴾

Meâli:

"Ve onları yerden sürmek istedi de kendisini yanındakilerle beraber hepsini de batırıverdik."

Âyet: 104

وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهٖ لِبَنِىٓ اِسْرَآئِيلَ اسْكُنُوا الْاَرْضَ فَاِذَا جَآءَ
وَعْدُ الْاٰخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ۭ ﴿١٠٤﴾

Meâli:

"Ondan sonra da İsrail oğullarına: "Yere yerleşin. Ahiret va'di gelince de sizi karışık olarak getireceğiz" dedik."

İZAHLARI:

Habibim! Mûsâ ile Firavun arasında geçen şu hadiseyi anlat da bu müşrikler ve gelecek devirlerdeki insanlar bundan ders alsınlar da Firavunun düştüğü hataya düşmesinler.

1- "Andolsun Mûsâ'ya da açıklayıcı dokuz âyet vermiştik..." Bu âyetler hakkında bazı ihtilaflar var ise de bunlardan birini ele almamız yeterli olacağı zannındayım. Mûsâ Aleyhisselamın Peygamber olduğunu ispat etmesi için gösterdiği mucizeler. Bunlar, asa, elinin beyazlığı, kıtlık seneleri, meyvelerin kesilmesi, tufan, çekirgeler, bitler (haşerat),

kurbağalar ve kan. Bunlar kendileri ile ilgili âyette îzah edilmiştir. Habibim:

"...Artık İsrail oğullarına sor..." Yahidilerden doğruyu anlatacak kimselere sor. Onlar, bu delilleri, mucizeleri sana söylerler.

""...Hani kendilerine geldi de, Firavun ona: "Ey Mûsâ! Hakikaten ben seni büyülenmiş sanıyorum" demişti." Mûsâ Aleyhisselam Firavuna gelip de onları îmana davet ettiği zaman, Firavunun yakınları Mûsâ aleyhisselamla alay ederek sen büyülenmiş bir büyücüsün diyorlardı. O da:

2- "Andolsun bunları, basiretler olarak göklerin ve yerin Rabbinden başkası indirmediğini bildin..." Benim sana gösterdiğim bu mucizeleri Allâh'ın verdiğini ve bunların ibret verici, aydınlatıcı olduğunu bildin ve inadından bana "büyülenmiş" dedin. Bak:

"Ey Firavun! Şüphesiz ben de seni elbette helak edilmiş sanıyorum" diyerek onun ileride helak olacağına işaret etti. Öyle de oldu. Bunun üzerine küfründen dönmeyen Firavun:

3- "Ve onları yerden sürmek istedi de kendisini yanındakilerle beraber hepsini de batırıverdik" Firavun, Mûsâ Aleyhisselam ve İsrail oğullarını vurup kırıp sürüp çıkarmak istedi. Ordularını topladı peşlerine düştü. Ama, Allâh onları kurtardı. Firavun ve ordusunu denize gömüverdi.

4- "Ondan sonra da İsrail oğullarına: "Yere yerleşin. Ahiret va'di gelince de sizi karışık olarak getireceğiz" dedik. Firavunun helakından sonra, onun hakimiyetinden kurtulan topraklara, Mısır ve Şam diyarına Yahudilerin yerleşmesini emretti. Ama heyhat ki nankör Yahudiler doğru durmadılar, musibetten musibete çarpıldılar. Nihâyet zillet ve meskenet damgasını yediler. Halen de böyleler. Bundan dolayı onların geleceklerine işaretle şöyle buyurdu:

""...Ahiret va'di gelince de sizi karışık olarak getireceğiz" dedik." Biz Firavunları da biliyoruz. Belli bir zaman yapacağını yaptıktan sonra, Firavunlardan geri kalmayan siz Yahudilerle Firavunları ve sizin kuracağınız teşkilatlarda çalışan her ırktan insanları birbirinize karışık olarak huzurumuza getireceğiz, hak ettiğiniz cezayı vereceğiz. Şimdilik istediğinizi yapın.

(Bakara 49-93. Nisâ 153-158. Mâide 20-26. Araf 103-155, 160-169. Yûnus 75-94. Tâha 9-98. Şuarâ 10-65. Kasas 3-46. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 105

وَبِالْحَقِّ أَنزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ ۗ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٠٥﴾

Meâli:

"Onu hak ile indirdik ve hak ile indi. Seni de ancak bir müjdeci, bir uyarıcı olarak gönderdik."

Âyet: 106

وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَىٰ مُكْثٍ وَنَزَّلْنَاهُ تَنزِيلًا ﴿١٠٦﴾

Meâli:

"Kur'ânı da, onu insanlara ağır ağır okuman için ayırdık onu. Ve onu tedrici olarak indirdik."

İZAHLARI:

Biz Kur'ânı Kerîmi hak olan hükümler, bilgiler, ibretler ile indirdik. Onda asla bâtıl yoktur. İnsanların kıyâmete kadar muhtaç oldukları bütün bilgileri ve onların kapılarını açan hakikatlerle dolu olarak indirdik. O da, bunların hepsini hiç eksiksiz ihtiva ederek indi. Hak olan peygambere hak ile indi beyanından sonra Rasulüne hitap ederek:

1- "...Seni de ancak bir müjdeci, bir uyarıcı olarak gönderdik" buyurmuştur. Rasulüm! Senin vazifen, Kur'âna îman edenleri cennetle müjdelemek, îman etmeyenleri cehennemle korkutarak uyarmaktır. İnsanlara baskı yapmadan müjdeleyerek, uyararak bu Kur'ânı tebliğ et.

2- "Kur'ânı da, onu insanlara ağır ağır okuman için ayırdık..." Kur'ânı insanların zorlanmadan, kolay öğrenmeleri, kolay anlamaları, kolay yazmaları, kolay ezberlemeleri, onun hükümlerine kolay alışmaları, bir birlerine kolay ulaştırmaları için ayrı ayrı, âyet âyet tedrici olarak indirdik. Yirmi üç senede tamamladık.

(Bakara 119, 121, 176, 213, 252. Âl-i Imran 3. Sebe 49. Fâtır 24, 31. Zümer 2, 41. Şûra 17. Muhammed 2. Müzzemmil 4. İnsân 23. Kıyâmet 17, 18. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 107

قُلْ اٰمِنُوا بِهٖٓ اَوْ لَا تُؤْمِنُوا ۭ اِنَّ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهٖٓ اِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ يَخِرُّوْنَ لِلْاَذْقَانِ سُجَّدًا ﴿١٠٧﴾ ﴿سجده﴾

Meâli:

""Ona îman edin veya îman etmeyin. Şüphesiz ondan önceden ilim verilenler, kendilerine okunduğu zaman çenelerine secde ederek kapanırlar" de."

Âyet: 108

وَيَقُوْلُوْنَ سُبْحَانَ رَبِّنَآ اِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُوْلًا ﴿١٠٨﴾

Meâli:

"Ve: "Rabbimizi tenzih ederiz. Muhakkak ki Rabbimizin va'di elbette yerine getirilmiştir" derler."

Âyet: 109

وَيَخِرُّوْنَ لِلْاَذْقَانِ يَبْكُوْنَ وَيَزِيْدُهُمْ خُشُوْعًا ﴿١٠٩﴾

Meâli:

"Hem de ağlayarak çenelerine kapanırlar. Onların huşûunu da artırır."

İZAHLARI:

Habibim! O sana zorluk çıkarmaya çalışan müşriklere:

1- "Ona îman edin veya îman etmeyin..." siz bilirsiniz. Siz gördüğünüz mucizeleri inkar ederek yeni yeni, yine kabul etmeyeceğiniz mucizeler istiyorsunuz. Bu inadınızla bir yere varamazsınız. Mucizelerin en devamlısı olan Kur'ânı Kerîm:

"...Şüphesiz ondan önceden ilim verilenler, kendilerine okunduğu zaman, çenelerine secde ederek kapanırlar" de. Yani Kur'ânı Kerîm okunduğu zaman, ondaki hakikatleri, hikmetleri, sonsuz bilgileri anlayınca, hemen yere kapanarak Allâh'a secde ederler. "Çenelerine secde", secde edenin sıfatında mübalağadır. Onun anlayışının, takvasının ziyadeliğini, secdede iken sakalının yere değmesini ifade eder. Onun bu

hali, Kur'ânı Kerîme olan hayranlığını, bağlılığını, dolayısıyla Allâh'a olan şükrünün ifadesidir.

2- "Ve: "Rabbimizi tenzih ederiz. Muhakkak ki Rabbimizin va'di elbette yerine getirilmiştir" derler. İşte bunlar, yalnız secde ile kalmazlar, Allâh'ı tesbih ve tenzihe devam ederler ve onun va'dlerinin kesinlikle yerine geldiğini itiraf ederler. Onların bu hali îmanlarının kuvvetinin delilidir.

3- "Hem de ağlayarak çenelere kapanırlar. Onların huşûunu da artırır" Kur'ânın okunması, onları çeneleri, sakalları, yüzleri, alınları üzerine ağlayarak secde etmelerine yönelttiği gibi, Kur'ândan aldıkları bilgiler, Allâh'a olan teslimiyetlerini, içten gelen bağlılıklarını ve canla başla itaatlerini de artırır.

(Meryem 58. Âl-i Imran 113, 114. Furkan 60, 73. Secde 15. Necm 60-62. Haşr 21. İnşikâk 20, 21. âyetlerini de okuyalım.)

Âyet: 110

قُلِ ادْعُوا اللّٰهَ اَوِ ادْعُوا الرَّحْمٰنَ ۭ اَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ
الْاَسْمَاۗءُ الْحُسْنٰى ۚ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا
وَابْتَغِ بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا ﴿١١٠﴾

Meâli:

""Allâh veya Rahman (diyerek) dua edin. Hangisini derseniz, artık güzel isimler yalnız O'nundur." de. Namazında da bağırma. Onu gizleme de ve bunların arasında bir yol ara."

Âyet: 111

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّلَمْ يَكُنْ لَّهٗ شَرِيْكٌ
فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيْرًا ﴿١١١﴾

Meâli:

"Ve: "Hamd, çocuk edinmeyen, kendisinin mülkte bir ortağı da olmayan, aczinden dolayı kendisinin bir dostu da olmayan Allâh'a mahsustur" de. Ve onu tazim ile büyükle."

İZAHLARI:

İbni Merdeviyye ve başkalarının İbni Abbas'tan rivâyetlerine göre Rasulullâh (S.A.V.) bir gün Mekke'de namaz kıldı ve dua etti de: "Ya Allâh, ya Rahman" demişti. Müşrikler de: "Şu sabiye bakın bizi iki ilahtan men eder kendisi de iki ilahı anar" dediler.

Buhari ve başkalarının da İbni Abbas'tan rivâyetlerinde Rasulullâh (S.A.V.) Mekke'de eshabıyla cemaatle namaz kılarken sesini yükseltirdi. Bunu duyan müşrikler de söverdi.

Yine Buhari'nin Aişe R.A.dan rivâyetinde Rasulullâh (S.A.V) dua ederken sesini yükseltirdi.

Başka rivâyetler de var ise de hepsinin gayesi bir noktada toplanır. Âyeti kerîme bu hususlar hakkında nâzil olmuştur. Gerek namaz kılarken, gerek dua ederken sesin fazla yükseltilmemesi, fazla da kısılmaması emredilmiştir. Sonra "Rahman" da Allâh'ın bir adı, "Rahim" de Allâh'ın bir adıdır. Bütün güzel adlar da O'nundur. Allâh bütün güzel isimlerle anılır. Bununla hem müşriklere cevap verilmiş, hem de mü'minlere öğretilmiş oluyor.

"Îsâ ve Uzeyr Allâh'ın oğludur, melekler Allâh'ın kızlarıdır" diyenlere karşı da bu son âyet nâzil olmuştur.

Bu âyeti kerîmede şu hakikatler beyan buyrulmaktadır:

1- Hamdin Allâh'a mahsus olduğu, Allâh'tan başkasının övülmeyeceği, bütün öğülenleri de Allâh'ın yarattığı bilinerek daima Allâh'a hamdedileceği, yalnız O'na kulluk yapılacağı açıklanmıştır.

2- Allâh'ın çocuk edinmediği, O'nun oğlu, kızı olmadığı, bu gibi söylentilerin birer iftiradan ibaret olduğu ifade buyrulmuştur.

3- Yerlerin, göklerin ve buralarda bulunan her şeyin mülkiyetinin yalnız Allâh'a ait olduğu, başkasının bunlarda Allâh'a ortak olmadığı beyan edilmiştir.

4- Allâh'ın asla aciz olmadığı, bundan dolayı kendisinin hiçbir dosta ihtiyacı bulunmadığı, tam tersine herkesin Allâh'ın dostluğuna muhtaç olduğuna işaret buyrulduğu anlaşılmıştır.

5- Allâh'ın ululuğu, O'nun en büyük olduğu, O'ndan başka büyük olmadığı, dolayısıyla O'nu tazimle tekbirle anmamazı, "Allâhu ekber"i ezanda, ikamette ve namazda tekrarladığımız gibi sair zamanlarda da dilimizden bırakmamızı emretmiştir.

(Fatiha 1. Bakara 116. Nisâ 171. En'âm 3, 101. Arâf 43, 180, 205. Yûnus 68. Tâha 7, 8.Enbiyâ 26, 110. Furkan 2. Mü'minûn 91. Meryem

35, 88, 91, 92. Kasas 70. Haşr 24. Mülk 13. Teğabün 1. İhlas 3. âyetlerini de okuyalım.)

İSRÂ SÛRESİNİN SONU